

**TAĞAY MURAD’IN “AT KİŞNEGEN
AKŞAM (ATIN KİŞNEDİĞİ AKŞAM)”
ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR DİL İNCELEMESİ
(DİL İNCELEMESİ - METİN - AKTARMA)**

Kübra Ece ATİLA

Yüksek Lisans Tezi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI

2021

Her Hakkı Saklıdır.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANA BİLİM DALI

Kübra Ece ATİLA
Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-3198-6031>

TAĞAY MURAD'IN “AT KIŞNEGEN AKŞAM (ATIN KIŞNEDIĞİ
AKŞAM)” ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR DİL İNCELEMESİ (DİL
İNCELEMESİ - METİN - AKTARMA)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI

ERZURUM-2021

TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum **"TAĞAY MURAD'IN "AT KİŞNEGEN AKŞAM (OT KISHAGAN OQSHOM)" ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR DİL İNCELEMESİ (DİL İNCELEMESİ – METİN – AKTARMA) "** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

☐ Tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] **basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.**

İSTİSNAİ DURUMLAR*

☐ **Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ **Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre tezde yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ **Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar)**

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin gizlilik dereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

29.11.2021

Ashı ıslak imzalıdır

Kübra Ece ATİLA

* İstisnai durumlar danışmanın yazılı başvurusu ve Enstitü / Üniversite Yönetim Kurulunun onayı ile kabul edilir.

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Turkish Research

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI danışmanlığında Kübra Ece ATİLA tarafından hazırlanan “Tağay Murad’ın “At Kişnegen Akşam (Atın Kişnediği Akşam)” Adlı Eseri Üzerine Bir Dil İncelemesi (Dil İncelemesi - Metin – Aktarma)” başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 29.11.2021

Kabul / ~~Ret~~ – İmza

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Erhan GİRAY

Artvin Çoruh Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin *Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Osman MERT
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
KISALTMA VE İŞARETLER DİZİNİ	IX
ÖN SÖZ.....	X
GİRİŞ	1
I. ÖZBEK ADI.....	1
II. ÖZBEKLER VE ÖZBEKİSTAN	2
III. ÖZBEK TÜRKÇESİ.....	5
IV. TAĞAY MURAD'IN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	6
V. ATIN KİŞNEDİĞİ AKŞAM	9

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOGİYA)

1.1. SÖZCÜK TÜRETİMİ (SO'Z YASALİSHİ)	13
1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri (Otdan Ot Yasovchi Qo'shimchalar)	13
1.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri (Otdan Fe'l Yasovchi Qo'shimchalar)	16
1.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri (Fe'ldan Ot Yasovchi Qo'shimchalar)	16
1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri (Fe'ldan Fe'l Yasovchi Qo'shimchalar)	17
1.2. SÖZCÜK TÜRLERİ (SO'Z TURKUMLARI)	17
1.2.1. Adlar (Otlar).....	18
1.2.1.1. Anlam Bakımından İsimler	18
1.2.1.1.1. Özel İsimler (Atoqli Otlar)	18
1.2.1.1.2. Cins İsimler (Turdosh Otlar).....	18
1.2.1.1.2.1. Somut Adlar (Aniq Otlar)	19
1.2.1.1.2.2. Soyut Adlar (Mavhum Otlar).....	19
1.2.1.2. Yapı Bakımından İsimler.....	20
1.2.1.2.1. Basit İsimler (Sodda Otlar)	20
1.2.1.2.2. Türemiş İsimler (Yasama Otlar)	20
1.2.1.2.3. Birleşik İsimler (Qo'shma Otlar).....	21
1.2.1.2.4. İkileme İsimler (Juft Otlar).....	22

1.2.1.3. İsim Çekimleri	22
1.2.1.3.1.Çokluk Eki (Ko'plik Kategoriyasi).....	22
1.2.1.3.2. İyelik Ekleri (Egalik Kategoriyasi).....	23
1.2.1.3.3. Aitlik Eki (Oidlik Qo'shimchasi)	24
1.2.1.3.4. Hâl Ekleri (Kelishik Kategoriyasi)	24
1.2.1.3.4.1. Yalın Hâl (Bosh Kelishik)	24
1.2.1.3.4.2. İlgi Hâli (Qaratqich Kelishigi)	25
1.2.1.3.4.3. Yükleme Hâli (Tushum Kelishigi).....	25
1.2.1.3.4.4. Yönelme Hâli (Jonalish Kelishigi).....	26
1.2.1.3.4.5. Bulunma Hâli (O'rin-Payt Kelishigi).....	26
1.2.1.3.4.6. Ayrılma Hâli (Chiqish Kelishigi).....	26
1.2.1.3.4.7. Vasıta Hâli (Vosita Kelishigi).....	27
1.2.1.3.4.8. Eşitlik Hâli (Tenglik Kelishigi)	27
1.2.1.3.4.9. Benzerlik Hâli (Oxshatish Kelishigi).....	27
1.2.1.3.4.10. Sınırlama Hâli Eki (Chegaralash Kelishigi)	27
1.2.1.3.5. Soru Eki (Soroq Yuklamasi).....	28
1.2.1.3.6. Ek-Fiil (To'liqsiz Fe'l).....	28
1.2.1.3.6.1. Ek-Fiilin Hikâyesi	28
1.2.1.3.6.2. Ek-Fiilin Rivayeti.....	29
1.2.1.3.6.3. Ek Fiilin Geniş Zamanı	30
1.2.1.3.6.4. Ek Fiilin Şartı	30
1.2.2. Sıfatlar (Sifatlar).....	31
1.2.2.1. Niteleme Sıfatları (Asliy-holat Sifatları)	31
1.2.2.2. Belirtme Sıfatları (Aniqllovchi Sifatları).....	32
1.2.2.2.1. İşaret Sıfatları (Ko'rsatish Sifatları)	33
1.2.2.2.2. Sayı Sıfatları (Son sifatları)	33
1.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	33
1.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	33
1.2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	34
1.2.2.2.2.4. Yaklaşık Sayı Sıfatları	34
1.2.2.2.2.5. Kesir Sayı Sıfatları.....	34
1.2.2.2.3. Soru Sıfatları (Soroq Sifatları).....	34

1.2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları (Belgilash Sifatları)	34
1.2.2.3. Sıfatlarda Derecelendirme	35
1.2.2.3.1. Basit Derecelendirme (Oddiy Daraja)	35
1.2.2.3.2. Karşılaştırmalı Derecelendirme (Qiyosiy Daraja)	35
1.2.2.3.3. Pekiştirme- Kuvvetlendirme Derecesi (Orttirma Daraja)	35
1.2.3. Zamirler (Olmoshlar)	36
1.2.3.1. Şahıs Zamirleri (Shaxs Olmoshlari)	36
1.2.3.2. Dönüşlük Zamiri (O'zlik Olmoshi)	37
1.2.3.3. İşaret Zamirleri (Ko'rsatish Olmoshlari)	37
1.2.3.4. Soru Zamirleri (Soroq Olmoshlari)	38
1.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri (Belgilash Olmoshlari)	39
1.2.4. Zarflar (Ravishlar)	41
1.2.4.1. Yer-Yön Zarfları (O'rin Ravishlari)	41
1.2.4.2. Zaman Zarfları (Payt Ravishlari)	41
1.2.4.3. Durum Zarfları (Holat Ravishlari)	42
1.2.4.4. Miktar Zarfları (Mikdor- Daraja Ravishlari)	42
1.2.4.5. Soru Zarfları (Soroq Ravishlari)	43
1.2.4.6. Zarflarda Derecelendirme (Ravishlarda Daraja)	43
1.2.4.6.1. Karşılaştırmalı Derecelendirme (Qiyosiy Daraja)	43
1.2.5. Edatlar (Ko'makchilar)	43
1.2.6. Bağlaçlar (Bo'glovchilar)	44
1.2.6.1. Kullanım Şekline Göre Bağlaçlar	44
1.2.6.1.1. Tek (Yakka) Hâlde Kullanılanlar	44
1.2.6.1.2. Tekrar [Takroriy (İkileme)] Hâlinde Kullanılanlar	45
1.2.6.2. Cümle İçerisindeki Görevleri Bakımından Bağlaçlar	45
1.2.6.2.1. Denkleştirme Bağlaçları (Teng Bo'glovchilar)	45
1.2.6.2.1.1. Birleştirme Bağlaçları (Biriktiruv Bo'glovchilari)	46
1.2.6.2.1.2. Zıtlık Bağlaçları (Zidlov Bog'lovchilari)	46
1.2.6.2.1.3. Sıralama Bağlaçları (Ayiruv Bog'lovchilari)	47
1.2.6.2.1.4. Olumsuzluk Bağlaçları (Inkor Bog'lovchilari)	48
1.2.6.3. Yan Cümle (Açıklayıcı) Görevinde Olan Bağlaçlar (Ergashtiruv Bog'lovchilari)	48

1.2.6.3.1. Açıklama Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Aniqlov Bog'lovchilar) ..	48
1.2.6.3.2. Sebep Bildirme Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Sabab Bog'lovchilari)	48
1.2.6.3.3. Şart Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Shart Bog'lovchilari)	49
1.2.6.3.4. Karşılaştırma Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Chog'ishtiruv Bog'lovchilari)	49
1.2.7. Ünlemler (Undov So'zlar)	49
1.2.7.1. Buyruk Hitap Ünlemleri (Buyruq-Xitob Undovlari)	50
1.2.7.2. His Heyecan Bildiren Ünlemler (His-Hayajon Undovlari)	50
1.2.7.3. Gösterme ve Cevap Ünlemleri (Ko'rsatish- Ta'kid Undovlari)	50
1.2.7.4. Taklidî Ünlemler (Taqlid So'zlar)	51
1.2.8. Betim Sözcükler (Modal So'zlar)	52
1.2.9. Fiiller (Fe'l)	53
1.2.9.1. Anlamlarına Göre Fiiller (Ma'nosiga Ko'ra Fe'l)	53
1.2.9.1.1. Hareket Fiilleri (Harakat Fe'l)	53
1.2.9.1.2. Konuşma Fiilleri (Gapirish Fe'l)	53
1.2.9.1.3. Durum Fiilleri (Holat Fe'l)	54
1.2.9.1.4. İş Fiilleri (Ish Fe'l)	54
1.2.9.2. Yapılarına Göre Fiiller	54
1.2.9.2.1. Basit Fiiller (Sodda Fe'l)	54
1.2.9.2.2. Türemiş Fiiller (Yasama Fe'l)	54
1.2.9.2.3. Birleşik Fiiller (Birlashik Fe'l)	55
1.2.9.2.3.1. İsim+Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller	55
1.2.9.2.3.2. Tasvirî Fiiller (Birleşik Fiiller) (Ko'makchi Fe'l)	55
1.2.9.2.3.2.1. Yeterlik Bildiren Tasvirî Fiiller (Yetarlilik Bildiruvchi Ko'makchi Fe'l)	56
1.2.9.2.3.2.2. Tezlik veya Rica Bildiren Tasvirî Fiiller (Tezlik yo lltimos Bildiruvchi Fe'l)	56
1.2.9.2.3.2.3. Süreklilik Bildiren Tasvirî Fiiller	58
1.2.9.2.3.2.4. Yaklaşma Bildiren Tasvirî Fiiller	59
1.2.9.2.4. İkileme ve Tekrar Fiilleri (Juft va Takroriy Fe'llar)	59
1.2.9.3. Çatısına Göre Fiiller	60

1.2.9.3.1. Nesne-Yüklem İlişkisi Bakımından Fiiller (To'ldiruvchi-Kesimga Ko'ra Fe'l)	60
1.2.9.3.1.1. Geçişli Fiiller (O'timli Fe'l).....	60
1.2.9.3.1.2. Geçişsiz Fiiller (O'timsiz Fe'l)	60
1.2.9.3.1.3. Ettirgen Fiiller (Orttirma Nisbat)	61
1.2.9.3.2. Özne- Yüklem İlişkisi Bakımından Fiiller (Ega-Kesimga Ko'ra Fe'l).....	61
1.2.9.3.2.1. Etken Fiiller	61
1.2.9.3.2.2. Edilgen Fiiller (Majhul Nisbat).....	61
1.2.9.3.2.3. Dönüslü Fiiller (O'zlik Nisbat).....	62
1.2.9.3.2.4. İşteş Fiiller (Birgalik Nisbat)	62
1.2.9.4. Fiil Çekimleri.....	62
1.2.9.4.1. Şahıs Ekleri (Shaxs Affikslari)	62
1.2.9.4.1.1. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri (Egalik Mayli Shaxs Qoshimchalari).....	62
1.2.9.4.1.2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri (Olmosh Mayli Shaxs Qoshimchalari).....	63
1.2.9.4.1.3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri (Buyruq Mayli Shaxs Qoshimchalari).....	63
1.2.9.4.2. Zaman Ekleri (Zamon Qoshimchalari)	64
1.2.9.4.2.1. Geçmiş Zaman (O'tgan Zamon)	64
1.2.9.4.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman (Yaqin-Aniq O'tgan Zamon)	64
1.2.9.4.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman (Uzoq O'tgan Zamon).....	65
1.2.9.4.2.2. Geniş Zaman (Hozirgi Kelasi Zamon / Kelasi Zamon Gumon Fe'li).....	67
1.2.9.4.2.3. Şimdiki Zaman (Hozirgi Zamon).....	68
1.2.9.4.2.4. Gelecek Zaman (Kelasi Zamon)	72
1.2.9.4.3. Tasarlama Kipleri	73
1.2.9.4.3.1. Emir Kipi (Buyruq Mayli)	74
1.2.9.4.3.2. İstek Kipi (Istak Mayli).....	75
1.2.9.4.3.3. Gereklilik Kipi (Keraklilik Mayli).....	76
1.2.9.4.3.4. Şart Kipi (Shart Mayli)	77
1.2.9.4.4. Birleşik Fiil Kipleri (Birlashik- Birlashgan Fe'l Mayli).....	77

1.2.9.4.4.1. Hikâye (Hikoya).....	78
1.2.9.4.4.2. Rivayet (Rivoyat).....	79
1.2.9.4.5. Fiilimsiler (Fe'ning Vazifadosh Shakllari).....	80
1.2.9.4.5.1. İsim-fiil Ekleri (Harakat Nomi)	80
1.2.9.4.5.2. Sifat-fiil Ekleri (Sifatdoshlar)	81
1.2.9.4.5.2.1. Geçmiş Zaman Sifat-fiil Ekleri (O'tgan Zamon Sifatdosh Affiksi)	81
1.2.9.4.5.2.2. Şimdiki Zaman Sifat-fiil Ekleri (Hozirgi Zamon Sifatdosh Affiksi)	82
1.2.9.4.5.2.3. Gelecek Zaman/ Geniş Zaman Sifat-fiil Ekleri (Hozirgi Kelasi Zamon Sifatdosh Affiksi).....	82
1.2.9.4.5.3. Zarf-fiil Ekleri (Ravishdoshlar)	83

İKİNCİ BÖLÜM

ATIN KIŞNEDIĞİ AKŞAM	86
SÖZLÜK.....	281
SONUÇ.....	306
KAYNAKÇA	311
ÖZGEÇMİŞ.....	314

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TAĞAY MURAD’IN “AT KİŞNEGEN AKŞAM (OT KISHAGAN OQSHOM)”
ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR DİL İNCELEMESİ (DİL İNCELEMESİ – METİN –
AKTARMA)**

Kübra Ece ATİLA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI

2021, 314 sayfa

**Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI (Danışman)
Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Erhan GİRAY**

Bu çalışmanın amacı modern Özbek edebiyatının güçlü kalemlerinden biri olan Tağay Murad’ın en önemli eserlerinden biri olarak değerlendirilen “Atın Kişnediği Akşam” adlı uzun hikâyesini Türkiye Türkçesine kazandırmak, eseri şekil bilgisi açısından inceleyerek gramer yapısını ortaya çıkarmak, Özbek Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki farklı ve benzer yapıları ortaya koymaktır.

Çalışmamızın Giriş bölümünde Özbek Türkçesi hakkında genel bilgiler verilmiş, 20. yy Özbek edebiyatının önemli temsilcilerinden olan Tağay Murad’ın hayatı, eserleri, üslubu, tez konumuz olan “Atın Kişnediği Akşam” adlı uzun hikâyesinin içeriği üzerinde durulmuştur. Dil incelemesi bölümünde eser şekil bilgisi açısından incelenmiştir. Tezin sözlük bölümünde ise eserin içinde yer alan birtakım sözcüklerin açıklamasına yer verilmiştir.

Tez çalışmasının sonunda, çalışma boyunca yararlanılan kaynakların belirtildiği bir kaynakça yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tağay Murad, Özbek Türkçesi, Atın Kişnediği Akşam.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**A LANGUAGE EXAMINATION ON TAĞAY MURAD'S "AT KİŞNEGEN
AKŞAM (OT KISHAGAN OQSHOM)" (LANGUAGE EXAMINATION - TEXT -
TRANSFER)**

Kübra Ece ATİLA

Adsivor: Assist. Prof. Dr. Nursan ILDIRI

2021, Pages: 314

**Jury: Assist. Prof. Dr. Nursan ILDIRI (Advisor)
Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR
Assist. Prof. Dr. Erhan GİRAY**

The aim of this study is to bring the long story of Tağay Murad, one of the strongest writers of modern Uzbek literature, called “Atin Kişnedigi Akşam”, which is considered to be one of the most important works, to Turkey Turkish, to reveal the grammatical structure by examining the work in terms of morphology, to reveal the difference between Uzbek Turkish and Turkey Turkish. to reveal similar structures.

In the Introduction part of our study, general information about Uzbek Turkish is given, and the life, works, style of Tağay Murad, one of the important representatives of 20th century Uzbek literature, and the content of the long story "Atin Kişnedigi Akşam", which is our thesis topic, are emphasized. In the language analysis section, the work was examined in terms of morphology. In the dictionary part of the thesis, the explanation of some words in the work is given.

At the end of the thesis, there is a bibliography in which the sources used throughout the study are indicated.

Keywords: Tagay Murad, Uzbek Turkish, Evening When the Horse Neighs.

KISALTMA VE İŞARETLER DİZİNİ

ø	: işaret veya ek yok
/	: veya; sayfa – paragraf
-	: Fiil kökü veya gövdesi
+	: İsim kökü veya gövdesi
>	: Bu şekle bürünür
<	: Bu şekilden gelir
a.	: Ad
çğl.	: Çokluk
f.	: Fiil
Rus.	: Rusça
sf.	: Sıfat
ss.	: Sayı Sıfatları
şhs.	: Şahıs
TDK	: Türk Dil Kurumu
tkl.	: Teklik
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire
yy.	: Yüzyıl
zf.	: Zarf

ÖN SÖZ

Bu çalışmada Modern Özbek Edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Tağay Murad'ın “AT KİŞNEGEN AKŞAM (ATIN KİŞNEDİĞİ AKŞAM)” adlı eseri Türkiye Türkçesine aktarılmış; eser şekil bilgisi açısından incelenmiştir. Eserden hareketle Türkiye Türkçesi ile Özbek Türkçesi arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde Özbek adının kökeni, Özbekler ve Özbekistan, Özbek Türkçesi hakkında genel bilgiler verilmiş, Tağay Murad'ın hayatı, edebî kişiliği, eserlerinden bahsedilmiş, çalışmanın temel unsuru olan “Atın Kişnediği Akşam” adlı eserinin içeriği üzerinde durulmuştur.

Dil incelemesi bölümünde Tağay Murad'ın “Atın Kişnediği Akşam” adlı eserinin şekil bilgisi özellikleri tespit edilmiştir. İlgili konu hakkında örnekler verilirken kelimenin geçtiği kısım “bölüm/ cümle numarası” şeklinde belirtilmiştir.

Eserin Özbek Latin alfabesi ile yazılı şekli esas alınmış, seksen dört bölümden oluşan eserin her bölümü için ayrı bir tablo oluşturulmuş, cümleler tablolara tek tek yazılmış ve her cümlenin Türkiye Türkçesine aktarımı karşısına yapılmıştır. Eserin Türkiye Türkçesine aktarımı yapılırken büyük ölçüde metnin özüne bağlı kalmaya çalışılmıştır.

Son bölümde ise metnin genel bir sözlüğü oluşturulmuş, çalışma boyunca faydalanılan kaynakların yer aldığı kaynakça dikkatlere sunulmuştur.

Bu çalışmayı yapmama vesile olan, çalışmamın her aşamasında karşılaştığım her zorlukta yanımda olup desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Nursan ILDIRI'ya, engin bilgisinden çokça faydalandığım saygıdeğer sayın hocam Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR'e, yine bu süreçte desteklerini her zaman gördüğüm sevgili aileme şükranlarımı sunarım.

Erzurum 2021

Kübra Ece ATİLA

GİRİŞ

I. ÖZBEK ADI

“Özbek adı, Ebu'l Gazi Bahadır Han'ın da belirttiği üzere, Altın Orda beyi Özbek'in adından gelmektedir. Altın Orda tahtına Özbek Han (1312 -1340)'ın geçmesinden sonra, onun emrindeki kitlelere daha sonradan Özbekler denmeye başlanmıştır. Yani başlangıçta şahıs adı olan Özbek, bir zaman sonra belli bir Türk topluluğunun adı olarak kullanılmağa başlanmıştır. Özbek Türkçesi, Modern Uygur Türkçesi ile birlikte Türk dilinin Güneydoğu Türkistan grubuna girer. Altın Orda Hanı Özbek (1312- 1340)'ın ahfadından gelen idareciler, Fergana vadisindeki Türkleri bir araya toplayarak yeni bir devlet kurmuş ve bu devlete 'Özbek Devleti' adını vermişlerdir. Tıpkı Osmanlı ve Timurlu dendiği gibi, bu devletin halkına da 'Özbek' denilmiştir” (Omorov, 2012: 2).

Radloff'a göre ise “Özbek” adı “kendi başına hakim” anlamına gelmektedir. XV. asır tarihçileri Cuci torunlarının ülke veya “ulus”larına “Özbek ulusları” ismini vermişler ve Orta Asya'da “Özbek” adı kavim ismi olarak “Çağatay” kelimesine karşılık verilmiştir (Omorov, 2012: 2).

Yakubovskiy ise Altın-Orda askerî kuvvetlerinin esas kısmını teşkil eden askerlere başlangıçta Özbekiyan (Özbekliler) denildiğini, zamanla Özbek şekline dönüşen bu adla Doğu Deşt-i Kıpçak'taki Türk-Moğol kabilelerinin kastedildiğini, Özbek Ulusu tâbirinin de bütün Altın-Orda'yı ifade ettiğini belirtir (1976: 194).

Özbek adının kökeni ile ilgili bir başka görüşte Omorov'un F.Cumaboyev'den naklettiğine göre *“Maveraünnehir'e gelen Moğollar zamanla yerli halkla karıştılar, kendi dillerini ve dinlerini unuttular. Bundan sonra Türk diline geçerek İslam dinini kabul ettiler. Cengiz Han'ın evlatları devrinde Deşti Kıpçak'da yaşayan çoğunluğu göçebe kabileler kendilerini Özbek diye isimlendirmeye başlamışlardı. Bunlar Orta Asya'da binlerce yıldır yaşamakta olan Türk toplumuna karışarak, Özbek milletini temsil etmişlerdir”* (Cumaboyev, 1992: 30) şeklindedir.

II. ÖZBEKLER VE ÖZBEKİSTAN

“Altın Orda Hanı Özbek (1312-1340)’ın ahfadından gelen idareciler tarafından Fergana vadisindeki Türkleri bir araya toplayarak yeni bir devlet kurulmuş ve bu devlete de ‘Özbek Devleti’ adı verilmiştir. Halkına da Özbek denmiştir” (Saray, 1996: 268).

Cengiz Han zamanında Moğol hâkimiyetine giren ve hatta bazı Moğollarla iç içe yaşamalarına rağmen kendi millî karakterlerini ve kültürlerini muhafaza eden Türkistan Türkleri, Moğol İmparatorluğu’nun dağılmasından sonra varlıklarını daha da kuvvetlendirerek devam ettirmişlerdir. Nihayet, Batu’nun kardeşi Şeybani soyundan gelen Ebu’l Hayr Han (1428-1468), büyük dedesi Özbek Han’ ın adını verdiği devleti 1428’de kurarak bağımsızlığını ilân etmiştir. Timurlu hanedan üyelerinin taht kavgalarından faydalanan Ebu’l Hayr Han, Ebu Said’ e yardım ederek 1451’e kadar Türkistan’ ın yarısına hakim olmayı başarmıştır (Saray, 1996: 268).

1428’de Ebülhayr Han, Batı Sibirya’da Tura ırmağının kıyısında Özbek ulusunun hanı ilân edilmiştir. 1447 yılına kadar geçen süre içinde Seyhun hattındaki Sıgnak’tan Özkent’e kadar uzanan bütün şehirler Özbekler’in eline geçmiştir. Onun yönetiminde önemli başarılar elde eden Özbekler bir süre sonra Moğol asıllı Oyratlar’ın saldırıları ile güç duruma düşmüşler ve prestij kaybına uğramışlardır. Ebülhayr Han’ın iç siyasetteki hataları da buna eklenince Özbekler’in bir bölümü ana kitleden ayrılıp Moğolistan Hanı İsen Buga Han’ın yanına göç etmiştir. Bu topluluk daha sonra Kazaklar’ı oluşturmuştur (Alpargu, 2007: 119).

“Özbekler ise, Ebulhayr’ın torunu Şeybani Han döneminde Maverâünnehir’e göçmüş ve Timurluların yerini alarak, bugünkü Özbekistan’da hâkimiyet kurmuşlardır.” (Gürbüz, 2019: 281; Gürbüz, 2013: 321-329’dan).

“Özbek Türklerinin XVI. asrın başlarında Timurluların hakimiyetini ortadan kaldırarak Türkistan’a hâkim olmaları Türk tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Özbekler, çok kısa bir sürede hâkimiyetlerini bütün Orta Asya’ya yayarak büyük bir kuvvet hâline gelmişlerdir” (Saray, 1996: 269).

“Muhammet Şeybani Han (1500-1510) zamanında Maverâünnehir’in tamamını ellerine geçirmiş olmalarına rağmen, Şeybani Han’ın ölümünden sonra Özbeklerde bir kargaşa baş göstermiştir” (Madiav, 1995: 14; Kafalı, 1987: 122’dan).

“Şeybani Han 1500 yılında Buhara’yı, 1501 de Semerkant’ı 1503 yılında da Belh’i ele geçirerek Maverâünnehir’deki durumunu sağlamlaştırmıştır. 20 Mayıs 1507’de Herat’ı fethetmek suretiyle hedefine ulaşmış oldu. Şeybanî, Herat’ta ‘Zamanın İmâmı ve Rahman olan Allah’ın halifesi’ ilan edilmiştir” (Omorov, 2012: 11: Hayıt, 1975: 9’dan). “Şeybani Han başarılı şekilde yürüttüğü fetihlerle Özbekleri Türkistan’ın birinci gücü haline getirmişse de, aynı yıllarda Şah İsmail’in Şiilik başarısıyla siyasi bir aksiyon olarak kullanıp kurduğu devleti, Şeybani Han ile Şah İsmail’i karşı karşıya getirmiştir. İki kuvvet arasındaki savaşta 1510 yılında Şeybani Han, Şah İsmail’e yenilerek hayatını kaybetmiştir” (Omorov, 2012: 11: Sümer, 1992:31’dan).

Buradaki savaşta başarıya ulaşan Şah İsmail, İran topraklarını genişletip Horasan’ın tüm bölgelerini kontrolüne geçirmişti. Şeybani Han’ın vefatından sonra onun vârisleri arasında taht için uzun zamanı kapsayan feodal çekişmeler başladı, olaylar da bu hanlığın gücünü kaybetmesine ve zayıflamasına sebep olmuştur.

“Bundan istifade eden Babür, Şah İsmail’ in yardımı ile Orta Asya’ yı yeniden istilâ etmiş ise de, çabuk toparlanan Özbeklere 1512’ de tekrar yenilerek Türkistan’ı temelli terk etmiş ve Hindistan hududlarına çekilmek mecburiyetinde kalmıştır” (Saray, 1996: 269: Vambery, s.275’dan). Diğer taraftan Şah İsmail de, Doğu Anadolu’ da Şîî propagandası yaptığı için, Osmanlılarla arası açılmış ve 1514’ de Yavuz Sultan Selim’ e yenilerek büyük bir darbe yemiştir. Bundan sonra Özbeklerle Osmanlılar arasında iş birliği doğmuş ve İran’ daki Şîî hakimiyetine karşı birlikte mücadele etmişlerdir (Saray, 1996: 269).

XVI.- XVIII. yüzyıllar arası Hanlıklar dönemi olmuştur. XVI. asırda Buhara, Hive Hanlığı; XVIII. yüzyılda da Hokand Hanlığı hüküm sürmüştür.

XVI. yüzyılda İran’daki Safevî Devleti ile Mâverâünnehir’deki Buhara Özbek Hanlığı arasında çetin savaşlar meydana gelmiştir. Safevî Devleti’ne karşı olma durumu Osmanlı Devleti ile Buhara Özbek Hanlığı arasında iyi ilişkiler kurulmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle XVI. yüzyılın ortalarına Osmanlı ile Buhara Özbek Hanlığı arasındaki ilişkiler daha da güçlenmiştir. Osmanlılar Özbekler’e silâh ve askerî malzeme yardımı da bulunmuş; 1578-1590 Osmanlı-Safevî mücadelesi esnasındaki Osmanlı-Özbek ilişkileri daha da gelişmiş ve siyasî bir ittifak meydana gelmiştir. Ancak Horasan için yapılan mücadeleler hem Safevîler hem Özbekler için ekonomik sıkıntılarına neden

olmuştur. XVI. yüzyılda Türkistan ile Osmanlı Devleti arasındaki kültürel iletişim Rusya ve Safevî Devleti'nin bölgedeki varlığı ve yapılanması sonucu önemli ölçüde zedelenmiştir. Buna rağmen hac kabilelerinin İstanbul'u ziyaretleri ve hacıların misafir edildiği Özbek tekkelerinin Osmanlı Devleti'ndeki faaliyetleri kültürel ve siyasal açıdan önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır (Alpargu, 2007: 120).

XVII. asrın sonlarına doğru Türkistan'da oluşturulan barış ve huzur ortamı önce Moğol asıllı Kalmukların ardından da Çin asıllı Jungarların istilaları nedeniyle tekrar bozulmuştur. Özellikle Kalmuk istilasını Kazak Türklerini perişan etmiş ve parçalanmalarına neden olmuştur. Bu durumdan faydalanan Ruslar 1552'de Kazan'ı 1556'da da Astrahan'ı ele geçirmişlerdir. *“1740'da Başkırtlar memleketinin istilasını tamamlayan Ruslar, Kalmuklar ile Kazakları birbirlerine karşı kıskırtarak onları iyice zayıflatmıştır”* (Saray, 1996:270; Donnelly, 1968: 52'den).

“Bütün XVIII. asır boyunca Kazaklar arasındaki Rus entrikaları devam etmiş ve bir kısım Kazaklar ile Kazakistan'ın büyük bölümü Rus hâkimiyeti altına düşmüştür” (Saray, 1996: 270; Donnelly, 1968: 135-138'den). *“Geri kalan Kazak Türkleri, Kırgız kardeşleri ile birlikte Buhara ve Hive Hanlıkları yanısıra 1700'de kurulmuş olan Hokand Hanlığı etrafında toplanarak Ruslara karşı mücadelelerine devam etmişlerdir”* (Saray, 1996: 270).

Özellikle VIII.- XX. yüzyıllar arası Ruslar'ın tüm Orta Asya'ya hakim olma siyaseti devam etmiş; bu emel uğruna da her türlü entrika ve işgal yollarına gitmişlerdir.

XIX. yüzyılın ortalarında Rus İmparatorluğu Orta Asya'ya tamamen hakim düşüncesiyle Türkistan topraklarını işgale başlamıştır. 1876 yılına kadar Orta Asya'yı kendisine tabi etme sürecine devam etmiştir. Türkistan Genel Valiliği kurulmuş; sömürgecilerin sosyal ve millî baskısı birkaç defa halkın ayaklanmasına neden olmuştur (Bizakov, 2014: 342).

“Amuderya, Siriderya, eski Türkistan topraklarından Semerkant ve Fergana ile Buhara ve Hive'nin bir kısmını ihtiva eden Özbek Cumhuriyeti 27 Ekim 1924'te kurulmuştur. Bu cumhuriyet 1929'a kadar Tacikistan'ı da içinde bulundurmıştır. Aynı yıl Tacikistan, Sovyet Cumhuriyeti statüsü elde etmiş; Karakalpakistan da 1936 yılında Özbek Cumhuriyeti ile birleştirilmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde ise Özbekistan 1991 yılında bağımsızlığını ilân etmiştir” (Alpargu, 2007: 121).

III. ÖZBEK TÜRKÇESİ

Çağatay Türkçesinin devamı olarak kabul edilen Özbek Türkçesi bu tarihî mirasın devam ettirici unsuru olması nedeniyle Türk lehçeleri arasında önemli bir yere sahiptir. Türk lehçelerinin tasnifi içerisinde Güney-doğu grubu içerisinde yer almaktadır. “*Bu gruba Karluk veya ayak-taglık grubu da denmektedir*” (Öztürk, 2007: 293).

Günümüz Özbek Türkçesini meydana getiren şiveler üç grupta ele alınmaktadır. Bunlar; Karluk (Güneydoğu grubu), Kıpçak (Güneybatı grubu) ve Oğuz (Kuzeybatı grubu) gruplarıdır. Karluk grubu “*Taşkent, Fergana, Semerkant, Buhara, Kaşkaderya gibi bölgelerin merkezlerinde görülür. Uygur Türkçesine daha yakındır. Farsçanın etkisi daha belirgindir. Bugünkü Özbek yazı dilinin kaynağını teşkil eder. İkinci grubu, Kıpçak grubu oluşturur. Kazakçaya ve Karakalpakçaya yakınlık gösterir. Üçüncü grup Oğuz grubu olup Türkmenceye yakındır. Karakalpakistan’ın Harezm bölgesinde ve Türkmenistan’ın Taşoğuz bölgesinde görülür*” (Öztürk, 1997: 293).

Özbek Türkçesi, Orta Asya genelinde en fazla konuşulan lehçe olmakla birlikte Kıpçak, Karluk ve Oğuz grubu şivelerine has unsurları da bünyesinde birleştirmektedir. Dikkat çeken bir başka nokta ise Özbekistan’ daki ağız farklılığı ve çeşitliliğidir.

Volkan Coşkun, günümüz Özbekistan’ının ağız haritasının Orta Asya Türk lehçeleri lengüistik haritasının küçük ölçüde bir versiyonuna benzediğini söyler. Ilse Laude Cirtautas’a dayanarak; kuzeyde (Güney Kazakistan da dâhil olmak üzere) Kazak ve Kırgızcaya daha yakın Kıpçak Özbek ağızlarının, batıda ve güneybatıda komşu Türkmenlerle akraba Oğuz ağızları, ülkenin doğu ve orta bölgelerinde Hive ve Ürgenç’in dışındaki bütün büyük şehirlerde ise, Yeni Uygurca ile pek çok ortak özelliğe sahip “şehir şivesi” adı da verilen Özbek ağızlarının (Karluk grubu) konuşulduğunu ifade eder (2017:28: Cirtautas, 1976: 80’den).

“Özbekçenin fonetik temeli “Taşkent ağızı’na; morfolojik temeli ise “Fergana Vadisi ağızı’na göre esas alınmıştır” (Yusupova, 2018: 9).

XX. yüzyılda kullanılan Özbek alfabeleri dört grupta ele alınır:

I.Devir: Arap alfabesinin kullanıldığı yıllar (1900-1929)

II.Devir: Latin alfabesinin kullanıldığı yıllar (1929-1940)

III.Devir: Kiril alfabesinin kullanıldığı yıllar (1940-1995)

IV.Devir: İki alfabenin (Kiril ve Latin) kullanıldığı yıllar (1995-2010)” (Yıldırım, 2012: 3; Camalhanov, 2005: 116-131’den).

Bugün kullanılan Özbek Kiril alfabesinde 34 harf ve bir yumuşatma “Ъ” işareti mevcuttur.

Latin kökenli yeni Özbek alfabesinde 26 harf ve 3 harf birikmesi bulunmaktadır:

“A-a, B-b, E-e, F-f, G-g, H-h, I-i, J-j, K-k, L-l, M-m, N-n, O-o, P-p, R-r, S-s, T-t, U-u, V-v, Y-y, Z-z, O’-o’, G’- g’, Sh- sh, Ch- ch, Ng- ng.”

IV. TAĞAY MURAD’IN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

“Tağay Murad 20. asır Özbek edebiyatına herhangi bir yazarda henüz rastlanılmayan bir edip üslubu, ifade tarzı ile girmiş yüksek istidat sahibi bir yazardır. Edip Said Ahmet: ‘Nazarımda Tağay Murad kıssa anlatmıyor; nazarımda var avazı ile türkü söylüyor. Bu türküde yüksek perdeler var, serzenişler var, sesler var’ der. Tağay Murad’a has, yeni Özbek nesri sıfatında ortaya çıkan bu üslubu nazarında tutmuştur” (Boltaeva, 2004: 86).

Tağay Murad Mengnarov, 1948 yılında Surhanderya vilayetinin, Denov ilçesine bağlı Hocasaat köyünde doğmuştur. Daha sonra Taşkent’e gelerek Taşkent Üniversitesi Gazetecilik Fakültesini bitirmiştir. Gazete ve dergilerde editör olarak çalışmıştır. “1972-1976 yıllarında Cumhuriyet radyosunda muharrir, 1976-1978 yıllarında ‘Özbekistan Sporçusu’ gazetesinde tercümanlık, 1982-1984 yıllarında ‘Fen ve Hayat’ dergisinde muharrirlik gibi vazifelerde faaliyet göstermiştir. 1985-1987 yıllarında Moskova’da ki Cihan Edebiyatı Üniversitesinde tahsil görmüştür” (Boltaeva, 2004: 86).

Hayatı oldukça çetin geçen yazar 23 Mayıs 2003’te Taşkent’te yaşama gözlerini yummuştur.

Tağay Murad’ın yaşamı sürekli kendisini çekemeyen, ona düşmanlık besleyen kişilerle mücadele etmekle geçmiştir. Yazar edebî hayatına 1976 yılında yazdığı “Yıldızlar Mangu Yonadi (Yıldızlar Ebediyen Yanar)” kıssası ile başlamıştır. Bu kıssası ile Özbek Edebiyatında yeni bir çığır açmıştır. Bu eseri Özbekistan Yazarlar Birliği tarafından yılın en iyi hikâyesi seçilmiştir. Bu başarıyı hazmedemeyenler bunun bir

tesadüf olduğunu söylemişlerdir. Yaşamı boyunca bu insanlar yüzünden çoğu kez işsiz kalmış; kirasını ödeyemeyince evden çıkarılmış, sokaklarda kalmıştır.

Tekrar Taşkent'e dönen Tağay Murad'ı bir gazete müdürü işe alacağını söylemiş ancak bunu duyan düşmanları *“kendisi başka eseri başka, eseri gerekli kendisi gereksiz”* (Kartallıoğlu, 2000: 204). diyerek onun işe alınmasına engel olmuşlardır. “Özbek halkının çektiği sıkıntıları gün yüzüne çıkartmak için bir roman yazar. Bu eseri “Otamdan Qolgan Dalalar (Atalarımın Kalan Topraklar)”dır. Bu eserin sonunda şöyle demiştir: *“Ben neye ulaştıysam bunların hepsi hasımlarım sayesinde oldu. Hasımlarım olmasaydı. Ben Tağay Murad olamazdım. Yaşasın hasımlarım.”* (Efe, 2020: 19; Murad, 1994: 168'den).

“Otamdan Qolgan Dalalar (Atalarımın Kalan Topraklar)” sembolik bir romandır. Burada bütün ömrü çabalayıp koşturarak koloni yurdunda geçen Özbek halkının yapısı Dehkankul karakterinde tasvir edilir” (Mirvaliyev, 1993: 139).

“Tağay Murad, Özbek ve dünya edebiyatının en güzel ananelerini muvaffakiyet ile devam ettirmiştir. “Otamdan Qolgan Dalalar (Atalarımın Kalan Topraklar)” romanında Özbekistan'ın sömürgeye çevrilişi ve gece gündüz uğraş vererek yaşayan Özbek çiftçilerinin zorba düzeni yıllarındaki ağır hayatları, ıstırapları hayat görüşleri gerçekçi bir şekilde verilmiştir. Eserdeki Dehkankul, Özbek emekçilerinin genel karakterlerini tasvir eder. O başına gelen binlerce musibete katlanarak yaşamaya mecbur olsa da insanî şanı, kadir kıymeti yüksek tutar. Sömürgecileri acımasızca faş eder. Eser sanatsal film yapılmıştır (2001). Yazar 1994 yılında ‘Otamdan Qolgan Dalalar (Atalarımın Kalan Topraklar)’ romanıyla Abdullah Kadiri adındaki devlet mükâfatı ile ödüllendirilir” (Mirvaliyev, 1993: 139).

Yazarın 1980 yılında basılan “Oydında Yurgan Odamlar (Aydınlıkta Yürüyen İnsanlar)” hikâyesi sadece yazarlığının değil; Özbek millî edebiyatının da nadir numunelerinden biri olmuştur. Kıssa kahramanları Kaplan ve Aymama yıllarca çocuk arzusuyla yaşarlar. *“Tağay Murad Özbeklerin gelenek ve göreneklerini, halk kültürünü okuyucuya eserleri aracılığıyla tanıtmıştır. ‘Aydınlıkta Yürüyen İnsanlar’ eseri halk kültürü açısından çok zengin bir eserdir. Özellikle düğün geleneklerine fazlaca yer verilmiştir. Bayram ve Nevruz kutlamaları da anlatılmıştır. Ölüm adetlerine ve Özbek toplumunda çocuğun önemine değinilmiştir”* (Efe, 2020: 3).

Tagay Murad'ın 1985 yılında basılan “Momo Yer Qo'shig'i (Ana Vatan Türküsü)” kıssası amacı, edebî yönelişi ile diğer kıssalardan ayrılır. Hikâyede milli zeminden ayağı kaymış, vatan toprağında yaşayıp yüreğinde yurt duygusu olmayan seksenli yılların ideoloji kurbanlarının “karakterleri batı edebiyatının kölesi olup kalan yazar örneğiyle tasvir edilir.

Edip yetenekli bir tercümandır da. O 1974-1975 yıllarında J. London' un “Zengin Kızı” draması ve birçok hikâyesini Özbekçeye çevirerek neşreder. 1989 yılında E. Seton-Tompson'ın hayvanlar hakkındaki meşhur “Yabani Rahvan” kitabını ustalıkla tercüme etmiştir.

“Onun eserleri başlı başına bir sözlük gibidir. Tagay Murad'a göre bir Özbek ana dilini bütün renkleriyle, ahengiyle yani tam anlamıyla saf bir Özbek Türkçesi'ni bilmelidir” (Efe, 2020: 20; Fayzullax, 2018: 698'den).

Eselerinin içeriğinden de anlaşıldığı üzere Tagay Murad son derece milliyetçi, gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlı, Özbek kültürünü, halk kültürü unsurlarını (aile, çocuk, atasözleri, deyimler, bahşılık, sınıkcılık, köpkeri, bayramlar, nevrüz vs.) kaleme aldığı her eserinde başarılı bir şekilde aksettirmeyi başarmış; yaptığı betimlemeler tasvirler ile okuyucuya adeta hikâye içerisinde gezinme olanağı sunmuş, döneminin usta yazarlarından biri olmuştur.

“Yazar başından geçen olayları, kendi gözlemleriyle doğayı, kendi eli ile tuttuğu, dokunduğu hayvanların hangi özelliklere sahip olduklarını bugüne kadar gelmiş olan eserlerinde anlatmıştır. Zira tabiat kitabını okumamış, ona yakın olmamış yazar, insanlığa samimi münasebetlerde bulunamaz; insanın kalbini güzel aydınlatamaz. Eserlerini bu doğrultuda anlatan Tagay Murad onu özleştirmeden eline kalem almamıştır. Bundan dolayı onun eserleri hiç kimseninkine benzemez” (Karimov, 2017: 349).

“O cümlelerini kısa kısa yazar. Her bir cümlesinde hayattaki olayları gayet açık şekilde göz önünde canlanır biçimde nakşeder. Eserin sonunda yazarın gönlündeki derdi ıstarabı, sevinci, kaygısı, övüncü ve eserin sebebi mahiyeti tam olarak anlaşılır. Onun üslubu serbest şiiri akla getirir. Malumdur ki, serbest şiirde duygular vezin ve kafiyeyle sığmadığında veya düşünceleri tam ifade etmede ananevî yöntemlere müracaat edilir. Bundan dolayı onun sözleri, ifade yolu eski destanları hatırlatır” (Karimov, 2017: 349).

V. ATIN KIŞNEDIĞİ AKŞAM

Yazarın 1979 yılında kaleme aldığı “Atın Kişnediği Akşam” adlı eserinde köy yaşamını, gelenek ve görenekleri, Sovyet devri sosyalizmini, adaletsizliği, rejimin baskısını her türlü kısıtlanmaya, zorbalığa karşı adaleti, hakkaniyeti sonuna kadar savunur.

“Atın Kişnediği Akşam da realizmin hâkim olduğu eserlerinden biridir. Yazar üniversite yıllarından sonra memleketi olan Surhanderya’ya döner, bir at edinir ve köpkeri oyunlarına katılmaya başlar. At ve köpkeri üzerine deneyimleri ve bizzat sahadan topladığı bilgileri Atın Kişnediği Akşam adlı eserine ustalıkla yansıtır” (Baydemir, 2020: 156).

Tağay Murad, köyüne döndükten sonra Settar adında bir binici ile tanışır. Settar ona da bir at bulur ve Tağay Murad at binmesini öğrenir. *“Settar ile köy köy dolaşırlar, düşünlere giderler, gündüzleri köpkeri atlar ve biniciler hakkında bilgi edinirler”* (Kartallıoğlu, 2000: 204). Tüm bu araştırmalar, gözlemler sonunda *“Ot Kishnagan Oqshom (Atın Kişnediği Akşam)”* uzun hikâyesini kaleme alır. Yazarın bu eseri Özbekistan Yazarlar Birliği tarafından yılın en iyi hikâyesi seçilir.

Yazar bahsi geçen uzun hikâyesindeki atı “Tarlan” üzerinden yapılan haksızlıkları, çifte standardı, rejimin baskısını; öte yandan yine adaleti, insanlığı, ananeleri en güzel biçimde ifade eder. Eserinde yer yer deyimlere, atasözlerine yer verir. Yine Türklerin milli çalgısı dombıradan, Özbek edebiyatının, deyim yerindeyse Türk dilinin babası Ali Şir Nevaî’den bahseder. Eserin kahramanı Atlı Ziyadulla’nın katıldığı bir radyo programında kendi köylüsü olan Rıhsiyev karakteriyle aralarında geçen diyalog dönemin zihniyeti açısından oldukça ilgi çekicidir. Eserde Rıhsiyev tipik Sovyet karakterini temsil eder. Şöyle ki aşağıda geçen dörtlüğü söyleyen Atlı Ziyadulla, Rıhsiyev tarafından küçümsenir.

*Otlardi boqsang qashib boq,
Olisdan suvini tashib boq,
Sira uzmagin yemini,
Yemini yemiga qo ‘shib boq.*

At bakacaksan kaşıyıp bak,
Uzaktan suyunu taşıyıp bak,
Sakın kesme yemini,
Yemini yemine koşup bak. (Murod, 1979:7).

Rıhsiyev: “Kupkuru öğreti! Halkın sözlü anlatımı, evet halkın şifahi anlatımı! İlkel! Entelektüellik yok, entelektüellik!... Araştırın daha çok klasikleri okuyun. Bethoven, Çaykovski, Eşrefiy...” (Murod, 1979:7).

Söz konusu eserde yine Sovyet rejiminin uygulamaya çalıştığı bir proje olan köylünün elinden atını et için alma eylemine Ziyadulla karşı gelerek atı Tarlan’ı bir çukurda saklayıp ona gözü gibi bakar.

Özbek Türklerinin geleneksel oyunu olan köpkeriyi gerek üslup olarak gerek oyunla ilgili bilgi vermek adına en güzel biçimde anlatarak okuyucuya oyunun içindeymiş hissini başarılı bir biçimde aksettirir. *“Eser adeta bir at ansiklopedisi gibidir. Eserde iyi atların özellikleri, atların yaşlarına, renklerine, koşmalarına göre nasıl adlandırıldığı, atların bakımı, eğitimi, at takımları, Özbek toplumunun ata bağlılığı ve at sevgisi vb. konularda geniş bilgiler verilmiştir”* (Baydemir, 2020: 156-157).

Yazar, eserinde halk kültürü unsurları olan at, köpkeri, dombıra, atasözleri, rüya, bahşılık geleneği, çocuk konularını ustalıkla işlemiştir. Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan “at” unsurunu her yönüyle kaleme almıştır. Eserde atların türlerine yer vermiş, bu atların neden o şekilde adlandırıldıklarına dair bilgiler paylaşmıştır.

Atasözlerine bolca yer veren yazar, bu kültürü de okuyucuya sunmuştur. *“Tağay Murad, Özbek edebiyatında, roman ve hikâyelerde atasözlerini en çok kullanan yazarlardan biridir. Okuyucu, onun bütün eserlerinde bu özelliği hemen fark edebilmektedir. Atın Kişnediği Akşam uzun hikâyesinde toplam kırk yedi atasözü kullanılmıştır”* (Baydemir, 2020: 163).

Rüya motifi, Türk halk kültüründe mühim bir yere sahiptir. Tağay Murad, bu motifi de ustalıkla eserinde işlemiştir. Ziyadulla rüyasında gördüğü Mamasuluv ile evlenir. Evlendikleri gün Mamasuluv’ a kendisinin de böyle bir rüya görüp görmediğini sorar. Mamasuluv da aynı rüyayı gördüğünü söyler. Özbek destanlarında, halk hikâyelerinde, masallarda sıkça işlenen bu motif yazar tarafından bilinçli bir şekilde eserde kullanılmıştır. *“Yazar, bütün değerleri sömüren Sovyet sistemi karşısında yenik düşen, kendi toplumuna, kültürüne yabancılaşan mankurt bireylerin karşısına Ziyadulla gibi sağlam bir karakter çıkarmıştır. Ziyadulla, atalarından miras kalan bütün değerlere sadıktır”* (Baydemir, 2020: 165).

Türk toplumlarında oldukça önemli bir yere sahip olan bahşılık geleneği de eserde ustalıkla işlenir. Çobanlık mesleği ile uğraşan Ziyadulla bir gün bir radyo programı tarafından mesleğin inceliklerini anlatması için davet edilir. Heyecanla evine gidip özenle kaftanını giyiniş dombırasını da yanına alan Ziyadulla radyo programında gelenek göreneklerine bağlı fikirlerinden dolayı konuşturulmak istenmez. Bunun üzerine dombırasını eline alarak “*terme*” (Baydemir, 2020: 166: Musakulov,1984) söylemeye başlar: “Destanımda bir avluya gelin geldi. Avluda ateş yakıldı; çalgı çalındı. Gelin atın üstünde geldi. At alevin etrafında dolaştı. At destan oldu.

<i>Boli boli boling bor,</i>	Ballı ballı balın var,
<i>Ming tumorli noring bor,</i>	Bin tılsımlı gücün var,
<i>Jasadigga qarayman</i>	Gövdene bakıyorum
<i>Chopadigan holing bor.</i>	Koşacak halin var.” (Murod, 1979:7).

Yazar yine Fazıl Yoldaş’ ın “Alpamış”, Cumanbülbul’ ün “Küntuğmış” eserlerine atıf yapıp; her fırsatta destanları, bahşıları, bahşılık geleneğini icra etmiş atalarını dahi anar.

Aile, çocuk kavramaları Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir.Eserde bu konu hiç çocuğu olmamış Cöre Dede üzerinden işlenir. Cöre Dede üç evlilik yapmış ve üç eşinden de evlat sahibi olamaz ve bu yüzden de insanların içine karışmak istmez. Baş önünde eğik gezer; davetlere katılmaz.

Eserde işlenen bir başka konu ise “*sınıkçı*” (Baydemir, 2020: 168) kavramıdır. “*Bütün Türk dünyasında kırık, çıkık, incinme gibi yaralanmaları tedavi eden halk hekimliği mesleğinin geçmişten beri ortak adıdır*” (Baydemir, 2020:168). Köpkeri oyununda attan düşen Ziyadulla’ nın dirseği çıkar. Hastanedeki tedaviden bir sonuç alamayan durumu daha kötüye giden Ziyadulla Karahan köyündeki Hıdır adındaki meşhur sınıkçıya gider. Ancak Sınıkçı Hıdır vefat etmiştir; onun mesleğini oğlu Kurbanazar devam ettirmeye başlamıştır. Ziyadulla’ nın kolunu muayene ettikten sonra dirseğinin çıktığı yeri bulur ve kemiği yerine oturtur.

Eserin son bölümünde hiç tanımadığı birkaç kişi tarafından darp edilen Atlı Ziyadulla’nın yanında sadece atı Tarlan vardır ve Tarlan onu bu adamların elinden,

ölümünden kurtarır. Atın üzerinde yaralı hâlde köyüne dönerken Ziyadulla'nın Tarlan'a söylediği sözler onu ne kadar sevdiğinin değeri verdiğinin bir göstergesidir:

“Hey Tarlan sen benim ağabeyimsin ağabeyim. Evet ben şimdi onlara ağabeyim diyemem. Benim ağabeyim sensin, Tarlan. Kardeş dese diyecek, benim gibi kardeşin var, ağabey dese diyecek, senin gibi ağabeyim var, ne gamım var Tarlan...Hey Tarlan sen benim dostumsun, dostum. Evet ben şimdi onlara dostum diyemem. Benim dostum sensin, Tarlan... Hey Tarlan sen benim ebedi dostumsun, ebedi dostum...” (Murod, 1979: 69).

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOGİYA)

“Kelimenin en küçük manalı, başka manalara bölünmeyen birimine biçimbirim (şekil) denir” (Umurqulov, 2012: 49). Özbek Türkçesinde “morfologiya”, Türkiye Türkçesinde “morfoloji” olarak adlandırılan “morfo” sözcüğünün anlamı “şekil, biçim”, “logiya – loji” kelimeleri ise “bilim” sözcüğünü karşılamaktadır.

“Biçimbirimlerin her biri kendi söz dairesinde kendisine has mana ifade eden birliklerdir” (Turniyozov, Rahimov: 2006: 126).

“Şekil bilgisi, bir dilin kök kelimelerini, eklerini, köklerle eklerin birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili öteki konularını inceleyen gramer dalıdır. Şekil bilgisinin temel öğeleri kelime kökleri ve eklerdir” (Korkmaz, 2006: 5).

1.1. SÖZCÜK TÜRETİMİ (SO’Z YASALISHI)

Sözcüklerin kök ve gövdelerine birtakım eklerin eklenmesi ile yeni kelimeler türetilir. Bu türetme işlemi dört şekilde karşımıza çıkmaktadır:

İsimden İsim Yapım Ekleri (Otdan Ot Yasovchi Qo’shimchalar)

İsimden Fiil Yapım Ekleri (Otdan Fe’l Yasovchi Qo’shimchalar)

Fiilden İsim Yapım Ekleri (Fe’ldan Ot Yasovchi Qo’shimchalar)

Fiilden Fiil Yapım Ekleri (Fe’ldan Fe’l Yasovchi Qo’shimchalar)

1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri (Otdan Ot Yasovchi Qo’shimchalar)

ba-	ba+ quvvat 5/17
be-	be+ parvo 6/15, be+ chora 18/16, be+ mahal 33/81, be+ hushlik 61/45 be+ hazil 64/80, be+ ixtiyor 72/18
+dor	ayb+ dor 79/43, soqol+ dor 80/58
+dosh	yo’l+ dosh 65/84

+doz	chavan+ doz 6/44
+gina / +qina / +kina	erta+lab+ gina 4/1, omonat+ gina 9/12, avay+lab+ gina 9/6, fakir+ gina 58/35
ham-	ham +roz 65/27
+(i)nchi	besh+ inchi 1/55, bir+ inchi 3/42, yetti+ nchi 5/16, uch+ inchi 21/19, ikki+ nchi 39/58, to'rt+ inchi 57/51
+kash	juvoz+ kash 62/16
+lab	erta+ lab 4/1
+larcha	telba+ larcha 32/10
+li	tur+ li 2/23, haybat+ li 5/26, xosiyat+ li 5/50, farosat+ li 6/16, oyoq+ li 6/17, dum+ li 6/18, yoqim+ li 6/38, tumor+ li 9/106, umid+ li 9/124, ko'zoynak+ li 11/5, moylov+ li 14/37, tuproq+ li 33/3, do'ppi+ li 33/35, quloq+ li 33/48
+lik / +liq	rahmat+ lik 2/33, xushvaqt+ lik 3/4, tush+ lik 4/2, dehqon+chi+ lik 4/26, erkak+ lik 4/30, bepoyon+ lik 5/7, en+ lik 5/11, qishloq+ lik 9/8, sog'+ lik 9/19, og'ir+ lik 9/57, cho'pon+ lik 9/60
+loq	qish+ loq 9/8, chaqa+ loq 25/25, tosh+ loq 20/25
no-	no +rozi 5/63, no +umid 24/59, no +mard 23/7, no +haqlik 44/2
+ov	bir+ ov 4/2, ikk(i)+ ov 65/105
+paz	paliq+ paz 57/95
+siz	son+ siz 3/14, tish+ siz 5/50, yoqim+ siz 6/38, chilvir+ siz 24/21, imon+ siz 22/33, ekin+ siz 47/1
+ta	ikki+ ta 33/35, uch+ ta 34/94, to'rt+ ta 34/94
+xona	ombor+ xona 5/54, usta+ xona 5/54, choy+ xona 43/21, mol+ xona 46/6, mehmon+ xona 46/22, bemor+ xona 51/153, kasal+ xona 61/49, ot+ xona 66/6

+zor	chim+ zor 26/3
+cha	tayoq+ cha 5/55, yil+ cha 11/30, qarich+ cha 14/20, quloc+ cha 22/4, qadam+ cha 27/10, bayroq+ cha 27/37, yaxshi+(lik)+ cha 34/13, kilo+ cha 42/24, o'zi+ cha 46/20, odat+(i)+ cha 48/23, hozir+ cha 60/13, shu+(n)+ cha 60/71
+chak/ +choq	o'yin+ choq 59/3, qo'zi+ choq 70/28
+chan	sho'x+ chan 62/19
+chi	pochta+ chi 2/22, poda+ chi 2/25, doston+ chi 6/34, rasm+ chi 6/39, basma+ chi 34/27, jinoyat+ chi 60/135, surnay+ chi 66/18, ta'na+ chi 71/32, hashhar+ chi 77/39, lapar+ chi 78/19
+chilik	dehqon+ chilik 4/26, oqsoqol+ chilik 58/19

1.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri (Otdan Fe'l Yasovchi Qo'shimchalar)

+i-	qur(uq)+i- 4/28, chang+i- 5/24, ach(i)+i- 35/23
+illa-, +irla-, +urla- (Yeni Özbek alfabesinde ise “v” ünsüzü ve “u” ünlüsünün yanında (+urla-, +ulla-) şeklinde yazılır.	lov+ulla- 2/4
+la-	o'pka+la- 2/9, o't+la 2/31, qitiq+la- 3/41, qucah+la- 3/43, parvarish+la- 4/27, juft+la- 5/27, bo'g+la- 5/55, tarbiya+la- 6/54, tayyör+la- 9/47, bosh+la- 9/58, yelka+la- 9/180, qadam+la- 11/16, yugan+la- 12/17, shamol+la- 24/15, rohat+la- 24/16, qamchi+la- 26/12, havo+la-t- 26/14, tashqari+la- 33/30, ichkari+la- 33/39, toza+la- 35/25, hozir+la- 48/65, orqa+la- 49/31, zanjir+la- 63/30, musht+la- 79/41, imil+la- 80/14
+lan-<+la-n-	tinch+la-n- 13/55, jon+la-n- 15/14, shafaq +la-n- 27/32, hozir+la-n- 48/65, ot+la-n- 79/48
+lash-< +la-sh-	jips+la-sh- 27/9, sho'x+la-sh- 32/21, joy+la-sh-tir- 53/11, hazil+la-sh- 64/79, dard+la-sh- 76/27
+sira-	uyqu+sira- 33/29, hadik+sira- 46/12
+sit-	kam+sit- 4/29
+g'ar-, +qar-, +qir	

1.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri (Fe'ldan Ot Yasovchi Qo'shimchalar)

-gi, -g'i, -g'u, -qu	uy(i)- qu 3/44
-gich, -kich, -g'ich, -qich	ko'rsat-kich 57/72
-(i)m, (u)m	pishir- im 42/61
-k, -q, - (i)k, -(u)k, -(i)q, -(u)q	buz-uq 2, o'ch- iq 4/43, pish- iq 5/15, yor- iq 6/4, yirt- iq 14/20, buy(u)r- uq 34/131
-ma	yo'qla- ma 28/29
-moq	ko'r-in-moq +chi 43/11 min-moq+chi 43/12 erish-moq+chi 43/14 o'chir-moq+chi 43/16
-(n)ch	o'p-ich 3/15
-(u)vchi	o'q(i)-uvchi 1/35, yoz-uvchi 39/27
-sh, -(i)sh, -(u)sh	ek-ish 4/26, qil- ish 6/26, o'tir- ish 9/9, bo'l- ish 9/59, qoch- ish 23/32 ur-ush 25/17,

	kishna- sh 32/117, yut- ish 41/10, chiq- ish 47/21, qayt- ish 54/124, yur- ish 66/14, chop- ish 68/34, min- ish 83/20

1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri (Fe'ldan Fe'l Yasovchi Qo'shimchalar)

-ar-, -ir-	o'ch- ir - 5
-il-	ur- il - 25/3, yor- il 42/63
-(i)msira-	kul- imsira - 48/122
-it-	qo'rq- it - 26/14
-ka-	suy- ka - 26/27
-la-	quv-a- la - 3/45
-n-	depsi- n - 26/13
-sh-	suyka- sh - 26/27, iska- sh - 26/29

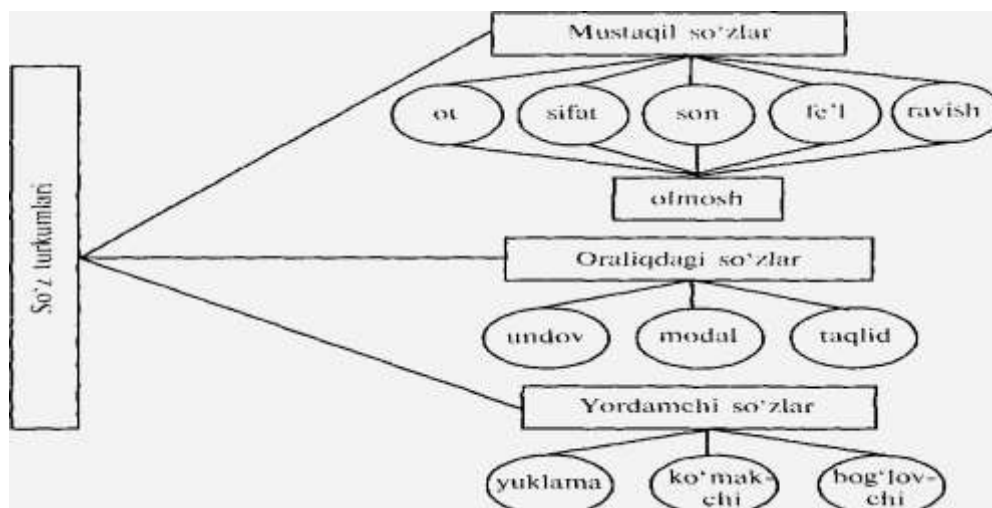
1.2. SÖZCÜK TÜRLERİ (SO'Z TURKUMLARI)

Özbek Türkçesi gramerlerinde sözcük türleri Türkiye Türkçesi gramerlerinden farklı bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur:

a) Mustaqil So'zlar (Bağımsız Sözcükler): Cümle içerisinde bir anlam teşkil eden, kendisine sorulan “*nima* (ne), *qancha* (ne kadar), *qanday* (nasıl), *qachon*, (ne zaman)” gibi sorulara cevap veren, tek başına anlamı olan sözcüklerdir. Bu gruba “*ot* (isim), *sifat* (sifat), *son* (sayı), *fe'l* (fiil), *ravish* (zarf) ve *olmosh* (zamir) sözcük türleri dahil edilmektedir.

b) Yordamchi So'zlar (Yardımcı Sözcükler): Bu grupta yer alan sözcükler gramatikal bir işleve sahip ancak tek başlarına anlamı olmayan, cümle içerisindeki sözcükler arasında anlam ilişkileri kuran sözcük türleridir. Bu grupta “*yuklamalar* (sona gelen edatlar), *ko'makchilar* (edatlar) ve *bog'lovchilar* (bağlaçlar)” yer alır.

c) Oraliqdagi So'zlar (Ara Sözcükler): Cümle içerisinde kendisine has ifade özelliği olan ancak bağımsız sözcükler gibi tek başına tam anlam ifade edemeyen, yardımcı sözcükler ile bağımsız sözcükler arasında kalan gruptur. Bu gruba “*undovlar* (ünlemler), *modallar* (betim sözcükler) ve *taqlid* (taklit)” sözcükler girmektedir.

(<https://hozir.org/1-dars-morfologiya-va-uning-organish-obyekti-soz-turkumlari-da.html> s.4)

1.2.1. Adlar (Otlar)

“Ad terimi, doʻgadaki canlı ve cansız varlıkları, düşüncə, duygu, olay ve durumları belirlemeye yarayan, bunları adlandıran ögeler için kullanılmıştır” (Aksan, 2009: 85: Welte II, 1974: 403’dan naklen). o’qituvchi (öğretmen), chavondo (atlı), do’xtir (doktor), ona (anne), soch (saç), oyoq (ayak), suv (su), non (ekmek), shahar (şehir), joy (yer).

1.2.1.1. Anlam Bakımından İsimler

İsimler anlam bakımından ikiye ayrılır: Özel isimler (atoqli otlar), cins isimler (turdosh otlar).

1.2.1.1.1. Özel İsimler (Atoqli Otlar)

Ziyadulla	8	Fayzulla	21/13	Xurnam	54/7
Tarlon	8	Shorchi	21/20	Shokirqul	54/137
Tog’ay Murod	9	Qizbel	21/29	Karim	54/141

1.2.1.1.2. Cins İsimler (Turdosh Otlar)

“Cins adları, aynı türden olan canlı cansız bütün varlık ve kavramlara verilen ortak adlardır. Bu adlar özel adlarda olduğu gibi belirli tek bir varlık veya nesneyi

göstermezler. Aynı türden olan varlık ve kavramlardan birine, bir bölümüne veya hepsine ad olan sözlerdir” (Korkmaz, 2009: 213).

Cins isimleri somut adlar (aniq otlar) ve soyut adlar (mavhum otlar) olarak ikiye ayırmak mümkündür:

1.2.1.1.2.1. Somut Adlar (Aniq Otlar)

Beş duyu organımızla hissedebildiğimiz nesnelere verilen isimlerdir.

uloq	9	taroq	2/18	do'ppi	9/70
kalla	1/2	ko'z	3/4	uchqun	9/149
qo'l	1/2	qosh	3/5	xo'roz	11/18
soch	1/3	tosh	3/11	paxta	11/39
qishloq	1/9	oy	3/16	qor	12/2
mashina	1/12	it	3/19	dovul	12/2
kalxona	1/14	daraxt	3/20	palov	13/40
telpak	1/28	deraza	3/20	sabzi	13/42
maktab	1/30	olma	3/21	etik	14/13
kalish	5/16	dasht	5/24	loy	21/49

1.2.1.1.2.2. Soyut Adlar (Mavhum Otlar)

Herhangi bir duyu organımız ile algılayamadığımız yalnız zihnimizde canlandırarak idrak edebildiğimiz isimlerdir.

vaqt	6	aql	4/22
dorilomon	7	yaxshi	5/30
ko'rgilik	1/1	zakovat	6/52
xo'rliq	1/23	orzum	9/59
mahliyo	3/12	umid	9/124
vafo	3/16	huzur	18/32
xayol	4/9	marhamat	28/76

1.2.1.2. Yapı Bakımından İsimler

İsimler yapı bakımından basit, türemiş, birleşik ve ikileme (tekrar) isimler olarak dörde ayrılır:

1.2.1.2.1. Basit İsimler (Sodda Otlar)

Basit adlar, kök hâlinde olup herhangi bir türetme eki almamış yalın adlardır (Korkmaz, 2009: 219).

kun	1	ot	5/30	uy	5/26
og'iz	3	tish	5/46	tut	14/5
erta	1/2	to'rt	6/17	dasht	14/5
kalla	1/2	jonivor	6/17	taka	14/14
telpak	1/28	cho'pon	9/59	pul	14/50
oftob	1/43	nor	9/106	uloq	24/10
nay	2/27	arqon	11/11	lab	28/48
doston	2/31	paxta	11/39	suyak	32/5
devor	3/18	to'y	11/40	zahar	32/43
qo'y	4/10	yol	12/11	somon	33/9

1.2.1.2.2. Türemiş İsimler (Yasama Otlar)

“İsim veya fiil soylu kelime kök veya gövdelerinden yapım ekleriyle genişletilmiş ve bağlandığı kelimeyle ilgili yeni bir anlam kazanmış kelimedir” (Coşkun, 2017: 53).

tupu(r)-k	3	dum+li	6/18
o'q(i)-uv+chi	1/35	doston+chi	6/34
besh+inchi	1/55	rasm+chi	6/39
pota+chi	2/10	chavan+do'z	6/44
amal+dor	2/16	sog'+ liq	9/19
tur+li	2/23	ot+liq	13/1
poda+chi	2/25	poshna+li	14/14

be +poyon	2/31	moylov+ li	14/37
rahmet+ lik	2/33	tomosha+ g'oy	14/66
o'p- ich	3/15	chim+ zor	26/34
xushvaqt+ lik	3/41	chaqaloq+ li	33/81
uy(i)- qu	3/44	yaxshi+ lik +cha	34/13
bir+ ov	4/23	o'tir- ish	34/106
dehqon+ chi+lik	4/26	yo'z- uv+chi	39/26
sur- uv	5/1	ikki+ nchi	39/58
ba +quvvat	5/17	javob+ gar+lik	39/73
ko'zoynak+ li	11/5		

1.2.1.2.3. Birleşik İsimler (Qo'shma Otlar)

Birleşik isimler birden fazla kelimenin birleşmesi ile oluşan isimlerdir (Yıldırım: 2017: 65). “İsim+isim, sıfat+isim, sayı+isim, isim+fiil yapılarının birleşmesi ile oluşurlar”.

ush+bu	2	yer+parchin	22/36
kal+xona	1/11	ot+pashsha	32/52
oq+soqol	1/33	badrab+xon	35/25
bari+bir	1/54	oyoq+osti	35/32
ombor+xona	5/54	bo'z+bola	37/8
usta+xona	5/54	mol+xona	46/6
odam+zot	6/11	xo'roz+qand	49/65
patri+arxal	9/129	teshik+kulcha	49/65
ot+xona	10/2	choy+xona	49/66
ko'z+oynak	11/5	bemor+xona	51/138
radio+karnay	11/20	bel+bog'i	53/22
to'y+xat	12/14	baliq+xona	61/5
qizil+ko'k	16/5	kasal+xona	61/49

to'y+xona	13/2	yuz+tuban	81/33
mehmon+xona	13/35		

1.2.1.2.4. İkileme İsimler (Juft Otlar)

Eş anlamlı veya birbirine yakın anlamlı iki ismin birleşmesi ile oluşan isimlerdir.

bor-yo'g'i	2/17	adi-badi	33/53
fahm-farosatli	6/16	ziyon-zahmatlarni	33/97
uncha-muncha	9/90	yel-yugur	39/103
ketma-ket	21/18	o'tkinchi-ketkinchi	40/40
izma-iz	21/31	ust-boshlaringdan	49/50
egar-abzali	22/16	elan-qaran	54/15
basma-bas	24/29	betma-bet	58/72
tengma-teng	24/30	sel-sebor	79/39
tasir-tusur	32/12	bola-chaqa	84/19

1.2.1.3. İsim Çekimleri

1.2.1.3.1.Çokluk Eki (Ko'plik Kategoriyasi)

Özbek Türkçesinde çokluk eki “+lar” şeklindedir ve tek şekillidir. Bundan dolayı ses uyumlarını bozan ekler arasında yer almaktadır.

yovvoyi+lar	34/36	jayron+lar	37/2
qap+lar	34/43	saman+lar	37/2
odam+lar	34/94	kelin+lar	37/9
ot+lar	35/34	arizaboz+lar	39/3
o'zga+lar	35/42	yozuvchi+lar	39/28
ko'z+lar	36/13	yo'ldosh+lar	46/15

1.2.1.3.2. İyelik Ekleri (Egalik Kategoriyasi)

“İyelik ekleri adın karşılacağı nesnenin kime veya neye ait olduğunu bildiren, sahiplik gösteren ve adlar ile adlar arasında bağlantı kuran eklerdir” (Efendioğlu, 2019: 101; Argunşah, 2014:118’den).

“I.ve II. şahıs, teklik-çokluk iyelik ekleri sözcüğün sonundaki harfin ünlüyle bitiminde doğrudan, ünsüzle bitiminde ise araya bir ‘-i’bağlayıcı ünlüsü eklenerek bağlanır. Teklik III. şahıs iyelik eki ise ünsüzle biten sözcüklerden sonra ‘+i’, ünlüyle biten sözcüklerden sonra ‘+si’ şeklindedir” (Yıldırım, 2012: 76).

İYELİK EKLERİ TABLOSU

I. tkl. şahıs +(i)m	ko’ng(i)l+ im 2/5	hafsala+ m 2/10
II. tkl. şahıs +(i)ng	nor+ ing 9/105	shapka+ ng 39/68
III. tkl. şahıs +i, +si	qo’l+ i 4	deraza+ si 3/20
I. çğl. şahıs +(i)miz	sinf+ imiz 1/42	ona+ miz 1/53
II. çğl. şahıs +(i)ngiz	haq+ ingiz 9/29	melisalar+ ingiz 34/123
III. çğl. şahıs +lari, +si	ajdod+ lari 26/25	kecha+ lari 2/32

Not: “İki heceli ve ikinci hecesinde “i” veya “u” dar ünlüleri bulunan sözcüklere iyelik eki eklendiğinde ikinci hecede bulunan bu ünlüler düşer” (Yıldırım, 2012: 76).

ko’ngil > ko’nglim 2/5	qorin > qorniga 21/50
o’rin > o’rnim 4/8	bo’yin > bo’yni 24/53
qo’yin > qo’ynimda 4/49	o’g’il > o’glimizga 25/28
burun > burnini 6/1	bag’ir > bagrimga 31/4
og’iz > og’zini 6/2	bo’g’iz > bo’g’zimda 50/19

Not: “‘k’ ve ‘q’ ünsüzleri ile biten birden fazla heceli sözcüklere iyelik eki eklendiğinde ‘k’ ünsüzü ‘g’ ye; “q” ünsüzü ‘g’ ’ye dönüştür” (Yıldırım, 2012: 77).

tirsak > tirsagidan 51/48	achchiq > achchig'i 51/135
oyoq > oyog'ini 51/71	ko'zoynak > ko'zoynagini 51/141
ko'krak > ko'kragiga 51/106	qopqoq > qopqog'iga 54/31

1.2.1.3.3. Aitlik Eki (Oidlik Qo'shimchasi)

Türkiye Türkçesinde aitlik bildiren bir ek olan “+ki”, Özbek Türkçesinde “+ki” li kullanımının dışında “+gi, +qi” şekillerinde de karşımıza çıkmaktadır. “Ünlülerden, tonlu ünsüzler ve bulunma hâli eki ‘+da’ den sonra ‘+gi’; ilgi hâli ekindeki ‘+ng’ nin düşmesiyle geride kalan ‘+ni’ ve tonsuz ünsüzlerden sonra ise ‘+ki’ getirilir” (Coşkun, 2017: 83).

Bizniki baholi qudrat... 2/35	Bu uy Jo'ra boboniki, dedi. 28/26
Chavandozlar dastlabki shashtidan qaytdi. 14/63	— Siznikiga, — dedi qaynim. 65/17
—Tarlonniki halol, Tarlonniki halol! 27/33	Samad chavandoznikida yonboshlab olib, tana ilik so'rdim. 65/20

1.2.1.3.4. Hâl Ekleri (Kelishik Kategoriyasi)

“Hâl (durum) ekleri, cümle içinde isimleri başka kelimelerle- isimlerle, edatlarla özellikle de fiillerle olan ilişkilerine göre çeşitli durumlara sokup ilgili kelimeye bağlayan eklerdir” (Efendioğlu, 2019: 105).

Hâl eklerini şu başlıklar altında incelemek mümkündür: Yalın hâl (bosh kelishik), ilgi hâli (qaratqich kelishigi), yükleme hâli (tushum kelishigi), yönelme hâli (jonalish kelishigi), bulunma hâli (orin-payt kelishig), ayrılma hâli (chiqish kelishigi), vasita hâli (vosita kelishigi), eşitlik hâli (tenglik kelishigi), benzerlik hâli (oxshatish kelishigi) ve sınırlama hâli (chegaralash kelishigi)

1.2.1.3.4.1. Yalın Hâl (Bosh Kelishik)

İsmin herhangi bir ek almadığı hâlidir. Yalnız çokluk ve iyelik eki alabilirler. “Yalın hâl durumundaki sözcük veya sözcük grubu cümlede özne, nesne veya zarf tümleci olarak görev yapar. Kimi zaman isim cümlelerindeki yüklemelerin de bu hâlde bulundukları görülür. Sözcük gruplarında ise belirtisiz isim tamlamalarındaki tamlayan

unsur, sıfat tamlamalarındaki tamlanan unsur, ünlem gruplarındaki seslenme unsuru, ikilemeler, bazı edat grupları ile birleşik fiil gruplarındaki isim unsuru yalın hâl durumunda kabul edilir” (Efendioğlu, 2019: 105-106; Sev, 2007: 45-114’dan).

Uloq Tog‘ay Murodda ketdi! 9	Bari kalga qaytadan jingala soch bitdi. 1/18
Birodarlar, ko‘rgilik, ko‘rgilik! 1/1	Aytib-aytib yig‘ladi. 1/26
Chaqalar kun sayin bolaladi. 1/6	Maktabdada telpagimni olmadim. 1/30
Katta-katta bo‘ldi. 1/7	Ura-a-a, kun chiqdi! 1/44
Direktor bilan sinf rahbarimiz kelib tavallo qildi. 1/52	Kal so‘zi ko‘nglimga singdi. 2/7

1.2.1.3.4.2. İlgi Hâli (Qaratqich Kelishigi)

Özbek Türkçesinde ilgi hâli eki tek şekilli “+ning” olduğu için uyumu bozan ekler arasında yer alır. “Bu ek sadece teklik birinci ve ikinci şahıs zamirinden sonra “+ing” şeklinde kullanılır” (Yıldırım, 2012: 83).

men+ ing kalam 1/19	erkak zoti+ ning o‘zi 3/38
tuya+ ning usti 1/27	Yaratgan+ ning ishi 4/25
muallim+ ning yuzi 1/47	Rixsiyevlar+ ning qo‘yi 9/143
oy+ ning beti 3/13	qo‘ylar+ ing yuzxotiri 9/144
Momosuluv+ ning qo‘yni 3/28	oyoqlarimiz+ ning osti 23/14

1.2.1.3.4.3. Yükleme Hâli (Tushum Kelishigi)

Bu ek Özbek Türkçesinde tek şekilli “+ni” olduğundan uyuma girmeyen eklerdendir. “Bazen iyelik üçüncü şahıstan sonra yükleme hâli eki olarak -n de kullanılabilir” (Öztürk, 2007: 311).

boblar+ni 5	siyohdon+ni 1/47	to'shagi+ni 4/3
kambag'al+ni 1/27	kaftlarim+ni 3/11	echkilari +ni 4/6

1.2.1.3.4.4. Yönelme Hâli (Jonalish Kelishigi)

Özbek Türkçesinde bu ek “+ga” şeklindedir. Yönelme hâli eki sonu “k” ünsüzüyle biten sözcüklere “+ka” sonu “q” sesi ile biten sözcüklere “+qa” şeklinde eklenir. *“Yönelme hâli ekinin en önemli özelliği teklik ve çokluk III. şahıs eklerinden sonra Türkiye Türkçesinde araya giren zamir ‘n’ sinin Özbek Türkçesinde olmamasıdır”* (Yıldırım, 2012: 85).

do'xtiri+ga 1/9	oshiq+qa 3/15	tevarak+ka 3/39
kalxona+ga 1/11	podayotoq+qa 4/4	cho'ponlik+ka 9/60

1.2.1.3.4.5. Bulunma Hâli (O'rin-Payt Kelishigi)

Tek şekilli olarak “+da” şeklinde kullanılır. “Ağızlarda ve şivelerde ‘+ta’ şekli de işletilir. Yönelme hâli ekinde olduğu gibi bulunma hâli ekinde de işaret zamirlerine eklendiğinde ‘+n’ ünsüzü türer. ‘bu+n+da, shu+n+da, o+n+da’” (Turniyozov, Rahimov, 2006: 198). Ancak teklik ve çokluk III. şahıs iyelik eklerinden sonra zamir “+n” sini almaz.

orasi+da 1/3	adirlar+da 2/27	biyobonlar+da 5/9
qator+da 1/33	ko'chasi+da 3/9	cheti+da 5/61

1.2.1.3.4.6. Ayrılma Hâli (Chiqish Kelishigi)

Ayrılma hâli eki Özbek Türkçesinde “+dan” ekidir. Tek şekilli olması nedeniyle uyumu bozan ekler arasındadır. “Şivelerde ‘+tan, +nan, +din, +tin’ biçimlerinde de kullanılır. Yönelme hâli, bulunma hâlinde olduğu gibi ayrılma hâlinde de işaret zamirlerine geldiğinde ‘+n’ ünsüzü türer. Bu+n+dan, shu+n+dan, o+n+dan” (Turniyozov, Rahimov, 2006: 200).

qissalar+dan 5	potachi+dan 2/10	oldim+dan 4/5
daraza+dan 1/41	elburut+dan 4/4	shashtim+dan 4/32

1.2.1.3.4.7. Vasita Hâli (Vosita Kelishigi)

Türkiye Türkçesindeki karşılığı “ile” olan vasita hâli ekinin Özbek Türkçesindeki karşılığı “bilan” edatıyla karşılanır. “Metinlerde seyrek olarak *ila* ve *birla* şekillerine de rastlanmaktadır” (Coşkun, 2012: 86).

qo'llarim bilan 1/45	kallam bilan 1/55
direktor bilan 1/52	o'zim bilan 2/21

1.2.1.3.4.8. Eşitlik Hâli (Tenglik Kelishigi)

Eşitlik hâli, eklendiği isim soylu sözcüklerde kıyaslama, eşitlik veya miktar bildirme görevinde bulunur. Eşitlik hâli “+cha” eki ile yapılır.

bir qarich+ cha 14/20	bir yil+ cha 11/30
bir chaqirim+ cha 14/78	ellik-oltmish qadam+ cha 27/10

1.2.1.3.4.9. Benzerlik Hâli (Oxshatish Kelishigi)

Benzerlik hâli ekleri +day, +dek” tir.

rahmatliklar+ day 2/34
qosh+ day 6/40
surp+ day 7/1

1.2.1.3.4.10. Sınırlama Hâli Eki (Chegaralash Kelishigi)

“Daha çok zaman ve mekân bakımından sınırlama getirmek için kullanılır. Genellikle -gacha şeklindedir. Bu hâl ekinin bazen -kacha ve -qacha şekillerine de rastlanır” (Öztürk, 2007: 313).

quloqlarim+ gacha 1/29	oxiri+ gacha 20/1
un+ gacha 9/47	Bobotog'+ gacha 32/109
ostona+ gacha 31/20	qozon-tobog'i+ gacha 42/10
bemahal+ gacha 46/54	yil+ gacha 75/93
kech+ gacha 75/126	

1.2.1.3.5. Soru Eki (Soroq Yuklamasi)

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Özbek Türkçesinde de soru yapan ek “*mi*” dir. Ancak Türkiye Türkçesinde her zaman ayrı yazılan “*mi*” eki Özbek Türkçesinde bitişik yazılır ve uyuma girmez, tek şekillidir.

kulchaday+ mi ... suluv+ mi	3/3	bo'lmas+ mi +di	3/30
qora+ mi ...guliday+ mi	3/4	ko'rdi+ mi +kin	4/14
quyuq+ mi	3/5	ketdi+ mi +kin	4/14
qayrilma+ mi	3/6	junda+ mi	4/21

1.2.1.3.6. Ek-Fiil (To'liqsiz Fe'l)

“... *ek fiil, Eski Türkçedeki er- “olmak” yardımcı fiilinin er-> ir-> i- değişimi ile ekleşmiş olan biçimidir.*” (Korkmaz, 2009: 702). Özbek Türkçesinde ek fiil “*e-*” şeklinde kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesiyle aralarında sadece fonetik bir farklılık bulunmaktadır.

1.2.1.3.6.1. Ek-Fiilin Hikâyesi

“*İsim tabanlarına isim fiilinin görülen geçmiş zaman çekimli şekillerinin getirilmesiyle yapılır*” (Öztürk, 2007: 314). (“*e+di*”) Ek fiilin hikâyesinde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır. Türkiye Türkçesinde olumsuz şekli “*değil*” olumsuzluk edatı ile karşılanırken Özbek Türkçesinde “*emas*” ile yapılır.

Olumlu Şekli

1. tkl. şhs.	men edim 4/44, ustida edim 34/141, bor edim 42/53
3. tlk. şhs.	o'chiq edi 4/43, bor edi 9/59, yoq edi 3/19, uzun-uzun edi 57/7
3. çkl. şhs.	shular edi 76/37

Olumsuz Şekli

3. tlk. şhs.	yozuvcchi emas 39/32

3. çkl. şhs.	bular emas+Ø 55/31

1.2.1.3.6.2. Ek-Fiilin Rivayeti

Ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı iki şekilde yapılır:

“-kan” ile Kurulan Şekli

İsimlerin üzerine “e-” ek fiili getirildikten sonra “-kan” ekinin eklenmesiyle oluşturulur. Bu çekimin üzerine zamir kökenli şahıs ekleri getirilir. Bu çekimin olumsuzunu “*emas*” olumsuzluk edatı ile yapılır.

Olumlu Şekli

3. tkl. şhs.	shunday ekan 6/1, dilovar ot ekan 17/22, o’zimizdan ekan33/43, keladiganlardan ekan 9/70, bir kampir ekan 58/64,
2. çkl. şhs.	afandi ekansız 61/60

Olumsuz Şekli

3. tkl. şhs.	mayda emas ekan 42/68, kalla emas ekan 34/38, paxta emas 40/35

“-mish” ile Kurulan Şekli

İsimlerin üzerine “e-” ek fiili getirildikten sonra “-mish” ekinin eklenmesiyle oluşturulur. Bu çekimin üzerine zamir kökenli şahıs ekleri getirilir. Bu çekimin olumsuzunu “*emas*” olumsuzluk edatı ile yapılır.

Olumlu Şekli

3. tkl. şhs.	kir emish 3/13, Momosuluv emish 3/2 ot emish 17/22, olam emish 3/35, kir emish 3/13,, tus-tugal emish 38/8, oq emish 43/24, shaloq emish 43/26, yagona emish 65/92

Olumsuz Şekli

3. tkl. shs.	to'y emas emish 38/7

1.2.1.3.6.3. Ek Fiilin Geniş Zamanı

İsimlerin üzerine zamir kökenli şahıs eklerinin getirilmesi ile oluşturulur. Olumsuz şekli Türkiye Türkçesinde “*değil*” olumsuzluk edatı ile yapılırken Özbek Türkçesinde “*emas*” ile karşılanır..

Olumlu Şekli

1. tkl. shs.	...amaldormidimki 2/16
2. tkl. shs.	Senmisan? 20/31
3. tkl. shs.	Qoida shunday! 1/36, ...yalangbosh o'tirishi lozim! 1/35, kulchadaymi? 3/3, Qoshlari quyuqmi? 3/5, ...kallasi kal. 4/18, Momosuluv tushimda. 4/48, ...ot usti behisht, og'zi do'zax! 10/14, ...o'ng tarafidir. 14/17
1. çkl. shs.	O'zimizning qo'limizda 9/40, Biz yozuvchimiz 39/26
2. çkl. shs.	...sizning qo'ylaringiz! 9/163, ...qo'ylaringiz yaxshi! 9/145
3. çkl. shs.	Barining beli baquvvat. 5/17, Haybatli ayg'irlar. 5/26, Bular abstrakt gaplar! 9/81,

Olumsuz Şekli

1. tkl. shs.	odam emas man 42/64
3. tkl. shs.	darkor emas 33/88, mumkin emas 34/128, inson emas 39/70

1.2.1.3.6.4. Ek Fiilin Şartı

Ek fiilin şartı Türkiye Türkçesinde “-sa” şart kipi eki ile kurulurken; Özbek Türkçesinde bu ek “*bo'l- (olmak)*” fiilinin üzerine “-sa” şart kipi eki getirilerek

karşılır. Bu yapı üzerine iyelik kökenli şahıs eklerini alır. Olumsuz şekli “-ma” olumsuzluk eki ile yapılır.

Olumlu Şekli

1.tlk.şhs.	...sal bo‘lsayam... 60/76
2. tlk. şhs.	...sag‘ir bo‘lsang 6/6, ...komsomollar kattasi bo‘lsang 66/16, Ulov bo‘lsang... 40/17,
3.tkl.şhs.	...beshinchi sinf kallam bo‘lsa 2/17, kal bo‘lsa... 4/20, yoshi yettida bo‘lsa... 5/47, ...bitta serka bo‘lsa! 20/7
1.çkl.şhs.	...kal bo‘lsak... 77/82
3.çkl.şhs.	Tag‘in, o‘shalar bo‘lsaya,... 50/23, Ular uchov bo‘lsa... 51/146

Olumsuz Şekli

1. tkl şhs.	boja bo‘lmasam... 65/104
2. tlk. şhs.	Metnimizde örneği bulunmamaktadır.
3. tlk. şhs.	Kallam kal-da, bo‘lmasa... 18/21
1. çkl. şhs.	Otday bo‘lmasakda, yuribmiz. 9/22
2. çkl. şhs.	Siz sudda bo‘lmasangiz... 76/62
3. çkl. şhs.	Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.2. Sifatlar (Sifatlar)

“İsimlerin özelliğini bildiren, onları açıklayıp tarif eden sözcüklerdir” (Efendioğlu, 2019: 131). Sifatlar, niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olarak ikiye ayrılır.

1.2.2.1. Niteleme Sıfatları (Asliy-holat Sifatları)

Niteleme sıfatlarını vasıflandırma sıfatları olarak adlandıran Ergin, niteleme sıfatlarını şöyle tanımlar: “Vasıflandırma sıfatları nesnelerin vasıflarını bildiren sıfatlardır. Nesnelerin ne kadar vasfı varsa o kadar da vasıflandırma sıfatı vardır. Bu

sıfatların çeşitleri de renk, biçim, boy, yapı, ağırlık, v.s. gibi vasıf çeşitleri kadardır” (2013: 246-247).

dorilomon kunlar	7	ko’zoynakli ilon	11/5
katta telpak	1/28	ohista-ohista qadam	11/16
pag’a-pag’a oppoq bulutlar	2/31	vazmin-vazmin qadam	11/24
eski bir do’mbira	2/29	qora to’riq	13/24
bepoyan adirlar	2/31	yo’g’on-yo’g’on tut	14/5
oshiqona-oshiqona qadam	3/34	yomon gap	14/44
yaxshi er	4/31	baland oxur	10/2
mastona-mastona qadam	4/37	tars-tars qamchi	15/6
mardona-mardona odim	4/38	burnoch ot	15/21
bedov ot	5/12	ko’k burnoch (ot)	15/24
gala- gala ot	5/23	saman ot	15/25
haybatli ayg’ir	5/26	qulay vaqt	18/37
sara ot	6/52	qat-qat ton	20/44
bo’z ot	7/1	bilch-bilch loy	21/2
xolday-xolday qora donalar	7/4	katta-katta ko’pkari	27/11
xol-xol ot	7/6	gojak-gojak bo’yin	32/90
shop moylovgizdane	8/17	badbo’y hujra	35/1
zarrin kokil	9/54	temir darvoza	35/3
chakana cho’pon	9/61	qator-qator uy	41/17
temir taroq	9/93	mayda-mayda qoralar	41/18
konkret faktlar	9/82	suyuqoyoq ayol	75/100
patriarxal hayvon	9/129	Biron-bir bahona	18/11

1.2.2.2. Belirtme Sıfatları (Aniqllovchi Sifatları)

“Belirtme sıfatları nesneleri belirten sıfatlardır. Nesnenin ya yerine işaret edilir ya sayısı gösterilir ya nesne soru şeklinde belirtilir veya belirsiz şekilde ifade edilir” (Ergin, 2013: 247).

1.2.2.2.1. İşaret Sıfatları (Ko'rsatish Sifatlar)

Özbek Türkçesinde kullanılan işaret sıfatları “bu, shu, u, o'sha, mana, ana” sözcükleridir. Metnimizde geçen örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bu qissalar 1	bu dostonlar 2/32
ushbu qissalar 2	u kecha 4/13
shu qiz 4/15	o'sha baliqpaz 61/4
mana bunday gap... 5/4	ana shunday dasht! 5/13

1.2.2.2.2. Sayı Sıfatları (Son sıfatlar)

Sayı sıfatları; asıl sayı sıfatları (sanoq sonlar), sıra sayı sıfatları (tartib sonlar), üleştirme sayı sıfatları (taqsim sonlar), kesirli sayı sıfatları (kasr sonlar) ve topluluk sayı sıfatları (jamlovchi sonlar) olarak beş gruba ayrılır.

1.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

ikki kun 5/22	ming tumorli noring 9/106
bir yoshar qulunlar 5/25	olti kilo arpa yem 10/5
uch yoshar toylar 5/25	qirq kecha 11/1
to'rt yoshar g'o'nonlar 5/25	yigirma otliq 13/1
bash yoshar dononlar 5/25	bitta serka 20/7
uch ming naqd 5/52	sakkiz bolasi 28/34
to'qqiz yoshida 7/4	ikkita militsioner 31/16
o'n arzu 7/11	to'rtta bo'zbolani 57/5

1.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

bashinchi sinf kallam 1/55	yettinchi kalish 5/16
ikkinchi marta 39/58	

1.2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.2.2.2.4. Yaklaşık Sayı Sıfatları

besh-olti qol 30/17	

1.2.2.2.2.5. Kesir Sayı Sıfatları

yuzdan biri 7/8	bitta-da to'rtti 66/17

1.2.2.2.3. Soru Sıfatları (Soroq Sifatları)

İsimleri “*qanday* (nasıl), *qanaqa* (nasıl), *qancha* (kaç), *qanchalik* (ne kadar), *qay* (hangi), *qaysi* (hangi), *necha* (kaç defa), *nechta* (ne kadar), *qayerdaki* (neredeki), *nechanchi* (kaçıncı)” sorularıyla belirten sıfatlardır.

qaysi oshiq 3/15	qanday kolxoz 42/41
qaysi yuz 20/5	qanday kuyov 64/15
qanaqa chilvir 22/5	qaysi mashina 75/104

1.2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları (Belgilash Sifatları)

“*Şahısları, nesneleri ve diğer kavramları karşılayan, isimleri sayı, miktar vb. bakımlardan kabataslak belirten sıfatlardır*” (Coşkun, 2012: 95).

“*biron* (bir), *bir qancha* (birçok), *bir nechta* (birkaç, birtakım), *buncha* (bunca, bu kadar), *muncha* (bunca, bu kadar), *oz* (az), *boshga* (başka), *allaqanday* (herhangi,bazı), *allaqaysi* (herhangi), *barcha* (bütün), *har qancha* (her türlü), *har qalay* (her türlü), *hech qanday* (hiçbir), *ko’p* (çok), *talay* (birçok), *ko’pchilik* (çoğu) vb.”

ne bir kunlarni 1	biron nima 14/22
bari kalga 1/18	biror bir nimadan 18/6

turli ishlarda 2/23	ayrim chavandozlar 26/20
zimziyo bir olam 3/35	jamiki otlar 31/7
zo'r bir xushvaqtlik 3/41	boshqa jonivor 32/71
bir toshga 4/5	bor avaz 32/106
bir suruv qo'y 5/1	buncha hayvonni 34/14
butun-butun boblarni 5/1	barcha arizabozlarni 44/8
har bir sovliqdan 9/66	o'zga otlar 48/66
juda tor 5/34	

1.2.2.3. Sifatlarda Derecelendirme

1.2.2.3.1. Basit Derecelendirme (Oddiy Daraja)

Basit dereceli grubundaki sıfatlar herhangi bir ek veya yardımcı unsur almadan, başka bir nesne ile karşılaştırma durumu bulunmadan isimleri niteleyen yalın hâldeki sözcüklerdir.

1.2.2.3.2. Karşılaştırmalı Derecelendirme (Qiyosiy Daraja)

İki varlığın birbiri ile nitelik veya nicelik bakımından mukayese edildiği, benzer veya farklı yönlerinin karşılaştırıldığı derecedir. Karşılaştırma, Türkiye Türkçesindeki “daha” sözcüğünü karşılayan “+roq” eki ile yapılır.

yalti+ roq bosh 8/16	bunday+ roq ot 47/19
nisab+ roq yer 17/27	sayoz+ roq yer 80/28
katta+ roq o'choqday chuqur 27/38	

1.2.2.3.3. Pekiştirme- Kuvvetlendirme Derecesi (Orttirma Daraja)

“Bir sıfattaki niteliğin bir şahıs ve nesnedeki en üst derecede bulunduğunu göstermek için kullanılan derecelendirmedir. Üstünlük derecesi “eng, juda, juda ham,

g'oyat, g'oyatda, nihoyat, hammadan, bag'oyat, o'ta, benihoyat” gibi yardımcı sözcüklerle kullanılır” (Coşkun, 2012: 113).

İkileme şeklinde kullanılan sıfatlar da sıfatın pekiştirme derecesini artırır.

juda tor	5/34	qopqora to'daga	68/32
qup-quruq didaktika	9/134	limmo-lim qon	71/56
oppoq bulutlar	40/35	eng yaxshi mashina	75/104
qip-qizil afandi	61/66		

1.2.3. Zamirler (Olmoshlar)

“Zamirler, geçici olarak isimlerin yerine kullanılan, onlara vekâlet eden isim soylu vekil sözcüklerdir”(Efendioğlu, 2019: 124). Zamirleri beş ana başlık altında toplamak mümkündür:

1.2.3.1. Şahıs Zamirleri (Shaxs Olmoshlari)

Kişi isimlerinin yerini tutan sözcüklerdir. Özbek Türkçesinde kullanılan şahıs zamirleri şunlardır: “*Men, sen, u, biz (bizlar), siz (sizlar; II. çokluk şahıs zamirinin kibar şekli olup dinleyenleri bildirir.), senlar (II. çokluk şahıs zamirinin kaba şekli olup dinleyenleri bildirir.), ular*”. Şahıs zamirlerinin ilgi hâli eki almış şekline aitlik eki getirilirse “+ng” düşer: “*men+ki+ga (benimkine), sen+i+ki (seninki), biz+ni+ki (bizimki), ular+ni+ki+da (onlarınkinde)*” (Coşkun, 2017: 97).

III. tekil “u” şahıs zamirinin yönelme, bulunma, çıkma, eşitlik-benzerlik hâllerinde ek ile zamir arasına zamir “n” si girer: “*u+n+ga (ona), u+n+da (onda), u+n+dan (ondan), u+n+cha (onca), u+n+day (onun gibi)*”.

Mening kallam	1/19	Bizning Surxon'da...	5/4
Senga aytyapman	1/38	Siz so'ramang	3/1
U, qo'limni qaytirib...	3/27	Ular qochib ketdi	23/19

1.2.3.2. Dönüslük Zamiri (O'zlik Olmoshi)

Türkiye Türkçesindeki “kendi” sözcüğüyle karşılık bulan dönüslük zamiri Özbek Türkçesinde “o'z” sözcüğüyle karşılanmaktadır. Dönüslük zamiri genellikle iyelik ekleri ile kullanılır: “o'z+im, o'z+ing, o'z+i; o'z+imiz, o'z+ingiz, o'z+lari”. Dönüslük zamiri şahıs zamirlerinin yerine de kullanılabilir: “men oldim-o'zim oldim”, “sen kelding-o'zing kelding” gibi. Dönüslük zamiri “+lar” ekini aldığı zaman çokluk, hürmet veya kinaye anlamlarını bildirir.

O'zlariyam... 9/153

“İyelik eki almış dönüslük zamirinin, ilgi hâli ekiyle kullanılışında “+ki” aitlik ekini alırsa, ekteki ‘+ng’ düşer” (Coşkun, 2012: 107).

o'z+im+ni+ki< o'z+im+ning+ki (kendiminki)

o'z+i+ni+ki< o'z+i+ning+ki (kendisininki).

Metnimizde tespit edilen dönüslük zamirlerine örnekler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

o'z so'zida 1/34	o'z otim 2/21
o'z rizqi 5/71	o'z ulushini 39/29

1.2.3.3. İşaret Zamirleri (Ko'rsatish Olmoshlari)

Varlıkları işaret yoluyla göstermeye yarayan sözcüklerdir. Özbek Türkçesindeki işaret zamirleri şunlardır: “bu, shu (şu), u (o); bular (bunlar), shular (şunlar), ular (onlar).”

İşaret zamirleri ile şahıs zamirleri arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Şahıs zamirleri şahıs adı yerine kullanılırken, işaret zamirleri nesne adları yerine de kullanılabilir.

İşaret zamirlerinin mana bakımından aralarında birtakım nüanslar bulunmaktadır:

1.U (o), o'sha (o, şu) zamirleri daha uzaktaki nesneyi göstermek için kullanılırken, shu (şu), bu zamirleri ise daha yakındaki varlıkları göstermede kullanılır.

2.O'sha (o, şu) kelimesi işaret zamiri olarak kullanılmasının yanında işaret sıfatı olarak da kullanılabilir.

3.Shu (şu) işaret zamiri sınırlandırma anlamında da kullanılabilir.

4.Bu, shu (şu), o'sha (o, şu) zamirleri 'mana (işte) ana (bu, şu, işte)' sözcükleri ile bir araya geldiğinde anlamı güçlendirme, vurgulama görevlerinde bulunurlar.

İlgi hâli eki almış olan işaret zamirlerine '+ki' aitlik eki eklendiğinde, ilgi hâli eki olan '+ng' düşer. U+ ni+ ki <u+ ning + ki (onunki) (Ergash Qilichev, 1992: 49).

Bu, shu (şu), u (o) zamirleri yönelme, bulunma, çıkma, eşitlik, benzerlik hâllerinden birini aldığıda ek ile zamir arasına zamir "+n" si girer:

bu+n+ga (buna)	shu+n+ga (şuna)	u+n+ga (ona)
bu+n+da (bunda)	shu+n+da (şunda)	u+n+da (onda)
bu+n+dan (bundan)	shu+n+dan (şundan)	u+n+dan (ondan)

"Eşitlik – benzerlik hâli eklerinden (+cha, +chalik, +day, +dek) birini alan işaret zamirleri iyelik veya çokluk eki almadıkları zaman sıfat veya zarf görevinde bulunurlar" (Coşkun, 2017: 99). "bu+n +cha / +chalik (bunca), shu+n+cha/+chalik (şunca) bu+n+day (bunun gibi), shu+n+day (şunun gibi), mu+n+dek (bunun gibi, böyle) shu+n+dek (şunun gibi, şöyle) u+n+cha / +chalik (onca) u+n+day (onun gibi) u+n+dek (onun gibi, öyle)".

Buncha hayvonni nima qilasan? 34/14
... uncha-muncha doston aytib turaman. 9/90
Yaxshisi, bunday qilamiz. 20/11
Ajabo, bundaychikin qilig'i yo'q edi... 46/14
...Dushanbelarga shunchaki , yo'l-yo'lakay oyoq ilib o'taman 42/46
... shunday haq olib yegandan ko'ra, ko'chadan... 22/31

1.2.3.4. Soru Zamirleri (Soroq Olmoshlari)

"Nesneleri soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki karşılıkları olan, onları soru hâlinde ifade eden, onları sormak için kullanılan zamirlerdir" (Ergin, 2013: 276). "Kim?, Nima? (Ne, neye?), Qaysi? (Hangi?), Qanaqa? (Nasıl?, Ne tür?), Qanday?

(Nasıl?), Qancha? (Kaç?, Kaça?), Qanchasi? (Kaçı?, Ne kadarı?), Necha? (Kaç?) Nechta? (Kaç?, Kaça?), Nimaga? (Niye?), Nega? (Niye?, Niçin?), Qayoq? (Nere?), Qayoqqa? (Nereye?), Qayda? (Nerede?), Qayerda? (Nerede?), Qachon? (Ne zaman?)” soru zamirleridir.

Qani , polvon, — dedim, — mayiz qanchadan bo‘ldi? 49/5
Kimdan arazlab ketayapti? 23/5
- Nima qilasiz, shular bilan teng bo‘lib! 23/37
Ana, bildingizmi, elning gapi qayoqqa borayapti? 5/21
Qara, Tarlon o‘zini qayerdan tashladi! 19/11

1.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri (Belgilash Olmoshlari)

Belirsizlik zamirleri kişi, nesne veya varlıkları belirsiz şekilde temsil eden zamirlerdir. Herhangi bir nesne veya şahıs yerine kullanılabilen, yerini tuttuğu sözcüğü genelleştirerek ifade eden zamirlerdir. Bu zamirlere; “*hamma* (hepsi, herkes), *barcha* (herkes), *bari* (hepsi), *jami* (tümü, tamamı), *yalpi* (bütün, topyekûn), *har kim* (herkes), *har nima* (her ne), *har qanday* (herhangi), *har qaysi* (her bir), *har bir* (her bir), *har narsa* (her şey), *har qachon* (her zaman)” gibi zamirler örnek verilebilir. Bu zamirler, iyelik ve hâl eklerini alabilirler: “*hammamiz* (hepimiz), *hammaning* (herkesin), *hammaga* (herkese), *hammasi* (hepsi), *barchasi* (herkesi), *hammadan* (herkesten), *har kimni* (herkesi), *har nimaning* (her şeyin), *har qaysimiz* (her birimiz).”

Biri qo‘yib biri aytar edi. 2/32	Barining beli baquvvat, bo‘limli bo‘ladi. 5/ 17
Elburutdan podayotoqqa bordim. 4/4	Bari maktabga boradi. 28/35
Men baribir shashtimdan qaytmadim. 4/32	Dumli hayvonni odamga el qilish barchaning-da qo‘lidan kelmaydi! 6/26

Yerini tuttuğu nesne, kişi veya varlığı belirsiz bir şekilde, tam olarak kimi, neyi ifade ettiği açıklanamayan durumlarda kullanılan zamirlerdir. Bu zamirler genellikle “*bir*, *har* (her), *alla*” sözcüklerinin başka bir kelime ile birleşmesinden oluşurlar: “*allakim* (birisi, kim olduğu belirsiz biri), *allaqanday* (ne olduğu belirsiz), *allanima* (bir

şey, ne olduğu belirsiz), allaqancha (birkaç), allanechuk (ne olduğu belirsiz), allanarsa (herhangi bir şey), allaqachon (belirsiz bir zaman, çoktan), allaqayer (bir yer), birov (biri), bir qancha (birkaç), bir necha (birkaç), biror kimsa (bir kimse), bir nima (bir şey), boshqasi (başkası), ba'zi (bazı), kimi (bazısı)” gibi (Yıldırım, 2012: 121).

Old qatorda o'tirgan sinf oqsoqolimiz muallimga bir nimalar dedi. 1/33	Qo'yib yuborgan ayollari boshqalarga tegib-tegib ketdi. 28/15
Birovga quyuq bitadi, birovga siyrak bitadi. 4/23	Idorada o'tirib qog'oz qoralaganlaring bilan osmondan yeydigan, yo, kiyadigan biror nima tushmaydi! 49/51
Haq berayin desa, boyatdan buyon bot-bot bekor, dedi. 19/21	—Xo'sh, ayting-chi, aka, shu voqeani ko'rganlardan aqalli birontasini taniysizmi? 57/20
Kimki uloqni shu chuqurgacha olib kelib tashlasa bir qo'y, ellik so'm pul, bir to'n oladi! 27/40	Yana birovini ko'rdim. 5/32

İnkâr, reddetme, olumsuzluk anlamı veren “*hech* (hiç)” zamiridir. “*Hech*” kelimesi farklı sözcüklerle birleşerek cümleye olumsuzluk anlamı katar ve daima ayrı yazılır: “*hech bir* (hiçbir), *hech kim* (hiç kimse), *hech narsa* (hiçbir şey), *hech qachon* (hiçbir zaman), *hech qanaqa* (hiçbir türlü), *hech qanday* (hiçbir şekilde), *hech qayer* (hiçbir yer), *hech qaysi* (hiçbiri), *hech mahal* (hiçbir zaman)” (Yıldırım, 2012: 121).

“Kimsa (kimse) sözcüğünün de olumsuzluk anlamı veren *hech* (hiç) yerine kullanılması mümkündür: Buni kimsa (*hech kim*) bilmasligi kerak” (M. Hamroyev vd., 2007: 122).

O'qday uchib borayotgan otdan yiqilsa, hech nima ko'rmaganday, sapchib turib ketadi! 21/46
- Hech qayoqqa ketmayman! 23/35
Hech nimani qilmaydi, yer keng. 13/29
... hech nima ko'rmaganday... 21/46
... hech nima qolmadi. 25/17

1.2.4. Zarflar (Ravishlar)

“Zarf cümlede; *fiil, fiilimsi, sıfat, ve zarf niteliğindeki kelimeleri zaman, durum, ölçü, yer, yön, soru vb. bakımlardan niteleyip açıklayan veya belirten sözcük türü olarak karşımıza çıkar*” (Efendioğlu, 2019: 139, Köktekin, 2001: age, 83’den naklen). Zarflar; durum zarfları, yer-yön zarfları, zaman zarfları, soru zarfları, miktar (azlık-çokluk) zarfları olarak beş ana başlık altında incelenebilir.

1.2.4.1. Yer-Yön Zarfları (O’rin Ravishlari)

Hareketin icra edildiği yeri veya yönü gösteren zarflardır. Fiile sorulan “*qayerga* (nereye), *qayerda* (nerede), *qayerdan* (nereden)” gibi sorulara cevap verir.

Derazadan tashqariga otib yubordi. 1/41
To‘da pastga siljidi. 15/11
Jilovni o‘ngga burdi. 15/39
Bizdan ikki hovli narida ota meros ko‘hna hovlisi bor edi. 25/5
U bechora ichkarida nevarasiga qarab o‘tiribdi. 34/42
Ichkari kirdim. 36/14
Juda past ketsam, Dushanbelarga shunchaki, yo‘l-yo‘lakay oyoq ilib o‘taman! 42/46
Ayol ichkari kiradi, tashqari chiqadi. 75/125

1.2.4.2. Zaman Zarfları (Payt Ravishlari)

Zaman zarfları hareketin meydana geliş vaktini bildiren zarflardır. Fiile sorulan “*qachon* (ne zaman), *qachondan bari* (ne zamandan beri), *qachongacha* (ne zamana kadar)” sorulara cevap verir.

Bir erta uyg‘onib, kallamga qo‘l yugurtirdim. 1/2
Qishin-yozin quloqlarimgacha bostirib kiyib yurdim. 1/29
Ertalab ta‘til qildim. 4/1
Ajabo, u kecha meni ko‘rdimikin? 4/13
Demak, endi chiqmaydi. 5/49

Avval-avval ishonqiramadim. 8/10
Azonda to‘rt kilo arpa yem berdim. 10/5
Tushda olti kilo arpa yem berdim. 10/6
Oqshomda besh kilo arpa yem berdim. 10/7
Keyin , bir yilcha ko‘pkarida chopolmaydi. 11/30
Ot qor-yomg‘irni, dovulni oldindan biladi. 12/2
Hademay kommunizmda yashaymiz! 34/21
Ertasi kuni Dushanbega uchdim. 41/1
- Hech qachon eldan qolmang, aka. 58/22

1.2.4.3. Durum Zarflari (Holat Ravishlari)

“Fiillerin nasıl, ne şekilde, ne sebeple, ne ile vb. gerçekleştiğini haber veren zarflardır” (Efendioğlu, 2019: 139). Durum zarfları “*qanday* (nasıl), *qay tarzda* (hangi tarzda), *qay holda* (ne hâlde), *kimdan* (kimden), *nimadan* (neden)” gibi fiile yönelik sorulara cevap olurlar.

Ich-ichidan kuydi.	1/25
Birovga quyuq bitadi, birovga siyrak bitadi.	4/23
Gilamdan avaylabgina yurdim.	9/6
Arazlashimning ana shu yerlari ko‘nglimga yog‘day yoqadi!	18/25
O‘ychan-o‘ychan bosh irg‘ayman.	18/34
Tarlon joyida telbalar cha irg‘ishladi.	32/10

1.2.4.4. Miktar Zarflari (Mikdor- Daraja Ravishlari)

Hareketin ölçüsünü, miktarını, derecesini ifade eden, fiile “*qancha* (ne kadar), *qay darajada* (hangi derecede)” gibi sorular sorularak cevabı alınan zarflardır.

Ko‘p mayna qilmang, sochim bo‘lmasayam tarog‘im tillodan!	2/18
Kallam kal-da, bo‘lmasa, meni shunchalik xo‘rlarmidilar, deya o‘ksinaman. 18/21	

1.2.4.5. Soru Zarfları (Soroq Ravishlari)

Fiillerin yer, yön, zaman, nitelik ve miktarlarını soru yoluyla anlamlandıran, açıklayan zarflardır. “*qanday* (nasıl), *qachon* (ne zaman), *qachongacha* (ne zamana kadar), *qayerda* (nerede), *qancha* (ne kadar), *nega* (niçin), *qay tarzda* (hangi tarzda), *qay darajada* (ne derecede), *nimadan* (neden).

Qanday qilib tarbiyaladim? 6/57
Qachon urdim? 35/14
Qani, polvon, — dedim, — mayiz qanchadan bo‘ldi? 49/5
Qayoqqa? 75/6
Vo darig‘o, bu qandaychikin kishnash bo‘ldi? 82/19

1.2.4.6. Zarflarda Derecelendirme (Ravishlarda Daraja)

Zarflarda da sıfatlar gibi derecelendirme hususiyeti mevcuttur.

1.2.4.6.1. Karşılaştırmalı Derecelendirme (Qiyosiy Daraja)

Karşılaştırmalı derecelendirmede iki nesneden birinin diğerinden azlığı veya çokluğu kıyaslanır. Bu derecelendirme Türkiye Türkçesinde “daha” anlamına karşılık gelen “+roq” eki ile yapılır.

Yemni kamroq berdim. 26/2
Uloqqa men o‘ylagan, men xohlagandan-da vaqtliroq, osonroq bordi. 48/22
Dam olish kuni deb, o‘zidan ketib qolmay, kamroq ichsin! 51/148
E-e-e, shuni ertaroq aytma sizmi, aka. 57/15

1.2.5. Edatlar (Ko‘makchilar)

“*Edatların cümle içinde kurdukları anlam ilişkileri geçicidir. Bunlar benzerlik, beraberlik, başkalık, miktar, sebep, vasıta, zaman, mekân, yön gösterme vb. ilişkilerdir*” (Korkmaz, 2009: 1052).

Qo‘li bilan ko‘rsatib kuldi, pana-panalarda kuldi. 6/3

Ko‘rpangga qarab oyoq uzat, dedi. 6/5
Ana shundan keyin chavandoz otni tuzataman desa, o‘ziga javr qiladi. 6/50
Shundan boshlab u bo‘z emas, Tarlon ot bo‘ladi. 7/5
Bizda tayoq dan boshqa nimayam bor, muxbir aka. 9/44
Maktabni bitirib, qalb amri bilan kolxozda qoldim. 9/61
Gapimni o‘ng qulog‘ing bilan-da , chap qulog‘ing bilan-da eshitib ol! 14/42
Ko‘p dan buyon araz urish xumor qilib yurib edi. 18/36
Ay bakovul, shunday haq olib yegand an ko‘ra , ko‘chadan... 22/31
Ko‘z qo‘rqitar uchun boshi uzra qamchi havolatdim. 26/14
Faqat tuyoqdagi nag‘allar qoladi. 32/82
Hamkasblarning bilan davlatga go‘sht olish uchun borib edik, — dedi. 34/76
Hozircha bo‘shsiz, keyinchalik uchastkavoyingiz orqali chaqiramiz! — dedi. 52/16
Xalqaro vaziyat kun sayin keskinlashib bormoqda... 58/85

1.2.6. Bağlaçlar (Bo'glovchilar)

Bağlaçlar sözcükleri, sözcük öbeklerini, cümleleri bazen de paragrafları birbirine bağlayarak sözler arasında anlam bağı kuran yapılardır. Bağlaçlarda edatlar gibi “görevli kelime (yardımcı kelime)” (Korkmaz, 2009: 1049) grubunda yer alırlar.

“Bağlaçlar ad soylu anlamlı kelimelerde olduğu gibi özne, nesne, tümleç ve yüklem görevi yapmazlar” (Korkmaz, 2009: 1094).

“... bağlaçlar yüklendikleri farklı işlevlerle söze birtakım anlam ve anlatım incelikleri de katarlar; bağladıkları öğelerin anlam ve anlatım güçlerini genişletip zenginleştirirler” (Korkmaz, 2009: 1094).

1.2.6.1. Kullanım Şekline Göre Bağlaçlar

1.2.6.1.1. Tek (Yakka) Hâlde Kullanılanlar

Bu bağlaçlar birbirini takip eden kelime, kelime grupları ve cümleleri bağlayan sözcüklerdir. “*va, hamda, ammo, bilan, lekin, biroq, chunki, sari, toki, go’ya, go’yoki,*

balki, gar, agar, agarda, basharti, -ki, -kim, holbuki, vaholanki, garchi, garchand, yo, yoki, yohud, yoinki, ya'ni, negaki” (Yıldırım, 2012: 243).

Ammo muallim o‘z so‘zida turdi. 1/34	Direktor bilan sinf rahbarimiz kelib tavallo qildi. 1/52
Lekin , taniyolmay qolib edim... 4/43	Balki , qo‘ylari yuzxotirini qilar... 9/144
- Unda militsiyaga telefon qiling edi yoki , odamlarni yordamga chaqiring edi.79/23	Garchi qo‘limga bir nima ilashmasa-da, devordan kesak olib otgan bo‘ldim.64/137
Men ham adirning bir chetini oldim. 14/9	Agar kelmaganingizda qo‘lingiz hadeb qo‘zg‘ala berib-qo‘zg‘ala berib, o‘ynama bo‘lib qolardi. 75/145

1.2.6.1.2. Tekrar [Takroriy (İkileme)] Hâlinde Kullanılanlar

Tekrar bağlaçları cümle içerisindeki sözcükleri, sözcük öbeklerini veya cümleleri karşılaştırma görevi üstlenirler. “*ham...ham, na...na, ba’zan...ba’zan, yoki...yoki, yo...yo, goh...goh, dam...dam, istar...istar, xoh...xoh, bir...bir*” (Yıldırım, 2012: 243).

Tarlon goh u uyumdan, goh bu uyumdan xashak yedi. 11/12
Oshingni yesa- da mard yesin, boshingni yesa- da mard yesin! 19/30
Uloqni na o‘zi oladi, na birovga beradi. 47/14
Ko‘rmayin- da , kuymayin- da , dedim. 50/21
Bordi-yu olsam, birov yo qo‘limdan yulib ketdi, yo yerga tushib ketdi. 54/9

1.2.6.2. Cümle İçerisindeki Görevleri Bakımından Bağlaçlar

1.2.6.2.1. Denkleştirme Bağlaçları (Teng Bo’glovchilar)

“*Bu bağlaçlar, birbirine denk olan, birbirlerinin yerini tutabilecek olan iki kelime, kelime grubu veya cümleyi birbirine bağlayan ve birbirleriyle karşılaştıran bağlaçlardır*” (Coşkun, 2017: 176).

Denkleştirme bağlaçları kendi içerisinde dört gruba ayrılır:

1.2.6.2.1.1. Birleştirme Bağlaçları (Biriktiruv Bo'glovchilari)

“*Va, ham, ham da, bilan*” bağlaçlarının yer aldığı bu gruptaki bağlaçlar sözcükleri, kelime gruplarını veya basit cümleleri birbirine bağlar.

Bakovul menga bir serka bilan yigirma besh so'm pul berdi. 19/32

“*Bu bağlaçlar yerine ‘-u, -yu, -da’ ek hâlinde olan edatlar da kullanılabilir. Örneğin; Haligi yigit boshni ko'tarib Saidiyga bir qaradi-da, yana o'z ishi bilan mashg'ul bo'ldi (A K)*” (Umurqulov, 2012: 111).

Bakovullar- u chavandozlar Jo'ra bobo dilidagini darrov ilg'ab oldi. 28/75
Birodarlar, nasib etsa, kelar Shom-u Iroqdan, nasib yitsa, ketar qosh- u qaboqdan! 54/6
Birodarlar, yosh bolaga ish buyur- u , izidan o'zing yugur, degani haqqost chin bo'ldi! 66/1
Shunda, otni egarladim, dasht- u dalalarni aylantirdim, ot oyog'ini yozdim. 82/8
Kecha- yu kunduz tarbiyaladim. 6/55
Keldi- yu , beqasam choponlikni urayotgan bo'zbola butiga yopishdi. 51/70
Chavandozlar otlarini bog'laydi- yu , keladi. 65/5
Suzishni bilmas ekan- da , bo'lmasa, suv sekin edi, bemalol suzib chiqsa bo'lardi. 77/60
Ot qahraton qishda- da dasht biyobonlarda chopib o'sadi. 5/9
Bakovul shunday dedi- da , o'zi to'dadan chetga chopib chiqdi. 14/48

1.2.6.2.1.2. Zıtlık Bağlaçları (Zidlov Bog'lovchilari)

Birbirine zıt olan iki sözcük öbeğini veya cümleleri birbirine bağlayan bağlaçlardır. Bu gruba “*ammo, lekin, biroq, balki, albuki*” bağlaçları dahildir.

Men, ana, ko'ryapsizmi, demoqchi bo'ldim. 13/34 Ammo Safar chavandoz mehmonxonaga jo'nadi. 13/35
Qo'llar uloqqa talpindi, ammo ololmadi. 14/56
Bakovul yerparchin bo'ldi. 22/35 Ammo gapidan qaytmadi. 22/36
—Chinim, dedi. Lekin , taniyolmay qolib edim, chiroq o'chiq edi, dedi. 4/43
Bunday uloqni yerdan uzib olishning bir yo'li bor. 24/66 Lekin juda-juda qiyin... 24/67
Shunda, Rixsiyevlar qo'yi esimga keldi. 9/143 Balki , qo'ylari yuzxotirini qilar, degan umidda qo'ylaridan gap ochdim. 9/144

“-u, -yu, -da” edatlari zıtlık bağlaçlarının yerine kullanılabilir. Örneğin “*Oq'idi biroq yozmadi- oq'idi-yu, yozmadi*” (Turniyozov, Rahimov, 2006: 330).

Bordi- yu o'tsa, yaxshi ot bo'ladi. 5/30
Durustgina- yu , faqat qorni yo'q. 5/33
Men nima g'amda- yu , chol nima g'amda! 46/29

1.2.6.2.1.3. Sıralama Bağlaçları (Ayiruv Bog'lovchilari)

Bu bağlaçlar nesne veya olayları ayırmak için veya art arda gelişlerini bildirmek için kullanılan bağlaçlardır.

Bunlardan “yo, yoki, yo...yo, xoh...xoh” bağlaçları iki durumdan birini diğerinden ayırmak için kullanılır” (Hamroyaev vd., 2007: 166).

Yomondan qoch-da qutul, yo , tonda qutul, deymiz. 23/24
—Unda militsiyaga telefon qiling edi. 79/22 Yoki , odamlarni yordamga chaqiring edi. 79/23

“Ba'zan... ba'zan, dam...dam, goh...goh” bağlaçları ise art arda gelen, nöbetleşerek değişilen durumları ifade etmede kullanılır” (Hamroyev vd., 2007: 166).

Tarlon goh u uyumdan, goh bu uyumdan xashak yedi. 11/12
Goh o'ng, goh chap yog'iga ag'nadi. 13/15
Odamlar goh uchta, goh to'rtta bo'lib ko'rindi... 34/94

1.2.6.2.1.4. Olumsuzluk Bağlaçları (Inkor Bog'lovchilari)

“*na...na*” şeklinde kullanılan bu bağlaç cümle içerisinde eksik olan, olumsuz bir durumu anlatmak için kullanılır.

Uloqni **na** o‘zi oladi, **na** birovga beradi. 47/14

1.2.6.3. Yan Cümle (Açılayıcı) Görevinde Olan Bağlaçlar (Ergashtiruv Bog'lovchilari)

“*Yan cümle bağlaçları birleşik cümle içerisindeki basit cümleleri birbirine bağlayan bağlaçlardır*” (Hamroyev vd., 2007: 166). Bunlar: “*agar, basharti, chunki, go‘ya, go‘yoki, garchi, shuning uchun, -ki, (-kim).*”

Bu bağlaçlar cümle içerisindeki işlevleri ve anlamları bakımından dört ana başlık altında incelenebilir:

1.2.6.3.1. Açıklama Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Aniqlov Bog'lovchilar)

Açıklama görevinde kullanılan bu bağlaçlar yan cümleyi, asıl cümleye bağlamak için kullanılır. Bu bağlaçlar: “*-ki (-kim), ya‘ni, toki.*”

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.6.3.2. Sebep Bildirme Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Sabab Bog'lovchilari)

“Bu bağlaçlar yan cümleyi, asıl cümleye bağlayarak, sebep bakımından ifade eder” (Hamroyev vd., 2007: 166). Bunlar: “*chunki, shuning uchun, negaki, zeroki, nainki.*”

Bunday uloqni yerdan ko‘tarib bo‘lmaydi! 24/56 **Boisi**, ushlaydigan yeri yo‘q! 24/57

Birodarlar, Chil otning bir yeri ko‘k, bir yeri oq, yana bir yeri qora bo‘ladi. 29/4 **Shu boisdan** chil-da! 29/5

1.2.6.3.3. Şart Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Shart Bog'lovchilari)

Şart ve yan cümleleri ana cümleye bağlayan bağlaçlardır. Bunlar: “*gar, agar, agarda, basharti, garchi, garchand, mabodo, modomiki.*”

Men araz urishni yaxshi ko‘raman!18/3 O‘layin agar -a! 18/4
Unda, bunday, aka, siz meni ko‘rganingiz yo‘q, men sizni ko‘rganim yo‘q. 61/78 Agar yana chaqsangiz, qattiq xafalashamiz! 61/72
Agar kelmaganingizda qo‘lingiz hadeb qo‘zg‘ala berib-qo‘zg‘ala berib, o‘ynama bo‘lib qolardi. 75/145
Garchi qo‘limga bir nima ilashmasa-da, devordan kesak olib otgan bo‘ldim. 64/137
Garchi bir nima otilib bormasa-da, juvozkash pusib qolgan bo‘ldi. 64/138
Mabodo birov bilmasdan kelib qolsa, undan ulgu olib qolish lozim. 33/82

1.2.6.3.4. Karşılaştırma Görevinde Kullanılan Bağlaçlar (Chog'ishtiruv Bog'lovchilari)

“*Bu bağlaçlar ana cümlede ifade edilen düşüncenin yan cümle ile karşılaştırılışını ifade eden bağlaçlardır*” (Hamroyev vd., 2007: 166). Bunlar “*go‘yo, go‘yoki*”.

Go‘yo uloqqa talashayotgan bo‘lib, Chil otni o‘rab-o‘rab chopdi. 29/25

1.2.7. Ünlemler (Undov So‘zlar)

“*Ünlem, söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık,üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem, gibi çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür*” (Korkmaz, 2009: 1140).

“*Ünlemler cümle içerisinde tek başlarına kullanıldıkları gibi bir ad ögesi ile birleşerek ünlem grubu da oluştururlar*” (Korkmaz, 2009: 1141).

1.2.7.1. Buyruk Hitap Ünlemleri (Buyruq-Xitob Undovlari)

İnsanların dikkatini çekmek veya hayvanlara bir işi yaptırmak için kullanılan ünlemlerdir: *“hoy, hay, hey, allo, jim, marsh, ay, ey, ma, qani, kisht, hayt, huyt, bah-bah, beh-beh, tu-tu-tu, mah-mah, dirr, ish, xix, xo’sh, kuch-kuch, pish-pish, pisht.”*

Ay bakovul, mo’yloving bo’lgan bilan, insofing yo’q ekan! dedi.	19/10
Chavandozlar-ov!	14/41
Hay , o’sha yoqda bir ola mol ko’rmadilaringizmi?	20/28
Hay otam, hay otam-a, hay otaginam-a!	29/34

1.2.7.2. His Heyecan Bildiren Ünlemler (His-Hayajon Undovlari)

Bu ünlemler sevinme, şaşırma, üzülme, kızma gibi durumları bildirmede kullanılır: *“hay-hay, voh-voh, bay-bay, he, e-ha, obbo, ehe, uh, uf, voy, e, eh, o’, oh-oh, ha-ya.”*

Ura-a-a , kun chiqdi!	1/44
A-a-auf , chyort, uyqu bosayapti.	9/126
Voy bechora-ye, voy bechora-a, deydi!	21/10
Vo ukkag’ar, ana chavandoz!	21/14
E , tupurdim, shu haqiqatingga!	22/39
Oho-hay, oho-hay, oho-hay!	29/33
Hayda-ya!..	29/35
Huyyo, bolam, huyyo!..	78/25

1.2.7.3. Gösterme ve Cevap Ünlemleri (Ko’rsatish- Ta’kid Undovlari)

Bu ünlemler cevap, tasdik, gösterme, işaret etme gibi anlamları bildirmede kullanılır: *“ha (evet), yo’q (hayır), labbay (efendim), xo’sh(peki), xo’p (tamam), assalomu alaykum, salom, assalom, vaalaykum assalom, xayr (Allah’a ısmarladık, hoşça kalın, eyvallah), marhamat (buyurun; rica ederim), marhabo, rahmat (teşekkür ederim!), shukur, qulluq (teşekkür!), balli (bravo, maşallah), ofarin, barakalla, hormang (kolay*

gelsin), bor bo'ling (sağ olun!), ana (işte), mana (işte bu), hu, huv, hovv, hov (tâ!)" (Yıldırım, 2012: 258-259).

Ana shunda dirkillagan ot bo'ladi!	5/10
Barakalla!	6/29
Aha, yaxshi, yaxshi!	9/18
Rahma-a-at, rahma-a-at.	9/28
Ha-a, xayriyat-e.	9/36
Yo'q, yozing.	9/51
Doston, ha, doston!	9/112
Halo-o-ol! Tashla, Chag'ir, tashla! — dedi.	27/13
Mana shu chuqur qoralik!	27/39
Ol-ha, ol! - dedi.	29/15

1.2.7.4. Taklidî Ünlemler (Taqlid So'zlar)

“Ünlemler anlatım güçlerini çoklukla kendilerini karşılayan kelimelerin ses yapılarından alırlar. Bu bakımdan ünlemler; duygu, dilek ve heyecanlar ile doğadaki seslerin dile yine ses olarak yansımış görüntüleri olarak da nitelendirilebilir” (Korkmaz, 2009: 1140). Buradan anlaşılacağı üzere ünlemler aynı zamanda doğadaki ses yansımalarından oluşan sözcükleri de bünyesinde barındırır. Bunlar genel gramer kitaplarında *“ses yansımali (ses taklidî) ünlemler* (Korkmaz, 2009: 1187); *yansima ünlemleri* (Hengirmen, 2007: 199); *taqlid so'zlar* [(Rahimov, 2006: 343), (Hamroyev vd., 2007: 173), (Reshetov vd., 1966: 376), (Umurqulov, 2012: 114)].” olarak adlandırılırlar. Bunlar: *“inga-inga, pix-pix, vov, uv, qag'-qag', taq, gars, gumbur, yalt, lip, lik-lik, yalp-yp, bij-bij, mo'o', mee, baa, ang-ang, miyov, vaq-vaq, qu-qu, qa-qa, g'a-g'a, qag'-qag', viz-viz... ”* (Hamroyev vd., 2007: 173).

Dupur-dupur-dupur...	30/30
Tarlon tag'in terib-terib qadam tashladi: tik-tik-tik!	11/34
Bo'ldi! Tak-tak-tak!	13/56
Chu-chu-chu!	14/58

Paq-paq!	51/177
Zirq, zirq!	72/12
Ing-ing-ing!... — dedi.	78/7

1.2.8. Betim Sözcükler (Modal So'zlar)

Cümle içerisinde anlatıcının kendi fikrini ifade eden sözcüklere modal sözler denir. Bu sözler cümleye “gerçeklik, açıklık, şüphe, istek, onaylama, üzüntü, şart” gibi anlamlar katar: “*ajabo (acaba), ochig'i (açıkçası), afsus (maalesef), afsuski (ne yazık ki), bor (var; genellikle), aslida (aslında), attang (ne yazık), avvalo (evvela), chindan (gerçekten), darkor (gerek), esiz (maalesef, yazık), xo'p (tamam), lozim (gerek), mayli (tamam), shekilli (herhâlde, galiba), yo'q (yok, hayır), zarur (gerek)*” (Yıldırım, 2012: 255-256).

Mayli , ana unda meni kamsitsin. 4/29
Yo'q , odamzotga fidoyiligidan tashladi! 19/13
Yaxshisi , bunday qilamiz. 20/11
Ishqilib , bo'sh kelmanglar! 20/41
Bo'lmasa , olib bo'lmaydi! 22/17
Bildim , Tarlonda kayfiyat yo'q, bildim ! 26/16
Demak , hamsoyasi Murodning oti olti bor jaranglaydi. 28/33
Go'yo uloqqa talashayotgan bo'lib, Chil otni o'rab-o'rab chopdi. 29/25
Bali-ye , Tarlonboy-ey, bali-ye ! 32/120
To'g'ri , yozganlarimizni kitob qilib chiqarmaymiz. 39/54
Ajabo , bundaychikin qilig'i yo'q edi... 46/4
Bordi-yu , uloqqa intilsa, to'dadagi o'zr otlar yo'l bermaydi... 42/20
Vo darig'o , shunday kunlar-da bo'ladi! 54/1
Bovujud , ko'chada odam bo'lmadi. 59/34

1.2.9. Fiiller (Fe'l)

En genel tanım ile fiiller; iş, oluş, kılış bildiren sözcüklerdir. Fiiller gerek anlam bakımından gerek yapıları bakımından cümle içerisinde önemli görevler üstlenirler. Fiil, cümlelerin temel taşı olan isimlerden sonra en önemli ögedir. *“Bunu daha açık bir anlatımla dile getirmek gerekirse, adlar canlı ve cansız varlıkların, somut ve soyut nesne ve kavramların adları, fiiller ise bunların hareketlerine bağlı oluş, kılış ve durumlarıdır”* (Korkmaz, 2009: 527).

Fiiller bünyelerinde birçok özellik bulunduran sözcükler oldukları için birtakım kategorilere ayrılırlar. Bunları şu şekillerde sınıflandırmak mümkündür:

Anlamlarına Göre Fiiller

Yapılarına Göre Fiiller

Olumlu- Olumsuz Fiiller

Çatısına Göre Fiiller

1.2.9.1. Anlamlarına Göre Fiiller (Ma'nosiga Ko'ra Fe'l)

1.2.9.1.1. Hareket Fiilleri (Harakat Fe'l)

Bir erta uyg'onib, kallamga qo'l yugurtirdim.	1/2
Shunda, qishlog'imiz do'xtiriga bordim.	1/9
Xo'rligimdan yig'lab-yig'lab uyga keldim.	1/23
Shunda, eski bir do'mbira topdim.	2/29

1.2.9.1.2. Konuşma Fiilleri (Gapirish Fe'l)

Onamga-da aytmadim.	1/5
Kambag'alni tuyaning ustida it qopadi, degani shu-da, — dedi.	1/27
El qatori Ziyodulla kal deya bering.	2/20
Bizga o'xshagan kallarning yaltiroq boshiga-da oftob chiqsin debsiz-da, dedim.	8/16

1.2.9.1.3. Durum Fiilleri (Holat Fe'l)

Parvoyim falak bo'ldi, yura berdim. 1/4
Do xtir fu, deya aftini burishtirdi. 1/10
Bari kalga qaytadan jingala soch bitdi. 1/18
Ho'ngrab yig'ladim. 1/46

1.2.9.1.4. İş Fiilleri (Ish Fe'l)

Ushbu qissalardan butun-butun boblarni o'chirib tashladi. 5
Yo'lda mashinadan tashlab qochdim. 1/12
Siyohdonni olib, muallimning yuziga otdim. 1/47
Do'mbiramni sayratdim. 2/30
Rasmchi surat chizadi. 6/39
Telpagimni kiydim... 8/21
Kaftimda oq qand tutdim. 10/8

1.2.9.2. Yapılarına Göre Fiiller

1.2.9.2.1. Basit Fiiller (Sodda Fe'l)

Zarang tayog'imni oldim. 4/3
Shunda... shunda, u-da keldi! 4/7
Elburutdan podayotoqqa bordim. 4/4
Gilamdan avaylabgina yurdim. 9/6

1.2.9.2.2. Türemiş Fiiller (Yasama Fe'l)

“İsimden fiil veya fiilden fiil yapım ekleri ile türemiş fiilerdir” (Yıldırım, 2012: 143).

Birovini ushlab, old tuyoqlarini juftladim. 5/28
Bo'zga burov soldim: ipga tayoqcha bog'ladim. 5/55

To'rdagi nimkatda yalpayib o'tirgan odam bilan qo'shqo'llab ko'rishdim. 9/7

1.2.9.2.3. Birleşik Fiiller (Birlashik Fe'l)

1.2.9.2.3.1. İsim+Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Og'zi buzuq bo'ldi ,... 3
Qo'li nopok bo'ldi. 4
Matematika muallimimiz oyog'ini tirab talab etdi. 1/31
Ammo muallim o'z so'zida turdi. 1/34
Yana qaytib maktabga oyog'imni bosmadim. 1/51
Direktor bilan sinf rahbarimiz kelib tavallo qildi. 1/52
Ertalab ta'til qildim. 4/1
Alag'da bo'ldim. 12/6
Oy yorug', osmon ochiq bo'ldi. 12/8
To'riqni ogoh qildi. 13/52

1.2.9.2.3.2. Tasvirî Fiiller (Birleşik Fiiller) (Ko'makchi Fe'l)

“Birleşik fiiler, bir ad ile bir yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık gelen fiil türleridir (Korkmaz, 2009: 150)”.

Özbek Türkçesinde tasvirî fiillerin kullanımında dikkat çeken başka bir özellik ise birden fazla yardımcı fiilin ana fiile bağlanabilmesidir. Örneğin; “yozib berib turdi (yazıp durdu; yazdı durdu), qorab berib turdi (bakıp durdu; baktı durdu)”. Bu cümlelerde esas fiiller, “yoz- ve qora-”, yardımcı fiiller ise “berib tur-” fiilleridir (Yıldırım, 2012: 213).

Yardımcı fiiller, ana fiile “-a/-y” veya “(i)b” zarf-fiil ekleri ile bağlanarak oluşturulur.

“Özbek Türkçesinde tespit edilen yirmi yedi adet tasvirî fiil mevcuttur. Bunlar: boshla- (başlamak), yot- (yatmak), tur- (kalkmak), yur- (yürümek), o'tir- (oturmak), bo'l- (olmak), bit- (bitirmek), ol- (almak), ber- (vermek), qol- (kalmak), qo'y- (koymak), chiq-

(çıkmaq), *bor-* (varmaq, gitmek), *kel-* (gelmek), *ket-* (gitmek), *yubor-* (göndermek), *tashla-* (atmaq, bırakmaq), *sol-* (salmak, koymak), *tush-* (inmek), *o'l-* (ölmek), *o't-* (geçmek), *yet-* (yetmek, ulaşmak), *ko'r-* (görmek), *qara-* (bakmaq), *boq-* (bakmaq), *bil-* (bilmek), *yoz-* (yazmaq) (Tulum, 1997: 16)". Azim Hojiyev tasvirî fiiller için şu görüşü belirtir: “*Özbek dilinde tamamı ile tasvir fiile dönüşmüş (ancak tasvir fiil sıfatında kullanılan) fiil yoktur. Esas fiiller tasvir fiil görevinde de kullanılır*” (Hojiev, 1966: 15).

Metnimizde cümle içerisinde yer alana tasvir fiiller işlevlerine göre şu alt başlıklar içerisinde değerlendirilmiştir:

1.2.9.2.3.2.1. Yeterlik Bildiren Tasvirî Fiiller (Yetarlilik Bildiruvchi Ko'makchi Fe'l)

-a/-y ol-: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.9.2.3.2.2. Tezlik veya Rica Bildiren Tasvirî Fiiller (Tezlik yo Iltimos Bildiruvchi Fe'l)

-(i)b/-a/-y ber-: Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-i ver-” olan bu yardımcı fiil bir iş veya hareketin seri bir şekilde yapılmasını ifade eder.

Parvoyim falak bo'ldi, yura berdim. 1/4	Men jerkib berdim. 23/34
El qatori Ziyodulla kal deya bering 2/20	Bo'lsa olib keta beringizlar. 33/57
Momosuluvga ko'rgan tushimni aytib berdim. 4/39	Elning to'yini belingizni besh joyidan boylab xizmat qilib, o'ynab-kulib, xush-xushvaqt o'tkazib bering. 58/25
Shu bois, bo'zni tarbiyalay berdim. 6/54	Uloqqa ushlab bora berdim. 70/15
Xo'p, yozavering -chi. 9/71	Bilasan, chiqqan suyak joyiga tushmasa, hadeb qo'zg'ala beradi! 75/156
Do'mbiramni chuldiratib, doston aytib qo'yaverdim. 9/119	Chopib kela beraman! 75/161

Sabzi to'g'rab berdi. 13/42	...kenjamizni suyib-suyib, o'lanimni aytib qo'ya berdim. 78/20
Men arazlab o'tira berdim. 19/1	Men choy ichib qayta berdim, odamlar suddan chiqib kela berdi. 79/35

-(a)b qol/- (a)b qo'ya qol:

Mening kallam yaltir ab qoldi. 1/19
Izidan qo'l silt ab qoldim. 13/36
Esankir ab qoldim, dovdir ab qoldim. 51/133
Ketidan qar ab qoldim. 51/154
Men televizorga qar ab qolibman. 56/7
Nazir juvozkash o'yl ab qolibdi. 64/33
Ana, ko'chada itday tentir ab qoldi. 69/27
Bechora o'shanda oti ketidan yig'lab qoldi! 69/32
Ot xomlab qoldi, deydi, u nima degani? 75/89
Mashina adir ustida imill ab qoldi. 80/14
Ketimdagisi qamchini ushlab qoldi. 81/29

1.2.9.2.3.2.3. Süreklilik Bildiren Tasvirî Fiiller

-(i)b tur-/yoq-/o'tir-/yur-: Türkiye Türkçesinde “dur-” yardımcı fiilini karşılayan bu tasvirî fiil yapılan iş veya hareketin sürekliliğini, devamlılığını ifade eder.

Qishin-yozin quloqlarimgacha bostirib kiyib yurdim. 1/29	Bakovul barini ko'rib turdi, barini eshitib turdi. 22/22
Dasht changitib chopib yuribdi. 5/24	Tag'in to'da chetiga borib turdim. 24/23
Galani aylanib yurdim. 5/43	Ust-boshlari badanlariga chippa yopishib turdi. 51/45
Ko'rib turibsiz, hozir atom asri. 9/115	Shunday kunda bir birovimizning kunimizga yaramasak, odam bo'lib nima qilib yuribmiz. 58/52
Bay-bay-bay, qo'ylaringiz muxbirning qo'ylari ekanligi shundaygina bilinib turadi. 9/176	Siz esa koridorda o'tirib turing. 60/23

-(i)b/-a/-y bor-, kel/--(i)b qol-:

Quloqlarim kalga o'rganib qoldi. 2/8	Tarlon ko'rsin, meni tanisin deya, olovni yuzimga olib keldim. 33/15
Omborxona oldidagi ustaxonaga olib bordim. 5/54	Kamar oldida serrayib qoldim. 36/6
Tarlon otlar siquvida turtinib-burtinib uloqqa yetib keldi. 14/70	Chavandozlar chemakdoshi urushdan qaytmagan bo'zbola misol mung'ayib qoldi. 37/8
Jilovni buraman degunimcha soy labiga kelib qoldim. 16/20	Meni mehmonxonaga ergashtirib bordi. 46/22
Bir jiyron ot seldanang otib keldi. 19/2	Choyxonachi angrayib qoldi. 53/13
Ammo ulkan bir ayg'ir izma-iz yetib bordi. 21/31	Tobutning to'rt yog'ochidan ushlab ko'tarib boradi. 58/56
Qimirlasa-da, besh-o'n odim sudralib borib, tag'in tushib qoldi. 27/5	

-a/-y ket/ -(i)b ket/--(i)b o'l/-(i)b qo'y:

Rahmatliklarday doston aytib bo'lmaydi. 2/34	Cholvorimni atayin yirtib qo'yibman. 14/21

Momosuluv uyg'onib ketibdi, chirillayman, ket, debdi. 3/24	Endi ko'tarib edim, bir ot tuyog'i bosib qolib, uloq qo'limdan tushib ketdi. 14/74
Iziga qayrilib ketdi. 4/11	Yer bilch-bilch loyligidan, ot dumini tugib qo'ydim. 21/2
Ziyodulla kalda erkaklik uquv yo'q, mushtday kallasiga jun ekib ololmadi. 4/30	Ayg'ir, Fayzullaning Qizbelini ko'kragi bilan urib o'tib ketdi. 21/34
Qanday bo'lsa, shundayligicha el qilib bo'ladimi? 6/22	Mening ulog'imni-da shu Chag'ir chekkagir yulib ketdi. 27/23
Jo'shib ketdim. 9/98	Qani, yoting, bir muolaja qilib qo'yayin. 75/55
Do'mbiramni chuldiratib, doston aytib qo'yaverdim. 9/119	

1.2.9.2.3.2.4. Yaklaşma Bildiren Tasvirî Fiiller

-a/-y yoz-: Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-e yaz-” olan bu yardımcı fiil iş veya hareketin *neredeyse* meydana gelme durumunu ifade eder.

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.9.2.4. İkileme ve Tekrar Fiilleri (Juft va Takroriy Fe'llar)

İkileme şeklinde oluşturulan bu fiiller iki fiilden birincisinin zarf-fiil eki diğerinin ise başka bir ek alması ile yapılır. Tekrar fiilleri ise aynı fiilin tekrarı ile genellikle zarf-fiil eki kullanılarak oluşturulan fiillerdir (Yıldırım, 2012:144).

Aytib-aytib yig'ladi. 1/26
Olmalardan uzib-uzib yebman. 3/21
O'ynoqlatib-o'ynoqlatib qo'y boqdim. 8/3
Yelkamga qoqib-qoqib qo'yadi. 9/76
Tarlon tuzni kapalab-kapalab yedi. 10/9
Endi so'yilgan qo'y quyrug'ini tuzlab-tuzlab berdim... 10/13

Tarlonni qashilab-qashilab egarladim. 12/16
Oyoqlarini kerib-kerib silkindi. 13/19
Qozig'ini tepib-tepib qoqdim. 13/23
Tarlonni qimtib-qimtib , to'daga haydadim. 14/69
Tarlon otlar siquvida turtinib-burtinib uloqqa yetib keldi. 14/70
Momoni o'rab-chirmab, yig'lab-yig'ab- qo'yib keldim. 58/4

1.2.9.3. Çatısına Göre Fiiller

1.2.9.3.1. Nesne-Yüklem İlişkisi Bakımından Fiiller (To'ldiruvchi-Kesimga Ko'ra Fe'l)

1.2.9.3.1.1. Geçişli Fiiller (O'timli Fe'l)

Geçişli fiiller, fiil kök veya gövdelerinin karşıladığı hareketin yönünü yapana değil, yapanın dışında bir nesneye yöneltir. “Yapma” ifade ederler (Ergin, 2013: 282).

Onamni ko'rdim, birodarlar, onamni ... 1/17 (Kimni ko'rdim?)
Onamiz tap-taqir kallamni ushlab-ushlab ko'rdi. 1/24 (Nimani ushlab-ushlab ko'rdi?)
Maktabdada telpagimni olmadim. 1/30 (Nimani olmadim?)
Meni mayna qilayotganday tuyuladi. 2/13 (Kimni qilayotganday tuyuladi?)
Do'mbiramni sayratdim. 2/30 (Nimani sayratdim?)

1.2.9.3.1.2. Geçişsiz Fiiller (O'timsiz Fe'l)

Geçişsiz fiiller, fiil kök veya gövdelerinin karşıladığı hareketi yapana yöneltir, yapana tesir eder. “Olma” bildiren fiillerdir. Onun için bu fiillerde şahıs yapan değil, olandır (Ergin, 2013: 282).

Oyga qo'l siltab, o'rimdan turibman. 3/17
Elburutdan podayotoqqa bordim.4/4

1.2.9.3.1.3. Ettirgen Fiiller (Orttirma Nisbat)

Ettirgen fiiller, yapma, etme bildiren ge'ishli fiiller ile olma bildiren ge'ishsiz fiilleri; yaptırma, ettirme bildiren ge'ishli fiillere 'eviren fiillerdir (Korkmaz, 2009: 555).

...bizni tor ko'chalar bo'ylab ergashtirdi.	13/4
Chavandozlar otlarni shamollatdi.	13/13
Badani qichig'ini qondirdi.	13/16
Mana, Tarlonning ko'nglini og'ritdi!	13/59
Tarlanni yalang'ochladim, yerga yumalatdim.	14/10
Chavandozlar otlarini pishitdi.	14/27
Chavandozlar uloqni otlariga iskatdi.	14/34

1.2.9.3.2. Özne- Yüklemler İlişkisi Bakımından Fiiller (Ega-Kesimga Ko'ra Fe'l)

1.2.9.3.2.1. Etken Fiiller

Öznesi belli olan eylemlere etken fiiller denir (Hengirmen, 2007:215).

Men uloqdan umid qilmadim. 16/2
Bir qizilko'k uloqni yerdan sudrab chiqdi. 16/5
To'da chetida turdim. (gizli özne: men) 16/3
Ketimdan chavandozlar ot soldi. 16/12

1.2.9.3.2.2. Edilgen Fiiller (Majhul Nisbat)

Eylemin kök veya gövdesine “-l, -n” çatı eklerinin getirilerek türetildiği fiillerdir (Hengirmen, 2007: 215). Özbek Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde bu fiiller aldıkları ekler ve işlevleri bakımından benzerlik göstermektedir.

Hovlida gulxan yoqildi, chanqovuz chalindi. 9/101
Ot olovni bir aylandi. 9/103

To‘ylar boshlandi. 11/40
Palovga urindi. 13/40
Nihoyat, uloq yerdan ko‘tarildi. 15/8
Yana uloqqa yopirildi. 15/50

1.2.9.3.2.3. Dönüşlü Fiiller (O‘zlik Nisbat)

Oyoqlarini kerib-kerib silkindi. 13/19
O‘zini o‘zi qashidi. 13/17
To‘da asta-asta jonlandi. 15/14

1.2.9.3.2.4. İşteş Fiiller (Birgalik Nisbat)

Chavandozlar o‘z taraflariga chalg‘ayib, tortishib bordi. 15/30

1.2.9.4. Fiil Çekimleri

1.2.9.4.1. Şahıs Ekleri (Shaxs Affikslari)

Şahıs ekleri çekimli fiillere gelerek, fiilin gösterdiği işin, hareketin veya kılışın hangi şahıs veya şahıslar tarafından yapıldığını bildiren eklerdir. *“Dolayısıyla bu ekler, fiildeki oluş ve kılışı, bir şekil ve zaman kalıbı içinde şahıslara bağlayan eklerdir”* (Korkmaz, 2009: 571).

Özbek Türkçesinde kullanılan şahıs ekleri Türkiye Türkçesi ile aynı formda olup aralarında eklerin yapısı bakımında bazı nüanslar bulunmaktadır. Fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri *“iyelik kökenli, zamir kökenli ve emir kipindekiler”* olarak üçe ayrılır:

1.2.9.4.1.1. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri (Egalik Mayli Shaxs Qoshimchalari)

“Bu gruptaki şahıs ekleri; görülen geçmiş zamanın birinci tipinde, şart kipinde, şart kipinin hikayesinde ve rivayetinde, geniş zamanın hikayesinde ve şartında, şimdiki zamanın hikayesinin bütün tiplerinde, duyulan geçmiş zaman hikayesinin birinci ve ikinci

tiplerinde, duyulan geçmiş zamanın şartında ve gelecek zamanın şartında kullanılır” (Coşkun, 2017: 120-121).

Teklik 1. şahıs	-m	Onamga-da aytmadim. 1/5
Teklik 2. şahıs	-ng	
Teklik 3. Şahıs	Ø	Uloq Tog‘ay Murodda ketdi! 9
Çokluk 1. şahıs	-k	Nima desak, ekan... 9/127
Çokluk 2. şahıs	(i)nglar;- (i)ng(iz),- ngizlar (nezaket)	Eng yaxshi podachini ayting... 8/8
Çokluk 3. şahıs	-(lar)	Metnimizde örneği bulunamamıştır.

1.2.9.4.1.2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri (Olmosh Mayli Shaxs Qoshimchalari)

Teklik 1. şahıs	-man	Bir nima yo‘qotganday tentirar emishman. 3/10
Teklik 2. şahıs	-san	Elning xizmatini qilyapsan, deydi. 9/75
Teklik 3. Şahıs	-Ø, -di	Birovga quyuq bitadi, birovga siyrak bitadi. 4/23
Çokluk 1. şahıs	-miz	Yaxshisi, bunday qilamiz. 20/11
Çokluk 2. şahıs	-siz	Og‘zingizga kelganini pala-partish gapirasiz. 9/52
Çokluk 3. şahıs	-(di) -(lar)	Xo‘rozlar qichqirdi. 11/18

1.2.9.4.1.3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri (Buyruq Mayli Shaxs Qoshimchalari)

Bu gruptaki şahıs ekleri emir kipinin çekiminde kullanılır:

Teklik 1. şahıs	-(a)y(in)	Siz so‘rang, men aytayin. 9/50
Teklik 2. şahıs	-Ø, -gin	Ot olsang, Oboqlidan ol, ayol olsang, Irg‘alidan ol! 5/5
Teklik 3. Şahıs	-sin	Mayli, ana unda meni kamsitsin. 4/29
Çokluk 1. şahıs	-(a)ylik	Buni bir tiqib qo‘yaylik, ko‘zi ochiladi. 34/98
Çokluk 2. şahıs	-(i)ng(iz)	Yo‘q, yozing. 9/51
Çokluk 3. şahıs	-sinlar	Ko‘r bo‘lib ko‘pkarini tomosha qilib o‘tira beringlar. 54/80

1.2.9.4.2. Zaman Ekleri (Zamon Qoshimchalari)

1.2.9.4.2.1. Geçmiş Zaman (O'tgan Zamon)

Geçmiş zaman; görülen geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayrılır.

1.2.9.4.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman (Yaqin-Aniq O'tgan Zamon)

Türkiye Türkçesinde görülen geçmiş zaman büyük ünlü uyumu ve küçük ünlü uyumuna bağlı olarak “-DI, -DU,” şekillerinde kullanılmaktadır. Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zamanın çekimi “-di” ile yapılır. Bu ek tek şekillidir; ünlü ve ünsüz uyumuna girmez. Çekimde, iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır. Olumsuzluk çekimi “-ma” olumsuzluk eki ile yapılır. Soru şekli “-mi” ile yapılır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-di” zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
soch-	di+	Ø 3
yugurtir-	di+	m 1/2
boshla-	di+	k 9/58
top-	di+	ng 33/71

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-di” zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
ko'r-	ma-	di+	Ø 1
ayt-	ma-	di+	m 1/5
qara-	ma-	di+	Ø 4/12
ishonqira-	ma-	di+	m 8/10
sapchit-	ma+	di+	m 11/28
qo'y-	ma+	di+	ngiz 54/119

Soru Şekli

Fiil	“-di” zaman eki	“-mi” soru eki	iyelik kökenli şahıs eki
ko'r-	di+	mi (kin)	Ø 4/13
ket-	di+	mi (kin)	Ø 4/14

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-di” zaman eki	şahıs eki	“mi” soru eki
ayt-	ma-	di+	m	mi 13/58

1.2.9.4.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman (Uzoq O'tgan Zamon)

Türkiye Türkçesinde “-mİş, -mUş” ekleriyle yapılan bu zaman Özbek Türkçesinde iki şekilde kullanılır:

I. Tip

Öğrenilen geçmiş zamanın bu çekimi “-kan, -qan, -gan” ekleri ile yapılır. Ek “-k” ile biten fiillere “-kan”; “-q” ile biten fiillere “-qan” diğer fiillere ise “-gan” şeklinde eklenir. Bu zamanın şahıs çekimi zamir kökenli şahıs ekleri kullanılarak yapılır (Yıldırım, 2012: 158). Türkiye Türkçesindeki olumsuz şekli “-mA” eki ile karşılanırken Özbek Türkçesinde bu ek tek şekilli olarak “-ma” biçiminde kullanılır. Bu zamanın soru şekli “-mi” soru eki ile bitişik yazılarak yapılır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-gan /-kan /-qan” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
o't-	gan+	Ø 5/20
oyna-	gan+	siz 9/64
ayt-	gan+	man 71/26

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-gan/-kan/qan” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
qilin-	ma-	gan	Ø 9/138
bil-	ma-	gan	Ø 26/42

Soru Şekli

Fiil	“-gan/-kan/-qan” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki
taqdirlan-	gan+	Ø	mi 9/72
ko'ril-	gan+	Ø	mi 39/85

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-gan/-kan/-qan” zaman eki	zamir kökenli şahs. eki	“mi” soru eki
o’t-	ma-	gan+	Ø	mi 34/27

II. Tip

Öğrenilen geçmiş zamanın bu çekimi “-(i)b” ekiyle yapılır. Olumsuz şekli “-ma” eki ile soru şekli “mi” soru eki ile bitişik yapılır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-(i)b” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
tira-	b+	man 3/11
termil-	ib+	man 3/12
tur-	ib+	man 3/17
osh-	ib+	man 3/18
de-	b+	di 3/24
sur-	ib+	di 3/27
yubor-	ib+	di 8/5
de-	b+	siz 8/16
yur-	ib+	miz 9/22
yur-	ib+	sizlar 23/40

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-(i)b zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
kel-	ma-	b	di 3/40
chiq-	ma-	b	di 5/47
yo’qla-	ma-	b	di 40/99

Soru Şekli

Fiil	“-(i)b” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki
yur-	ib+	siz+	mi 9/20
yur-	ib+	di+	mi 9/25

1.2.9.4.2.2. Geniş Zaman (Hozirgi Kelasi Zamon / Kelasi Zamon Gumon Fe'li)

Türkiye Türkçesindeki geniş zaman “-r, -Ir, -Ur ve -Ar” ekleri ile karşılanırken “Özbek Türkçesinde ‘-(a)r’ şekillerinde kullanılır. Ek ünlü ile biten fiillerden sonra ‘-r’, ünsüz ile biten fiillerden sonra ‘-ar’ şeklinde eklenir” (Coşkun, 2017: 122). Özbek Türkçesinde bu zamanın olumsuzu “-ma-s” biçiminde kullanılır. Soru şekli “-mi” eki ile kurulur ve bu ek bitişik yazılır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-(a)r” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
bor-	ar	siz 60/47

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma-” olumsuzluk eki	“-s” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
tin-	ma-	s+	Ø 3/33
bo’l-	ma-	s+	Ø 65/57

Soru Şekli

Fiil	“-(a)r” zaman eki	“mi” soru eki	zamir kökenli şahıs eki
ber-	ar+	mi	Ø 9/133
bo’l-	ar+	mi	Ø 23/41

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	ma- olumsuzluk eki	“mi” soru eki	zamir kökenli şahıs eki
bo’l-	ma-s	mi	Ø 3/30

Özbek Türkçesinde geniş zamanın bir başka şekli de “-a, -y” ekleri ile karşılanır. Bu zamanın en önemli özelliği geniş zaman dışında, *şimdiki* ve *gelecek zamanları* da karşılıyor olmasıdır. Bu ek ünlü ile biten fiillerden sonra “-y”, ünsüz ile biten fiillerden sonra ise “-a” şeklinde gelir. Bu zamanın olumsuz şekli “-ma” olumsuzluk eki ile yapılır (Yıldırım, 2012: 174). Bu zamanın şahıs çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Soru şekli “-mi” soru eki ile yapılır ve bitişik yazılır.

Olumlu Şekli

fiil	“-a/-y” zaman eki	şahıs eki

de-	y+	siz 2/15
chirilla-	y+	man 3/24
bit-	a+	di 4/23
chiq-	a+	di 5/48
yarat-	a+	di 5/71
ayt-	a+	di 6/36
chiz-	a+	di 6/39
maqta-	y+	man 9/26
de-	y+	man 9/27
yoz-	a+	man 9/29
boq-	a+	man 9/68
ko'tar-	a+	di 13/32
o'pkala-	y+	man 18/19
de-	y+	miz 23/8

Olumsuz Şekli

fiil	“ma” eki	olumsuzluk	zaman eki	şahıs eki
bit-	ma-		y+	di 4/24
chiq-	ma-		y+	di 5/48
yirtil-	ma-		y+	di 14/19
o't-	ma-		y+	di 14/19
qo'y-	ma-		y+	miz 23/9
ket-	ma-		y+	man 23/35

Soru Şekli

fiil	zaman eki	şahıs eki	“mi” soru eki
bo'l-	a+	di+	mi 6/22
chopol(a)-	a+	man+	mi 46/50
o'tir-	a+	san+	mi 82/65

Olumsuz Soru Şekli

fiil	“ma”olumsuzlukeki	zaman eki	şahıs eki	mi soru eki
yozol-	ma-	y+	san+	mi 39/96
sot-	ma-	y+	san+	mi 46/25
bil-	ma-	y+	san+	mi 78/58

1.2.9.4.2.3. Şimdiki Zaman (Hozirgi Zamon)

Türkiye Türkçesinde şimdiki zamanın “-(I)yor, -m(A)d(A), -m(A)kt(A)” olmak üzere üç eki bulunmaktadır. “Özbek Türkçesinde şimdiki zaman ifadesi için ‘-yap, -

(a)yotib, -(a)yotir, -moqda' ekleri kullanılır" (Coşkun, 2017: 124). Bu zamanın şahıs çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır.

I.Tip

-(a)yap

Olumlu Şekli

Fiil	"-yap" zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
ayt-	yap+	man 1/38
bor-	yap+	ti 5/21
qıl-	yap+	san 9/75
bos-	yap+	ti 9/126
og'ri-	yap+	ti 9/182
o'yla-	yap+	man 13/31
kel-	yap+	ti 14/29
yasha-	yap+	san 34/33

Olumsuz Şekli

Fiil	"-ma" olumsuzluk eki	"-yap" zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
qizg'an-	ma-	yap+	man 13/30
bilin-	ma-	yap+	ti 20/36

Soru Şekli

Fiil	"-yap" zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	"mi" soru eki
chert-	yap+	man+	mi 34/34

Olumsuz Soru Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	"-ma" olumsuzluk eki	"-yap" zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	"mi" soru eki

II.Tip

-moqda

Şimdiki zamanın bu çekimi mastar eki ile bulunma hali ekinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu zamanın çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır.

Olumlu Şekli

Fiil	“moqda” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
mehnat qil-	moqda+	man 9/62
bor-	moqda+	miz 34/24

Olumsuz Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“moqda” zaman eki	“emas” olumsuzluk eki	zamir kökenli şahıs eki

Soru Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“moqda” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

Olumsuz Soru Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“moqda” zaman eki	“emas” olumsuzluk edatı	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

III.Tip

-(a)yotib

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Olumlu Şekli

Fiil	“(a)yotib” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki

Olumsuz Şekli

Fiil	“ma” olumsuzluk eki	“(a)yotib zaman eki	zamir kökenli şahıs eki

Soru Şekli

Fiil	“(a)yotib” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	“ma” olumsuzluk eki	“(a)yotib” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

IV.Tip

-(a)yotir

Şimdiki zamanın bu çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Ancak metnimizde iyelik kökenli şahıs eki ile kullanımına dair bir örneğe rastlanılmıştır.

Olumlu Şekli

Fiil	“(a)yotir” zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
kel-	ayotir	im 78/30

Olumsuz Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“ma” olumsuzluk eki	“(a)yotir” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki

Soru Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“(a)yotir” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

Olumsuz Soru Şekli

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“ma” olumsuzluk eki	“(a)yotir” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

“-tur, o’tir-, yot- ve yur-” Kalıp Fiilleri ile Kurulan Şimdiki Zaman

“Özbek Türkçesinde, *tur-*, *o’tir-*, *yot-* ve *yur-*, kalıp fiillerinin yardımcı fiil olarak kullanıldığı birleşik fiil çekimleriyle de şimdiki zaman karşılanır. Bu yapıda yardımcı fiiller ana fiile *-(i)b* zarf-fiil ekiyle bağlanır:

[fiil + - (i)b zarf-fiil eki + kalıp fiil + şahıs eki]” (Yıldırım, 2012: 167).

fiil	(i)b zarf-fiil eki	kalıp fiil	şahıs eki
chop-	ib	yur-ib	di 5/24

1.2.9.4.2.4. Gelecek Zaman (Kelasi Zamon)

Türkiye Türkçesindeki “-AcAk” sıfat-fiil eki ile kurulan gelecek zaman, Özbek Türkçesinde iki şekilde kullanılır. Birinci tipte “-a, -y” ekleri ile ikinci tipte ise “-ajak” eki ile kurulur. Bu zamanın birinci tipi gelecek zaman dışında *şimdiki* ve *geniş zamanı* da karşılar.

I. Tip

Olumlu Şekli

fiil	“-a/-y” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
tuzat-	a+	man 6/50
arzittir-	a+	miz 9/39
gapir-	a+	siz 9/52

Olumsuz Şekli

fiil	“ma” olumsuzluk	zaman eki	zamir kökenli şahıs eki
o’t-	ma-	y+	man 1/32
ayt-	ma-	y+	man 3/1
bo’l-	ma-	y+	di 6/23
arzi-	ma-	y+	miz 9/38

Soru Şekli

Fiil	“-a/-y” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk	-y zaman eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki
bil-	ma-	y+	san	mi 66/16

II. Tip

“(y)ajak” eki ile kurulur. Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Olumlu Şekli

Fiil	“(y)ajak” zaman eki	zamir kökenli şahıs eki

1.2.9.4.3. Tasarlama Kipleri

Tasarlama kipleri eylemin belirttiği iş yapılırken istek, emir, şart ve gereklilik kavramlarını ifade ederler. Tasarlama kiplerinde haber kiplerindeki gibi belirli bir zaman kavramı yoktur. Ancak tamamen de zaman kavramından yoksun değildirler. “Çünkü bir isteğin, emirin veya şartın gerçekleşebilmesi için dolaylı olarak yine zamana ihtiyaç vardır. Bu nedenle dolaylı da olsa belirsiz bir gelecek ya da şimdiki zamana işaret ederler” (Korkmaz, 2009: 647). Bu kipler henüz gerçekleşmemiş; gerçekleşmesi istek, emir, şart ve gerekliliğe bağlı olan durumları ifade eder.

Emir, istek, gereklilik ve şart kipi olmak üzere dört tasarlama kipi mevcuttur:

1.2.9.4.3.1. Emir Kipi (Buyruq Mayli)

Emir kipinin morfolojik bir eki yoktur. Bu kipin şahıs çekiminde farklı şahıs ekleri kullanılır.

Teklik 1.şhs. +(a)y(in)

Çokluk 1.şhs. +(a)ylik

2.şhs. +gin, Ø

2.şhs. +ng(lar), +ngiz(lar)

3.şhs. +sin

3.şhs. +sin(lar) (Coşkun, 2017: 135).

Kipin olumsuzu “-ma” eki ile yapılır.

Olumlu Şekli

Fiil	Emir kipi	şahıs eki
de-	Ø +	yin 2/19
yasha-	Ø +	ng 8/15
chiq-	Ø +	sin 8/16
izla-	Ø +	ning 9/140
oqi-	Ø +	ng 9/140
ichkarila-	Ø +	ngizlar 33/38
bor-	Ø +	ing 59/32
nayla-	Ø +	yin 65/68
bo'l-	Ø +	sin 69/52
ayt-	Ø +	ayin 77/21
ayt-	Ø +	inglar 81/13

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	Emir kipi	şahıs eki
ber-	ma+	Ø +	ng 6/13
qoldir-	ma+	Ø +	yin 9/92
o'l-	ma+	Ø +	ng 9/97
uz-	ma+	Ø +	gin 9/122
sol-	ma+	Ø +	Ø 14/46
de-	ma+	Ø +	nglar 14/51
ko'r-	ma+	Ø +	sin 59/22
sot-	ma+	Ø +	ng 59/23
ayt-	ma+	Ø +	yin 69/29

1.2.9.4.3.2. İstek Kipi (İstak Mayli)

İstek kipi bir niyet veya amaç ifade eden, gelecekte olması beklenen durumları ortaya koymak için kullanılır. İstek kipinin üç tipi bulunmaktadır:

I. Tip

-moqchi

Bu kip mastar eki ile “+chi” isimden isim yapım eklerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Kipin bu çekimi zamir kökenli şahıs eklerini alır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-moqchi” kip eki	zamir kökenli şahıs eki
ol-	moqchi+	siz 9/66

Olumsuz Şekli

İstek kipinin bu çekiminde olumsuzluğu ifade etmek için olumsuzluk edatı “emas” kullanılır. Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Fiil	“-moqchi” zaman eki	“emas”	zamir kökenli şahıs eki

Soru Şekli

Fiil	“-moqchi” zaman eki	“-mi” soru eki	zamir kökenli şahıs eki
bo’l-	moqchi+	mi+	san 34/18

II. Tip

-gay/ -kay / -qay

Ek “k” ünsüzü ile biten fiillerden sonra “-kay”, “q” ünsüzü ile biten fiillerden sonra “qay”, bunun dışında kalan tüm fiillere “-gay” şeklinde eklenir. Olumsuz şekli “-ma” eki ile yapılır. İşlek değildir. Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-gay/ -kay/ -qay” kip eki	zamir kökenli şahıs eki

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-gay” kip eki	zamir kökenli şahıs eki

Soru Şekli

Fiil	“-gay” kip eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

Olumsuz Soru Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-gay” kip eki	zamir kökenli şahıs eki	“mi” soru eki

III. Tip

-gu/ -ku/ -qu

Ek “k” ünsüzü ile biten fiillere “-ku”, “q” ünsüzü ile biten fiillere “-qu” diğer tüm fiillere “-gu” şeklinde eklenir.

Kipin bir diğer kullanım şekli ise “-gu/ -ku/ -qu+ iyelik eki+ bor-// yoq” kalıbı ile -gu/ -ku/ -qu+ iyelik eki+kel- ” kalıbı da kullanılır. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-Asım geldi” şeklindedir (Öztürk, 2007:325). Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.2.9.4.3.3. Gereklilik Kipi (Keraklilik Mayli)

Gereklilik kipi genellikle “kerak” kelimesi ve fiil köküne “-(i)sh” mastar eki ve mastar ekinin üzerine iyelik eklerinin getirilmesi ile oluşturulur. Bazen de “lozim” veya “zarur” kelimeleri kullanılarak gereklilik kipi karşılanır (Coşkun, 2017:140).

Kipin olumsuz şekli “-maslik” yapısı ile oluşturulur.

Olumlu Şekli

Fiil	“-(i)sh” mastar eki	iyelik eki	kerak (lozim, zarur)
o’tir-	ish+	i	lozim 1/35
qara-	sh+	Ø	lozim 26/32
ko’r-	ish+	Ø	kerak 34/28
yur-	ish+	Ø	lozim 66/14

Olumsuz Şekli

Fiil	“-maslik” olumsuzluk eki	iyelik eki	kerak (lozim, zarur)
inda-	maslik	Ø	lozim 26/32

1.2.9.4.3.4. Şart Kipi (Shart Mayli)

Kipin çekimi “-sa” eki ile yapılır. Şahıs eki olarak iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır. Olumsuz şekli “-ma” ile soru şekli “-mi” eki ile yapılır.

Olumlu Şekli

Fiil	“-sa” kip eki	iyelik kökenli şahıs eki
o’t-	sa+	Ø 5/30
bo’l-	sa+	k
bo’l-	sa+	ng 6/6
de-	sa+	ngiz 6/14
top-	sa+	Ø 6/48
ayt-	sa+	m 9/38
de-	sa+	k 9/127
sapchit-	sa+	m 11/29

Olumsuz Şekli

Fiil	“-ma” olumsuzluk eki	“-sa” kip eki	iyelik kökenli şahıs eki
ol-	ma-	sa+	ng 1/32
tani-	ma-	sa+	ng 7/9
top-	ma-	sa+	ng 33/71
bor-	ma-	sa+	ngiz 54/118

Soru Şekli

Fiil	“-sa” kip eki	iyelik kökenli şahıs eki	“mi” soru eki
de(y)-	sa-	ng+	mi

1.2.9.4.4. Birleşik Fiil Kipleri (Birlashik- Birlashgan Fe’l Mayli)

Özbek Türkçesinde, birleşik fiil kipleri basit kiplerin üzerine ek fiil getirilerek oluşturulur. Hikâye ve rivayet çekimi olarak iki şekilde kurulur:

1.2.9.4.4.1. Hikâye (Hikoya)

“Fiil kipinin gösterdiği oluş ve kılışın geçmiş zamanda gerçekleştiğini bildiren çekim şeklidir” (Coşkun, 2017:140).

Olumlu Şekli

Fiil	-gan/ moqchi	-	ek-fiil	Geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
de-	gan		e-	di	m 54/116

Olumsuz Şekli

Fiil	-gan/- moqchi	emas	ek-fiil	Geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Olumlu Şekli

Fiil	-(i)b/-(a)yotgan/- moqda	Ek-fiil	Geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
ko'r-	ib	e-	di	m 4/41
yur-	ib	e-	di	Ø 18/36
bor-	ib	e-	di	k 34/76
qorq-	ib	e-	di	m 40/102
o'tir-	ib	e-	di	m 56/1
de-	b	e-	di	Ø 62/54
chiq-	ib	e-	di	Ø 81/49

Olumsuz Şekli

Fiil	-ma	-(i)b/-(a)yotgan/- moqda	ek-fiil	Geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Olumlu Şekli

Fiil	-(a)r	Ek-fiil	Geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
ayt-	ar	e-	di	Ø 2/32
o't-	ar	e-	di	Ø 77/51

Olumsuz Şekli

Fiil	ma-s	ek-fiil	geçmiş zaman eki	iyelik kökenli şahıs eki
qayt-	ma-s	e-	di	m 54/123
bo'l-	ma-s	e-	di	Ø 71/30

1.2.9.4.4.2. Rivayet (Rivoyat)

Özbek Türkçesinde rivayet ek fiilin üzerine “-mish”ve “-kan” ekleri getirilerek oluşturulur. Ek-fiiln üzerine getirilen bu ekler zaman ifade etmez. Bunların görevi, bir nakil, bir anlatma, bir sonradan farkına varış ifade etmektir. Bazen de ifadeye az çok şüphe katarlar (Coşkun, 2017:150).

Olumlu Şekli

Fiil	gan	Ek-fiil	rivayet	zamir kökenli şahıs eki
ko'r-	gan	e-	mish	Ø 46/67
yot-	gan	e-	mish	Ø 60/12
ket-	gan	e-	mish	Ø 65/101
tur-	gan	e-	kan	Ø 72/25
ye-	gan	e-	kan	Ø 75/50

Fiil	-(a)r	Ek-fiil	rivayet	zamir kökenli şahıs eki
yur-	ar	e-	mish	man 3/9
tentir-	ar	e-	mish	man 3/10
kul-	ar	e-	mish	man 3/39
qitiqla-	r	e-	mish	Ø 3/41
topshiril-	ar	e	mish	Ø 31/7
yot-	ar	e-	mish	Ø 43/21
de-	r	e-	mish	Ø 43/22
ich-	ar	e	mish	Ø 43/25

bil-	ar	e-	kan	Ø	75/88
bo'l-	ar	e-	mish	Ø	75/110

Olumsuz Şekli

Fiil	ma-s	Ek-fiil	ekan (emish)	zamir kökenli şahıs eki
ko'r-	ma-s	e-	mish	man 3/7
bil-	ma-s	e-	mish	man 3/7
de-	ma-s	e-	kan	lar 62/52

1.2.9.4.5. Fiilimsiler (Fe'ning Vazifadosh Shakllari)

Korkmaz, fiilimsileri “*çekimsiz fiiller*” (2009: 863). olarak tanımlamıştır. “...; *çekimsiz fiiller, bir oluş, bir kılış ve bir durum bildirdikleri, olumlu ve olumsuz biçimleri yapılabildiği gibi, bir türü zaman gösteren ekler de alabildiği için bu yönleri ile fiil özelliği taşırlar. Ancak çekime girmemiş olmaları dolayısıyla, diğer yönleri ile ad sınıfına girerler. Bunlar aslında ad gibi kullanılarak ad, sıfat ve zarf görevi yüklenmiş olan fiil şekilleridir.*” (Korkmaz, 2009: 863).

Fiilimsiler kendi aralarında “*isim-fiiller, sıfat-fiiller, zarf-fiiller*” olmak üzere üç gruba ayrılırlar:

1.2.9.4.5.1. İsim-fiil Ekleri (Harakat Nomi)

Özbek Türkçesinde kullanılan isim-fiil ekleri “*-(i)sh, (-u)v, -moq*” ekleridir. Bu ekler işin veya hareketin durumunu veya hareketin bağlı olduğu başka anlamları ya da hareketin adını da karşılar. Bundan dolayı cümle içerisinde çeşitli görevler yüklenebilirler (Hojiev, 1973:188).

-(i)sh: Bu ek fiil kökü ünsüz ile bitenlere “*ish*”, ünlü ile bitenlere “*sh*” şeklinde eklenir. Kalıcı isimler yapan bir ektir.

...o'tirishi lozim	1/35	Jun ekish dehqonchilikmidiki...	4/26
To'rt oyoqli jonivorni ot qilishning...	6/25	Men qayerga o'tirishimni bilmay...	9/9
...montaj qilishni...	9/52	...cho'pon bo'lish orzum...	9/59
Talpinishlar samara bermadi	14/60	...chilvir solishning...	22/9
...g'anim orttirishdan...	23/29	Yozishga yozdi...	39/39

-(u)v: Bu ek fiil kökü “i” ile bitenlere geldiğinde “u” ya; “a” ile bitenlere eklendiğinde “o” ya dönüşür.

-moq: Bu ek eklendiği sözcüğü daha çok fiil yapmaya meyilli bir ektir. Eklendiği sözcüğe fiiller gibi hareket manası katar.

İsim-fiillerin olumsuz şekli “-maslik” yapısı ile oluşturulur.

...ot qil moq lozim.	6/24
...uch taloq qo‘y moq lozim!	62/67

1.2.9.4.5.2. Sifat-fiil Ekleri (Sifatdoshlar)

Zeynep Korkmaz sıfat-fiilleri şu şekilde tarif etmektedir: “*Sayı ve şahsa bağlı fiil çekimine girmeyen, fakat aldığı eklerle fiilin zamana bağlı olarak taşıdığı kavramı sıfatlaştırdığından kendisinde sıfat ve fiil niteliklerini birleştiren fiil şeklidir*” (1992:132). Ahmet Topaloğlu da, “*Zaman ve hareket kavramı taşıyarak nesneleri karşılayan, anlam bakımından isim soyundan olan fiilimsi*” (1989: 91) şeklinde bir tanım yapmıştır.

1.2.9.4.5.2.1. Geçmiş Zaman Sifat-fiil Ekleri (O‘tgan Zamon Sifatdosh Affiksi)

-gan (kan/qan): Ek “k” ünsüzü ile biten fiillerden sonra “kan”, “q” ünsüzü ile bitenlerden sonra “qan” şeklinde eklenir. Diğer bütün fiillere “gan” şeklinde gelir. “Eski Özbek dilinde ‘-mish, dik’ şekli de kullanılmıştır” (Rahimov, 2006: 296). Ek bu yönüyle Türkiye Türkçesinde hâlihazırda kullanılan “-miş, dik” sıfat-fiil ekleriyle aynıdır. Ek “yot-, tur-, yur-, o‘tir-” gibi kalıp fiillere eklendiğinde şimdiki zaman anlamı verir. İsimlerin önüne gelerek sıfat tamlaması grubu oluşturur. Bu durumda geçmiş zamanı değil de nesnenin şimdiki zaman durumunu ifade eder.

ot kishn agan oqshom	8	Ot deg an lari dev...	5/7
Old qatorda o‘tir gan sinf oqsoqolimiz...		yerga tush gan uloqqa...	15/49
1/33			
Bir nima yo‘qot gand ay...	3/10	...to‘g‘ri gap tuq qan ingga...	23/30
Qimirl agan jon yo‘q emish	3/37	So‘ra gan larga	24/43
...xohl agan yeriga...	4/22	...yer yorib chiq qan cho‘qir toshlar...	26/34
...ko‘r gan tushimni...	4/39	...boshimdan kech gan savdoni...	39/14

1.2.9.4.5.2.2. Şimdiki Zaman Sıfat-fiil Ekleri (Hozirgi Zamon Sifatdosh Affiksi)

-yotgan: Bu ek “yot-” fiili ile “-gan” geçmiş zaman sıfat-fiilinin birleşmesi ile oluşmuş bir ektir. İsmin önüne gelerek tamlayan vazifesini üstlenir. Kullanılan sıfat-fiilin ardından “yoq” (yok) sözcüğü ile olumsuzluk anlamı kazandırılır. “emish” (imiş) ek fiili ile birlikte kullanıldığında şimdiki zamanın rivayetini anlatır. Ek “-dir” eki ile kullanıldığında ise geniş zaman anlamı katar. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-an, -en” olan sıfat-fiil eklerini karşılar.

Bepoyon adirlar, yoyilib o‘tlayotgan qo‘ylar, cho‘qqilar uchida uzmay chug‘urlayotgan qushlar, ... 2/31
Surnay navosi chiqayotgan, osmonga quyuq tutun o‘rlayotgan to‘yxona ostonasida oyoq ildim....13/2
O‘zini uloqqa urayotganlar o‘zida, otlari-da g‘arq terga botdi. 14/62

-(u)vchi: Ek, sonu “a” ünlüsü ile biten fiillere “o”, “i” ünlüsü ile biten fiillere “u” şeklinde eklenir. Ünsüz ile biten bütün fiillere “u” şeklinde eklenir. Fiillere eklenere sonrasında gelen isimle birlikte sıfat tamlaması oluşturur. Türkiye Türkçesine “-an, -en” sıfat-fiil eki olarak aktarılır.

1.2.9.4.5.2.3. Gelecek Zaman/ Geniş Zaman Sıfat-fiil Ekleri (Hozirgi Kelasi Zamon Sifatdosh Affiksi)

-(a)r: Ek hem gelecek hem geniş zaman anlamı taşır. Fiillerin üzerine gelerek kendisinden sonra kullanılan isimlerle birlikte sıfat tamlaması oluşturur. Olumsuz şekli “-ma-s” ile yapılır. Ünlü ile biten fiillere “-r”, ünsüz ile bitenlere ise “-ar” şeklinde eklenir. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-ar, -er” sıfat-fiil ekleridir.

Bir yashar qulunlar, uch yashar toylar, to‘rt yashar g‘o‘nonlar, besh yashar do‘nonlar! 5/25

-(a)digan/-(y)digan: Şimdiki, gelecek ve geniş zamanı karşılar. Türkiye Türkçesine “-an/en, -acak/-ecek, -mekte/ -makta olan” şeklinde aktarılır.

Kamdan kam uchraydigan voqea... 1/22	Go‘ng chiqariladigan teshikni... 10/3
...yozadiganlar... 9/27	Arqon yetadigan yerlarga... 11/11
...boshni olib keladiganlardan... 9/70	...yarim qulochcha keladigan arqon 22/4

Chopadigan holing bor	9/108	ushlaydigan yeri...	24/57

-ajak: Gelecek zamanı karşılayan bu ek Özbek Türkçesinde işlek değildir.

-asi: Gelecek zamanı karşılayan bu ek genellikle zaman bildiren kavramların önüne gelir.

-gi/ -gu: Gelecek ve gereklilik bildiren ektir.

1.2.9.4.5.3. Zarf-fiil Ekleri (Ravishdoshlar)

Cümle içerisinde hem fiil hem zarf özelliği taşıyan; fiil özelliği ile hareket ve zaman bildiren, zarf yönü ile oluş, kılış, durum, tarz bildiren fiil şekillerine zarf-fiil denir.

“Zarf- fiiller, sıfat-fiiller gibi ad çekimi, iyelik ve çokluk ekleriyle genişletilmezler. Ancak bazı ad-fiil ve özellikle sıfat-fiiller; iyelik ve ad çekimi ekleri ile genişletilerek zarf-fiil grubuna geçebilirler” (Korkmaz, 2009: 984).

-(i)b: Esas fiil ile yardımcı fiili bağlayarak tasvirî fiil oluşturur. Cümlede durum bildirme görevini üstlenir. Şahıs eklerini alarak geçmiş zamanın hikâyesini oluşturur. Türkiye Türkçesindeki “-(I)p, (-ArAk)” zarf-fiil eklerini karşılar. Olumsuz şekli “-may (-mayin)” eki ile yapılır.

...o‘chir ib tashladi	5	...oppoq bulutlarga qarab...	2/31
Bir erta uyg‘on ib ...	1/2	Momosuluv noz qilib-qilib...	4/35
Qo‘tir bo‘lib qichidi	1/8	Serka uzib-uzib ma‘radi.	20/38
...tashlab qochdim	1/12	...tortib olib bo‘lmaydi	22/8
Xo‘rligimdan yig‘lab-yig‘lab...	1/23	Yoqamni ko‘tarib-ko‘tarib...	24/15

-gach (-kach, -qach): Cümle içerisinde yer ve sebep bildiren bu ekin Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-Inca” dir. Olumsuz şekli “-ma” eki ile yapılır.

Tergov tugagach, deloni sudga oshiramiz.	76/56

Ek “-k” ünsüzü ile biten fiillere “-kach”, “-q” ünsüzü ile biten fiillere “-qach” diğer tüm fiillere “-gach” şeklinde eklenir.

-ganda (-kanda / -qanda): “-gan” sıfat-fiil eki ile “+da” bulunma hâli ekinin birleşmesi ile oluşmuş zarf-fiil ekidir. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-Inca, -diğl zaman” şeklindedir.

Raisimiz har ko‘rg anda to‘xtab... 9/74	Uyga qosh qoray ganda keldim 55/3
Ot qoch ganda ... 14/47	

-a / -y: Ek ünlü ile biten fiillere “-y”, ünsüz ile bitenlere “-a” şeklinde eklenir. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-...A...A” şeklindedir. Cümlede genellikle ikileme veya tekrar biçiminde kullanılarak, durum bildirir. Esas fiil ile yardımcı fiili birbirine bağlar. Olumsuz şekli “-ma” eki ile yapılır.

Do‘xtir fu, deya aftini burishtirdi	1/10
Kapitan katta yoza-yoza , bosh chayqab kuldi. 57/18	

-guncha (-kuncha / -quncha): Ek “-k” ünsüzü ile biten fiillere “-kuncha”, “-q” ünsüzü ile bitenlere “-quncha” diğer tüm fiillere “-guncha” şeklinde eklenir. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-Inca, IncAyA kadar, IncAyA dek” şeklindedir.

Qo‘lidan kel gancha tirikchilik qilib... 58/71	Ular ket guncha o‘zimni behushlikka olib yotardim. 61/45
Oqshom qo‘n guncha gurunglashib o‘tirdim. 75/148	O‘zimni yerga chal qancha tashladim 81/90

-gani (-kani / -qani): Bu ek vasıtası ile maksat bildiren zarf-fiiller türetilir. Bundan dolayı ek “-diğl için” zarf-fiil yapısıyla aynı anlamdadır.

Ek “-k” ünsüzü ile biten fiillere “-kani”, “-q” ünsüzü ile bitenlere “-qani” diğer tüm fiillere “-gani” şeklinde eklenir.

Do‘xtir deg ani berahm ekan	1/16
Kiymag ani yettinchi kalish kiyadi	5/16

-gudek (-kudek / -qudek): Ek “-k” ünsüzü ile biten fiillere “-kudek”, “-q” ünsüzü ile bitenlere “-qudek”, diğer tüm fiillere “-gudek” şeklinde eklenir. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-AcAk” şeklindedir. Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

-kan (ekan): “Özbek Türkçesinde “-e” ek- fiilinin zarf-fiil eki olan “-kan”, fiillerin zaman eki almış şahıssız şekillerine eklenmektedir. Özbek Türkçesinde sadece geniş zaman, zarf-fiil eki “-kan” ile birleşir” (Coşkun, 2017: 172).

-masdan: Birleşik bir yapıda olan bu ek “-mas” sıfat-fiil eki ile “+dan” çıkma hâli ekinin kalıplaşmasından oluşmuştur. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “-mAdAn, mAyIp” şeklindedir.

Mabodo birov bil masdan kelib qolsa, undan ulgu olib qolish lozim. 33/82

İKİNCİ BÖLÜM

ATIN KIŞNEDIĞİ AKŞAM

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
1.	Bu qissalar ne bir kunlarni ko‘rmadi!	Bu kıssalar ne günler gördü!
2.	Zoti nomard bo‘ldi, ushbu qissalar yoqasidan oldi.	Namert oldu, bu kıssaların yakasına yapıştı.
3.	Og‘zi buzuq bo‘ldi, ushbu qissalarga tupugini sochdi.	Ağzını bozdu, bu kıssalara veryansın etti
4.	Qo‘li nopok bo‘ldi.	Eli kirlendi.
5.	Ushbu qissalardan butun-butun boblarni o‘chirib tashladi.	İşbu kıssaların bütün bölümlerini kaldırıp attı.
6.	Oqibat, ushbu qissalar o‘z vaqtida pati yulinmish tovuq misol chop etildi.	Neticede, işbu kıssalar vakti geldiğinde tüyü yolunmuş tavuk misali yayımlandı.
7.	Alqissa, dorilomon kunlar keldi.	Kısacası huzurlu günler geldi.
8.	“Ot kishnagan oqshom”dagi Ziyodulla chavandozchasiga aytar bo‘lsak...	“Atın Kişnediği Akşam” daki binici Ziyadulla gibi söylecek olursak...
9.	Uloq Tog‘ay Murodda ketdi!	Oğlak Tağay Murad’da kaldı!

1

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
1.1.	Birodarlar, ko‘rgilik, ko‘rgilik!	Biraderler, kader kısmet!
1.2.	Bir erta uyg‘onib, kallamga qo‘l yugurtirdim.	Bir sabah uyanıp, elimi başıma uzattım.
1.3.	Sochlarim orasida yara-chaqalar uch berdi.	Saçlarımın arasında yara bereler çıkmıştı.
1.4.	Parvoyim falak bo‘ldi, yura berdim.	Dünya umurumda değildi; önemsemedim.
1.5.	Onamga-da aytmadim.	Anneme de söylemedim.
1.6.	Chaqalar kun sayin bolaladi.	Yaralar gün geçtikçe çoğaldı.
1.7.	Katta-katta bo‘ldi.	Büyük büyük oldular.
1.8.	Qo‘tir bo‘lib qichidi.	Uyuz edip kaşındırdı.
1.9.	Shunda, qishlog‘imiz do‘xtiriga bordim.	Sonunda köyümüzdeki doktora gittim.
1.10.	Do‘xtir fu, deya aftini burishtirdi.	Doktor “of” diyerek yüzünü buruşturdu.
1.11.	Yurchidagi kalxonaga olib jo‘nadi.	Yürç ¹ ’deki hastaneye alıp götürdü.

¹ Özbekistan’da bir yer adı.

1.12.	Yo'lda mashinadan tashlab qochdim.	Yolda arabadan atlayip kaçtım.
1.13.	Ushlab kelib, yana mashinaga bosdi.	Yakalayıp tekrar arabaya bindirdi.
1.14.	Kalxonada...	Hastanede ...
1.15.	Uh, aytgili yo'q.	Of, söyleyecek söz yok.
1.16.	Do'xtir degani berahm ekan.	Doktor dediğin merhametsizmiş.
1.17.	Onamni ko'rdim, birodarlar, onamni...	Dünyanın kaç bucak olduğunu gördüm biraderler.
1.18.	Bari kalga qaytadan jingala soch bitdi.	Diğer kellerin başında yeniden kıvrır kıvrır saçlar çıktı.
1.19.	Mening kalam yaltirab qoldi.	Benim başım dazlak kaldı.
1.20.	Bitta-da soch bitmadi!	Bir tel dahi saç bitmedi!
1.21.	Do'xtirlar ajablendi.	Doktorlar şaşırdılar.
1.22.	Kamdan kam uchraydigan voqea, dedi.	"Nadir rastlanan vaka." dediler.
1.23.	Xo'rligimdan yig'lab-yig'lab uyga keldim.	Kahrımdan ağlaya ağlaya eve geldim.
1.24.	Onamiz tap-taqir kalamni ushlab-ushlab ko'rdi.	Annem dımdızlak başımı tutup tutup baktı.
1.25.	Ich-ichidan kuydi.	İçten içe yandı.
1.26.	Aytib-aytib yig'ladi.	Söyleyip söyleyip ağladı.
1.27.	—Kambag'alni tuyaning ustida it qopadi, degani shu-da, — dedi.	—"Fakiri devenin üstünde bile it kapar." dedikleri bu olsa gerek, dedi.
1.28.	Katta telpak sotib oldim.	Büyük börk aldım.
1.29.	Qishin-yozin quloqlarimgacha bostirib kiyib yurdim.	Yaz kış kulaklarıma kadar kapatıp öyle gezdim.
1.30.	Maktabdada telpagimni olmadim.	Okulda da börkümü çıkarmadım.
1.31.	Matematika muallimimiz oyog'ini tirab talab etdi:	Matematik öğretmenimiz ayak diretıp emretti:
1.32.	—Bosh kiyimingni olmasang, dars o'tmayman!— dedi.	—Başlığını çıkarmazsan ders yapmam! dedi.
1.33.	Old qatorda o'tirgan sinf oqsoqolimiz muallimga bir nimalar dedi.	Ön sırada oturan sınıf başkanımız öğretmene bir şeyler söyledi.
1.34.	Ammo muallim o'z so'zida turdi:	Ama öğretmen sözünden dönmedi:
1.35.	—O'quvchi darsda yalangbosh o'tirishi lozim!	—Öğrencinin derste başlıksız oturması gerekir! dedi.
1.36.	Qoida shunday!	Kural budur!
1.37.	Telpagimni kalamga bosib ushladim.	Börkümü başıma bastırdım.

1.38.	—O‘quvchi Qurbonov, senga aytyapman!	—Öğrenci Kurbanov, sana söylüyorum!
1.39.	Miq etmadim.	Ses çıkarmadım.
1.40.	Muallimimiz telpagimni boshimdan yulib oldi.	Öğretmenimiz börkümü başımdan çekip aldı.
1.41.	Derazadan tashqariga otib yubordi.	Pencereden dışarıya fırlattı.
1.42.	Sinfimiz bolalar kulgisidan zirillab ketdi.	Sınıf çocukların gülmesinden kırıldı.
1.43.	Bolalar kallamni oftobga mengzab qiyqirdi:	Çocuklar başımı güneşe benzetip bağrıştılar:
1.44.	—Ura-a-a, kun chiqdi!	—Ha ha ha! Güneş doğdu!
1.45.	Kallamni qo‘llarim bilan yashirdim.	Başımı ellerimle gizledim.
1.46.	Ho‘ngrab yig‘ladim.	Hüngürdeyerek ağladım.
1.47.	Siyohdonni olib, muallimning yuziga otdim.	Mürekkep hokkasını alıp, öğretmenin yüzüne fırlattım.
1.48.	Tegmadi.	Değmedi.
1.49.	Keyin, tashqari otildim.	Sonra dışarı fırladım.
1.50.	Maktabdan qochib ketdim.	Okuldan kaçıp gittim.
1.51.	Yana qaytib maktabga oyog‘imni bosmadim.	Bir daha okula ayağımı basmadım.
1.52.	Direktor bilan sinf rahbarimiz kelib tavallo qildi.	Müdür ile sınıf rehberimiz eve gelerek rica etti.
1.53.	Onamiz aldab-avradi.	Annem ikna etmeye çalıştı.
1.54.	Baribir maktabga bormadim.	Ne olursa olsun okula gitmedim.
1.55.	Beshinchi sinf kallam bilan qoldim.	Beşinci sınıfta okulu terk ettim.

2

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
2.1.	Odamlar meni kal deydigan bo‘ldi!	İnsanlar bana kel demeye başladılar!
2.2.	Ziyodulla kal emish!	Ziyadulla kel imiş!
2.3.	E, tavba-e, tavba-e!	A, tövbe tövbeee!
2.4.	Avval-avval uyatdan quloqlaringacha lovullab yondim.	Önceleri utancımdan kulaklarıma kadar kızarırdım.
2.5.	Ko‘nglim o‘ksidi.	Kalbim kırılırdı.
2.6.	Keyin-keyin botmaydigan bo‘ldi.	Sonra sonra dokunmamaya başladı.

2.7.	Kal so‘zi ko‘nglinga singdi.	Kel sözü içime sindi.
2.8.	Quloqlarim kalga o‘rganib qoldi.	Kulaklarim kele alıstı.
2.9.	Endi, Ziyodulla kal, demaydiganlardan o‘pkaladim.	Şimdi “Kel Ziyadulla” demediklerinde öfkeleniyorum.
2.10.	Ayniqsa, pochtachidan hafsalam pir bo‘ldi.	Bilhassa postacıdan gücenirdim.
2.11.	Qachon ko‘rsa o‘rtoq Qurbonov, deydi.	Ne zaman görse yoldaş Kurbanov, derdi.
2.12.	G‘ashim keladi.	Rahatsız olurdum.
2.13.	Meni mayna qilayotganday tuyuladi.	Beni alaya alırmış gibi gelirdi.
2.14.	Bir safar jerkib tashladim:	Bir defa bağırarak:
2.15.	—Nimaga meni o‘rtoq Qurbonov deysiz?	—Ne diye bana yoldaş Kurbanov diyorsunuz?
2.16.	Men bir amaldormidimki, yo, diplomim bormidiki, o‘rtoq Qurbonov deysiz?	Ben bir memur muyum ki veya diplomam var mı ki yoldaş Kurbanov diyorsunuz?
2.17.	Bor-yo‘g‘i beshinchi sinf kallam bo‘lsa.	Var yok beşinci sınıftan terkim.
2.18.	Ko‘p mayna qilmang, sochim bo‘lmasayam tarog‘im tillodan!	Fazla alaya almayın, saçım olmasa da tarağım altından!
2.19.	—Bo‘lmasa nima deyin?	—Öyleyse ne diyeyim?
2.20.	—El qatori Ziyodulla kal deya bering.	—İnsanların dediği gibi “Kel Ziyadulla” deyiverin.
2.21.	O‘z otim o‘zim bilan...	Adı üzerinde...
2.22.	Xudoga shukur-e, endi pochtachi-da kal deydiyan bo‘ldi!	Allah’a şükür, şimdi postacı da kel demeye başladı.
2.23.	Diplom so‘ramaydigan turli ishlarda ishladim.	Diploma gerektirmeyen çeşitli işlerde çalıştım.
2.24.	Qorovul bo‘ldim, go‘loh bo‘ldim.	Bekçi oldum, külhancı oldum.
2.25.	Oxiri podachi bo‘ldim.	Sonunda çoban oldum.
2.26.	El qo‘yini boqdim.	Elin koyununu güttüm.
2.27.	Adirlarda qo‘y boqib, nay chaldim.	Tepelerde koyun güttüm, ney çaldım.
2.28.	Nafasim yetmay qoldi.	Nefesim yetmedi.
2.29.	Shunda, eski bir do‘mbira topdim.	O zaman eski bir dombıra ² buldum.
2.30.	Do‘mbiramni sayratdim.	Dombıramı çaldım.
2.31.	Bepoyon adirlar, yoyilib o‘tlayotgan qo‘ylar, cho‘qqilar uchida uzmay chug‘urlayotgan qushlar, pag‘a-pag‘a oppoq bulutlarga qarab doston aytdim.	Uçsuz bucaksız tepelere, yayılıp otlayan koyunlara, zirvelerde aralıksız ötüşen kuşlara, topak topak bembeyaz bulutlara bakarak destan anlattım.

² Dombıra: a. iki telli bir Türk çalgısı.

2.32.	Bu dostonlarni to‘ylar, olis yaldo kechalari bobolarimiz biri qo‘yib biri aytar edi.	Bu destanlari dūğūnlerde, uzun gecelerde dedelerimizin biri bitirir biri anlatırdı.

3

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
3.1.	Birodarlar, siz so‘ramang, men aytmayman...	Biraderler, ne siz sorun ne ben söyleyeyim...
3.2.	Oti Momosuluv emish.	Adı Mamasuluv imiş.
3.3.	Yuzlari kulchadaymi, yo, suluvmi?	Yüzü külçe gibi mi, güzel mi?
3.4.	Ko‘zlari qorami, yo zig‘ir gulidaymi?	Gözleri kara mı, keten çiçeği gibi mi?
3.5.	Qoshlari quyuqmi?	Kaşları kalın mı?
3.6.	Quyuq bo‘lsa, qayrilmami?	Kalınsa yay gibi mi?
3.7.	Kechasiligidan ko‘rmas emishman, bilmas emishman.	Geceleyin görmemişim, bilmemişim.
3.8.	Ko‘roydin emish.	Yarı karanlıkmiş.
3.9.	Momosuluvlar ko‘chasida telba bo‘lib yurar emishman.	Mamasuluvların sokağında Mecnun gibi yürümüşüm.
3.10.	Bir nima yo‘qotganday tentirar emishman.	Bir şey kaybetmiş gibi yolumu şaşırmışım.
3.11.	Yo‘l chetidagi toshga cho‘nqayibman, kaftlarimni iyamginga tirabman.	Yol kenarındaki taşla çömelip yüzümü avuçlarımın arasına almışım.
3.12.	Oyga mahliyo bo‘lib-mahliyo bo‘lib termilibman.	Aya, büyülenmiş gibi gözlerimi dikmişim.
3.13.	Oyning beti kir emish.	Ayın yüzü kirli imiş.
3.14.	Oyga sonsiz oshiqqlar mahliyo termildi.	Aya sayısız âşıklar büyülenerek gözlerini dikmişler.
3.15.	Oy qaysi oshiqqa bir o‘pich berdi?	Ay hangi aşığa bir öpücük vermiş?
3.16.	Oy qaysi oshiqqa vafo qildi?	Ay hangi aşığa vefa kılmış?
3.17.	Oyga qo‘l siltab, o‘rnimdan turibman.	Aya el sallayarak yerimden kalkmışım.
3.18.	Momosuluvlar devoridan oshibman.	Mamasuluvların duvarından atlamışım.
3.19.	Iti yo‘q emish.	Köpek yokmuş.
3.20.	Daraxtlar panalab, derazasiga termilibman.	Ağaçlara gizlenerek pencereye gözlerimi dikmişim.
3.21.	Olmalaridan uzib-uzib yebman.	Elmalardan koparıp koparıp yemişim.
3.22.	Keyin, ayvoniga, undan ichkariga kiribman.	Sonra eyvana oradan da içeriye girmişim.
3.23.	Timirskilanib to‘shagini topibman.	Arayıp yatağını bulmuşum.
3.24.	Momosuluv uyg‘onib ketibdi, chirillayman, ket, debdi.	Mamasuluv uyanmış; “Bağırırım, git!” demiş.
3.25.	Men yolvoribman.	Ben yalvarmışım.

3.26.	Qo'limni uzatibman.	Elimi uzatmişim.
3.27.	U qo'limni qaytarib, o'zinga suribdi.	O elimi geri çevirmiş.
3.28.	Keyin, Momosuluvning qo'yniga kiribman!	Sonra Mamasuluv'un koynuna girmişim!
3.29.	Birodarlar-ye, jamiki olam bir taraf, qo'yin deganlari bir taraf ekan! Ahay-ahay!	Biraderler, bütün âlem bir tarafa, koyun dedikleri bir tarafa imiş! Hey, hey!
3.30.	Boriga shukur qilsam bo'lasmidi?	Her şeye şükretsem olmaz mıymış?
3.31.	Tek yotsam bo'lasmidi?	Tek yatsam olmaz mıymış?
3.32.	Qo'yniga qanoat qilsam bo'lasmidi?	Koynuna kanaat etsem olmaz mıymış?
3.33.	Men tinmas, Momosuluvning ko'ngliga-da kiribman!	Ben dinlememiş, Mamasuluv'un gönlüne de girmişim!
3.34.	Oshiqona-oshiqona qadamlar bosib, ko'nglini ovlabman.	Aşk dolu sevgi dolu adımlarla gönlünü kazanmışım.
3.35.	Zim-ziyo bir olam emish.	Zifiri karanlık bir âlem imiş.
3.36.	Tevarak huvillab yotarmish.	Etraf bomboşmuş.
3.37.	Qimirlagan jon yo'q emish.	În cin top oynuyormuş.
3.38.	Erkak zotining o'zi tugul, izlari-da yo'q emish.	Erkek milleti bir yana, esamesi bile yok imiş.
3.39.	Behishtday bir olam emish.	Cennet gibi bir âlem imiş.
3.39.	Tevarakka alanglab, kular emishman.	Etrafa parlayarak gülermişim.
3.40.	Ushbu behishtga mendan o'zgalar kelmabdi!	İşte bu cennete benden başkaları gelmezdi!
3.41.	Ko'nglimni zo'r bir xushvaqtlik qitiqlar emish.	İçimi kuvvetli bir hoşnutluk gıdıklar imiş.
3.42.	Ushbu behishtga birinchi bo'lib men qadam qo'yibman! Ahay-ahay!	İşte bu cennete ilk olarak ben adım atmışım! Hey, hey!
3.43.	Ko'zimni ochsam uy zimiston, bolishni quchoqlab yotibman.	Gözümü açtığımda ev kapkaranlık, yastığı kucaklamış yatıyordum.
3.44.	Uyqum qochdi.	Uykum kaçtı.
3.45.	Uyqumni quvalab, shiftga qarab yotdim.	Uykumun gelmesini bekleyerek tavana bakıp yattım.
3.46.	Chin, qishlog'imizda shunday qiz bor.	Hakikaten köyümüzde öyle bir kız var.
3.47.	Oti Momosuluv.	Adı Mamasuluv.

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
4.1.	Ertalab ta'til qildim.	Sabahleyin kahvaltı yaptım.
4.2.	Belimga tushlik o'radim.	Belime öğle yemeğimi bağladım.
4.3.	Zarang tayog'imni oldim.	Akçaağaç değneğimi aldım.
4.4.	Elburutdan podayotoqqa bordim.	Herkesten önce sürünün toplandığı yere vardım.
4.5.	Bir toshga yonboshlab oldim.	Bir taşta uzanıp yan yattım.
4.6.	El qo'y-echkilarini haydab keldi.	İnsanlar koyunlarını, keçilerini sürerek getirdiler.
4.7.	Shunda... shunda, u-da keldi!	Sonunda... sonunda, o da geldi!
4.8.	Men o'rnimdan turib qaradim.	Ben yerimden kalkıp baktım.
4.9.	Xayolimda, yuzlarim lovullab qizidi.	Yüzümün kızardığını hissettim.
4.10.	U qo'lidagi xivichni qo'ylari ketidan otib yubordi.	O elindeki çubuğu koyunların ardından fırlattı.
4.11.	Iziga qayrilib ketdi.	Ardından dönüp gitti.
4.12.	Menga qayrilib-da qaramadi.	Bana dönüp de bakmadı.
4.13.	Ajabo, u kecha meni ko'rdimikin?	İlginç, o gece beni gördü mü ki!
4.14.	Uyalganidan tez qayrilib ketdimikin?	Utandığından mı hemen dönüp gitti ki!
4.15.	Birodarlar, shu qiz ko'z oldimdan ketmay qoldi!	Biraderler, o kız gözümün önünden gitmiyor!
4.16.	Kechasi-da, kunduzi-da!	Gece de gündüz de!
4.17.	Shu qizga sovchi qo'ydim!	O kızı istettim!
4.18.	—Tegmayman, kallasi kal, debdi.	—Ona varmam, kafası kel, dedi.
4.19.	Yo, pirim-ey, yo pirim-ey!	Allah Allah, hayret doğrusu!
4.20.	Kal bo'lsa nima bo'pti?	Kel olsa ne olacak?
4.21.	Gap jundami?	Bütün mesele kıl mı?
4.22.	Junda aql bormi, xohlagan yeriga bita beradi-da.	Kıl da akıl var mı, istediği yerde bitiverir.
4.23.	Birovga quyuq bitadi, birovga siyrak bitadi.	Birisinde gür biter, birisinde seyrek biter.
4.24.	Yana birovga bitta-da bitmaydi.	Dahası, bazısında bir tane bile bitmez.
4.25.	Bu yaratganning ishi-da!	Bu Yaradan'ın işi!
4.26.	Jun ekish dehqonchilikmidiki, ayb bo'lsa!	Kıl ekmek çiftçilik mi ki, ayıp olsun!
4.27.	Ana, kallasiga jun ekmadi, eksa-da, sug'orib, parvarishlamadi.	İşte, başına kıl ekmedi; ekse de sulayıp büyütmedi.
4.28.	Oqibat, qurib qoldi, desa.	Sonunda kuruyup kaldı, deniliyorsa.
4.29.	Mayli, ana unda meni kamsitsin.	Tamam, işte o zaman beni hor görsün.
4.30.	Ziyodulla kalda erkaklik uquv yo'q, mushtday kallasiga jun ekib ololmadi, desin.	Kel Ziyadulla'da erkeklik feraseti yok, yumruk gibi kafasına saç ektiremedi desin.
4.31.	U yaxshi er bo'lmaydi desin...	O iyi eş olmaz desin...
4.32.	Men baribir shashtimdan qaytmadim.	Ben ne olursa olsun hevesimden vazgeçmedim.
4.33.	Sovchini bosib qo'yaberdim.	Tekrar dünürcü gönderdim.

4.34.	—Aytib qo‘yinglar, men hali ot olib, ko‘pkari chopaman! — dedim.	—Söyleyin, ben daha at alıp, köpkeri ³ oynayacağım! dedim.
4.35.	Momosuluv noz qilib-qilib, oxiri ko‘ndi!	Mamasuluv naz edip edip, sonunda razı oldu!
4.36.	To‘y-tomosha bo‘ldi.	Düğün dernek oldu.
4.37.	U mastona-mastona qadam qo‘yib, chimildiqqa kelin bo‘lib kirdi.	O mestane mestane adımlarla gelin olup gerdege girdi.
4.38.	Men mardona-mardona odim qo‘yib, kuyov bo‘lib kirdim.	Ben merdane merdane adımlarla, damat olup girdim.
4.39.	Momosuluvga ko‘rgan tushimni aytib berdim.	Mamasuluv’a gördüğüm rüyayı anlattım.
4.40.	—Sen ham shunday tush ko‘rib edingmi? dedim.	—Sen de böyle düş gördün mü? dedim.
4.41.	—Ko‘rib edim, dedi.	—Gördüm, dedi.
4.42.	—Chiningni ayt, dedim.	—Doğru söyle, dedim.
4.43.	—Chinim, dedi. Lekin, taniyolmay qolib edim, chiroq o‘chiq edi, dedi.	—Doğru, dedi. Ama tanıyamadım, lamba kapalı idi, dedi.
4.44.	—O‘sha men edim! dedim.	—O ben idim! dedim.
4.45.	—Ko‘kragimga urdim.	Göğsüme vurdum.
4.46.	—Siz ekanligingizni bilib tegdim-da, dedi.	—Siz olduğunuzu bilerek evlendim, dedi.
4.47.	—Ahay-ahay! dedim.	—Hey yavrum hey! dedim.
4.48.	Birodarlar, Momosuluv tushimda Cho‘lpon edi, hushimda Oy edi, qo‘ynimda Oftob bo‘ldi!	Biraderler, Mamasuluv düşümde Çoban Yıldızı idi; ayık olduğumda ay idi, koynumda güneş oldu!

5

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
5.1.	Bir suruv qo‘y sotdim.	Bir sürü koyun sattım.
5.2.	Pulini belimga o‘radim.	Parasını belime bağladım.
5.3.	Namoz chavandozni oldimga solib, Oboqliga jo‘nadim.	Atlı Namaz’ı yanıma alıp Abaklı’ya yöneldim.
5.4.	Birodarlar, bizning Surxonda mana bunday gap bor:	Biraderler, bizim Surhan’da şöyle bir söz vardır:
5.5.	Ot olsang, Oboqlidan ol, ayol olsang, Irg‘alidan ol!	At alacaksan Abaklı’dan al; eş alacaksan Irg‘ali’dan al!
5.6.	Buning mag‘zi shuki:	Bunun anlamı şu ki:
5.7.	Ot deganlari dev! Ot bepoyonlikni deydi.	At dedikleri devdir! At özgürlüğü sever.
5.8.	Ot masofa nimaligini bilmaydi.	At mesafe nedir bilmez.

³ Köpkeri: “Hakem tarafından ortaya bırakılan oğlağın at üzerinden kapılarak hedefe götürülmesi üzerine kurulu bir oyundur” (Baydemir, s. 160: Sattor, 2007: 45-49’dan).

5.9.	Ot qahraton qishda-da dasht biyobonlarda chopib o'sadi.	At çok sert kışta da bozkırlarda, çöllerde de koşarak büyür.
5.10.	Ana shunda dirkillagan ot bo'ladi!	İşte o zaman at yerinde duramaz olur!
5.11.	Qo'ltiqlari cho'ziladi, ko'kraklari enlik bo'ladi!	Ayakları uzar, göğsü genişler!
5.12.	Uchqur keladi! Bedov ot bo'ladi!	Uçar! Hızlı at olur!
5.13.	Oboqli ana shunday dasht!	Abaklı'da işte böyle bozkır!
5.14.	Irg'ali deganida qiz bor!	İrgali ⁴ dedikleri yerde kız var!
5.15.	Irg'alining qizlari zuvalasi pishiq keladi.	İrgali'nin kızları dayanıklı olur.
5.16.	Kiymagani yettinchi kalish kiyadi!	Hepsi çok maharetli olur!
5.17.	Barining beli baquvvat, bo'limli bo'ladi.	Hepsinin beli kuvvetli, dolgun olur.
5.18.	Irg'alining qizlarini quchoqlasa, qo'yin to'ladi!	İrgali'nin kızlarını kucaklarsan koynu doldurur!
5.19.	Irg'alining qizlari ko'rgan farzand-da alpomish-kelbat bo'ladi.	İrgali'nin kızlarının doğurduğu çocuklar da Alpamış gibi olur.
5.20.	Alpomish ayni shu Irg'alida o'tgan-da!	Alpamış işte bu İrgali'de yetişmiş zaten!
5.21.	Ana, bildingizmi, elning gapi qayoqqa borayapti?	İşte, anladınız mı, elin sözü nereye varıyor?
5.22.	Men ikki kun ot sayladim.	Ben iki gün at seçtim.
5.23.	Oboqli dashti gala-gala ot!	Abaklı bozkırı yığın yığın at!
5.24.	Dasht changitib chopib yuribdi!	Bozkırı tozutarak koşuyorlar!
5.25.	Bir yashar qulunlar, uch yashar toylar, to'rt yashar g'o'nonlar, besh yashar do'nonlar!	Bir yaşında, üç yaşında taylar, dört yaşında ğonalar ⁵ , beş yaşında donanlar! ⁶
5.26.	Sag'risiga uy tiksa bo'ladigan baytallar! Haybatli ayg'irlar!..	Sağrına ev dikilebilecek dişi atlar! Heybetli aygırlar!..
5.27.	Birovini ushlab, old tuyoqlarini juftladim.	Birini yakalayıp ön toynaklarını bir araya getirdim.
5.28.	Tuyoqlari orasidan musht urdim.	Toynaklarının arasına yumruk attım.
5.29.	Mushtim o'tmadi.	Yumruğum geçmedi.
5.30.	Bordi-yu o'tsa, yaxshi ot bo'ladi.	Eğer geçerse, iyi at olur.
5.31.	Qo'yib yubordim.	Bıraktım.
5.32.	Yana birovini ko'rdim.	Yine birini gördüm.
5.33.	Durustgina-yu, faqat qorni yo'q.	Güzel, ama karnı yok.
5.34.	Bor bo'lsa-da, juda tor.	Var olsa da çok dar.
5.35.	Buniyam qo'yib yubordim.	Bunu da bıraktım.

⁴ İrgali: Özbekistan'da bir yer adı.

⁵ “Ölçünlü Özbekçede iki yaşındaki erkek at veya koça ğonan (g'o'non) denir. Metinde de belirtildiği gibi Surhanderya dolaylarında dört yaşındaki erkek atlara ğonan denmektedir” (Hüseyin Baydemir, “Tağay Murad'ın ‘Atın Kişnediği Akşam’ Adlı Eserinde Halk Kültürü Unsurları” Süleyman Efendioğlu, Hüsnâ Kotan (Eds.) Prof. Dr. Avni Gözütok-Armağan Kitap-, Atatürk Üniversitesi Yayınevi Koordinatörlüğü (155-171), Erzurum 2020.

⁶ “Ölçünlü Özbekçede dört yaşına basan atlara donan (do'non) denir. Metinde de belirtildiği gibi Surhanderya dolaylarında beş yaşındaki atlara donan denmektedir” (Baydemir, 2020: 157).

5.36.	Bo'lmaydi.	Olmadı.
5.37.	Birodarlar, ot olsang, ho'kiz qorindan ol, ho'kiz olsang, ot qorindan ol!	Biraderler, at alacaksanız öküz karınlısından alın; öküz alacaksanız at karınlısından alın!
5.38.	Orqa kezanagi bolaning bilagiday bo'lib turadigan ot yaxshi keladi.	Arka ayak bilekleri çocuğun bileği gibi olan at iyidir.
5.39.	Shundayini izladim.	Onun gibisini aradım.
5.40.	Yo'liqmadim.	Karşılaşmadım.
5.41.	Qopqog'i enlik ot-da yaxshi bo'ladi.	Kalçası geniş at da güzel olur.
5.42.	Bundayinga-da ko'zim tushmadi.	Onun gibisine de rastlamadım.
5.43.	Galani aylanib yurdim.	Yılıkyı gözden geçirdim.
5.44.	Bir bo'zga ko'zim tushdi.	Bir boz ata gözüm düştü.
5.45.	Shuni ushladim.	Onu yakaladım.
5.46.	Tishlarini ko'rdim.	Dişlerine baktım.
5.47.	Yoshi yettida bo'lsa-da, hali oziqli tishi chiqmabdi.	Yaşı yedi olsa da henüz azı dişi çıkmamış.
5.48.	Aslida, besh yoshida chiqadi.	Aslında beş yaşında çıkar.
5.49.	Demak, endi chiqmaydi.	Demek, artık çıkmayacak.
5.50.	Oziq tishsiz ot xosiyatli ot bo'ladi!	Azı dişsiz at iyi at olur!
5.51.	Birodarlar, shu bo'zga dil ketdi!	Biraderler, bu boza gönül verdim!
5.52.	Uch mingni naqd sanab berdim.	Üç bin nakit sayıp verdim.
5.53.	Bo'zni minib keldim.	Boza binip geldim.
5.54.	Omborxona oldidagi ustaxonaga olib bordim.	Ambar önündeki atölyeye götürdüm.
5.55.	Bo'zga burov soldim: ipga tayoqcha bog'ladim.	Bozun burnuna halka geçirdim: İpe küçük çubuk bağladım.
5.56.	Tumshug'idan o'rab buradim.	Çenesinden doladım.
5.57.	Burov tayoq bo'z tumshug'iga botdi.	Halkanın çubuğu bozun çenesine battı.
5.58.	Bo'zni qimirlatmay qo'ydi.	Bozu kıpırdayamaz hale getirdi.
5.59.	Usta bo'z oyoqlariga nag'al qoqdi.	Usta bozun ayaklarına nal çaktı.
5.60.	Birodarlar, asov otni taqa to'xtatadi!	Biraderler, huysuz atı nal durdurur!
5.61.	Hovli chetida oxur qildim.	Avlunun kenarına ahır yaptım.
5.62.	Bo'zni shu oxurga bog'ladim.	Bozu bu ahıra bağladım.
5.63.	Onamiz norozi bo'ldi.	Annemiz memnun olmadı.
5.64.	Beti burishib-burishib og'rindi.	Yüzünü buruşturup canı sıkıldı.
5.65.	Labini burib ming'illadi:	Dudağını bükerek söylendi:
5.66.	—Otim nimam...	—Atı ne yapayım...
5.67.	—Otdan mashina yaxshi... dedi.	—Attansa araba daha iyi... dedi.
5.68.	—Mashinam nimam? Oti borning qanoti bor, dedim.	—Arabayı ne yapayım? Atı varın kanadı var, dedim.
5.69.	—Otga yemish qani...	—Ata yem hani...
5.70.	—Yemish?	—Yem mi?

5.71.	Xudo har jonivorni o‘z rizqi ro‘zi bilan yaratadi.	Allah her hayvanı kendi rızkıyla yaratır.
5.72.	Ot bitdi, qanot bitdi.	At geldi, kanat geldi .
5.73.	Yemish topiladi.	Yem bulunur.
5.74.	Birodarlar, mashina deganlari temir!	Biraderler, araba dedikleri demir!
5.75.	Joni yo‘q!	Canı yok!
5.76.	Joni yo‘q temir odamga el bo‘lmaydi!	Canı olmayan demir insana yar olmaz!
5.77.	Temirning yuragi yo‘q-da! Ot odamga el bo‘ladi.	Demirin yüreği yok ki! At insana yar olur.
5.78.	Boisi, otning joni bor, yuragi bor-da!	Çünkü atın canı var, yüreği var!

6

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
6.1.	El menga-da burnini jiyirib qaradi, otimgada burnini jiyirib qaradi.	İnsanlar bana da burun kıvrıp baktı, atıma da burun kıvrarak baktı.
6.2.	El, og‘zini ushlab kuldi.	İnsanlar ağızlarını kapatıp güldüler, kık kık güldüler.
6.3.	Qo‘li bilan ko‘rsatib kuldi, pana-panalarda kuldi.	Elleri ile gösterip güldüler, kenar köşelerde güldüler.
6.4.	Bildim, el, Ziyodulla kal, otangni ko‘rdim ahmadi forig‘, onangni ko‘rdim tovonı yoriq.	Biliyorum, insanlar, Kel Ziyadulla, babanı gördüm boşta gezenin kalfası, anneni gördüm tabanı yarık.
6.5.	Ko‘rpangga qarab oyoq uzat, dedi.	Ayağını yorganına göre uzat, dediler.
6.6.	O‘zing bir sag‘ir bo‘lsang, senga kim qo‘yibdi otni, dedi.	Sen bir yetimsin, at neyine gerek, dediler.
6.7.	Yana tag‘in kal bo‘lsang, kalga otim nimam, dedi.	Üstelik kelsin, kelin ne işi olur atla, dediler.
6.8.	Kalga eshak ham bo‘ladi, dedi.	Kele eşek de olur, dediler.
6.9.	Birodarlar, el shunday!	Biraderler, insanlar böyle işte!
6.10.	El og‘ziga elak tutib bo‘lmaydi!	Elin ağzı torba değil ki büzesin!
6.11.	Odamzot shunday!	İnsanoğlu böyle!
6.12.	Bor bo‘lsa, ko‘rolmaydi, yo‘q bo‘lsa, berolmaydi!	Var olsa ihtiyaç sahiplerini görmez, yok olsa vermez!
6.13.	Shunday ekan, odam bo‘laman desangiz, el og‘ziga e‘tibor bermang!	Böyle imiş, insan olayım dersenez, milletin ağzına itibar etmeyin!
6.14.	Odam bo‘laman desangiz, el gapiga parvo qilmang!	İnsan olayım dersenez, milletin lafına dikkat etmeyin!
6.15.	Ammo beparvo-da bo‘lmang!	Ama pervasız da olmayın!
6.16.	Birodarlar, ot azzancha xosiyatli bo‘lsa-da, azzancha fahm-farosatli bo‘lsa-da, azzancha xushsuvrat	Biraderler, at birazcık hasiyetli olsa da birazcık ferasetli olsa da birazcık

	bo'lsa-da, baribir, ot, o'z oti o'zi bilan ot!	görünüşü güzel olsa da aynı, at, adı üzerinde at!
6.17.	To'rt oyoqli jonivor!	Dört ayaklı hayvan!
6.18.	Dumli hayvon!	Kuyruklu hayvan!
6.19.	Dunyoda nima mo'l, to'rt oyoqli jonivor mo'l!	Dünyada en çok ne var, dört ayaklı hayvan var!
6.20.	Duch kelmish to'rt oyoq jonivorni qanday bo'lsa, shundayligicha el orasiga olib kirib bo'ladimi?	Her rastladığın dört ayaklı hayvanı, öylece, olduğu gibi, halkın arasına sokarsan hiç olur mu?
6.21.	Bo'lmaydi!	Olmaz!
6.22.	Qanday bo'lsa, shundayligicha el qilib bo'ladimi?	Öylece, olduğu gibi, insana yoldaş olur mu?
6.23.	Bo'lmaydi!	Olmaz!
6.24.	Avvalambor, to'rt oyoqli jonivorni ot qilmoq lozim!	Öncelikle dört ayaklı hayvanı at yapmak lazım!
6.25.	To'rt oyoqli jonivorni ot qilishning o'zi bo'lmaydi.	Dört ayaklı her hayvan at yapılmaz.
6.26.	Dumli hayvonni odamga el qilish barchaning-da qo'lidan kelmaydi!	Kuyruklu hayvanı insana yâr etmek herkesin de elinden gelmez!
6.27.	To'rt oyoqli jonivorni ot qilish uchun, avvalambor, ko'ngilda bo'lmog'i lozim!	Dört ayaklı hayvanı at yapmak için öncelikle gönüllü olmak lazım!
6.28.	Avvalambor, badanda bo'lmog'i lozim!	Öncelikle istek olmak lazım!
6.29.	Barakalla!	Barekallah!
6.30.	Bor-da, badanda bor-da!	Bedenen hazırım işte!
6.31.	Ko'ngilda bor-da!	Gönüllüyüm işte!
6.32.	Shu boisdan ot oldim-da!	Bu yüzden at aldım ya!
6.33.	Ahay! Ahay!	Hey yavrum hey!
6.34.	Dostonchi doston aytadi.	Destancı destan anlatır.
6.35.	Xato aytsa, shartta bas qiladi.	Yanlış anlattırsa hemen durur.
6.36.	Boshqatdan, tuzatib aytadi.	Tekra düzeltip anlatır.
6.37.	Shoir kitob bitadi.	Şair kitap yazar.
6.38.	Kitobida bir joyi yoqimsiz bo'lsa, shoir qalam bilan shartta-shartta o'chiradi, yoqimli qiladi.	Kitapta bir yeri beğenmemiş ise şair kalem ile tek tek düzeltir; cazip hâle getirir.
6.39.	Rasmchi surat chizadi.	Ressam resim çizer.
6.40.	Suratda odam qoshi qoshday bo'lmadi.	Resimde insanın kaşı kaş gibi olmaz.
6.41.	Ot yoli yolday bo'lmadi.	Atın yelesi yele gibi olmazsa.
6.42.	Qiyomiga kelmadi.	İstenildiği gibi olmazsa.
6.43.	Rasmchi darhol odam qoshini qoshday qiladi, ot yolini yolday qiladi.	Ressam hemen insanın kaşını kaş gibi yapar, atın yelesini yel gibi yapar.
6.44.	Chavandoz bo'lsa, otni tuzatolmaydi!	Binici ise atı düzeltemez!

6.45.	To'rt oyoqli jonivor ot bo'layotib...	Dört ayaklı hayvan at olmakta...
6.46.	Ha-ha, ot bo'layotib...	Evet evet at olmakta...
6.47.	Nima fe'l-atvor topsa, shu fe'latvorida qoladi.	Hangi karaktere bürünse, o karakterde kalır.
6.48.	Nima qiliq topsa, shu qilig'ida qoladi.	Hangi kılığa girse, o kılıkta kalır.
6.49.	Nima ko'rsa, nima bilsa, nima o'rgansa, barcha-barchasi tanasida qoladi, miyasida qoladi.	Ne görse ne bilse ne öğrense, hepsi bedeninde, beyninde yer eder.
6.50.	Ana shundan keyin chavandoz otni tuzataman desa, o'ziga javr qiladi.	İşte bundan sonra binici, atı eğiteyim dese de zorlanır.
6.51.	Otni tuzatib bo'lmaydi!	Atı eğitmek olmaz!
6.52.	Birodarlar, sara ot, chavandoz aql-zakovatidan bino bo'ladi!	Biraderler, iyi at, binicinin aklının, zekâsının eseridir!
6.53.	Sara ot, chavandoz qalb qo'ridan bino bo'ladi!	İyi at, binicisinin yüreğindeki ateşin eseridir!
6.54.	Shu bois, bo'zni tarbiyalay berdim.	Bundan dolayı, bozu terbiye ettim.
6.55.	Kecha-yu kunduz tarbiyaladim.	Gece gündüz terbiye ettim.
6.56.	Zo'r berib tarbiyaladim.	Gayret edip terbiye ettim.
6.57.	Qanday qilib tarbiyaladim?	Nasıl edip terbiye ettim?
6.58.	Aytmayman, birovlar bilib qoladi, aytmayman...	Anlatmıyorum, başkaları da öğrenir, anlatmıyorum

7

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
7.1.	Birodarlar, bo'z ot qanday bo'ladi?	Biraderler, boz at nasıl olur?
7.2.	Surpday oppoq bo'ladi!	Pamuk gibi bembeyaz olur!
7.3.	Bordi-yu, ajdodida bo'lsa, to'qqizga to'lganda tarlon bo'ladi.	Şayet ecdadı da dokuz yaşını doldurduğunda tarlan olur.
7.4.	To'qqiz yoshida bo'zning badanida xolday-xolday qora donalar paydo bo'ladi.	Dokuz yaşındaki bozun bedeninde benek benek kara benler ortaya çıkar.
7.5.	Shundan boshlab u bo'z emas, Tarlon ot bo'ladi.	Bundan dolayı o artık boz değil, tarlan at olur.
7.6.	Tarlon — xol-xol ot!	Tarlan, benek benek at!
7.7.	Tarlon — otlar sarasi!	Tarlan atların en özeli!
7.8.	Birodarlar to'riq otning yuzdan biri yaxshi bo'ladi, tarlon otning yuzdan biri yomon bo'ladi!	Biraderler doru atın yüzde biri iyi olur, tarlan atın yüzde biri kötü olur!
7.9.	Birodarlar, ot tanimasang, Tarlon ol!	Biraderler, atları tanımiyorsanız, tarlan alın!
7.10.	Bizning bo'z to'qqizga to'ldi, to'qqizda bo'ldi.	Bizim boz dokuz yaşını doldurdu, dokuz oldu.
7.11.	Shunda... shunda, bir orzum, o'n orzu bo'lib bolaladi.	İşte... İşte bir arzum on arzu olup çoğaldı.

7.12.	Bir quvonchim o'n quvonch bo'ldi!	Bir kıvancım on kıvanç oldu!
7.13.	Birodarlar, bo'z o'tim — Tarlon bo'ldi!	Biraderler, boz atım, Tarlan oldu!
7.14.	Men Tarlon otli bo'ldim!	Ben tarlan atlı oldum!
7.15.	Otning sarasi menda, quling o'rgilsini menda!	Atın özeli bende, çiçeğin en sevilesi bende!

8

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
8.1.	Tarlonni qora ishlarga solmadim.	Tarlan'ı kötü işlere koşmadım.
8.2.	Adirlarda o'ynoqlatib mindim.	Tepelerde oynatıp bindim.
8.3	O'ynoqlatib-o'ynoqlatib qo'y boqdim.	Oynata oynata koyun baktım.
8.4.	Shunday bir kunda kolxoz raisi shofyori ot choptirib keldi.	Yine böyle gibi bir gün kolhoz reisi atıyla dört nala geldi.
8.5.	Uni rais yuboribdi.	Onu reis göndermiş.
8.6.	Borib, Ziyodulla kalni olib kel, debdi.	Varıp Kel Ziyadulla'yı alıp gel demiş.
8.7.	Radiodan odam kelibdi.	Radyodan adam gelmiş.
8.8.	Eng yaxshi podachini ayting, radioda chiqaraman, debdi.	En iyi çobanını söyle, radyoya çıkarayım demiş.
8.9.	Shunda, rais meni aytibdi.	Bundan dolayı reis beni söylemiş.
8.10.	Avval-avval ishonqiramadim.	Evvelce inanmadım.
8.11.	Shofyorga sinchiklab qaradim.	Şöföre dikkatlice baktım.
8.12.	Chin gapga o'xshadi.	Doğru söylüyor gibiydi.
8.13.	Shundan keyin qo'ylarni shu yaqindagi Asad cho'ponga tayinlab keldim.	Ondan sonra koyunları şu yakındaki Çoban Esed'e emanet ettim.
8.14.	O'zimda yo'q xushvaqt bo'ldim.	Daha önce hiç olmadığım kadar mutlu oldum.
8.15.	E, yashang-e, rais aka-ye, dedim.	Hey yaşa reis ağabey, dedim.
8.16.	Bizga o'xshagan kallarning yaltiroq boshiga-da oftob chiqsin debsiz-da, dedim.	Bize benzeyen kellerin parlayan başına da güneş doğsun demişsiniz, dedim.
8.17.	E, shop mo'ylovingizdane, dedim.	Eee, uzun bıyıklarınıza dedim.
8.19.	Yo'lda uyimizga tushdim.	Yolda evimize uğradım.
8.20.	Hali tutilmagan beqasam choponimni kiydim.	Henüz dokunulmamış ipek kaftanımı giydim.
8.21.	Telpagimni kiydim...	Börkümü taktım...
8.22.	Binoyiday orasta bo'ldim.	Münasip, temiz ve düzenli oldum.

9

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
9.1.	Tarlonni idora oldiga bog'ladim.	Tarlan'ı idarenin önüne bağladım.
9.2.	Do'mbira, tushlik solingan xurjunni yelkamga tashladim.	Dombıramı, öğle yemeğimi koyduğum heybemi omzuma attım.
9.3.	Asta-asta ichkariladim.	Yavaş yavaş içeriye girdim.
9.4.	—Assalomu alaykum! dedim.	—Esselamu aleyküm! dedim.
9.5.	—Aha, keling uka, keling.	—Evet, gelin kardeşim, gelin!
9.6.	Gilamdan avaylabgina yurdim.	Halıdan dikkatlice yürüdüm.
9.7.	To'rdagi nimkatda yalpayib o'tirgan odam bilan qo'shqo'llab ko'rishdim.	Baş köşeye yayılarak oturan adamlar tokalaştım.
9.8.	Darrov tanidim, bu o'zimizning qishloqlik Rixsiyev bo'ldi.	Hemen tanıdım, bu bizim köylü Rıhsiyev idi.
9.9.	Men qayerga o'tirishimni bilmay kalovlandim.	Ben nereye oturacağımı bilemeyerek bocaladım.
9.10.	Rixsiyev barmog'ini nish qilib joy ko'rsatdi.	Rıhsiyev parmağı ile işaret edip yer gösterdi.
9.11.	Xurjunimni derazaga qo'ydim.	Heybemi pencerenin önüne koydum.
9.12.	Omonatgina o'tirdim.	Emanet gibi oturdum.
9.13.	So'rashayin degan maqsadda Rixsiyevga qaradim.	Buyrun der gibi Rıhsiyev'e baktım.
9.14.	—Aha, familiyangiz nima edi, uka? — so'radi Rixsiyev.	—Soy isminiz ne idi, kardeşim? diye sordu Rıhsiyev.
9.15.	—Ziyadullah kal! dedim.	—Kel Ziyadulla! dedim.
9.16.	—Aha, ha-ha-ha! Yo'q, familiyangiz?	—Ha ha ha! Hayır, soy isminiz?
9.17.	Qurbonov?	Kurbanov mu?
9.18.	Aha, yaxshi, yaxshi!	Evet, güzel güzel!
9.19.	Sog'liq qalay, o'rtoq Qurbonov?	Sağlığınız nasıl, yoldaş Kurbanov?
9.20.	Otday bo'lib yuribsizmi?	At gibi çalışıyor musunuz?
9.21.	—Shukur muxbir aka, shukur.	—Şükür, Muhabir Bey, şükür.
9.22.	Otday bo'lmasakda, yuribmiz.	At gibi olmasak da çalışıyoruz.
9.23.	Ishqilib, birnavi.	İş yapıyoruz bir nevi.
9.24.	O'zingiz qanday, bardamginamisiz?	Siz nasılsınız, sağlığınız nasıl?
9.25.	Bolalar chopqillab yuribdimi?	Çocuklar koşturup duruyor mu?
9.26.	Qachon bo'lsa, sizni maqtayman.	Ne vakit olsa sizinle övünüyorum.
9.27.	Mana, bizdan-da yozadiganlar chiqdi deyman.	İşte, bizden de yazarlar çıktı, diyorum.
9.28.	—Rahma-a-at, rahma-a-at.	—Teşekkürler, teşekkürler.
9.29.	Gap bunday, o'rtoq Qurbonov, men, siz haqingizda radiooherk yozaman!	Söyleyeceğim şu ki yoldaş Kurbanov, ben sizin hakkınızda radyo hikâyesi yazıyorum!

9.30.	—Eb-ey, u nima deganingiz, muxbir aka?	—Ne dediniz, Muhabir Bey?
9.31.	—A? Ha-ha-ha!	—Evet evet evet!
9.32.	Ha, o‘rtoq Qurbonov, o‘rtoq Qurbonov!	Evet yoldaş Kurbanov, yoldaş Kurbanov!
9.33.	Shunaqa janr bor!	Şöyle, üslup var!
9.34.	Aha, publitsistik janr!	İşte, gazetecilere özgü üslup!
9.35.	Bunda qahramonlar madh etiladi!	Burada kahramanlar methedilir!
9.36.	—Ha-a, xayriyat-e.	—Evet, iyi ki.
9.37.	Men yomon gapmikin debman.	Ben kötü laf mı söylüyorum.
9.38.	Endi, men sizga aytsam, biz unga arzimaymiz-da, muxbir aka.	Şimdi, ben size söyleyeyim, biz ona layık değil miyiz, Muhabir Bey.
9.39.	—Aha, yo‘lini qilib arzittiramiz-da, o‘rtoq Qurbonov.	—İşte, yolunu bulup layık ettireceğiz yoldaş Kurbanov.
9.40.	O‘zimizning qo‘limizda-yu.	Bizim elimizde.
9.41.	Mana qog‘oz, yozing.	İşte kâğıt, yazın.
9.42.	Ruchka yo‘q?	Kalem yok mu?
9.43.	Chatoq-ku.	Kötü.
9.44.	—Bizda tayoqdan boshqa nimayam bor, muxbir aka.	—Bizde değnekten başka ne var, Muhabir Bey.
9.45.	—Xo‘p, mana, ruchkayam berdim.	—Tamam, işte kalemi de verdim.
9.46.	Qani, bo‘ling.	Hadi buyurun.
9.47.	Ungacha reportyorni tayyorlab turaman.	Röportajı hazırlayayım.
9.48.	—Shu, muxbir aka, xatimiz bundayroq.	—İşte Muhabir Bey, yazımız bu kadar.
9.49.	Beshinchi sinf kallamizga yarasha.	Beşinci sınıf aklımıza göre.
9.50.	Siz so‘rang, men aytayin.	Siz sorun ben anlatayım.
9.51.	—Yo‘q, yozing.	—Hayır, yazın.
9.52.	Og‘zingizga kelganini pala-partish gapirasiz, uni borib, montaj qilishni aytsangizchi!	Ağzınıza geleni yarım yamalak da olsa söyleyin, onu alıp montaj yapacağız!
9.53.	Yozing:	Yazın:
9.54.	«Quyosh zarrin kokillarini yoyib, ufqdan bosh ko‘tardi...»	“Güneş yaldızlı kıvrımlarını yayarak, ufuktan başını kaldırdı...”
9.55.	Yo‘q, o‘chiring.	Hayır, geçin.
9.56.	Badiiy qismini o‘zim yozaman.	Edebi kısmını kendim yazarım.
9.57.	—Sizga og‘irlik qiladi.	—Size ağır olur.
9.58.	Aha, boshladik:	İşte başladık:
9.59.	«Bolaligimdan cho‘pon bo‘lish orzum bor edi.	“Çocukluğumdan beri çoban olma arzum var idi.
9.60.	Shu orzu meni cho‘ponlikka chorladi.	Bu arzu beni çobanlığa götürdü.
9.61.	Maktabni bitirib, qalb amri bilan kolxozda qoldim.	Okulu bitirip kendi isteğim ile kolhozda kaldım.

9.62.	Mana, hozir javlon urib mehnat qilmoqdaman...»	İşte, şimdi dolaşarak iş yapmaktayım...”
9.63.	Aha, endi plan, majburiyatlarni yozing.	Evet, şimdi plan ve mecburiyetleri yazın.
9.64.	Kim bilan sotsialistik musobaqa o‘ynagansiz?	Kim ile sosyalist müsabaka oynamışsınız?
9.65.	Ana shuni yozing.	İşte bunu yazın.
9.66.	Keyin, har bir sovliqdan qo‘shimcha qanchadan qo‘zi olmoqchisiz?	Sonra her bir dişi koyundan kaçır tane kuzu alacaksınız?
9.67.	Ana buni yozing!	İşte bunu yazın!
9.68.	—Muxbir aka, men el qo‘yini boqaman, chakana cho‘ponman.	—Muhabir Bey ben başkasının koyununa bakıyorum, küçük bir çobanım.
9.69.	—Aha, shundaymi?	—Öyle mi?
9.70.	Obbo-o, rais do‘ppi olib kel desa, boshni olib keladiganlardan ekanda.	Reis doppini ⁷ alıp gel dese, başını alıp gelenlerdenmişsin ha!
9.71.	Xo‘p, yozavering-chi.	Tamam, yazıverin.
9.72.	Mehnatlaringiz taqdirlanganmi?	Emekleriniz takdir görüyor mu?
9.73.	—Esa-chi, muxbir aka, esa-chi.	—Tabi ki Muhabir Bey, tabi ki.
9.74.	Raisimiz har ko‘rganda to‘xtab, ko‘rishib-so‘rashadi.	Reisimiz her gördüğünde durup, hâl hatır sorar.
9.74.	Rahmat, uka, rahmat, deydi.	Teşekkürler, kardeşim teşekkürler der.
9.75.	Elning xizmatini qilyapsan, deydi.	Halka hizmet ediyorsun der.
9.76.	Yelkamga qoqib-qoqib qo‘yadi.	Omuzuma hafif hafif vurur.
9.78.	—Ha-ha-ha!	—Evet evet evet!
9.79.	Bori shumi?	Hepsi bu mu?
9.80.	Ha, o‘rtoq Qurbonov, o‘rtoq Qurbonov!	Evet, yoldaş Kurbanov, yoldaş Kurbanov!
9.81.	Bular abstrakt gaplar!	Bunlar asılsız sözler!
9.82.	Radioocherkka konkret faktlar kerak!	Radyo hikâyesine somut deliller gerek!
9.83.	Ordenlar!	Beratlar!
9.84.	Medallar!	Madalyalar!
9.85.	Yorliqlar!...	Belgeler!..
9.86.	Hmm, bo‘pti, o‘rtoq Qurbonov, sizga ruxsat.	Hımm, tamam, yoldaş Kurbanov, size müsaade.
9.87.	Qalamni Rixsiyevga uzatdim.	Kalemi Rıhsiyev’ e uzattım.
9.88.	Qulog‘imning ketini qashidim.	Kulağımın arkasını kaşdım.
9.89.	Magnitofonga qaradim.	Teybe baktım.
9.90.	—Muxbir aka, xabaringiz bormi-yo‘qmi, uncha-muncha doston aytib turaman.	—Muhabir Bey, haberiniz var mı, yok mu, şöyle böyle destan anlatırım.
9.91.	—Aha, shundaymi?	—Öyle mi?

⁷ Doppi: a. Özbeklere has başlık türü.

9.92.	—Ota-bovamızning hunarini yerda qoldirmayin deyma-da.	—Atalarımızın geleneğini devam ettireyim, diyorum.
9.93.	—Kalning nimasi bor, temir tarog'i bor.	—Kelin neyi var; demir tarağı var.
9.94.	Ana, ana, do'mbiram bor.	İşte, işte, dombıram var.
9.95.	—Aha, hunarni asrabon netgumdur oxir, olib tuproqqamu ketgumdur oxir!	—“Hunarni asrabon netgumdur oxir, Olib tuproqqamu ketgumdur oxir!” ⁸
9.96.	Alisher Navoiy!	Ali Şir Nevaî!
9.97.	—O'lmang!	—Çok yaşa!
9.98.	Jo'shib ketdim.	Coştum.
9.99.	Do'mbiramni olib dostonimni boshladim.	Dombıramı alıp destanıma başladım.
9.100.	Dostonimda bir hovliga kelin keldi.	Destanımda bir avluya gelin geldi.
9.101.	Hovlida gulxan yoqildi, chanqovuz chalindi.	Avluda ateş yakıldı; ağız kopuzu çalındı.
9.102.	Kelin otida keldi.	Gelin atın üstünde geldi.
9.103.	Ot olovni bir aylandi.	At ateşin etrafında döndü.
9.104.	Ot doston bo'ldi.	At destan oldu.
9.105.	<i>Boli boli boling bor,</i>	<i>Ballı ballı balın var,</i>
9.106.	<i>Ming tumorli noring bor,</i>	<i>Bin tılsımlı gücün var,</i>
9.107.	<i>Jasadingga qarayman</i>	<i>Gövdene bakıyorum</i>
9.108.	<i>Chopadigan holing bor.</i>	<i>Koşacak halin var.</i>
9.109.	-Malades, o'rtoq Qurbonov, malades.	Aferin, yoldaş Kurbanov, aferin.
9.110.	Aha, endi, chanqovuz, gulxan...	İşte, şimdi, ağız kopuzu, ateş...
9.111.	Eski gaplar, o'rtoq Qurbonov.	Eski sözler, yoldaş Kurbanov.
9.112.	Doston, ha, doston!	Destan, evet, destan!
9.113.	Zamon, davr nafasi yo'q.	Zamanın, devrin nefesi yok.
9.114.	Intellektuellik yo'q, intellektuellik!	Entelektüellik yok, entelektüellik!
9.115.	Ko'rib turibsiz, hozir atom asri.	Görüyorsunuz, şimdi atom çağı.
9.116.	Mana, kosmonavtlar yana oyga uchdi...	İşte, kozmonotlar yine aya uçtu...
9.117.	Xo'p bo'lmasa, o'rtoq Qurbonov.	Peki öyleyse, yoldaş Kurbanov.
9.118.	Xayr-ma'zurni eshitib eshitmaslikka oldim, bilib bilmaslikka oldim.	Mazeretini işitip, işitmezliğe verdim; bilip bilmezlikten geldim.
9.119.	Do'mbiramni chuldiratib, doston aytib qo'yaverdim.	Dombıramı tıngırdatarak, destan anlatıverdim.
9.120.	<i>Otlardi boqsang qashib boq,</i>	<i>At bakacaksan tımarlayıp bak,</i>
9.121.	<i>Olisdan suvini tashib boq,</i>	<i>Suyunu uzaklardan getirip bak,</i>

⁸ Hüneri göstermeyip de ne yapacağım, kendimle toprağa mı götüreceğim sanki...

9.122.	Sira uzmagin yemini,	Asla yemini eksik etme,
9.123.	Yemini yemiga qo'shib boq.	Yemine yem ekleyip bak
9.124.	Bir qiyo boq, ey, umidli dunyo!	Bir bakış at, ey, ümit var dünya!
9.125.	—Aha, yaxshi, yaxshi!	—Güzel, güzel!
9.126.	A-a-auf, chyort, uyqu bosayapti.	Aa, of, uyku basıyor.
9.127.	Nima desak, ekan...	Ne desek acaba...
9.128.	Otlar...	Atlar...
9.129.	Otlar patriarxal hayvon, o'rtoq Qurbonov.	Atlar ataerkil hayvanlar, yoldaş Kurbanov.
9.130.	«Otni boqsang qashib boq, suvini tashib boq!»	“Ata bakarsan tımarlayıp bak, suyunu taşıyıp bak!”
9.131.	Xo'sh, nima bo'pti?	Peki, ne oldu?
9.132.	Ma'lum gap-ku!	Bilinen söz!
9.133.	Albatta otga suv beradi-da, bo'lmasa benzin berarmidi?	Elbette ata su verilir, benzin mi verilecekti sanki?
9.134.	Qup-quruq didaktika!	Kupkuru öğreti!
9.135.	Xalq og'zaki ijodi, ha, xalq og'zaki ijodi!	Halk edebiyatı, evet, halk edebitai!
9.136.	Primitiv, primitiv!	İlkel, ilkel!
9.137.	Intellektuallik yo'q, intellektuallik!	Entelektüellik yok, entelektüellik!
9.138.	Intellektual problemalar ko'tarilib, ijobiy hal qilinmagan!	Entelektüel sorunlar ele alınmıyor, çözümler üretilmiyor.
9.139.	Ijodingizga muvaffaqiyat, o'rtoq Qurbonov.	Eserinizde başarılar, yoldaş Kurbanov.
9.140.	Izlaning, ko'proq klassiklarni o'qing.	Araştırın, daha çok klasikleri okuyun.
9.141.	Aytaylik, Betxoven, Chaykovskiy, Ashrafiy...	Mesela, Bethoven, Çaykovski, Eşrefiy...
9.142.	Rixsiyev qo'zg'oldi. Ketar bo'ldi.	Rıhsiyev hareketlendi. Gidecek oldu.
9.143.	Shunda, Rixsiyevlar qo'yi esimga keldi.	O sırada Rıhsiyevlerin koyunları aklıma geldi.
9.144.	Balki, qo'ylari yuzxotirini qilar, degan umidda qo'ylaridan gap ochdim.	Belki, koyunların hatırına tavrı değişir, ümidiyle koyunlardan söz açtım.
9.145.	—Muxbir aka, qo'ylaringiz yaxshi! dedim.	—Muhabir Bey, koyunlarımız iyi! dedim.
9.146.	Dirkillab-dirkillab o'ynab yuribdi!	Zıplaya zıplaya oynayıp duruyorlar!
9.147.	Rixsiyevning yuzlari yorishdi.	Rıhsiyev' in yüzü canlandı.
9.148.	—Aha, aytganday, bizning qo'ylar yaxshi yuribdimi, o'rtoq Qurbonov? dedi.	—İşte, bunun gibi şeyler anlatın, bizim koyunlar güzel yürüyor mu, yoldaş Kurbanov? dedi.
9.149.	Ko'nglimda umid uchqun berdi.	İçimde ümit kıvılcımı belirdi.

9.150.	Qo'limni ko'ksimga qo'yib, bosh iring'adim.	Elimi göğsüme koyup, başımı salladım.
9.151.	—Shukur, muxbir aka, shukur.	—Şükür Muhabir Bey şükür.
9.152.	Yaxshi yuribdi! dedim.	İyiler! dedim.
9.153.	O'zlariyam... qo'ymisan qo'y-da!	Koyun değil mi... Koyun gibiler işte!
9.154.	—Aha, qo'y!..	—Koyun işte!
9.155.	—O'lmang!	—Çok yaşayın!
9.156.	—Qo'y, qo'-o'-o'y!	—Koyun, ko-yun!
9.157.	Qo'y yaxshi!	Koyun güzel!
9.158.	—O'lmang!	—Çok yaşayın!
9.159.	—O-o-o, qo'-o'-o'y!	—Ooo, ko-yun!
9.160.	Qo'y yaxshi narsa!	Koyun güzel şey!
9.161.	—O'lmang!	—Çok yaşayın!
9.162.	Ayniqsa sizning qo'ylaringiz!	Bilhassa sizin koyunlarınız!
9.163.	Ming qilsa-da, hi-hi-hi, ming qilsa-da, muxbirning qo'ylari-da.	Ne de olsa hi hih hi, ne de olsa muhabirin koyunları.
9.164.	—Aha, rahma-a-at, rahma-a-at!	—Teşekkürler, teşekkürler!
9.165.	—Anavi to'ng'ich akangizning qo'ylari bo'lmaydi!	—Şu büyük ağabeyinizin koyunları iyi değil!
9.166.	Bari o'ziday kaltafahm!	Hepsi kendi gibi kalın kafalı!
9.167.	Sizning qo'ylaringiz shunday dono, shunday o'qimishli...	Sizin koyunlarınız şöyle akıllı, böyle okumuş...
9.168.	Hay-hay-hay, sadag'asi ketsang, muxbirning qo'ylarining!!	Hey hey hey kurban olsun muhabirin koyunlarına!
9.169.	—Aha, rahma-a-at, rahma-a-at!	—Teşekkürler, teşekkürler!
9.170.	—Bir kuni deng, hayt-hayt, deya qo'ylarni soyga haydadim.	—Bir gün heytt diyerek koyunları dereye sürdüm.
9.171.	Qo'ylar o'zini qirga urdi.	Koyunlar kendilerini kıra vurdu.
9.172.	Faqat sizning qo'ylaringiz soyga qarab yurdi.	Fakat sizin koyunlar dereye doğru yürüdü.
9.173.	Men, ha, omon bo'lgurlar-e, ming qilsa-da, muxbirning qo'ylarisan-da, dedim.	Ben, evet, canı çıkmayasicalar ne de olsa muhabirin koyunları işte, dedim.
9.174.	—Aha, rahma-a-at, rahma-a-at!	—Teşekkürler, teşekkürler!
9.175.	Qo'ylarni tarbiyalang, o'rtoq Qurbonov, qo'ylarni tarbiyalang!	Koyunlara iyi bakın, yoldaş Kurbanov, koyunlara iyi bakın!
9.176.	—Bay-bay-bay, qo'ylaringiz muxbirning qo'ylari ekanligi shundaygina bilinib turadi-ya!	—Vay vay, koyunlarınız muhabirin koyunları olduklarını böylece gösteriyor işte!
9.177.	Mol egasiga o'xshaydi, deganlari shuda...	Mal sahibine benzermiş dedikleri bu işte...
9.178.	—Aha, rah-ma-a-at, rahma-a-at!	—Teşekkürler, teşekkürler!
9.179.	Rixsiyev tashqariladi.	Rıhsiyev dışarıya yöneldi.
9.180.	Xurjunimi yelkalab, izidan yurdim.	Heybemi omuzlayıp peşinden yürüdüm.
9.181.	Tarlonni minib, adirga yo'l oldim.	Tarlan'a binerek, tepeye doğru yol aldım.

9.182.	Birodarlar, ko'nglim og'riyapti...	Biraderler, içim acıyor...

10

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
10.1.	Tarlonni boylovga tashladim.	Tarlan'ı besiye çektim.
10.2.	Otxonadagi baland oxurga bog'ladim.	Haradaki yüksek ahıra bağladım.
10.3.	Go'ng chiqariladigan teshikni janda bilan kechalari yopqo'ydim, kunduzlari ochib qo'ydim.	Gübre çıkarılan deliği eski püskülerle gece kapattım; gündüz açtım.
10.4.	Tarlonga arpa yem berib boshladim.	Tarlan'a arpa vermeye başladım.
10.5.	Azonda to'rt kilo arpa yem berdim.	Sabah namazı vakti dört kilo arpa verdim.
10.6.	Tushda olti kilo arpa yem berdim.	Öğle vaktinde altı kilo arpa verdim.
10.7.	Oqshomda besh kilo arpa yem berdim.	Akşam vakti beş kilo arpa verdim.
10.8.	Kaftimda tuz berdim.	Avucumda tuz verdim.
10.9.	Tarlon tuzni kapalab-kapalab yedi.	Tarlan tuzu yalaya yalaya yedi.
10.10.	Kaftimda oq qand tutdim.	Avucumda beyaz şeker tuttum.
10.11.	Tarlon qandni lablari bilan oldi.	Tarlan şekeri dudaklarıyla aldı.
10.12.	Qars-qars yedi.	Katır kutur yedi.
10.13.	Endi so'yilgan qo'y quyruq'ini tuzlab-tuzlab berdim...	Sonra soyulmuş koyun kuyruğunu tuzlayıp tuzlayıp verdim.
10.14.	Birodarlar, ot usti behisht, og'zi do'zax!	Biraderler, atın üstü cennet, ağzı cehennem!

11

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
11.1.	Rosa qirq kecha-yu qirq kunduz bo'ldi.	Böylece kırk gün kırk gece geçti.
11.2.	Ana shunda Tarlonni otxonadan olib chiqdim.	Bu şekilde Tarlan'ı haradan alıp çıktım.
11.3.	Tarlonni sovuta boshladim.	Tarlan'ı sovuttum.
11.4.	Hovli etagida arqonini uzun tashlab bog'ladim.	Avlunun girişinde kemendini uzun bırakıp bağladım.
11.5.	Tarlon bo'ynini ko'zoynakli ilon misol gajak-gajak qildi.	Tarlan boynunu kobra yılanı misali kıvrıdı.
11.6.	Qoziqni aylanib chopdi.	Kazığın etrafını dolanarak koşturdu.
11.7.	Old oyoqlarini ko'tarib kishnadi.	Ön ayaklarını kaldırarak kişnedi.
11.8.	Arqonini selkillatdi.	Kemendini salladı.
11.9.	Dirk-dirk o'ynab kishnadi.	Tepinip tepinip kişnedi.
11.10.	Tarlon mast bo'ldi!	Tarlan mest oldu!

11.11.	Arqon yetadigan yerlarga oz-ozdan xashak yoydim.	Kemendin yetiştigi yerlere azar azar saman yaydim.
11.12.	Tarlon goh u uyumdan, goh bu uyumdan xashak yedi.	Tarlan gah o yığından gah bu yığından samanı yedi.
11.13.	Kuniga bittadan xom tarvuz berdim.	Günde bir tane ham karpuz verdim.
11.14.	Tarlon tarvuzni qarsillatib-qarsillatib yedi.	Tarlan karpuzu çatır çutur yedi.
11.15.	Fayzi sahar vaqti Tarlonni jabduqlab mindim.	Bereketli seher vaktinde Tarlan'ı eyerleyip bindim.
11.16.	Katta ko'chada ohista-ohista qadamlatib yurdim.	Büyük sokakta aheste aheste adım atarak yürüdüm.
11.17.	Tong oqardi.	Tan ağardı.
11.18.	Xo'rozlar qichqirdi.	Horozlar öttü.
11.19.	Itlar hurdi.	Köpekler havladı.
11.20.	Ko'cha yuzidagi radiokarnay nag'ma chaldi.	Sokağın başındaki hoparlörden şarkı çalındı.
11.21.	Ariqlarda jildirab-jildirab suvlar oqdi.	Arklarda sular şırıl şırıl aktı.
11.22.	Sahar yellari xur-xur esdi.	Seher yeli püfür püfür esti.
11.23.	Bizlarni silab-siypadi...	Bizi okşayarak...
11.24.	Tarlon vazmin-vazmin qadam tashladi.	Tarlan ağır ağır adım attı.
11.25.	Tuyoq tovushlari bir maqomda tikilladi: tik-tiktik	Toynak sesleri bir makamda çıktı: tik tik tik...
11.26.	Oldimizdan ariq keldi.	Önümüze ark geldi.
11.27.	Oyoq ildim.	Ayağımı soktum.
11.28.	Tarlonni ariqdan sapchitmadim.	Tarlan'ı arktan geçirmedim.
11.29.	Sapchitsam, ichidagi moyi uzilib tushadi.	Geçirsem, içindeki yağı kopup düşer.
11.30.	Keyin, bir yilcha ko'pkarida chopolmaydi.	Sonra bir yıl kadar oğlak oyununda koşamaz.
11.31.	Shu bois, ariqni aylanib o'tdim.	Bu yüzden arkın etrafını dolanarak geçtim.
11.32.	Tarlonni suvladim.	Tarlan'a su verdim.
11.33.	Izimizga qaytdim.	İzimizden döndük.
11.34.	Tarlon tag'in terib-terib qadam tashladi: tik-tik-tik!	Tarlan tekrar düzenli adım attı: Tik tik tik!
11.35.	Tarlonni qirq kun sovutdim.	Tarlan'ı kırk gün sovuttum. ⁹

⁹ “At sovutma”: Atın özel bakıma alınarak kırk gün boyunca özel olarak beslenmesi, bakılması işlemine denir. “Ziyadulla atını özel bakıma alır. Ahıra bağlar, kırk gün kırk gece, sabah, öğlen, akşam arpa ile besler. Gübre çıkarılan deliği paçavralarla kapatır, gündüzleri açar. Kırk gün sonra atı dışarı çıkarır. Dışarıda uzun bir iple kazığa bağlar ve her gün bir ham karpuz yedirir. Sabah erkenden ata binerek etrafta dolaştırır. Karşısına bir ark çıksa üzerinden atlatmaz, etrafını dolaşır. Çünkü bu aşamada atlatırsa hayvanın içinin yağları dökülecek ve bir yıl boyunca köpkeriye çıkamayacaktır. Bu halde kırk gün boyunca -eserde geçen terimle- ‘atı savutma’ya devam eder” (Baydemir, s.158).

11.36.	Tarlon bir yerda turolmay qoldi, tuyoqlari yerga tegartegmay yurdi.	Tarlan yerinde duramadı, toynakları yere değەر değmez yürüdü.
11.37.	O'ynoqlab-o'ynoqlab, osmonga sapchidi.	Oynayıp oynayıp gökyüzüne sıçradı.
11.38.	Quyundayin uchgisi keldi!	Kasirga gibi uçası geldi!
11.39.	Paxta terimi tamom bo'ldi.	Pamuk hasadı tamamlandı.
11.40.	To'ylar boshlandi.	Düğünler başladı.

12

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
12.1.	Birodarlar, ot bilmaydigan nima yo'q!	Biraderler, atın bilmediği şey yok!
12.2.	Ot qor-yomg'irni, dovulni oldindan biladi.	At karı, yağmuru, fırtınayı önceden bilir.
12.3.	Ayniqsa, to'y-ma'rakani darrov biladi.	Bilhassa düğünü cenazeyi hemen bilir.
12.4.	Boisi, to'yda ko'pkari bo'ladi-da!	Meğer, düğünde köpkeri olacakmış!
12.5.	Bizning Tarlon kechasi bilan pishqirdi.	Bizim Tarlan gecesinde kişnedi.
12.6.	Alag'da bo'ldim.	Huzursuz oldum.
12.7.	Choponimni yelkamga tashladim, tashqariladim.	Kaftanımı omuzuma attım, dışarı çıktım.
12.8.	Oy yorug', osmon ochiq bo'ldi.	Ay parlak, gökyüzü açıldı.
12.9.	Tarlon qoziqni aylanib chopdi.	Tarlan kazığı dolanarak koştu.
12.10.	Tarlonni ushladim.	Tarlan'ı yakaladım.
12.11.	Yollarini siladim.	Yelelerini okşadım.
12.12.	Bir yerda to'y bor-ov, dedim.	Bir yerde düğün var dedim.
12.13.	Aytganim bo'ldi.	Söylediğim oldu.
12.14.	Ertasi kuni shundaygina yonimizdagi Obshir qishlog'idan to'yxat keldi.	Ertesi gün yanımızdaki Abşir köyünden davetiye geldi.
12.15.	Omborxonada ot abzallarini — terlik, bellik, chirgi, boz, jahannik, jul, pushton, quyushqon, yugan, ko'pchik, uzangili egarni qo'ltiqlab keldim.	Ahırda at koşumlarını “terlik, bellik, eyer örtüsü, boz, cehennik ¹⁰ , çul, kuşak, arka kayışı, dizgin, eyer yastığı, üzengili eyeri” koltuk altına koyarak geldim.
12.16.	Tarlonni qashilab-qashilab egarladi.	Tarlan'ı kaşıya kaşıya eyerledim.
12.17.	Og'ziga suvliqni solib, yuganladim.	Ağzına gemliğini takıp, dizginledim.
12.18.	Peshonasiga do'lana shoxidan bo'lgan ko'ztumor ildim.	Alnına alıç ağacının dalından yapılmış at gözlüğü taktım.
12.19.	Egar qoshidan oldim.	Eyeri kaşından tuttum.

¹⁰ Cehennik: a. Eyerin altına yerleştirilen, bir çift yumuşak at koşum takımı.

12.20.	Uzangiga oyoq soldim.	Üzengiye ayağımı attım.

13

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
13.1.	Obshirga yigirma otliq bo'lib bordik.	Abşır'e yirmi atlı vardık.
13.2.	Surnay navosi chiqayotgan, osmonga quyuq tutun o'rlayotgan to'yxona ostonasida oyoq ildim.	Zurna ezgisi gelen, gökyüzüne koyu duman yükselen düğün evinin girişine ayak bastım.
13.3.	Bizga Turdi podachinikidan joy tegdi.	Bize Çoban Turdi yer gösterdi.
13.4.	Telpagi quloqlarini tushirib olgan bir odam bizni tor ko'chalar bo'ylab ergashtirdi.	Börkünü kulaklarına indirmiş bir adam bizi dar sokaklar boyunca peşi sıra takip ettirdi.
13.5.	Podachinikiga olib bordi.	Çobanını da aldı.
13.6.	Podachi darvozasi xiyla past bo'ldi.	Çoban kapısı oldukça alçaktı.
13.7.	Oti mo'minlar ostonadan egarga enkayib o'tdi.	Adı üminler eşikten eyere eğilerek geçti.
13.8.	Oti boqiliqlar yerga tushib, yetaklab o'tdi.	Adı bakilikler öne düşerek, öncülük etti.
13.9.	Birodarlar, otga minsang — boshingni o'yla, yerga tushsang — otingni o'yla!	Biraderler, ata bindiğinde başını düşün, yere indiğinde atını düşün!
13.10.	Chavandozlar otlarini yalang'ochladi.	Atlılar atlarını soyundurdu.
13.11.	Egar-abzallarni daraxt shoxlari ayrisiga ildi.	Eyerlerini, koşum takımlarını ağaç dalları arasına astılar.
13.12.	Supalar, devorlarga qo'ydi.	Süpeler ¹¹ , duvarlara koyuldu.
13.13.	Chavandozlar otlarni shamollatdi.	Atlılar atlarına hava aldirdılar.
13.14.	Tarlon yerga ag'nadi.	Tarlan yere eğildi.
13.15.	Goh o'ng, goh chap yog'iga ag'nadi.	Gah sağ gah sol tarafa eğildi.
13.16.	Badani qichig'ini qondirdi.	Bedeni kaşındı.
13.17.	O'zini o'zi qashidi!	Kendi kendini kaşdı!
13.18.	Tag'in oyog'ida turdi.	Tekrar ayağa kalktı.
13.19.	Oyoqlarini kerib-kerib silkindi.	Ayaklarını gerip gerip silkindi.
13.20.	Badan-yollariga ilashgan xas-changlarni qoqdi.	Bedenine yollarda bulaşan otları tozları üzerinden attı.
13.21.	Tarlon ustiga gilam tashladim.	Tarlan'ın üzerine halı örttüm.
13.22.	Pushtonini salqi qilib tortdim.	Semerini ip yapıp çektim.
13.23.	Qozig'ini tepib-tepib qoqdim.	Vura vura kazığı çaktım.

¹¹ Süpe: a. Kil oturak, kilden yapılmış bank.

13.24.	Safar chavandoz qora to'rig'i qozig'ini Tarlon yonidan qoqdi.	Atlı Sefer kara doruğun kazığını Tarlan'ın yanına çaktı.
13.25.	G'ashim keldi.	Rahatsız oldum.
13.26.	Ensam qotdi.	Sinirlendim.
13.27.	—Safar aka, dedim.	—Sefer ağabey! dedim.
13.28.	To'rig'ingizni xolisroqqa oling, baraka toping.	Doru atınızı daha uzağa götürün, işiniz rast gitsin.
13.29.	—Hech nima qilmaydi, yer keng.	—Hiçbir şey olmaz, yer geniş.
13.30.	—Men yerni qizg'anmayapman.	—Ben yeri kıskanmıyorum.
13.31.	To'rig'ingiz tepong'ich, shuni o'ylayapman.	Dorunuzun tepme adeti var, onu düşünüyorum.
13.32.	—Ko'ngilni keng qiling, ot tepkisini ot ko'taradi.	—Gönlünüzü ferah tutun, at çiftesini at giderir.
13.33.	To'riq bizning Tarlonga yomon-yomon qaradi.	Doru bizim Tarlan'a kötü kötü baktı.
13.34.	Men, ana, ko'ryapsizmi, demoqchi bo'ldim.	Ben “İşte görüyor musunuz?” diyecek oldum.
13.35.	Ammo Safar chavandoz mehmonxonaga jo'nadi.	Ama Atlı Sefer misafirhaneye yöneldi.
13.36.	Izidan qo'l siltab qoldim.	Ardından el salladım.
13.37.	Keyin, men ham bordim.	Sonra ben de gittim.
13.38.	To'yxonadan ulushimiz — turli noz-ne'matli dasturxon, ikkita shisha keldi.	Düğün evinden payımız; çeşitli yiyecek, içeceklerle dolu sofraya, iki tane de şişe geldi.
13.39.	Uy bekasi qozon osdi.	Evin hanımı kazanı astı.
13.40.	Palovga urindi.	Pilava girişti.
13.41.	Chavandozlar davra bo'lib o'tirdi.	Biniciler daire şeklinde oturdu.
13.42.	Sabzi to'g'rab berdi.	Havuç doğrayıverdi.
13.43.	Shu vaqt otlar achchiq-achchiq kishnadi.	O vakit atlar acı acı kişnedi.
13.44.	Tarlon ovozini darrov tanidim, chopib chiqdim.	Tarlan'ın sesini derhal tanıdım; koşarak çıktım.
13.45.	Safar chavandoz to'rig'i old oyoqlarini ko'tarib pishqirdi, Tarlonga yopishdi.	Atlı Sefer'in dorusu ön ayaklarını kaldırarak kişnedi, Tarlan'a yapıştı.
13.46.	Men olisdan qo'l siltadim.	Ben uzaktan el salladım.
13.47.	Tarlonga do'q urdim:	Tarlan'a gözdağı verdim:
13.48.	—Bo'ldi, bas! dedim.	—Oldu, tamam! dedim.
13.49.	Tarlon o'zini keyinga oldi.	Tarlan kendini geriye çekti.
13.50.	Old tuyoqlari bilan yer tirmadi.	Ön toynakları ile yeri tırmaladı.
13.51.	Tishlarini irjaytirib kishnadi.	Dişlerini gıcırdatarak kişnedi.
13.52.	To'riqni ogoh qildi.	Doruyu uyardı.
13.53.	Yaqinlashma, degan bo'ldi.	Yaklaşma, der gibiydi.
13.54.	Tarlon no'xtasidan ushladim.	Tarlan'ı yularından yakaladım.
13.55.	Tarlonni tinchlantirdim:	Tarlan'ı sakinleştirdim:
13.56.	—Bo'ldi! Tak-tak-tak!	—Tamam! Dur dur dur!
13.57.	Tak deyman!	Dur diyorum!

13.58.	Safar aka, ana, aytmadimmi, to'rig'ingiz odam emas deb!	Sefer ağabey, işte, söylemedim mi, dorunuz insan değil diye!
13.59.	Mana, Tarlonning ko'nglini og'ritdi!	İşte, Tarlan'ın canını sıktı!
13.60.	—Odam so'zlashib topishadi, yilqi kishnashib topishadi, Ziyodulla chavandoz!	—İnsan konuşarak anlaşıyor, yilkı kişneyerek anlaşıyor, Atlı Ziyadulla!
13.61.	Shunday shunday topishadi-da!	Böyle böyle anlaşılır!
13.62.	Safar chavandoz to'rig'ini Tarlondan xolis oldi.	Atlı Sefer dorusunu Tarlan'dan uzağa götürdü.
13.63.	Otlar tinchidi.	Atlar sakinleşti.
13.64.	Palov yedim.	Pilav yedim.
13.65.	Kechasi olishni* tomosha qildim.	Geceleyin uzakları izledim.

14

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
14.1.	Ertalab ta'tillanib, otlandim.	Sabahleyin kahvaltı yapıp, atlandım.
14.2.	Lalmi dashtga yo'l oldim.	Lelmi bozkırına doğru yola çıktım.
14.3.	Dasht bir-biriga ulashib ketgan adirlar oralig'ida bo'ldi.	Bozkır birbirine ulanıp giden tepeler arasındaydı.
14.4.	Kunbotar qo'ng'ir tusli qirlar bo'ldi.	Kırlar gün batımı kahverengi görünümlüydü.
14.5.	Dasht chetlari yo'g'on-yo'g'on tutlar bo'ldi.	Bozkır kenarları küme küme dut idi.
14.6.	Ko'pkari tomoshaga kelganlar shu tut shoxlarida, devorlarda chumchuqdayin tizilib o'tirdi.	Köpkeri izlemeye gelenler bu dut dallarında, duvarlarda serçeler gibi dizilerek oturdular.
14.7.	Tevarakdagi adirlarda to'da-to'da bo'lib yonboshlab yotdi.	Çevredeki tepelerde küme küme olup uzandılar.
14.8.	Adir betlarida chavandozlar otlarini yalang'ochladi, otlarini ko'pkariga shayladi.	Tepelerin yan taraflarında atlılar atlarını soyundurdular, atlarını oğlak oyununa hazırladılar.
14.9.	Men ham adirning bir chetini oldim.	Ben de tepenin bir kenarını aldım.
14.10.	Tarlonni yalang'ochladim, yerga yumalatdim.	Tarlan'ı soyundurdum, yere eğdirdim.
14.11.	Keyin egar bosdim.	Sonra eyerledim.
14.12.	Oyog'imga paytava o'radim.	Ayağıma peyteve ¹² sardım.
14.13.	Xurjundan ko'pkari etigimni olib kiydim.	Heybemden köpkeri çizmemi çıkarıp giydim.
14.14.	Etik baland poshnali etik, takaning terisidan bo'ladi.	Çizme yüksek topuklu çizme, tekenin derisinden yapılmış.
14.15.	Teri teskarisi ichiga qaratib tikiladi.	Derinin ters tarafı içe bakacak şekilde dikilir.

¹² Peyteve: a. Ayağa sarılarak çizmenin içine giyilen kumaş.

14.16.	Teskarisi yaltiroq, sirpanchiq bo'ladi.	Ters tarafı daha parlak, kaygan olur.
14.17.	Yuzasi terining o'ng tarafidir.	Yüzü, derinin esas tarafıdır.
14.18.	Etikni mol charvisi bilan moylab turaman.	Çizmeyi sığır iç yağı ile yağlarım.
14.19.	Shunda suv, qor, sovuq o'tmaydi, yirtilmaydi.	Böylece su, kar, soğuk geçirmez, yırtılmaz.
14.20.	Butlari bir qarichcha yirtiq cholvorimni kiydim.	Ayak kısmı bir karış kadar yırtık şalvarımı giyindim.
14.21.	Cholvorimni atayin yirtib qo'yibman.	Şalvarımı bilerek yırttım.
14.22.	Bo'lmasa, ko'pkarida butimga biron nima ilashadi, cholvorimni og'igacha ayirib yuboradi.	Öyle olmazsa köpkeride ayağıma herhangi bir şey ilşebilir, şalvarımı ağına kadar yırtabilir.
14.23.	Telpagim qulog'ini tushirdim.	Telpeğimin kulaklarını indirdim.
14.24.	Uzangiga oyoq ilib, egar qoshidan oldim.	Üzengiye ayak basarak eyerin ön kısmından tuttum.
14.25.	Dashtga qarab endim.	Bozkıra doğru indim.
14.26.	Chavandozlar tevarakni aylanib chopdi.	Atlılar çevrede dolanarak koşturdu.
14.27.	Chavandozlar otlarini pishitdi.	Atlılar atlarını ısındırdı.
14.28.	Odamlar qishloq tarafga qaradi.	İnsanlar köy tarafına baktılar.
14.29.	—Ana, uloq kelayapti! dedi.	—İşte oğlak geliyor! dediler.
14.30.	Qishloqdan ikki otliq keldi.	Köyden iki atlı geldi.
14.31.	Birovi oldida qora uloq.	Birisinin önünde kara oğlak.
14.32.	O'ngarib oldi.	Eğilip aldı.
14.33.	Otliq uloqni oldimizga olib kelib tashladi.	Atlı, oğlağı alıp gelerek önümüze attı.
14.34.	Chavandozlar uloqni otlariga iskatdi.	Atlılar, oğlağı atlarına koklattılar.
14.35.	Uloq yonberini, tevaragini aylantirib ko'rsatdi.	Oğlağın yanını yöresini etrafında çevirip gösterdi.
14.36.	Otlar to'p bo'ldi.	Atlar küme oldu.
14.37.	Yuzlari tandirdan endi uzilgan nonday qizil, mo'ylovli bir odam uloq boshiga keldi.	Suratı tandırdan yeni çıkmış ekmek gibi kırmızı, bıyıklı bir adam oğlağın başına geldi.
14.38.	Ana shu mo'ylov bakovul bo'ldi.	İşte şu bıyıklı, hakem oldu.
14.39.	Qamchi sopini boshi uzra ko'tardi.	Kamçı sapını başının üzerine kaldırdı.
14.40.	Jarangdor ovozda aytdi.	Çınlayan bir sesle konuştu:
14.41.	—Chavandozlar-ov!	—Atlılar hey!
14.42.	Gapimni o'ng qulog'ing bilan-da, chap qulog'ing bilan-da, eshitib ol!	Sözümü hem sağ kulağınızla hem sol kulağınızla dinleyin!
14.43.	Chilvir solma — bir!	Çilvir salma, bir!

14.44.	Bir-birovingni yomon gap bilan so'kma — ikki!	Birbirinize kötü laf etmeyin, iki!
14.45.	Qamchi solma — uch!	Kamçı sallama, üç!
14.46.	Yiqilgan chavandoz ustiga ot solma — to'rt!	Düşen atının üzerine atını salma, dört!
14.47.	Ot qochganda ushlashga yordam ber — besh!	At kaçtığında yakalamaya yardım et, beş!
14.48.	Bakovul shunday dedi-da, o'zi to'dadan chetga chopib chiqdi.	Hakem bunları söyledi ve gruptan kenara koşarak çıktı.
14.49.	To'dani aylanib chopib, jar soldi:	Grup dolanıp koşarken, seslendi:
14.50.	—Birinci zotiga bir ro'mol, o'n so'm puli bor!	—Birinci ödülde bir şal, on som ¹³ para var!
14.51.	Eshitmadim demanglar!	İşitmedim demeyin!
14.52.	Chavandozlar to'daga ot soldi.	Atlılar sürüye atlarını saldı.
14.53.	Otlarini qimti-di.	Atlar dişlerini sıktı.
14.54.	Otlarini tizzalari bilan niqtadi, otlarini qamchiladi, otlarini uloqqa haydadi.	Atlarını dizleri ile mahmuzladılar; kamçılادılar, oğlağın üzerine sürdüler.
14.55.	Uloq sonsiz ot tuyoqlari orasida qoldi.	Oğlak sayısız at toynakları arasında kaldı.
14.56.	Qo'llar uloqqa talpindi, ammo ololmadi.	Eller oğlağa uzandı ama yetişmedi.
14.57.	—Ha-ha-ha!	—Ha ha ha!
14.58.	—Chu-chu-chu!	—Çu çu çu!
14.59.	—Bos-bos-bos!	—Bas bas bas!
14.60.	Talpinishlar samara bermadi.	Çırpınışlar sonuç vermedi.
14.61.	Uloq yerdan qo'zg'olmadi.	Oğlak yerden kalkmadı.
14.62.	O'zini uloqqa urayotganlar o'zida, otlari-da g'arq terga botdi.	Oğlağa uzananların kendileri de atları da tere battı.
14.63.	Chavandozlar dastlabki shashtidan qaytdi.	Atlılar az önceki heveslerinden vazgeçtiler.
14.64.	Otlar shashtidan qaytdi.	Atlar da heveslerinden vazgeçti.
14.65.	Ayrim chavandozlar to'da chetiga chiqdi.	Bazı atlılar sürünün kenarına çıktılar.
14.66.	Peshonalarini arttdi, tomoshago'y bo'ldi.	Alınlarını sildiler, izleyici oldular.
14.67.	Endi, to'da tevaragida yurgan chavandozlar o'zini uloqqa urdi.	O an da sürünün etrafında yürüyen atlılar oğlağın üzerine yürüdü.
14.68.	Men Tarlon boshi uzra qamchi havolatdim.	Ben Tarlan'ın başı üzerinden kamçıyı havalandırdım.
14.69.	Tarlonni qimtib-qimtib, to'daga haydadim.	Tarlan'ı dudaklarımı ısıra ısıra, sürüye sürdüm.
14.70.	Tarlon otlar siquvida turtinib-burtinib uloqqa yetib keldi.	Tarlan atların sıkıştırması arasında itilip kakılarak oğlağa yetiştı.
14.71.	Uloqni bir aylanib to'xtadi.	Oğlağın etrafında bir dolanıp durdu.

¹³ Som: a. Özbekistan Cumhuriyeti para birimi.

14.72.	Men qamchini sopidan tishlab oldim.	Ben kamçıyı sapından dişledim.
14.73.	O‘zim uloqqa uzaldim.	Oğlağa uzandım.
14.74.	Endi ko‘tarib edim, bir ot tuyog‘i bosib qolib, uloq qo‘limdan tushib ketdi.	Tam kaldıracak idim, bir at toynağını basınca oğlak elimden düşüverdi.
14.75.	Tarlonni otlar to‘dasi surdi.	Tarlan’ı at sürüsü kovaladı.
14.76.	Tarlon qalqib-qalqib, uloq naryog‘iga gandiraklab o‘tdi.	Tarlan çeke çeke oğlağı öteki tarafa sendeleyerek götürdü.
14.77.	Chetga chiqib qoldi.	Kenara çıktı.
14.78.	Tarlon shashti qaytmasin, ruhi tushmasin, deya bir chaqirimcha yerga chopib borib, chopib keldim.	Tarlan’ın hevesi kaçmasın, morali bozulmasın diye bir çakırım ¹⁴ kadar yere koşturup, ardından koşturarak döndüm.
14.79.	Go‘yo uloqni olib chiqdim!	Güya oğlağı alıp çıktım!

15

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
15.1.	Uloq yerdan qimirlamadi.	Oğlak yerden kımıldamadı.
15.2.	Shunda bakovul zotni oshirdi.	O zaman hakem ödülü artırdı:
15.3.	—Chavandozlar-ov!	—Oğlakçılar hey!
15.4.	Eshitmadim demanglar, ustiga yana bir go‘sam serka qo‘yildi!	Duymadım demeyin, üzerine bir de teke eklendi!
15.5.	Chavandozlar chuh-chuh, deya otlarini uloqqa chorladi.	Biniciler deh deh diyerek atlarını oğlağa sürdüler.
15.6.	Sag‘rilariga tars-tars qamchilar urdi.	Sağrılarına kamçılar vurdular.
15.7.	Otlar pishqirdi, otlar kishnadi.	Atlar burunlarından soludu, kişnediler.
15.8.	Nihoyat, uloq yerdan ko‘tarildi.	Nihayet oğlak yerden kaldırıldı.
15.9.	To‘da asta-asta jonlandi.	Sürü yavaş yavaş hareketlendi.
15.10.	Otlar qulog‘i lik-lik etdi.	Atların kulakları oynadı.
15.11.	To‘da pastga siljidi.	Sürü aşağı ilerledi.
15.12.	Bakovul jar soldi.	Hakem yüksek sesle:
15.13.	—Uloq ko‘tarildi, uloq ko‘tarildi!	—Oğlak kaldırıldı, oğlak kaldırıldı!
15.14.	To‘da birdan jonlandi.	Sürü birden canlandı.
15.15.	Otlar yoppasiga chopdi.	Atların her biri koştu.
15.16.	Otlar uloq tevaragida chopdi.	Atlar oğlağın etrafında koştu.
15.17.	Bor e‘tiborlari uloqda bo‘ldi.	Bütün dikkatleri oğlakta idi.
15.18.	—Uloq ketdi!	—Oğlak gitti!
15.19.	Uloq Burnoch bilan Samanda borayapti!	Oğlak, burnoç ile semendin olacak!
15.20.	Nimaga burnoch ot deymiz!	Niye burnoç at diyoruz!

¹⁴ Çakırım: a. Bir insan sesinin ulaşabileceği mesafe.

15.21.	Boisi, burnoch ot peshonasida qashqasi, burni uchida olasi bo'ladi.	Söz konusu burnoç atın alnında benekleri, burun ucunda alacası olur.
15.22.	Butlari-da ola bo'ladi.	Bacakları da alaca olur.
15.23.	Burnoch otning xili ko'p bo'ladi.	Burnoç atın türleri çok olur.
15.24.	Ko'k burnoch, qora burnoch, to'riq burnoch, jiyron burnoch!	Gök burnoç, kara burnoç, doru burnoç, kestane renkli burnoç!
15.25.	Saman ot bo'lsa, sariq yollari, dumlari qora bo'ladi.	Boz renkli atın ise sarı yelesi, kuyruğu siyah olur!
15.26.	Yol-quyruq'i oqlari-da bo'ladi.	Yelesi, kuyruğu beyaz olanları da olur.
15.27.	Burnoch bilan Saman quloqlarini quyon quloqlari misol chimirib chopdi, zinkiyib chopdi.	Burnoç ile boz renkli at kulaklarını tavşankulağı misali dikerek koştu, aceleyle koştu.
15.28.	Uloq oralarida shalvirab bordi.	Oğlak aralarında mecalsizce kaldı.
15.29.	Uloqning bir buti Burnochda, bir buti Samanda bo'ldi.	Oğlağın bir ayağı burnoçta bir ayağı boz renkli atta idi.
15.30.	Chavandozlar o'z taraflariga chalg'ayib, tortishib bordi.	Biniciler kendi taraflarına geçerek tartışmaya başladılar.
15.31.	Tevaragida o'nlab qo'llar uloqqa uzaldi, ammo yetolmadi.	Çevredeki onlarca el oğlağa uzandı, ama yetişemedi.
15.32.	Yetganlari uloqni yulib ololmadi.	Yetişenler de oğlağı çekip alamadı.
15.33.	Otlar Burnoch bilan Samanni o'rab chopdi.	Atlar burnoç ile semenin etrafını çevreleyerek koştu.
15.34.	—Uloq Burnoch bilan Samanda borayapti!	—Oğlak, burnoç ile semende gidecek!
15.35.	Uloq Samanga o'tdi, uloq Samanda!	Oğlak semene geçti, oğlak semende!
15.36.	Bos!	Tamam!
15.37.	Darhaqiqat, Saman chavandozi epchillik bilan uloqni taqimiga bosdi.	Gerçekten Binici Semen çeviklikle oğlağın uyluk kemiğine bastı.
15.38.	O'ng tarafiga qiyshaydi.	Sağ tarafa meyillendi.
15.39.	Jilovni o'ngga burdi.	Dizgini sağa çevirdi.
15.40.	Saman yo'lini o'ngdan soldi.	Semen sağdan yoluna devam etti.
15.41.	Chavandozlar talashish foydasizligini bildi.	Atlılar tartışmanın faydasız olduğunu anladı.
15.42.	Birin-birin orqada qoldi.	Birer birer arkada kaldılar.
15.43.	—Halo-o-ol!	—Helal!
15.44.	Samanniki halol!	Semen helal!
15.45.	Tashla, Saman, tashla!	At, semen, at!
15.46.	E barakalla-ye!	Berekallah!
15.47.	Saman, kel, haqingni ol!	Semen, gel, hakkını al!
15.47.	Saman uloqni yerga tashladi.	Semen, oğlağı yere fırlattı.
15.48.	Bakovulga qarab yurdi.	Hakeme doğru yürüdü.
15.49.	Chavandozlar yerga tushgan uloqqa qarab yurdi.	Athılar yere düşen oğlağa doğru yürüdüler.
15.50.	Yana uloqqa yopirildi.	Yine oğlağa saldırıldı.

15.51.	Uloq bu gal maydagina bir to'riqda ketdi.	Oğlak bu sefer ufak bir doruya gitti.
15.52.	Birodarlar, to'riq ot malla bo'ladi.	Biraderler, doru at kumral olur.
15.53.	Bo'yni xuddi ko'zoynakli ilon misol gajak-gajak bo'ladi!	Boynu ayni kobra yilani misali kıvrım kıvrım olur!

16

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
16.1.	Yanagi uloq menga nasib etdi.	Yeni oğlak bana nasib oldu.
16.2.	Men uloqdan umid qilmadim.	Ben oğlağa ümit bağlamadım.
16.3.	To'da chetida turdim.	Sürünün kenarında durdum.
16.4.	Uloqni Yaratganning o'zi yetkazdi.	Oğlağı Yaradan'ın kendi gönderdi.
16.5.	Bir qizilko'k uloqni yerdan sudrab chiqdi.	Bir kızılkök, oğlağı yerde sürükledi.
16.6.	Qizilko'k shundaygina yonimizga keldi.	Kızılkök bundan sonra yanımıza geldi.
16.7.	Shunda chavandozi uloqni ot tizzasi bo'yi ko'tardi.	O sırada binici, oğlağı atın diz boyuna kadar kaldırdı.
16.8.	Men enkayib, uloqqa yopishdim.	Ben eğilip oğlağa yapıştım.
16.9.	Qaddimni ko'tardim, Tarlon biqiniga tizzamni nuqib ayqirdim.	Bedenimi yükselttim, Tarlan'ın böğrüne dizimi bastırarak söylendim.
16.10.	—Ha-a!	—Evet e!
16.11.	Tarlon bir yulqinib, to'dadan uzib chiqdi.	Tarlan kendini kurtararak tödeden ayrıldı.
16.12.	Ketimdan chavandozlar ot soldi.	Arkamdan atlılar at koşturdu.
16.13.	Ko'plari menga yetib keldi, uloqqa uzaldi.	Çoğu bana yetişti, oğlağa uzandı.
16.14.	Shunda Tarlonga qamchi bosdim.	O anda Tarlan'a kamçıyı bastım.
16.15.	Ammo Tarlon jadallamadi, aksincha, tobora sekinlab chopdi.	Ama Tarlan hareketlenmedi, aksine git gide yavaşladı.
16.16.	Hayron bo'lib, olg'a qaradim.	Şaşırarak ileri baktım.
16.17.	Ana shunda nima gapligini bildim.	Ondan sonra ne demek istediğini anladım.
16.18.	Oldinda bir odam bo'yi soy bo'ldi...	Önünde bir insan boyu dere vardı...
16.19.	Nima qilishimni bilmadim.	Ne yapacağımı bilemedim.
16.20.	Jilovni buraman degunimcha soy labiga kelib qoldim.	Dizgini çevireyim diyene kadar derenin ağzına geldim.
16.21.	Tarlon soy yoqalab chopdi.	Tarlan dere boyunca koştu.
16.22.	Uloq soy tarafda bo'ldi.	Oğlak derenin diğer tarafında idi.
16.23.	Shu sababli-da uloqqa birov kelolmadi.	Bundan dolayı da oğlağa kimse yetişemedi.
16.24.	Shunday bo'lsa-da, qo'li uzun chavandozlar Tarlon sag'risi, Tarlon bo'yni osha uloqqa uzaldi.	Şöyle ki, eli uzun olan atlılar, Tarlan'ın sağrısının, boynunun üzerinden oğlağa uzandı.

16.25.	Men uloqni bermadim.	Ben oğlağı vermedim.
16.26.	Ayniqsa, Tarlon uloqni bergisi kelmadi.	Bilhassa Tarlan'ın oğlağı veresi gelmedi.
16.27.	Soy yoqalab chopdim.	Dere boyunca koştum.
16.28.	Shunda-da bakovul ovozidan darak bo'lmadi.	Bunda da hakemden ses çıkmadı.
16.29.	Endi jilovni qo'yib yubordim.	Bundan sonra yuları bıraktım.
16.30.	Taqimimdagi uloqni qo'shqo'llab ushladim.	Takımimdaki oğlağı iki elimle yakaladım.
16.31.	Tarlon endi o'z bilganicha chopdi.	Tarlan şimdi kendi bildiğince koştı.
16.32.	Soyda esa, adog' bo'lmadi...	Derede ise son bulmadı...
16.33.	Chavandozlar ketimdan qolmay ta'qib etdi.	Atlılar arkamda ayrılmadan takip ettiler.
16.34.	Shunda Tarlon birdan... soyga qarab zinkiydi.	Bundan sonra Tarlan birden dereye doğru aceleyle koştı.
16.35.	Old oyoqlarini ko'tardi, o'zini soyga tashladi.	Ön ayaklarını kaldırdı, kendini dereye attı.
16.36.	Etларim jimir-jimir etdi.	Etlerim diken diken oldu.
16.37.	Ko'zlarim otilib chiqib ketayotganday bo'ldi.	Gözlerim yerinden çıkacak gibi oldu.
16.38.	Oyog'im yerdan uzilganini tuydim.	Ayağımın yerden kesildiğini hissettim.
16.39.	O'zimni muallaq sezdim.	Kendimi kaybettim sandım.
16.40.	Ko'nglimdan, o'lgan shunday o'lar ekan-da, degan gap o'tdi.	İçimden, ölen böyle ölür imiş denen söz geçti.
16.41.	Ko'zlarimni chirt yumdim, uloqni qo'yib yubordim...	Gözlerimi hemen yumdum, oğlağı bıraktım...
16.42.	Zo'r bir zarbdan qalqib ketdim.	Dayak yemiş gibi kalktım.
16.43.	Yuragim tovonimga tushib ketganday bo'ldi.	Yüreğim ağzıma gelecek gibi oldu.
16.44.	Hushim boshimdan uchdi.	Aklım başımdan gitti.
16.45.	Jonholatda Tarlon bo'yniga yopishdim.	Can havliyle Tarlan'ın boynuna yapıştım.
16.46.	Mahkam quchoqlab oldim...	Sıkıca kucakladım...

17

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
17.1.	Ko'zlarimni ochdim.	Gözlerimi açtım.
17.2.	Yo, tavba, Tarlon hamon chopib borayapti.	Ya tövbe, Tarlan hâlâ koşuyordu.
17.3.	Endi soyda chopib borayapti.	Şimdi dereye koşuyordu.
17.4.	Tarlon bir-bir bosib, oyoq ildi.	Tarlan yavaşladı ve durdu.
17.5.	Boshini egdi.	Başını eğdi.
17.6.	Pishillab nafas oldi.	Burnundan nefes aldı.
17.8.	Men qaddimni rostladim.	Ben vücudumu doğrulttum.

17.9.	O‘zimga keldim.	Kendime geldim.
17.10.	Men tag‘in ko‘zimni yumdim.	Tekrar gözümü yumdum.
17.11.	Yuqoridan bakovul ovoz berdi.	Yukarıdan hakem seslendi:
17.12.	—Zot joyida!	—Ödül yerinde!
17.13.	Zot joyida qoldi!	Ödül duruyor!
17.14.	Yuqoriga o‘girildim.	Yukarıya doğru döndüm.
17.15.	Otliqlar soy labida qator bo‘lib qaradi.	Atlılar dere ağzında sıralanıp baktı.
17.16.	Uzalib, jilovni oldim.	Uzanıp yuları aldım.
17.17.	Yuqoriga chiqadigan yo‘l qidirib, soy yoqaladim.	Yukarıya çıkan yol arayarak dere boyunca ilerledim.
17.18.	Yuqorida chavandozlar salmoqlab-salmoqlab gapirishdi.	Yukarıda oğlakçılar üstüne basa basa konuşuyorlardı: :
17.19.	—Odamning boshi aylanib ketadi-ya!	—İnsanın akli dolanıp gider ya!
17.20.	—Shu Tarlonda ikkita yurak bor!	—Şu Tarlan‘da iki tane yürek var!
17.21.	—Bordi-yu, bitta bo‘lsa, o‘zining kallasiday!	—Bir tane olsa bile, o da kesin kendi kafası kadardır!
17.22.	—Tarlon dilovar ot ekan!	—Tarlan dilaver at imiş!
17.23.	Bakovul tayinladi:	Hakem tembih etti :
17.24.	—Tarlon-ov, uloqniyam olib chiq! dedi.	—Tarlan hey, oğlağı da alıp çık! dedi.
17.25.	Men o‘zimni eshitmaslikka oldim.	Ben duymazlıktan geldim.
17.26.	Uloqqa qaytib borgim kelmadi.	Oğlağa dönüp gidesim gelmedi.
17.27.	Bir nishabroq yerdan yuqoriladim.	Hafif eğimli bir yerden yukarı çıktım.
17.28.	Egar-abzallar oldiga bordim.	Koşum takımlarının yanına vardım.
17.29.	Tarlonni yalang‘ochladim.	Tarlan‘ı soyundurdum.
17.30.	Tarlonning bor vujudini qarab ko‘rdim.	Tarlan‘ın bedenine baktım.
17.31.	Oyoqlarini siladim.	Ayaklarını elimle kontrol ettim.
17.32.	Xudoga shukur, lat yemadi.	Allah‘a şükür zarar görmemiş.
17.33.	Yerga yumalatib-yumalatib sovutdim.	Yerde uvarlatıp yuvarlatıp idman yaptırđım.
17.34.	Bosh-adoq qashiladim.	Başını ayağını kaşıdım.
17.35.	Bo‘ldi, endi Tarlonni uloqqa solmayman.	Tamam, artık Tarlan‘ı oğlağa salmıyorum.
17.36.	Bo‘ldi, Tarlon g‘olib bo‘ldi...	Tamam, Tarlan galip geldi...

18

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
18.1.	Keyin... keyin, o‘zimning-da, araz fe‘lim tutdi...	Sonra... Sonra, kendimin de darılacağı tuttu...
18.2.	Birodarlar, sizga bir nima aytayinmi?	Biraderler, size bir şey söyleyeyim mi?

18.3.	Men araz urishni yaxshi ko'raman!	Ben küslük savaşını iyi görüyorum!
18.4.	O'layin agar-a!	Öleyim öyle değilse!
18.5.	Oy tug'adi, o'ttizida to'ladi.	Ay doğdu, otuzunu da doldurdu.
18.6.	Shu oyda biror bir nimadan, aqalli bir martagina bo'lsa-da, arazlamasam bo'lmaydi.	Bu ay da herhangi bir şeyden hiç olmazsa bir defa da olsa küsmesem olmaz.
18.7.	Shu oyda kun ko'rganday bo'lmayman!	Bu ayda güngörmüş gibi olmam!
18.8.	Ko'nglim g'ash bo'lib yuradi.	Gönlüm rahatsız olur.
18.9.	Bir nima yo'qotganday tevarakka alanglab qolaman.	Bir şey kaybetmiş gibi etrafı ararım.
18.10.	Bahonatalab bo'laman.	Bahane ederim.
18.11.	Biron-bir bahona izlayman.	Herhangi bir bahane ararım.
18.12.	Qildan qiyiq chiqaraman.	Kıldan kıymık çıkarırım.
18.13.	Ignaday nimani tog'day qilib ko'nglimga olaman.	İğne kadar şeyi dağ gibi yapıp içime atarım.
18.14.	Tumshuq qilib olaman!	Büyütürüm!
18.15.	O'zimni o'zim xo'rlangan deb bilaman.	Kendi kendimi aşağılanmış hissederim.
18.16.	Ko'nglim cho'kib... otam bechorani eslayman!	İçim acıyarak, babam, biçareyi düşünürüm!
18.17.	Odamlar meni sag'irligimni bilib xo'rlayapti, deyman.	İnsanlar benim yetimliğimi bilip hor görüyorlar, derim.
18.18.	Sag'ir bo'pmiz, aybdor bo'pmizmi, deyman.	Yetimmişiz, suçlu muymuşuz, derim.
18.19.	Undan keyin... kalamdan o'pkalayman!	Ondan sonra... kafama öfkelenirim!
18.20.	Xo'rlanishim boisini kal kalamdan ko'raman.	Aşağılanmamın sebebini kel kafam olarak görürüm.
18.21.	Kallam kal-da, bo'lmasa, meni shunchalik xo'rlarmidilar, deya o'ksinaman.	Kafam kel olmasa, beni bu kadar horlar mıydılar, diye üzülürüm.
18.22.	Shunda: uzangi yo'ldoshlarim oraga tushadi.	Sonra, atlı arkadaşlarım araya girer.
18.23.	Ot jilovini ushlab, tavallo qiladi:	Atın dizginini tutarak yalvarırlar:
18.24.	—Bir martagina shaytonga hay bering, Ziyodulla chavandoz! deydi.	—Atlı Ziyadulla, bir defalığına lanet olsun şeytana deyiver! derler.
18.25.	Arazlashimning ana shu yerlari ko'nglimga yog'day yoqadi!	Dargınlığım gönlümde işte bu yerleri yağ gibi yakar!
18.26.	Qobog'imni uyub-uyub, olislarga qarayman.	Suratımı asarak uzaklara bakarım.
18.27.	Miq etmayman!	Ses etmem!
18.28.	Uzangi yo'ldoshlarim yanada g'ayrat qiladi.	Atlı arkadaşlarım yine de çaba gösterirler:

18.29.	—Ziyodulla chavandoz, siz ko‘p ulug‘ chavandozsiz, shu safar bizni o‘ylang! deydi.	—O‘g‘lakçı Ziyadulla, siz çok büyük o‘g‘lakçısınız, bu sefer bizi düşünün. derler.
18.30.	Ahay-ahay!	Hey yavrum hey!
18.31.	Jonning huzuri-ya!	Canıma değdi!
18.32.	Vujudim huzur qiladi, vujudim rohat qiladi!	Vücutum huzur duyuyor, vücudum rahatlıyor!
18.33.	Ana shunda moyillik beraman!	İşte o anda kabul ediyorum.
18.34.	O‘ychan-o‘ychan bosh iring‘ayman.	Düşünceli düşünceli baş sallarım.
18.35.	—Mayli, ko‘p qo‘ymadilaringiz, yuzlaringizdan o‘tolmadim, deyman.	—Tamam, bırakmadınız, hatırınızı kırmıyorum, diyorum.
18.36.	Ko‘pdan buyon araz urish xumor qilib yurib edi.	Çoktan beri birisine küsmek istemiştim.
18.37.	Mana, qulay vaqt keldi!	İşte uygun vakit geldi!
18.38.	Yaratganning o‘zi suygan bandasiga yubordi!	Yaradan‘ın kendisi sevdiği kuluna gönderdi!
18.39.	Bahona-da binoyiday bo‘ldi:	Bahane de yerinde gibi oldu:
18.40.	Ot insonni deb jonini ayamadi, bakovul bo‘lsa, ot fidoyiligini taqdirlamadi!	At, insan için kendi canına acımadı; hakem ise atın fedakârlığını tasdiklemedi!
18.41.	Ana bahona!	İşte bahane!

19

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
19.1.	Men arazlab o‘tira berdim.	Ben küsüp oturuverdim.
19.2.	Bir jiyron ot seldanang otib keldi.	Bir ciyran at ¹⁵ şahlanarak geldi.
19.3.	Bakovul oldiga bordi.	Hakemin yanına gitti.
19.4.	Birodarlar, jiyron — malla ot bo‘ladi.	Biraderler, ciyran at; kestane renkli, kumraldır.
19.5.	Oyog‘i olapaycha.	Ayağı aksak.
19.6.	Ayrimlari peshonasida qashqasida bo‘ladi.	Alnının ayrımları arası benek olur.
19.7.	Bunisida yo‘q bo‘ldi.	Onun gibisi de yoktur.
19.8.	Jiyron chavandozi soqoldor chavandoz bo‘ldi.	Ciyran atın sahibi sakallı atlı olur.
19.9.	Chavandoz ovozi nordon-nordon bo‘ldi, ammo xushtalqin bo‘ldi:	O‘g‘lakçının sesi acı acı duyuldu, ama güzel söz söyledi:

¹⁵ “Ciyran (jiyron) at: Kumral veya kestane rengine olur. Ayağı alacalı olur. Bazılarının alnında kaşkası vardır” (Baydemir, s.160).

19.10.	—Ay bakovul, mo‘yloving bo‘lgan bilan, insofing yo‘q ekan! dedi.	—Hey hakem, bıyığın varmış ama insafın yokmuş! dedi.
19.11.	Qara, Tarlon o‘zini qayerdan tashladi!	Bak, Tarlan kendini nereden attı!
19.12.	Ot sendan, mendan qo‘rqqanidan tashlamadi.	At senden benden korktuğundan atlamadı.
19.13.	Yo‘q, odamzotga fidoyiligidan tashladi!	Hayır, insana olan fedakârlığından atladı!
19.14.	Bundayin botir ot boshidan zar sochsang-da, haqing ketmaydi!	Böyle mert atın başından altın saçsan da hakkını ödeyemezsin!
19.15.	Ber haqini!	Ver hakkını!
19.16.	—Uloq qo‘lidan tushib ketdi! dedi bakovul.	—Oğlak elinden düştü! dedi hakem.
19.17.	—Bersang berding, bermasang, shu Tarlonga uyimdan bir qo‘y olib kelib beraman!	—Vereceksen ver, vermeyeceksen şu Tarlan’a evimden bir koyun alıp gelip veririm!
19.18.	Ayt, bo‘larini ayt!	Söyle olurunu söyle!
19.19.	Bakovul arosatda qoldi.	Hakem arada kaldı.
19.20.	Nima qilishini bilmadi, nima deyishini bilmadi.	Ne yapacağını ne diyeceğini bilemedi.
19.21.	Haq berayin desa, boyatdan buyon bot-bot bekor, dedi.	Hakkını vereyim dese, ne zamandan beri hemen hemen işsiz, dedi.
19.22.	Endi gapidan qaytish bo‘ladi.	Şimdi sözünden dönmüş olacak.
19.23.	Haq bermayin desa, tag‘in bo‘lmadi.	Hakkını vermeyeyim dese, yine olmayacak.
19.24.	Soqoldor chavandozda avzoy yomon, uyidan qo‘y olib kelib beradi.	Sakallı atlının da hâli kötü, evinden koyun alıp verecek.
19.25.	Yomon-yomon, ana unda yomon!	Kötü kötü, işte bu kötü!
19.26.	Bakovul nomiga yomon, to‘y nomiga yomon!	Hakemin şanı için de kötü, düğünün şanı için de kötü!
19.27.	Bakovul o‘yladi-o‘yladi, oxiri gapini qaytib oldi.	Hakem düşündü düşündü, sonunda sözünü geri aldı.
19.28.	Soqoldor chavandozga yuzlandi.	Sakallı atlıya doğru baktı:
19.29.	—Chavandoz bova! dedi.	—Atlı dede! dedi.
19.30.	Oshingni yesa-da mard yesin, boshingni yesa-da mard yesin!	Aşını yese de mert yesin, başını yese de mert yesin!
19.31.	Bunday tantilikdan keyin, haq sizdan aylansin! dedi.	Böyle yardımseverlikten sonra, hak sizden yana olsun! dedi.
19.32.	Bakovul menga bir serka bilan yigirma besh so‘m pul berdi.	Hakem bana bir teke ile yirmi beş som para verdi.

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım

20.1.	Ko'pkari oxirigacha yonboshlab yotdim.	Köpkerinin sonuna kadar yan gelip yattım.
20.2.	Uzangi yo'ldoshlarim bir marta-da uloq ololmadi.	Atlı arkadaşlarım bir daha da oğlak alamadı.
20.3.	Ko'pkaridan qo'lini burunlariga tiqib qaytdi.	Köpkeriden elleri boş döndüler.
20.4.	Shunda, uzangi yo'ldoshlarimga yuz soldim.	O anda üzengi arkadaşlarıma baktım.
20.5.	—Endi qaysi yuz bilan elga ro'para bo'lamiz? dedim.	—Şimdi hangi yüz ile yurda gideceğiz? dedim.
20.6.	Yigirmaday chavandoz-a!	Yirmi kadar atlı ha!
20.7.	Olganimiz bor-yo'g'i bitta serka bo'lsa!	Aldığımız var yok bir tane teke!
20.8.	Shuniyam tilab oldik!	Onu da yalvararak aldık!
20.9.	Chavandozlar boshi egik bo'ldi.	Atlılar başlarını eğdi.
20.10.	Bilmadik, deya yelka qisdi.	Bilemedik, diyerek omuz silktiler.
20.11.	—Yaxshisi, bunday qilamiz.	—İyisi mi şöyle yapalım.
20.12.	Yo'lda oyoq ilamiz.	Yola çıkarız.
20.13.	Qishloqqa qorong'ilatib kirib boramiz.	Köye karanlık basınca gireriz.
20.14.	Binoyimi?	İyi mi?
20.15.	—Binoyi, binoyi, dedi chavandozlar.	—İyi iyi, dedi atlılar.
20.16.	Qishloqqa bir adir qoldi.	Köye bir tepe kaldı.
20.17.	Chavandozlar otdan tushdi.	Biniciler atlarından indiler.
20.18.	Adirda yonboshlab yotib oldi.	Tepede uzanıp yattılar.
20.19.	Toshday qorong'i tushdi.	Çok yoğun karanlık çöktü.
20.20.	Chavandozlar tag'in otlandi.	Biniciler tekrar atlandı.
20.21.	Birov-yarim duch keladi, degan hadik bilan men oldinda yurdim.	Birileri rast gelecek diye kuşku ile ben önden yürüdüm.
20.22.	Oldimda serka bor-da.	Önümde teke var.
20.23.	El ko'zi...	Kem göz...
20.24.	Aytganim bo'ldi.	Söyleyeceğim geldi.
20.25.	Toshloqdan o'tib, bir qoraga yo'liqdim.	Taşlıktan geçerken bir karartı gördüm.
20.26.	Yo'lni burib soldim.	Yolumu çevirdim.
20.27.	Qora olisdan ovoz berdi:	Karartı uzaklıktan seslendi:
20.28.	—Hay, o'sha yoqda bir ola mol ko'rmadilaringizmi?	—Hey, şu tarafta alaca bir hayvan gördünüz mü?
20.29.	—Ko'rmadik.	—Görmedik.
20.30.	—Ziyodulla chavandoz?	—Atlı Ziyadulla?
20.31.	Senmisan?	Sen misin?
20.32.	Ko'pkaridan qaytdilaringmi?	Oğlak oyunundan döndünüz mü?
20.33.	—Shunday, shunday!	—Öyle öyle!
20.34.	—Qalay, quruq qaytmadilaringmi, ishqilib?	—Nasıl, boş dönmediniz değil mi?
20.35.	—Esa-chi!	—Elbette!

20.36.	—Bilinmayapti-ku!	—Bilmiyorum ki!
20.37.	Men oldimdagi serka junini og‘ritib-og‘ritib tortdim.	Ben önümdeki tekenin kılını incite incite çektim.
20.38.	Serka uzib-uzib ma‘radi.	Teke kesik kesik meledi.
20.39.	—Eshityapsizmi, ovozini?	—İşitiyor musunuz sesini?
20.40.	—Ha, yaxshi-yaxshi!	—Evet iyi iyi!
20.41.	Ishqilib, bo‘sh kelmanglar!	Aman, boş gelmeyiniz de!
20.42.	Sizlar, elning e‘tibori-da!	Sizler halkın itibarisiniz!
20.43.	—Ana shunday ovozli jonlilardan barimizda bor!	—İşte bunun gibi ses çıkaran canlılardan hepimizde var!
20.44.	Xurjundagi qat-qat to‘nlarni aytmasakda bo‘ladi!	Heybedeki kat kat kaftanları söylemesek de olur!

21

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
21.1.	Boysunga to‘yga jo‘nadim.	Boysun’a, düğüne doğru yola çıktım.
21.2.	Yer bilch-bilch loyligidan, ot dumini tugib qo‘ydim.	Yer vıcık vıcık çamur, atın kuyruğunu bağladım.
21.3.	Birodarlar, boysunliklar qitmir el, baxil el, ichiqora el!	Biraderler, Boysunlular dedikoducu halk, cimri halk, içi kara halk!
21.4.	Birovga bir nima qiymaydi!	Kimseye bir şey vermeye kıymazlar!
21.5.	O‘zlari bo‘lolmaydi, bo‘lganni ko‘rolmaydi!	Kendilerinin olmaz, olanı da görmezler!
21.6.	Bizning omadimizni kamsitadi!	Bizim talihimizi azımsarlar!
21.7.	Bizning muvaffaqiyatimizni yerga uradi!	Bizim başarımızı aşağılarlar!
21.8.	Parokandaligimizni ko‘rib quvonadi!	Dağınıklığımızı görüp sevinirler!
21.9.	Yayrab kuladi, miriqib kuladi!	Zevk alıp gülerler, katılarak gülerler.
21.10.	Voy bechora-ye, voy bechora-a, deydi!	Vay çaresizler vay çaresizler derler!
21.11.	Nachora, birodarlar, nachora, sut bilan kirgan, jon bilan chiqadi!..	Ne çare biraderler ne çare, can çıkar huy çıkmaz!..
21.12.	Bugungi ko‘pkarida-da shunday bo‘ldi.	Bugün ki köpkeride de böyle oldu.
21.13.	Sho‘rchidan Fayzulla chavandoz keldi.	Şorçı’dan Atlı Feyzulla geldi.
21.14.	Vo ukkag‘ar, ana chavandoz!	Vay anassını, işte oğlakçı dediğin!
21.15.	Besh ketdim!	Hoşuma gitti!!
21.16.	Ostidagi oti qizbel!	Altındaki atı ince belli!
21.17.	Suv ilonday chopdi!	Su yılanı gibi süzüldü!
21.18.	Uloqni ketma-ket ikki bor ayirdi!	Oğlağı arka arkaya iki kez alıp götürdü!
21.19.	Uchinchisi menda ketdi.	Üçüncüsünde bende kaldı.

21.20.	Uloq goh sho‘rchiliklarda, goh bizda, goh vaxshivorliklarda yurdi.	O‘g‘lak gah Şorçililerde gah bizde gah Vahşivarlılarda dolaştı durdu.
21.21.	Boysunliklarga tegmadi.	Boysunlulara geçmedi.
21.22.	Fayzulla chavandoz uloqni uchini bor yerdan uzib oldi!	Atlı Feyzulla o‘g‘lağı üçüncü kez yerdan tutup aldı!
21.23.	Ana shunda boysunliklar kuyib ketdi!	İşte o anda Boysunlular çok bozuldu.
21.24.	Bir boysunlik Fayzulla otining jilovidan tortib qoldi.	Bir Boysunlu, Feyzulla’nın atının dizginini çekti.
21.25.	Yana bir boysunlik uloqni yulqib-yulqib tortdi.	Yine bir Boysunlu o‘g‘lağı yola yola çekti.
21.26.	Fayzulla chavandoz qo‘lidan tushirib yubordi!	Atlı Feyzulla elinden düşürdü.
21.27.	Fayzulla chavandoz yana uloqqa uzaldi.	Atlı Feyzulla tekrar ulağa uzandı.
21.28.	Yana uloqni olib jo‘nadi.	Tekrar o‘g‘lağı alıp döndü.
21.29.	Qizbeli toziday chopdi!	İnce belli atı tazı gibi koştu.
21.30.	Boysunliklar keyinda qolib ketdi.	Boysunlular arkada kaldı.
21.31.	Ammo ulkan bir ayg‘ir izma-iz yetib bordi.	Ama büyük bir aygır peşi sıra yetişip geldi.
21.32.	Ayg‘ir chavandozi uloqqa uzalmadi.	Atlı Aygır o‘g‘lağa uzanamadı.
21.33.	Yo‘q, uzalmadi.	Hayır, uzanamadı.
21.34.	Ayg‘ir, Fayzullaning Qizbelini ko‘kragi bilan urib o‘tib ketdi!	Aygır, Feyzulla’nın kızbeline göğsü ile vurup geçip gitti!
21.35.	Qasddan qildi, qasddan!	Kasıtlı yaptı, kasıtlı!
21.36.	Fayzulla chavandoz Qizbeli umbaloq oshib yiqildi.	Atlı Feyzulla’nın kızbeli yuvarlanarak düştü.
21.37.	Fayzulla Qizbel oti boshidan yerga aylanib tushdi.	Feyzulla’nın kızbel atı dönerek baş üstü düştü.
21.38.	Qizbel sapchib turdi, besh-olti odim qo‘ydi.	Kızbel sıçrayıp durdu, beş altı adım attı.
21.39.	Keyin, chavandoziga qarab yurdi.	Sonra atlıya doğru yürüdü.
21.40.	Chavandozi oldida oyoq ildi.	Atlının önünde oyoq ildi.
21.41.	Fayzulla chavandoz yiqilish zarbidan irg‘ib turib ketdi.	Atlı Feyzulla düşme tehlikesinden sıçrayarak kalktı.
21.42.	Ust-boshlarini qoqdi.	Üstünü başını çırpı.
21.43.	E, tavba-ye, tavba-ye!	Tövbe ya tövbe ya!
21.44.	Chavandoz devordan ag‘nasa, albatta bir yeri lat yeydi.	Binici duvardan yuvarlansa elbette bir yeri zarar görür.
21.45.	Maydagina eshakdan yiqilsa, xiyol vaqt qimirlamay yotadi.	Ufacık eşekten düşse, az bir vakit kıpırdamadan yatar.
21.46.	O‘qday uchib borayotgan otdan yiqilsa, hech nima ko‘rmaganday, sapchib turib ketadi!	Ok gibi uçup giden attan düşse, hiçbir şey olmamış gibi, sıçrayıp kalkar!

21.47.	Birodarlar, eshak yiqitsa, tuyog'ini to'shaydi, ot yiqitsa, yolini to'shaydi!	Biraderler, eşek düşürürse toynağını serer, at düşürürse yolunu serer!
21.48.	Fayzulla chavandoz Qizbel oldiga bordi.	Atlı Feyzulla, kızbelin yanına gitti.
21.49.	Qizbel badaniga yopishgan loylarni arttdi.	Kızbelin bedenine yapışan çamurları temizledi.
21.50.	Qorniga sidirilib tushgan egarni oldi.	Sıyrılıp karnına düşen eyerini aldı.
21.51.	Qaytatdan egarladi.	Yeniden eyerledi.
21.52.	Tag'in to'daga ot qo'yib keldi.	Tekrar sürüye atı bıraktı.
21.53.	Uloqqa qahr bilan yopishdi.	Oğlağa kahr ile yapıştı.
21.54.	Bu safar boysunliklar uloqni ot tuyoqlari ostiga bostirib oldi.	Bu sefer Boysunlular oğlağı atın toynaklarının altına aldılar.
21.55.	Fayzulla chavandoz uloqni tuyoqlar ostidan tortib ololmadi.	Atlı Feyzulla, oğlağı toynakların altından çekip alamadı.
21.56.	To'dadan entikib-entikib chiqdi.	Sürüden nefesi kesile kesile çıktı.
21.57.	—... sig'sa ot min-da, bachchag'ar!	—... yiyorsa ata bin, velet!
21.58.	O'l-e, shu kuinga-ye! Tfu! dedi.	Geber, yaptığın işe senin! Tuu! dedi.
21.59.	Fayzulla chavandoz tupigi ulkan ayg'ir sag'risiga sachradi.	Atlı Feyzulla'nın tükürüğü büyük aygırın sağrisına saçradı.
21.60.	Fayzulla chavandoz araz urib ketdi.	Atlı Feyzulla küsüp gitti.
21.61.	Izidan uzangi yo'ldoshlari jo'nadi.	Peşinden atlı arkadaşları gitti.

22

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
22.1.	Boysunlik chavandozlar uloq ololmasligini bildi.	Boysunlu biniciler oğlak alamayacaklarını anladılar.
22.2.	Endi qing'irlik yo'liga o'tdi.	Şimdi hile yapmaya başladılar.
22.3.	Uloqqa chilvir soldi!	Oğlağa çilvir saldı!
22.4.	Chilvir yarim qulochcha keladigan arqon bo'ladi.	Çilvir yarım kulaç kadar gelen iptir.
22.5.	Yo'g'onligi boshmaldoqday bo'ladi.	Kalınlığı başparmak gibidir.
22.6.	Uchlari bilak bilan egar qoshi sig'adigan qilib tugiladi.	Ucu bilek ile eyer kaşı sığacak şekilde bağlanır.
22.7.	Chavandoz chilvirni uloq kezanagidan o'tkazib olib, bilagiga o'raydi.	Atlı, ipi oğlağın arka ayaklarından geçirip, bileğine dolar.
22.8.	Ana undan keyin uloqni tortib olib bo'lmaydi!	İşte bundan sonra oğlağı çekip almak imkansızdır.
22.9.	Uloqqa chilvir solishning zo'r bir xili bor.	Oğlağa çilvir geçirmenin harika bir yöntemi var.

22.10.	Boysunliklar ayni shu zo'rini qo'lladi:	Boysunlular bu harika yontemi uyguladilar:
22.11.	Birovi bir amallab uloqni yerdan uzdi.	Birisi gúclúkle o'gla'gi yerden aldi.
22.12.	Chilvirni kezanakdan o'tkazib oldi.	Çilviri arka ayaklarindan geçirdi.
22.13.	Uchlarini egar qoshiga ildi.	Ucunu eyerin kashina ilishtirdi.
22.14.	Keyin, uloqni taqimiga bosib chopdi.	Sonra o'gla'gi uylugu arasina alip kac-ti.
22.15.	Shu uloqni olib bo'ladimi?	Shu o'gla'gi art-ik kimse alabilir mi?
22.16.	Yo, chavandozni egar-abzali bilan ag'darib olib bo'ladi, yo, oti bilan qo'shib yiqitib olib bo'ladi.	Ya biniciyi eyer ile birlikte dushurecek ya da at-ı ile birlikte devirip alacak.
22.17.	Bo'lmasa, olib bo'lmaydi!	Yoksa almak mumkun deg-il!
22.18.	Chilvir!	Çilvir!
22.19.	—Chilvir soldi!	—Çilvir geçirdi!
22.20.	—Ay bakovul, to'riq chilvir soldi!	—Ey hakem, doru at çilvir geçirdi!
22.21.	—Harom, to'riqning ulog'i harom!	—Geçerli deg-il, doru atın o'gla'gi geçerli deg-il!
22.22.	Bakovul barini ko'rib turdi, barini eshitib turdi.	Hakem hepsini gördü, hepsini işitti.
22.23.	Ammo yelkasini qisdi, labini burdi, talmovsirab turib oldi.	Ama omuz silkeledi; duda'ğını büktü, geveleyip durdu.
22.24.	—Chilvir?	—Çilvir?
22.25.	Qanaqa chilvir?	Hangi çilvir?
22.26.	Okun, mehmoni azizsiz, bo'hton qilmang!	Bey, aziz misafirsiniz iftira atmayın!
22.27.	To'riq, kel, haqingni ol! dedi.	Doru gel, hakkını al! dedi.
22.28.	Chavandozlar gapi besamar bo'ldi.	Atlıların lafı beyhude kaldı.
22.29.	Ko'plar ko'pkaridan qo'lini yuvib, qo'ltiqqa urib ketdi.	Ço'gu köpkeriden elini çekip, koltu'ğa geçip oturdu.
22.30.	Sho'rchilik Hamdam chavandoz ketayotib, mana bunday dedi:	Şorçili Atlı Hemdem giderken işte şöyle dedi:
22.31.	Ay bakovul, shunday haq olib yegandan ko'ra, ko'chadan... terib yesalaring bo'lmaydimi?	Ey hakem, böyle hak alıp yiyece'ğine, sokaktan... toplayıp yesen olmaz mıydı?
22.32.	Bir mo'min banda o'zi yemay, o'zi ichmay yig'indi, elga to'y berdi.	Bir mümin köle kendi yemez, kendi içmez yığardı, halka dü'ğün verirdi.
22.33.	O'ylada, imonsiz!	Düşün, imansız!
22.34.	Shu haromliging o'zingga, o'zingga bo'lmasa, bola-chaqangga uradi.	Bu haram davranışın kendine, kendine olmasa, çoluk çocu'ğuna vurur.
22.35.	Mana ko'rasan!	İşte görürsün!
22.36.	Bakovul yerparchin bo'ldi.	Hakem yerin dibine geçti.

22.37.	Ammo gapidan qaytmadi:	Ama sözünden dönmedi:
22.38.	—Okun, chilvir solmagani haqiqat! deya chikilladi.	—Bey, çilvir salmadığı doğru! diye bağırıldı.
22.39.	-E, tupurdim, shu haqiqatingga!	-E, tüküreyim böyle hakikatinize!
22.40.	Hamdam chavandoz etagini qoqib ketdi.	Atlı Hemdem eteklerini silkeleyerek kalkıp gitti.

23

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
23.1.	Birodarlar, chavandozlar nimaga etagini qoqib ketayapti?	Biraderler, atlılar niye kalkıp gittiler?
23.2.	Adolatga!	Adalet için!
23.3.	Nimaga tupurib ketayapti?	Neye tükürüp gittiler?
23.4.	Adolatga!	Adalet!
23.5.	Kimdan arazlab ketayapti?	Kimden gücenip gittiler?
23.6.	Adolatdan!	Adaletten!
23.7.	Bir to‘da nomard, imonsizga achchiq qilib, adolatni o‘tga tashlab ketayapti!	Bir sürü namert, imansıza acıyıp adaleti ateşe atarak gidiyorlar!
23.8.	Birodarlar, biz hamisha adolat, adolat deymiz.	Biraderler, biz daima adalet, adalet diyoruz.
23.9.	Tildan qo‘ymaymiz.	Dilimizden düşürmüyoruz.
23.10.	Adolatsizlikni ko‘rib, xuni-biyron bo‘lamiz.	Adaletsizliği görüp ıstırap çekiyoruz.
23.11.	Hayotdan, taqdirdan noliymiz.	Hayattan, kaderden yakınıyoruz.
23.12.	Adolat yo‘q, adolat osmonda, deymiz.	Adalet yok, adalet gökyüzünde diyoruz.
23.13.	Yo‘q, birodarlar, adolat yerda!	Hayır, biraderler, adalet yerde!
23.14.	Oyoqlarimiz ostida!	Ayaklarımızın altında!
23.15.	Adolat tuproqqa qorishib yotibdi!	Adalet toprağa karıştı!
23.16.	Adolatni kim bundayin xor qilayapti?	Adaleti kim bu şekilde hor kıldı?
23.17.	Biz — o‘zimiz!	Biz, kendimiz!
23.18.	Men, siz, Fayzulla chavandoz, Hamdam chavandoz!	Ben, siz, Atlı Feyzulla, atlı arkadaş!
23.19.	Ana, ular qochib ketdi!	İşte, onlar kaçıp gittiler!
23.20.	Shu-da, adolat jafo chekayotganda qochamiz!	Böyle, adalet cefa çekerken kaçınız!
23.21.	Adolatdan yuz o‘giramiz!	Adaletten yüz çeviririz!
23.22.	Ko‘rib, ko‘rmaslikka olamiz!	Görüp, görmezlikten geliriz!
23.23.	Bir imonsiz adolatni bo‘g‘sa, yo‘limizni chap solamiz.	Bir imansız adaleti boğsa yolumuzu çeviririz.
23.24.	Yomondan qoch-da qutul, yo, tonda qutul, deymiz.	Kötüden kaç da kurtul ya da inkâr et de kurtul, diyoruz.
23.25.	Yomon bilan teng bo‘lmayin, deymiz.	Kötü ile denk olmayın, diyoruz.

23.26.	O‘zimizni bilmaganga olib o‘tiramiz.	Bilmezlikten gelip oturuyoruz.
23.27.	Tilimizni tishlaymiz.	Dilimizi ısırtıyoruz.
23.28.	Obro‘yimiz ketib qolishidan, yo, amalimizdan ayrilib qolishdan qo‘rqamiz.	İtibarımızın gidişinden, ya da emelimizden ayrı kalmaktan korkuyoruz.
23.29.	O‘zimizga g‘anim orttirishdan qo‘rqamiz.	Kendimize düşman çoğaltmaktan korkuyoruz.
23.30.	Qo‘y-qo‘ya ber, to‘g‘ri gap tuqqaningga yoqmaydi, deya qo‘l siltaymiz.	Boşversene, doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar, deyip omuz silkiyoruz.
23.31.	Ana, bari qochib ketdi!	İşte hepsi kaçıp gitti!
23.32.	Qochish, bizning uzangi yo‘ldoshlarga-da yuqdi.	Kaçış, bizim üzengi arkadaşlarına da bulaştı.
23.33.	—Yuring, ketdik! — dedi.	—Yürüyün, gidelim! dediler.
23.34.	Men jerkib berdim:	Ben sinirlendim:
23.35.	—Hech qayoqqa ketmayman!	—Hiçbir yere gitmiyorum!
23.36.	Ko‘pkari oxirigacha chopaman! dedim.	Oğlak oyunu son buluncaya kadar koşacağım! dedim.
23.37.	—Nima qilasiz, shular bilan teng bo‘lib!	—Ne yapıyorsunuz, şunlarla bir olup!
23.38.	Bularning jazosini xudo bersin!	Bunların cezasını Allah versin!
23.39.	—Nimaga endi bari nimani xudoga solasizlar?!	—Neden şimdi hepsini Allah’a salıyorsunuz?!
23.40.	O‘zlaringiz odam bo‘lib nima qilib yuribsizlar?!	Kendiniz insan olarak ne yapıyorsunuz?!
23.41.	Xudo bo‘lsa, shunday imonsizlik bo‘larmidi!	Allah’dan olsa böyle imansızlık olur muydu!
23.42.	Uzangi yo‘ldoshlarim ko‘nglimga qaradi.	Atlı arkadaşlarım beni takip ettiler.
23.43.	Bir boysunlik chavandoz yonidagiga shivirladi:	Bir Boysunlu atlı yanındakine fısıldadı:
23.44.	—Yaxshi bo‘ldi, bari ketayapti.	—İyi oldu, hepsi gidiyor.
23.45.	Uloq endi o‘zimizga qoladi.	Oğlak şimdi bize kalacak.

24

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
24.1.	Qahrim qo‘zigandan qo‘zidi.	Öfkem arttıkça arttı.
24.2.	Tarlonni Samad chavandozga berdim.	Tarlan’ı Atlı Samed’e verdim.
24.3.	O‘zim Samadning chekkagir ko‘k samanini mindim.	Kendim Samed’in çağır gök boz atına bindim.
24.4.	To‘da girdini poylab yurdim.	Sürünün etrafını gözetleyerek yürüdüm.
24.5.	Bir boysunlik uloqqa yana chilvir soldi.	Yine bir Boysunlu oğlağa çilvir saldı.

24.6.	Lip etib yonidan bordim, uloq butidan ushladim.	Hızlıca yanına vardım, oğlağı bacağından yakaladım.
24.7.	Uloqdan qo‘limni olmadim.	Oğlaktan elimi çekmedim.
24.8.	Oxiri boysunlikning oti holdan toydi.	Sonunda Boysunlunun atı gücünü kaybetti.
24.9.	O‘ziningda hafsalasi pir bo‘ldi.	Kendisinin de aklı karıştı.
24.10.	Uloqni qo‘yib yubordi.	Oğlağı bırakıp gitti.
24.11.	Uloq yerga tushib ketdi.	Oğlak yere düştü.
24.12.	Men ushlab qololmadim.	Ben yakalayamadım.
24.13.	Ko‘k samanni olisdan qayirib keldim.	Gök bozu uzaktan döndürüp geldim.
24.14.	Peshonamni yengim bilan artdim.	Alnımı kolum ile sildim.
24.15.	Yoqamni ko‘tarib-ko‘tarib, ko‘kragimni shamollatdim.	Yakamı kaldıra kaldıra göğsümü havalandırdım.
24.16.	Shunday rohatlandim, shunday rohatlandim.	Öyle rahatladım, öyle rahatladım.
24.17.	Shunday rohatlandim, shunday rohatlandim!	Öyle rahatladım, öyle rahatladım!
24.18.	Tani jonim yayradi!	Vücudum rahatladı!
24.19.	Savob ish qilganday bo‘ldim!	Sevap iş yapmış gibi oldum!
24.20.	Endigi uloq vaxshivorlik Yo‘ldosh chavandozda bo‘ldi.	Şimdiki oğlak Vahşivarlı Atlı Yoldaş’ın idi.
24.21.	Yo‘ldosh uloqni chilvirsiz, halol olib ketdi.	Atlı Yoldaş oğlağı çilvirsiz, doğruca alıp gitti.
24.22.	Yo‘ldosh chavandozga ziyon bermadim, oshiga sherik bo‘lmadim.	Atlı Yoldaş’a zarar vermedim, yaptığı işe ortak olmadım.
24.23.	Tag‘in to‘da chetiga borib turdim.	Tekrar sürünün kenarına vardım.
24.24.	Ostimdagi ko‘k saman og‘irligini orqa oyoqlariga soldi.	Altımdaki gök boz ağırlığını arka ayaklarına verdi.
24.25.	Ketiga xiyol chayqalib turdi.	Arkasına doğru biraz silkindi.
24.26.	Endi Jiyron otli bir boysunlik uloqni olib jo‘nadi.	Şimdi ciyran atlı bir Baysunlu oğlağı alıp hareketlendi.
24.27.	Men darrov ko‘k samanni yonidan qo‘shdim.	Ben derhal gök bozun yanına koştum.
24.28.	Uloqqa ushlashdim.	Oğlağı yakaladım.
24.29.	Basma-bas ushlashdim.	Ucu ucuna yakaladım.
24.30.	Tengma-teng ushlashdim.	Dengi dengine yakaladım.
24.31.	Bechora chavandoz chap berib, chap berib, ko‘p chopdi.	Çaresiz atlı kaçarcasına kaçarcasına koştı, çok koştı.
24.32.	-Qo‘yib yubor, haqning yarmini beraman, deya shivirladi.	-Bırakıp git, hakkının yarısını vereyim diye fısıldadı.
24.33.	O‘zimni eshitmaslikka oldim, uloqni ushlab chopdim.	Kendimi duymazlığa verdim, oğlağı yakalayıp koştum.
24.34.	Boysunlik alamidan yomon-yomon o‘qraydi, yomon-yomon chaqchaydi.	Boysunlu kederinden kaşlarını kötü kötü çattı, kötü kötü gözünü dikti.

24.35.	Burab-burab so'kdi.	Dönüp dönüp küfretti.
24.36.	Oxiri uloqni tashlab yubordi.	Sonunda oğlağı bırakıp gitti.
24.37.	Ishqilib, boysunliklarga uloq bermadim.	Her neyse, Boysunlulara oğlağı vermedim.
24.38.	Boysunlik chavandozlar uloq ololmadi.	Boysunlu atlılar oğlağı alamadılar.
24.39.	Bakovul barini ko'rib turdi, barini bilib turdi.	Hakem hepsini gördü, hepsine tanık oldu.
24.40.	Ana endi...	İşte şimdi...
24.41.	Ana endi, qitmirning borib turgan qitmiri qiladigan ishni qildi:	İşte şimdi yaramazın yapacağı işi yaptı.
24.42.	Uloqni to'dadan chetga olib jo'nadi.	Oğlağı sürünün kenarına aldı.
24.43.	So'raganlarga:	Soranlara:
24.45.	—Butlari shalvirab qolibdi, deya javob berdi.	—Bacakları halsizleştirdiyerek cevap verdi.
24.46.	Chavandozlar bakovul yo'liga qarab turdi.	Atlılar hakemin hareketine bakakaldılar.
24.47.	Bakovul to'daga yangi uloq so'yib keladi, deya umid qildi.	Hakem sürüye yeni oğlak kesip getirir, diye ümit ettiler.
24.48.	Xiyol o'tdi, bakovul qaytib keldi.	Vakit biraz geçti, hakem dönüp geldi.
24.49.	Uloqni to'daga olib kelib tashladi.	Oğlağı sürüye getirip fırlattı.
24.50.	Uloqni ko'rib, yoqalarimni ushladim.	Oğlağı görünce yakamı tuttum.
24.51.	Yo, tavba, yo, tavba!	Tövbe tövbe!
24.52.	O'sha-o'sha uloq.	İşte işte oğlak.
24.53.	Lekin bo'yni yo'q!	Ama boynu yok!
24.54.	Butlari yo'q!	Bacakları yok!
24.55.	Haligina bor edi, bakovul qirqib tashlabdi!	Daha az önce var idi, hakem kesip atmış.
24.56.	Bunday uloqni yerdan ko'tarib bo'lmaydi!	Böyle oğlağı yerden kaldırılmaz!
24.57.	Boisi, ushlaydigan yeri yo'q!	Çünkü tutacak yeri yok!
24.58.	Junidan ushlab ko'tarayin desa, juni yulinib ketadi!	Yününden tutarak kaldırayım desem yünü yolunmuş!
24.59.	Shunday bo'lsa-da, chavandozlar noumid shayton deya, uloqqa talpindi.	Böyle olsa da atlılar lanet şeytan diyerek, oğlağa ellerini uzattılar.
24.60.	Ammo yerdan uzib ololmadi.	Ama yerden koparıp alamadılar.
24.61.	Bakovul ko'nglidagiday bo'ldi!	Hakemin istediği gibi oldu!
24.62.	Ana endi bakovul ko'pkarining oxirini aytdi:	İşte şimdi hakem köpkerinin sonucunu söyledi:
24.63.	—Eshitmadim demanglar, olgan-olgani!	—İşitmedim demeyin, alan alır!

24.64.	Olgan-olganiga shu uloqning o'zi, bir kilo yog', bir kilo guruch, sabzisi bor!	Alabilene bu oğlağın kendisi, bir kilo yağ, bir kilo pirinç, havuç var!
24.65.	Ol!	Al!
24.66.	Bunday uloqni yerdan uzib olishning bir yo'li bor.	Bu tür oğlağı yerden koparip almanın bir yolu var.
24.67.	Lekin juda-juda qiyin...	Lakin çok çok zor...
24.68.	Baxtash tavakkal!	Tevekkül!
24.69.	O'zimizning Tarlonni minib oldim.	Kendim Tarlan'a binebildim.
24.70.	Uzangi yo'ldoshlarimga, bot-bot tayinladim.	Atlı arkadaşlarıma hızlı hızlı yolunu anlattım.
24.71.	O'zim uloqqa qarab yurdim.	Kendim oğlağa doğru gittim.
24.72.	Uzaldim, uzaldim...	Uzandım uzandım...
24.73.	Tag'in uzaldim...	Tekrar uzandım...
24.74.	Uloq junini eti bilan qo'shib ushladim, g'ijimlab ushladim.	Oğlağın yününü eti ile birleştirerek yakaladım, buruşturup tuttum.
24.75.	Bor kuchim bilan siltab ko'tardim, egar qoshiga o'ngarib oldim!	Var gücümle silkeleyerek kaldırdım, eyerin ön tarafına yerleştirdim.
24.76.	Ko'kragim ostiga bosdim, bilaklarim bilan bosdim!	Göğsümün altına bastım, bileklerim ile bastım!
24.77.	Ko'z ilashmay qoldi!	Göz ilişmedi.
24.78.	Qolgan ish, Tarlon ishi bo'ldi!	Kalan iş, Tarlan'ın işiydi!
24.79.	Tarlon tulkiday chopdi!	Tarlan tilki gibi koştu.
24.80.	Ko'pkari oxiri menda ketdi.	Oğlak sonunda bende kaldı.
24.81.	Men zafar qozondim!	Ben zafer kazandım!
24.82.	Birodarlar, o'zbek eli o'r keladi, o'zi o'jar, zo'r keladi!	Biraderler, Özbek halkı inatçı olur; kendi dirençli, güçlü olur!

25

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
25.1.	Rixsiyev qishloqqa ko'chib keldi.	Rıhsiyev köye göçtü.
25.2.	Birov urilib keldi dedi, birov shahardan bezor bo'lib keldi, dedi.	Kimisi vurulup geldi dedi, kimisi şehirden bıkip geldi, dedi.
25.3.	Urilib keldimi, surilib keldimi, ishqilib keldi.	Vurulup mu geldi, sürülüp mü geldi, her neyse geldi.
25.4.	Maktabda muallim bo'ldi.	Okulda öğretmen oldu.
25.5.	Bizdan ikki hovli narida ota meros ko'hna hovlisi bor edi.	Bizden iki ev ötede baba mirası eski bir evi var idi.
25.6.	Ana shu hovlida yashadi.	İşte bu evde yaşadı.
25.7.	Qish bo'lsada, hashar qildi, hovlisini sozladi.	Kışın imece yaptı, evini tamir etti.
25.8.	Bir kuni meni-da hasharga aytdi.	Bir gün beni de yardıma çağırdı.
25.9.	O'lmayinning kunidan bordim.	O lanet olası gün kalkıp gittim.

25.10.	Hamsoyachilik, qosh bor, qoboq bor-da.	Komşuluk işte, iyi günü var kötü günü var.
25.11.	Rixsiyev supada yonboshlab oldi.	Rihsiyev kerevette yan üstü yattı
25.12.	Qo'lini loyga urmadi.	Elini çamura vurmadı.
25.13.	Hasharchilarga gap berib turdi.	Biz çalışanlara laf yetiştirip durdu.
25.14.	Birodarlar, Rixsiyev quloq-miyani qoqib, qo'lga berdi!	Biraderler, Rihsiyev beynimizin etini yedi!
25.15.	Bidir-bidir...	Bıdır bıdır...
25.16.	Olamda gap qolmadi!	Älemde söz kalmadı!
25.17.	Qayerda urush bo'layapti, qayerda surgun, qaysi mamlakat podshosi qayerga bordi, nimaga bordi, nima dedi, poyezdda bordimi, samolyotda bordimi, mezbonlar bilan quchoqlashib ko'rishdimi, yo, qo'l uchida ko'rishdimi, hech nima qolmadi!	Nerede savaş oluyor, nerede sürgün, hangi memleket padişahı nereye gitti, neye gitti, ne dedi, trenle mi gitti, uçakla mı gitti, ev sahipleri ile kucaklaşıpta mı görüştü, yoksa soğukça tokalaşarak mı görüştü, hiçbir şey kalmadı!
25.18.	Boshim g'uvillab qoldi.	Başım uğuldadı.
25.19.	Tishimni tishimga qo'yib chidadim.	Dişimi sıkıp sabrettim.
25.20.	Rixsiyev ertaga-da hasharga aytdi.	Rihsiyev ertesi gün de imeceye çağırdı.
25.21.	—Kelolmayman, ertaga ko'pkari bor, dedim.	—Gelemem, ertesi gün köpkeri var dedim.
25.22.	Shu vaqt uydan odam keldi.	O sırada evden biri geldi.
25.23.	Palovga qaramadim.	Pilava bakmadım.
25.24.	Hadahalab uyga bordim.	Hemen eve gittim.
25.25.	Uyimizda chaqaloq inga-ingaladi.	Evimizde bebek ağlıyor.
25.26.	Birodarlar, men ota bo'ldim, ota!	Biraderler, ben baba oldum, baba!
25.27.	O'g'il!	Oğlan!
25.28.	Xumor xolamiz o'g'limizga momochi bo'ldi!	Humar teyzemiz oğlumuza büyükanne oldu!
25.29.	Tongni ko'z yummay oqladim.	Gözümü yummadan sabahı bir ettim.

26

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
26.1.	Ertalab Tarlonni suvlatmadim.	Ertesi gün Tarlan'a su vermedim.
26.2.	Yemni kamroq berdim.	Yemi daha az verdim.
26.3.	Qishloq mashrig'idagi chimzorga bordim.	Köyün doğusundaki çimenliğe vardım.
26.4.	Otlar siyrak bo'ldi.	Atlar seyrekli.
26.5.	Borlari-da o'zimizning otlar bo'ldi.	Mevcut olanları da bizim atlardı.
26.7.	Mehmon otlar taxchil bo'ldi.	Misafir atlar azdı.
26.8.	Tarlonni to'daga soldim.	Tarlan'ı tödeye soldım.
26.9.	Tarlon to'daga kirmadi!	Tarlan tödeye girmedı!

26.10.	Keyiniga tisarildi.	Arkasını döndü.
26.11.	Suvlig'ini chaynadi, boshini sarak-sarak etdi.	Yemlig'ini çiğnedi, başını o yana bu yana çevirdi.
26.12.	Tizzam bilan biqiniga niqtadim, sag'risiga qamchiladim.	Dizim ile böğrünü dürttüm, sağrısını kamçıladım.
26.13.	Tarlon seskandi, Tarlon turgan joyida yer depsindi.	Tarlan canlandi, Tarlan yerinde tepindi.
26.14.	Ko'z qo'rqitar uchun boshi uzra qamchi havolatdim.	Gözünü korkutmak için başının üzerinde kamçıyı havalandirdim.
26.15.	Tarlon ursang ur, mana, degandayin quloqlarini chimirib turdi.	Tarlan vurursan vur, işte, der gibi kulaklarını kaldirdi.
26.16.	Bildim, Tarlonda kayfiyat yo'q, bildim!	Anladim, Tarlan'ın keyfi yok, anladim!
26.17.	Birodarlar, har bir otning o'z fe'l-atvori, kayfiyati bo'ladi.	Biraderler, her bir atın kendi karakteri, huyu, keyfiyeti vardır.
26.18.	Ot kayfiyati yo'q kunlari insonga bo'yin egmaydi.	Atın keyfinin olmadığı günler at insana boyun eğmez.
26.19.	Ana shu kunlari inson ko'p g'ashiga tegsa, inson yelkasidan g'archillatib tishlab olishdan-da, qovug'iga tarsillatib tepishdan-da qaytmaydi!	İşte böyle günlerde insan fazla kızdırırsa, insanı yakasından öfkeyle dişleyerek savaştan da mesanesine vurmaktan da geri kalmaz!
26.20.	Bunday vaqtlarda ayrim chavandozlar qamchi dastasi bilan otning boshiga uradi.	Bu gibi zamanlarda bazı atlılar kamçı destesi ile atın başına vurur.
26.21.	Oqibat, ot jon achchig'ida chavandozini yiqitib qochadi.	Sonuçta at canının acısından atlıyı düşürüp kaçır.
26.22.	Ana shunda ot insondan bezadi.	İşte o zaman at insandan bezer.
26.23.	Ot insondan qaytadi!	At, insandan geri durur.
26.24.	O'zining devlar ajdodiga tortadi!	Kendisi büyük atalarına benzer!
26.25.	Ajdodlarini qo'msaydi, adirlarga qarab qochadi.	Ecdatlarını özlerse, çayırlara bakarak kaçır.
26.26.	Galalarga borib qo'shiladi.	Sürüye katılır.
26.27.	Ayg'irlari bilan ko'rishadi, biyalari bilan suykashadi.	Aygırlar ile görüşür, dişi atlar ile sevişir
26.28.	Ajdodlarining havosini oladi!	Atalarının havasını alır!
26.29.	Bir-birlari bilan iskashadi.	Birbirleri ile koklaşırlar.
26.30.	Inson zotidan nolib-nolib boshlaydi, ko'nglini yorib-yorib boshlaydi, dardini to'kib-to'kib boshlaydi...	İnsanoğlundan yakınmaya başlar, gönlünü açmaya başlar, derdini dökmeye başlar...
26.31.	Dev boshim bilan insonga bosh egdim, deydi, ta'zim qildim, deydi, qul bo'ldim, deydi, ammo el bo'lmadim, deydi...	Dev başım ile insana baş eğdim, der; saygı gösterdim, der; kul oldum, der; ama el olmadım, der...

26.32.	Yo‘q, kayfiyati yo‘q kunlari otga indamaslik lozim bo‘ladi, ko‘ngliga qarash lozim bo‘ladi!	Hayir, keyfinin olmadıgı günlerde ata zulmetmek olmaz, isteklerine dikkat etmek lazım!
26.31.	Shu boisdan Tarlonni oshiqcha zarbalamadim.	Bu sebepten Tarlan‘ı gereksizce hırpalamadım.
26.32.	To‘da tevaragini aylanib yurdim.	Sürünün çevresini dolandım.
26.33.	Shunchaki tomoshago‘y bo‘ldim.	Öylece seyirci oldum.
26.34.	Chimzorda yer yorib chiqqan cho‘qir toshlar ko‘p bo‘ldi.	Çimenlikte yeri yarıp çıkan çakır taşlar çoktu.
26.35.	Shu bois, chavandozlar ko‘ziga qarab chopdi.	Bu durum atlıların gözüne çarptı.
26.36.	Otlarini qoqilib ketishdan avaylaydi.	Atlarının takılıp gitmesine dikkat ettiler.
26.37.	Oqtuyoq otlar bir chetda tomoshago‘y bo‘ldi.	Ak tuyak ¹⁶ atlar bir kenarda gösteri yaptılar.
26.38.	Boisi, oqtuyoq otlar toshli yerda chopolmaydi.	Söz konusu ak tuyak atlar taşlı yerde koşamaz.
26.39.	Toshlar tuyog‘ini urib tashlaydi.	Taşlar toynağına vurur.
26.40.	Ko‘pkari oxirida bakovul jar soldi:	Köpkerinin sonunda hakem söz aldı:
26.41.	—Chavandozlar deyman-ov, bugun ot kam keldi!	—Atlılar söylüyorum, bugün at az geldi!
26.42.	Uzoq-yaqindagilar to‘yning ikki kunidayam ko‘pkari bo‘lishini bilmagan-da!	Uzaktakiler de yakındakiler toyun iki gününde köpkeri olduğunu bilmiyormuş!
26.43.	Shu boisdan qobil polvon ertaga katta ko‘pkari beradi!	Bu sebepten yumuşak huylu pehlivan ertesi güne büyük bir köpkeri verdi!
26.44.	Armonda qolma!	Hayal kırıklığına uğramayın!
26.45.	Uyda Tarlonni iliq suv bilan yuvdim.	Evde Tarlan‘ı ılık su ile yıkadım.
26.46.	Qashilab-qashilab parvarishladim.	Tımarlayıp tımarlayıp besledim.
26.47.	Xufton vaqti-xufton vaqti to‘yxona tevaragini aylantirdim.	Yatsı namazı vakti toy evinin çevresini dolandırdım.
26.48.	Karnay-surnaylar ovozini eshittirdim, to‘yxona havosini oldirib-oldirib keldim.	Borazan, zurnaların sesini duyurdum, toy evinin havasını aldıra aldıra geldim.
26.49.	Keyin, hovli etagiga solqi qilib boyladim.	Sonra avlu girişine ip yapıp bağladım.
26.50.	Yarim kechada Tarlon kishnadi.	Gece yarısı Tarlan kişnedi.
26.51.	Tashqariladim, Tarlondan xabar oldim.	Dışarıya çıktım, Tarlan‘dan haber aldım.
26.52.	Tarlon old oyoqlari bilan yer tirnadi.	Tarlan ayakları ile yeri tırmaladı.
26.53.	Qoziqni aylanib-aylanib chopdi.	Kazığına dolana dolana koşturdu.

¹⁶ “Aktuyak (oqtuyoq): Bu atlar taşlı yerlerde koşamamaktadırlar. Taşlar tırnaklarını parçalamaktadır” (Baydemir, s.160).

26.54.	Pishqirib-pishqirib chopdi.	Burnundan soluya soluya ko'stu.
26.55.	To'y havosi Tarlonni qo'zg'adi.	Toy havasi Tarlan'ı ayağa kaldırdı.
26.56.	To'y havosi Tarlonni ko'pkariga chorladi!	Toy havasi Tarlan'ı köpkeriye çağırđı!
26.57.	Tarlon tushkun kayfiyatdan foriq' bo'ldi!	Tarlan'ın bozulan keyfi yerine geldi!

27

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
27.1.	Ertasi kuni otlar serob bo'ldi.	Ertesi gün atlar bollaştı.
27.2.	Ot ko'pligidan binoyiday otlar-da to'daga tumshug'ini tiqolmadi.	At çokluğundan uygun atlar da tödeye ¹⁷ giremediler.
27.3.	Bir osh pishirim vaqt o'tdi.	Bir yemek pişirim vakti geçti.
27.4.	Uloq yerdan qimirlamadi.	Oğlak yerden kıpırdamadı.
27.5.	Qimirlasa-da, besh-o'n odim sudralib borib, tag'in tushib qoldi.	Kıpırdasa da beş on adım sürüklenerek tekrar düşüp kaldı.
27.6.	Oxiri bir Cho'bir ot enlik ko'kragi bilan to'dani yorib-yorib, uloqni olib chiqdi.	Sonra acemi bir at geniş göğsü ile tödeyi yara yara oğlağı alıp çıktı.
27.8.	To'da chetida chag'ir otliq bir chekkagir chavandoz uloqni poylab turib edi, shu chekkagir chavandoz chag'ir otini Cho'bir yonidan soldi.	Töde kenarında bir çağır gri atlı, oğlağı gözetip duruyordu, o çağır gri atlı, acemi atını bir yandan sürdü.
27.9.	Jiplashib keldi-da, uloqni yuldi-ketdi.	Sıkıştırarak geldi ve oğlağı alıp gitti.
27.10.	Ellik-oltmish qadamcha chopib bordi.	Elli altmış adım kadar koştı.
27.11.	Katta-katta ko'pkarilarda uloq to'dadan sag'al chiqsa bo'ldi, halol bo'ladi.	Büyük büyük köpkerilerde tödeden biraz çıkacak oldu, doğru oldu.
27.12.	Shu bois bakovul darrov qamchisini boshi uzra ko'tardi:	Bu sebepten hakem derhal kamçısını başının üzerinde havalandırdı:
27.13.	—Halo-o-ol! Tashla, Chag'ir, tashla! — dedi.	—Helal! Fırlat, çağır, fırlat! dedi.
27.14.	Birodarlar, chekkagir chavandoz o'roqda yo'q, mashoqda yo'q, xirmonda hozir chavandoz bo'ladi!	Biraderler, çağır gri atlı orakta yok, başakta yok, harmanda şimdi atlı oldu!
27.15.	Chekkagir chavandoz to'da chekkasida gir bo'lib poylab yuradi!	Çağır gri atlı tödenin kenarından girecek olup tetikte bekledi!

¹⁷ Töde: "Oğlağı kapmaya çalışan, oğlağın bulunduğu yerde atlarıyla adeta girdap gibi dönen oyuncular topluluğunun genel adıdır" (Baydemir, s.162).

27.16.	Shu sababli-da ularni chekkagir deytilar.	Bu nendenle onlara çağır gri at diyorlar.
27.17.	O'zlari-da, otlari-da chekkaga o'rgangan bo'ladi.	Kendileri de atları da kenarda öğrenmişler.
27.18.	Chekkagirlar to'dadan uloq ololmaydi.	Çağır gri at tödeden oğlak alamadı.
27.19.	Chekkada turib, tayyor oshni poylaydi.	Kenarda durarak hazırlanan yemeği bekledi.
27.20.	Uloq to'dadan chiqdimi, bo'ldi, chekkagir uloqni tulkiday ilib ketadi.	Oğlak sürüden çıktı mı, çağır gri at oğlağı tilki gibi alıp gider.
27.21.	Uloqni to'dadan olib chiqqan chavandoz esa, mehnatiga kuyib qoladi!	Oğlağı tödeden alıp çıkan atlı ise emeğine yanıp kalır!
27.22.	Men ming azob bilan uloq olib chiqdim.	Ben bin azap ile oğlağı alıp çıktım.
27.23.	Mening ulog'imni-da shu Chag'ir chekkagir yulib ketdi.	Benim oğlağımı da şu çağır gri at koparıp aldı.
27.24.	Men sonimga urdim, attanglab qola berdim.	Ben bacağıma vurdum; ne yazık ki öylece kalıverdim.
27.25.	Chag'ir chekkagir boshga bitgan balo bo'ldi.	Çağır gri at başa çıkan bela oldu.
27.26.	Shunda men, bir ustalikni qo'lladim.	O sırada ben bir ustalık ettim.
27.27.	Uloqni oldim-da, kun tarafga qarab ot soldim.	Oğlağı aldım ve gün tarafına doğru at sürdüm.
27.28.	Kunga yuzma-yuz chopdim.	Güne bakarak koştım.
27.29.	Yonimda kelayotgan Chag'ir ot yo'lda qolib ketdi.	Yanımda gelen çağır at yolda kalıverdi.
27.30.	Boisi, Chag'ir otning ko'zi ko'k bo'ladi!	Aslında çağır atın gözü mavidir!
27.31.	Kunga qarab chopolmaydi!	Güne bakarak koşamaz!
27.32.	Ko'zlari shafaqlanadi!	Gözleri kamaşır!
27.33.	—Tarlonniki halol, Tarlonniki halol!	—Tarlan'ın ki helal, Tarlan'ın ki helal!
27.34.	Tarlon, ma, haqing!	Tarlan, hakkın!
27.35.	Chavandozlar, endi qoralik qo'yaman! Mana! — dedi bakovul.	Biniciler, şimdi karalık ¹⁸ belirliyorum! İşte dedi hakem.
27.36.	Bakovul shunday deya bir yirtim qizil matoni ko'z-ko'z etdi.	Hakem böyle diyerek bir yırtım kırmızı kumaşı delik deşik etti.
27.37.	Matoni yarim qulochcha cho'p uchiga ildirib, bayroqcha qildi.	Kumaşı yarım kulaç kadar dalın ucuna ilıştırerek küçük bayrak yaptı.

¹⁸ Karalık (qoralik): “Bazı oyunlarda oğlak kapıldıktan sonra belirlenen bir yere götürülüp atılması gerekir. Genellikle çukur olan bu hedefin ismi karalık (qoralik) dir” (Baydemir, s.161: s.412, 426- 435’ den naklen).

27.38.	Bayroqchani chimzor chetidagi kattaroq o'choqday chuqur labiga qadadi.	Küçük bayrağı çimenlerin yanındaki daha büyükçe, ocak gibi bir çukurun ağzına dikti.
27.39.	—Mana shu chuqur qoralik!	—İşte bu çukur karalık!
27.40.	Kimki uloqni shu chuqurgacha olib kelib tashlasa bir qo'y, ellik so'm pul, bir to'n oladi!	Kim ki oğlağı bu çukura getirip atarsa bir koyun, elli som para, bir kaftan alır!
27.41.	Qulog'i og'irlar bo'lsa, qaytarib aytaman...	Kulağı işitmeyenler varsa, tekrar söyleyeyim...
27.42.	Qoralik — ko'pkarining eng mushkuli, eng qiyinidir.	Karalık, köpkerinin en müşkülü, en zorudur.
27.43.	Shu sababli-da ko'pkari g'ururidir, ko'pkari yuzidir.	Bu nedenle de köpkerinin gururudur, oğlak oyununun temsildir.
27.44.	Qoralikni halolash chavandozga-da, otga-da faxr!	Karalığı alan atlı da atı da onurludur!
27.45.	Uloqni qoralikka bir marta olib borib tashlash, to'dadan uch marta uloq ayirishdan ziyod!	Oğlağı karalığa bir defa atmak, tödeden üç defa oğlak ayirmaktan yeğdir!

28

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
28.1.	Ko'pkari qizigandan-qizidi.	Köpkeri kızıştı da kızıştı.
28.2	Shu vaqt, Jo'ra bobo ot yo'rttirib keldi.	O vakit Cöre Dede, atı tırıs getirdi.
28.3.	—Ziyodulla chavandoz, bizning to'riqniyam bir ko'ring, ukam, — dedi.	—Atlı Ziyadulla, bizim doruyu da bir görün, kardeşim dedi.
28.4.	Jo'ra bobo shunday deya, otdan tushdi.	Cöre Dede böyle diyerek attan indi.
28.5.	Jilovni menga uzatdi.	Yularını bana uzattı.
28.6.	Men Tarlon jilovini unga berdim.	Ben Tarlan'ın yularını ona verdim.
28.7.	Boboning qora to'rig'ini mindim.	Dedenin kara dorusuna bindim.
28.8.	Jo'ra boboning gapini yerda qoldirib bo'lmaydi.	Cöre Dede'nin sözünü yerde koymak olmaz.
28.9.	Jo'ra bobo oltmishdan oshib qoldi.	Cöre Dede altmışını aşmıştı.
28.10.	Ammo farzandi yo'q...	Ama çocuğu yok...
28.11.	Ikki marta uylandi.	İki defa evlendi.
28.12.	Ikkovida-da farzand bo'lmadi.	İkisinde de çocuğu olmadı.
28.13.	Uchinchisiga uylandi.	Üçüncüsüyle de evlendi.
28.14.	Bundan-da bo'lmadi.	Bundan da olmadı.
28.15.	Qo'yib yuborgan ayollari boshqalarga tegib-tegib ketdi.	Bırakıp giden kadınları başkalarıyla evlenip evlenip gitti.
28.16.	Bolalik bo'lib-bo'lib ketdi.	Çocukları olup gittiler.

28.17.	Shunda, Jo'ra boboning boshi egilib qoldi.	Böylece Cöre Dede'nin başı eğilip kaldı.
28.18.	Yuzi ko'ksiga qarab qoldi.	Yüzü göğsüne düşüp kaldı.
28.19.	Davralarda dasturxondan ko'z olmadi.	Toplulukta sofradan gözünü ayırmadı.
28.20.	Ko'chalarda etiklari uchiga qarab yurdi.	Sokaklarda çizmelerinin ucuna bakarak yürüdü.
28.21.	Ovozini qo'yib gapirolmadi...	Sesini çıkarıp konuşamadı...
28.22.	Jo'ra bobo bir nimaga e'tibor berdi.	Cöre Dede bir şeye itibar etti.
28.23.	Jo'ra bobo, degan ot eldan qoldi.	Cöre Dede'nin elinde bir tek atı kaldı.
28.24.	El o'zini, yo, uyini ko'rib, Jo'ra boboni esladi.	Millet kendisini veya evini görünce Cöre Dede'yi hatırlardı.
28.25.	Ko'rishib, bardammisiz, Jo'ra bobo dedi.	Gördüklerinde, iyi misin, Cöre Dede derdiler.
28.26.	Bu uy Jo'ra boboniki, dedi.	Bu ev Cöre Dede'nin ki derdiler.
28.27.	Boshqalarning oti bo'lsa, hamisha el og'zida bo'ldi.	Başkalarının atı olsa, her zaman milletin dilinde olur.
28.28.	Aytaylik, hamsoyasining o'g'li maktabga boradi.	Mesela, komşunun oğlu mektebe gider.
28.29.	Muallim yo'qlama qiladi.	Öğretmen yoklama alır.
28.30.	Murodov, deydi.	Muradov, der.
28.31.	Hamsoyasining o'g'li sapchib turadi, men, deydi.	Komşunun oğlu şıçrayıp benim, der.
28.32.	Sinfga bir kunda oltita muallim kiradi.	Sınıfa bir günde altı tane öğretmen girer.
28.33.	Demak, hamsoyasi Murodning oti olti bor jaranglaydi.	Komşusu Murat'ın adını altı kez bağırarak söyler.
28.34.	Hamsoyasining sakkiz bolasi bor.	Komşusunun sekiz çocuğu var.
28.35.	Bari maktabga boradi.	Hepsi okula gidiyor.
28.36.	Har birovi otasining otini kuniga olti marta jaranglatadi!	Her birisi babasının adını günde altı defa söylüyor.
28.37.	Demak, hamsoyasi bir kunda qirq sakkiz bor el og'ziga tushadi!	Demek, komşusu bir günde kırk sekiz kez elin diline düşüyor!
28.38.	Yana tag'in, ko'chalarda necha martalab oti aytiladi.	Yine sokaklarda kaç defa adı söyleniyor.
28.39.	Bu kimning o'g'li?	Bu kimin oğlu?
28.40.	Murodning o'g'li?	Murat'ın oğlu?
28.41.	Bu kimning qizi?	Bu kimin kızı?
28.42.	Murodning qizi!..	Murat'ın kızı!
28.43.	Jo'ra bobo joniga to'ydi.	Cöre Dede hayattan bıktı.
28.44.	Bir tushda qoradori yedi.	Öğlede afyon içti.
28.45.	Ustidan sovuq suv ichdi.	Üstüne soğuk su içti.
28.46.	Yorilib o'lmoqchi bo'ldi!	Yarılıp ölecek gibi oldu!
28.47.	Bir chinni kosa suvni og'ziga olib bordi.	Bir çini kâse suyu ağzına götürdü.
28.48.	Lablariga tekkizdi.	Dudaklarını değdirdi.
28.49.	Shunda, birdan aynidi.	O sırada birden fenalaştı.

28.50.	Mardona-mardona, achchiqma-achchiq ish qilish fe'li tutdi!	Mert mert, acı mı acı iş yapma huyu tuttu!
28.51.	Suvni zarda bilan otib yubordi.	Suyu öfkeyle fırlattı.
28.52.	Kosa chil-chil bo'ldi...	Kâse parça parça oldu...
28.53.	Mol-qo'ylarini sotdi.	Mallarını koyunlarını sattı.
28.54.	Puliga qaymoqrang «Jiguli» oldi.	Parayla krem rengi "Ciguli" aldı.
28.55.	Rulni hamsoyasining to'ng'ich o'g'liga berdi.	Direksiyonu komşusunun büyük oğluna verdi.
28.56.	—Aytgan yerimga mindirib borib kelsang bo'ldi, — dedi.	—Söyleyeceğim yere binip gelesin, dedi.
28.57.	Asl maqsadi boshqa bo'ldi.	Asıl maksadı başka idi.
28.58.	Asl maqsadi — mashinasi ko'chani changitib yursin, odamlar bu Jo'ra boboning mashinasi, desin.	Asıl maksadı, arabası sokakları tozutsun, insanlar bu Cöre Dede'nin arabası desin.
28.59.	Jo'ra boboning mashinasi qaymoqrang, desin.	Cöre Dede'nin arabası krem rengi, desinler.
28.60.	Yo'lda GAllar ushlab ujjat ko'rsin, Jo'ra bobo, degan nomni o'qisin...	Yolda GAller yakalayıp kimliğini görsün, Cöre Dede'nin namı konuşsun...
28.61.	Jo'ra boboning bundan-da ko'ngli to'lmadi.	Cöre Dede'nin bundan da gönlü olmadı.
28.62.	Mashinasini pulladi.	Arabasını sattı.
28.63.	Puliga ana shu To'riqni oldi.	Parasıyla işte şu doruyu aldı.
28.64.	Farzandlar nasibasini-da, farzandlar rizqi ro'zini-da ana shu To'riqqa yedirdi...	Çocukların hakkını da çocukların rızkını da işte bu doruya yedirdi...
28.65.	Qaridi, o'zi uloq chopmadi.	Yaşlandı, kendi köpkeriye iştirak edemedi.
28.66.	Shunday bo'lsa-da, to'riqni ko'pkarilarga boqdi, ko'pkarilarga shayladi.	Böyle olsa da doruyu köpkerilere götürdü; köpkerilere hazırladı.
28.67.	Chavandozlar bilan olislardagi ko'pkarilarga bordi.	Athılar ile uzaklardaki köpkerilere gitti.
28.68.	Birovning oti tolib qolsa, yo yaramay qolsa, ana-shu chavandozga To'rig'ini berdi.	Birisinin atı yorulup kalsa veya işe yaramaz olsa o oğlakçıya doru atını verirdi..
28.69.	Jo'ra boboning dardi yolg'iz bo'ldi, dardi ezgu bo'ldi: to'rig'i uloqni ayirsin.	Cöre Dede'nin derdi yalnızlıktı; derdi hayırlı oldu: doru atı oğlağı ayırsın. ¹⁹
28.70.	Bakovul uloqni Jo'ra boboning oti ayirdi, deya jar solsin. Jo'ra boboning oti, kel, haqingni ol, desin.	Hakem oğlağı Cöre Dede'nin atı ayırdı diye bağırsın. Cöre Dede'nin atı, gel, hakkını al desin.
28.71.	Ko'pkari ahli Jo'ra bobo degan nomni eshitsin.	Oğlak ehli Cöre Dede'nin namını işitsin.

¹⁹ Ulak ayirmak (uloq ayirmoq): “Oyuncunun, yerden oğlağı kaparak grubu yarıp çıkması ve meydanda bir tur turlayarak oğlağı yere atmasına ulak ayirmak (uloq ayirmoq) denir” (Baydemir, s.162: s.479-480' den naklen).

28.72.	Qulog'i og'irlar uloqni kim oldi, deya qayta so'rasin.	Kulağı ağır işitenler oğlağı kim aldı, diye tekrar sorsun.
28.73.	Shunda bakovul, uloqni Jo'ra boboning oti oldi, deya qayta-qayta jar solsin.	Böylece hakem, oğlağı Cöre Dede'nin atı aldı, diye tekrar tekrar bağırsın.
28.74.	Jo'ra bobo degan nomni olam-jahon odam eshitsin...	Cöre Dede'nin namını dünya âlem duysun...
28.75.	Bakovullar-u chavandozlar Jo'ra bobo dilidagini darrov ilg'ab oldi.	Hakemler, atlılar Cöre Dede'nin gönlündekini hemen sezdiler.
28.76.	Ko'pkarilarda Jo'ra bobo to'rig'ini marhamat etsa, chavandozlar yo'q demadi.	Oğlak oyunlarında Cöre Dede dorusunu hediye etse, atlılar hayır demezdi.
28.77.	Ko'ngliga qaradi.	Durumuna baktılar.
28.78.	Jo'ra bobo to'rig'ini bersa berdi, bermasa, atayin so'rab oldi.	Cöre Dede dorusunu verirse verir, vermezse kasıtlı sorarlar.
28.79.	Bakovullar Jo'ra bobo ko'nglidan bordi.	Hakemler Cöre Dede'nin gönlüne gittiler.

29

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
29.1.	Jo'ra boboning to'rig'iga qoralikni ko'rsatib keldim, qoralikni iskatib keldim.	Cöre Dede'nin dorusuna karalığı gösterdim, karalığı koklattım.
29.2.	Xiyol o'tdi, to'da guvillab qo'zg'oldi.	Biraz geçti, sürü uğuldayarak hareketlendi.
29.3.	Uloqni bir Chil ot olib chiqdi.	Oğlağı alaca bir at alıp çıktı.
29.4.	Birodarlar, Chil otning bir yeri ko'k, bir yeri oq, yana bir yeri qora bo'ladi.	Dostlar, alaca atın bir yeri mavi, bir yeri beyaz, yine bir yeri siyahtır.
29.5.	Shu boisdan chil-da!	Bundan dolayı alacaktır!
29.6.	Chil yo'lini chap solib-chap solib chopdi.	Alaca yolunu sola çevirip çevirip koştı.
29.7.	Chag'ir chekkagir Chilga yaqinda borolmadi.	Çağır gri at, alacaya yaklaşımadı.
29.8.	Chekkagir armonda qoldi.	Çağır gri at ümitsiz kaldı.
29.9.	Bakovul qamchisini boshi uzra silkidi.	Hakem kamçısını başı üzerinde salladı.
29.10.	—Bekor, Chilniki bekor! Qoralikka tushmadi!- dedi.	—Yaramaz, alaca yaramaz! Karalığa inmedi! dedi.
29.11.	Chin, uloq chuqur labida ilashib oldi.	Doğru, oğlak çukurun ağzına ilişti.
29.12.	Uloq chuqur ichiga tushsagina halol bo'ladi.	Oğlak çukur içine düşene kadar helal olur.

29.13.	Bakovul uloqni qoralikdan xolisga olib borib tashladi.	Hakem oğlağı karalıktan uzağa alıp fırlattı.
29.14.	—Chavandozlar, qo'yilgan zotlar joyida qoldi!	—Binicilere, koyulan zatlar ²⁰ yerinde kaldı!
29.15.	Ol-ha, ol! - dedi.	Al, evet, al! dedi.
29.16.	Boyanagi chil ot uloqni tag'in olib chiqaman dedi.	Deminki alaca at oğlağı tekrar alıp çıkayım dedi.
29.17.	Bir havasim keldi, bir hayratim keldi.	Bir heveslendim, bir şaşırdım.
29.18.	Nimaga endi faqat shu chil ot olayapti?	Neden sadece şu alaca at alıyor?
29.19.	Hatto chekkagirlarni-da dog'da qoldirayapti?	Hatta kenarda bekleyenleri bile üzüntüde bırakıyor.
29.20.	Farosat bilan qaradim.	Feraset ile baktım.
29.21.	Bir talay uzangi yo'ldoshlari Chil ot tevaragini o'radi.	Alaca atın binicisi oğlağı uzanıp rahatça aldı.
29.22.	Chil chavandozi uloqni xotirjam uzalib oldi.	Alaca atın binicisi oğlağı uzanıp rahatça aldı.
29.23.	To'dadan sug'urila boshladi.	Kalabalık içinden sıyrılmaya başladı.
29.24.	Uzangi yo'ldoshlari o'zga otlarni Chilga yo'latmadi, yo'l bermadi.	Üzengi arkadaşları diğer atları alacaya yaklaştırmadılar, önlerini kestiler
29.25.	Go'yo uloqqa talashayotgan bo'lib, Chil otni o'rab-o'rab chopdi.	Güya oğlak için kavga edenler, alaca atı sara sara koştu.
29.26.	Chil sag'risiga qamchilab-qamchilab, madad berib-madad berib chopdi.	Alacanın sağrısını kamçılıyıp kamçılıyıp medet verip koştu.
29.27.	—Darband! hayda, Darband!	—Derbent! Haydi Derbent!
29.28.	G'ayrat qil, Darband!- deyishib chopdi.	Gayret et, Derbent! diyerek koştu.
29.29.	—Bos, bo'sh kelma, Darband! - deyishib chopdi.	— Bas, boş gelme Derbent! deyip koştu.
29.30.	Demak, bular darbandlik chavandozlar bo'ldi.	Demek, bunlar Derbentli atlılar idi.
29.31.	Darbandlik chavandoz uloqni taqimiga bosib oldi.	Derbentli atlı oğlağın uyluğuna basıp aldı.
29.32.	Ayqirib-ayqirib ot qo'ydi:	Haykıra haykıra ad verdi:
29.33.	—Oho-hay, oho-hay, oho-hay!	—Oho hey, oho hey, oho hey!
29.34.	Hay otam, hay otam-a, hay otaginam-a!	Hey babam, hey babam, hey babacığım!
29.35.	Hayda-ya!..	Haydaa !
29.36.	Birodarlar, Darbandlik chavandoz otni otam deyapti, otam!	Biraderler, Derbentli atlı ata babam diyor, babam!

²⁰ Zat (zot): “Oyunda ortaya konulan ödülün genel adı zat (zot)tır. Ödül olarak bir miktar para, pirinç, yağ, kaftan, kumaş, halı, kilim, keçi, koyun, öküz vs. verilmektedir” (Baydemir, s.161: s.422, 430, 433, 435' den naklen).

29.37.	Ahay-ahay!	Hey yavrum hey!
29.38.	Chil ot bu safar uloqni dangal tashladi.	Alaca at bu defa oğlağı şiddetli bir şekilde attı.
29.39.	—Halo-o-ol!	—Helaalll!
29.40.	Chil, chil deyman-ov!	Alaca, alaca diyorum ov!
29.41.	Uloqni olgan yeringga olib borib tashla!	Oğlağı olduğu yerden alıp fırlat!
29.42.	Chavandozlar, endigi zotga katta bir ho‘kiz qo‘yildi.	Athılar, şimdiki zata büyük bir öküz koyuldu.
29.43.	So‘ysang bir to‘yni to‘ydiradi!	Kessen bir toyu doyurur!
29.44.	Ol, armonda qolma!	Al, pişmanlık duyma!
29.45.	To‘da yana qoralikka qarab ot qo‘ydi.	Töde yine karalığa bakarak isim verdi.
29.46.	Uloq bu gal «8-Mart» kolxozilik Samanda bo‘ldi.	Oğlak bu defa “8 Mart” kolhozlu semendin oldu.
29.47.	«8-mart»liklar haybarakalla qildi:	“8 Mart”lıklar tezahürat yaptılar:
29.48.	—Qo‘yma, «8-Mart», qo‘yma!	—Bırakma, “8 Mart”, bırakma!
29.49.	«8-Mart», ehtiyot bo‘l, ketingdan Chag‘ir borayapti!	“8 Mart”, ihtiyatlı ol, arkandan çağır geliyor!
29.50.	—Bos, joning boricha bos!	—Bas, canının var gücüyle bas!
29.51.	—«8-Mart», otni qamchila!	—“8 Mart”, atı kamçıla!
29.52.	Ho‘kiz «8-mart»liklarda ketdi.	Öküz “8 Mart”lıklara gitti.

30

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
30.1.	Endigi uloqni men olib chiqdim.	Şimdiki oğlağı ben aldım.
30.2.	Otlar oldimni oldi.	Atlar önüme geçti.
30.3.	Yo‘limni yopib chopdi, yonlarimni yopib chopdi.	Yolumu kapatarak koştular, yönümü kapatarak koştular.
30.4.	Otlar meni qoralikka yo‘latmadi.	Atlar beni karalığa götürmediler.
30.5.	Birodarlar, yolg‘iz otning changi chiqmaydi, changi chiqsa-da, dong‘i chiqmaydi!	Biraderler, yalnız atın pençesi çıkmaz, pençesi çıksa da sesi çıkmaz!
30.6.	Alamimdan xunob bo‘ldim.	Kederimden gerginleştim.
30.7.	O‘zimizning chavandozlarga baqirdim:	Kendi atlılarımıza bağırdım:
30.8.	—Jonlaring bormi?!	—Canınız var mı? !
30.9.	Kelinglar-da endi!	Gelin şimdi!
30.10.	Shundagina bizning chavandozlar o‘ziga keldi.	Bunun üzerine bizim atlılar kendine geldi.
30.11.	Gapni bir yerga qo‘ydi.	Lafı bir tarafa bıraktılar.
30.12.	Men yana uloqqa kirdim.	Ben yine oğlağa girdim.
30.13.	Uzalib, uloqni yerdan uzdim.	Uzanıp, oğlağı yerden aldım.
30.14.	Jo‘ra boboning to‘rig‘i olg‘a yurdi.	Cöre Dede’nin dorusu öne geçti.

30.15.	Bakovul jar soldi:	Hakem bağırdı:
30.16.	—Uloqni jo‘ra boboning oti ko‘tarayapti, Jo‘ra boboning!	—Og‘lagi Cöre Dede’nin atı götürüyor, Cöre Dede’nin!
30.17.	Besh-olti qo‘l uloqqa uzaldi.	Beş altı el og‘lağa uzandı.
30.18.	Ammo men kuch bermadim.	Ama ben bırakmadım.
30.19.	Uloqni bor kuchim bilan ushlab oldim.	Og‘lagi var gücüm ile yakalayıp aldım.
30.20.	To‘dadan sug‘urilib chiqdim.	Tödeden çekilip çıktım.
30.21.	—Uloq Jo‘ra boboning otida!	—Og‘lak Cöre Dede’nin atında!
30.22.	Eshitmadim demanglar, Jo‘ra boboning otida!	İşitmedim demeyin, Cöre Dede’nin atında!
30.23.	Uzangi yo‘ldoshlarim tevaragimni olib chopdi.	Üzengi arkadaşlarım çevremde koştu.
30.24.	O‘zga otlarga yo‘l bermadi.	Diğer atlara yol vermediler.
30.25.	Jo‘ra boboning To‘rig‘ini qamchiladim, haybarakalla qildim.	Cöre Dede’nin dorusunu kamçılardım, tezahürat yaptım.
30.26.	—Ha, bos, Jo‘ra boboning oti!	—Evet, bas, Cöre Dede’nin atı!
30.27.	—Ha, selkillagan yolingdan aylanayin!	—Evet, sallanan yelesinden dolanayım!
30.28.	Hayda-ya, Jo‘ra boboning oti!	Haydi, Cöre Dede’nin atı!
30.29.	—Iy-iy-iy, iy-iy-iy!..	—İy iy iy, iy iy iy!..
30.30.	Dupur-dupur-dupur...	Dupur, dupur, dupur.
30.31.	Otlar pishqirdi, otlar kishnadi.	Atlar haykırdı, atlar kişnedi.
30.32.	Yollar selkilladi.	Yeleslerini silktiler.
30.33.	Dumlar tovus pati misol yoyildi.	Kuyrukları tavus kuşu tüyü gibi yayıldı.
30.34.	Tuyoqlar ostidan chang o‘rladi.	Toynaklarının altından pençe çıktı.
30.35.	Dupur-dupur-dupur...	Dupur, dupur, dupur...
30.36.	Jo‘ra boboning oti qoralikka zabt bilan keldi.	Cöre Dede’nin atı karalığa zorla ile geldi.
30.37.	Chuqurdan sapchib o‘tdi.	Çukurdan atlayarak geçti.
30.38.	Shunda uloqni qo‘yib yubordim.	Böylece og‘lagi alarak gittim.
30.39.	—Hal-o-ol!	—Helaall!
30.40.	Jo‘ra boboning to‘rig‘iniki halol!	Cöre Dede’nin dorusuna helal!
30.41.	Jo‘ra boboning to‘rig‘i, kel, haqingni ol!	Cöre Dede’nin dorusu gel, hakkını al!
30.42.	Haqni olib, Jo‘ra boboning oldiga bordim.	Hakkını alıp, Cöre Dede’nin yanına vardım.
30.43.	Jo‘ra bobo jilmayib, bosh irg‘adi.	Cöre Dede yerinden kalkmadan, başını salladı.
30.44.	Tevarakka g‘olibona ham xushvaqt qaradi.	Etrafa galip gelmişler gibi de sevinçle baktı.
30.45.	Ko‘rdilaringmi, uloqni bizning otimiz oldi, degan bo‘ldi.	Gördünüz mü, og‘lagi bizim atımız aldı, diyecek oldu.

31

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
31.1.	Qish qaridi.	Kış bitti.
31.2.	Havoda ko'klam isi anqidi.	Havada ilkbahar kokusu keskindi.
31.3.	Boychechaklar ketidan qoraqoshlar ochildi.	Kardelenlerin ardından süsen çiçekleri açtı.
31.4.	Ko'klamni bag'rimga bosdim, to'yib-to'yib iskadim.	İlkbaharı bağrıma bastım, doya doya kokladım.
31.5.	Bir gap eshitib, ko'klam kayfiyatim qish bo'ldi.	Bir söz işitince ilkbahar keyfim kış oldu.
31.6.	Ko'klam rangim sindi.	İlkbahar rengim soldu.
31.7.	—Jamiki otlar go'shtga topshirilar emish.	—Bütün atlar et için toplatılıyormuş.
31.8.	Kolxoz radiouzeli shunday dedi.	Kolhoz radyo istasyonu böyle dedi.
31.9.	Brigadir uyma-uy yurib aytdi.	Başkan evden eve gezip söyledi.
31.10.	Vajini so'radim.	Gerekçesini sordum.
31.11.	Brigadir yelka qisdi.	Başkan omuz silkti.
31.12.	Ko'rsatkich barmog'i bilan shipni ko'rsatdi.	İşaret parmağı ile tavanı gösterdi.
31.13.	—Bari yuqoridan, bizda gap yo'q, -dedi.	—Hepsi yukarıdan, bizim sözümüz yok dedi.
31.14.	Brigadir aytgan yuqoridan odam keldi.	Başkanın çağırdığı yukarıdaki adam geldi.
31.15.	Idora oldida ko'rdim.	İdare önünde gördüm.
31.16.	Yonida ikkita militsioneri-da bor.	Yanında iki tane polis de vardı.
31.17.	Kattalar uyma-uy yurib, ot oldi.	Büyükler ev ev gezerek atları aldılar.
31.18.	El ot bermayin desa- kattalar!	Halk atımı vermiyorum dese, büyükler!
31.19.	El yoqalashayin desa- yonida shapkalar!	Halk kavga edeyim dese yanında şapkalar!
31.20.	El ostonagacha otlariga ergashib bordi.	Halk kapıya kadar atlarını izledi.
31.21.	El qonqora qaqshadi.	Halk kanlı gözyaşı döktü.
31.22.	El dardi ichida bo'ldi.	Halkın derdi içinde kaldı.

32

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
32.1.	Ha-ye, dedim, peshonada borini ko'ramizda-ye, dedim.	Evet, dedim; alnımızda yazılı olanı göreceğiz dedim.
32.2.	Hofiz qassobdan ikki kilo qo'y go'sht oldim.	Kasap Hafız'dan iki kilo koyun eti aldım.
32.3.	Belboqqinamga tugib, uyga keldim.	Kuşağıma bağlayıp, eve geldim.

32.4.	Supada chordana qurib, go'sht nimaladim.	Süpede bağdaş kurup, eti parçaladım.
32.5.	Lahimni bir yoqli, suyakni bir yoqli qildim.	Etleri bir tarafa, kemikleri bir tarafa ayırdım.
32.6.	Ukkag'ar Hofiz qassob sersuyak qilib beribdi.	Biraderim Kasap Hafız çok kemikli vermiş.
32.7.	Xiyla ovora bo'ldim.	Oldukça zahmet çektim.
32.8.	Shu vaqt, Tarlon pishqirdi.	O sırada Tarlan burnundan soludu.
32.9.	Ko'zimni go'shtdan olib qaradim.	Gözümü etten ayırıp baktım.
32.10.	Tarlon joyida telbalarcha irg'ishladi.	Tarlan yerinde çılgınca zıpladı.
32.11.	O'zini uyoqqa urdi, buyoqqa urdi.	Kendini o yana bu yana vurdu.
32.12.	Tasir-tusur yer tepdi.	Takır tukur yeri tepdi.
32.13.	Old oyoqlari orasiga tumshuq tiqdi.	Ön ayaklarının arasına burnunu soktu.
32.14.	Qorniga tumshuq cho'zdi.	Karnına burnunu uzattı.
32.15.	Sag'riniga tumshuq cho'zdi.	Sağrısına burnunu uzattı.
32.16.	Tumshug'i sag'rinlariga yetib-etmadi.	Burnu sağrısına yetişemedi.
32.17.	Dumlari bilan sag'rinlarini urdi, qorinlarini urdi.	Kuyruğu ile sağrısına vurdu, karnına vurdu.
32.18.	Orqa oyoqlarini ketiga siltab-siltab pishqirdi.	Arka ayaklarını arkaya sallaya sallaya burnundan soludu.
32.19.	Go'yo bir nimani tepgan bo'ldi.	Sanki bir şeyi tepecek oldu.
32.20.	Men avval-avval, Tarlon sho'xlashib o'ynayapti, deb o'yladim.	Ben evvel evvel Tarlan yaramazlık yapıp oynuyor, diye düşündüm.
32.21.	Yo'q, Tarlon sho'xlashib o'ynamadi.	Hayır, Tarlan yaramazlık yapmıyordu.
32.22.	Tarlon dingilladi!	Terlan koşuşturuyordu!
32.23.	Ding-ding etdi!	Kulak verdim!
32.24.	Shu Tarlon yo ya'juj-ma'juj ko'rdi, yo olabo'ji ko'rdi, deya o'yladim.	Bu Tarlan ya yecüc mecüc gördü ya albastı gördü, diye düşündüm.
32.25.	Hadahalab bordim.	Aceleyle yanına gittim.
32.26.	Tevarak-boshni qaradim.	Çevresine, başına baktım.
32.27.	Ya'juj-ma'juj-da ko'rmadim, olabo'ji-da ko'rmadim.	Yecüc mecüc de görmedim, albastı da görmedim.
32.28.	Hayron bo'ldim.	Şaşırıp kaldım.
32.29.	Ot arqonini ushladim.	Atın yularını tuttum.
32.30.	—Tak-tak, tak deyman! — dedim.	—Deh deh, deh dedim.
32.31.	Tarlon shunda-da dingilladi.	Tarlan yine koşturdu.
32.32.	Dingillab, arqonini yulqidi.	Koştururak yularını çekti.

32.33.	Dingillab, arqonini silkidi.	Koşturup yularını salladı.
32.34.	Ketimga chalqayib oyoq tiradim.	Arkaya gerileyerek ayak diredim.
32.35.	Arqonni qo'shqo'llab tortdim.	Yularını avuçlayıp çektim.
32.36.	Shunda-da bo'lmadi.	Böyle de olmadı.
32.37.	Dalbanglab- dalbanglab ketdim.	Sendeleye sendeleye gittim.
32.38.	Bor-e, deya arqonni qo'yib yubordim.	Yürü, diyerek yuları bıraktım.
32.39.	Bor e'tiborim bilan qaradim.	Bütün dikkatim ile baktım.
32.40.	Bor farosatim bilan o'yladim.	Bütün idrakim ile düşündüm.
32.41.	Qarab-qarab topdim, o'ylab-o'ylab topdim.	Baka baka buldum, düşünüp düşünüp buldum.
32.42.	Bizning Tarlonga go'balak doridi!	Bizim Tarlan'a büve ilaçtır!
32.43.	Go'balakda bingak pishiday zahar nish bo'ladi.	Büvenin zehir gibi iğnesi vardır.
32.44.	Shu nishini ot badaniga suqib-suqib ola beradi.	Bu diken atın bedenine batıp batıp aliverir.
32.45.	Go'balak osmondan tushmaydi, yerdan chiqmaydi.	Büve gökyüzünden düşmez, yerden çıkmaz.
32.46.	Chetdan-da uchib kelmaydi.	Uzaktan da uçup gelmez.
32.47.	Unda, go'balak qayerdan keladi?	Öyleyse büve nereden gelir?
32.48.	Go'balak otning o'zida bo'ladi!	Büve atın kendinde olur!
32.49.	Ot deb atalmish har bir jonivorning o'z go'balagi bo'ladi!	At diye adlandırılmış her bir hayvanın kendi büvesi olur!
32.50.	Go'balak otning qayerida bino bo'ladi?	Büve atın neresinde olur?
32.51.	Go'balak otning dumi ostida bino bo'ladi!	Büve atın kuyruğunun üzerinde olur!
32.52.	Shu bois, go'balak otpashsha deyiladi!	Bundan dolayı büveye atsineği denir!
32.53.	Bir qo'lim bilan ot arqonidan mahkam ushladim.	Bir elim ile atın yularından sıkıca yakaladım.
32.54.	Bir qo'lim bilan kallamdan telpagimni oldim.	Bir elim ile kafamdan şapkamı aldım.
32.55.	Telpagimni shaylab turdim.	Şapkamı düzelttim.
32.56.	Go'balak ot dumi ostidan chiqdi degandan, telpagim bilan tapillatib urib o'ldirdim.	Büve atın kuyruğunun üstünde çıkmış olduğundan şapkam ile vurarak öldürdüm.
32.57.	Joyimga qaytib borib o'tirdim.	Yerime dönüp oturdum.
32.58.	Tarlon tag'in qozig'ini aylanib-aylanib chopdi.	Tarlan tekrar kazığına dolanıp dolanıp koşturdu.
32.59.	Dirk-dirk o'ynadi.	Tepine tepine oynadı.

32.60.	O‘ynab-o‘ynab pishqirdi.	Oynayıp oynayıp haykırdı.
32.61.	Tarlon go‘balakdan xalos bo‘ldi-da!	Tarlan büveden kurtuldu!
32.62.	Endi, o‘ynaydi-da!	Şimdi oynuyor!
32.63.	Tarlon dumlari yoyildi, yollari hurpaydi.	Tarlan kuyruğu yayıldı, yeleleri diken diken oldu.
32.64.	Yollari bir chap bo‘ynida, bir o‘ng bo‘ynida o‘ynadi!	Yeleleri boynunun bir soluna bir sağına sallanıyor.
32.65.	Bir qo‘lim go‘shda, bir qo‘lim pichoqda qoldi.	Bir elim ette, bir elim bıçakta kaldı.
32.66.	Ko‘zim Tarlonda qoldi!	Gözüm Tarlan’da kaldı!
32.67.	Yo, pirim-ey, yo, pirim-ey!	Ya pirim ya, ey pirim!
32.68.	Go‘shga topshiradi?	Et için götürülecek mi?
32.69.	Shunday zotni-ya?	Böyle zat mı olur?
32.70.	Shunday xushro‘y zotni-ya?	Böyle güzel zat mı olur?
32.71.	Go‘sh qiladigan boshqa jonivor quridimi?	Et yapılacak başka hayvan kalmadı mı?
32.72.	O‘zi, qanday qilib go‘sh qiladi?	Kendi nasıl edilip et yapılacak?
32.73.	Mana bundaymi?	İşte böyle mi?
32.74.	Dasturxondagi go‘shga tikildim.	Sofradaki ete baktım.
32.75.	Ana shunday-da?	İşte böyle mi?
32.76.	Tarlon hademay shunday bo‘ladi-da?	Tarlan çok geçmeden böyle mi olacak?
32.77.	Lahimi bir yoqli, suyagi bir yoqli bo‘ladi-da?	Eti bir tarafa kemiği bir tarafa mı olacak?
32.78.	Eb-ey, eb-ey!	Of ey of ey!
32.79.	Keyin, kalla-poychasi alohida bo‘ladi.	Sonra kelle paçası ayrı olacak.
32.80.	Tuyoqlarini itga otib yuboradilar.	Toynaklarını köpeklere atacaklar.
32.81.	Itlar tuyoqlarni g‘ajib yeydi.	Köpekler toynakları kemirip yiyecekler.
32.82.	Faqat tuyoqdagi nag‘allar qoladi.	Fakat toynaklarındaki nalları kalacak.
32.83.	Yollari bilan dumlarini ko‘mib tashlaydilar.	Yeleleri ile kuyruğunu gömecekler.
32.84.	Yollar tuproq ostida chiriydi.	Yeleleri toprak altında çürüyecek.
32.85.	Shunday yollara?	Bu yeleler mi?
32.86.	Bu yol emas, ipak, ipak!	Bu yele değil, ipek ipek!
32.87.	Bu yol emas, do‘mbira tori, do‘mbira tori!	Bu yele değil, dombıra teli, dombıra teli!
32.88.	Tarlon ot emas, Jumanbulbul kuylagan «Quntug‘mish»!	Tarlan at değil, Cumanbülbul’ün söylediği “Küntüğmüş”!
32.89.	Fozil Yo‘ldosh kuylagan «Alpomish»!	Fazıl Yoldaş’ın söylediği “Alpamış”!

32.90.	Gajak-gajak bo‘yinlar bo‘yin emas, do‘mbira, do‘mbira!	Kıvrım kıvrım boynu boyun değil, dombıra, dombıra!
32.91.	«Kuntug‘mish»ni go‘sh tga topshirib bo‘ladimi?	“Küntüğmüş” et için verilir mi?
32.92.	«Alpomish»ni go‘sh t qilib bo‘ladimi?	“Alpamış”ı et mi yapacak?
32.93.	Tarlon dirkillab-dirkillab o‘ynadi.	Tarlan sıçrayıp sıçrayıp oynadı.
32.94.	Birdan oyoq ildi.	Birden ayak diredi.
32.95.	Orqa oyoqlarini keng yoydi.	Arka ayaklarını genişçe yaydı.
32.96.	Boshini sarak-sarak qildi.	Başını o yana bu yana salladı.
32.97.	Old oyoqlarini ko‘tardi!	Ön ayaklarını havaya kaldırdı!
32.98.	Tag‘in, tag‘in-da ko‘tardi.	Tekrar tekrar kaldırdı!
32.99.	Old tizzalarini xiyol bukdi.	Ön dizlerini biraz büktü.
32.100.	Old tuyuqlari yerga egildi.	Ön toynakları yere eğildi.
32.101.	Quloqlari olg‘a ding bo‘ldi.	Kulakları ileri doğru dikildi.
32.102.	Tarlon orqa oyoqlarida tik turdi!	Tarlan’ın arka ayaklarını da dikti!
32.103.	Devor uzra olis-olislarga qaradi.	Duvarın üzerinden uzaklara baktı.
32.104.	Bobotog‘ cho‘qqilariga qaradi.	Dede Dağı’nın zirvelerine baktı.
32.105.	Qaradi-qaradi...	Baktı baktı...
32.106.	Bor ovozi bilan kishnadi!	Var avazı ile kişnedi!
32.107.	Qishloq uzra kishnash taraldi.	Köyün üzerini kişnemesi kapladı.
32.108.	Xayol qildim, adirlardan aks sado keldi.	Hayal ettim; çayırlardan ses seda geldi.
32.109.	Xayol qildim, kishnash Bobotog‘ gacha bordi.	Hayal ettim; kişneme Dede Dağı’na kadar vardı.
32.110.	Birodarlar, tani jonim rohat qildi!	Biraderler, içim rahatladı!
32.111.	Jonim entikdi, tanim yayradi!	Canıma değdi, bedenim rahatladı!
32.112.	Ko‘nglim xo‘rsindi, ko‘nglim jo‘shdi.	Duygulandım, yüreğim çoştı.
32.113.	—Ahay-ahay!	—Hey hey!
32.114.	Ha, ovozginangdan-a! — dedim.	Evet, sesinden! dedim.
32.115.	O‘zim kulib, o‘zim aytdim!	Kendim gülüp kendim söyledim!
32.116.	—Ha, jon! — dedim.	—Evet can! dedim.
32.117.	Kishnash emas, rubobiy musiqa eshitganday bo‘ldim!	Kişneme değil, rubabi ²¹ işitmiş gibi oldum!
32.118.	Do‘mbira sozi eshitganday bo‘ldim!	Dombıra sözü işitmiş gibi oldum!
32.119.	Birodarlar, ot — rubobiy musiqa, ot — ko‘rkam suvrat!	Biraderler at; rubabi müziği, at; görkemli suret!

²¹ Rubabi: a. Dörtlük, rubai.

32.120.	Bali-ye, Tarlonboy-ey, bali-ye!	Belli zengin Tarlan belli!
32.121.	Ko'zim yana qo'limdagi go'sht bilan suyakka tushdi...	Gözüm yine elimdeki et ile kemiğe ilişti.
32.122.	Yo'q-yo'q, o'lsam-da yo'l qo'ymayman...	Hayır hayır, ölsem de izin vermem...

33

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
33.1.	Yarim kechasi Tarlonni jabduqlab mindim.	Gece yarısı Tarlan'ı eyerleyip bindim.
33.2.	Obshirga ot qo'ydim.	Atı Abşir'e sürdüm.
33.3.	Obshir qishlog'i kunbotarida oq tuproqli adirlar, tepalar mo'l.	Abşir köyü batıda, ak topraklı yamaçları, tepeleri çoktur.
33.4.	Ana shu tepalar nishabida kamarlar mo'l.	İşte bu tepelerin yamaçlarında kemerler boldur.
33.5.	Tarlonni ana shu zimiston kamarlardan birovga olib kirib bog'ladim.	Tarlan'ı işte bu karanlık kemerlerden birine girip bağladım.
33.6.	Kun yoyildi, olam munavvar bo'ldi.	Gün doğdu, âlem aydınlandı.
33.7.	Ana shunda uyga qaytib keldim.	O zaman eve dönüp geldim.
33.8.	Ta'tillanib, podayotoqqa bordim.	Kahvaltı yapıp, bozkıra gittim.
33.9.	Oqshom vaqti o'n kilo arpa bilan bir qop samonni aralashtirdim.	Akşam vakti on kilo arpa ile bir çuval samanı karıştırdım.
33.10.	Qosh qoraytirib, qopni orqalab jo'nadim.	Kaşlarımı çatarak, çuvalı sırtlayıp yola koyuldum.
33.11.	Yo'lda terladim.	Yolda terledim.
33.12.	Dam olib-dam olib bordim.	Dinlene dinlene gittim.
33.13.	Qopni kamarga suyab qo'ydim.	Çuvalı kemere dayadım.
33.14.	Kaftimda gugurt chaqdim.	Avucumda kibrit çaktım.
33.15.	Tarlon ko'rsin, meni tanisin deya, olovni yuzimga olib keldim.	Tarlan görsün, beni tanısın diye ateşi yüzüme tuttum.
33.16.	Tarlon yemsirab, iltijoli pishqirdi.	Tarlan yem isteyerek, yalvarırcasına soludu.
33.17.	Tarlonni yetakladim.	Tarlan'ı sürükledim.
33.18.	Shu yaqindagi ariqdan suvlab keldim.	Yakındaki arktan su alıp geldim.
33.19.	To'rvasida yem berdim.	Torbasına yem koydum.
33.20.	Badanlarini qashiladim.	Bedenini sıvazladım.

33.21.	Tarlonga qarab-qarab ketdim.	Tarlan'a baka baka gittim.
33.22.	Uyda tamaddi qildim, yonboshladim.	Evde bir şeyler atıştırdım, uzandım.
33.23.	Oyoqlarimni yozdim.	Ayaklarımı uzattım.
33.24.	«Vaqt» eshittirishlari-da ado bo'ldi.	Vakit yayını da bitti.
33.25.	Shunda, to'shakka o'tib yotdim.	O sırada yatağa gidip yattım.
33.26.	Ko'zim ilindi, ko'zim ketdi.	Gözlerim daldı, uyudum.
33.27.	Bir mahal, ayolimiz turti.	Bir anda hanım dürttü.
33.28.	—Tursin, birov chaqirayapti, — dedi.	—Kalk, birisi çağırıyor dedi.
33.29.	Uyqusirab, qo'zg'oldim.	Uyuklayarak kalktım.
33.30.	Choponimni yelkamga tashlab, tashqariladim.	Kaftanımı omzuma atarak dışarı çıktım.
33.31.	Olapar itimiz darvozaga tarmashib-tarmashib hurdi.	Alapar ²² köpeğimiz kapıya tırmana tırmana havladı.
33.32.	Olaparimizga do'qlab-do'qlab bordim.	Alaparımıza korkutarak gittim.
33.33.	Olapar dumini likillatib-likillatib, o'zini chetga oldi.	Alapar kuyruğunu sallaya sallaya kenara çekildi.
33.34.	Darvozani ochib qaradim.	Kapıyı açıp baktım.
33.35.	Ostonada raisimiz, undan keyin do'ppili odam bilan ikkita militsioner bo'ldi.	Eşikte reisimiz, onun ardında doppili adam ile iki tane polis vardı.
33.36.	Raisimiz boshi bilan do'ppili odamga ishora qildi.	Reisimiz başıyla doppili adama işaret etti.
33.37.	—Bu kishi rayon vakili, qishloq xo'jalik boshqarmasidan, — dedi.	—Bu kişi ilçe vekili, köy iktisat idaresinden, dedi.
33.38.	—Binoyi, binoyi. Qani, ichkarilangizlar.	—İyi iyi. İçeri girelim.
33.39.	Do'ppili odam ichkariladi.	Doppili adam içeri girdi.
33.40.	Ketidan boshqalari ergashdi.	Ardından diğerleri onu takip etti.
33.41.	Kattalarga sinchiklab-sinchiklab qaradim.	Büyüklerle dikkatli dikkatli baktım.
33.42.	Do'ppili katta mendayin bir kal bo'ldi.	Doppili büyük benim gibi bir keldi.
33.43.	O'zimizdan ekan, dedim.	Bizdenmiş dedim.
33.44.	Kal katta tevarakka alangladi.	Büyük kel etrafa bakındı.
33.45.	—Ot qani? — dedi.	—At hani? dedi.
33.46.	—Qanday ot? — dedim.	—Hangi at? dedim.
33.47.	—Ot qanday bo'ladi?	—At nasıl olur?
33.48.	To'rt oyoqli, ikki quloqli ot-da.	Dört ayaklı, iki kulaklı at evet.

²² Alapar: a. Rengi alacalı köpekler için kullanılan lakap.

33.49.	—Menda unday ot yo‘q, katta.	—Ben de öyle at yok, büyüğüm.
33.50.	Kaldan taroq so‘rama, deydilar.	Kelden tarak isteme derler.
33.51.	Siz bo‘lsa, ot so‘rab o‘tiribsiz.	Siz ise at soruyorsunuz.
33.52.	—Top, top, kallani garang qilma!	—Hadi hadi duymazlıktan gelme!
33.53.	Adi-badi aytishib o‘tirishga vaqt yo‘q.	Oturup tartışacak zaman yok.
33.54.	Senga o‘xshaganlarning soni mingta!	Sana benzeyenlerin sayısı bin tane!
33.55.	—Menda ot nima qiladi, katta.	—Bende at ne arar, büyüğüm.
33.56.	Ana, qarangizlar.	İşte, bakınız.
33.57.	Bo‘lsa olib keta beringizlar.	Varsa alıp gidiverin.
33.58.	Kal katta barmoqlarini o‘ynatib, militsionerlarga imo qildi.	Büyük kel parmaklarını oynatarak polislere işaret etti.
33.59.	—Tintinglar! — dedi.	—Arayın! dedi.
33.60.	Militsioner bilakday xitoyi fonarlarini yoqdi.	Polis kalınca Çin fenerlerini yaktı.
33.61.	Molxona, otxonalarni qarab keldi.	Ahırlara, haralara bakıp geldi.
33.62.	—O‘zi yo‘q, tezagi bor ekan, — dedi.	—Kendi yok, tezeği varmış dedi.
33.63.	Kal katta menga yuzlandi.	Büyük kel bana çıkıştı.
33.64.	—Ana, tezagi bor deyapti-yu? — dedi.	—İşte tezeği var diyor? dedi.
33.65.	—Men sizga aytsam, katta, eshikli uy, mehmonlarning oti tezak tashlagandir-da.	—Ben size söyleyeyim, büyüğüm, eşikli ev, misafirlerin atı tezek bırakmıştır.
33.66.	Tashlama deb bo‘lmaydi, mehmon ot.	Bırakma demek olmaz, misafir at.
33.67.	—Familiyang nima?	—Soyadın ne?
33.68.	Xo‘-o‘sh, Qurbonov, ta-a-ak, Qurbonov Ziyodulla.	Şey, Kurbanov, Kurbanov Ziyadulla.
33.69.	Mana, ro‘yxatda turibsan, oting bor.	İşte listede duruyorsun, atın var.
33.70.	Gap shu, ertaga yana kelamiz.	Diyeceğim şu, yarına yine geleceğiz.
33.71.	Otni topsang topding, topmasang, o‘z o‘pkang o‘zing bilan bo‘lsin!	Atı buldun buldun, bulamazsan ciğerini sökeriz.
33.72.	Kal katta darvozaga qarab yurdi.	Büyük kel kapıya doğru yürüdü.
33.73.	Ketidan militsionerlar shaxdam odimlar otib jo‘nadi.	Peşinden polisler sert adımlar atarak hareket ettiler.
33.74.	Raisimiz kattalar ketidan pildirab ergashdi.	Reisimiz büyüklerin arkasından hızlıca gitti.

33.75.	Shunda, ichkaridan onamiz chiqib keldi.	O sırada içeriden annem çıkıp geldi.
33.76.	—Ayt, ulgu berib ketsin, — dedi.	—Söyle haber versinler, dedi.
33.77.	Kattalarga darvoza ostonasida yetib oldim.	Büyükleri kapının eşiğinde yakaladım.
33.78.	—Katta, uyda chaqalog‘imiz bor, otini Ibrohimboy deydilar.	—Büyüğüm, evde bebeğimiz var, adı İbrahimboy.
33.79.	Kal katta yelkasi bilan gapirdi:	Büyük kel omuz silkerek söylendi:
33.80.	—Nima qilay shunga?	—Ne yapayım öyleyse?
33.81.	—Chaqaloqli uyga bemahalda kelib bo‘lmaydi.	—Bebekli eve zamansız gelmek olmaz.
33.82.	Mabodo birov bilmasdan kelib qolsa, undan ulgu olib qolish lozim.	Eğer birisi bilmeden gelirse ondan ülgü almak lazım.
33.83.	—Qayerdan olasan?	—Nereden alacaksın?
33.84.	—Bizga baribir.	—Fark etmez.
33.85.	O‘ngiringizning uchidan maydagina bir ip bo‘lsa-da mayli.	Giysinizin ucunda küçücük bir ip bile olsa bile yeter.
33.86.	Ayollar chaqaloqli uyda ipni isiriqqa qo‘shib tutatadilar.	Kadınlar bebekli evde ipi tütsüye tutarlar.
33.87.	—Endi, shungayam etagimni yirtaymi?	—Şimdi bunun için eteğimi mi yırtayım?
33.88.	—Yo‘q, yirtish darkor emas, katta.	—Hayır, yırtmak gerekli değil, büyüğüm.
33.89.	Kiyimingizga ilashgan biron-bir qil bo‘lsa-da bo‘ladi.	Kıyafetinize ilişen bir kıl olsa da olur.
33.90.	Kal katta qo‘l siltadi.	Büyük kel elini salladı.
33.91.	Yo‘liga burilib ketdi.	Yoluna dönüp gitti.
33.92.	Men qaytib keldim.	Ben döndüm.
33.93.	—Ulgu bermadi, — dedim.	—Bir şey vermedi dedim.
33.94.	Onamiz qarg‘ab-qarg‘ab ichkariladi.	Annem gargışlaya gargışlaya içeri girdi.
33.95.	Taypoq toboqda isiriq tutatdi.	Yassı tabağı tütsüledi.
33.96.	Chaqaloqli uyni uch aylantirdi.	Bebekli evi üç defa dolandırdı.
33.97.	Ziyon-zahmatlarni quvdi.	Ziyan zararları kovdu.

34

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
34.1.	Kattalar xo‘jako‘rsinga lalmi do‘q urib ketdi, deb o‘yladim.	Büyükler öylesine tehdit edip gitti diye düşündüm.
34.2.	Yo‘q, ertasi kuni tag‘in keldi.	Hayır, ertesi gün tekrar geldiler.
34.3.	Iskalanib-iskalanib otxonani qaradi, chaqaloqli uyni qaradi.	Koklaya koklaya haraya baktılar, bebekli eve baktılar.
34.4.	Kattalar qilig‘i hamiyatimga tegdi.	Büyüklerin hali vicdanımı rahatsız etti.
34.5.	Tishimni tishimga zo‘rg‘a bosib turdim.	Dişlerimi zoraki sıkıp kalktım.
34.6.	—Xo‘sh, qani? — dedi kal katta.	—Peki, hani? dedi büyük kel.
34.7.	—Nima qani?	—Ne hani?
34.8.	—Ot!	—At!
34.9.	—Ot?	—At?
34.10.	Katta, siz menga qaysi bozordan ot olib berib edingiz?	Büyüğüm, siz bana hangi pazardan at alıp verdiniz?
34.11.	Denovning bozoridanmi, yo, Sho‘rchining bozoridanmi?	Denov’un bazarından mı yoksa Şorçı’in pazarından mı?
34.12.	—Tishingni ko‘p g‘ijirlatma, biz sendan qo‘rqmaymiz!	—Dişini fazla gıcırdatma, biz senden korkmuyoruz!
34.13.	Yaxshilikcha otni chiqar! qo‘sha qo‘sha mol, qo‘y, tovuq, ot...	Güzellikle atını çıkar! Çifter çifter hayvanlar, koyun, tavuk, at...
34.14.	Buncha hayvonni nima qilasan?	Bu kadar hayvanı ne yapıyorsun?
34.15.	Ana, magazinda hamma narsa muhayyo.	İşte dükkânda her şey hazır.
34.16.	Go‘sh t deysanmi, sut, kefir deysanmi...	Et mi dersin, süt, kefir mi dersin...
34.17.	—Katta...	—Büyüğüm...
34.18.	—Nima, yo, kapitalist bo‘lmoqchimisani?	—Ne, yoksa, kapitalist mi olmak istiyorsun?
34.19.	Kechirib qo‘yasan!	Kusura bakma!
34.20.	Biz sotsialistik jamiyatda yashayapmiz!	Biz sosyalist cemiyette yaşıyoruz!
34.21.	Hademay kommunizmda yashaymiz!	Az zamandır komünizmde yaşıyoruz!
34.22.	To‘g‘rimi, o‘rtoq rais?	Doğru mu, ortak reis?
34.23.	Raisimiz labbaygo‘y bo‘ldi.	Reisimiz yalakalık yaptı.
34.24.	—To‘g‘ri, kommunizm sari bormoqdamiz! — dedi.	—Doğru komünizme doğru gitmekteyiz! dedi.
34.25.	—Yo, ot minib bosmachi bo‘lmoqchimisani?	—Yoksa, at binip Basmacı mı olmak istiyorsun?

34.26.	Kechirib qo‘yasan!	Kusura bakma!
34.27.	O‘zi, ajdodingda bosmachi o‘tmaganmi?	Kendi ecdadında Basmacı mıymış?
34.28.	Bir tekshirib ko‘rish kerak...	Bir kontrol etmek gerek...
34.29.	—Katta, unday demang.	—Büyüğüm, öyle demeyin.
34.30.	Otam bechora Sovet tuzumini deb qurbon bo‘ldi.	Biçare babam Sovyet düzeni diyerek kurban oldu.
34.31.	Otga kelsam, ot — yigitning yo‘ldoshi, katta.	Ata gelirsem, at yigidin yoldaşdır, büyüğüm.
34.32.	Qolabersa, ot bilan ko‘pkari chopamiz.	Kalıverdi ki, at ile köpkeri oynuyoruz.
34.33.	—Iya-iy, sen o‘zi qaysi jamiyatda yashayapsan, miya?	—Haydi haydi, sen hangi cemiyette yaşıyorsun, düşün?
34.34.	Shu paytgacha eshakning qulog‘iga tanbur chertyapmanmi?	O vakte kadar eşeğin kulağına tambur vurulmaz mı?
34.35.	Ko‘pkari — eskilik sarqiti!	Köpkeri eski gelenek!
34.36.	Ko‘pkari— yovvoyilar o‘yini!	Köpkeri ilkellerin oyunu!
34.37.	—Katta...	—Büyüğüm...
34.38.	O‘zi, kal kalla — kalla emas ekan-da!	Aslında kel kafan, kafa değil imiş!
34.39.	Bir mening kallam shundaymikin desam, siznikiyam menikidan qolishmaydi!..	Bir benim kellem mi böyle ki, sizinki de benimkinden geri kalmıyor!
34.40.	—O‘chir-e...	—Sus... ee...
34.41.	—Katta, enamni so‘kmang.	—Büyüğüm, anneme sövmeyin.
34.42.	U bechora ichkarida nevarasiga qarab o‘tiribdi.	O biçare içeride torununa bakıp oturuyor.
34.43.	Sizga bundayin beposhna gaplar ep bo‘lmaydi.	Size böyle alçak sözler yakışmıyor.
34.44.	—O‘chir deyman-e...	—Sus diyorum...
34.45.	—Esa, men ham sizning...	—Öyleyse ben de sizin...
34.46.	Gapim oxiriga yetmay qoldi.	Lafımın sonu gelemedi.
34.46.	Kal katta qulochkashlab jag‘imga urdi.	Büyük kel elini açarak şiddetle çeneme vurdu.
34.47.	Qo‘li ayolning qo‘liday ekan, jag‘im og‘rimadi.	Eli kadın eli gibiymiş, çenem ağrımadı.
34.48.	Gapimni oxirigacha yetkazib aytdim.	Lafımı sonuna kadar söyledim.
34.49.	Shunda kal katta ketimga tepmoqchi bo‘lib shaylandi.	O sırada büyük kel arkamdan vurmak için hazırlandı.
34.50.	Men o‘zimni chetga oldim.	Kendimi kenara çektim.
34.51.	Chap berib qoldim.	Sol tarafta kaldım.
34.52.	Kal katta o‘z shashti bilan, o‘z zabti bilan supadan uchib ketdi.	Büyük kel yumruğunun boşluğa gitmesi ile süpeden uçtu.

34.53.	Chuqurga borib tushdi.	Çukura düştü.
34.54.	Raisimiz dovdirab qoldi.	Reisimiz şaşırıp kaldı.
34.55.	—Eb-ey, eb-ey!.. — dedi.	—Eee eee! dedi.
34.56.	Chuqurga sakrab tushdi.	Çukura atladı.
34.57.	Kal kattani suyab olib chiqdi.	Büyük kele destek verip çıkardı.
34.58.	Kal katta hansirab-hansirab nafas oldi.	Büyük kel nefes nefese kaldı.
34.59.	Qo‘li bilan meni ko‘rsatdi.	Eli ile beni gösterdi.
34.60.	—Ushlanglar, banditni ushlanglar! — dedi.	—Yakalayın, haydutu yakalayın! dedi.
34.61.	Ikki militsioner ikki yonimdan keldi.	İki polis iki tarafıma geldi.
34.62.	Qo‘llarimni ketimga qayirdi.	Ellerimi arkama götürdüler.
34.63.	Ketimga bir tepdi.	Arkama vurdular.
34.64.	Kolxoz idorasiga olib bordi.	Kolhoz idaresine götürdüler.
34.65.	Maydagina mashinaga bosib jo‘nadi.	Küçük arabaya bindirip yola koyuldular.
34.66.	Yo‘lda qusib-qusib bordim.	Yolda kusa kusa gittim.
34.67.	Birodarlar, benzin isini yomon ko‘raman!	Biraderler, benzin kokusu kötü yapıyor!
34.68.	Benzin boshimni aylantiradi.	Benzin başımı döndürüyor.
34.69.	Ko‘nglimni aynitadi, qustiradi.	İçimi fenalaştırıyor, kusturuyor.
34.70.	Osmondan tushganday bo‘lib qolaman.	Gökyüzünden düşmüş gibi oluyorum.
34.71.	Rayonga keldim.	İlçeye geldim.
34.72.	Organ oldida mashinadan tushdim.	Kurumun önünde arabadan indim.
34.73.	Kal katta ketidan chap tarafdagi oynavand xonaga kirdim.	Büyük kelin arkasından sol taraftaki camlı kapıdan odaya girdim.
34.74.	Telefon oldida o‘tirgan militsionerlar o‘rnidan turdi.	Telefonun önünde oturan polisler yerinden kalktı.
34.75.	Kal katta militsionerlarga kiyimlarini ko‘rsatdi, dardini aytdi.	Büyük kel polislere üzerini gösterdi, derdini söyledi.
34.76.	—Hamkasblarning bilan davlatga go‘sht olish uchun borib edik, — dedi.	—Meslektaşlarım ile devlete et almak için gitmiş idik, dedi.
34.77.	Mana bu tipga otni ber, desam bermadi.	İşte buna atını ver dedim vermedi.
34.78.	Meni tutib so‘kdi.	Beni tutarak sövdü.
34.79.	Onam ham qolmadi, xotinim ham qolmadi.	Annem de kalmadı, karım da kalmadı.
34.80.	Keyin, bir urib chuqurga ag‘anatib yubordi.	Sonra vurup çukura yuvarladı.

34.81.	Mana fakt — ust-boshim loy!	İşte kanıt, üstüm başım çamur!
34.82.	Hamkasblaring jonli guvoh!	Meslektaşlarım canlı tanık!
34.83.	Ana, rais ham bor.	İşte, reis de var.
34.84.	To‘g‘rimi, rais?	Doğru mu reis?
34.85.	—To‘g‘ri!	—Doğru!
34.86.	To‘g‘ri!	Doğru!
34.87.	Chuqurga yumalatib yubordi! — ma‘qulladi rais.	Çukura yuvarladı! diyerek onayladı reis.
34.88.	Bir militsioner so‘kinib, oldimga keldi.	Bir polis söverek önüme geldi.
34.89.	—Uh, hayvon, uh bandit!	—Ah hayvan, ah haydut!
34.90.	Sen hali rahbarlarga qo‘l ko‘taradigan bo‘ldingmi? — dedi.	Demek sen rehberlere el kaldıracak oldun öyle mi? dedi.
34.91.	Militsioner ichimga urdi.	Polis göğsüme vurdu.
34.92.	Men ichimni ushlab, boshim bilan devorga suyandim.	Ben kalbimi tutarak başımı duvara dayadım.
34.93.	Ko‘nglim ozdi, ko‘z oldim qorong‘i bo‘ldi.	Kalbim rahatsızlandı, gözümün önü karardı.
34.94.	Odamlar goh uchta, goh to‘rtta bo‘lib ko‘rindi...	Adamlar gah üç tane gah dört tane göründü.
34.95.	Xona bir yumalab, yana joyiga keldi.	Oda bir devrilir gibi olup tekrar yerine geldi.
34.96.	Militsioner kal katta oldiga qog‘oz qo‘ydi.	Polis, büyük kelin önüne kâğıt koydu.
34.97.	—Mana, raport yozib, boshliqqa olib kiring.	—İşte, rapor yazıp müdüre götürün.
34.98.	Buni bir tiqib qo‘yaylik, ko‘zi ochiladi.	Bunu içeri bir tıkalım, gözü açılır.
34.99.	Kal katta qog‘ozni to‘lg‘azib, olib ketdi.	Büyük kel kâğıdı doldurup, alıp gitti.
34.100.	Xiyol o‘tib, yana qaytib keldi.	Az bir zaman geçince tekrar dönüp geldi.
34.101.	—Tush oldimga! — dedi.	—Düş önüme! dedi.
34.102.	Men oldiga tushdim.	Ben önüne düştüm.
34.103.	Tor yo‘lakdan hovliga chiqdim.	Dar koridordan avluya çıktım.
34.104.	Keyin yana bir xonaga kirdim.	Sonra yine bir odaya girdim.
34.105.	Xona to‘rida baqaloqli bir odam o‘tiribdi.	Odanın üst tarafında tıknaz bir adam oturuyordu.
34.106.	O‘tirishidan katta odam ko‘rindi.	Oturuşundan büyük biri olduğunu anladım.
34.107.	Yelkasidagi yulduzlari-da katta-katta bo‘ldi.	Omuzundaki yıldızları da büyük büyüktü.
34.108.	Kal katta qo‘li bilan meni ko‘rsatdi.	Büyük kel eli ile beni gösterdi.
34.109.	—Mana bandit! — dedi.	—İşte, haydut! dedi.

34.110.	Toʻrdagi katta vazmin ovozda soʻradi:	Üst bāštaki büyük, serinkanlı sesle sordu:
34.111.	—Nega rahbarlarni urasiz, oʻrtoq Qurbonov?	—Neden rehberlere vuruyorsunuz, ortak Kurbanov?
34.112.	Men bor gapni qoʻshib-chatmay aytib berdim.	Ben sözümü saptırmadan doğruca söyledim.
34.113.	Toʻrdagi katta endi nima deysiz, degan boʻlib, kal kattaga qaradi.	Üst bāštaki büyük şimdi ne diyorsunuz dercesine, büyük kele baktı.
34.114.	Kal katta oʻrnidan turib ketdi.	Büyük kel yerinden kalktı.
34.115.	—Yolgʻon!	—Yalan!
34.116.	U oʻzini oqlayapti!	O kendini aklıyor!
34.117.	Biz rahbarlarga ishonasizmi, yo, mana shunga oʻxshagan podachiga ishonasizmi?	Biz rehberlere mi inanıyorsunuz yoksa işte şu çobana benzeyene mi inanıyorsunuz?
34.118.	—Albatta rahbarlarga ishonaman.	—Elbette rehberlere inanıyorum.
34.119.	Rahbarlar yolgʻon gapirmaydi.	Rehberler yalan söylemez.
34.120.	—Boʻpti-da!	—Tamam işte!
34.121.	Oʻpkam toʻlib-toʻlib keldi.	Öfkem dolup dolup arttı.
34.122.	Dimogʻimda mingʻirladim:	Burnumdan söylendim:
34.123.	—Katta bova, meni melisalaringiz urdi...	—Büyük dede, bana polisleriniz vurdu.
34.124.	—Nima-nima?	—Ne ne?
34.125.	—Urdi?	—Vurdu mu?
34.126.	Eshik oldida urdi.	Kapının önünde vurdu.
34.127.	Hushdan ketib qoldim....	Kendimden geçtim...
34.128.	—Unday boʻlishi mumkin emas, hozir chaqiramiz.	—Böyle olması mümkün değil, şimdi çağırırız.
34.129.	Ostonada ichimga urgan militsioner qora berdi.	Girişte göğsüme vuran polis giriverdi.
34.130.	Qoʻlini chekkasiga tekkizib gʻoʻdaydi.	Elini kenara dayayarak böbürlendi.
34.131.	—Buyrugʻingizga binoan keldim, oʻrtoq polkovnik! — dedi.	—Emrinize binaen geldim, yoldaş albay! dedi.
34.132.	—Leytenant Ismatov, ayting-chi, nega bu kishini urdingiz?	—Yüzbaşı İsmetov, konuşun neden bu şahsa vurdunuz?
34.133.	—Kimni?	—Kime?
34.134.	Qoʻlimniyam tekkizganim yoʻq, oʻrtoq polkovnik!	Elimle dokunduğum yok, yoldaş albay!
34.135.	—Urdi deyapti-ku.	—Vurdu, diyor.
34.136.	—Sof leytenantlik soʻzim, qoʻl koʻtarganim yoʻq!	—Yüzbaşılık yeminim üzerine doğru söylüyorum, el kaldırdığım yok!
34.137.	Ana, serjant Xalilov ham bor, chaqirib soʻrashingiz mumkin.	İşte, Çavuş Halilov da var, çağırıp sormanız mümkün.

34.138.	O'ng qo'limni qorninga qo'yib ko'rsatdim.	Sağ elimi karnıma koyup gösterdim.
34.139.	—Manavi yerimga urdi... — dedim.	—İşte burama vurdu... dedim.
34.140.	Shunda kal katta gapga suqildi.	O sırada büyük kel söze karıştı.
34.141.	—Qo'liniyam tekkizgani yo'q, o'zim ustida edim! — dedi.	—Elimle dokunduğum yok kendim üstündeydim! dedi.
34.142.	To'rdagi katta menga yuzlandi.	Üst baştaki büyük bana çıkıştı.
34.143.	—Ana, eshitdingizmi, o'rtoq Qurbonov? — dedi.	—İşte, işittiniz mi yoldaş Kurbanov? dedi.
34.144.	Biz urmaymiz!	Biz vurmamışız!
34.145.	Sovet militsiyasi urmaydi!	Sovyet polisi vurmaz!

35

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
35.1.	Badbo'y hujrada yotdim.	Kötü kokulu hücrede yattım.
35.2.	Hujrada kun-da bir bo'ldi, tun-da bir bo'ldi.	Hücrede gündüz de birdi, gece de birdi.
35.3.	Bir mahal temir darvoza sharaqlab ochilib, sharaqlab yopildi.	Bir an demir kapı şangırdayarak açılıp şangırdayarak kapandı.
35.4.	Birov ichkariladi.	Birisi içeri girdi.
35.5.	—Kal, qayerdasan? — dedi.	—Kel, neredesin? dedi.
35.6.	Ichimga urmish militsioner ovozi darrov tanidim.	Göğsüme vuran polisin sesini hemen tanıdım.
35.7.	Joyimdan turdim.	Yerimden kalktım.
35.8.	Darvoza taraf yurdim.	Kapıya doğru yürüdüm.
35.9.	Militsioner yoqamdan bir qo'llab ushladi.	Polis yakamdan tuttu.
35.10.	Bir-ikki silkiladi.	Bir iki kez silkeledi.
35.11.	—Nimaga meni boshliqqa sotding? — dedi.	—Neden beni müdüre sattın? dedi.
35.12.	—Sotmadim, birodar, bor-yo'g'i urganingizni aytdim, — dedim.	—Satmadım, dostum, hepi topu vurduğunuzu söyledim, dedim.
35.13.	—Urdim?	—Vurdum mu?
35.14.	Qachon urdim?	Ne zaman vurdum?
35.15.	Militsioner chotlarim oralatib tepdi.	Polis bacak arama vurdu.
35.16.	—Men urdimmi?	—Ben vurdum mu?
35.17.	Militsioner sozlab tepdi.	Polis söyleyerek vurdu.
35.18.	—Seni urdimmi?	—Sana vurdum mu?
35.19.	Militsioner yomon tepdi!	Polis kötü vurdu!

35.20.	—Men-a?	—Ben ha?
35.21.	Seni-ya?..	Sana öyle mi?..
35.22.	Chotlarim uyushib-uyushib og'ridi.	Bacaklarım uyuşup uyuşup ağrıdı.
35.23.	Achishib-achishib og'ridi.	Acıyıp acıyıp ağrıdı.
35.24.	Ketim bilan shilq etib tushdim...	Sırt üstü düştüm.
35.25.	Tong-saharlab badrabxona tozaladim.	Tan ağarırken tuvalet temizledim.
35.26.	Hovli supurdim.	Avlu süpürdüm.
35.27.	Ko'cha supurdim.	Sokak süpürdüm.
35.28.	Onamiz bilan ayolimiz xo'rak olib keldi.	Annem ile eşim yemek getirdi.
35.29.	Onamiz yig'lab-yig'lab hol so'radi.	Annem ağlaya ağlaya halimi sordu.
35.30.	Ayolimiz kuyib-kuyib ko'ngil so'radi.	Eşim yana yana hatırımı sordu.
35.31.	Onamiz bilan ayolimiz biri qo'yib biri qarg'adi:	Annem ile eşim, biri susup biri beddua etti:
35.32.	—Senlar mening bolaginamni oyoqosti qilgan bo'lsang, sen shapkalarini xudoyim xudovando oyoqosti qilsin!	—Seninle benim çocuğumu yüzüstü bırakanın şapkalarını Allah'ım yüzüstü bıraksın!
35.33.	—Xudoyim xudovando, bolaginangning o'lganini ko'r, sendaychikin shapkalar!	—Yüce Allah'ım, çocuklarının öldüğünü göreyim, senin gibi şapkalıların!
35.34.	—Xudoyo, shu otlar bilan qo'shilib, o'zing ham go'sht bo'lib ket, sendaychikin shapkalar!	—Allah'ım bu atlarla karışıp kendi de et olup gitsin, senin gibi şapkalıların!
35.35.	—Xudoyo, qirg'inning oldida qirilib ket, sendaychikin shapkalar!	—Allah'ım katliam önünde kırılıp gitsin, senin gibi şapkalılar!
35.36.	—İlohi omin, xudo bandam desa, Muhammad payg'ambar ummatim desa, shul shapkalar elga ermak, xalqqa shaloq bo'lsin, ollohu akbar!	—İlahi âmin, Allah kulum dese, Muhammet peygamber ümmetim dese, bu şapkalılar, halka maskara olsun, halkın diline düşsün, Allah-u Ekber!
35.37.	Onamiz bilan ayolimizga Tarlonni aytmadim.	Annem ile eşime Tarlan'ı söylemedim.
35.38.	Ayol zoti og'zi bo'sh bo'ladi.	Kadın kişinin ağzı boştur.
35.39.	Birov-yarimga aytib qo'yadi.	Birisine yarım yamalak söyleyiverir.
35.40.	Qolabersa, Tarlonni yolg'iz o'zimga o'rgatib edim.	Kaldı ki, Tarlan'ı sadece kendime alıştırdım.
35.41.	Shu bois, Tarlon mendan o'zgani o'ziga yo'latmaydi.	Bu nedenle Tarlan benden başkasına kendisini dokundurmaz.

35.42.	O'zgal qo'lidan yem-da yemaydi.	Başkasının elinden yem de yemez.

36

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
36.1.	Rosa o'n kunda ozod bo'ldim.	Nihayet on gün sonra serbest kaldım.
36.2.	Yo'lda ko'nglimga hadik tushdi.	Yolda gönlüme şüphe düştü.
36.3.	Hadik tanamga-da yoyildi.	Evham vücuduma yayıldı.
36.4.	Uyim qolib, Obshirga yo'l oldim.	Evimi bırakarak Abşir'e doğru yol aldım.
36.5.	Adirga o'rladim.	Tepeye tırmandım.
36.6.	Kamar oldida serrayib qoldim.	Çukurun önünde şaşırıp kaldım.
36.7.	Ketimga chalqaydim.	Başımı arkaya çevirdim.
36.8.	Ko'kragim otilib ketadiganday bo'ldi.	Kalbim uçacak gibi oldu.
36.9.	Kamarda...	Çukurda...
36.10.	Kamarda to'rt tayoq ustida bir nima turdi.	Çukurda dört ayaküstünde bir şey durdu.
36.11.	Joni bormi, yo'qmi, bilib bo'lmadi.	Canlı mı değil mi bilemedim.
36.12.	Ikkita nima yiltiradi.	İki tane şey parıldadı.
36.13.	Ko'zlar bo'ldimikin?	Gözleri mi ki?
36.14.	Ichkari kirdim.	İçeri girdim.
36.15.	Tarlon bo'yniga osilib-osilib yig'ladim.	Tarlan'ın boynuna asılıp asılıp ağladım.
36.16.	To'yib-to'yib yig'ladim...	Doya doya ağladım.
36.17.	Tarlonni kamardan olib chiqdim.	Tarlan'ı çukurdan alıp çıktım.
36.18.	Adirdan pastga yetakladim.	Tepeden aşağı doğru indirdim.
36.19.	Tarlon ohista-ohista pastladi.	Tarlan yavaş yavaş çöktü.
36.20.	Pastlayotib, old oyoqlari bukildi.	Çökerken ön ayakları büküldü.
36.21.	Yig'ilib ketayin-yiqilib ketayin, dedim.	Yığılıp gidecek yıkılıp gidecek dedim.
36.22.	Ariqdan sag'al suvladim.	Kanaldan biraz su aldım.
36.23.	Ariq yoqalatib yetakladim.	Kanalın kenarına getirdim.
36.24.	Oyoqlarini yozdim.	Ayaklarını uzattım.
36.25.	Qashilab yuvdim.	Okşayarak yıkadım.
36.26.	Yana suvladim.	Tekrar su verdim.
36.27.	Kamarga qaytarib olib keldim.	Döndürüp çukura getirdim.
36.28.	Burchakda turgan qopdan to'rvada yem olib kelib osdim.	Köşede duran çuvaldan torbasına yem alıp astım.

36.29.	Tarlon jonlanganday bo'ldi.	Tarlan canlanır gibi oldu.

37

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
37.1.	Birodarlar, necha-necha qorabayirlar ketiga qarab-qarab ketdi.	Biraderler, nice nice kara bayirlar ardına baka baka gitti.
37.2.	Necha-necha jayronlar kishnab-kishnab ketdi.	Nice nice karakulaklar kişneye kişneye gitti.
37.3.	Necha-necha samanlar go'sht bo'lib ketdi!	Nice nice semenler et olup gitti.
37.4.	Qishloqda otlar kishnamay qoldi.	Köyde atlar kişnemez oldu.
37.5.	Saharlari ko'chalarda ot tuyoqlari tikillamay qoldi.	Sabahlari sokaklarda at toynaklari tikirdamaz oldu.
37.6.	Oqshomlari otlar tarsillatib yer tepinmay qoldi.	Akşamlari atlar ayaklarini takirdatarak yeri tepmez oldu.
37.7.	Adirlarda otlar dupur-dupur chopmay qoldi...	Tepelerde atlar dupur dupur koşturmaz oldu...
37.8.	Chavandozlar chemakdoshi urushdan qaytmagan bo'zbola misol mung'ayib qoldi.	Athilar savaştan dönemeyen yiğit misali hüznlenip kaldilar.
37.9.	Kelinlar otda emas, mashinada keladigan bo'ldi.	Gelinler at üstünde değil, arabada gelir oldu.
37.10.	Olamni mashina ovozi buzdi: dut-dut-dut...	Âlemi araba sesi bozdu, düd, düd, düd...
37.11.	Qishloqda ot nomi o'chdi.	Köyde atın namı bitti.

38

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
38.1.	Ora sovidi.	Meydan soğudu.
38.2.	Qishloq tinchidi.	Köy sakinleşti.
38.3.	Ana shunda Tarlonni uyga olib keldim.	İşte o arada Tarlan'ı alıp eve geldim.
38.4.	Chavandozlar beliga pul o'rab, Oboqliga yo'l oldi.	Atlılar yanlarına para alarak, Abaklı'ya doğru yola koyuldular.
38.5.	Oboqlidan ot olib keldi.	Abaklı'dan at alıp geldiler.
38.6.	Ot bilan ajab gaplarni-da topib keldi.	At ile birlikte tuhaf dedikodulari da toplayıp getirdiler.
38.7.	Go'shtga ot olish ko'pga kelgan to'y emas emish.	Et için at almak herkese nasip değil imiş.
38.8.	Oboqli taraflarda otlar bus-butun emish, tus-tugal emish...	Abaklı taraflarında atlar büsbütün imiş, tastamam imiş...

39

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
39.1.	Bu gap qishloqdagi besh-olti arizaboz qulog'iga yetdi.	Bu sözler köydeki beş altı dilekçecinin kulağına gitti.
39.2.	Arizabozlar qulog'i ding bo'ldi.	Dilekçeciler can kulağıyla dinlerler.
39.3.	Arizabozlar kechalari uyma-uy yurdi, ariza to'pladi.	Dilekçeciler geceleri ev ev gezdi, dilekçe topladı.
39.4.	Bir kecha biznikiga keldi.	Bir gece bize geldiler.
39.5.	Arizabozlar sultoni bo'lmish Botir mirob sirli ovozda tayinladi:	Dilekçeciler sultanı olmuş Batır Mirab ²³ gizlice emir verdi:
39.6.	—Darvoza ichkaridan tamlansin.	—Kapı içeriden desteklensin.
39.7.	Hovli chirog'i o'chirilsin.	Avlu ışığı söndürülsün.
39.8.	Bola-chaqa bu uyga yaqin yo'latilmasin.	Çoluk çocuk bu eve yaklaştırılmasın.
39.9.	Ichkari eshik zichlab yopilsin.	İçerideki kapı sıkıca kapatılsın.
39.10.	Deraza pardalari tushirilsin.	Pencerenin perdeleri indirilsin.
39.11.	So'ng, qarshimizga kelib o'tirilsin!	Sonra karşımıza gelip oturulsun!
39.12.	Botir mirob aytganlarini bajarib keldim.	Batır Mirab'ın söylediklerini uygulayıp geldim.
39.13.	Davruga qo'shilib o'tirdim.	Topluluğa katıldım.
39.14.	Arizabozlar boshimdan kechgan savdoni gapirib berishimni so'radi.	Dilekçeciler başımdan geçen olayı anlatmamı istediler.
39.15.	Men sir bermadim, talmovsiradim.	Ben sır vermedim, anlamıyormuş gibi davrandım.
39.16.	Boisi, o'shanda o'n kun yotganim elga doston bo'ldi.	Bundan dolayı orada on gün yatışım halka destan oldu.
39.17.	El orasida yuruvsiz bo'ldim.	Halk arasında dolaşmadım.
39.18.	Mana, dostonim deyarli unut bo'ldi.	İşte, destanım neredeyse unutuldu.
39.19.	Ko'ngilsiz dostonimni yana qo'zg'agim kelmadi.	Destanımı tekrar ortaya çıkarmaya gönlüm razı gelmedi.
39.20.	—Botir aka, bo'lgan ish bo'ldi, buyog'i sindi.	—Batır ağabey olan oldu, tamamdır.
39.21.	Qo'ying, shu arizabozlikni, — dedim.	Bırakın şu dilekçeciliği dedim.
39.22.	—Iya-iya!	—Haydi haydi!
39.23.	Hey, og'izga qarab gapirilsin!	Hey, ağzından çıkana kulağın duysun!
39.24.	Kim arizaboz?	Dilekçeciler kim?
39.25.	Bizmi?	Biz mi?

²³ Mirob: Sulama kanalları ve su taksimatı sorumlusu.

39.26.	Biz yozuvchimiz, bilib qo'y, yozuvchi!	Biz yazariz, shunu bil, yazar!
39.27.	Xalq yo'lidagi, haqiqat yo'lidagi yozuvchilarmiz!	Halk yolundaki, hakikat yolundaki yazarlariz!
39.28.	Anavi g'azal, roman... yozuvchilar yana nima yozadi, o'rtoq Hamidov?	Shu gazel, roman vs. yazanlar yine ne yaziyor yoldaş Hamidov?
39.29.	Qabatidagi adabiyot muallimi o'z ulushini qo'shdi:	Yan taraftaki edebiyat o'gretmeni kendi payini so'yledi:
39.30.	—Poema, ballada...	—Shiir, balad.
39.31.	—Ha-ha!	—Ha ha!
39.32.	Poema, ballada yozuvchilaring yozuvchi emas, biz yozuvchi!	Shiir, balad yazanlar yazar degil, biz yazariz!
39.33.	Mana, biz!	Ishte, biz!
39.34.	Yozuvchilarningning asarlarida fakt yo'q, adres yo'q!	Yazarlarning eserlerinde kanit yok adres yok!
39.35.	Masalan, mana o'zimizning Tog'ay!	O'rnegin, ishte bizim Tagay!
39.36.	Bo'ri bechoraning o'g'li!	Charesiz Bori'nin oglu!
39.37.	O'lishni kitob qilib yozdi.	O'lumu yazip kitap yapti.
39.38.	Endi ko'pkariniyam kitob qilayotgan emish.	Shimdi kopkerinin kitabini yaziyormus.
39.39.	Yozishga yozdi, lekin tekshirtirmadi, chora ko'rdirmadi.	Yazmaya yazdi, lakin kontrol ettirmedi, charesine bakmadi.
39.40.	Xalqqa nafi tegmadi.	Halka faydasi olmadi.
39.41.	Xalq yozuvchilarning kitobini pul sarf qilib oladi.	Halk yazarlarning kitabin para verip alir.
39.42.	Vaqtini isrof qilib, erinmay o'qiydi.	Vaktini israf edip erinmeden okur.
39.43.	Keyin... qayg'uli asarni nima deydi, o'rtoq Hamidov?	Sonra, kederli esere ne denir yoldaş Hamidov?
39.44.	Ha-ha, tragediya!	Evet evet trajedi!
39.45.	Tragediya bo'lsa ta'sirlanib yig'laydi.	Trajedi olsa etkilenip aglar.
39.46.	Agar... o'rtoq Hamidov?	Peki, ortak Hamidov?
39.47.	Vo-vo-vo, satirik bo'lsa, qah-qah urib kuladi.	Ha ha ha satirik olsa, kahkahayla guler.
39.48.	Bari quruq safsata!	Hepsi kuru safsata!
39.49.	Xalqning biron-bir ishini bitkazib bermaydi.	Halkin bir ishini bile yazamaz.
39.50.	Xalqning kamko'sti esa achib yotibdi.	Halkin sikintilari ise acikcha duruyor.
39.51.	Xalqqa kim amaliy yordam beradi?	Halka kim gerçekten yardım edecek?
39.52.	Biz!	Biz!

39.53.	Demak, asl yozuvchi biz!	Demek asıl yazar biziz!
39.54.	To'g'ri, yozganlarimizni kitob qilib chiqarmaymiz.	Doğru, yazdıklarımızı kitap yapıp çıkarmıyoruz.
39.55.	Asarlarimiz turli idoralarda qolib ketadi.	Eserlerimiz çeşitli idarelerde kalıyor.
39.56.	Lekin kitob qilib chiqaramiz desak, chiqaramiz.	Lakin kitap çıkaralım desek çıkarırız.
39.57.	Ana, sandiqda yuzlab shikoyat asarlarimiz nusxasi taxlanib yotibdi.	İşte, sandıkta yüzlerce şikâyet eserlerimizin nüshası toplanmış.
39.58.	Ikkinchi marta og'izdan arizaboz degan gap chiqarilmasin, ha!	İkinci defa ağızdan dilekçeci sözü çıkmasın, ha!
39.59.	—Tavba qildim aka, tavba qildim.	—Tövbe ettim beyefendi, tövbe ettim.
39.60.	—Shunday bo'lsin!	—Öyle olsun!
39.61.	Endi gapirilsin.	Şimdi konuşulsun.
39.62.	Boshidan boshlansin.	Başından başlansın.
39.63.	—Shu, bir kechasi mendan beshbattar iyig'i chiqqan bir kal keldi.	—Şöyle, bir gece benden beş beter yarası çıkmış bir kel geldi.
39.64.	Yonida ikkita shapkada bor...	Yanında iki tane şapkalı var...
39.65.	—Menga qaralsin, nima, dunyoning ishi ko'pkarimi?	—Bana bakılsın, ne, dünyanın işi köpkeri mi?
39.66.	Kal deyilmasin!	Kel denmesin!
39.67.	O'rtoq Falonchiyev deb aytilsin!	Yoldaş filan diye söylensin!
39.68.	Shapkang kim?	Şapka kim?
39.69.	Militsioner?	Polis?
39.70.	Menga qaralsin, shapka inson emas!	Bana bakılsın, şapka insan değil!
39.71.	Shapka — latta!	Şapka, kumaş parçası!
39.72.	Shapka— karton qog'oz!	Şapka, karton kâğıt!
39.73.	Shapkani javobgarlikka tortib bo'lmaydi!	Şapkaya mesuliyet yüklenerek cevap verilmez!
39.74.	Leytenant Falonchiyev, serjant Falonchiyev deb aytilsin!	Teğmen filancı çavuş filancı diye söylensin!
39.75.	—Xo'p.	—Tamam.
39.76.	Oy hamsoyamiz Qulmat polvonning teraklari uchiga osilib qolgan-da...	Gölgemiz ay, Albay Kulmet'in kavaklarının ucunda asılıp kalmış...
39.77.	—Uf-f, mabodo shoir-poir emasmisan?	—Of, yoksa şair mair değil misin?
39.78.	Bo'lmasa nega oydan, yulduzdan gapirasan?	Değilsen niye aydan, yıldızdan konuşuyorsun?
39.79.	Oydan pastga tushilsin!	Aydan aşağı inilsin!

39.80.	Yerdan gapirilsin!	Yerden konuşulsun!
39.81.	Lirika suvga borib aytilsin!	Lirik şiir suya söylensin!
39.82.	Bizning ishimiz jiddiy, xalq ahamiyatiga molik ish!	Bizim işimiz ciddi, halk ehemmiyetine sahip iş!
39.83.	Sudlarda qatnashilganmi?	Mahkemeye eklensin mi?
39.84.	Yo‘q?	Hayır?
39.85.	Unda, kolxoz hisobot majlisida kaminaning nutq so‘zlagani ko‘rilganmi?	Burada kolhoz rapor meclisinde kulun nutuk söylediği görülmüş mü?
39.86.	Ana, kamina majlisda qanday gapirgan bo‘lsa, ana shunday gapirilsin!	İşte, kul mecliste nasıl konuşursa, işte öyle konuşulsun!
39.87.	Botir mirobning kolxoz umumiy majlisida gapirishini yodladim.	Mirab Batır’ın kolhoz genel meclisinde konuşmasını ezberledim.
39.88.	Xuddi mirobday qo‘llarimni qornimga qovushtirdim.	Aynı mirab gibi ellerimi karnıma bağladım.
39.89.	Boshimni tik tutdim.	Başımı dik tuttum.
39.90.	Kiprik qoqmadim.	Kırpiğimi kıpırdatmadım.
39.91.	Dona-dona qilib aytib berdim.	Tane tane anlatıverdim.
39.92.	Mirob oldimga qog‘oz bilan qalam qo‘ydi.	Mirab önüme kâğıt ile kalem koydu.
39.93.	—Endi qanday aytilgan bo‘lsa shunday yozilsin.	—Şimdi nasıl anlatılmışsa bu şekilde yazılsın.
39.94.	Nimaga?	Neye?
39.95.	Beshinchi sinf?	Beşinci sınıf?
39.96.	Ma‘lumoting mendan bir sinf yuqori bo‘laturib yozolmaysanmi?	Eğitimin benden bir sınıf yüksek olduğu halde yazamıyor musun?
39.97.	Ha, mayli.	Evet, tamam.
39.98.	O‘rtoq Hamidov, siz yozing, bu kishi qo‘l qo‘yib beradi.	Yoldaş Hamidov, siz yazın, bu kişi imza atar.
39.99.	Birodarlar, arizabozlardan Denov qolmadi, Termiz qolmadi, Toshkent qolmadi.	Biraderler, dilekçecilerden Denov kalmadı, Termiz kalmadı, Taşkent kalmadı.
39.100.	Idoramaidora chopdi.	İdare idare koştular.
39.101.	Arizaboz degani ajabtovur el bo‘ldi.	Dilekçeci denilenler çok tuhaf insanlardı.
39.102.	Bo‘lmasa, arizabozlarning otini olmadi.	Dilekçecilerden uzak durdular.
39.103.	Arizabozlarga yel-yugur, deb, birov bir chaqa bermadi.	Dilekçecilerin canı cehenneme, deyip kimse beş kuruş vermedi.
39.104.	Arizabozlar o‘zlari yonidan o‘zlari chopdi.	Dilekçeciler, kendi yanlarından kendileri kaçtılar adeta.

40

No	Özbek Tütkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
40.1.	Bir safargisida meni-da ergashtirib jo'nadi.	Bir seferinde beni de peşlerinden götürdüler.
40.2.	—Boshingdan o'tgan savdoni o'z tiling bilan o'zing aytib berasan, — dedi.	—Başından geçen olayı kendi ağzın ile kendin anlatıver, dediler.
40.3.	—O'zi, qayerga borayapmiz? — dedim.	—Peki, nereye gidiyoruz? dedim.
40.4.	Botir mirob shahodat barmog'ini labiga bosdi.	Mirab Batır işaret parmağını dudağına bastırdı.
40.5.	—Tish-sh-sh! — dedi.	—Şışt! dedi.
40.6.	Arizabozlarga ergashdim.	Dilekçecileri takip ettim.
40.7.	Dushanbega yo'l oldim.	Duşenbe'ye doğru yola koyuldum.
40.8.	Yo'lda avtobus derazasidan ikki marta qusdim.	Yolda otobüsün penceresinden iki defa kustum.
40.9.	Dushanbedan Moskvaga uchdim.	Duşenbe'den Moskova'ya uçtum.
40.10.	Umrimda birinchi marta samolyotda uchdim.	Ömrümde ilk kez uçakla uçtum.
40.11.	Qani, ko'rayin, qani, samolyot degan ulov qandaychikin ekan, dedim.	Hani, göreyim, hani uçak denen vasıta nasıl bir şey imiş, dedim.
40.12.	Samolyot bir pasaydi, bir ko'tarildi.	Uçak bir alçaldı, bir yükseldi.
40.13.	Yuragim tovonimga tushib ketganday bo'ldi.	Yüreğim ağzıma gelecek gibi oldu.
40.14.	Keyin, joyida turib qoldi.	Sonra yerinde kaldı.
40.15.	Nag'masi ko'p bo'ldi.	Sesi fazlaydı.
40.16.	Odamning yuragini yordi.	İnsanın yüreğini yardı.
40.17.	Ulov bo'lsang, sidirg'a yur, ukkag'arning samolyoti, dedim.	Binek hayvanı isen düz git, biraderin uçağı, dedim.
40.18.	Samolyotdan ko'nglim qoldi.	Uçakta gönlüm kaldı.(?)
40.19.	Ulovligi yo'q ekan, ha, demadim.	Binek hayvanlığı yok imiş, evet, demedim.
40.20.	Samolyot derazasidan qarab hayron bo'ldim.	Uçağın penceresinden bakınca şaşırıp kaldım.
40.21.	Shundaygina ostimizda paxta uyulib yotibdi!	Sanki üzerimizde pamuk toplanmış duruyor.
40.22.	Samolyot tegayin-tegayin deydi.	Uçak değdi degecek gibiydi.
40.23.	Qabatimdagi Hamidov muallimga yuzlandim:	Yanımdaki öğretmen Hamidov'a yüzümü çevirdim:
40.24.	—Eh-he, paxtani qarang, paxtani! — dedim.	—Eh he, pamuğa bakın, pamuğa! dedim.

40.25.	Hamidov qaradi.	Hamidov bakti.
40.26.	Keyin, ketiga chalqayib kuldi.	Sonra arkasına yaslanarak güldü.
40.27.	Telpagimni yulib oldi.	Telpeğimi çekip aldı.
40.28.	Taqir kallamga shapatiladi!	Çıplak kafama şaplattı.
40.29.	Kallamga shapatilab-shapatilab kuldi.	Kafama şaplatıp şaplatıp güldü.
40.30.	Kallamni yelkalarim orasiga oldim.	Başımı yakalarımın arasına aldım.
40.31.	Kaftim bilan bekitdim.	Avucum ile gizledim.
40.32.	Telpagimni tortib olib kiydim.	Telpeğimi çekip alarak giydim.
40.33.	Tag'in derazadan qaradim.	Tekrar pencereden baktım.
40.34.	Ana endi bildim.	İşte şimdi anladım.
40.35.	Ko'rinayotgan paxta emas, oppoq bulutlar bo'ldi.	Görünen pamuk değil, bembeyaz bulutlardı.
40.36.	Moskvada tushdim, arizabozlar ketidan ergashdim.	Moskova'da indim, dilekçecilerin ardından gittim.
40.37.	Moskvada nima ko'p, mashina ko'p bo'ldi.	Moskova'da ne çok araba vardı.
40.38.	Bitta-da ot bo'lmadi!	Bir tane bile at yoktu.
40.39.	Avtobusda yurdim-yurdim, bir joyga keldim.	Otobüsle gittim gittim, bir yere geldim.
40.40.	Yo'l chetida turdim, o'tkinchi-ketkinchi mashinalarga qo'l ko'tardim.	Yol kenarında durdum, geçen giden arabalara el kaldırdım.
40.41.	G'uj-g'uj mashinalardan birovi-da to'xtamadi.	Vızır vızır giden arabalardan biri de durmadı.
40.42.	Ko'taraberib, qo'llarim charchadi.	Yukarı kaldırmaktan ellerim yoruldu.
40.43.	Turaberib, oyoqlarim toldi.	Durmaktan ayaklarım yoruldu.
40.44.	Qornim qur-qur qildi.	Karnım guruldadı.
40.45.	Toqatim toq bo'ldi.	Takatim kalmadı.
40.46.	Shunda uzun bir mashina jiring-jiring etib kelaberdi.	O sırada uzun bir araba tıngır tıngır ederek geliverdi.
40.47.	Tezlab kelayapti-da, deb bo'lmaydi, ohistalab kelayapti-da deb bo'lmaydi.	Hızlıca geliyordu desem olmaz, yavaşça geliyordu desem olmaz.
40.48.	Yaqin kelib, yanada ohistaladi.	Yakına gelince tekrar yavaşladı.
40.49.	Farosat qildim, qo'l ko'tarsam, to'xtaydigan ko'ngli bor.	Bekledim, el kaldırsam durmaya gönlü var.
40.50.	—Ay, Hamidov muallim, bu qanday mashina bo'ldi? — dedim.	—Hey Hamidov öğretmen bu nasıl araba? dedim.
40.51.	—Tramvay, — dedi muallim.	—Tramvay, dedi öğretmen.

40.52.	—Ko‘cha yuzida simyog‘ochday bo‘lib turamizmi?	—Sokak ortasında elektrik direği gibi duracak mıyız?
40.53.	Ana shu tramvayni kira qilamiz!	İşte şu tramvayı kiralayalım!
40.54.	Xarajati mendan! — dedim.	Gideri benden! dedim.
40.55.	Hamidov muallim kuldi.	Hamidov öğretmen güldü.
40.56.	—Tramvay qimmat, — dedi.	—Tramvay pahalıdır, dedi.
40.57.	—Qimmat bo‘lsa bo‘lar!	—Paran var ise olur!
40.58.	Ketsa, bir qo‘yning puli ketar! — dedim.	Gitse gitse bir koyun parası gider! dedim.
40.59.	—Unda, o‘zingiz kira qiling.	—O zaman kendiniz kiralayın.
40.60.	Chopqillab bordim.	Koşarak gittim.
40.61.	Tramvay oldini oldim.	Tramvayın önünde durdum.
40.62.	O‘ng qo‘limni boshim uzra ko‘tardim.	Sağ elimi başımın üzerine götürdüm.
40.63.	—Ay, tramvay, ostanovka! — dedim.	—Hey tramvay dur! dedim.
40.64.	Tramvay jiring-jiring etib oyoq ildi.	Tramvay tıngır tıngır edip durdu.
40.65.	Tramvaychi derazadan qaradi.	Tramvaycı pencereden baktı.
40.66.	Menga iyak qoqdi.	Bana seslendi.
40.67.	Ha, nima deysan, degan bo‘ldi.	Evet, ne diyorsun, diyecek oldu.
40.68.	Men o‘ng qo‘limni olg‘a sermadim.	Ben sağ elimi ileri salladım.
40.69.	—To‘g‘riga! — dedim.	—Dosdoğru! dedim.
40.70.	Aytgan pulingni beramiz! — dedim.	Dediğin parayı verimiz! dedim.
40.71.	Tramvaychi bosh-adog‘imga qaradi-qaradi-da, bosh irg‘adi.	Tramvaycı baştan aşağı baktı başını salladı.
40.72.	Mayli, degan bo‘ldi.	Tamam, dedi.
40.73.	Boshmoldog‘i bilan tramvay eshigiga ishora berdi.	Başparmağı ile tramvay kapısını işaret etti.
40.74.	—Ayda! — dedi.	—Haydi! dedi.
40.75.	Shunda eshik taraq etib ochildi.	O sırada kapı gürültü yaparak açıldı.
40.76.	Men lip etib tramvayga minib oldim.	Ben hızlıca tramvaya bindim.
40.77.	Ketimdan arizabozlar mindi.	Arkamdan dilekçeciler bindi.
40.78.	Arizabozlarga havolanib- havolanib qaradim.	Dilekçecilere hava atarak baktım.
40.79.	—Ana, bir og‘iz gap! — dedim.	—İşte, bir ağız söz! dedim.
40.80.	—Ha, kuchingdan, Ziyodulla kal! — dedi Botir mirob.	—Evet, nüfuzlu Kel Ziyadulla! dedi Mirab Batır.

40.81.	Tramvay bir yurdi, bir to'xtadi.	Tramvay bir gitti, bir durdu.
40.82.	Chayqalib-chayqalib xiyla yurdi.	Sallana sallana baya gitti.
40.83.	Bir joyda Hamidov muallim:	Bir yerde, Hamidov o'gretmen:
40.84.	—Hozir tushamiz! — dedi.	—Shimdi iniyoruz! dedi.
40.85.	Birinchi bo'lib men tushdim.	Ilk ben indim.
40.86.	Tramvay kira qilishga qildim, endi kira haqini to'layin, deya qo'ynimni kovladim.	Tramvay kiralamaya kiraladim; shimdi kira bedelini o'deyeyim diyerek koynumu yokladim.
40.87.	Shunda Botir mirob:	O sirada Mirab Batir:
40.88.	—Men to'ladim, — dedi.	—Ben o'dedim dedi.
40.89.	—Ha-a, binoyi, — dedim.	—Evet, e, iyi dedim.
40.90.	Shu, Botir mirob ko'pga tushib ketdiyov.	O'yle ki herkesin ucretini o'demek Mirab Batir'a dushdi.
40.91.	To'rt odamga kira haqi to'lashning o'zi bo'ladimi.	Dort adamin kirasini o'demek olur mu?
40.92.	Tushsa tushar!	Olur olur!
40.93.	Nima, mirobga meni ergashtirib kel, dedimmi!	Niye, miraba beni izleyerek gel mi, dedim!
40.94.	Ergashtirib keldimi, to'lasinda!	Peşinden geldi mi, o'desin!
40.95.	Arizabozlar katta bir idoraga kirib ketdi.	Dilekçeciler büyük bir idareye girdiler.
40.96.	Men ostonadagi qorovul oldida qoldim.	Ben girişteki bekçinin önünde durdum.
40.97.	Arizabozlar o'rgatgan gaplarni ichimda bot-bot qaytarib o'tirdim.	Dilekçecilerin o'grettiği sözleri hızlı hızlı içimden tekrarlardım.
40.98.	Nihoyat, arizabozlar chiqib keldi.	Nihayet dilekçeciler çıkıp geldi.
40.99.	Kattalar meni yo'qlamabdi.	Büyükler beni soruşturmadı.
40.100.	Arizabozlar gapiga ishonibdi.	Dilekçeciler sözüne inanırlardı.
40.101.	Yaxshi bo'libdi.	İyi oldu.
40.102.	Tag'in kattalar salobati bosib, duduqlanib qolamanmi, deya qo'rqib edim.	Yine büyüklerin ağırlığı basınca kekeleyip kalır mıyım diye korktum.

41

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi
41.1.	Ertasi kuni Dushanbega uchdim.	Ertesi gün Duşenbe'ye uçtum.
41.2.	O'tirganlar shahodat barmog'ini likillatib, o'rtada laylakqushday lo'killab yurgan qizni imladi.	Oturanlar işaret parmaklarını sallayıp, ortada leylek gibi büyük adımlarla yürüyen kıza işaret ettiler.

41.3.	Qiz ularga mayda idishda suv olib keldi.	Kız onlara küçük kâsede su alıp geldi.
41.4.	Mening boshqalardan qayerim kam?	Benim diğerlerinden neyim eksik?
41.5.	Kallam kal bo'lgan bilan, telpakning ostida ko'rinmaydi.	Kellem kel olsa da telpeğin altında görünmüyor.
41.6.	Dadil bo'ldim, o'zimni bir sinab ko'rmoqchi bo'ldim.	Cesaretimi topladım, kendimi denemek istedim.
41.7.	Shahodat barmog'imni likillatib, qizni imladim.	İşaret parmağımı sallayıp, kıza işaret ettim.
41.8.	Suv, deya og'zimni ko'rsatdim.	Su diyerek ağzımı gösterdim.
41.9.	Qiz bosh irg'adi, suv olib keldi.	Kız başını salladı, su alıp geldi.
41.10.	Suvni bir yutishda yo'qotdim.	Suyu bir yudumda içtim.
41.11.	Boshqalarday bosh irg'adim.	Diğerleri gibi baş salladım.
41.12.	—O'lmang! — dedim.	—Sağ olun! dedim.
41.13.	Katta qiz bo'ling.	Gençliğinize doyasınız.
41.14.	Ko'kragimni kerdim, baqalog'imni shishirib o'tirdim.	Göğsümü gerdim; göbeğimi şişirerek oturdum.
41.15.	Oynadan pastga qaradim.	Camdan aşağı baktım.
41.16.	Past o'zimizning Vaxshivorsoyga kelbat berib ketdi.	Aşağısı bizim Vahşivarsoy'a benziyordu.
41.17.	Qator-qator uylarni ko'rdim.	Sıra sıra evleri gördüm.
41.18.	Mayda-mayda qoralarni ko'rdim.	Ufak ufak siyahlıkları gördüm.
41.19.	Hamidov muallimga, shu bizning qo'yarmikin, degim keldi.	Hamidov öğretmene şunlar bizim koyunlar mı ki diyesim geldi.
41.20.	Tag'in kallamga shapatilashidan qo'rqdim.	Yine kafama şaplatmasından korktum.
41.21.	Gapimni ichimga yutdim.	Sözümü içime attım.
41.22.	Samolyot Dushanbeda gurs etib tushdi.	Uçak Duşanbe'ye gümbürdeyerek indi.

42

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
42.1.	Taksida qishloqqa keldim.	Taksiyle köye geldim.
42.2.	Men qayerga borib keldim?	Ben nereye gidip geldim?
42.3.	Odamlar buni biladimi?	İnsanlar bunu biliyor mu?
42.4.	Ana shuni odamlarga bildirgim keldi.	İşte bunu insanlara anlatasım geldi.
42.5.	Qayerga bordim, qayerda bo'ldim, barini aytib, maqtangim keldi.	Nereye vardım; neredeyim, hepsini söyleyip, övünesim geldi.

42.6.	Uyga bormadim.	Eve gitmedim.
42.7.	Katta ko'chada ohista-ohista vazmin-vazmin qadamlar bosib yurdim.	Büyük sokakta aheste aheste, ağır ağır adımlar atarak yürüdüm.
42.8.	Odamlarga quyuq-quyuq salomlar berdim.	İnsanlara dolu dolu selam verdim.
42.9.	Duch kelgan odam bilan qalin-qalin so'rashdim.	Rastladığım insanlar ile derin derin sohbet ettim.
42.10.	Qozon-tobog'igacha qoldirmay so'radim.	Tencereden tabağa varana kadar her şeyi sordum.
42.11.	El og'ziga mahtal bo'lib qaradim.	Halkın ağzından çıkacakları bekleyip durdum.
42.12.	El, ko'rinmay ketdingiz, Ziyodulla chavandoz, deya so'ramadi!	Halk, görünmeden gittiniz Atlı Ziyadulla, diye sormadı!
42.13.	Ko'chani tag'in bir aylanib keldim.	Sokağı tekrar dolanıp geldim.
42.14.	El aqalli, kamnamosiz, Ziyodulla kal, demadi!	Hatta kimse, "Yüzünü gören cennetlik oğlakçı Ziyadulla" bile demedi!
42.15.	Uch kun-a, uch kun qishloqda bo'lmadim!	Üç gün be, üç gündür köyde değildim!
42.16.	Yaxshimi-yomonmi, shu elning molini boqayapman.	İyi mi kötü mü, bu milletin malına bakıyorum.
42.17.	Odamning qadriyam shunday bo'ladimi.	İnsanın kıymeti böyle mi olur?
42.18.	Qadrimga kuydim.	Kadrime üzuldüm.
42.19.	Ay, qadrim-a, bechora qadrim-a!	Eyy, kadrim eyy, biçare kadrim eyy!
42.20.	Eldan xafa bo'lib, uyga keldim.	İnsanlardan gücenip eve geldim.
42.21.	Choy ichib, yonboshladim.	Çay içip, uzandım.
42.22.	O'ngimga ag'darildim — bo'lmadi, chapimga ag'darildim — tag'in bo'lmadi!	Sağıma döndüm olmadı, soluma döndüm yine olmadı!
42.23.	Tars yorilib ketguday bo'ldim!	Çatlayacak gibi oldum!
42.24.	Moskvada yo'l-yo'lakay bir kilocha qand-qurs olib edim.	Moskova'da yolda giderken bir kilo kadar şekerleme aldım.
42.25.	Bola-chaqa qo'limga qaraydi, dedim-da.	Çoluk çocuk elime bakar dedim.
42.26.	Ana shundan bir siqimini qo'ynimga soldim.	İşte ondan bir avuç koynuma koydum.
42.27.	Tarlonni minib, Mamat oshnamiznikiga yo'l oldim.	Tarlan'a binerek arkadaşım Mehmet'e doğru yola koyuldum.
42.28.	Devordan bo'ylab ovoz berdim.	Duvardan uzanarak seslendim.
42.29.	—Mamat!	—Mehmet!
42.30.	Mamat uydami, kelin?	Mehmet evde mi, gelin?

42.31.	Uyg‘ot, gap bor! — dedim.	Uyandır, haberim var! dedim.
42.32.	Mamat ichkaridan uyquli ko‘zlarini uqalab-uqalab keldi.	Mehmet içeriden uyuklu gözlerini ovalaya ovalaya geldi.
42.33.	Men, tevarakdagi hamsoya-qo‘llar eshitsin uchun, ovozimni qo‘yib gapirdim:	Ben çevredeki konu komşu işitsin diye sesimi yükselterek konuştum:
42.34.	—Yaxshimisan, dimog‘ing chog‘mi?	—İyi misin, sağlığın iyi mi?
42.35.	Ma, manavi qandni nevaralarimga bo‘lib ber, yesin!	Haydi al, bu şekeri torunlarıma ver, yesinler!
42.36.	Mozor bosib kelgan-da, tabarruk!	Uzaklardan gelmiş, mübarek!
42.37.	—Qayerlardan so‘raymiz?	—Sorayım, nerelerden?
42.38.	—Moskva!!!	—Moskova!!!
42.39.	—«Moskva» kolxozimi?	—Moskova kolhozu mu?
42.40.	—Kolxoz?	—Kolhoz?
42.41.	Qanday kolxoz?	Hangi kolhoz?
42.42.	Sen o‘zi, meni kim deb o‘ylayapsan?	Sen, beni kim diye düşünüyorsun?
42.43.	Men uncha-muncha joylarga bormayman!	Ben böyle yerlere gitmem!
42.44.	Borsam, faqat Moskva shahri azimlarga boraman, ha!	Gidersem Moskova şehrindeki büyüklere giderim evet!
42.45.	Faqat Moskva!..	Sadece Moskova!!
42.46.	Juda past ketsam, Dushanbelarga shunchaki, yo‘l-yo‘lakay oyoq ilib o‘taman!	Çok aşağı gidersem, şöyle bir Duşenbe’ya bir ayak uğrar geçerim.
42.47.	Menga qara, kun qiyom vaqti-qiyom vaqti uyingning ustidan bir samolyot uchib o‘tdimi?	Bana bak, öğle vakti evinin üstünden bir uçak geçti mi?
42.48.	Qanotlarida parragi-da bor?	Kanatlarında pervane de var mıydı?
42.49.	Mamat sergak tortdi. Osmonga bir qarab oldi.	Mehmet dikkatle dinledi. Gökyüzüne baktı.
42.50.	—Uchib o‘tganday bo‘ldi, nima edi?	—Uçup geçmiş gibi oldu, hayırdır?
42.51.	—O‘lma!	—Sağ ol!
42.52.	Men senga bir narsa aytayinmi?	Ben sana bir şey söyleyeyim mi?
42.53.	Shu samolyotning ichida men bor edim!	O uçağın içinde ben vardım!
42.54.	—Ha, kuchingdan!	Evet, gücüne kurban!
42.55.	—O‘ng yog‘ida o‘tirib uchdim!	—Sağ tarafta oturup uçtum!
42.56.	Parrakning shunday yonida, ha!	Pervanenin hemen böyle, evet!

42.57.	—Vo ukkag‘ar, Gagarin bo‘l-ey!	—Vay fırlama, Gagarin olasin!
42.58.	—Kim?	—Kim?
42.59.	Eb-ey, Gagarining kim bo‘pti!	Ne, Gagarin kim!
42.60.	Osmonga lip etib uchgan-da, qaytib tushgan.	Uzaya hızlıca uçmuş da dönüp inmiş.
42.61.	Men to‘rt osh pishirimdan-da ko‘p uchdim!	Ben dört yemeğin pişme vaktinden de fazla uçtum!
42.62.	—Eh-e-e!	—Ehh e ee!
42.63.	Yoril-e, bachchag‘ar-e, yoril-e!	Yarıl, çocuk yarıl!
42.64.	—Ko‘rib turibsan, chakana odam emasman!	—Görüyorsun, küçük adam değilmişim!
42.65.	Endi men bilan o‘ylab gapirish!	Şimdi benimle düşünerek konuş!
42.66.	—Bo‘ldi, bo‘ldi, taraf yo‘q.	—Oldu oldu, problem yok.
42.67.	—Yana bir gap.	—Yine bir laf.
42.68.	Samolyot osmonda varrakka o‘xshagan bilan mayda emas ekan, ha!	Uçak gökyüzünde uçurtmaya benzeyen küçücük bir şey değil imiş, evet!
42.69.	Ichi Obshirning kamariday keladi!	İçi Abşir’in çukuru gibi geldi!
42.70.	—Kir uyga, choy ichamiz.	—Gir eve, çay içelim.
42.71.	—Yo‘q, ishim zaril.	—Yok, işim acele.
42.72.	Shunday o‘tayotib, bir hol-ahvol so‘rashib ketayin dedim.	Şöyle bir geçiyorken, bir halinizi ahvalinizi sorup gideyim dedim.
42.73.	Jilovni bo‘shatdim.	Dizgini serbest bıraktım.
42.74.	Tarlon yo‘l oldi.	Tarlan yola koyuldu.
42.75.	Birodarlar, parday yengil bo‘ldim!	Dostlar, tüy gibi hafifledim!

43

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
43.1.	Birodarlar, Moskvadan odam kelibdi.	Dostlar, Moskova’dan biri geldi.
43.2.	Shlyapasi bor emish!	Fötr şapkası var imiş!
43.3.	Shlyapali odam rayon kattalarini yig‘ibdi.	Fötr şapkalı adam ilçe büyüklerini toplamış.
43.4.	Kal kattani o‘rtaga olibdi.	Büyük keli ortaya almış.
43.5.	Ana shunda masala oydin bo‘libdi.	İşte burada mesele aydınlanmış.
43.6.	Oydin bo‘lishicha, hukumat, hamma o‘z imkoniyatiga yarasha go‘sht topshirsın, debdi.	Anlaşıldığı kadarıyla, hükümet, herkes kendi imkânına göre et tolasın dedi.
43.7.	Buyruq rayonga kelibdi.	Emir bölgeye geldi.
43.8.	Rayon kattalari kal kattani bizga vakil etib yuboribdi.	İlçe büyükleri büyük keli vekil yapıp bize göndermiş.

43.9.	Kal katta bir zina yuqori o'smoqchi bo'libdi.	Büyük kel bir basamak yukarı yükselmek istemiş.
43.10.	O'sish uchun go'sht topshirishdan foydalanmoqchi bo'libdi.	Büyülemek için et toplamadan faydalanmak istemiş.
43.11.	Qaysi yo'l bilan bo'lsa-da, go'sht topshirishni muddatidan oldin, oshirib bajarib, kattalarga yaxshi ko'rinmoqchi bo'libdi, yelkasiga qoqtirmoqchi bo'libdi.	Hangi yol ile olursa olsun et toplama işini zamanından önce yetiştirip, büyüklere iyi görünmek istemiş, övülmek istemiş.
43.12.	Shu yo'l bilan ko'zlagan amaliga minmoqchi bo'libdi.	Bu yol ile istediği emeline ulaşmak istemiş.
43.13.	Birodarlar, bir kalning hiylasi — qirq kishini charchatadi!	Biraderler, bir kelin hilesi kırk kişiyi yıldırır!
43.14.	Kal katta o'z niyatiga elni talab erishmoqchi bo'libdi, elni xo'rlab erishmoqchi bo'libdi.	Büyük kel kendi niyetine erişmek istemiş, halkı aşağılayarak erişmek istemiş.
43.15.	Shlyapali katta, kal kattani urishib-urishib, amalidan olibdi.	Fötr şapkalı büyük, büyük kel ile dövüşe dövüşe isteğinden vazgeçirmiş.
43.16.	Partiyadan o'chirmoqchi bo'libdi.	Partiden atmak istemiş.
43.17.	Shunda, kal katta ho'ng-ho'ng yig'lab qo'ya beribdi.	Bundan sonra büyük kel hüngür hüngür ağlayıvermiş.
43.18.	Shafqat qilibdi.	Af dilemiş.
43.19.	—Erkak odamning yig'lagani — o'lgani, — debdi.	—Erkek adam ağlayacağına ölmeli, demiş.
43.20.	Birodarlar, haq saqlasa balo yo'q, haq qarg'asa davo yo'q!	Biraderler, Hak saklarsa bela yok, Hak bela verirse devası yok!
43.21.	Ayni kunlarda kal katta choyxonada yonboshlab yotar emish.	Aynı günlerde büyük kel çay evinde yan gelip yatarmış.
43.22.	—Haqiqat yo'q, bu dunyoda haqiqat yo'q... — der emish.	—Hakikat yok, bu dünyada hakikat yok, der imiş.
43.23.	Birodarlar, o'zing yaxshi — olam yaxshi, o'zing yomon — olam yomon!	Biraderler, kendin iyiysen âlem iyi, kendin kötüyse âlem kötü!
43.24.	Choynagidagi choyi oq emish!	Çay evindeki çayı beyaz imiş.
43.25.	O'zi quyib, o'zi ichar emish.	Kendi koyup, kendi içer imiş.
43.26.	Elga ermak, xalqqa shaloq emish!	Halka teselli, halka küfür imiş.

44

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
44.1.	Birodarlar, shukur-shukur, arizabozlarning boriga shukur!	Biraderler, şükür şükür dilekçeciler varlığına şükür!

44.2.	Arizabozlar nohaqlikka yo‘l qo‘ymaydi.	Dilekçeciler haksızlığa yol vermez.
44.3.	Harom-tomoqlarga kun bermaydi.	Haram yiyen boğazlara gün göstermez.
44.4.	Elning haqini birovga yedirmaydi.	Milletin hakkını kimseye yedirmez.
44.5.	Arizabozlar bo‘lmasa, kattalar biz avom elni bozorda sotib yeydi!	Dilekçeciler olmasa, büyükler biz avam halkını pazarda satıp yer!
44.6.	Arizabozlar bo‘lmasa, kattalar biz avom el og‘zidagi oshni yulib oladi!	Dilekçeciler olmasa, büyükler bizim avam halkı ağzındaki yemeği koparıp alır!
44.7.	Arizabozlarga mehrim tushib qoldi!	Dilekçecileri sevdim!
44.8.	Bozor oqshomi barcha arizabozlarni uyimga aytib keldim.	Pazar akşamı bütün dilekçecileri evime çağırdım.
44.9.	Boqib yotgan bir qo‘yimni so‘yib berdim.	Baktığım bir koyunumu kesip ikram ettim.

45

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
45.1.	Qishloq tag‘in otlarga to‘ldi.	Köy yine atlarla doldu.
45.2.	Chavandozlar otlarini boylovga tashladi.	Atlılar atlarını haraya götürdü.
45.3.	Tarlonni-da boylab boqdim.	Tarlan‘ı bağladım.

46

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
46.1.	Qarluqda to‘y bo‘ldi.	Karluk‘da toy oldu.
46.2.	Shu to‘yga yo‘l oldim.	O toy için yola koyuldum.
46.3.	Yo‘lda Tarlon tezak tashlab-tashlab bordi.	Yolda Tarlan tezek bıraka bıraka gitti.
46.4.	Ajabo, bundaychikin qilig‘i yo‘q edi...	Aslında böyle bir huyu yok idi.
46.5.	Bir muallimnikiga tushdim.	Bir öğretmene rastladım.
46.6.	Qoziqni molxona yoniga qoqdim.	Kazığı ahırın yanına çaktım.
46.7.	Tarlon quloqlari shalpaydi.	Tarlan‘ın kulakları düştü.
47.8.	Boshi egildi.	Başı eğildi.
46.9.	Devor kavagiga munis termilib qoldi.	Duvar boşluğuna gözü takılıp kaldı.
46.10.	Yem yemadi.	Yem yemedi.
46.11.	Irimiga labini-da tegizmadi.	Öylesine dudağını bile değdirmeydi.

46.12.	Ko'nglim hadixsiradi.	Kaygılandım.
46.13.	Tomog'imdan tuz o'tmadi.	Boğazımdan yemek geçmedi.
46.14.	Tarlondan ko'z uzmadim.	Tarlan'dan gözümü ayırmadım.
46.15.	Uzangi yo'ldoshlarim-da oromini yo'qotdi.	Üzengi yoldaşlarım da rahatsız oldu.
46.16.	Qarluqda otni zo'r biladigan bir sinchi chol bo'ldi.	Karluk'da attan iyi anlayan veteriner bir ihtiyar vardı.
46.17.	Ana shu cholni aytib keldi.	İşte o ihtiyarı çağırdık.
46.18.	Chol Tarlonni aylanib ko'rdi.	İhtiyar Tarlan'ın etrafında döndü.
46.19.	Enkayib, ko'zlariga qarab ko'rdi.	Eğilip, gözlerine baktı.
46.20.	O'zicha, bosh irg'adi.	Kendince başını salladı.
46.21.	Keyin, tirsagimdan ushladi.	Sonra dirseğimden tuttu.
46.22.	Meni mehmonxonaga ergashtirib bordi.	Beni misafirhaneye götürdü.
46.23.	Yelkamga qo'lini qo'ydi.	Omuzuma elini koydu.
46.24.	—Menga qara, el chavandozi, — dedi.	—Bana bak, yabancı atlı dedi.
46.25.	Shu otni menga sotmaysanmi?	Şu atı bana satmaz mısınız?
46.26.	Yigirma qo'y beraman.	Yirmi koyun veririm.
46.27.	Gapning erkagini ayt.	Sözün güzelini söyle.
46.28.	Zardam qaynadi.	Öfkelendim.
46.29.	Men nima g'amda-yu, chol nima g'amda!	Ben ne dertteyim, ihtiyar ne dertte!
46.30.	—Bova, — dedim, — erta birov aytgan ekan, men o'z g'amim bilan, mulla mening... deb!	—Dede dedim; ilk biri söylemiş, benim derdim kendim ile molların derdi benim ile diye!
46.31.	O'zi nima gap, avval ayting-da!	Kendin ne diyorsun, önce onu söyle!
46.32.	Chol mujmaltob bo'ldi.	İhtiyar açık konuşmadı.
46.33.	—Sen bo'larini ayt, el chavandozi.	—Sen olurunu söyle, yabancı atlı.
46.34.	Keyin men aytaman, — dedi.	Sonra ben söylerim, dedi.
46.35.	—Yo'q!	—Hayır!
46.36.	Qiyomatda-da sotmayman!	Dünyada satmam!
46.37.	Bo'ldimi?	Oldu mu?
46.38.	—Ha, mayli.	—Evet tamam.
46.39.	Unda eshit, el chavandozi.	Öyleyse dinle yabancı atlı.
46.40.	Oting, zo'r ot.	Atın güçlü at.
46.41.	Ko'rgandan besh ketdim.	Görünce şaşırdım.
46.42.	Adashmasam, yaqinda og'ir bir dardni boshidan kechirgan deyman-ov!	Yanılmıyorsam, yakınlarda başından ağır bir dert geçirmiş, diyorum!
46.43.	Tarlon kamarda o'n kun och yotdi, ana shu xayolimdan o'tdi.	Tarlan çukurda on üç gün aç yattı, işte bu aklıma geldi.
46.44.	Ammo cholga sir bermadim.	Ama ihtiyara söylemedim.

46.45.	—Ha, dardga chalinib edi.	—Evet, derde kapılmış idi.
46.46.	Keyin, forig' bo'lib edi.	Sonra, kurtulmuş idi.
46.47.	Chol mahobat qildi.	İhtiyar korku verdi.
46.48.	—Bali, el chavandozi, — dedi.	—Evet, oğlakçı dedi.
46.49.	Ot hozir shuni eslayapti, ertaga bo'ladigan ko'pkarini o'ylayapti.	At şimdi onu hatırlıyor, yarın olacak köpkeriyi düşünüyor.
46.50.	Darddan avvalgiday chopolamanmi, yo'qmi, degan g'am otni o'yga solayapti.	Hastalığımdan evvelki gibi koşabilecek miyim koşamayacak mıyım gamı atı düşünceye salıyor.
46.51.	Men buni ko'zlaridan bildim.	Ben bunu gözlerinden anladım.
46.52.	Meniyam aytdi dersan, el chavandozi.	Bana da söyledi dersin, oğlakçı.
46.53.	Chol ketdi.	İhtiyar gitti.
46.54.	Men bemahalgacha gurunglashib o'tirdim.	Ben geç vakte kadar sohbet ederek oturdum.
46.55.	Tarlonning qayg'usi ko'nglimdan ko'tarilmadi.	Tarlan'ın kaygısı içimden gitmedi.
46.56.	Qayg'u yuzimga-da urdi shekilli, uy xo'jasi ko'nglimni ko'tardi.	Endişe yüzüme vurdu anlaşılan, ev sahibi gönlüme teselli verdi.
46.57.	—Ko'p qayg'ura bermang, chol sinchi, bilong'ich, — dedi.	—Endişe etme, ihtiyar sınçı ²⁴ , alanında çok iyi, dedi.
46.58.	Keyin, chol kimligini aytib berdi.	Sonra ihtiyarın kim olduğunu anlatıverdi.
46.59.	Emishki, otlar bir yilda bir marta kavsh qaytaradi.	Şöyle imiş ki, atlar yılda bir defa geviş getirir.
46.60.	Ot kavsh qaytarganda yonadi!	At geviş getirdiğinde parıldar!
46.61.	Badanlari tovlanadi, ko'zni qamashtiradi!	Vücudu parlar, gözü kamaştırır!
46.62.	Ayniqsa, ko'zlari porlab yonadi!	Özellikle gözleri parlar!
46.63.	Ot — dev-da!	At, deve benzer ya!
46.64.	Ot kavsh qaytarishi horiqulodda* yerda, horiqulodda vaqtda kechadi.	Atın geviş getirmesi, esrarengiz bir yerde, esrarengiz bir zamanda olur.
46.65.	Ko'z ochib, ko'z yumguncha bo'lib o'tadi!	Göz açıp göz kapayınca kadar olup biter!
46.66.	Ot kavsh qaytarishini ko'rgan odam, yo telbanamo bo'ladi, yo sho'rpushona bo'ladi, yo baxtli, yo dono, yo nuktdon bo'ladi!	Atın geviş getirişini gören insan ya deli gibi olur ya bahtsız olur ya bahtlı ya bilge ya nüktedan olur!
46.67.	Emishki, chol ot kavsh qaytarganini ko'rgan emish...	Güya ihtiyar, atın geviş getirdiğini görmüş imiş...

²⁴ Sınçı: At uzmanı.

47

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
47.1.	Ko'pkari ekinsiz qisirpoyada bo'ldi.	Köpkeri çorak alanda oldu.
47.2.	Men Tarlonni qizitdim.	Ben Tarlan'ı ısındırdım.
47.3.	Qisirpoyani aylantirib chopdim.	Çorak alanı dolandırıp koşturdum.
47.4.	Tarlon xiyol o'zgardi.	Tarlan biraz değişti.
47.5.	Boshini tik tutdi, dirk-dirk o'ynadi.	Başını dik tuttu, sıçraya sıçraya oynadı.
47.6.	Suvlig'ini shiqirlatib-shiqirlatib chaynadi.	Yemliğini hışırdata hışırdata çiğnedi.
47.7.	Tarlon to'daga talpindi, Tarlon meni uloqqa chorladi!	Tarlan sürüde çırpındı, Tarlan beni oğlağa çağırdı!
47.8.	Ayni qishning ilk ko'pkarisi-da, ot mo'l yig'ildi.	Aynı kışın ilk köpkerisinde bir sürü at toplandı.
47.9.	Demak, ko'pkari yaxshi bo'ladi.	Demek köpkeri güzel olacak!
47.10.	Boisi, oz otli ko'pkarida yerdan uloq olish mushkul bo'ladi.	Çünkü az atlı olan köpkeride yerden oğlak alması güç olur.
47.11.	Sababi, bari ot o'zini zo'r deb biladi.	Sebebi bütün atların kendini güçlü bilmesidir.
47.12.	Oqibat, yoppasiga uloqqa yopishadi.	Sonunda hepsi birden oğlağa yapışır.
47.13.	Talashib-tortishadi.	Tartışıp kavga ederler.
47.14.	Uloqni na o'zi oladi, na birovga beradi.	Oğlağı ne kendi alır ne başkasına verir.
47.15.	Bir-biriga xalaqit beradi, birbiriga ziyon beradi.	Birbirine engel olur, birbirine zarar verir.
47.16.	Talashib yota beradi.	Kavga edip dururlar.
47.17.	Ot mo'l bo'lsa, aksincha bo'ladi.	At bol ise tersi olur.
47.18.	Bunda zo'rlar zo'ri, otlar oti uloqqa talpinadi.	Burada en iyi atlıların atı oğlağa uzanır.
47.19.	Bundayroq otlar to'da chetida tomoshago'y bo'ladi.	Daha bunun gibi atlar töde kenarında seyirci olur.
47.20.	Bordi-yu, uloqqa intilsa, to'dadagi o'zr otlar yo'l bermaydi, ketiga surib yuboradi.	Farz edelim ki oğlağa doğru çabalasa, tödedeki atlar yol vermez, ardına sürüp gider.
47.21.	Shu boisdan mo'l otli ko'pkarida to'dadan uloq olib chiqish oson bo'ladi.	Bu nedenle bol atlı oğlak oyununda tödeden oğlak alıp çıkmak kolay olur.

48

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
48.1.	Uloq keldi.	Oğlak geldi.
48.2.	Tarlonni gijinglatib-gijinglatib bordim.	Tarlan'ı oynata oynata vardım.
48.3.	Uloqni iskatib-iskatib oldim.	Oğlağı koklata koklata aldım.
48.4.	Uloq butidan ko'tarib-ko'tarib ko'rdim.	Oğlağı butundan havaya kaldırdım.
48.5.	Uloq bir tana bo'ldi.	Oğlak bir vücut oldu.
48.6.	Ellik-oltmish kilolar keldi.	Elli altmış kilo geldi.
48.7.	Uloq jiqqa ho'l bo'ldi.	Oğlak aşırı derecede ıslaktı.
48.8.	Boisi, kechasi bilan suvga pishib qo'yilgan bo'ldi.	Bunun nedeni gece boyunca suda bırakılmasıydı.
48.9.	Buning nafi — uloq zilday og'ir bo'ldi.	Bunun yararı oğlağın zil gibi ağır ağırlaşmış olmasıdır.
48.10.	Ana endi torta-tortda uloq terisi ayrilmaydi, bo'lak-bo'lak bo'lib ketmaydi.	İşte şimdi oğlağın derisi çeke çeke ayrılmaz, parça parça olmaz.
48.11.	Bo'lmasa, torta-torta uloq butun qoladi- mi?	Öyle olmasa çeke çeke oğlak bütün kalır mı?
48.12.	Bakovul zotlarni aytdi:	Hakem ödülleri söyledi:
48.13.	—Bir juft kalish, o'n so'm puli bor!	—Bir çift ayakkabı, on som para var!
48.14.	Ol!	Al!
48.15.	To'da uloqqa talpindi.	Töde oğlağa uzandı.
48.16.	Uloqni bir jiyrn olib chiqib ketdi.	Oğlağı bir ciyran alıp çıktı.
48.17.	Keyingi zot qo'yildi:	Sonraki ödül söylendi:
48.18.	—Bunisida bir qo'y, bir to'n, o'n so'm puli bor!	—Buna da bir koyun, bir elbise, on som para var!
48.19.	Zot kattardi, armonda qolma!	Ödül büyütüldü, pişman olma!
48.20.	Tarlonni uloqqa soldim.	Tarlan'ı oğlağa saldim.
48.21.	Tarlon pishqirib-pishqirib qimtinadi.	Tarlan kışneye kışneye dişlerini sıktı.
48.22.	Uloqqa men o'ylagan, men xohlagandan-da vaqtlroq, osonroq bordi.	Oğlağa benim tahmin ettiğimden, istediğimden daha vaktinde daha rahat vardı.
48.23.	Odaticha uloqni bir aylandi.	Âdetince oğlağın çevresinde bir döndü.
48.24.	Uloq boshida oyoq ildi.	Oğlağın başında durdu.
48.25.	Bir chavandoz Tarlon o'ktamligidan g'ashlandi.	Bir atlı Tarlan'ın cesaretinden rahatsız oldu.
48.26.	Tarlon sag'risiga qamchi urdi.	Tarlan'ın sağrisına kamçı vurdum.
48.27.	Tarlon bir seskandi.	Tarlan canlandı.
48.28.	Lekin joyidan qimirlamadi.	Lakin yerinden kıpırdamadı.
48.29.	Ikki ko'zi uloqda bo'ldi.	İki gözü oğlakta kaldı.

48.30.	Men uloqqa teskari yoqdagi tovonimni uzangidan olmay, egar korsoniga ildirdim.	Ben oğlağı ters taraftaki topuğumu üzengiden ayırmadan, eyer tergisine iliştirdim.
48.31.	Uloq taraf uzangidagi oyog'imni bukdim.	Oğlağa taraf üzengideki ayağımı büktüm.
48.32.	Tizzamni Tarlon biqiniga bosdim.	Dizimi Tarlan'ın böğrüne bastım.
48.33.	Tarlon menga kift berdi, kift!	Tarlan bana omuz verdi, omuz!
48.34.	Men enkaydim, uloqni bir qo'llab ushladim.	Ben eğildim, oğlağı elleyip yakaladım.
48.35.	Qomatimni ko'tarayotib, bukilgan oyog'imni uzangiga tik tiradim.	Vücudumu yükselterek, bükülen ayağımı üzengiye dik dayadım.
48.36.	Bor qiyinchilik, shu oyog'imga tushdi.	Ağırlık bu ayağıma düştü.
48.37.	Busiz uloqni ko'tarib bo'lmaydi.	Bu şekilde oğlak kaldırılmaz.
48.38.	Shunda, bir mug'ambir ot uloqni tuyoqlari bilan bosib qoldi.	O sırada kurnaz bir at oğlağa toynakları ile bastı.
48.39.	Men tag'in uloq butidan ushladim.	Ben tekrar oğlağı bacağından yakaladım.
48.40.	Tag'in ot tizzasi baravar ko'tardim.	Tekrar atın diziyle beraber kaldırdım.
48.41.	Tarlon uloqqa qarab-qarab olg'a yurdi.	Tarlan oğlağa baka baka ileri yürüdü.
48.42.	Uloqni atayin yerda sudrab bordim.	Oğlağı bilerek yerde sürükledim.
48.43.	Birdan ko'tarsam bo'lmaydi, poylab turganlar yopishadi.	Birden kaldırsam olmaz, tetikte olanlar yapışır.
48.44.	—Uloq ko'tarilayapti, uloq ko'tarilayapti!	—Oğlak kaldırılıyor, oğlak kaldırılıyor!
48.45.	Sag'al ochiqqa keldim.	Biraz açığa geldim.
48.46.	Uloqni dast ko'tarishga shaylandim.	Oğlağı birden kaldırmaya hazırlandım.
48.47.	—Uloq Tarlonda ketayapti, Tarlonda!	—Oğlak Tarlan'a gidiyor, Tarlan'da!
48.48.	Uloqni zarb bilan ko'tarib oldim.	Oğlağı zorla kaldırdım.
48.49.	Ko'tarayotganimda Tarlon sozlab bir silkindi.	Kaldırdığımda Tarlan bir anda doğrulup silkindi.
48.50.	Madad berdi, ko'tarishib yubordi!	Yardım etti, kaldırdı!
48.51.	Tarlon bilan olg'a chopdim.	Tarlan ile ileri doğru koştım.
48.52.	Otlar keyinda qolib ketdi.	Atlar arkada kaldı.
48.53.	Ammo bir to'riq qolmadi.	Ama bir doru kalmadı.

48.54.	Chavandozi uloq butidan ushlab, biz bilan baravar chopdi.	Atli, oğlağı bacağından yakalayıp bizimle koştı.
48.55.	—Yo‘q, uloq Tarlon bilan To‘riqda ketayapti!	—Hayır, oğlak Tarlan ile doruya gidiyor!
48.56.	Uloq Tarlon bilan To‘riqda!	Oğlak Tarlan ile doruda!
48.57.	Uloqni taqimimga bosib oldim.	Oğlağı uyluğuma basarak aldım.
48.58.	Yonimga chalqaydim.	Yan tarafıma, arkaya doğru tuttum.
48.59.	Jilovni qo‘yib yubordim.	Dizgini bıraktım.
48.60.	Uloqni qo‘shqo‘llab ushlab oldim.	Oğlağı iki elimle yakalayıp aldım.
48.61.	Ko‘p otlar avval-avval asta-asta chopadi.	Çoğu atlar önce yavaş yavaş koşar.
48.62.	Keyin-keyin tezlab chopadi.	Sonra sonra hızlıca koşar.
48.63.	Bizning Tarlon bo‘lsa turgan joyidan zabt oladi.	Bizim Tarlan ise yerinden marş alır.
48.64.	Birinci qadamidanoq shiddat bilan, birdan otilib chopadi.	İlk adımından itibaren güçlkle birden atılıp koşar.
48.65.	O‘zga otlar bundayin zabtli shiddatga hozirlanmagan bo‘ladi.	Diğer atlar bunun gibi zorlu şiddete hazırlanmamıştır.
48.66.	Oqibat, o‘zga otlar o‘zlarini o‘nglab olgunlaricha, Tarlon o‘zib ketadi.	Sonunda diğer atlar kendilerini öne atıncaya kadar Tarlan uçup gider.
48.67.	Hozir-da shunday bo‘ldi.	Şimdi de böyle oldu.
48.68.	Tarlonda yana bir fazilat bor.	Tarlan’ da yine bir özellik var.
48.69.	Bordi-yu, biror bir ot yetib olsa, Tarlon shu ot bilan baravar chopadi.	Farz edelim ki, herhangi bir at yetişse Tarlan, o at ile beraber koşar.
48.70.	O‘zib-da ketmaydi, keyin-da qolib-da ketmaydi.	İleriye de gitmez geride de kalmaz.
48.71.	Go‘yo, oxirgi holi shunday, bir me’yorda chopadi.	Güya, son ki hali bunun gibi, bir ölçüde koşar.
48.72.	Qabatidagi ot shu me’yorga ko‘nikadi.	Yanıdaki at bu ölçüye razı olur.
48.73.	Baravar chopib borayotgani bilan qanoatlanadi.	Beraber koşarak varmaya kanaat getirdi.
48.74.	Shunda, Tarlon birdan zabt oladi, shiddat oladi!	O sırada Tarlan birden zabt alır; hiddetlenir.
48.75.	Bunday bo‘lishini xayoliga-da keltirmagan qabatidagi ot keyinda qolib ketadi.	Böyle oluşunu hayaline getirmeyen yanındaki at ardında kaldı.
48.76.	Ayni shu vaziyatda chopayapmiz!	Aynı bu vaziyette koşuyoruz!
48.77.	Mendan Tarlon uchun bir so‘z kifoya bo‘ldi.	Benden Tarlan için bir söz yeterli oldu.
48.78.	—Ha-a!	—Evet!

48.79.	Tarlon, tarlonligini qildi, horiqulodda yulqindi, zabtini birdan oshirdi.	Tarlan, Tarlanlılığını yaptı; harikulade yolundu zabtini birdan artırdı.
48.80.	Qabatida kelayotgan to‘riq chavandozning qo‘li uloqdan uzildi.	Yanında gelen doru atının eli oğlaktan ayrıldı.
48.81.	To‘riq keyinda qolib ketdi.	Doru arkada kaldı.
48.82.	Men jo‘shib ketdim:	Ben coştum:
48.83.	—Hu-u-uy, hu-u-uy, hu-u-uy!..	—Hu-u-uy, hu-u-uy, hu-u-uy!..
48.84.	Tarlon yulduz uchganday chopdi!	Tarlan yıldız gibi uçarak koştı!
48.85.	—Halo-o-ol.	—Helaaall.
48.86.	Tarlonniki halol!	Tarlan’a helal!
48.87.	Tashla, Tarlon, tashla!	Fırlat, Tarlan fırlat!
48.88.	Ellik-oltmish kilolik uloqni yerdan qanday qilib ko‘tarib oldim?	Elli altmış kiloluk oğlağı yerden nasıl kaldırıp aldım?
48.89.	Belim barobar devorda o‘tirib, ellik kilo yukni yerdan bir qo‘llab ko‘tarib ololmayman.	Belimi duvara dayayıp, elli kilo yükü yerden bir elimle kaldıramam.
48.90.	Ellik kilo yukni qo‘shqo‘llab ko‘tarib, otga kuchana-kuchana ortaman.	Elli kilo yükü kucaklayarak kaldırıp, ata uğraşa uğraşa yerleştirdim.
48.91.	Ko‘pkarida bo‘lsa, otda enkayib, ellik kilo uloqni bir qo‘llab ko‘tarib olaman!	Oğlak oyunu da ise ata eğilip elli kilo oğlağı bir elle kaldırabildim!
48.92.	Buning siri nimada?	Bunun sırrı nerede?
48.93.	Birodarlar, otning shamoli bor!	Biraderler, atın rüzgârı var!
48.94.	Uloqni ana shu shamol olib ketadi!	Oğlağı işte bu rüzgâr alıp getirir!
48.95.	E’tibor etgan bo‘lsangiz, ot uloqdan ko‘z uzmadı!	Fark ettiyseniz at oğlaktan gözünü ayırmadı!
48.96.	Ot menga kift berdi!	At bana omuz verdi!
48.97.	Atayin, men uchun qulaylik yaratdi!	Bilerek benim için kolaylık sağladı.
48.98.	Uloqni ko‘tarayotganimda esa, yelkasiga yuk olayotgan odamdayin bir silkindi!	Oğlağı kaldırdığımda ise sırtına yük alan insan gibi silkindi.
48.99.	Ana shunda men uloqni yerga tashlab yubormasam bo‘ldi, birovga berib yubormasam bo‘ldi.	İşte o sırada ben oğlağı yere atıp bıraksam olur; birisine verip bıraksam olur.
48.100.	Chavandozligimni qilsam bo‘ldi!	Biniciliğimi yapsam olur!
48.101.	Ot — otligini qiladi!	At, atlığını yapar!

48.102.	Bilayapsiz, ko'pkarining sakson-to'qson foizi ot bo'ynida bo'layapti.	Biliyorsunuz, köpkerinin yüzde seksen doksanı atın boynunda olur.
48.103.	Shu boisdan-da ko'pkarida chavandoz emas, ot nomi aytiladi!	Bu nedenle de köpkeri de atlı değil, atın namı söylenir!
48.104.	Ko'pkari boshidan-adog'igacha ot nomi jaranglaydi!	Köpkeride başından ayağına kadar atın namı çınlar!
48.105.	Ot nomi sharaflanadi!	Atın namı şereflenir!
48.106.	Ot nomi ulug'lanadi!	Atın namı büyür!
48.107.	Tarlon ellik-oltmish kilolik uloq bilan, yana tag'in men bilan qanday qilib chopdi?	Tarlan elli altmış kiloluk oğlak ile yine benimle nasıl koştu?
48.108.	Atayin, otga oltmish kilo bug'doy ortib oldim, deyin.	Bilerek ata altmış kilo buğday artırıp aldım, deyin.
48.109.	Yana tag'in, o'zim-da minib oldim, deyin.	Yine tekrar kendim binip aldım, deyin.
48.110.	Ana shundan keyin ot ana shunday shiddat bilan chopoladimi?	İşte bundan sonra at işte böyle hiddetle koşmadı mı?
48.111.	Chopolmaydi!	Koşmuyor!
48.112.	Uloqqa kelganda esa, quyunday uchadi!	Oğlağa geldiğinde ise kasırga gibi uçuyor!
48.113.	Birodarlar, uloqning havosi bor!	Dostlar, oğlağın havası var!
48.114.	Otga ana shu havo quvvat beradi, qanot beradi!	Ata işte bu hava kuvvet verir; kanat verir!
48.115.	Tarlon g'ayrat qildi.	Tarlan gayret etti.
48.116.	Yana ikki marta uloq ayirdim.	Yine iki defa oğlağı ayırdım.
48.117.	Shunda, g'uj odamlar orasidan kimdir birov ovoz berdi.	O sırada toplanmış insanlar arasından birisi seslendi:
48.118.	—Tarlon, buyoqqa bir qarang! — dedi.	—Tarlan bu tarafa bir bak! dedi.
48.119.	Bordim, ovoz bergan kechagi chol bo'ldi.	Gittim, seslenen dünkü ihtiyardı.
48.120.	Chol kaftini qoshiga qo'yib qaradi.	İhtiyar avucunu kaşına koyarak baktı.
48.121.	Boshini irg'ab-irg'ab qaradi.	Başını sallaya sallaya baktı.
48.122.	Kulimsib-kulimsib qaradi.	Gülümseyip gülümseyip baktı:
48.123.	—Endi qandaysiz, el chavandozi? — dedi.	—Şimdi nasılsınız, yabancı atlı? dedi.
48.124.	—Qulluq, qulluq.	—Şükür şükür.
48.125.	—Endi menga qarang, el chavandozi, otga dam bering, ha.	—Şimdi bana bak, yabancı atlı, ata nefes aldırıver, evet.

48.126.	Bo'lmasa, ko'ziktirib qo'yasiz...	Yoksa, nazara getirirsiniz...
48.127.	Tarlon halollagan to'nlar bilan pullarni cholga uzatdim.	Tarlan'nin helal olan giysileri ile paraları ihtiyara uzattim.
48.128.	—Olmayman, yo'q, olmayman!.. — dedi chol.	—Almam, hayir, almam! dedi ihtiyar.
48.129.	Qo'yarda-qo'ymay berdim.	İtiraz etmesine izin vermedim.
48.130.	Keyin, jabduqlar tarafga yurdim.	Sonra eyerlerin tarafına yürüdüm.

49

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
49.1.	Birodarlar, hamsoyamiz Qulmat polvon bozorlab keldi.	Biraderler, komşumuz Pehlivan Kulmet pazardan geldi.
49.2.	Mayiz sotib keldi.	Kuru üzüm satıp geldi.
49.3.	Devorimizdan avaylab bo'yladim.	Duvardan dikkatlice uzandım.
49.4.	Narx-navoni so'radim.	Fiyatını sordum.
49.5.	—Qani, polvon, — dedim, — mayiz qanchadan bo'ldi?	—Hani, pehlivan dedim; kuru üzüm ne kadar?
49.6.	Polvon qo'llarini ko'ksi barobar qildi.	Pehlivan ellerini göğsüne getirdi.
49.7.	Kaftlarini katta-katta ochdi.	Avuçlarını büyük büyük açtı.
49.8.	O'nta barmog'ini yoyib ko'rsatdi.	On parmağını yayarak gösterdi.
49.9.	Og'zini to'ldirib:	Ağzını doldurarak:
49.10.	—O'n so'm! — dedi.	—On som! dedi.
49.11.	—Yo'g'-e?	—Yaa ee?
49.12.	—Chinim, o'n so'mdan bo'ldi.	—Doğru, on som idi.
49.13.	Mayizingiz bo'lsa, armonda qolmang!	Kuru üzümünüz olsun, pişman olmayın!
49.14.	Mayiz bizda bor-da!	Kuru üzüm bizde var!
49.15.	Olti unxalta!	Altı un çuvalı!
49.16.	Saratonday sariq mayiz!	Yaz mevsimi gibi sarı üzüm!
49.17.	Qo'chqorday-qo'chqorday o'g'illarim bor!	Koç gibi koç gibi oğullarım var!
49.18.	Katta bo'lsa otning Tarlonini minaman deyapti!	Büyük ise atın Tarlan'a binerim diyor!
49.19.	Mayizni shularning to'yiga bosib yotibman!	Kuru üzümü bunların toyuna hazırlayacağım!
49.20.	Bu qish kuchim yetmaydi, kelasi qishda katta to'y beraman!	Bu kış gücüm yetmiyor; gelecek kış büyük toy vereceğim!
49.21.	Nasib bo'lsa!	Nasip isel!
49.22.	Shanba oqshomi ombordan bir xalta mayiz sudrab chiqdim.	Cumartesi akşamı ambardan bir çuval kuru üzümü çekip çıkardım.

49.23.	Supadagi gilamga yoydim.	Süpedeki haliya yaydım.
49.24.	G'alvirda elab-elab, changdan pokiza etdim.	Kalburda eleye eleye tozdan arındırdım.
49.25.	Subhi sodiqda Tarlon bilan bozorladim.	Sabahleyin sadık Tarlan ile pazara gittim.
49.26.	Qizilsuvga doxil bo'ldim.	Kızılsu'ya dâhil oldum.
49.27.	Daryodan kechib o'tib, yuqoriladim.	Irmaktan geçerek yukarı çıktım.
49.28.	Mol bozori oldida tevaragi sim bilan o'ralgan yer bo'ladi.	Mal pazarının önünde çevresi tel ile örülmüş yer vardı.
49.29.	Bozorlab keluvchilar otulovlarini ana shu yerga bog'lab qo'yadi.	Pazar için gelenler atlarını, işte bu yere bağladılar.
49.30.	Tarlonni-da shu yerga bog'lab qo'ydim.	Tarlan'ı da bu yere bağladım.
49.31.	Mayizimni orqalab, bozor oraladim.	Kuru üzümü sırtlayarak pazarın ortasından yürüdüm.
49.32.	Dimog'im manti hidini tuydi.	Genzime mantı kokusu geldi.
49.33.	Bukilib-bukilib yurdim.	Eğile eğile yürüdüm.
49.34.	—Po'sht-po'sht! — deb yurdim.	—Çekilin çekilin! diyerek yürüdüm.
49.35.	Bozorchilar qatoridan joy oldim.	Pazarcıların sırasından yer aldım.
49.36.	Mayiz xaltamni ochdim.	Kuru üzüm çuvalımı açtım.
49.37.	Mayizimni maqtab-maqtab o'tirdim.	Kuru üzümü öve öve oturdum.
49.38.	O'n so'mdan pastga tushmadim!	On somdan aşağı inmedim!
49.39.	Chipor gulstukli bir odam mayizimni kaftiga olib ko'rdi.	Benli kravatlı bir adam kuru üzümümü avucuna alıp baktı.
49.40.	Salmoqlab-salmoqlab ko'rdi.	Sallaya sallaya baktı.
49.41.	—Sal tushing, dehqonsiz-ku! — dedi.	—Biraz daha in, çiftçi! dedi.
49.42.	—Nima, dehqon mayizni ko'chadan topib oladimi? — dedim.	—Ne, çiftçi kuru üzümü sokaktan mı buluyor? dedim.
49.43.	—Tok tuggan noz-ne'matni o'n so'm deb o'tiribsiz-a!	—Asmada duran nimete on som diyorsunuz!
49.44.	—Noz-ne'mat degani dehqonning peshona teri degani!	—Nimet demek çiftçinin alın teri demek!
49.45.	—Ko'p minnat qilmang!	—Fazla minnet etmeyin!
49.46.	Shusiz ham oy bitsayam, kun bitsayam, dehqonga bitib yotibdi!	Bunsuz ay bitse gün bitse çiftçi de biter!
49.47.	—Bitadi-da!	— Biter!

49.50.	Ust-boshlaringdan tortib, yegan-ichganlaringgacha dehqonning peshona teridan kelayapti!	Üst başlarından tutun da yiyip içtiklerine kadar çiftçinin teri alnından gelir!
49.51.	Idorada o'tirib qog'oz qoralaganlaring bilan osmondan yeydigan, yo, kiyadigan biror nima tushmaydi!	İdarede oturup kâğıt karalayanlarla gökyüzünden yiyecek veya giyecek herhangi bir şey düşmüyor!
49.52.	Dehqon topganining to'qson foizini sizlarga jo'natib, qolgan o'n foizinigina o'zi yeydi!..	Çiftçi topladığının yüzde doksanını sizlere verip, kalan yüzde onunu da kendi yiyor!
49.53.	Chipor galstukli odam unday desa, bunday dedim, bunday desa, unday dedim.	Benli kravatlı adam öyle dese böyle dedim, böyle dese öyle dedim.
49.54.	Ishqilib, galstuklidan qolishmadim!	Ne olursa olsun, kravatlıdan geri kalmadım!
49.55.	Birodarlar, sochim bo'lmasa-da tarog'im tillodan!	Biraderler, saçım olmasa da tarağım altından!
49.56.	Qaradim-qaradim, savdoning ma'quli bo'lmadi.	Baktım baktım ticaretin makulu olmadı.
49.57.	—Bor-ye, yetti so'mdan bo'ldi! — deb yubordim.	—Var al, yedi som ²⁵ oldu! deyip verdim.
49.58.	Shu zahotiyiq bir mayizjallob dikonglab keldi.	O hemen bir üzüm satıcısı ile atlaya zıplaya geldi.
49.59.	Ko'tarasavdo qilib olib ketdi.	Toptan ticaret yapıp alıp gitti.
49.60.	Xaltamni tizzamga urib qoqdim.	Çuvalımı dizime vurdim.
49.61.	Buklab-buklab qo'ltig'imga qisdim.	Büke büke koltuğuma sıkıştırdım.
49.62.	Bozor oralab, bozorlik qildim.	Pazar ortasında pazarlık ettim.
49.63.	Noz-ne'matlar oldim.	Bir şeyler aldım.
49.64.	Jiydaga boshqorong'i ayolimizga Xorazm jiydasi oldim.	Dar yapraklı Harezmi iğdesini hamile eşime aldım.
49.65.	O'g'illarimizga xo'rozqand, qog'ozida kuchugi bor qand, teshikkulcha oldim.	Oğullarımıza horoz şekeri, küçük kâğıtta olan şekerden, çörekten aldım.
49.66.	Barini xaltamga solib, choyxonaga yo'l oldim.	Hepsini çuvalıma koyarak çay evine yola koyuldum.

50

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
50.1.	Ostonadan ichkari mo'raladim.	Eşikten içeriyi dikkatlice gözledim.

²⁵ Som: a. Özbekistan'ın para birimi.

50.2.	Choyxona to'la odam bo'ldi.	Çay evi adam doluydu.
50.3.	Choyxona havosi dim bo'ldi.	Çay evinin havası boğuk geldi.
50.4.	Nafasim qaytib ketdi.	Nefesim gidip geldi.
50.5.	Tashqari so'rilarda-da odam mo'l bo'ldi.	Dışarı sedirlerde de adamlar çoktu.
50.6.	Birovlab sanasa yuzlar bo'ldi.	Her biri sayılsa yüzlerceydi.
50.7.	Xaltamni so'ri ustuniga suyab qo'ydim.	Çuvalımı sedirin üstüne yasladım.
50.8.	Bo'sh joy izladim.	Boş yer aradım.
50.9.	Bir odam turib ketdi, joyi bo'shab qoldi.	Bir adam kalkıp gitti, yeri boşaldı.
50.10.	Xaltamni oldim.	Çuvalımı aldım.
50.11.	Yaqinimdagi odamga:	Yanımdaki adama:
50.12.	—So'raganlarga bu joy egalik deng, — dedim.	—Soranlara bu yer sahipli deyin, dedim.
50.13.	Choy bilan kulcha olib keldim.	Çay ile çörek alıp geldim.
50.14.	Ko'chaning narigi yuzida bir sermo'ylov odam katta qozonda baliq qovurdi.	Sokağın öteki tarafında sakallı bir adam büyük kazanda balık kavuruyordu.
50.15.	Ana shu mo'ylovdan ikki kilo baliq olib keldim.	İşte bu bıyıklıdan iki kilo balık aldım.
50.16.	Chordona qurib, baliq tushirdim.	Bağdaş kurup balık ayıkladım.
50.17.	Baliq serqiltiq bo'ldi, xo'p xunob qildi.	Balık kılçıklı çıktı, çok zahmet verdi.
50.18.	Shunda, burchak so'rida ikkita militsioner paydo bo'ldi.	O sırada köşedeki sedirde iki tane polis ortaya çıktı.
50.19.	Og'zimdagi og'zimda, bo'g'zimdagi bo'g'zimda qoldi.	Ağzımdaki ağzımda, boğazımdaki boğazımda kaldı.
50.20.	Ko'nglim aynidi, ishtaham buzildi.	Kalbim sıkıştı, iştahım kaçtı.
50.21.	Ko'rmayin-da, kuymayin-da, dedim.	Görmeyeyim de yanmayayım da dedim.
50.22.	Chappa burilib o'tirib oldim.	Sola dönüp oturdum.
50.23.	Tag'in, o'shalar bo'lsaya, deya hadiksiradim.	Tekrar o şeyler olursa diye kaygılandım.
50.24.	Ko'z qirim bilan qarab-qarab oldim.	Göz ucuyla bakıp bakıp durdum.
50.25.	Yo'q, ular emas, boshqalar bo'ldi.	Hayır, onlar değil, başkalarıydı.

51

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
51.1.	Shu vaqt, bozor darvozasi tarafdin ovozlari keldi.	O sırada pazar kapısı tarafından sesler geldi.

51.2.	—Ushla, o'g'rini, ushla! — dedi ovozlar.	—Yakalayın, hırsızı yakalayın! dedi sesler.
51.3.	G'uj-g'uj odamlar orasidan bir bola chopib chiqdi.	Kalabalik arasindan bir çocuk koşarak çıktı.
51.4.	Ketidan bir beqasam choponlik odam quvib keldi.	Arkasindan ipek kaftanlı bir adam kovalıyordu.
51.5.	Bola ko'chani kesib chopdi.	Çocuk sokağı dönüp koştu.
51.6.	Yuqoridan kelayotgan qizil mashinaga bel bo'ldi.	Yukaridan gelen kırmızı bir arabaya çarpacak oldu.
51.7.	Mashina «shig'g'» etib, toyib kelib to'xtadi.	Araba juv edip kayarak durdu.
51.8.	Bola o'zini yo'lning berigi betiga otdi.	Çocuk kendisini yolun diğer tarafına attı.
51.9.	Qop-qora suvli ariqqa shaloplab tushdi.	Kapkara sulu kanala şullop diye düştü.
51.10.	Loy bo'lmagan yeri qolmadi.	Çamur olmadık yeri kalmadı.
51.11.	Quvib kelayotgan odam mashina ketidan o'tdi.	Kovalayarak gelen adam arabanın arkasindan geçti.
51.12.	Bolaning loy yoqasidan juftlab ushladi.	Çocuğun çamurlu yakasindan avuçlayıp yakaladı.
51.13.	Bola tipirchiladi, ammo beqasam choponlik changalidan chiqolmadi.	Çocuk çırpındı, ama ipek kaftanlının pençesinden kurtulamadı.
51.14.	Beqasam choponlik, bolaning oyoqlariga qo'shib, qoqib, yerga yumalatdi.	İpek kaftanlı çocuğun ayaklarını birleştirerek ite kaka yere yuvarladı.
51.15.	—Pulni chiqar!	—Parayı çıkar!
51.16.	Qani pul?! — dedi beqasam choponlik.	Hani para?! dedi ipek kaftanlı.
51.17.	—Men emas! — dedi bola.	—Bende değil! dedi çocuk.
51.18.	—Sen!	—Sende!
51.19.	Qo'lingni kissamda ushladim-ku!	Elini cebimde yakaladım ya!
51.20.	Yaxshilikcha chiqar, bo'lmasa enangni Uchqo'rg' ondan ko'rsataman!	Güzellikle çıkar, yoksa gününü gösteririm!
51.21.	—Men emas deyapman-ku!	—Ben de değil diyorum ya!
51.22.	—Unda o'zim topaman!	—O zaman kendim bulurum!
51.23.	Tort qo'lingni!	Çek elini!
51.24.	Manavi kissangni ko'rsat!	İşte cebini göster!
51.25.	Yo'ldan o'tkinchi-ketkinchilar oyoq ildi.	Yoldan geçip gidenler duraksadılar.
51.26.	Choyxonadagilar borib qaradi.	Çayhanedekiler gelip baktı.
51.27.	Tumonat odam bo'ldi.	Herkes toplandı.
51.28.	Men so'rida tik turib qaradim.	Ben sedirde dikelererek baktım.

51.29.	Beqasam choponlik bolaning kissasini kovladi.	İpek kaftanlı adam çocuğun cebini karıştırdı.
51.30.	Qo‘yniga qo‘lini tiqdi.	Koynuna elini soktu.
51.31.	Qo‘ynidan bir dasta pul oldi.	Koynundan bir deste para aldı.
51.32.	Bolaning tumshug‘iga olib bordi.	Çocuğun burnuna doğrulttu.
51.33.	—Bu nima, enangning qalinimi? — dedi.	—Bu ne, annenin başlık parası mı? dedi.
51.34.	Bola boshini yelkalari ichiga oldi.	Çocuk başını yakasının içine sakladı.
51.35.	Yuzini loy kaftlari bilan pana qildi.	Yüzünü çamurlu avuçları ile sakladı.
51.36.	Beqasam choponlik bolaning quloq-chakkasiga qulochkashlab soldi.	İpek kaftanlı adam çocuğun kulak kenarına şamar attı.
51.37.	Bola balchiq suvga halop etib tushdi.	Çocuk balçıklı suya şap ederek düştü.
51.38.	Beqasam choponlik bolaning yoqasidan juftlab ushladi.	İpek kaftanlı adam çocuğun yakasından avuçlayıp tuttu.
51.39.	Suvning oqishiga qarab sudradi.	Suyun akışına doğru sürükledi.
51.40.	—Senga kissavurlik qilishni ko‘rsatib qo‘yaman!	—Sana yankesicilik yapmayı göstereceğim!
51.41.	Yur melisaga!	Yürü polise!
51.42.	Bola oyoqlarini tiradi, gavdasini orqasiga tashladi.	Çocuk ayak diredi, bedenini arkaya attı.
51.43.	Shu vaqt, olomon orasidan ikkita novcha bo‘zbola sug‘urilib keldi.	O vakit kalabalığın arasından iki tane uzun boylu delikanlı çıkıp geldi.
51.44.	Ikkovining-da sochlari yelkasida bo‘ldi.	İkisinin de saçları omuzlarındaydı.
51.45.	Ust-boshlari badanlariga chippa yopishib turdi.	Üst başları vücutlarına tam oturmuştu.
51.46.	Botinkalari tovoni ot tuyog‘iday-ot tuyog‘iday qalin-qalin bo‘ldi.	Ayakkabılarının topuğu at toynağı gibi kalın kalındı.
51.47.	Bo‘zbolalar beqasam choponlik ketidan keldi.	Delikanlılar ipek kaftanlının ardından geldi.
51.48.	Bir bo‘zbola beqasam choponlik tirsagidan ushladi.	Bir delikanlı ipek kaftanlıyı dirseğinden yakaladı.
51.49.	Beqasam choponlik, bolani qo‘yib yubordi.	İpek kaftanlı, çocuğu bırakıp yürüdü.
51.50.	Ketiga qayrilib qaradi.	Arkasına dönüp baktı.
51.51.	Shunda, bo‘zbola beqasam choponlik iyagiga qulochkashlab bir urdi.	O anda delikanlı ipek kaftanlının çenesine vurdu.

51.52.	Beqasam choponlik zuvalasi pishiqlardan bo'ldi.	İpek kaftanlı arkası sağlam kişilerdendi.
51.53.	Ketiga gandaraklab-gandaraklab bordi.	Arkasına doğru sendeleye sendeleye gitti.
51.54.	Ammo yiqilmadi.	Ama düşmedi.
51.55.	Olomon haybarakallachi bo'ldi:	Halk tezahürat yaptı:
51.56.	—Ur!	—Vur!
51.57.	Sol, tumshug'iga!	Geçir, burnuna!
51.58.	—Ur!	—Vur!
51.59.	Musht turganda muomala nima kerak!	Yumruk dururken münasebete falan ne gerek!
51.60.	Beqasam choponlik bir bo'zbolani qo'shqo'llab bir urdi.	İpek kaftanlı bir delikanlıya iki eliyle vurdu.
51.61.	Bo'zbola chalpak bo'lib tushdi.	Delikanlı yüzüstü düştü.
51.62.	Omon turgan bo'zbola beqasam choponlik ketidan keldi.	Sağlam duran delikanlı ipek kaftanlının arkasına geldi.
51.63.	Biqiniga sozlab bir tepdi.	Böğrünü ayarlayıp vurdu.
51.64.	Beqasam choponlik enkaydi.	İpek kaftanlı eğildi.
51.65.	Biqinini ushlab-ushlab, enkayib qoldi.	Böğrünü tuta tuta eğilip kaldı.
51.66.	Olomon haybarakallachi bo'ldi:	Kalabalık tezahürat yaptı:
51.67.	—Ur!	—Vur!
51.68.	Kalla qil, kalla!	Kafa at, kafa!
51.69.	Shunda, maydagina bir qora kuchuk vangillab-vangillab chopib keldi.	O sırada ufacık kara bir köpek yavrusu bağıra bağıra geldi.
51.70.	Keldi-yu, beqasam choponlikni urayotgan bo'zbola butiga yopishdi.	Geldi ve ipek kaftanlıya vuran delikanlının bacağına yapıştı.
51.71.	Bo'zbola kuchukka oyog'ini sermadi.	Delikanlı köpek yavrusunu ayağından ittirdi.
51.72.	Kuchuk ketidan sermo'ylov baliqpaz chopqillab keldi.	Yavru köpeğin arkasından sakallı balıkçı koşarak geldi.
51.73.	Kuchugini urishib-urishib, oldiga solib haydab ketdi.	Yavru köpeğe vura vura önüne salarak sürükledi.
51.74.	Chalpak bo'lib yiqilgan bo'zbola joyidan sapchib turdi.	Yüzüstü düşen delikanlı yerinden sıçrayıp kalktı.
51.75.	Beqasam choponlikni tepa ketdi.	İpek kaftanlı teperek gitti.
51.76.	Loyga belangani-da qo'shilib tepdi.	Çamura belenen de katılıp vurdu.

51.77.	Bo‘zbolalar ko‘zlariga qaramay tepdi.	Delikanlının gözlerine bakmadan vurdu.
51.78.	Beqasam choponlik yuzlari burishdi.	İpek kaftanlının yüzü buruştu.
51.79.	Bir ichini, bir biqinini ushladi.	Bir içini bir böğrünü tuttu.
51.80.	Keyin, yerga cho‘k tushdi.	Sonra yere çöküp düştü.
51.81.	Men olazarak bo‘ldim.	Ben o tarafa bu tarafa şaşırarak baktım.
51.82.	Tevarak-atrofimga alangladim.	Çevreme etrafıma bakındım.
51.83.	Burchakda o‘tirgan militsionerlarga qaradim.	Köşede oturan polislere baktım.
51.84.	—Ay, anavilarni oracha qilinglar-ay! —dedim.	—Hey, şunların arasına girin hey! dedim.
51.85.	Militsionerlar parvoyi falak bo‘ldi.	Polisler pervasızca davrandılar.
51.86.	Beg‘am-beg‘am choy ichdi.	Gamsız gamsız çay içtiler.
51.87.	Boshlarini sarak-sarak etdi.	Başlarını salladılar.
51.88.	—Bizga aloqasi yo‘q! — dedi.	—Bizimle alakası yok dediler.
51.89.	—Bu yer boshqa birovning uchastkasi!	—Bu yer başka birinin mıntıkası.
51.90.	Bizning uchastkamiz vinzavod tarafd! — dedi.	Bizim mıntıkamız şarap fabrikası tarafında! dedi.
51.91.	Olomon yakun yasadi:	Kalabalık:
51.92.	—Tamom, nokdaun!	—Tamam, oyun dışı!
51.93.	Yo‘q, tamom bo‘lmadi.	Hayır, tamam olmadı.
51.94.	Beqasam choponlik cho‘kkalab o‘tirdi-o‘tirdi-da, birdan sapchib turdi.	İpek kaftanlı çökerek oturdu, oturdu ve birden sıçrayıp kalktı.
51.95.	Biqiniga tepgan bo‘zbola yuziga kalla qildi.	Böğrüne vuran delikanlının yüzüne kafa attı.
51.96.	Bo‘zbola yuzlarini kaftlari bilan yopdi.	Delikanlı yüzünü elleri ile kapattı.
51.97.	Xiyol enkaydi.	Birazcık eğildi.
51.98.	Barmoqlari orasidan qon sizib chiqdi.	Parmaklarının arasından kan sızdı.
51.99.	Shunda, birovi kaftiga bir qora nima qo‘ydi.	O sırada birisi avucuna siyah bir şey koydu.
51.100.	Shu qora nima bilan beqasam choponlikning peshonasiga qulochkashlab bir urdi.	Bu siyah şey ile ipek kaftanlının alnına açılarak vurdu.
51.101.	Beqasam choponlik:	İpek kaftanlı:
51.102.	—Voh, o‘ldim-a! — deya baqirdi.	—Ah öldüm! diye bağırdı.
51.103.	Peshonasini ushladi.	Alnını tuttu.
51.104.	Taltangladi, gendirakladi.	Tökezledi, sendeledi.
51.105.	Ana yiqilaman, mana yiqilaman dedi.	İşte düşüyorum işte düşüyorum dedi.

51.106.	Kalla yegan bo'zbola turgan joyida sapchib, beqasam choponlikning ko'ragiga tepdi.	Kafa yiyen delikanlı durduğu yerden sıçrayıp, ipek kaftanlının göğsüne vurdu.
51.107.	Beqasam choponlik bargday uchib tushdi.	İpek kaftanlı yaprak gibi uçup düştü.
51.108.	Qo'llarini yonlariga yoyib, qimirlamay qoldi.	Elleri yanlarına düşüp kıpırdamadan kaldı.
51.109.	Bo'zbolalar beqasam choponlikni o'rtaga olib tepdi.	Delikanlılar ipek kaftanlını ortaya alarak vurdular.
51.110.	Oyoqlari ostiga olib tepdi.	Ayaklarının altına alıp tepelediler.
51.111.	Ko'zlariga qaramay tepdi.	Gözlerine bakmadan teptiler.
51.112.	Birodarlar, ezilib ketdim, ich-ichimdan ezilib ketdim!	Biraderler, ezildim, içten içe ezildim!
51.113.	Jonim halqumimga keldi!	Canım boğazıma geldi!
51.114.	Alam ham armon bilan burchakka qaradim.	Keder ve pişmanlık ile köşeye baktım.
51.115.	Yo'q, militsioner yo'q.	Hayır, polis yok.
51.116.	Tevarak-atrofga alangladim.	Çevre etrafıma bakındım.
51.117.	Militsionerlar oldinma-keyin bo'lib, choyxona yonalab pisib-pisib ketayapti.	Polisler arka arkaya çayhaneye yönelerek sessiz sessiz gidiyorlar.
51.118.	Qahr bilan, nafrat bilan so'ridan tappa tashladim.	Kahr ile nefret ile sedirden fırladım.
51.119.	Beqasam choponlik bilan bo'zbolalarni oracha qilayin, dedim.	İpek kaftanlı ile delikanlıların arasına gireyim dedim.
51.120.	Olomonni qulochlarim bilan yorib, o'rtaga kirib bordim.	Kalabalığı kollarımla yararlanıyarak araya girdim.
51.121.	Bir bo'zbolani bilagidan qo'shqo'llab ushladim.	Bir delikanlıyı bileğinden iki elimle yakaladım.
51.122.	Ketiga sermab yubordim.	Arkasına vurmaya devam ettim.
51.123.	Bir bo'zbolani sochlaridan g'ijimlab ushladim.	Bir delikanlıyı saçlarından kıvrıp tuttum.
51.124.	Sochlaridan chetga tortdim.	Saçlarından kenara çektim.
51.125.	—Imoning kuygurlar!	—İmansız!
51.126.	Bir mo'min bandani o'ldirasanmi! — dedim.	Bir mümin kulu öldürecek misin! dedim.
51.127.	Sochlarini g'ijimlab turgandim, yulqindi.	Saçlarını kıvrıp tutacaktım, kendini geri çekti.
51.128.	Bo'lmadi.	Olmadı.
51.129.	Tag'in yulqindi.	Tekrar kendini geri çekti.
51.130.	Yana bo'lmadi.	Yine olmadı.
51.131.	Keyin, chotlarim orasiga o'xshatib bir tepdi.	Sonra, bacaklarımın arasına vurdu.

51.132.	Birodarlar, orachiga — olti tayoq!	Biraderler, arasına altı tekme!
51.133.	Esankirab qoldim, dovdirab qoldim.	Paniğe kapıldım, şaşırıp kaldım.
51.134.	Jon shirin-da!	Can tatlı ya!
51.135.	Jon achchig'ida qo'lim yuzasi bilan bo'zbola ko'zlarini oralatib bir soldim.	Can acısından elimin tersi ile delikanlı gözlerini araladığında bir tane vurdum.
51.136.	Bo'zbola chinqirib yubordi.	Delikanlı çılgık attı.
51.137.	Shu vaqt, mashina ovozi eshitildi.	O sırada araba sesi duyuldu.
51.138.	Katta ko'chadan bemorxona mashinasi keldi.	Büyük sokaktan ambulans geldi.
51.139.	Olomon o'zini chetga oldi.	Kalabalık kenara çekildi.
51.140.	Ko'cha yuzida to'p bo'ldi.	Sokağın ortasında yığılma oldu.
51.141.	Mashinada o'tirgan oq kiyimlik odam ko'zoynagini ustidan qaradi.	Arabada oturan beyaz giyimli adam gözlüğünün üstünden baktı.
51.142.	Sulayib yotgan beqasam choponlikni ko'rdi.	Bitkin halde yatan ipek kaftanlıyı gördü.
51.143.	—Nima bo'ldi bunga? — dedi.	—Ne oldu buna? dedi.
51.144.	Xo'rligim kelib... yig'lab yubordim...	Sinirden ağlamaya başladım...
51.145.	—Bechorani qarang...	—Çaresize bakın...
51.146.	Ular uchov bo'lsa, bu bechora birov bo'lsa! — dedim.	Onlar üç tane, bu biçare bir tane! dedim.
51.147.	—Tushunarli!	—Düşündürücü!
51.148.	Dam olish kuni deb, o'zidan ketib qolmay, kamroq ichsin!	Tatil günü diye kendinden geçmeden daha az içsin!
51.149.	—Buni olib keting, birodar, o'lib qoladi...	—Bunu alın gidin, dostum, ölüp kalacak...
51.150.	—Bizning zakazimiz bor!	—Bizim başka çağrımız var!
51.151.	Boshqa «Skoriy pomosh» chaqiringlar!	Başka ambulans çağırın!
51.152.	Ketdik, haydang!	Gidelim, sür!
51.153.	Bemorxona mashinasi shunday oldimdan o'tib ketdi.	Ambulans böylece önümden geçip gitti.
51.154.	Ketidan qarab qoldim.	Ardından bakakaldım.
51.155.	Keyin, qoniga belanib yotgan beqasam choponlikka qaradim.	Sonra kanlar içinde yatan ipek kaftanlıya baktım.
51.156.	Qaradim-qaradim...	Baktım baktım...
51.157.	Birodarlar, o'pkam to'lib keldi.	Biraderler, öfkelen dim.
51.158.	To'lib-to'lib keldi...	Öfkem dolup dolup taşı...

51.159.	Yenglarimga yig'ladim, choponimning yoqalariga yig'ladim, o'ngirlarimga yig'ladim...	Kollarımı kapatıp ağladım, kaftanımın yakalarına bürünüp ağladım, sağıma dönüp ağladım...
51.160.	Olomonga alangladim.	Kalabalığa ateş püskürdüm.
51.161. 51.162.	—Ay, birodarlar, bir bechora inson shunday o'lib keta bersa yaxshimi?	—Ey biraderler, biçare bir insan böylece ölüverse iyi mi olur?
51.163.	Uyida bolabaqrasi bordir! — dedim.	Evinde çoluk çocuğu vardır! dedim.
51.164.	Birov ovoz berdi:	Biri seslendi:
51.165.	—Tanishingiz bo'lsa, olib keting! — dedi.	—Tanışınız ise, alıp gidin! dedi.
51.166.	Shunday ko'cha yuzida turgan maydagina mashina xo'jasiga elandim.	O sırada sokağın ortasında duran küçük arabayı kiraladım.
51.167.	Bir amallab ko'ndirdim.	Güçlülle ikna ettim.
51.168.	Beqasam choponlikni yelkasidan sudrab keldim.	İpek kaftanlıyı yakasından sürükledim.
51.169.	Quchoqlab ko'tarib, mashinaga soldim.	Kucaklayarak kaldırıp, arabaya koydum.
51.170.	Yerda shalvirab qolgan oyoqlarini ichkari oldim.	Yerde sallanıp kalan ayaklarımı içeri aldım.
51.171.	O'zim qabatida o'tirdim.	Kendim yanında oturdum.
51.172.	Bir qo'lim bilan bilagidan ushlab oldim.	Bir elim ile bileğinden tuttum.
51.173.	Birov endi kelib, shu yerdagilardan so'radi:	O sırada birisi gelerek dışarıdakilere sordu:
51.174.	—Nima bo'ldi-a, nima bo'ldi? — dedi.	—Ne oldu ne oldu? dedi.
51.175.	—Zo'r tomosha bo'ldi!	—Sıkı kavga oldu!
51.176.	Uchchalasi bittasini shunaqangi soldi!	Üç tanesi bir tanesini çok fena dövdü!
51.177.	Paq-paq!	Pat pat!
51.178.	Nokdaun!	Oyun dışı!

52

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
52.1.	Beqasam choponlikni bemorxonaga olib jo'nadim.	İpek kaftanlıyı alıp hastaneye götürdüm.
52.2.	Bemorxona beqasam choponlikni olmadi.	Hastane ipek kaftanlıyı almadı.
52.3.	Oppoq kiyimlik bir ayol:	Beyaz kıyafetli bir kadın:
52.4.	—Bu sudebniy ish! — dedi.	—Bu adli iş! dedi.
52.5.	Militsiyaga sim qoqdi.	Polise telefon etti.

52.6.	Bir militsioner kelib, beqasam choponlikni aylantirib ko'rdi.	Bir polis gelerek ipek kaftanliyi döndürüp baktı.
52.7.	Suratga tushirdi.	Resmini çizdi.
52.8.	Daftar to'ldirdi.	Tutanak tuttu.
52.9.	Keyin, meni so'roq qildi.	Sonra beni sorguya çekti.
52.10.	Zot-makonimni so'radi.	Kimligimi işimi sordu.
52.11.	O'zimni aytib berdim.	Kendimi tanıttım.
52.12.	Militsioner yozib oldi.	Polis yazdı.
52.13.	Undan keyin, nima bo'ldi, deb so'radi.	Ondan sonra ne oldu diye sordu.
52.14.	Men oqizmay-tomizmay aytib turdim.	Ben detaylıca anlatıverdim.
52.15.	Militsioner yozib bordi.	Polis yazdı.
52.16.	—Hozircha bo'shsiz, keyinchalik uchastkavoyingiz orqali chaqiramiz! — dedi.	—Şimdilik serbestsiniz, daha sonra sizi karakol polisi aracılığıyla çağırırız, dedi.
52.17.	Mashina xo'jasiga uch so'm uzatdim.	Arabanın sahibine üç som uzattım.
52.18.	U olmadi.	O almadı.
52.19.	—Qulluq, qulluq! — deb ketdi.	—Teşekkürler teşekkürler! diyerek gitti.

53

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
53.1.	Choyxonaga qaytib bordim.	Çayhaneye geri döndüm.
53.2.	Bozorlik xaltamni qaradim.	Pazar çuvalıma baktım.
53.3.	Yo'q.	Yok.
53.4.	So'ri ostini qaradim.	Sedirin altına baktım.
53.5.	Yo'q, bozorlik xaltam yo'q.	Yok, pazar çuvalım yok.
53.6.	Choyxonachidan so'rab-surishtirdim.	Çaycıya sordum.
53.7.	—Mabodo, bizning xaltamizga ko'zingiz tushmadimi? — dedim.	—Affedersiniz, benim çuvalımı gördünüz mü? dedim.
53.8.	—Yo'g'-a, ko'zim tushmadi-ya! — dedi choyxonachi.	—Hayır, görmedim! dedi çaycı.
53.9.	—Shunga ko'zim tushmadi-ya!	—Onu görmedim!
53.10.	Qanday, beqasam choponlik oshnaginangiz qanday?	Nasıl, arkadaşınız ipek kaftanlı nasıl?
53.11.	—Bir balo qilib joylashtirib keldik...	—Bir şekilde yerleştirip geldik...
53.12.	—Iya-iya...	—İyi iyi...
53.13.	Choyxonachi angrayib qoldi.	Çaycı şaşırp kaldı.
53.14.	Yuzlari bo'zardi.	Yüzü bozardı.
53.15.	Qo'llarini etagiga artdi.	Ellerini önlüğüne sildi.

53.16.	Fotiha o'qimoqchiday, kaftlarini hozirlay boshladi.	Fatiha okumak ister gibi avuçlarını hazırladı.
53.17.	—Bandachilik qildimi-a, — dedi.	—Kulluk yaptı mı, dedi.
53.18.	—Voy, bechora-ye, voy, bechora-ye...	—Vay biçare vay biçare ya...
53.19.	—Yo'g'-e, bemorxonaga joylashtirib keldik, deyaqman.	—Hayır, hastaneye yatırıp geldik, diyorum.
53.20.	—E, ha-a, shunday deng...	—E, evet, böyle desenize...
53.21.	Bozor oralab, boshqatdan bozorlik qildim.	Yeniden pazara yönelerek pazarcılık yaptım.
53.22.	Barini belbog'imga tugib oldim.	Hepsini kemerime bağladım.
53.23.	Tarlonimiz oldiga bordim.	Tarlan'ımın önüne gittim.
53.24.	Tugunimni egar qoshiga ilib oldim.	Bohçamı eyerin önüne bağladım.
53.25.	Darvoza oldida o'tirgan cholga bir so'm uzatdim.	Kapı önünde oturan ihtiyara bir som uzattım.
53.26.	O'zimga o'zim oq fotiha berdim.	Kendi kendime Fatiha okudum.
53.27.	Otlanib, bozordan qaytdim.	Ata binerek pazardan ayrıldım.
53.28.	Birodarlar, osmondan tushganday bo'lib qoldim, dunyoni endi ko'rayotganday bo'lib qoldim...	Biraderler, gökten düşmüş gibi oldum, dünyayı şimdi görüyormuş gibi oldum...

54

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
54.1.	Vo darig'o, shunday kunlar-da bo'ladi!	Eyvahlar olsun, böyle günler de olacak!
54.2.	Bosgan qadamimiz ketimizga ketadi.	Attığımız adım arkamızda kalacak.
54.3.	Jamiki ishlarimiz chappasiga yuradi.	Bütün işlerimiz ters gidecek.
54.4.	Omad deganlari salomini-da bermaydi.	Talih dedikleri selam bile vermedi.
54.5.	Og'zimizdagi oshimizni-da oldirib qo'yamiz.	Elimizde olanı da kaybettik.
54.6.	Birodarlar, nasib etsa, kelar Shom-u Iroqdan, nasib yitsa, ketar qosh-u qaboqdan!	Biraderler, nasipse gelir Irak'tan Şam'dan, nasip değilse gider gözünün önünden!
54.7.	Xurram soliqchining ko'pkarisida shunday bo'ldi.	Maliyeci Hürrem'in köpkerisi de bu şekilde oldu.
54.8.	To'daga kirolmadim, kirsam, uloqni ololmadim.	Tödeye giremedim, girsem de oğlağı alamadım.

54.9.	Bordi-yu olsam, birov yo qo'limdan yulib ketdi, yo yerga tushib ketdi.	Şayet alsam, biri ya elimden çekip aldı ya da yere düştü.
54.9.	Taqimimdagi uloqlarni-da oldirib qo'ydim.	Baldırımdaki oğlakları da alıp koydum.
54.10.	Birodarlar, davlat-da egiz-egiz, mehnat-da egiz-egiz!	Biraderler, servet de çiftler çiftler, iş de çiftler çiftler!
54.11.	Tarlon mendan hayron bo'ldi, men Tarlondan hayron bo'ldim.	Tarlan bana şaşırarak baktı, ben Tarlan'a şaşırıp baktım.
54.12.	Unday qildim bo'lmadi, bunday qildim, bo'lmadi.	Öyle yaptım olmadı, böyle yaptım olmadı.
54.13.	Puf sassiq, deya ketib qolmoqchi bo'lmadim.	Püff, kötü kokulu, diyerek bırakıp gitmedim.
54.14.	Yana tag'in shaytonga hay berdim.	Yine öfkemi kontrol atına aldım.
54.15.	Elan-qaran keldim, endi ketmayin, dedim.	Yavaş yavaş geldim, şimdi gitmeyeyim dedim.
54.16.	Tarlonni qamchilab-qamchilab to'daga soldim.	Tarlan'ı kamçılaya kamçılaya tödeye saldim.
54.17.	Otlar g'ij-g'ij bo'ldi.	Atlar yığın yığın oldu.
54.18.	Osmondan telpak tashlasa yerga tushmadi.	Gökyüzünden kalpak atılsa yere düşmez.
54.19.	To'dani yorib, uloqqa keldim.	Sürüyü yararak oğlağa ulaştım.
54.20.	Uloqqa har alvonda uzalldim.	Oğlağa her şekilde uzanmaya çalıştım.
54.21.	Qo'lim yetmadi.	Elim yetişmedi.
54.22.	Yana-da uzalgani, otlar qo'ymadi.	Tekrar uzanmaya atlar fırsat vermedi.
54.23.	Quyuq changda ko'rib turdim, bir qo'l uloqni ushladi.	Yoğun tozda gördüm, bir el oğlağı yakaladı.
54.24.	Shunda, Tarlon uloqni o'ng tuyog'i bilan tappa bosib qoldi.	O sırada Tarlan oğlağa sağ toynağı ile bastı.
54.25.	Tarlon buni ilkisdan qilmadi.	Tarlan bunu beklenmedik bir şekilde yapmadı.
54.26.	Yo'q, bilib-ko'rib qildi.	Hayır, bilerek görerek yaptı.
54.27.	Uloqni bergisi kelmadi!	Oğlağı veresi gelmedi!
54.28.	Uloqqa havoyilarcha yopisha berish Tarlonimiz joniga tegdi.	Oğlağa havaya kadar kaldırmak Tarlan'ımızın içine dokundu.
54.29.	Tarlon uloqqa tashna bo'ldi!	Tarlan oğlağa susamış!
54.30.	Men qamchi sopidan tishladim.	Ben kamçıyı sapından dişledim.
54.31.	Tarlon qopqog'iga shapatiladim.	Tarlan'ın arkasına şaplattım.
54.32.	Tarlon boshini sarak-sarak etdi.	Tarlan başını o yana bu yana salladı.

54.33.	Tevaragidagi otlar boshini o'zidan xolislatdi.	Etraftaki atlar başlarını kendisinden uzaklaştırdı.
54.34.	O'ziga kenglik yaratdi, erkinlik yaratdi.	Kendine genişlik yarattı, rahatlık yarattı.
54.35.	Keyin, Tarlon old tizzalarini bukdi.	Sonra Tarlan ön dizlerini büktü.
54.36.	Uloq oldida cho'k tushdi!	Oğlağın önüne çöktü!
54.37.	Tarlon uloq oldida cho'kkaladi!	Tarlan oğlağın önünde çöktü!
54.38.	Quyuq changda ko'zlarimni arang ochdim.	Yoğun tozda gözlerimi araladım.
54.39.	Tarlon ko'kragi oldida yotgan uloqni qo'shqo'llab ushladim.	Tarlan'ın göğsünün önünde yatan oğlağı iki elimle yakaladım.
54.40.	Panjalarimni botirib ushladim.	Pençelerimi batırıp yakaladım.
54.41.	Tarlon ko'z qiri bilan qarab turdi.	Tarlan göz ucu ile baktı.
54.42.	Barini ko'rib turdi, bilib turdi.	Hepsini gördü, anladı.
54.43.	Uloqni mahkamlab ushlaganimga amin bo'ldi.	Oğlağı sıkıca tuttuğumdan emin oldu.
54.44.	Shundan keyin, bir silkinib, tizzalaridan turdi.	Ondan sonra silkinerek dizleri üzerinden kalktı.
54.45.	Sonsiz otlar poylab turgan oldiga emas, yo'q, ketiga tisarildi.	Tetikte bekleyen sayısız atların önlerine doğru değil, hayır, ardına dönüp gitti.
54.46.	Ketiga tis bo'lib, to'dadan sug'urildi.	Arkasına dönerek tödeden çekildi.
54.47.	Ochiqlikka chiqib olib, birdan oldiga burildi.	Açık alana çıkarak, birden ileriye büküldü.
54.48.	Joyidan zarb bilan uchdi, yelday uchdi!	Yerinden güçlü bir adımla fırladı, rüzgâr gibi uçtu!
54.49.	Ko'rganlar ko'rib qoldi, ko'rmaganlar armonda qoldi!	Görenler bakakaldı, görmeyenler pişman oldu!
54.50.	Tarlon qoralik chuqurchani yonlab keldi.	Tarlan karalık çukura yan taraftan geldi.
54.51.	Uloqni taqimimdan tashlab yubordim.	Oğlağı baldırımından atarak yuvarladım.
54.52.	Qo'llarimni ko'tarib chopib ketdim.	Ellerimi kaldırarak koşturdum.
54.53.	Ammo bakovul ovoizidan darak bo'lmadi.	Ama hakemin ağzından bir şey duyulmadı.
54.54.	Hayron bo'ldim.	Şaşırdım.
54.55.	Qoralik joyga qaytib keldim.	Karalık yere geri döndüm.
54.56.	Chuqurchaga qarab... tars etkazib tizzamga urdim.	Çukura bakarak... pat dönüp dizime vurdim.
54.57.	Uloq chuqur ichiga emas... labiga tushibdi!	Oğlak çukurun içine değil... ağzına düşmüş!
54.58.	Alamimdan, arazlagim keldi!	Kederimden küseceğim geldi!

54.59.	Barchaga, inchunun, bakovulga eshittirib aytdim:	Herkese özellikle hakeme duyurarak söyledim:
54.60.	— Biz ketdik!	—Biz gidiyoruz!
54.61.	Bizga qachon haq berilib edi-da, endi beriladi! — dedim o‘zimcha, ko‘pkariga qo‘l siltab jo‘nadim.	Bize ne zaman hakkımız verildi ki şimdi verilsin! dedim kendime köpkeriye el sallayıp yola koyuldum.
54.62.	Tarlonni tars-tars qamchiladim.	Tarlan’ı şak şak kamçılادم.
54.63.	—Ketdik, Tarlon, ketdik, odamlar biz sag‘irlarga qayishmaydi! — dedim.	-Gidiyoruz, Tarlan, gidiyoruz, insanlar biz öksüzlerin tarafında olmaz! dedim.
54.64.	To‘dadan olislab bordim.	Tödeden uzaklaşarak gittim.
54.65.	Tarlonni tag‘in tars-tars qamchiladim.	Tarlan’ı tekrar şak şak kamçılادم.
54.66.	—Ketdik, Tarlon, ketdik, bizning kallamiz kal!	—Gidelim Tarlan gidelim, bizim başımız kel!
54.67.	Biz kallarga haq yo‘q! — dedim.	Biz kellere hak yok! dedim.
54.68.	Ketimga qayrilib qaradim.	Arkama dönüp baktım.
54.69.	Uzangi yo‘ldoshlarim yo‘ldan qayirar, deya umidlandim.	Üzengi yoldaşlarım yoldan döndürür diye ümitlendim.
54.70.	Tarlonni imillatdim.	Tarlan’ı yavaşlattım.
54.71.	Tag‘in o‘girilib qaradim.	Tekrar dönüp baktım.
54.72.	Izimdan birov-da kelmadi!	Peşimden birisi bile gelmedi!
54.73.	Devorda tizilib o‘tirgan tomoshago‘ylarni yonlab yurdim.	Duvar da dizilip oturan izleyicilerin yanından yürüdüm.
54.74.	Birovi yo‘ldan qayirar, deya o‘yladim.	Birisi yoldan çevirir diye düşündüm.
54.75.	Shuncha odam oldidan o‘tdim, qani endi birovginasi miq etsa!	Bu kadar insanın önünden geçtim, hani bir tanesi ses verse!
54.76.	Aqalli, yo‘l bo‘lsin, Ziyodulla chavandoz demadi!	Hiç değilse yolun açık olsun Atlı Ziyadulla demedi!
54.77.	Shular ham odam bo‘ldi-yu!	Bunlar da insan olacak ya!
54.78.	Suf-e!..	Peh!
54.79.	Endi tomoshago‘ylardan arazladim!	Şimdi izleyicilerden darıldım!
54.80.	—Ko‘r bo‘lib ko‘pkarini tomosha qilib o‘tira beringlar, men uyga borib, maza qilib yotaman, — deya pichirladim.	—Kör olup köpkeriyi seyredip oturuversinler, ben eve gidip, keyif yapıp yatarım, diye söylendim.
54.81.	Qishloqqa olib boradigan yo‘ldan yurdim.	Köye varılan yoldan gittim.
54.82.	Yo‘lni kesib o‘tadigan ariq bo‘yida oyoq ildim.	Yolu keserek geçen ark boyunda durdum.
54.83.	Tarlon suvga talpindi.	Tarlan suya atıldı.

54.84.	Suv ichirmadim.	Su içirmedim.
54.85.	Shokirqulning tomidan chiqib turgan dastak uchiga bog'ladim.	Şakirkul'un damından çıkan kaldıracın ucuna bağladım.
54.86.	Ust-boshlarimni qoqdim.	Üstümü başımı çırtım.
54.87.	Yuzlarimni yuvdim.	Yüzümü yıkadım.
54.88.	Qo'shhovuchlab-qo'shhovuchlab suv ichdim.	Avuçlayıp avuçlayıp su içtim.
54.89.	Entikib-entikib suvga termuldim.	Eğilip eğilip suya baktım.
54.90.	Shunda, ariq bo'yida suvga kucha botirib yeb o'tirgan bolaga ko'zim tushdi.	O sırada ark boyunda suya çörek batırıp yiyen çocuğa gözüm takıldı.
54.91.	E'tibor berib qaradim.	Dikkatlice baktım.
54.92.	Ishtoni ho'l.	Pantolonu ıslak.
54.93.	—Kimning uli bo'lasan? — dedim.	—Kimin oğlusun? dedim.
54.94.	—Otamning.	—Babamın.
54.95.	—Otang kim?	—Baban kim?
54.96.	—Shokirqul.	—Şakirkul.
54.97.	—Ha-a, oting nima?	—Evet, adın ne?
54.98.	Karim?	Kerim?
54.99.	O'lma!	Adınla yaşa!
54.100.	Bu, ishton ho'l-ku, Karimboy?	Bu pantolon ıslak Kerim?
54.101.	—Enam to'yda.	—Annem toyda.
54.102.	—Ha-a, o'zim kiyolmayman deng.	—Evet kendim giyinemem diyorsun.
54.103.	Bizdan so'rasangiz, Karimboy, biz ko'pkaridan qaytdik, ha!	Bizi sorarsan Kerim, biz köpkeriden döndük evet!
54.104.	Ko'pkarida adolat qolmadi, Karimboy.	Köpkeride adalet kalmadı Kerim.
54.105.	Bari oshna-og'aynigarchilik bo'lib ketdi!	Hepsi ahabap arkadaşçı olmuş!
54.106.	—Ko'pkari tamom bo'ldimi?	—Köpkeri bitti mi?
54.107.	—Yo'q, hali bo'layapti.	—Hayır, hala oynanıyor.
54.108.	—Unda, boring-da.	—O zaman gidin.
54.109.	Men sergak bo'ldim.	Ben tedbirli davrandım.
54.110.	Bolaga e'tibor berib qaradim.	Çocuğa dikkatlice baktım.
54.111.	—Bir nima deganday bo'ldingizmi, Karimboy?	—Bir şey mi diyecektin Kerim?
54.112.	—Suv ichib bo'ldingiz-ku.	—Su içtiniz.

54.113.	—Ha, suv ichib bo‘ldim, Karimboy.	—Evet, su içtim Kerim.
54.114.	Endi nima qil deysiz, Karimboy?	Şimdi ne yap diyorsun Kerim?
54.115.	—Ko‘pkariga boring.	—Köpkeriye gidin.
54.116.	—Borsam degan edim, Karimboy.	—Gittim diyelim Kerim.
54.117.	Bizga haq yo‘q!	Bize hak yok!
54.118.	—Bormasangiz ado bo‘ladi.	—Gitmezseniz biter.
54.119.	—Ko‘p qo‘ymadingiz-qo‘ymadingiz-da, Karimboy.	—Çok ısrar ettiniz, Kerim bey.
54.120.	Borsam-borayin, sadqayi suxaningiz.	Gideyim öyleyse, size söz.
54.121.	Tarlonni yechib, tag‘in otlandim.	Tarlan‘ı hazırlayarak tekrar atlandım.
54.122.	—Karimboy, sizning so‘zingizdan o‘tolmay qaytayapman.	—Kerim, senin sözünü çiğnememek için dönüyorum.
54.123.	Bo‘lmasa qaytmas edim,— dedim.	Öyle olmasa dönmez idim, dedim.
54.124.	Qaytishimda tomoshago‘ylarni qaralab yurdim.	Döndüğümde izleyicileri süzdüm.
54.125.	Tomoshago‘ylarga xo‘mrayib-xo‘mrayib qaradim.	Seyircilere kaşlarımı çatarak baktım.
54.126.	—Senlar ham odam bo‘lding-u, ana, haqiqiy odam Karimboy ekan, — deya pichirladim.	—Sizler de insansınız işte! Hakikatli insan Kerim imiş diye söylendim.
54.127.	To‘da chetiga borib turdim.	Tödenin kenarına varıp durdum.
54.128.	Bakovul menga ajablanib qaradi.	Hakem bana şaşırarak baktı.
54.129.	Bildim.	Anladım.
54.130.	Bakovul menga qarab-qarab qo‘ydi.	Hakem bana bakıp bakıp durdu.
54.131.	Keyin, yonida turgan chavandozga bir nima dedi.	Sonra yanında duran atlıya bir şey dedi.
54.132.	—Itga o‘xshab, o‘zi ketib, o‘zi keldi.	—Köpek gibi, kendi gidip kendi geldi.
54.133.	—Bildim, shunday dedi.	—Anladım, böyle dedi.
54.134.	Boshqalar-da shunday dedi.	Diğerleri de öyle dedi.
54.135.	Endi, men nima desam ekan?	Şimdi ben ne desem?
54.136.	Karimboy qaytardi desam, qaysi Karimboy desalar-a?	Kerim döndürdü desam, hangi Kerim derseler?
54.137.	Shokirqulning ishtoni ho‘l o‘g‘li deymanmi?	Şakirkul‘un pantolonu yaş olan oğlu mu diyeyim?

54.138.	Ha yo‘g‘-e... surishtirib borayaptimi.	Evet, hayır eee... araştırmırlar mı?
54.139.	Bordi-yu, surishtirsalar, Karim muallim, deymen...	Farz edelim araştırmırlarsa Kerim öğretmen derim...
54.140.	Samad chavandoz uzangi yo‘ldoshimga aytdim, barcha-barchaga eshittirib aytdim:	Atlı Samed üzengi yoldaşıma söyledim, hepsine herkese duyurarak söyledim:
54.141.	—Yo‘lda Karimboy jilovni ushladi!	—Yolda Kerim yuları tuttu!
54.142.	Qayting-chi qayting, deb qo‘ymadi!	Dönün dönün diye bırakmadı!
54.143.	Odamning yuzi issiq-da, yuzidan o‘tolmadim!..	İnsanın yüzü kızarır, hatrını kıramadım!..

55

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
55.1.	Otar adirda yoyilib o‘tladi.	Sürü yamaçta yayılıp otladı.
55.2.	To‘dalagunimcha kech bo‘ldi.	Sürüyü toplayana kadar akşam oldu.
55.3.	Uyga qosh qorayganda keldim.	Eve hava karardığında geldim.
55.4.	Uchastka militsionerimiz bir parcha qog‘oz tashlab ketibdi.	Karakol polisi bir kâğıt parçası alıp gelmiş.
55.5.	Ayolimizga qayta-qayta tayinlabdi.	Hanıma tekrar tekrar tembihlemiş.
55.6.	—Ertaga soat o‘nda organda bo‘lsin, — debdi.	—Yarın saat onda kurumda olsun, demiş.
55.7.	Sherigimiznikiga borib uzrimni aytdim.	Ortağıma giderek mazeretimi anlattım.
55.8.	—Ertaga qo‘yni sen boq, zaril ishim chiqib qoldi, biror kun qaytararman, — dedim.	—Yarın koyunlara sen bak, mühim bir işim çıktı, birkaç güne dönerim, dedim.
55.9.	Sahar-mardonda Tarlon bilan shahar jo‘nadim.	Seher vakti Tarlan ile yola koyuldum.
55.10.	Eshik oldida o‘tirgan militsionerga qo‘ynimdagi qog‘ozni olib ko‘rsatdim.	Kapı önünde oturan polise koynumdaki kâğıdı gösterdim.
55.11.	Militsioner meni eshigi g‘ilofli xonaga kiritib bordi.	Polis beni zırhlı bir odaya götürdü.
55.12.	To‘rda o‘tirgan yigit o‘rnidan turdi.	Başköşede oturan delikanlı yerinden kalktı.
55.13.	—Keling, keling, — dedi.	—Gelin gelin, dedi.
55.14.	Men bilan qo‘l berib ko‘rishdi.	Benimle tokalaşıp görüştü.
55.15.	O‘zini kapitan Ro‘ziyev, dedi.	Kendisini başkomiser Roziyev diye tanıttı.
55.16.	Kapitan katta baxmal pardani tushirib qo‘ydi, ko‘rsatdi.	Başkomiser büyük kadife perdeyi açtı, yer gösterdi.

55.17.	Men kapitan katta ko'rsatgan joyga o'tirdim.	Ben başkomiserin gösterdiği yere oturdum.
55.18.	-Xo'sh, familiyangiz Qurbonov-a?	—Evet, soy isminiz Kurbanov öyle mi?
55.19.	Nega kechikib yuribsiz, aka?	Neden geciktiniz, beyefendi?
55.20.	Soat o'n ikki bo'ldi-yu? dedi kapitan katta.	Saat on iki oldu, dedi başkomiser.
55.21.	—Men sizga aytsam, kapitan katta, Tarlonning oyog'iga qaradim.	—Ben size anlatayım başkomiserim, Tarlan ile geldim.
55.22.	—Xo'sh, Tarloningiz kim?	—Peki, Tarlan'ınız kim?
55.23.	—Bizning otimiz-da, kapitan katta.	—Benim atım, başkomiserim.
55.24.	—Xo'sh, hali otda keldingizmi?	—Peki, hali hazırda atla mı geldiniz?
55.25.	Shuncha texnika turib-a!	Bu kadar araç dururken!
55.26.	—Esa-chi, kapitan katta.	—Evet, başkomiserim.
55.27.	Texnika bizga bo'lmaydi, kapitan katta.	Araç bize yaramaz, başkomiserim.
55.28.	Benzin isini xush ko'rmayman, kapitan katta.	Benzin kokusunu sevmiyorum, başkomiserim.
55.29.	—Xo'sh, banditlarni izlayapmiz, aka.	—Peki, eşkıyaları arıyoruz, beyefendi.
55.30.	Shubhali tiplarni jabrlanuvchiga yuzma-yuz qildik.	Şüpheli olanları eziyet edilenle yüz yüze getirdik.
55.31.	Bular emas, dedi.	Bunlar değil, dedi.
55.32.	Siz esa kelmadingiz.	Siz ise gelmediniz.
55.33.	Endi boshqa kun chaqiramiz.	Şimdi başka gün çağıracağız.
55.34.	Tarlon bilan qishloqqa qaytdim.	Tarlan ile köye döndüm.

56

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
56.1.	Kechqurun televizorga qarab o'tirib edim, Rixsiyev keldi.	Akşam televizyona bakıp oturuyor idim, Rihsiyev geldi.
56.2.	Bolishni buklab yonboshladi, damini uzun oldi.	Minderi bükerek uzandı, derin nefes aldı.
56.3.	—Radiouzel orqali o'qigan dokladimni eshitdingizmi, o'rtoq Qurbonov? — dedi.	—Radyo merkezi aracılığıyla okuduğum raporu işittiniz mi ortak Kurbanov? dedi.
56.4.	—Yo'q, qachon o'qidingiz?	—Hayır, ne zaman okudunuz?
56.5.	—Ana xolos, hozirgina o'qidim-ku.	—İşte özgürlük, az önce okudum.
56.6.	Yigirma minut, qirq sekund!	Yirmi dakika kırk saniye!

56.7.	—Men televizorga qarab qolibman.	—Ben televizyona bakıyordum.
56.8.	Nima deb o'qidingiz?	Ne okudunuz?
56.9.	—Xalqaro ahvol xususida!	—Uluslararası ahval konusunu!
56.10.	—Ha-a, olamda nima gap ekan?	—Evet, dünyada ne söylenmiş?
56.11.	—Aha, xalqaro ahvol chatoq, o'rtoq Qurbonov, juda chatoq.	—İşte, uluslararası ahval kötü, ortak Kurbanov, çok kötü.
56.12.	Vaziyat tobora keskinlashib borayapti.	Vaziyet günden güne kızışıyor.
56.13.	NATO mamlakatlari Yevropada qanotli raketa joylashtirayapti.	NATO ülkeleri Avrupa'ya kanatlı roket yerleştiriyor.
56.14.	Salvadora qonli jang bo'layapti, Nikaragua vaziyat tobora murakkablashayapti, Falastin xalqining ahvoli ayanchli.	Salvador'da kanlı savaş oluyor; Nikaragua'da durum gittikçe bulanıklaşıyor, Filistin halkının vaziyeti vahim.
56.15.	Aha, hammasiga AQSH imperialistlari aybdor, o'rtoq Qurbonov.	İşte, hepsinde ABD emperyalistleri suçlu, ortak Kurbanov.
56.16.	Imperializm provokatsiya bilan shug'ullanayapti.	Emperyalizm provokasyon ile uğraşıp duruyor.
56.17.	Aha, masalan, AQSH imperialistlari Polsha davlatida diversiya-provakatsiya tashkil qildi.	İşte, örneğin ABD emperyalistleri Polonya devleti de sabotaj- provokasyon teşkil ediyor.
56.18.	Xalqni mafkuraviy zaharladi, aha.	Halkı ideoloji zehirledi, işte.
56.19.	Polshada sotsialistik jamiyatni qo'porib tashlamoqchi bo'ldi.	Polonya'da sosyalizm toplumu ayırıştırmak istedi.
56.20.	Lekin imperialistlarning yovuz planlari fosh bo'ldi.	Lakin emperyalistlerin kötü planları ortaya çıktı.
56.21.	Polsha Birlashgan Ishchi partiyasi sotsializmni himoya qildi...	Polonya Birleşmiş İşçi Partisi sosyalizmi himaye etti...
56.22.	Gapning biroviga-da tushunmadim.	Sözlerinin birisini bile anlamadım.
56.23.	Televizorga qarab, ha-ha, deb o'tirdim.	Televizyona bakarak, evet evet deyip oturdum.

57

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
57.1.	Ikki kun deganda uchastka militsonerimiz tag'in qog'oz olib keldi.	İki gün sonra karakol polisi tekrar kâğıt alıp geldi.

57.2.	Tarlon bilan azonda yo‘l oldim.	Tarlan ile tan vakti yola çıktım.
57.3.	Bu safar Tarlonni qichab haydadim.	Bu sefer Tarlan’ı daha hızlı sürdüm.
57.4.	Vaqtida yetib keldim.	Vaktinde yetiştim.
57.5.	Kapitan katta to‘rtta bo‘zbolnani ro‘para qildi.	Başkomiser dört tane delikanlıyla yüz yüze getirdi.
57.6.	—Yo‘q, bular emas edi, — dedim.	—Hayır, bunlar değil idi, dedim.
57.7.	Ularning sochi uzun-uzun edi, — dedim.	Onların saçı uzun uzun idi, dedim.
57.8.	Kapitan katta kuldi.	Başkomiser kahkaha ile güldü.
57.9.	—Xo‘sh, eslay olmaysizmi, aka, ularning yuzida biron jarohat izi yo‘qmidi?	—Peki, hatırlamıyor musunuz beyefendi, onların yüzünde herhangi bir yara izi yok muydu?
57.10.	—Esa-chi, kapitan katta.	—Vardı, başkomiserim.
57.11.	Iziyam gapmi, yaraning o‘zi bor edi, kapitan katta.	İzi de laf mı, yara var idi, başkomiserim.
57.12.	—Xo‘sh, qanaqa jarohat?	—Peki, nasıl yara?
57.13.	—Ikkovining yuzidan qon oqdi.	—İkisinin yüzünden kan aktı.
57.14.	Beqasam choponlik kalla qilib edi-da.	İpek kaftanlı kafa atmış idi.
57.15.	—E-e-e, shuni ertaroq aytmaysizmi, aka.	—Eee bunu daha önce söyleyemediniz mi beyefendi.
57.16.	Ana bu boshqa gap!	İşte bu başka konu!
57.17.	—Keyin, bir maydarog‘ining ust-boshi loy bo‘ldi, kapitan katta.	—Sonra, daha küçüğünün üstü başı çamur oldu, başkomiserim.
57.18.	Kapitan katta yoza-yoza, bosh chayqab kuldi.	Başkomiser yazıp yazıp başını sallayarak güldü.
57.19.	Nimaga kuldi — farosatim yetmadi.	Niye güldü, aklım almadı.
57.20.	—Xo‘sh, ayting-chi, aka, shu voqeani ko‘rganlardan aqalli birontasini taniysizmi?	—Peki, anlatın beyefendi, bu vakayı görenlerden herhangi birini tanıyor musunuz?
57.21.	—Men sizga aytsam, kapitan katta, lof bo‘lsada, yuzdan oshiq odam bor edi.	—Ben size anlatayım başkomiserim, abartı olmasın, yüzden fazla insan var idi.
57.22.	Qaysi birini taniyman.	Hangi birini tanıyayım.
57.23.	Hatto ikkita melisa-da bor edi.	Hatta iki tane polis de var idi.
57.24.	—Kim-kim?	—Kim kim?
57.25.	Melisa?	Polis?
57.26.	Xo‘sh, formadami?	Peki, üniformalı mı?
57.27.	—Esa-chi, kapitan katta.	—Doğru, başkomiserim.
57.28.	Melisalar shunday burchakda o‘tirib choy ichdi.	Polisler şöyle bir köşede oturup çay içtiler.

57.29	—Xo'sh, ular shu voqeani ko'rdimi?	—Peki, onlar bu olayı gördü mü?
57.30.	—Esa-chi, kapitan katta.	—Evet, başkomiserim.
57.31.	Barini ko'rib turdi, kapitan katta.	Hepsini gördüler, başkomiserim.
57.32.	— Xo'sh-xo'sh!	—Peki peki!
57.33.	Kapitan katta temir sandig'idan bir qalin qog'oz olib yoydi.	Başkomiser demir kutudan kalın bir kâğıt alıp yaydı.
57.34.	Ichi to'la g'ij-g'ij surat bo'ldi.	İçi dolu pek çok resim vardı.
57.35.	—Qarang-chi, aka, shuning ichida siz ko'rgan melisalar bormi.	—Bakın beyefendi, bunların içinde sizin gördüğünüz polisler var mı?
57.36.	Suratlarga barmog'imni yugurtirib qaradim.	Resimlere parmağımı gezdirip baktım.
57.37.	Oxiri, ko'rganlarimdan birovini tanidim.	Sonunda gördüklerimden birisini tanıdım.
57.38.	Peshonasiga barmog'imni nuqib turdim.	Alnına parmağımı işaret ettim.
57.39.	—Hayla, anavi! — dedim.	—Evet, işte! dedim.
57.40.	Kapitan katta enkayib qarab, bosh irg'adi.	Başkomiser eğilip bakarak başını salladı.
57.41.	Suratlarni taxlab, yana sandig'iga soldi.	Resimleri katlayıp tekrar kutuya koydu.
57.42.	Tashqarilab qaytdi.	Dışarıya çıktı.
57.43.	—Xo'sh, siz, aka, mana bu xonaga kirib turing.	—Peki, siz işte bu odaya girip bekleyin.
57.44.	O'zim chaqiraman.	Çağıracağım.
57.45.	Yon xonaga kirib o'tirdim.	Yan odaya girip oturdum.
57.46.	Xona eshiksiz bo'ldi.	Oda kapısızdı.
57.47.	Kapitan katta baxmal pardani tushirib qo'ydi.	Başkomiser kadife perdeyi indirdi.
57.48.	O'zi, o'z xonasida qoldi.	Kendisi, odasında kaldı.
57.49.	Xiyoldan keyin kapitan katta oldiga birov kirib keldi.	Biraz sonra başkomiserin önünde birisi girdi.
57.50.	Kapitan katta undan so'radi.	Başkomiser ona sordu.
57.51.	—Xo'sh, siz yigirma to'rtinchi yanvar yakshanba kuni soat o'n ikkilarda qayerda edingiz? dedi.	—Evet, siz yirmi dört ocak pazar günü saat on iki sularında nerede idiniz? dedi.
57.52.	—Qaysi yanvar, bu yilgi yanvarmi?	—Hangi ocak, bu yılki ocak mı?
57.53.	Uchastkada edim, — dedi kelgan odam.	Karakolda idim, dedi gelen adam.
57.54.	—Xo'sh, aniqroq ayting!	—Peki, daha açık anlatın!
57.55.	—Vinzavod atrofini nazorat qilib yurgan edim!	Şarap fabrikasının etrafını devriye geziyor idim!

57.56.	—Xo'sh, demak, zavodda?	—Peki, demak fabrikada?
57.57.	—Ha, zavodda!	—Evet, fabrikada!
57.58.	—Xo'sh, shu kuni choyxona oldida bo'lgan voqeadan xabaringiz bo'lmadimi?	—Peki, o' gün çayevinin önünde olan olaydan haberiniz oldu mu?
57.59.	—Qanaqa voqeadan?	—Hangi olaydan?
57.60.	—O'sha yerda bo'lgan to'polondan?	—O yerde olan kavgadan?
57.61.	—O'limdan xabarim bor, bundan xabarim yo'q!	—Ölümden haberim var, bundan haberim yok!
57.62.	—Xo'sh, buyoqqa bir qarang, Qurbonov aka!	—Peki, bu tarafa bir bakın, Kurbanov Bey!
57.63.	Kapitan katta oldiga qaytib chiqdim.	Başkomiserin önüne geldim.
57.64.	Kelgan odam xuddi o'sha militsionerlarning birovi bo'ldi.	Gelen adam kesin o polislerden birisiydi.
57.65.	U meni ko'rdi-yu, rangi oqarib jo'nadi.	O beni gördü ve rengi kaçtı.
57.66.	Kapitan katta meni ko'rsatib so'radi:	Başkomiser beni göstererek sordu:
57.67.	—Shu odamni biron marta ko'rganmisiz?	—Bu adamı bir kez gördünüz mü?
57.68.	Militsioner menga tikilib turdi-turdi-da, yelkasini qisdi.	Polis bana dik dik baktı, yakasını kısıtı.
57.69.	—Eslayolmayapman, — dedi.	—Hatırlayamadım, dedi.
57.70.	Kulгим keldi.	Gülesim geldi.
57.71.	Balki tanir, deya choyxonani eslatdim.	Belki tanır diyerek çayevini hatırlattım.
57.72.	Militsioner shipga qarab o'ylab o'ylab, ko'rsatkich barmog'ini chakkasiga nuqidi.	Polis tavana bakıp düşüne düşüne, işaret parmağını şakağına koydu.
57.73.	—E, ha! Bo'ldi, bo'ldi!	—Ee evet! Tamam tamam!
57.74.	Endi esladim.	Şimdi hatırladım.
57.75.	O'sha yerdan uchastkamga o'tib ketayotgan edim.	O yerden karakola gidecektim.
57.76.	Ko'chada odamlar to'planib turgan ekan.	Sokakta insanlar toplanmıştı.
57.77.	Biron nima sotayotgan bo'lsa kerak, deb o'yladim.	Herhangi bir şey satılıyor olsa gerek, diye düşündüm.
57.78.	—Eb-ey, ikkovimiz gapirishdik-ku, inim!	—Ee, ikimiz konuştuk ya, kardeşim!
57.79.	Men sizga...	Ben size...
57.80.	—Men bilan-a?	—Benim ile mi?
57.81.	Bekorni aytibsiz!	Doğruyu söyleyiniz!
57.82.	Tuhmat!	İftira!

57.83.	Soqolingiz bor, og‘zingizga qarab gapiring!	Sakalınız var, ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun!
57.84.	Siz meni boshqa odamga adashtirayapsiz!	Siz beni başka adamla karıştırıyorsunuz!
57.85.	Kapitan katta baxmal pardani tushirib qo‘ydi.	Başkomiser kadife perdeyi indirdi.
57.86.	—Ana, bo‘lmaganman deyapti-ku? — dedi.	—İşte, değilim diyor? dedi.
57.87.	Men yoqamni ushladim.	Ben yakamı tuttum.
57.88.	—Yo tavba, yo tavba! — dedim.	—Ya tövbe ya tövbe! dedim.
57.89.	—Xo‘sh, yana biron kishini eslay olmaysizmi, aka?	—Peki, yine başka birisini hatırlıyor musunuz beyefendi?
57.90.	—Esa-chi, kapitan katta.	—Evet, başkomiserim.
57.91.	Shu gaplarni choyxonachi-da ko‘rdi.	Bu konuşmaları çaycı da gördü.
57.92.	Choyxonachi?	Çaycı?
57.93.	Yana?	Tekrar?
57.94.	—Keyin, baliqpaz-da biladi.	—Sonra, balıkçı da biliyor.
57.95.	—Xo‘sh choyxonachi, baliqpaz...	—Peki çaycı, balıkçı...
57.96.	Buguncha bo‘ldi, aka, qolganini boshqa kun gaplashamiz.	Bugünlük bu kadar beyefendi, kalanı başka gün konuşuruz.

58

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
58.1.	Endigi qog‘oz kelishida bormadim.	Sonraki kâğıt geldiğinde gitmedim.
58.2.	Boisi, Dono momo bandalik qildi.	Çünkü Dana büyükanne vefat etti.
58.3.	Janozasiga bordim.	Cenazesine gittim.
58.4.	Momoni o‘rab-chirmab, yig‘lab-yig‘ab- qo‘yib keldim.	Büyükanneyi sarıp sarmalayıp, ağlaya ağlaya bırakıp döndüm.
58.5.	Uyda azali kayfiyatda yonboshlab yotib edim, Rixsiyev kelib qoldi.	Evde her zamanki gibi uzanmış idim, Rıhsiyev geldi.
58.6.	—Ahay, choy qo‘yinglar! — dedim ayolimizga.	—Hey, çay koyun! dedim eşime.
58.7.	—Kayfiyatingiz yo‘q, o‘rtoq Qurbonov? — dedi Rixsiyev.	—Keyfiniz yok, ortak Kurbanov? dedi Rıhsiyev.
58.8.	—Dono momoni qo‘yib keldik, — dedim.	—Dana büyükanneyi bırakıp geldik, dedim.
58.9.	—Qayoqqa qo‘yib keldingiz?	—Nereye bırakıp geldiniz?

58.10.	Shunda, Rixsiyev janozada bo'lmaganini bildim.	O anda Rıhsiyev'in cenazede olmadığını anladım.
58.11.	—Dono momo olamdan o'tdi, shuni aytayapman,— dedim.	—Dana büyükanne dünyadan göçtü, onu söylüyorum, dedim.
58.12.	—Aha, dafn qildik deng.	—İşte, defnettik, desenize.
58.13.	Qo'yib keldik deganingizga biror nimani qo'yib kelibdimi debman.	Bırakıp geldik dediğinizde herhangi bir şeyi mi bırakıp gelmiş, diyorum.
58.14.	Yuzimni o'girib, ko'zlarimni yumdim.	Yüzümü çevirip, gözlerimi kapattım.
58.15.	O'zimni bosolmadim.	Kendime hâkim olamadım.
58.16.	Tag'in o'ng bo'ldim.	Tekrar döndüm.
58.17.	Ko'nglimga qay bir gaplar keldi.	Gönlümden nasıl laflar geçti.
58.18.	Gap kelganda gapirmaasa, shu gap o'ldim, deb ketadi.	Söz geldiğinde konuşmazsan, o söz öldüm deyip gider.
58.19.	Shu bois, umrimda birinchi marta Rixsiyevga oqsoqolchilik qilishga jur'at etdim:	Bu nedenle ömrümde ilk defa Rıhsiyev'e büyüklük yapmaya cüret ettim:
58.20.	—Rixsiyev aka, — dedim, — siz o'qigan odamsiz, olamdagi bor gapni bilasiz.	—Rıhsiyev Bey dedim, siz okumuş adamsınız, âlemdeki bütün sözleri bilirsiniz.
58.21.	Sizga o'rgatib bo'lmaydi.	Size öğretmek olmaz.
58.22.	Hech qachon eldan qolmang, aka.	Hiçbir zaman halktan uzak durmayın ağabey.
58.23.	Xususan ikki vaqt elning yonida bo'ling.	Özellikle iki vakit halkın yanında olun.
58.24.	Biri — to'yida.	Biri, düğününde.
58.25.	Elning to'yini belingizni besh joyidan boylab xizmat qilib, o'ynab-kulib, xush-xushvaqt o'tkazib bering.	Halkın düğününde gönüllü olarak hizmet edin, oynayın gülün ve düğünü şenlendiriverin.
58.26.	To'y ko'pniki, ha.	Düğün milletin evet.
58.27.	Yana biri — azasida.	Bir diğeri de cenazesinde.
58.28.	Yig'lab-siqtab elning qayg'usiga hamdard bo'ling.	Ağlayın sızlayın, halkın halkın kederine ortak olun.
58.29.	O'lim qayg'usini bir odam ko'tarolmaydi.	Ölüm acısını bir insan kaldıramaz.
58.30.	Og'irlik qiladi.	Ağır gelir.
58.31.	Shunda siz yonida bo'lib, qayg'usiga sherik bo'ling.	O zaman siz yanına varıp, üzüntüsüne ortak olun.
58.32.	Odam ana shu ikki vaqtda odamligini bildiradi.	İnsan işte bu iki vakitte insanlığını gösterir.
58.33.	—Men unday momoni tanimayman, u kim?	—Ben dediğin büyükanneyi tanımıyorum, o kim?

58.34.	—O‘zimizday odam.	—Bizim gibi bir insan.
58.35.	Faqirgina bir momo edi.	Yoksul bir nine idi.
58.36.	Umri kolxozda ishlab o‘tdi.	Ömrü kolhozda çalışarak geçti.
58.37.	Qarigan chog‘ida magazinda qorovul bo‘ldi.	Yaşlılık çağında dükkânda hademe oldu.
58.38.	Na qizi bor, na uli bor edi.	Ne kızı var ne oğlu var idi.
58.39.	Bechorahol momo edi.	Çaresiz nine idi.
58.40.	Yig‘laydiganlari-da bo‘lmadi.	Ağlayanı da olmadı.
58.41.	O‘zimiz momomlab, xolamlab yig‘lab jo‘natdik.	Kendimiz büyükanne, teyze diyerek ağlayıp uğurladık.
58.42.	El ko‘mdi...	Halk gömdü...
58.43.	—Aha, qulog‘imga bir chalinganday bo‘ldi.	—Evet, kulağıma bir şeyler çalınmış gibi oldu.
58.44.	Maktabga darsga ketayotgan edim, kimdir, birov o‘libdi, dedi.	Okula derse gidiyor idim, birisi, biri ölmüş dedi.
58.45.	E‘tibor bermabman.	Dikkat etmemiştim.
58.46.	—Ana shu-da.	—İşte bu.
58.47.	Shu sababli-da janozada odam taxchil bo‘ldi.	Bu nedenle cenazede insan azdı.
58.48.	Ko‘nglim yarim bo‘lib qaytdim.	Kalbimin yarısını bırakıp döndüm.
58.49.	Odamzotning qadri endi shu bo‘ldimi, dedim.	İnsanoğlunun kadri şimdi böyle mi oldu, dedim.
58.50.	Rixsiyev aka, bir kun kelib biz ham ketamiz.	Rıhsiyev Bey, bir gün gelince biz de gideceğiz.
58.51.	O‘lim barimizning boshimizda bor savdo.	Ölüm hepimizin başında var.
58.52.	Shunday kunda bir birovimizning kunimizga yaramasak, odam bo‘lib nima qilib yuribmiz...	Böyle bir günde birbirimizin gününde faydalı olmazsak, insan olarak ne yaparız.
58.53.	Rixsiyev gapimni og‘zi bilan eshitdi.	Rıhsiyev lafımı kendisi işitti.
58.54.	—Hammaning borishi shartmi, o‘rtoq Qurbonov, — dedi.	—Herkesin gitmesi şart mı dedi, ortak Kurbanov.
58.55.	Qarindosh-urug‘idan to‘rt kishi borsa bo‘ldi-da.	Eş akrabasından dört kişi gitse de olur.
58.56.	Tobutning to‘rt yog‘ochidan ushlab ko‘tarib boradi.	Tabutun dört tahtasından tutup kaldırılır.
58.57.	To‘rt kishidan ortig‘i ortiqlik qiladi.	Dört kişiden fazlası, fazlalık eder.
58.58.	Aha, xo‘p, olti kishi ham bo‘lsin.	İşte, tamam, altı kişi de olabilir.
58.59.	Ikkitasi go‘r qazib turadi.	İki tanesi mezar kazar.

58.60.	—Rixsiyev aka, odam it bo'lsa ekan, oyog'idan sudrab olib borib, chuqurga tashlab kela bersa.	—Rıhsiyev Bey, insan köpek olsa imiş, ayağından sürüyerek varıp, çukura atıp geliverir.
58.61.	Odam o'z nomi o'zi bilan odam.	İnsan, adı üzerinde insan.
58.62.	Odamdan ulug' jonzot bormi...	İnsandan büyük varlık var mı...
58.63.	Rixsiyev gapimni og'zi bilan eshitdi.	Rıhsiyev lafımı kendisi işitti.
58.64.	—Ha, endi, bir kampir ekan-da.	—Evet, şimdi, bir yaşlı imiş.
58.65.	Bor-yo'g'i qorovul! — dedi.	Var yok bir hademe! dedi.
58.66.	Xalqaro ahamiyatga, aqalli mahalliy ahamiyatga molik shaxs bo'lsa ekan, bilagimizga qora lenta taqib faxriy qorovullikda tursak!	Uluslararası ehemmiyette, hiç olmazsa mahalli ehemmiyete sahip şahıs olsa imiş, bileğimize siyah kurdele takarak fahri görevde bulunurduk!
58.67.	Motam tutsak, nutq so'zlasak!	Matem tutup, nutuk verirdik!
58.68.	—Rixsiyev aka, odamning katta-kichigi bo'lmaydi.	—Rıhsiyev Bey, insanın büyüğü küçüğü olmaz.
58.69.	Bariyam odam.	Hepsi de insan.
58.70.	Bir odam yaxshimi-yomonmi bir umr yashadi.	Bir insan iyi kötü bir ömür yaşar.
58.71.	Qo'lidan kelgancha tirikchilik qilib, o'zini odam sanab yurdi.	Elinden geldiğince yaşayıp, kendini insan sayar.
58.72.	Biz bilan betma-bet bo'ldi, yelkama-elka bo'ldi, davrma-davr bo'ldi.	Bizimle yüz göz oldu, omzuma omuz oldu, devrime devir oldu.
58.73.	Endi qaytmas bo'lib ketayapti.	Şimdi dönmek üzere gitti.
58.74.	Odam qaytmas bo'lib ketayotganda bormagan odam odammi...	İnsan dönmek üzere gittiğinde, yanına gitmeyen insan, insan mı...
58.75.	Rixsiyev gapimni og'zi bilan eshitdi.	Rıhsiyev lafımı kendisi işitti.
58.76.	—Kampirlarning o'limi mahalliy gap, o'rtoq Qurbonov, — dedi.	—Yaşlıların ölümü mahalli söz, ortak Kurbanov, dedi.
58.77.	E'tiborga molik emas.	İtibara sahip değil.
58.78.	Ana, xalqaro arenada qanchadan qanday tragediyalar sodir bo'lmoqda.	İşte, uluslararası arenada ne kadar, nasıl trajediler çıkmakta.
58.79.	Eron shohi Pahlaviy yashirin buyruq berib, bir kinoteatrni yoqib yuboribdi.	İran şahı Pehlevi gizli emir verip, bir sinemayı yakıp yok etti.
58.80.	Ichida besh yuz inson bor ekan.	İçinde beş yüz insan var imiş.

58.81.	Aha, tragediya deb buni aytadi!	İşte, trajedi diye buna denir!
58.82.	Dahshat!	Dehşet!
58.83.	Men Eron xalqiga chuqur ta'ziya bildiraman.	Ben İran halkına en derin taziyelerimi bildiririm.
58.84.	Men xalqaro ahvoldan tashvishdaman, o'rtoq Qurbonov, qattiq tashvishdaman!	Ben uluslararası ahvalden endişe ederim, ortak Kurbanov, çok kaygılanırım!
58.85.	Xalqaro vaziyat kun sayin keskinlashib bormoqda...	Uluslararası vaziyet gün geçtikçe keskinleşiyor...

59

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
59.1.	Ertasi ertalab uchastka militsionerimiz keldi.	Ertesi sabah karakol polisi geldi.
59.2.	Salom yo'q, alik yo'q, ostonada turib siyosat qildi:	Selam yok, sabah yok kapıda durarak siyaset yaptı:
59.3.	—Sovet organi sizga o'yinchoqmi? — dedi.	—Sovyet kurumu sizin oyuncağımız mı? dedi.
59.4.	—Eb-ey, biz nima qildik? — dedim.	—Eee biz ne yaptık? dedim.
59.5.	—Nega chaqirgan vaqtda bormaysiz?	—Neden çağrılan vakitte gelmiyorsunuz?
59.6.	Zardam qaynab ketdi:	Öfkelendim:
59.7.	—Borgim kelmadi!	—Varasım gelmedi!
59.8.	Ayolimiz bilan kinoga bordik!	Eşim ile sinemaya gittik!
59.9.	Bo'ldimi? — dedim.	Oldu mu? dedim.
59.10.	—Mashinaga chiqing!!	—Arabaya binin!
59.11.	Hayron bo'lib, devordan bo'yladim.	Şaşırarak duvardan uzandım.
59.12.	Eb-e-eb-e!	Eee şey!
59.13.	Darvozamiz oldida militsiya mashinasi turibdi!	Penceremizin önünde polis arabası duruyor!
59.14.	Sap-sariq!	Sapsarı!
59.15.	Ko'nglim, «shig'g'» etdi.	Kalbim güm güm etti.
59.16.	Etlarim uvishdi.	Etlerim uyuştı.
59.17.	Ichimda nimadir bir nima o'pirilib tushdi.	İçime ne olduğu belli olmayan bir şey çöktü.
59.18.	—Uchastkovoy birodar, — dedim, — bu ishing bo'lmaydi!	—Polis memuru dostum, dedim; bu yaptığın olmaz!
59.19.	Mashinangni tez eshikdan ol!	Arabani hemen kapıdan al!

59.20.	—Nima, mashinani yelkangizda ko'tarib yuribsizmi?	—Niye, arabayı sırtınızda mı götürüyorsunuz?
59.21.	—Birodar, hech bandaning eshigiga do'xtirning mashinasi bilan melisaning mashinasi kelgulik qilmasin!	—Birader, hiçbir kulun kapısına doktor arabası ile polisin arabası gelecek olmasın!
59.22.	Tez ket, birov ko'rmasin!	Çabuk git, kimse görmesin!
59.23.	—Bo'ling, bo'ling, falsafa sotmang!	—Olur olur, felsefe yapmayın!
59.24.	Militsioner tumshug'i ostiga tiqilib bordim.	Polisin önüne dikildim.
59.25.	Yuz-ko'zlariga o'qrayib-o'qrayib qaradim.	Yüzüne gözlerine dik dik baktım.
59.26.	Militsioner niyati qat'iy bo'ldi.	Polisin niyeti kesindi.
59.27.	O'qrayib turdim-turdim, keyin, choponim yoqalarini ochdim.	Dikilip durdum, sonra kaftanımın yakalarını açtım.
59.28.	Militsionerga ko'kragimni tutdim.	Polise göğsümü doğrulttum.
59.29.	—Mana, otib tashla!	—İşte, at fırlat!
59.30.	Leking melisaning mashinasiga chiqmayman!	Lakin polis arabasına binmem!
59.31.	Juda zaril bo'lsa, avtobusda boraman! — dedim.	Çok acilse otobüsle giderim! dedim.
59.32.	—Unda, tez izimizdan yetib boring!	—O zaman hemen peşimizden gelin!
59.33.	Tag'in, militsiya mashinasini birov-yarim ko'rib qolgan bo'lsa-ya, degan hadikdan devordan ko'chaga qaradim.	Tekrar polis arabasını birisi görürse diye endişeyle duvardan sokağa baktım.
59.34.	Bovujud, ko'chada odam bo'lmadi.	Neyse ki sokakta insan yoktu.

60

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
60.1.	Avtobusda rayon jo'nadim.	Otobüsle ilçeye doğru yola koyuldum.
60.2.	Yo'lda derazadan qusib-qusib bordim.	Yolda pencereden kusa kusa gittim.
60.3.	O'sha g'ilofli eshikni ochdim.	Zırhlı kapıyı açtım.
60.4.	Kapitan kattaga Dono momoni aytib berdim.	Başkomisere Dana Nine'yi söyledim.
60.5.	Kapitan katta bosh irg'ab, hamdardlik bildirdi.	Başkomiser başını sallayarak başsağlığı diledi.

60.6.	Xonaga bir militsioner kirib keldi.	Odaya bir polis girdi.
60.7.	Kapitan katta oldiga bordi.	Başkomiserin önüne gitti.
60.8.	—Ayrımlar, Furqat ko'chasida turadigan Mo'mindan ko'rayapti, o'rtoq kapitan, — dedi.	—Ötekileri, Furkat sokağındaki Mümin görmüş, yoldaş başkomiserim dedi.
60.9.	—Xo'sh, qayerda ekan, bu bola?	—Güzel, nerede imiş bu çocuk?
60.10.	—Ko'rinmayapti.	—Görünmüyor.
60.11.	Bildirmay, hamsoyalaridan surishtirdim.	Belli etmeden arkadaşlarına sordum.
60.12.	Uyida yuzlariga dori surtib yotgan emish.	Evde yüzüne ilaç sürüp yatıyor imiş.
60.13.	—Unda, hozircha ko'z-quloq bo'lib turing, hidlanmasin.	—O zaman şimdilik gözünüz kulağınız açık olsun, işkillenmesin.
60.14.	Men aytganda olib kelasiz.	Ben söylediğimde alıp gelirsiniz.
60.15.	Hozir borib bozorning og'zidagi choyxonachi bilan baliqpazni olib keling.	Şimdi gidip pazarın başındaki çaycı ile balıkçıyı alıp gelin.
60.16.	Xiyol o'tib, militsioner qaytib keldi.	Biraz geçtikten sonra polis dönüp geldi.
60.17.	—Olib keldim, o'rtoq kapitan, kirsinmi? — dedi.	—Alıp geldim, yoldaş başkomiserim, girsin mi? dedi.
60.18.	—Olib kiring.	—Girin.
60.19.	Ostonada choyxonachi bilan baliqpaz ko'rindi.	Eşikte çaycı ile balıkçı görüldü.
60.20.	Choyxonachi egilib salom berdi.	Çaycı eğilerek selam verdi.
60.21.	Kapitan katta qalami uchini choyxonachiga nish qildi.	Başkomiser kalemin ucunu çaycıya uzattı.
60.22.	—Avval siz kiring.	—Önce siz girin.
60.23.	Siz esa koridorda o'tirib turing, — dedi.	Siz ise koridorda bekleyin, dedi.
60.24.	Choyxonachi qo'llari ko'ksida gilamdan yurib keldi.	Çaycı elleri göğsünde halıdan yürüyerek geldi.
60.25.	Kapitan katta bilan ko'rishmoqchi bo'ldi.	Başkomiser ile tokalaşmak istedi.
60.26.	Ammo kapitan katta qog'ozdan boshini ko'tarmadi.	Ama başkomiser kâğıttan başını kaldırmadı.
60.27.	Qalami uchi bilan choyxonachiga joy ko'rsatdi.	Kalemin ucu ile çaycıya yer gösterdi.

60.28.	Choyxonachi dovdirab, qalamni qo'shqo'llab ushlab olishga bir bahya qoldi.	Çaycının bocalayıp, kalemi iki eliyle tutarak almasına ramak kalmıştı.
60.29.	Qo'llarini tez tortib olib, qalam uchi tarafga o'tirdi.	Ellerini çabucak geri çekerek kalemin ucunun gösterdiği tarafa oturdu.
60.30.	Menga ro'para bo'ldi.	Benimle yüz yüze geldi.
60.31.	Men bilan bosh irg'ab so'rashdi.	Bana başını sallayarak sordu.
60.32.	Kapitan katta bir dasta qog'ozning uyog'iga qaradi, buyog'iga qaradi.	Başkomiser bir deste kâğıdın o yanına baktı, bu yanına baktı.
60.33.	Keyin, choyxonachiga yuzlandi.	Sonra çaycıya yöneldi.
60.34.	Choyxonachining kimligini yozib oldi.	Çaycının kimliğini yazdı.
60.35.	—Xo'sh, endi bizga choyxonangizda bo'lgan urushni gapirib bering, Sattorov aka, — dedi.	—Peki, şimdi bize çayevinizde olan kavgayı anlatıverin Settarov Bey, dedi.
60.36.	—Urush?	—Kavga?
60.37.	Qanaqa urush?	Hangi kavga?
60.38.	—Yigirma to'rtinchi yanvar, yakshanba kuni bo'lgan urushni.	—24 Ocak pazar günü olan kavgayı.
60.39.	—Qanaqa urush?	—Hangi kavga?
60.40.	Tush mahali?	Öğle vakti?
60.41.	E, ha-a, bo'ldi, bo'ldi!	Ee evet, oldu, oldu!
60.42.	Bu bizning choyxonada emas, ko'chada bo'lgan, kapitan uka.	O bizim çayevinde değil, sokakta oldu başkomiser bey.
60.43.	—Ishqilib, choyxonangiz oldida bo'lgan-da.	—Anlaşıldığı üzere çayevinizin önünde olmuş.
60.44.	—Endi, kapitan uka, bozor kuni odam ko'p bo'ladi.	—Şimdi, başkomiser bey, pazar günü insan çok olur.
60.45.	Qo'lim qo'limga tegmaydi.	Elim elime değmiyor.
60.46.	Hatto qulog'im eshitmaydi...	Hatta kulağım duymuyor.
60.47.	—Xo'sh, oddiy choyxona shovqini bilan ur-to'polon shovqinining farqiga borarsiz?	—Peki, sıradan çayevi gürültüsü ile kavganın gürültüsünün farkına varırsınız?
60.48.	—Bormayman, kapitan uka, bormayman.	—Varamadım başkomiser bey varamadım.
60.49.	Hamma gap shunda!	Bütün diyeceğim bu!
60.50.	Mana shu quloqlarim osti «g'uvv-g'uvv» etadi.	İşte şu kulaklarımın dibi vuv vuv ediyor.

60.51.	Kim gapirayapti, nimani gapirayapti, farqiga bormayman.	Kim konusuyor, ne konusuyor farkında değilim.
60.52.	Sizga yolg'on, menga chin.	Size yalan gelebilir ama bana göre doğru.
60.53.	Manavi barmoqlarim bilan sanab aytaman:	Şu parmaklarım ile sayarak anlatayım:
60.54.	Ovozlarining ichida cholnikiyam bor — bir!	Seslerin içinde ihtiyarların var, bir!
60.55.	Yoshnikiyam bor — ikki!	Gençlerin var, iki!
60.56.	Momonikiyam bor — uch!	Büyükannenin var, üç!
60.57.	Qiznikiyam bor — to'rt!	Kızımın var, dört!
60.58.	Chaqaloqnikiyam bor — besh!	Çocuğumun var, beş!
60.59.	Xo'-o'sh, beshta bo'ldimi?	Evet, beş oldu mu?
60.60.	Endi boshqalarniyam sanaymiz.	Şimdi başkalarını da sayayım.
60.61.	Bulardan boshqa ko'chadan o'tayotgan «Jiguli»nikiyam bor — bir!	Bunlardan başka sokaktan geçen Ciguli' de var, bir!
60.62.	Bozordan qaytgan sigirnikiyam bor — ikki...	Pazardan dönen sığırların var, iki.
60.63.	—Bo'ldi, bo'ldi.	—Tamam tamam.
60.64.	Siz menga ko'rgan voqeangizni gapirib bering!	Siz bana gördüğünüz olayı söyleyiverin.
60.65.	—Iya, eshitmagandan keyin qanday qilib ko'raman, kapitan uka?	—Eee, duymadıktan sonra nasıl göreyim başkomiser bey?
60.66.	—Ko'zingiz bor-ku, ana-ku.	—Gözünüz var ya işte ya.
60.67.	—To'g'ri, ko'zim bor.	—Doğru, gözüm var.
60.68.	Yaratganning o'zi bizgayam ko'z bergan, ko'rib turibsiz.	Yaradan bize de göz vermiş, görüyorsunuz.
60.69.	Lekin bilasizmi, kapitan uka, choyxonamizning bir piyola choyi nasib etganda ko'zingiz tushgandir, samovar choyxonaning ichida, ha!	Lakin bilir misiniz başkomiser bey, çayevimizin bir kâse çayı nasib olduğunda gözünüz ilişmiştir; semaver çayevinin içinde, evet!
60.70.	Maydagina tuynugi bor.	Küçük ağız var.
60.71.	Mana shuncha!	İşte şu kadicik!
60.72.	Shu tuynikdan choy beraman.	O ağızdan çay veririm.
60.73.	Tuynuk ko'kragim baravar keladi.	Ağız göğsüme denk gelir.
60.74.	Mana shunday enkayib qaramasam, tashqarini ko'rmayman.	İşte bu şekilde eğilip bakmazsam, dışarıyı göremem.
60.75.	Egila berib-egila berib, bellarim og'rib ketdi, kapitan uka.	Eğile eğile belim ağrıyor başkomiser bey.

60.76.	—Xo'sh, shu voqeadan sal bo'lsayam xabaringiz bordir?	—Peki, bu vakadan biraz da olsa haberiniz var mı?
60.77.	—Bor, kapitan uka, bor.	—Var başkomiser bey var.
60.78.	Bir egilib qarab, ko'cha yuzida odamlar to'dalashib turganini ko'rdim.	Egilib bir bakınca sokağın başında insanların toplandığını gördüm.
60.79.	Boshqa hech nimani ko'rmadim.	Başka hiçbir şey görmedim.
60.80.	—Bo'pti, boring.	—Tamam, gidin.
60.81.	Zaril bo'lsa, yana chaqiramiz.	Gerekirse yine çağırırız.
60.82.	Hamrohingizga ayting, kirsin.	Arkadaşınıza söyleyin, girsin.
60.83.	Choyxonachi qo'llari ko'ksida kapitan kattaga bosh irg'adi.	Çaycı elleri göğsünde başkomisere baş salladı.
60.84.	Go'yo birov quvib kelayotganday pildirab, eshikka qarab yurdi.	Sanki birisi kovuyormuş gibi hızlıca, eşiğe doğru yürüdü.
60.85.	Baliqpaz kirib keldi.	Balıkçı girdi.
60.86.	Kapitan katta baliqpazning-da kimligini yozib oldi.	Başkomiser balıkçının da kimliğini aldı.
60.87.	Baliqpaz yoyilib o'tirishi, eshitamiz, deganday kapitan kattaga qoshlarini chimirib qarashidan dimog'dor, ko'pni ko'rgan odam bo'ldi.	Balıkçının yayılıp oturuşu, dinliyorum der gibi kaşlarını çatarak başkomisere bakışından mağrur, çok görmüş insan olduğunu anladım.
60.88.	Birodarlar, men shu odamdan umid qildim!	Biraderler, ben bu adamdan umutluyum!
60.89.	—Xo'sh, endi sizdan eshitamiz, Shukurov aka?	—Peki, şimdi sizden dinleyelim Şükürov Bey?
60.90.	Baliqpaz pinagini-da buzmadı.	Balıkçı rahatlığını bozmadı.
60.91.	Mijjasini-da qoqmadi.	Gözlerini de kırpmıstırmadı.
60.92.	—Nimani eshitasiz? — dedi.	—Neyi dinleyeceksiniz? dedi.
60.93.	—Xo'-o'-o'sh...	—Eveett...
60.94.	—Eshitdim, uchastkavoy aytdi.	—İşittim polis nazırı anlattı.
60.95.	Men hech nimani ko'rganim yo'q.	Benim hiçbir şey gördüğüm yok.
60.96.	Shu!	İşte!
60.97.	Yozib berishim ham mumkin.	Yazıp vermem de mümkün.
60.98.	Shu!	İşte!
60.99.	Ketsam maylimi?	Gitsem olur mu?
60.100.	Uyog'da ish qolib ketayapti.	Diğer tarafta işler duruyor.
60.101.	Shu!	İşte!
60.102.	—Gap endi boshlandi, shoshilmang.	—Konuşma şimdi başladı, acele etmeyin.

60.103.	O'ringizga odam qo'yib kelgandirsiz.	Yerinize birini bırakıp gelmişsinizdir.
60.104.	—O'g'lim qoldi.	—Oğlum kaldı.
60.105.	U hali yosh, xo'randalarni ranjitib qo'yishi mumkin.	O henüz genç, müşterileri rencide edebilir.
60.106.	Shu!	İşte!
60.107.	—Xo'sh, ko'p shushulamang!	—Peki, çok acele etmeyin!
60.108.	Gapga javob bering!	Soruma cevap verin!
60.109.	Bir inson taqdiri hal bo'layapti!	Bir insanın hayatı söz konusu!
60.110.	Tushundingizmi?	Anladınız mı?
60.111.	—Siz ham mansab stolingizdan foydalanib, xalqqa baqirmang!	—Siz de mevkinizden faydalanıp halka bağırmayın!
60.112.	Shu!	İşte!
60.113.	—Men xalqqa emas, sizga gapirayapman!	—Ben halka değil, size söylüyorum!
60.114.	—Xalq bir kishidan boshlanadi!	—Halk bir kişiden başlar!
60.115.	Shu!	İşte!
60.116.	Men xalqning bir bo'g'iniman, shunday ekan, menga ko'p baqirmang!	Ben halkın bir parçasıyım, böyle imiş, bana fazla bağırmayın!
60.117.	Shu!	İşte!
60.118.	—Baqirayotganim yo'q, gapirayapman.	—Bağırdığım yok, konuşuyorum.
60.119.	—Baqiryapsiz!	—Bağıriyorsunuz!
60.120.	Shu!	İşte!
60.121.	—Xo'sh, ana baqirmadik.	—Peki, işte bağırmadık.
60.122.	O'zi bugun chap yog'ingiz bilan turganga o'xshaysiz, Shukurov aka.	Siz bugün sol tarafınızdan kalkmışa benziyorsunuz, Şükürov Bey.
60.123.	Boring, sizga ruxsat, yana chaqiramiz.	Gidin, size izin, tekrar çağırırız.
60.124.	—Ixtiyoringiz!	—Serbestsiniz!
60.125.	Baribir, shu gapim gap!	Aynı, diyeceğim bu!
60.126.	Shu!	İşte!
60.127.	Baliqpaz g'o'dayib chiqib ketdi.	Balıkçı konuşmadan çıkıp gitti.
60.128.	Kapitan katta menga-da javob berdi.	Başkomiser bana da şöyle cevap verdi:
60.129.	—Yana kelasiz, — dedi.	—Tekrar gelin, dedi.
60.130.	—Kapitan katta, uyda ishlarim qo'qib yotibdi.	—Başkomiserim, evde işlerim duruyor.
60.131.	Buyog'i ko'pkarilardan qolib ketayapman.	Diğer taraftan köpkerilerden geri kaldım.

60.132.	Boshimni qashigani fursatim yo‘q...	Başımı kaşıyacak fırsatım yok...
60.133.	—Xo‘sh, men nima qilay, aka?	—Peki, ben ne yapayım, beyefendi?
60.134.	Bu ishga o‘zi guvohning keragi yo‘q, ana meditsina xulosasi bor.	Bu iş için görgü tanığına gerek yok, işte tıp sonucu var.
60.135.	Sizlar faqat jinoyatchilarni aniqlashga yordam bersalaringiz bo‘ldi.	Fakat sizler katilleri ortaya çıkarmaya yardımcı olursanız bu iş olur.
60.136.	Haligi baliqpaz bilan choyxonachi jinoyatchilarni taniydi.	Deminki balıkçı ile çaycı katilleri tanıyordu.
60.137.	Ularning gapini esa eshitdingiz...	Onların konuşmasını ise duydunuz...

61

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
61.1.	Yo‘l chetidan yurdim.	Yolun kenarından yürüdüm.
61.2.	Shu gap bo‘lgan yerdan o‘tdim.	Bu konuşmanın olduğu yerden geçtim.
61.3.	Bir mahal oq xalatlik bir odam yo‘limni to‘sdi.	Bir zaman sonra beyaz tulumlu bir adam yolumu kesti.
61.4.	Bu o‘sha baliqpaz bo‘ldi.	Bu, o balıkçı idi.
61.5.	Baliqpaz tirsagimdan ushlab, meni baliqxonasiga yetakladi.	Balıkçı dirseğimden yakalayıp beni balıkçıya götürdü.
61.6.	Qozondan xolisroq bir joyga o‘tirg‘izdi.	Kazandan daha uzak bir yere oturttu.
61.7.	Tizzamga kaftini qo‘yib so‘radi:	Dizime avucunu koyarak sordu:
61.8.	—Meni siz chaqdingizmi, aka?	—Siz beni gammazladınız mı kardeşim?
61.9.	—Chaqqanim yo‘q.	—Gammazladığım yok.
61.10.	—Chaqibsiz-da!	—Gammazlamışsınız!
61.11.	Shu!	İşte!
61.12.	Chaqish bundan ziyod bo‘ladimi?	Gammazlama bundan fazla olmaz mı?
61.13.	—Men ko‘rganimni aytdim, birodar.	—Ben gördüğümü söyledim dostum.
61.14.	—Aka, chaqish — ayolning ishi!	—Kardeşim, gammazlama kadın işidir.
61.15.	Shu!	İşte!
61.16.	Siz binoyiday erkaksiz-ku!	Siz iyi erkek gibisiniz!
61.17.	Ko‘rganimni aytdim, deysiz.	Gördüğümü söyledim, diyorsunuz.
61.18.	Nimani ko‘rdingiz?	Neyi gördünüz?
61.19.	Xo‘sh, qani?	Peki, hani?

61.20.	— Endi, birodar, men sizga aytsam, o‘zingizdan ham o‘tdi-da.	—Şimdi dostum, ben size anlatayım, kendiniz de geçtiniz.
61.21.	Ko‘rib turib bormadingiz-a.	Gördünüz, gitmediniz.
61.22.	It boshi bilan kuchugingiz chopib keldi.	Köpek haliyle küçüğünüz koşup geldi.
61.23.	—Endi u — it!	—İşte o, köpek!
61.24.	Shu!	Şu!
61.25.	O‘zi oti o‘zi bilan — it!	Adı üzerinde, köpek!
61.26.	Bo‘lgan-bo‘lmaganga aralashib, hurib yotadi!	Olan olmayana karışıp, havlıyor!
61.27.	Bo‘lmasa, birov bilan nima ishi bor?	Öyle değilse herhangi biri ile ne işi olur?
61.28.	O‘zini bilib yotmaydimi?	Kendini bilip yatmaz mı?
61.29.	It — it-da!	Köpek yani köpek!
61.30.	Itligiga boradida!	Köpekliği var!
61.31.	Axir, siz bilan biz odammiz-ku, odam!	Neticede siz ile biz insanız insan!
61.32.	Kelib-kelib, itga teng bo‘lib o‘tiramizmi!	Gidip gelip köpekle denk olup oturalım mı!
61.33.	Itga teng bo‘lmasligimiz kerak!	Köpekle denk olmamamız gerekir!
61.34.	Shu!	İşte!
61.35.	O‘zi, qarindoshingiz ajab odam ekan.	Akrabanız acayip adam imiş.
61.36.	Bolalar urib yiqitadi, yana turadi, yana yiqitadi, yana gandraklab turadi.	Çocuklar vurup yıktı, yine kalktı, yine yıktı, yine sendeleyerek kalktı.
61.37.	—Nima qilsin bo‘lmasa?	—Ne yapsaydı?
61.38.	—Yota bersin!	—Yatıverseydi!
61.39.	Shu!	İşte!
61.40.	Uch yigitga yolg‘iz o‘zi bas kelarmidi!	Üç delikanlıyla tek başına baş edebilir miydi!
61.41.	Men bo‘lganimda birinchi musht kelib tushdimi, bo‘ldi, o‘zimni yerga tappa tashlardim.	Ben olsam ilk yumruk geldi mi, geldi, kendimi yere hemen atardım.
61.42.	Qaytib joyimdan turmasdim!	Dönüp yerimden kalkmazdım!
61.43.	Shu!	İşte!
61.44.	Tursam, baribir, yana uradi-da!	Kalksam, aynı, tekrar vururdu!
61.45.	Ular ketguncha o‘zimni behushlikka olib yotardim.	Onlar gidinceye kadar kendimden geçmiş gibi yatardım.
61.46.	Qarabsizki, bir musht bilan qutulib qolardim!	Görürdünüz ki, bir yumruk ile kurtulurdum!
61.47.	Biron yerim ham shikast yemasdi!	Herhangi bir yerim de yara almazdı!
61.48.	Shu!	İşte!

61.49.	Ana, oqibat, qarindoshingiz chalajon bo'lib, kasalxonaga ketdi!	İşte, sonunda akrabanız ölü gibi olup hastaneye gitti!
61.50.	Shu!	İşte!
61.51.	Holidan xabar olib turibsizmi?	Durumundan haber alabildiniz mi?
61.52.	Qalay endi?	Nasıl şimdi?
	—Borganim yo'q!	—Gittiğim yok!
61.53.	—Iya, nega?	—Aaa, niye?
61.54.	—Men uni tanimasam, bilmasam...	—Ben onu tanımam, bilmem...
61.55.	—Iya, hali tanimaysizmi?	—Aa, hala tanımıyor musunuz?
61.56.	—Esa-da.	—Evet.
61.57.	Baliqpaz yuzimga enkayib qaradi.	Balıkçı yüzüme eğilerek baktı.
61.58.	Gapim jiddiyligini bilib, tizzasiga urib kuldi.	Sözümün ciddi olduğunu anlayıp dizine vurup güldü.
61.59.	—E, aka-ye, aka-ye!	—Ee, kardeşim, kardeşim ee!
61.60.	Afandi ekansiz-ku!	Efendi imişsiniz ya!
61.61.	Baliqpaz yog'och panjara oldida yotgan kuchugiga qaradi.	Balıkçı ahşap pencere önünde yatan yavru köpeğe baktı.
61.62.	O'zicha boshini chayqadi.	Kendince başını salladı.
61.63.	Tag'in kuldi.	Tekrar güldü.
61.64.	—E, aka-ye, e, aka-ye!	—Eee kardeşim, kardeşim ee!
61.65.	Qarindoshingiz bo'lmasa, aqalli tanishingiz bo'lmasa, sizga nima?	Akrabanız değilse, hiç olmazsa tanışınız değilse size ne?
61.66.	Qip-qizil Afandi ekansiz!	Kıpkızıl efendi imişsiniz!
61.67.	Shu!	İşte!
61.68.	Yo, undan biron nima undirdingizmi!	Ya da ondan bir şey mi gasp edeceksiniz!
61.69.	—Nima undirardim, birodar...	—Ne alacaktım birader...
61.70.	Baliqpaz barmoqlarini bir-biriga ishqab ko'rsatdi.	Balıkçı parmaklarını birbirine sürterek gösterdi.
61.71.	—Pulmi?	—Para mı?
61.72.	Unday demang, birodar, unday demang...	Öyle demeyin, dostum, öyle demeyin...
61.73.	—Bo'lmasa nimaga buncha kuyib-pishasiz?	—Öyle değilse niye bu kadar yanıp yakındınız?
61.74.	E, aka-ye!	Ee kardeşim ee!
61.75.	Afandi!	Efendi!
61.76.	Shu!	İşte!
61.77.	Hali yana borasizmi?	Şimdi yine gidecek misiniz?
61.78.	Unda, bunday, aka, siz meni ko'rganingiz yo'q, men sizni ko'rganim yo'q.	Bundan böyle kardeşim, sizin beni göreceğiniz yok, benim sizi göreceğim yok.

61.79.	Agar yana chaqsangiz, qattiq xafalashamiz!	Eğer tekrar gammazlarsanız kötü darılırız!
61.80.	Shu!	İşte!
61.81.	Avtobusga o‘tirdim.	Otobüse oturdum.
61.82.	Ko‘zim ilinib-ilinib ketdi.	Gözüm dalıp dalıp gitti.
61.83.	Birodarlar, boshim og‘riyapti, boshim...	Biraderler, başım ağrıyor başım.

62

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
62.1.	Nazir juvozkash ko‘pkariga Olmako‘z baytalini minib keldi.	Yağcı Nezir köpkeriye Elmagöz kırsağına binip geldi.
62.2.	O‘ziyam, baytali Olmako‘zmisan, Olmako‘z bo‘ldi-da!	Kendi kendime, kısarak Elmagöz misin, Elmagöz gerçekten de!
62.3.	Ko‘zlari bo‘taloq ko‘zlariday kattakatta, dum-dumaloq, olmaday-olmaday keladi!	Gözleri deve yavrusu gibi büyük büyük, yuvarlak kuyruk, elma gibi geliyor!
62.4.	Yana tag‘in, chuqur-chuqur, qop-qora!	Yine, çukur çukur, kapkara!
62.5.	Sag‘rinlari enlik-enlik!	Sağrısı geniş geniş!
62.6.	Sag‘rinlari lo‘mbillaydi, biliq-biliq etadi!	Sağrısı tombulca, lık lık eder!
62.7.	Tarlonimiz ko‘zi ana shu Olmako‘zga tushdi!	Tarlan‘ımın gözü işte şu Elmagöz‘e düştü!
62.8.	Tarlonimiz bir boshqa bo‘lib qoldi!	Tarlan‘ım bir başka oldu!
62.9.	Tarlonni uloqqa soldim.	Tarlan‘ı oğlağa soldım.
62.10.	Tarlon Olmako‘z tarafga yurdi.	Tarlan, Elmagöz‘ün tarafına yürüdü.
62.11.	Jilovni tortdim.	Yularını tuttum.
62.12.	Tarlon Olmako‘zga qarab talpindi.	Tarlan, Elmagöz‘e doğru tepindi.
62.13.	Tarlonni uloqchi ot ketidan qo‘ydim.	Tarlan‘ı oğlakçı atın ardından götürmeye çalıştım.
62.14.	Tarlon Olmako‘z tarafdan chopdi!	Tarlan almaközün tarafına koştu!
62.15.	Nima qilishimni bilmadim.	Ne yapacağımı bilemedim.
62.16.	Nazir juvozkashga aytgichimni aytdim:	Yağcı Nezir‘e diyeceğimi dedim:
62.17.	—Ay birodar, shu baytalingizni ko‘zdan pana qiling, baraka toping!	—Hey birader, şu kırsağınızı gözden saklayın, bereket versin!
62.18.	Chavandozlar hingir-hingir kuldi.	Atlılar kâh kâh güldü.

62.19.	Sho‘xchan-sho‘xchan gaplar otdi.	Haylaz haylaz sözler ettiler.
62.20.	Nazir juvozkash ko‘pkaridan ketdi.	Yağcı Nezir köpkeriden gitti.
62.21.	Shukur qilib, Tarlonni uloqqa soldim.	Şükredip, Tarlan’ı oğlağa saldim.
62.22.	Tarlon tag‘in taysalladi.	Tarlan yine arkasına döndü.
62.23.	Bo‘lmasa, kayfiyati binoyiday bo‘ldi.	Keyfi yerine geldi.
62.24.	Toqatim toq bo‘ldi.	Takatim kalmadı.
62.25.	Zardam qaynadi.	Öfkelendim.
62.26.	Qamchi dastasi bilan Tarlon boshiga soldim.	Kamçı destesi ile Tarlan’ın başına vurdum.
62.27.	—Padaringga la‘nat, mana senga, mana! — dedim.	—Pederine lanet, al sana al, dedim.
62.28.	Tarlon old oyoqlarini ko‘tarib-ko‘tarib falakka sapchidi.	Tarlan ön ayaklarını kaldırıp kaldırıp gökyüzüne sıçradı.
62.29.	Bo‘g‘ilib-bo‘g‘ilib pishqirdi.	Boğula boğula kişnedi.
62.30.	Olislarni aylanib chopdi.	Uzaklara koştu.
62.31.	G‘arq terga botdi.	Kana tere battı.
62.32.	Peshonasidan terlar oqdi.	Alnından terler aktı.
62.33.	Baliq og‘ziday kappa-kapochilib-yopilayotgan burniga sizib tushdi.	Balık ağzı gibi büyük büyük açılıp kapanan burnu sızladı.
62.34.	Choti aralash qamchi solib-solib, tag‘in uloqqa qo‘ydim.	Bacak arasına kamçı sala sala tekrar oğlağa döndürdüm.
62.35.	Tarlon tag‘in o‘zini keyiniga oldi!	Tarlan yine ardına döndü!
62.36.	Bu safar qamchi dastasi bilan quloqlari orasiga urdim, yuzlariga urdim...	Bu sefer kamçı destesi ile kulaklarının arasına vurdum, yüzüne vurdum...
62.37.	—Hali kammi?	—Şimdi kötü mü?
62.38.	Mana bo‘lmasa, mana!	İşte, değilse, işte!
62.39.	Yeganing burningdan chiqqur! — dedim.	Yediğin burnundan çıkacak, dedim.
62.40.	Tarlondan egar-abzalini, yuganini shilib oldim.	Tarlan’ın eyer-koşum takımlarını, yularını çekip aldım.
62.41.	Kallasiga bir urdim.	Kafasına vurdum.
62.42.	—Ket, hayvon, ket!	—Git, hayvan, git!
62.43.	Qazisan, qartasan, asli naslingga tortasan!	Kazi ²⁶ de karte ²⁷ de olsa cinsine çekersin!
62.44.	Tortding, aslingga!	Aslına çektin!
62.45.	Ket! — dedim.	Git! dedim.

²⁶ Kazi (qazı): “At etinden yapılmış salama Türkistan’da yaygın olarak kazi (qazı) denir” (Baydemir, s.164).

²⁷ Karte (qarta): “Atın kalın bağırsağından yapılan ve özellikle soğuk yenilen yemeğe karte (qarta) denir” (Baydemir, s.164).

62.46.	Tarlon yollari selkillab-selkillab qochib qo‘ya berdi.	Tarlan yelesini silke silke kaçtı.
62.47.	Birodarlar jahl kelganda aql ketadi, deganlari shu-da!	Biraderler, öfke geldiğinde akıl gidermiş, dedikleri işte bu!
62.48.	Ko‘pkari oxirini qaramadim.	Köpkerinin sonuna bakamadım.
62.49.	Egar-abzallarni qo‘ltiqlab, uyimizga jo‘nadim.	Eyer- koşum takımlarını koltuğuma alıp, evime döndüm.
62.50.	Ayolimiz alag‘da bo‘lib, Tarlonni so‘radi.	Eşim endişelenerek, Tarlan‘ı sordu:
62.51.	—So‘rama ayol, so‘rama, — dedim.	—Sorma hanım, sorma dedim.
62.52.	Termizdan artistlar kelib, klubda teatr qo‘ygani esingdami?	Termiz‘den artistlerin geldiği, kulüpte yaptıkları tiyatro aklında mı?
62.53.	O‘sha teatrdan Alisher Navoiy nima deb edi?	O tiyatrodan Ali Şir Nevâyi ne demiş idi?
62.54.	Hayvonni qancha tarbiya qilma, it bo‘ladi, eshak bo‘ladi, aslo odam bo‘lmaydi, deb edi!	Hayvanı ne kadar terbiye edersen et; köpek olur, eşek olur, asla adam olmaz demiş idi!
62.55.	Navoiy haq ekan, ayol!	Nevâyi haklıymış, hanım!
62.56.	Bekorga Navoiy, Navoiy, demas ekanlar!	Boşuna Nevâyi, Nevâyi dememişler!
62.57.	Ko‘kayim qurib ot boqdim.	Canı gönülden at baktım.
62.58.	O‘zim yemadim, Tarlonga yedirdim, o‘zim ichmadim, Tarlonga ichirdim.	Kendim yemedim, Tarlan‘a yedirdim, kendim içmedim, Tarlan‘a içirdim.
62.59.	Bolalar rizqidan-da urib, Tarlonga yedirdim.	Çocukların rızkıdan alıp, Tarlan‘a yedirdim.
62.60.	Tarlon baribir odam bo‘lmadi!	Tarlan hepi topu bir adam olamadı!
62.61.	Urrib-urrib haydab yubordim!	Vura vura sürükleyerek getirdim!
62.62.	Bahridan o‘tdim!	Vazgeçtim!
62.63.	Tarlon ko‘r bo‘ladi, Tarlonni tuzim ko‘r qiladi...	Tarlan kör olacak, Tarlan‘ı tuzum kör edecek...
62.64.	—Bekor qilibsiz-da, ko‘p pullik mol edi, — dedi ayolimiz.	—Yanlış yapıyorsunuz, parası çok hayvanın, dedi hanım.
62.65.	—E-e, puli boshimdan sadaqa!	—Eee parası başımın sadakası olsun!
62.66.	Ayol zoti boshdan adoq zarga o‘ralgan bilan, shoyi-shomilaga belangan bilan, o‘zi yomon bo‘lsa, unday ayolning kimga keragi bor?	Kadını baştan ayağa altına bürüsen de ipek kıyafetlerle bezesen de kendi kötüyse böyle kadın kime gerekir?
62.67.	Unday ayolni zari bilan qo‘shib, shoyi-shomilasi bilan	Böyle kadını altını ile, ipek kılık kıyafeti ile üç talakla boşamak lazım!

	qo'shib, uch taloq qo'ymoq lozim!	
62.68.	Ot ham shu-da!	At da öyle!
62.69.	Yomon ot — yomon ayolday gap!	Kötü at, kötü kadın gibi!
62.70.	Erkakni el orasida sharmanda qiladi!	Erkeği el arasında rezil eder!
62.71.	Mana, Tarlon yuzlab chavandozlar oldida yuzimni yerga qaratdi!	İşte, Tarlan yüzlerce atının önünde başımı yere eğdi!
62.72.	Shunday deyishga dedim.	Bu şekilde dedim.
62.73.	Ana, dedim.	İşte, dedim.
62.74.	Ammo ko'nglim tub-tubida nimadir...	Ama kalbimin derinliklerinde nasıldır...
62.75.	Nimadir bir nima mayda-mayda ushoq bo'lib-bo'lib ketdi.	Nedir bir şey ufak ufak ekmek kırıntısı gibi olup gitti.
62.76.	Tarlon uchun ich-ichimdan rahmim kelib-kelib ketdi...	Tarlan için içimden merhamet gelip gelip gitti...

63

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
63.1.	Kechasi bir mahalda katta darvoza do'q-do'q etdi.	Geceleyin bir anda büyük kapı tak tak etti.
63.2.	Yelkamga choponimni tashlab, tashqariladim.	Omuzuma kaftanımı atarak dışarı çıktım.
63.3.	—Kim u bemahalda kelgan? — dedim.	—Kim bu vakitsiz gelen? dedim.
63.4.	Tashqaridan ovoz bo'lmadi.	Dışarıdan ses gelmedi.
63.5.	Darvoza zanjiri shildir-shildir etdi.	Kapı zinciri şingırdadı.
63.6.	Oshiq-moshig'i g'iyq-g'iyq qildi.	Menteşeleri gıj gıj etti.
63.7.	—Hozir, mana hozir! — dedim.	—Şimdi, işte şimdi! dedim.
63.8.	Borib, darvoza tambasini oldim.	Varıp kapı desteğini aldım.
63.9.	Zanjirini yechdim.	Zinciri çözdüm.
63.10.	Darvozani lang ochdim.	Kapıyı ardına kadar açtım.
63.11.	—Eb-ey-eb-ey!	—Eee şey ee!
63.12.	Ostonada o'zimizning Tarlon turibdi!	Eşikte bizim Tarlan duruyor!
63.13.	Bir o'zi!	Ta Kendisi!
63.14.	Kambag'al iltijoli pishqirdi, kambag'al tumshug'ini	Zavallı yalvarırcasına kişnedi, zavallı burnunu yaydı, zavallı acıklı acıklı baktı.

	cho'zdi, kambag'al mo'ltayib qaradi.	
63.15.	Nima deyishimni bilmadim, nima qilishimni bilmadim.	Ne diyeceğimi bilemedim ne yapacağımı bilemedim.
63.16.	—Kelibsan-da... Kelmasang, oq butum qora kuyarmidi... — deya to'ng'illadim.	—Gelmişsin ha... Gelmesen bile sanki ne değişir, diye söylendim.
63.17.	Tarlon bilan gap qo'shmadim.	Tarlan ile laf yarıştırmadım.
63.18.	Yuziga-da qaramadim.	Yüzüne de bakmadım.
63.19.	Yuzimni teskari burdim.	Yüzümü çevirdim.
63.20.	—Sen ham odam bo'lding-u... — deya to'ng'illadim.	—Sen de insan oldun... diye söylendim.
63.21.	Birodarlar, eshikdan kelgan odamni ket, deb bo'ladimi?	Biraderler, kapıya gelen insana git demek olur muydu?
63.22.	Bo'lmaydi, bo'lmaydi!	Olmazdı, olmazdı!
63.23.	Shu bois, miq etmadim.	Bundan dolayı ses etmedim.
63.24.	Gapsiz-so'zsiz ichkari yurdim.	Lafsız sözsüz içeri girdim.
63.25.	Tarlon ketimdan ergashib keldi.	Tarlan arkamdan eğilerek geldi.
63.26.	Borib, otxona eshigini ochib turdim.	Gidip ahırın kapısını açıp durdum.
63.27.	Tarlon mo'mingina bo'lib kelib, otxonaga kirib oldi.	Tarlan sessizce gelerek ahıra girdi.
63.28.	Ichkari kirib olib, pishqirdi.	İçeri girince kişnedi.
63.29.	Endigi pishqirishida ko'ngli to'qlik bo'ldi.	Şimdiki kişnemesinde gönlü doldu.
63.30.	Ustidan zanjirlab keldim.	Üstüne kilitleyip geldim.

64

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
64.1.	Ertasi ertalab Nazir juvozkash keldi.	Ertesi sabah Yağcı Nezir geldi.
64.2.	Devordan bo'ylab ovoz berdi.	Duvardan uzanıp seslendi:
64.3.	—Ziyodulla chavandoz, bo'rmang bir qarang! — dedi.	—Atlı Ziyadulla, var bir bak! dedi.
64.5.	Bir-bir bosib bordim.	Yavaşça yanına vardım
64.6.	Devordan qo'l uzatdim.	Duvardan elimi uzattım.
64.7.	Ko'rishib-so'rashdim.	Selamlaşıp görüştüm.
64.8.	Nazir juvozkash bola-baqrani so'radi, tomi toshni so'radi.	Yağcı Nezir çoluk çocuğu sordu, evi barkı sordu.
64.9.	Keyin, mol-holga o'tdi.	Sonra mala mula geçti.
64.10.	—Ha-a, — dedi.	—Evet e, dedi.
64.11.	—Bizning kuyov qanday?	—Bizim damat nasıl?
64.12.	Xo'p damliginami?	İyi mi?
64.13.	O'ylab turdim-turdim.	Düşünüp durdum.

64.14.	Nazir juvozkash nima dedi, tushunmadim.	Yağcı Nezir ne dedi, anlamadım.
64.15.	—Qanday kuyov? — dedim.	—Hangi damat? dedim.
64.16.	—Qanday kuyov bo‘lardi, Tarlon kuyovimiz-da.	—Hangi damat olacak, Tarlan damadımız.
64.17.	—E, ha, Tarlonmi?	—Ee, evet, Tarlan mı?
64.18.	Shukur, shukur.	İyi iyi.
64.19.	—O‘zi, kuyov keldimi?	—Peki, damat geldi mi?
64.20.	—Keldi, ha, keldi.	—Geldi, evet, geldi.
64.21.	Nima edi?	Hayrola?
64.22.	—Shunday, alag‘da bo‘lib so‘rayapman-da.	—Şey, merak ettiğimden soruyorum.
64.23.	Nazir juvozkash bo‘lib o‘tmish gapni bir boshidan aytib berdi.	Yağcı Nezir olan olayı başından anlatıverdi.
64.24.	Emishki, bizning Tarlon o‘sha ketishida to‘g‘ri Nazir juvozkashnikiga boribdi.	Dediğine göre, bizim Tarlan doğruca Yağcı Nezir‘e varmış.
64.25.	Darvozadan kishnab-kishnab kiribdi.	Kapıdan kişneye kişneye girmiş.
64.26.	Bu vaqtda Nazir juvozkash Olmako‘zini yalang‘ochlayotgan bo‘libdi.	O anda Yağcı Nezir, Elmagöz‘ü soyunduruyormuş.
64.27.	Tarlonni ko‘rib, hayrondan hayron qolibdi.	Tarlan‘ı görünce şaşırıp kalmış.
64.28.	Nima qilishini bilmabdi, nima deyishini bilmabdi.	Ne yapacağını bilememiş ne diyeceğini bilememiş.
64.29.	Nazir juvozkash nima-da qiladi, nima-da deydi?	Yağcı Nezir ne yapacak ne diyecek?
64.30.	Kuyov o‘z oyog‘i bilan o‘zi kirib keldi.	Damat kendi ayağı ile gelmiş.
64.31.	Eshikdan egilib kelib turgan kuyovga bir nima deb bo‘ladimi?	Eşikte eğilerek duran damada bir şey demek olur mu?
64.32.	Bo‘lmaydi, bo‘lmaydi!	Olmaz, olmaz!
64.33.	Nazir juvozkash o‘ylab qolibdi.	Yağcı Nezir düşünüp durmuş.
64.34.	Kuyov-ku uyalmadi, kuyov-ku, or qilmadi.	Damat ki utanmadı, damat ki ar etmedi.
64.35.	Endi men uyalayin debdi, endi men or qilayin, debdi.	Şimdi ben utanayım demiş, şimdi ben ar edeyim demiş.
64.36.	Chaponi yoqasi bilan yuzlarini berkitibdi, yerga qarab-qarab, uyiga kirib ketibdi.	Kaftanının yakası ile yüzünü kapatmış, yere baka baka eve gitmiş.
64.37.	Birodarlar, kuyovni payg‘ambarlar-da siylagan!	Biraderler, damadı peygamberler de mükâfatlandırır.
64.38.	Ahay-ahay!	Hey hey!

64.39.	Men devorga tirsaklarim bilan suyanib eshitdim.	Ben duvara dirseklerimi dayayıp dinledim.
64.40.	Boshimni sarak-sarak etib eshitdim.	Başımı sallaya sallaya dinledim.
64.41.	Tarlon Olmako'zga bo'y berib-bo'y berib boribdi.	Tarlan, Elmagöz'e uysal uysal yaklaştı
64.42.	Olmako'z hurpayibdi, quloqlarini dikkaytiribdi, yollarini hurpaytiribdi, dumlarini tikraytiribdi.	Elmagöz ciddi, kulaklarını dikleştirmiş, yelelerini sallamış, kuyruğunu dikleştirmiş.
64.43.	To'lg'onib-to'lg'onib kishnabdi.	Silkine silkine kişnemiş.
64.44.	Orqa oyoqlarini sermabdi.	Arka ayaklarını yere vurmuş.
64.45.	Tepib yuboraman-tepib yuboraman, debdi.	Tepiniyorum, tepiniyorum demiş.
64.46.	Tarlon bir sapchib chetlanibdi.	Tarlan sıçrayıp kenara çekilmiş.
64.47.	Olmako'zni aylanib chopibdi.	Elmagöz'ün çevresinde dolaşmış.
64.48.	Dirk-dirk o'ynabdi.	Şıçraya sıçraya oynamış.
64.49.	Olmako'z tevaragida doira yasabdi.	Elmagöz'ün etrafında daire çizmiş.
64.50.	Tarlon Olmako'zga kift berib-kift berib boribdi.	Tarlan, Elmagöz'e omuz vere vere gitmiş.
64.51.	Olmako'z zinkiyib-zinkiyib pishqiribdi.	Elmagöz titreye titreye kışkırmış.
64.52.	Tishlarini irjaytirib-irjaytirib g'ijirlatibdi.	Dişlerini sırta sırta gıcırdatmış.
64.53.	Tishlab olaman-tishlab olaman, debdi.	Isırabilirim ısırabilirim demiş.
64.54.	Tarlon epchillik bilan chetlanibdi.	Tarlan çeviklikle kenara çekildi.
64.55.	Olmako'zni aylanib chopibdi.	Elmagöz'ün çevresinde koşmuş.
64.56.	Dirk-dirk o'ynabdi.	Sıçrayıp sıçrayıp oynamış.
64.57.	Olmako'z tevaragida doira yasabdi.	Elmagöz'ün etrafında daire çizmiş.
64.58.	Tarlon Olmako'z bilan yuzma-yuz boribdi.	Tarlan, Elmagöz ile yüz yüze gelmiş.
64.59.	Yuzlarini yuzlariga tekkizibdi.	Yüzünü yüzüne değdirmiş.
64.60.	Olmako'z pishqirib-pishqirib, yuzlarini chetga buribdi.	Elmagöz soluya soluya yüzünü kenara çevirmiş.
64.61.	Yuzlarini olib qochibdi.	Yüzünü kaçırmış.
64.62.	Tarlon Olmako'zni aylanib chopibdi.	Tarlan, Elmagöz'ü döndürerek koşturmuş.
64.63.	Dirk-dirk o'ynabdi.	Sıçraya sıçraya oynamış.
64.64.	Olmako'z tevaragida doira yasabdi.	Elmagöz'ün çevresinde daire çizmiş.
64.65.	Tarlon Olmako'z bilan tumshuqma-tumshuq kelibdi.	Tarlan, Elmagöz ile burun buruna gelmiş.

64.66.	Olmako‘z bilan tumshuqlarini tekkizib-tekkizib iskashibdi.	Elmagöz ile burunlarını deydire deydire koklaşmışlar.
64.67.	Pishqirib-pishqirib iskashibdi.	Soluya soluya koklamışlar.
64.68.	Olmako‘zining og‘ziga pishqirib iskashibdi, burniga pishqirib iskashibdi.	Elmagöz‘ün ağzına soluyup koklaşmış; burnuna soluyarak koklaşmış.
64.69.	Olmako‘zga bir nimalar debdi, bir nimalar aytibdi.	Elmagöz‘e bir şeyler demiş, bir şeyler söylemiş.
64.70.	Nimalar debdi, nimalar aytibdi.	Neler demiş, neler anlatmış.
64.71.	Unisini yolg‘iz o‘zi bilibdi, yolg‘iz Olmako‘z bilibdi...	Orasını yalnız kendi bilir, yalnız Elmagöz bilir...
64.72.	Tarlon ko‘ngil beribdi, Olmako‘z ko‘ngil olibdi!	Tarlan gönlünü vermiş, Elmagöz gönül almış!
64.73.	Ahay-ahay!	Hey hey!
64.74.	Oxir-oqibat...	Sonunda...
64.75.	Olmako‘z dildorlik beribdi!..	Elmagöz gönlünü vermiş!
64.76.	—Yo‘g‘-e? — dedim.	—Yok ya? dedim.
64.77.	—Ha-da!	—Evet ya!
64.78.	Endi quda bo‘ldik, Ziyodulla chavandoz, quda-qudag‘ay bo‘ldik!	Şimdi dünür olduk, Atlı Ziyadulla, hısım akraba olduk!
64.79.	—Hazillashmang-e, juvozkash, hazillashmang-e!	—Şaka yapmayın, yağcı, şaka yapmayın ya!
64.80.	—Behazil, quda, behazil!	—Şaka değil, dünür, şaka değil!
64.81.	O‘ziyam qayliq o‘yinimisan, qayliq o‘yini bo‘ldi-da...	Kendi kendine nişanlılık mı oynuyorsun, nişanlılık oyunu oldu ya...
64.82.	O-o-o!..	Ooo!
64.83.	Kuyovni nima berib boqqansiz, Ziyodulla chavandoz?	Damada ne verip bakıyorsunuz, Atlı Ziyadulla?
64.84.	Boshimni chayqab-chayqab kuldim.	Başımı sallaya sallaya güldüm.
64.85.	Qo‘limni siltab-siltab kuldim.	Elimi çırpı çırpı güldüm.
64.86.	—Gapingiz qursin-e, juvozkash-e, gapingiz qursin-e!	—Lafin kurusun yağcı, lafin kurusun!
64.87.	—Ebo-e, ana qayliq o‘yini, mana qayliq o‘yini...	—Eee işte nişanlılık oyunu, işte nişanlılık oyunu...
64.88.	O-o-o!..	Ooo!
64.89.	Yuzlarimni ushlab-ushlab kuldim, yuzlarimni berkitib-berkitib kuldim.	Yüzümü tuta tuta güldüm, yüzümü kapata kapata güldüm.
64.90.	—Bo‘ldi-e, juvozkash-e, bo‘ldi-e!	—Oldu ya yağcı, oldu!
64.91.	—Ebo-e...	—Ehehe...
64.92.	Qarang-a!	Bak ya!

64.93.	Ebo-e...	Ehehe...
64.94.	Qarang-a!	Bak ya!
64.95.	—Astarog'-e, ayol eshitadi-e!	—Daha sessiz, hanım duyacak!
64.96.	—Ebo-e...	—Ehehe...
64.97.	Qarang-a!	Bak ya!
64.98.	Biz ham yurgan ekanmiz-da...	Biz de yürür imişiz...
64.99.	O-o-o, ana mana!..	Ooo işte işte!..
64.100.	—Qanday-qanday?..	—Nasıl nasıl?
64.101.	Bo'ldi-e, ayol eshitadi-e!	Tamam, hanım duyacak!
64.102.	—Siz bilan biz ham... yurgan ekanmiz-da, Ziyodulla chavandoz!	—Siz ile biz de... yürür imişiz Atlı Ziyadulla!
64.103.	O-o-o, ana... mana...!	Ooo işte işte!..
64.104.	—Astaroq deyman-e, ayol eshitadi-e!	—Daha yavaş diyorum hanım duyacak!
64.105.	—O-o-o, haloling bo'l-e, kuyov-e, haloling bo'l-e!..	—Ooo helalin ol, damat helalin ol!..
64.106.	Xandon-xandon otib kuldim.	Güle güle çatlardım.
64.107.	—E, tavba-e, e, tavbangdan-e!	—Ee tövbe, tövbeler tövbesi!
64.108.	Sho'xlashmang-e, juvozkash-e, sho'xlashmang-e!	Dalga geçmeyin, yağcı, dalga geçmeyin!
64.109.	—Besho'xi, quda, besho'xi!	—Şaka değil, nişanlılık, şaka değil!
64.110.	Ana kuyov, mana kuyov!	İşte damat, işte damat!
64.111.	O-o-o, ana... mana..!	Ooo işte işte!..
64.112.	Qah-qah urib keldim.	Gah gah vurdum.
64.113.	—Bo'ldi-e...	—Tamam, ya!
64.114.	Bizning Tarlon sho'x ekan-da, a, sho'x ekan-da?	Bizim Tarlan yaramaz imiş ya haylaz imiş?
64.115.	—Ha-da!	—Evet ya!
64.116.	Egasiga tortganmi, bilmayman!	Sahibine mi çekmiş bilmiyorum!
64.117.	Mol egasiga o'xshaydi, deydi-ku...	Mal sahibine benzer, derler...
64.118.	Ketimga chalqayib-chalqayib kuldim.	Arkama dönüp dönüp güldüm.
64.119.	—Nima-nima? — dedim.	—Ne ne? dedim.
64.120.	—Mol egasiga o'xshamasa, harom bo'ladi...	—Mal sahibine benzemezse haram olur...
64.121.	Devordan bug'doyday kesak olib, Nazir juvozkashga otgan bo'ldim.	Duvardan buğday gibi toprak parçası alıp Yağcı Nezir'e atacak oldum.
64.122.	Juvozkash bilagi bilan betini pana qilgan bo'ldi.	Yağcı bileği ile yüzünü sakladı.
64.123.	—Astarog'-e, ayol eshitadi, astarog'-e! — dedim.	—Daha sessiz hanım işitecek daha sessiz ya! dedim.

64.124.	Kaftlarimni kaftlarimga qars-qars urib kuldim.	Avuçlarımı birbirine vura vura güldüm.
64.125.	—Bizning Tarlon sho‘x ekanmi-a, shunchalik sho‘x ekanmi?	—Bizim Tarlan yaramaz mıymış, bu kadar yaramaz mıymış?
64.126.	Ay, Tarlon-e, ay, Tarloni tushmagur-ey!	Ey Tarlan ey, Tarlan!
64.127.	Qo‘llarimni bir-biriga ishqab-ishqab kuldim.	Ellerimi birbirine sürte sürte güldüm.
64.128.	—Bizning Tarlon sho‘x-da, sho‘x!	—Bizim Tarlan haylaz, haylaz!
64.129.	Bir sho‘xlashibdi-da!	Bir haylazlaşıyor ki!
64.130.	O‘tadigan dunyoda bir sho‘xlashayin, debdi-da!	Geçici dünyada bir şakalaşayım, demiş!
64.131.	Kula berib-kula berib, ichlarim og‘rib qoldi.	Güle güle karnım ağrıdı.
64.132.	Kula berib-kula berib, ko‘zlarim yoshlanib qoldi.	Güle güle gözlerim yaşardı.
64.133.	—Mol egasiga o‘xshaydi, deysiz-da?	—Mal sahibine benzer diyorsunuz ya?
64.134.	Ay, ukkag‘arning qudasi-e! — dedim.	Ey biraderinin dünürü! dedim.
64.135.	Ayniqsa, ot egasiga o‘xshaydi, deysiz-da?	Bilhassa at sahibine benzer, diyorsunuz ya?
64.136.	Ay, ukkag‘arning qudasi-e!..	Ey biraderinin dünürü!
64.137.	Garchi qo‘limga bir nima ilashmasa-da, devordan kesak olib otgan bo‘ldim.	Gerçi elimde bir şey olmasa da duvardan toprak parçası alıp atacak oldum.
64.138.	Garchi bir nima otilib bormasa-da, juvozkash pusib qolgan bo‘ldi.	Gerçi bir şey atmasam da yağcı pusup kaldı.
64.139.	—Ay, kuchingdan Tarlon-ey, kuchginangdan-e! — dedim.	—Ey gücünden Tarlan ey gücünden! dedim.
64.140.	Miriqib kuldim, huzurlanib kuldim, maza qilib kuldim!	Doya doya güldüm; huzurla güldüm, meze yapıp güldüm!
64.141.	Bir amallab o‘zimni bosib oldim.	Bir şekilde kendimi bastırdım.
64.142.	Yuz-ko‘zlarimni artdim.	Yüzümü gözümü sildim.
64.143.	—Ha-e, shunday-shunday bo‘ladi-da-e!	—Evet böyle böyle oldu ya!
64.144.	Issiq jonda-e, issiq jon! — dedim.	Can sıcak eee sıcak can! dedim.
64.145.	Qani, ichkarilang, quda, choy ichamiz?	Hani, içeriye gir, dünür, çay içelim?
64.146.	—Yo‘g‘-e, quda, yo‘g‘-e.	—Yok, dünür, yok.
64.147.	Esimning borida juvozxonamga ketayin.	Aklım yağ dükkânımda gideyim.

64.148.	Bo‘lmasa, kuyov bo‘lmish kelinni ko‘rib qoladi-da, tag‘in hiqillab yopishadi!	Yoksa, damat olacak gelini görürse yine yetişip yapışır!
64.149.	—Shundaymi, unda, maylingiz.	—Öyle mi, öyleyse tamam.
64.150.	O‘zi, kelin qayerda, quda?	Peki, gelinin kendisi nerede dünür?
64.151.	—Ana kelin, ana!	—İşte gelin işte!
64.152.	Devordan uzalib qaradim.	Duvardan uzanıp baktım.
64.153.	Nazir juvozkash ostidagi otini ko‘rsatdi.	Yağcı Nezir altındaki atını gösterdi.

65

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
65.1.	Samad chavandoz ko‘pkarining olgan-olganini—oxirini oldi.	Atlı Samed, köpkerinin sonunu getirdi.
65.2.	Qaytishimizda barimizni uyiga aytdi.	Geri dönüşümüzde hepimizi evine davet etti.
65.3.	Samad chavandoz uyi oldiga kelganimizda o‘ylanib qoldim.	Atlı Samed’in evinin önüne geldiğimizde düşündüm.
65.4.	Mendan bo‘lak chavandozlar uyi yaqin bo‘ldi.	Benden ayrı atlıların evi yakındı.
65.5.	Chavandozlar otlarini bog‘laydi-yu, keladi.	Athılar atlarını bağlayıp geldiler.
65.6.	Bizniki xiyla olisda bo‘ldi.	Bizimki oldukça uzakta kaldı.
65.7.	Tarlonni uyimizga bog‘lab kelaman degunimcha, qozon ikki qaynaydi.	Tarlan’ı eve bağlayıp geleyim desem, iki yemeklik vakit geçer.
65.8.	Chavandozlar mening yo‘limga qarab o‘tirmaydi.	Athılar benim yoluma bakıp oturmaz.
65.9.	Go‘shetni yeydi-qo‘yadi!	Etleri yer bırakırlar.
65.10.	Yana tag‘in, erinib, kelolmasligim-da bor.	Yine tekrar erinip, gelmezliğim de olur.
65.11.	O‘ylab-o‘ylab, qoladigan bo‘ldim.	Düşüne düşünce kalakaldım.
65.12.	Nafs qurg‘ur yomon-da!	Nefis kötü şeytan!
65.13.	Tarlonni darvoza ustuniga bog‘ladim.	Tarlan’ı kapının üstüne bağladım.
65.14.	Ko‘pkaridan olgan gilam, to‘nlarni egardan oldim.	Köpkeriden aldığım halıyı, elbiseleri eyerden aldım.
65.15.	Shunda, ko‘chadan kenja qaynimiz Qoraqul o‘tdi.	O sırada sokaktan en küçük kaynım Karakul geçti.
65.16.	—Yo‘l bo‘lsin? — dedim.	—Yolun nereye? dedim.
65.17.	—Siznikiga, — dedi qaynim.	—Sizin eve dedi kaynım.

65.18.	—Ma, Tarlonni-da ola ket, — dedim.	—Tarlan'ı alıp git, dedim.
65.19.	Qaynimni oyog'idan olib, otga mindirib yubordim.	Kaynımı ayağından tutup ata bindirip gönderdim.
65.20.	Samad chavandoznikida yonboshlab olib, tana ilik so'rdim.	Atlı Samed'i de yana alarak, sorguladım.
65.21.	Chavandozlar bo'lib o'tmish ko'pkari gurungini qildi.	Atlılar biten köpkeri muhabbetini yaptılar.
65.22.	Otlarga ta'rif berdi.	Atlara tarif ettiler.
65.23.	O'zlaridan o'tgan xatoliklarni betlarga aytdi.	Kendilerinden olan hatalarını yüzlerine söylediler.
65.24.	Yaxshiliklarini yodladi.	Başarılarını hatırladılar.
65.25.	Bir-birlari yelkalariga qoqdi, tizzalariga shapatiladi.	Birbirlerinin yakalarını sıvazlayıp dizlerine vurdular.
65.26.	—Ay, yasha-e, yasha! — dedi.	—Ey yaşa yaşa! dedi.
65.27.	Chavandozlar hamroz bo'ldi.	Atlılar dert ortağı oldular.
65.28.	Bir-biriga aql bo'ldi.	Birbirlerine akıl verdiler.
65.29.	Samad chavandoz mixda osig'liq do'mbirasini oldi.	Atlı Samed çiviye asılı dombırasını aldı.
65.30.	Tinqillatib-tinqillatib sozladi.	Tingirtada tingirtada çaldı.
65.31.	Chertib-chertib boshladi.	Hafif hafif vurarak başladı.
65.32.	Xayollarga g'arqob bo'lib yonboshlab yotib edim, gal menga keldi.	Hayallere dalarak yatıyor idim, sıra bana geldi.
65.33.	Men chordona qurib o'tirib oldim.	Ben bağdaş kurarak oturdum.
65.34.	Bilaklarimni turdim.	Kollarımı bağladım.
65.35.	Do'mbirani sozimga soldim.	Dombırayı çalmaya başladım.
65.36.	Hakkalabosim-hakkalabosim nag'malardan chaldim.	Hakkalabosim-hakkalabosim nağmeleriden çaldım.
65.37.	Chavandozlar ko'nglini qitiqladim.	Atlıların gönüllerine dokundum.
65.38.	Samad chavandoz o'tirgan yerida yelkalarini qoqib-qoqib o'ynab qo'ya berdi!	Atlı Samed oturduğu yerden omuzlarını sallaya sallaya oynamaya başladı!
65.39.	So'zni so'zga cho'qishtirdim, gapni gapga urishtirdim, otlarni nag'malarga soldim.	Sözü söze çakıştırdım; lafı lafa vurdum, atları nağmelere saldim.
65.40.	Otlar ashula bo'ldi!	Atlar şarkı oldu!
65.41.	Ahay-ahay!	Ehey ehey!
65.42.	<i>Bul sag'ringga qarayman</i>	<i>Şu sağrına bakıyorum</i>
65.43.	<i>Kuyovli qiz yotguday,</i>	<i>Güveyli kız yatmış gibi,</i>
65.44.	<i>Burningdan chiqqan damingga</i>	<i>Burnundan çıkan nefesine</i>
65.45.	<i>Karrak bossa yonguday,</i>	<i>Karrak olsa yanarmış,</i>
65.46.	<i>Quloqlaring orasidan</i>	<i>Kulaklarının arasından</i>
65.47.	<i>Qo'shtegirmon suv o'tguday!..</i>	<i>Değirmeden su akar gibi!</i>

65.48.	Birodarlar, ashula ichidagi ot bor-ku?	Biraderler, şarkının içindeki at var ya?
65.49.	O'sha o'zimizning Tarlon, ha!	İşte o bizim Tarlan, evet!
65.50.	Ana, Tarlon dirk-dirk o'ynadi.	İşte, Tarlan sıçraya sıçraya oynadı.
65.51.	Beponyon Vaxshivor adirlariga qarab kishnadi.	Uçsuz bucaksız Vahşivar yamaçlarına doğru kişnedi.
65.52.	Zalvorli adirlardan aks sado keldi...	Heybetli yamaçlardan yankı sesi geldi.
65.53.	Yo, sizning otingiz-da bizning Tarlondaymi?	Yoksa, sizin atınız da bizim Tarlan gibi mi?
65.54.	Bizning Tarlonga kelbat beradimi?	Bizim Tarlan'a mı benzedi?
65.55.	Unda, sizning otingiz-da ashula bo'libdi-da?	O zaman sizin atınız da şarkı mı oldu?
65.56.	Ahay-ahay!	Hey hey!
65.57.	Hadeb otni ashula qila berish bo'lmas!	Durmadan atı şarkıya dahil etmek olmaz!
65.58.	Endi chavandozlarga-da o'tayin!	Şimdi atlılara geçelim!
65.59.	Kimni ashulaga solsam ekan?	Kimi şarkıya dahil etsem?
65.60.	Shu burchakda o'y surib o'tirgan Odina chavandozni ashulaga solsamмикin?	Şu köşede düşünüp duran Atlı Adine'yi şarkıya dâhil etsek mi ki?
65.61.	O'ttizni urib qo'ydi, hali-da uylanmadi!	Otuzuna bastı; halen daha evlenmedi!
65.62.	Bir qitig'iga tegayin!	Acısına dokunayım bir!
65.63.	Zora, yigitlik g'ururi varaja qilsa!	Keşke yigitlik gururu titreşse!
65.64.	Ahay-ahay!	Ehey ehey!
65.65.	<i>Keng Qo'ng'irotning to'yini,</i>	<i>Geniş Kongırat'ın toyunu</i>
65.66.	<i>Olib yotsang, jo'rajon</i>	<i>Alıp yatsan, dostcan,</i>
65.67.	<i>Qora uyning to'rini,</i>	<i>Kara evin başköşesini,</i>
65.68.	<i>Olib quchsang naylayin</i>	<i>Alıp kucaklasan neyleyim,</i>
65.69.	<i>Burni kulgan bir parini,</i>	<i>Yüzü gülen bir perinin,</i>
65.70.	<i>Shu chiqarar kuygan yurak cherini!</i>	<i>O çıkarır yanan kalbin elemiini!</i>
65.71.	—Ha, do'-o'-o'st!	—Evet dooost!
65.72.	—Qo'yma, Ziyodulla chavandoz, qo'yma!	—Bırakma Atlı Ziyadulla, bırakma!
65.73.	Chavandozlar gap qayoqqa borayotganini bildi.	Atlılar sözün nereye varacağını anladılar.
65.74.	Gap egasi-da o'zini bildi, o'zini tanidi.	Sözün sahibi de kendini bildi, kendini tanıdı.
65.75.	Ko'zlari pir-pir etdi.	Gözleri pır pır etti.
65.76.	Ko'zlari yerga qadaldi.	Gözleri yere takıldı.

65.77.	Birodarlar, bo'ydoqning aqli ikki ko'zida bo'ladi!	Dostlar, evlenmeyenin aklı iki gözünde olur!
65.78.	Men endigi gapimni nag'malarsiz aytdim:	Ben şimdiki sözümü nağmesiz söyledim:
65.79.	—Odina chavandoz deyman-ov!	—Atlı Adine diyorum ov!
65.80.	Yigitning boshi ikkita bo'lmagunicha, moli ikkita bo'lmaydi!	Yiğidin başı iki tane olmadıkça, malı iki tane olmaz!
65.81.	Uylan-da endi, birodar!	Evlen şimdi, dostum!
65.82.	Og'zingga tolqon solganday miq etmay yurasan!	Ağzına geleni söyleyecek gibi ses etmeden yürüyorsun!
65.83.	Aytida, o'zi nima gap?	Anlat, kendi sözün ne?
65.84.	Biz sening uzangi yo'ldoshlaringmiz!	Biz senin üzeni yoldaşlarımız!
65.85.	Yaxshi kuningga-da, yomon kuningga-da yaraymiz!	İyi gününde de kötü gününde de destek oluruz!
65.86.	Chavandozlar gapimni quvvatlab turdi, ma'qullab turdi.	Atlılar lafımı destekledi; onayladılar.
65.87.	Oxiri, Odina chavandozdan sado chiqdi!	Sonunda Atlı Adine'nin sesi çıktı!
65.88.	Odinasi qurg'ur, bizning qaynsinglimizni ko'z ostiga bosib yuribdi ekan!	Adine şeytanı, bizim baldızımıza göz koymuş!
65.89.	Ana, gap!	İşte, söz!
65.90.	Bir safar sovchi-da qo'yibdi, ammo qaynonamiz yo'q, debdi!	Bir defa görücü de göndermiş; ama kaynanamız hayır, demiş!
65.91.	Ana.	İşte.
65.92.	—Odina chavandoz-ov, yosh yigit ko'zi bilan qiz olma, deydilar.	—Atlı Adine, genç yiğit gözüyle kız alma, dediler.
65.93.	Bizning qaynsinglimizdan boshqasi bo'lmaydimi? — dedim.	Bizim baldızımızdan başkası olmaz mı? dedim.
65.94.	—Yo'q, bo'lmaydi! — dedi Odina.	—Hayır, olmaz! dedi Adine.
65.95.	Odina chavandoz olamda bizning qaynsinglimizdan o'zgasini tan olmas emish!	Atlı Adine'ye dünyada bizim baldızımızdan başkası yar olmaz imiş!
65.96.	Qaynsinglimiz olamda yakkayu yagona emish!	Baldızımız âlemde tek, yegâne imiş!
65.97.	—Yo'g'-e? — dedim.	—Değil mi? dedim.
65.98.	—Ha! — dedi.	—Evet! dedi.
65.99.	—Chiningni ayt? — dedim.	—Doğruyu söyle? dedim.
65.100.	—Chinim! — dedi.	—Doğru! dedi.

65.101.	Birodarlar, dil ketgan emish, dil!	Biraderler, gönül gitmişmiş, gönül!
65.102.	Ahay-ahay!	Hey hey!
65.103.	—Ay, Odina chavandoz, unda, qo‘lni ber, o‘zim sovchi bo‘laman! — dedim.	—Ey, Atli Adine, o zaman elini ver, kendim görücü olacağım! dedim.
65.104.	Qaynsinglimni senga olib berib, sen bilan boja bo‘lmasam, Ziyodulla chavandoz otimni boshqa qo‘yaman!	Baldızımı sana verip, seninle bacanak olmazsam Atli Ziyadulla adımı değiştireceğim!
65.105.	Shu kundan e‘tiboran, ikkovimiz boja!	Bugünden itibaren, ikimiz bacanağız!
65.106.	Ay, Odina chavandoz-ov, nariroq o‘tir, boja bojani ko‘rsa... — dedim.	Ey, Atli Adine, daha uzağa otur, bacanak bacanağı görsün... dedim.

66

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
66.1.	Birodarlar, yosh bolaga ish buyur-u, izidan o‘zing yugur, degani haqqost chin bo‘ldi!	Biraderler, genç çocuğa iş buyur; peşinden kendin koş, dedikleri hakikaten doğru çıktı!
66.2.	Qaynimiz nima qilibdi deng?	Kaynımız ne yapmış dersiniz?
66.3.	Qaynimiz uyimiz oldidan oqadigan ariqqa kelib, Tarlonni suvga qo‘yibdi.	Kaynımız evimizin önünden akan arka gelerek, Tarlan’ı suya götürmüş.
66.4.	G‘arq terga botib turgan Tarlon to‘yib-to‘yib suv ichibdi.	Tere batan Tarlan doya doya su içmiş.
66.5.	Keyin, Tarlonni otxonaga olib kirib bog‘lab qo‘yibdi...	Sonra, Tarlan’ı ahıra götürüp bağlamış...
66.6.	Ertalab Tarlonni otxonadan yetaklab chiqdim.	Sabahleyin Tarlan’ı ahırdan çıkardım.
66.7.	Aylantirib qaradim.	Dolandırıverdim.
66.8.	Qorin etlari dir-dir uchdi, pir-pir uchdi!	Karın etleri lıkır lıkır etti, tir tir titredi.
66.9.	Birodarlar, otga suv tushsa ana shunday bo‘ladi!	Biraderler, ata su düşerse ²⁸ işte bu şekilde olur!
66.10.	Tarlonga suv tushibdi!	Tarlan’a su düşmüş!
66.11.	Ay, qaynim-e, ay, kalla-e!	Ey, kaynım e, ey, kafa e!
66.12.	Endi senga nima deyin?	Şimdi sana ne diyeyim?

²⁸ “Ata su düşmek”: “Terli ata su içirilmemelidir. İçmişse yürütülmelidir. İçirilip yürütülmezse ata su dokunur. Bu durum ‘atge suv tüşmek’ yani ata su inmek (otga suv tushmoq) tabiriyle ifade edilir” (Baydemir, s.158).

66.13.	Ot g'arq terga botsa, suv ichirib otxonaga bog'lab bo'lmaydi, deyinmi?	At ter içinde kalırsa, su içirip ahıra bağlanmaz, mı diyeyim?
66.14.	Mabodo ichirsa, xiyla yo'l yurish lozim bo'ladi, bo'lmasa otga suv tushadi, deyinmi?	Eğer içerse, oldukça yol yürütmek lazım olur; olmazsa ata su düşer mi diyeyim?
66.15.	Keyin, ot ko'pkariga yaramay qoladi, deyinmi!	Sonra, at köpkeride yaramaz mı diyeyim!
66.16.	Maktabda komsomollar kattasi bo'lsang-da, shuni-da bilmaysanmi, deyinmi?	Okulda komünist gençlik başkanısın da bunu bilmiyor musun, mu diyeyim?
66.17.	Bitta-da to'rti yo'q a'lochi Qodirov Qoraqul bo'laturib, shunga-da farosating yetmadimi, deyinmi?	Dördünden bir tanesi yok ki başarılı öğrenci olup Kadirov Karakul, buna ferasetin yetmedi mi diyeyim?
66.18.	Omon surnaychining qizi bilan partaning ostidan xat olishib-xat berishib turishga yetgan aqling shunga yetmay qoldimi, deyinmi?	Zurnacı Aman'ın kızı ile sıranın altından kâğıt alıp kâğıt vermeye yeten aklın buna yetmedi mi diyeyim?
66.19.	Mendayin bir kal bo'lsang ekan, aqli sochi bilan qo'shilib to'kilib ketgan desam, deyinmi?	Benim gibi bir kel olsaymışsın, akli saçına takılıp gitmiş mi diyeyim?
66.20.	Kallang to'la jun bo'lsa, deyinmi?	Kafan kıl dolsun mu diyeyim?
66.21.	Demayin, demayin!	Demeyeyim demeyeyim!
66.22.	Qayniga ilkis gapirib bo'ladimi...	Kayınla birden konuşmak olur mu...
66.23.	Opasi bizda!	Ablası bizde!

67

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
67.1.	Tarlonni mindim, suvini tushirish bilan mashg'ul bo'ldim.	Tarlan'a bindim, suyunu boşaltmak ile meşgul oldum.
67.2.	Ko'pkarilarga minib bordim.	Köpkerilere ona binip gittim.
67.3.	Borsam-da, chopmadim.	Gitsem de koşmadım.
67.4.	Birovlar otida chopdim.	Başkalarının atını koşturdum.

68

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım

68.1.	Vaxshivordagi bir ko'pkarida-shunday bo'ldi.	Vahşivar'daki bir köpkeride de bu şekilde oldu.
68.2.	Mag'ribdagi oppoq tog' Keragatog' bo'ldi.	Mağrib'deki bembeyaz dağın adı Keregedağ idi.
68.3.	Keragatog' Hisor tog'lari davomi.	Keregedağ, Hisar dağlarının davami.
68.4.	Keragatog'ni yaqin deb bo'lmaydi.	Keregedağ'ı yaqin sayılmaz.
68.5.	Purviqorligidan bir qadam bo'lib ko'rinadi.	Purvikarlik'den bir adim kadar görünür.
68.6.	Keragatog'dagi mayda-mayda olachiporlar archa bo'ldi.	Keregedağ'da ufak ufak yol yol alaçamlar vardı.
68.7.	Aslida archalar-da mayda emas.	Aslında alaçamlar da küçük değil.
68.8.	Olisdan mayda ko'rinadi.	Uzaktan küçük görünüyor.
68.9.	Archalar ulkan-ulkan, bo'yi qayrag'ochday keladi.	Alaçamlar ulu ulu, boyları kayragoç ²⁹ gibidir.
68.10.	Beli odam beliday keladi.	Boyu insan boyu gibidir.
68.11.	Qirlar, adirlar qor bo'ldi.	Kırlara, yamaçlara kar yağdı.
68.12.	Amirlar o'ngiridagi Qorbosdi dashtida qora bo'ldi.	Emirler sağındaki Karbastı çölüne de kar yağdı.
68.13.	Etik ko'mar qor bo'ldi.	Çizme batınına kadar kar oldu.
68.14.	Qorda jonivorlar izi bo'ldi.	Karda hayvanların ayak izleri vardı.
68.15.	Izlar tevaragida tovuq patlari sochilib yotdi.	İzlerin çevresine tavuk tüyleri saçılmıştı.
68.16.	Bular tulkilar ishi bo'ldi.	Bunlar tilkilerin işiydi.
68.17.	Besh panjali izlar bo'riniki bo'ldi.	Beş pençeli izler kurda aitti.
68.18.	Osmon yuzi pokiza bo'ldi.	Gökyüzü parlaktı.
68.19.	Boshimizda kun yondi.	Güneş başımıza vurdu.
68.20.	Kun betiga qarab bo'lmadi.	Güneş'e yüzümüzü çeviremedik.
68.21.	Baliq tangasiday-baliq tangasiday qor uchqunlari yilt-yilt etdi, ko'zdan yosh oqizdi.	Sazan balığı gibi kar taneleri parıl parıl parladı, gözlerimizi yaşarttı.
68.22.	Tevarak moyakdayin ravon, supradayin oq bo'ldi.	Çevre yumurta gibi kaya, sofraya gibi beyazdı.
68.23.	Qayer chuqur, qayer o'r, bilib bo'lmadi.	Neresi çukur, neresi uçurum, bilemedim.
68.24.	Ko'nglimga hadik tushdi.	Gönlüme şüphe düştü.
68.25.	Uloqqa oyog'im tortmadi.	Oğlağa ayağım gitmedi.
68.26.	Kelishga-ku keldim, endi chopayin, dedim.	Gelmesine geldim şimdi koşayım dedim.
68.27.	Chopadigan bo'ldim.	Koşacak oldum.
68.28.	Jo'ra boboning otida chopishni azm etdim.	Cöre Dede'nin atını koşturmaya niyetlendim.

²⁹ Kayragoç: a. Dalları dikey, yaprakları küçük ve tok renkli, kalın gövdeli, susuzluğa dayanıklı ağaç türü.

68.29.	—Ko‘zingga qarab chop! — dedi Jo‘ra bobo.	—Gözünün önüne bakarak koş! dedi Cöre Dede.
68.30.	Telpagimni qoshimgacha bostirib, ko‘zimni kundan pana etdim.	Telpeğimi kaşıma indirip gözümü güneşten sakladım.
68.31.	Ichimda kalima qaytardim.	İçimden söz çevirdim.
68.32.	Supraday oppoq dashtda uymalashayotgan qopqora to‘daga qarab yurdim.	Sofra gibi bembeyaz çölde bir yerde toplanmış kapkara tödeye bakarak yürüdüm.
68.33.	Chavandozlar bilan otlar nafasi bug‘lanib-bug‘lanib yoyildi.	Athılar ile atların nefesi buğulanıp buğulanıp yayıldı.
68.34.	Otlar chopishini ko‘rib, otlarga rahmim keldi, kulgimda keldi.	Atların koşuşunu görünce atlara acıyasım da geldi gülesim de geldi.
68.35.	Otlar oyog‘ini qordan zo‘rg‘a oldi.	Atlar ayaklarını kardan zor kurtardı.
68.36.	Tor-tor odim otdi.	Kısa kısa adım attılar.
68.37.	Yo‘rtib yurayotganday bo‘ldi.	Tırıs gidiyormuş gibi oldular.
68.38.	Zabtli-zabtli chopolmadi.	Tez tez koşamadılar.
68.39.	Oyog‘i qorga botib-botib qoldi.	Ayakları kara batıp batıp kaldı.
68.40.	Qor, ot ko‘zini shafaqlatdi, ot ko‘zini oldi.	Kar, atların gözlerini kamaştırdı; gözlerini aldı.

69

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
69.1.	Uloqqa ko‘nglim chopmadi.	Oğlağa gönlüm gitmedi.
69.2.	Chetroqda tomoshago‘y bo‘lib turdim.	Daha kenarda izleyici oldum.
69.3.	Shunda, ajab bir chavandoz ko‘rdim.	O sırada değişik bir atlı gördüm.
69.4.	Qo‘limni qoshim ustiga qo‘yib ko‘rdim.	Elimi kaşımın üzerinde tutarak baktım.
69.5.	Chavandoz ostidagi ot maydagina, yermitti ot bo‘ldi.	Atlının altındaki at küçücük yermiti ³⁰ attı.
69.6.	Sariq junlari buzoqnikiday uzun-uzun bo‘ldi.	Sarı tüyleri buzağıninki gibi uzun uzundu.
69.7.	Uzangisiz shekilli, chavandoz oyog‘i qorga shalvirab-shalvirab turdi.	Görünüşe göre üzengisiz, atlının ayağı karda güçsüz güçsüz duruyor.
69.8.	Kulgim keldi.	Gülesim geldi.

³⁰ “Yermitti at: Sarı donlu, kıllarıbuzağıninki gibi uzun uzun olan küçük at, midilli” (Baydemir, s.160).

69.9.	Bu chavandoz kim bo'ldi ekan, deya yaqinroq borib qaradim.	Bu atlı kim imiş diye daha yakından baktım.
69.10.	Chavandoz betiga qarab, angrayib qoldim.	Atlının yüzüne bakınca şaşırıp kaldım.
69.11.	Kulgim qochib ketdi.	Gülmem geçti.
69.12.	Bu chavandoz... o'sha qatron bo'ldi!	Bu atlı... O Katron' du!
69.13.	Qatron kal bu yoqlarda nima qilib yuribdi?	Kel Katron bu taraflarda ne yapıyordu?
69.14.	To'da naryog'ida turgan Jo'ra bobo oldiga bordim.	Tödenin öbür tarafında duran Cöre Dede'nin önüne gittim.
69.15.	Jo'ra bobodan so'radim.	Cöre Dede'ye sordum.
69.16.	Jo'ra bobo qo'l siltab javob berdi.	Cöre Dede elini sallayarak cevap verdi.
69.17.	—Bir yaxshiga bir yomon har yerda bor. Darrov tanidingmi? — dedi.	—Bir iyi bir kötü her yerde var. Hemen tanıdın mı? dedi.
69.18.	—Kalladosh bo'lgandan keyin taniymiz-da... — dedim.	—Aynı kafa olduktan sonra tanıyorum... dedim.
69.19.	Qabatimdagi birov gapga aralashdi:	Yanımdaki biri lafa karıştı:
69.20.	—Shu, boshqarmaning eski boshlig'imi?	—O, idarenin eski başkanı mı?
69.21.	O'zim ham aytdim-a, bir gap bor deb.	Kendim de söyledim bir iş var diye.
69.22.	—Nima bo'pti?	—Ne oldu?
69.23.	—Kal deganimni ko'nglingizga olmang-u, Ziyodulla chavandoz, bu kalning yuzi qursin!	—Kel dediğime alınmayın, Atlı Ziyadulla, bu kelin yüzü kurusun!
69.24.	Ana, xalqning qarg'ishi urdi!	İşte, halkın bedduası tuttu!
69.25.	—Indamagin kalga — o'zi kelar holga, deydilar.	—Konuşmayın kele, kendi gelir bu hale, derler.
69.26.	—Otangizga rahmat.	—Babanıza rahmet.
69.27.	Ana, ko'chada itday tentirab qoldi.	İşte, sokaktaki köpek gibi başıboş kaldı.
69.28.	—Nima sizlarga-da kelib edimi?	—Ne sizlere de geldi mi?
69.29.	—Eha, siz so'ramang, men aytmayin!	—Hıh, ne siz sorun ne ben anlatayım!
69.30.	Otlarni qiyratib ketdi!	Atları yok edip gitti!
69.31.	Shu to'y xo'jasi oshnasi bo'ladi, buniyam oti qolmadi!	Şu toy ailesi, arkadaşı oldu, böylece atı kalmadı!
69.32.	Bechora o'shanda oti ketidan yig'lab qoldi!	Çaresiz atı öylece arkasından ağlayıp kaldı!

69.33.	Kal endi to'yiga kelib o'tiribdi!	Kel shindi toya gelmiş!
69.34.	Bilmayman, qaysi yuz bilan keldi.	Bilmiyorum hangi yüz ile geldi.
69.35.	O'zi, kallasi bilan yuzining farqi yo'q ekan...	Kendi kafasi ile yüzünün farkı yok imiş...
69.36.	—Unga o'zi otni kim berdi?	—İşte, kim kendi atını verdi?
69.37.	—O'zi so'radi.	—Kendi sordu.
69.38.	O'zi dir-dir qaltiraydi, botinkasini botinkasiga uradi.	Kendi tir tir titriyordu, çizmesini çizmesine vurdu.
69.39.	G'irt mast!	Tamamen sarhoş!
69.40.	Hojiqulboy ham bopladi!	Hacıkulbay da hemen yerine getirdi!
69.41.	Hurmat qilgan bo'lib, bir eshakday otni o'ngladi.	Hürmet göstererek, bir eşek gibi atını düzeltti.
69.42.	Siz kattasiz, yaqinroqdan borib ko'pkarini nazorat qilib turing, dedi.	Siz büyüsunüz, daha yakına gidip köpkeriye göz atın, dedi.
69.43.	Bechora ishonib, ko'pkariga rahbarlik qilgani keldi.	Çaresiz güvenip, köpkeriye rehberlik etti.
69.44.	—Otdan tushsa ham, egardan tushmaydi...	—Attan düşse de eyerden düşmez...
69.45.	Chavandozlar otini zo'r berib niqtadi, sag'risiga qamchi bosdi.	Atlılar atlarına güç kullanıp dürttüler, sağrılarına kamçı bastılar.
69.46.	Hayqiriqlar berib, uloqqa chorladi.	Bağırarak oğlağa çağırdılar.
69.47.	Bakovul to'dani aylanib, haybarakallachi bo'ldi:	Hakem tödeyi dolanıp, tezahürat yaptı:
69.48.	—Ot qo'y!	—At koyun!
69.49.	Ha, ot qo'y!	Evet, at koyun!
69.50.	Qatron kal, hayqirib chorlayotgan chavandozlarni tartibga chaqirib turdi:	Kel Katron, bağırarak çağıran atlıları tertiple di:
69.51.	—Shovqin, o'rtoqlar, shovqin!	—Gürültü ortaklar gürültü!
69.52.	Shovqin kamroq bo'lsin! — dedi.	Gürültünüz daha az olsun! dedi.
69.53.	Bir chavandoz oti uloqqa bora bermadi.	Bir atlının atı oğlağa varamadı.
69.54.	Shunda chavandoz otini qamchi ostiga oldi.	O sırada atlı atını kamçı altına aldı.
69.55.	—He, padar la'nati!	—Eee, babana lanet!
69.56.	Mana, bo'lmasa, mana! — dedi.	İşte, olmasın, işte! dedi.
69.57.	Qatron kal chavandozga ogohlantirish berdi:	Kel Katron atlıyı uyardı:

69.58.	—So‘kinmang, o‘rtoq chavandoz!	—Sövmeyin, atlı yoldaş!
69.59.	Bu yer jamoat joyi! — dedi.	Burası cemaat yeri! dedi.
69.60.	Chavandoz eshitmadi.	Atlı duymadı.
69.61.	Ammo bakovul eshitdi.	Ama hakem işitti.
69.62.	Qatron kalga xo‘mrayib-xo‘mrayib qaradi.	Kel Katron’a kaşlarını çatarak baktı.
69.63.	—Kal o‘zini ovutar — qo‘ltig‘ini sovutar, degani shu-da — deya to‘ng‘illadi.	—Kel kendini avutur; koltuğunu soğutur, dedikleri bu işte diye kendi kendine söylendi.

70

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
70.1.	Birodarlar, ko‘nglimda armon bolaladi!	Biraderler, gönlümde endişe peyda oldu!
70.2.	Tarlon yaxshi bo‘lsa edi, uloqqa solardim...	Tarlan iyi olsa idi oğlağa salardım...
70.3.	Qatron kalga bir ko‘rsatib qo‘yardim...	Kel Katron’a bir kez gösterirdim...
70.4.	Jo‘ra boboning To‘rig‘i gijingladi.	Cöre Dede’nin dorusu canlandı.
70.5.	Jilovni silkib, uloqqa talpindi.	Yularını silkip, oğlağa atıldı.
70.6.	To‘riq uloq ayirgisi keldi!	Dorunun oğlağı ayırası geldi!
70.7.	Bunday vaqtda otni yo‘ldan qayirish insofdan bo‘lmaydi.	Böyle vakitte atı yoldan çevirmek insafa sığmaz.
70.8.	Otni suvga olib borib, quruq qaytarib kelish bo‘ladi.	Atı suya götürüp, kuru döndürmek lazım.
70.9.	Oqibat, ot yomon o‘rganadi.	Sonunda at kötü alışır.
70.10.	Uloqdan, chavandozdan ko‘ngli qoladi.	Oğlaktan, atlıdan gönlü kalır.
70.11.	Jo‘ra boboning To‘rig‘i jilovni tag‘in silkidi.	Cöre Dede dorusunun yularını tekrar silkitti.
70.12.	Shunda, to‘daga soldim.	Böylece tödeye saldim.
70.13.	Uloqni bir saman Burnoch bilan baravar olib chiqdim!	Oğlağı boz bir burnoç ile beraber alıp çıktım!
70.14.	Saman Burnoch abjirroq bo‘ldi, yo‘lini burib soldi.	Boz burnoç kurnaz çıktı, yolunu çevirdi.
70.15.	Uloqqa ushlab bora berdim.	Oğlağı yakalayıp yetiştim.
70.16.	Bir mahal qo‘lim sovuqqa qotib, uloqdan chiqib ketdi.	Bir an elim soğudu, oğlaktan koptu.
70.17.	Shunday bo‘lsa-da, Jo‘ra boboning oti Burnochdan qolmay chopdi.	Böyle olsa da Cöre Dede’nin atı burnoçtan geri kalmadan koştu.
70.18.	Uloq bilan oramiz bir qulochcha bo‘ldi.	Oğlak ile aramızda bir kulaç kadar mesafe oldu.

70.19.	Ketimizdan otlar chopib keldi.	Arkamızdan atlar koʻsturarak geldi.
70.20.	Bunday vaziyatda uloqqa uzalish qaltis boʻladi.	Bu vaziyette oʻglaʻga uzanmak tehlíkeli olur.
70.21.	Boisi, ketimizdan kelayotgan otlar abjirrogʻi oramizga yorib kiradi, uzalgan qoʻlni sindirib yuboradi...	Çünkü, arkamızdan gelen atlar daha hızla aramızdan yarıp girer; uzanan eli koparıp götürür...
70.22.	Shu boisdan uloqqa qoʻl uzatmadim.	Bu sebepten oʻglaʻga el uzatmadım.
70.23.	Joʻra boboning otini burib ketdim.	Cöre Dede'nin atını çevirdim.
70.24.	Men endi qizib boshladim.	Ben şimdi kızmaya başladım.
70.25.	Badanim jimirlab, varaja qildi.	Vücudum titreyerek, sarsıldım.
70.26.	Gʻayratim keldi.	Cesaretlendim.
70.27.	Uloqni bir Buyra ot koʻtardi.	Oʻglaʻğı kıvırcık bir at kaldırdı.
70.28.	Junlari qoʻzichoq junlariday jingala-jingala, koʻzlari olakoʻz-olakoʻz otni koʻrib edingizmi?	Tüyleri küçük kuzu tüyleri gibi kıvrır kıvrır, gözleri büyük büyük atı gördünüz mü?
70.29.	Oʻlmang!	Çok yaşayınız!
70.30.	Buyra ot ana shu!	Kıvırcık at işte bu!
70.31.	Buyra ot olakoʻz boʻladi!	Kıvırcık at büyük gözlü olur!
70.32.	Bu safar Joʻra boboning oti uloqqa jipsroq chopdi.	Bu sefer Cöre Dede'nin atı oʻglaʻga daha yakınlaştı.
70.33.	Uloqdan bir qadamcha keyinda.	Oʻglaktan bir adım kadar arkada.
70.34.	Chil ot sagʻrisi baravar chopdim.	Çil atın sağrısına denk koştum.
70.35.	Bunday vaziyatda uloqqa uzalish oʻta, oʻta qaltis boʻladi!	Bu şekilde oʻglaʻga uzanmak son derece, son derece tehlíkeli olur!
70.36.	Boisi, bordi-yu, uloqni yulib olsam, uloq kelib otimning koʻkragiga, undan keyin tizzalariga zabtli kelib uriladi.	Nedeni; farz edelim ki oʻglaʻğı koparıp alsam, oʻğlak gelip atımın göğsüne, ondan sonra dizlerine kuvvetle vurur.
70.37.	Oqibat, ot qoqilib yiqiladi!	Sonunda at sendeleyerek yıkılır!
70.38.	Bunday uloqni olishning yaxshi yoʻli bor.	Bu nedenle oʻglaʻğı almanın daha güzel bir yolu var.
70.39.	Oʻzib oʻtayotib, ha-ha, oʻzib oʻtayotib, uloqni yulib olib ketish lozim boʻladi.	Geride bırakıp geçerek, evet evet, geride bırakıp geçerek, oʻglaʻğı koparıp almak gerekir.
70.40.	Shunday qilmoqchi boʻldim.	Bu şekilde yapmak istedim.

70.41.	Uloqni uzalib ushlab, Jo'ra boboning otiga qamchi bosdim.	Oğlağı koparıp tutarak, Cöre Dede'nin atına kamçıyı bastım.
70.42.	Ammo Jo'ra boboning oti bizning Tarlodayin olg'a emas, yoniga burib soldi.	Ama Cöre Dede'nin atı bizim Tarlan gibi ileri değil, yan tarafa çevrildi.
70.43.	Uloq mening qo'limga o'tdi.	Oğlak benim elime geçti.
70.44.	Uloqni dast ko'tarib ololmadim.	Oğlağı hemen kaldırıp alamadım.
70.45.	Uloq Jo'ra boboning oti ko'kraklariga, undan o'tib, old oyoqlariga zabtli kelib urildi.	Oğlak Cöre Dede'nin atının göğsüne oradan geçip, ön ayaklarına kuvvetlice vurdu.
70.46.	Jo'ra boboning oti bir munkidi.	Cöre Dede'nin atı sendeledi.
70.47.	Endi munkishida oldiga egildi.	Bu tökezleyişinde öne eğildi.
70.48.	Qo'limda uloq bilan ot boshidan oshdim...	Elimde oğlak ile atın başından aştım...

71

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
71.1.	G'o'ng'ir-g'o'ng'ir ovoz eshitdim.	Donk donk ses işittim.
71.2.	Ko'zimni ochib, osmonrang olamni ko'rdim.	Gözümü açınca gökyüzü rengi âlemi gördüm.
71.3.	Yaxshilab qaradim, ko'rayotganim osmonning o'zi bo'ldi.	İyice baktım, gördüğüm gökyüzünün kendisiydi.
71.4.	Hayron bo'lib, tevaragimga alangladim.	Şaşkınlıkla, çevreme göz attım.
71.5.	Tevaragimda Jo'ra bobo bilan besh-olti uzangi yo'ldoshlarim turibdi.	Etrafımda Cöre Dede ile beş altı üzengi yoldaşım durmuş.
71.6.	Oyog'im tarafda otlar turibdi.	Ayak tarafımda atlar durmuş.
71.7.	Uzangi yo'ldoshlarim jonlandi.	Üzengi arkadaşlarım canlandı:
71.8.	—Ko'zini ochdi, xayriyat-e, — dedi.	—Gözünü açtı, çok iyi, dedi.
71.9.	—O'ziga keldi, betiga yana qor surtinglar.	—Kendine geldi, yüzüne yine kar sürün.
71.10.	—Ziyodulla chavandoz, qalay suyaklar yengilmi?	—Atlı Ziyadulla, nasıl kemikleri mi kırıldı?
71.11.	Shundagina nima gapligini bildim.	O an ne konuşulduğunu anladım.
71.12.	Joyimdan turmoqchi bo'ldim.	Yerimden kalkmak istedim.

71.13.	Uloq ushlagan o'ng qo'lim qimirlamadi.	Oglağı tutan sağ elim kıpırdamadi.
71.14.	Go'yo joni yo'qday bo'ldi.	Sanki canı yok gibiydi.
71.15.	Bor kuchim bilan intildim.	Var gücüm ile çabaladım.
71.16.	O'ng qo'lim zirillab og'ridi.	Sağ elim titreyip ağrıdı.
71.17.	Ko'z oldim xira bo'ldi.	Gözümün önü bulanıklaştı.
71.18.	Oppoq qor qop-qorayib qoldi...	Bembeyaz kar kapkara oldu.
71.19.	—Turaman deyapti, turg'izinglar.	—Kalkarım diyor, kaldırın.
71.20.	O'zimga kelib, ko'zimni ochdim.	Kendime gelip gözümü açtım.
71.21.	Oyoq tarafimdagi otliqlardan birovi qatron kalligini bildim.	Ayak tarafımdaki atlılardan birisini, kel Katron'u tanıdım.
71.22.	Qatron kal betiga sinchiklabroq qaradim.	Kel Katron'un yüzüne daha yakınlaşarak baktım.
71.23.	Kal yuzlarida xushvaqtlik bo'ldi, tabassum bo'ldi.	Kel yüzünde hoşnutluk vardı, tebessüm vardı.
71.24.	Kal— kalga kuldi!	Kel keke güldü!
71.25.	Qatron kal tevaragidagilarga qarab gapirdi:	Kel Katron etrafındakilere bakarak konuştu:
71.26.	—Men bundan ko'p yillar muqaddam aytganman, ko'pkari eskilik sarqiti, salomatlik dushmani, hayot uchun xavfli deb!	—Ben bundan çok yıllar önce söylemiştim; oğlak oyunu eski gelenek, sıhhat düşmanı, yaşam için tehlikeli diye!
71.27.	Mana isboti! — dedi.	İşte ispatı! dedi.
71.28.	Mana shu otini go'shtga bermay, men bilan qonunlashgan!	İşte bu atını et için vermedi, benimle meşrulaşmış!
71.29.	Mana oqibati!	İşte akıbeti!
71.30.	Go'shtga topshirib yuborganida bunday falokat bo'lmas edi!	Et için verip gönderseydi böyle felaket olmaz idi!
71.31.	Ana endi mayib-majruh bo'lib qoladi, tamom!	İşte şimdi yaralı sakat olup kalacak, tamam!
71.32.	—Yaxshi otdan yiqilsa, yomon ta'nachi bo'ladi!	—İyi attan düşse, kötü suçlu olur!
71.33.	Bu gapni Jo'ra bobo aytdi.	Bu lafı Cöre Dede söyledi.
71.34.	Bobo bir o'q bilan ikki quyonni urdi!	Dede bir ok ile iki tavşan vurdu!
71.35.	Men og'zimda qo'lansa bir nima tuydim.	Ben ağzımda kötü kokan bir şey hissettim.
71.36.	Jag'larimni qimirlatdim.	Çenemi kıpırdattım.
71.37.	Bir nima g'ijirladi.	Bir şey gıcırdadı.
71.38.	Tilim uchi tishlarim orasiga kirdi.	Dilimin ucu dişlerimin arasına girdi.

71.39.	Barmog'imni og'zimga solib ko'rdim.	Parmağımı ağzıma götürdüm.
71.40.	Barmog'im qon bo'ldi.	Parmağım kan oldu.
71.41.	Yonimga yashirib, o'ngirimga artdim.	Yanıma dönerek, sağıma tükürdüm.
71.42.	Bildim, og'zimdagi qo'lansa is qon bo'ldi.	Anladım, ağzımdaki kötü kokan is kandı.
71.43.	Lunlarimda g'ijirlab o'ynayotgan tishim bo'ldi.	İç yanağımda gıcırdayıp oynayan dişimdi.
71.44.	Tilim uchi kirib chiqayotgan kavak tishim joyi bo'ldi.	Dilimin ucunun girip çıkan yeri dişimin çukuruydu.
71.45.	Ko'nglimda nimadir bir nima qo'zg'oldi.	Kalbimde nedir bir şey hareket etti.
71.46.	Kuchanib-kuchanib, bor vujudimni tarang etdim.	Gayret ede ede, bütün vücudumu sıktım.
71.47.	O'ng qo'lim zir-zir og'ridi.	Sağ elim zonk zonk ağrıdı.
71.48.	Chap tirsagimga suyanib qo'zg'oldim.	Sol dirseğime dayanarak hareket ettim.
71.49.	Uzangi yo'ldoshlarim qo'ltig'imdan oldi.	Üzengi arkadaşlarım koltuk altımdan tuttu.
71.50.	Bir amallab joyimdan turdim.	Bir şekilde yerimden kalktım.
71.51.	Boshim aylanib-aylanib ketdi.	Başım dönüp dönüp durdu.
71.52.	Ko'z oldim zim-ziyolandi.	Gözlerimin önü simsiyah oldu.
71.53.	Tishimni tishimga qo'yib kuchandim.	Dişlerimi sıkarak gayret ettim.
71.54.	Tosh bo'ldim!	Taş kesildim!
71.55.	Olam yana asliga keldi.	Âlem tekrar aslına döndü.
71.56.	Og'zim limmo-lim qon bo'ldi.	Ağzım tamamen kan oldu.
71.57.	Sag'al xayolladim, og'zimdan otilib ketaman-otilib ketaman, dedi.	Biraz geciktim, ağzımdan fışkıracak, ağzımdan fışkıracak oldu
71.58.	Qaerga tupurishimni bilmadim.	Nereye tüküreceğimi bilemedim.
71.59.	Tevarak oppoq, tupursam, qor qip-qizil bo'ladi.	Etraf bembeyaz, tükürsem, kar kıpkırmızı olur.
71.60.	Keyin, Qatron kal qonni ko'radi...	Sonra, Kel Katron kanı görür...
71.61.	Mening ko'zim Qatron kalda, Qatron kal ko'zi menda bo'ldi!	Benim gözüm Kel Katron'da Kel Katron'un gözü bende!
71.62.	Bo'lmadi, bo'lmadi!	Olmaz, olmaz!
71.63.	Og'zimdagi qonni tishim bilan qo'shib, ichimga yutib yubordim!	Ağzımdaki kanı dişim ile tutup, yutuverdim!
71.64.	Yana bir yutinib, qolgan qonlarni-da yutdim!	Tekrar yutkunup, kalan kanları da yuttum!

72

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
72.1.	Kiprik qoqmay, alp-alp odim otib, Jo'ra boboning oti oldiga bordim.	Kirpiğimi kırpmadan, korkusuzca adım atarak, Cöre Dede'nin atının önüne vardım.
72.2.	Chap qo'lim bilan egar qoshidan olib otlandim.	Sol elim ile eyerin kaşından tutup bindim.
72.3.	Shunda, o'ng qo'lim yomon og'ridi...	O anda sağ elim kötü ağrıdı...
72.4.	Jilovni chap qo'llab ushlab, to'daga yurdim.	Yuları sol elimle tutup, tödeye doğru yürüdüm.
72.5.	O'ng qo'limni qimirlatmadim.	Sağ elimi kıpırdatmadım.
72.6.	Ulog'ini berib qo'ygan chavandoz ko'ngil so'radi.	Oğlağını bırakan atlı hâlimi sordu.
72.7.	—Qalay, chavandoz, biron yeringiz lat yemadimi? — dedi.	—Nasıl, atlı, bir yeriniz zarar görmedi değil mi? dedi.
72.8.	Kulimsirab, sog' qo'limni siltadim.	Gülümseyip, sağ elimi salladım.
72.9.	—Mijjamga-da kelmadi.	—Hiçbir şey olmadı.
72.10.	Ust-boshimga sag'al qor ilashdi, — dedim.	Üstüm başım biraz kar oldu, dedim.
72.11.	Hamon angrayib qarab turgan qatron kal, gaplarimni-da angrayib eshitdi!	Hala şaşırarak bakıp duran Kel Katron, sözlerimi de şaşırarak dinledi!
72.12.	Zirq, zirq!	Zonk zonk!
72.13.	Uh, qo'lim-a, qo'lginam-a!..	Uff, elim, elcağazım!..
72.14.	O'ng qo'limni avaylab, qo'ynimga soldim.	Sağ elimi koruyarak, koynuma götürdüm.
72.15.	Bir oz orom oldim.	Biraz dinlendim.
72.16.	Uloq ko'tarildi.	Oğlak havaya kaldırıldı.
72.17.	To'da ketidan chopdim.	Tödenin ardından koştum.
72.18.	Beixtiyor qo'limni qo'ynimdan oldim.	Gayriihtiyari elimi koynumdan çıkardım.
72.19.	Zirq, zirq!	Zonk, zonk!
72.20.	Uh!..	Uff!..
72.21.	Uloq kimda ketdi, bilmadim.	Oğlak kime gitti, anlamadım.
72.22.	Otlar ketidan shunchaki chopib bordim.	Atların arkasından öylesine koşturdum.
72.23.	Qo'limni yana qo'ynimga soldim.	Elimi tekrar koynuma koydum.
72.24.	Jo'ra boboning otini uloqqa niqtadim.	Cöre Dede'nin atını oğlağa doğru sürdüm.
72.25.	To'riq zor bo'lib turgan ekan shekilli, to'dani yorib kirdi-qo'ydi!	Doru güçlü oluyormuş meğer, tödeyi yarararak girdi!

72.26.	Ich-ichimdan zil ketdim!	İçimi endişe kapladı!
72.27.	Endi uloqni qanday ko'taraman?	Şimdi oğlağı nasıl kaldıracağım?
72.28.	Nima qilishimni bilmay, gangib qoldim, Bovujud, bir Saman yo'limizni yopib oldi.	Ne yapacağımı bilmeden, şaşırıp kaldım; buna karşın bir boz at yolumuzu kesiverdi.
72.29.	Jo'ra boboning oti uloqqa borolmay qoldi.	Cöre Dede'nin atı oğlağa varamadan kaldı.
72.30.	Shundagina ko'nglim tinchidi.	O anda içim rahatladı.
72.31.	Yengil nafas oldim.	Rahat nefes aldım.
72.32.	Samanga qarab, boringga shukur-e, dedim.	Boz ata bakarak varlığına şükür, dedim.
72.33.	Zirq, zirq!..	Zonk, zonk!
72.34.	Boshqa vaqtlari ana shunday qarab tursam, uloq men tarafga kelmaydi.	Başka zaman işte bu şekilde baksam, oğlak benim tarafıma gelmez.
72.35.	Kelib-kelib, uloqli ayni shunday vaqtda menga qarab yursa bo'ladimi!	Gele gele, oğlak aynen bu vakitte bana bakarak yürüse olur mu!
72.36.	Men uloqqa zormidim, dardim uloqmidi...	Ben oğlağa mı üzülecektim, derdim oğlak mıydı...
72.37.	Ana, uloq keldi!	İşte, oğlak geldi!
72.38.	Barcha qarab turibdi.	Herkes bakıp duruyordu.
72.39.	Ayniqsa qatron kal!	Bilhassa Kel Katron!
72.40.	Men tishimni tishimga qo'ydim.	Ben dişlerimi sıktım.
72.41.	Og'riq qo'limni uloqqa uzatdim.	Ağrıyan kolumu oğlağa uzattım.
72.42.	Bor kuchim bilan butidan changallab ushlagan bo'ldim.	Var gücüm ile butundan pençeleyip yakaladım.
72.43.	Aslida, barmoqlarimni uloq junlariga shunchaki tegizib turdim!	Aslında parmaklarımı oğlağın yünlerine öylesine değdirdim.
72.44.	Zirq, zirq!..	Zonk, zonk!
72.45.	Go'yo uloqni olib ketmoqchiday bo'ldim.	Güya oğlağı alıp gitmek istedim.
72.46.	Jo'ra boboning otiga ayqirib qamchi bosdim.	Cöre Dede'nin atını haykırarak kamçılardım.
72.47.	—Ha, jonivor-a! — dedim.	—Evet, hayvan ee! dedim.
72.48.	Jo'ra boboning oti uloqdan keyinda qolib ketdi.	Cöre Dede'nin atı oğlağın arkasında kaldı.
72.49.	Men xo'jako'rsinga bosh irg'adim!	Ben öylesine baş salladım!
72.50.	Qamchili qo'limni alamli siltadim.	Kamçılı elimi kederle salladım.
72.51.	Go'yo, hay, attanga, omad kulib boqmadi, dedim.	Şöyle ki, attan da bahtım gülmedi dedim.

72.52.	Omaddan noligan bo'ldim.	Bahtimdan sızlanacak oldum.
72.53.	Zirq, zirq!..	Zonk zonk!
72.54.	Xayriyat, xayriyat-e, ko'pkari sob bo'ldi!	İyi iyi, köpkeri son buldu!

73

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
73.1.	O'zimizning Tarlonni minib, uyga keldim.	Tarlan'a binerek eve geldim.
73.2.	—Chopib borib, do'xtirni aytib kelinglar! — dedim.	—Koşup gidin, doktoru çağırıp gelin! dedim.
73.3.	Xudoyqul do'xtir bir quticha ko'tarib keldi.	Doktor Hudaykul bir kutucuğu alarak geldi.
73.4.	Og'riq qo'lim yengini silkib tortdi.	Ağrıyan kolumu silkip baktı.
73.5.	Men ingrab yubordim!	Ben tiz çığlık attım!
73.6.	Zirq, zirq!..	Zonk zonk!
73.7.	Yengim hadeganda sug'irila bermadi.	Kolum hemen kopmadı.
73.8.	Shunda, Xudoyqul do'xtirga pichog'imni olib uzatdim.	O sırada Doktor Hudaykul'a bıçağımı uzattım.
73.9.	Do'xtir yengimni pichoq solib ayirdi.	Doktor kolumu bıçakla ayırdı.
73.10.	Tirsagim yo'g'onligi sog'tirsagimdan uchov keldi!	Dirseğimin kalınlığı sağ dirseğimden üç kat fazlaydı!
73.11.	Tirsagim tirsillagan shish bo'ldi!	Dirseğim yarılacak derecede şişti!
73.12.	Xudoyqul do'xtir bosh chayqab-bosh chayqab, meni mashinasiga soldi.	Doktor Hudaykul başını sallaya sallaya beni arabaya bindirdi.
73.13.	«Xazorbog'» sovxozı bemorxonasiga olib bordi.	Hazarbağ sovhozu ³¹ hastanesine alıp götürdü.
73.14.	Do'xtirlar shishgan qo'limni bir apparat ostiga qo'yib ko'rdi.	Doktorlar şişen kolumu bir aparat üzerine koyup baktılar.
73.15.	— Ko'p qo'rqmang, tirsakdan chiqibdi, xolos, — dedi.	—Çok korkmayın, fakat, dirsekten çıkmış dedi.
73.16.	Qo'rqarmidim-qo'rqarmidim!	Korkar mıyım, korkar mıyım!
73.17.	Qo'lim chiqqanini otdan yiqiliboq bilib edim!	Kolumun çıktığını attan düştüğümde anladım!
73.18.	Birodarlar, og'zing qora qon bo'lsa-da, g'anımning oldida tupurma!	Biraderler, ağzınız kara kan olsa da düşmanın önünde tükürmeyin!

³¹ Sovhoz: a. Devlet çiftliği.

74

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
74.1.	Shu yotishimda yigirma kundan ko'p yotdim.	Bu yatışımında yirmi günden fazla yattım.
74.2.	Nihoyat, do'xtirlar gipsni oldi, uyga javob berdi.	Nihayet, doktorlar alçıyı çıkardı, eve gönderdi.
74.3.	Ko'ngil so'rab keluvchilarga qo'limni yalang'ochlab ko'rsatdim.	Halimi sorup gelenlere kolumu açıp gösterdim.
74.4.	Hasan bobo qo'limni aylantirib ko'rdi.	Hasan Dede kolumu çevirip baktı.
74.5.	—Eb-ey, qiyshiq-ku! — dedi Hasan bobo.	—Eee, eğri bu! dedi Hasan Dede.
74.6.	E'tibor berib qaradim, qo'lim chindan-da tirsagimdan qiyshiq bo'ldi.	Dikkat ederek baktım, elim gerçekten de dirseğimden eğriydi.
74.7.	—Qurbon tabibga bor, nima gapligini aytadi, — dedi Hasan bobo.	—Kurban tabibe git, ne olduğunu anlat, dedi Hasan dede.
74.8.	Ertalab Tarlonni mindim.	Sabahleyin Tarlan'a bindim.
74.9.	Qoraxonga yo'l oldim.	Karahan'a doğru yol aldım.

75

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
75.1.	Bir vaqtlari Qoraxonda Xidir degich bo'ldi.	Bir zamanlar Karahan'da Hıdır dedikleri biri vardı.
75.2.	Odamlar uni Xidir mirob, dedi.	İnsanlar ona Mirab Hıdır derdi.
75.3.	O'zi, miroblik qilardi-da!	Kendisi mirablık yapardı!
75.4.	Ana shu Xidir mirob chiqqan suyaklarni joyiga soldi, singan suyaklarni davoladi.	İşte o Mirab Hıdır çıkan kemikleri yerine yerleştirir, kırılan kemikleri iyileştirirdi.
75.5.	Shu odam ketdi!	O adam gitti!
75.6.	Qayoqqa?	Nereye?
75.7.	Qayoqqa bo'lardi, qiyomatga-da!	Nereye olacaktı, ahirete!
75.8.	Shunday odam-da ketdi-ya!	Onun gibi insan da gitti ya!
75.9.	Hech ishongim kelmaydi!	Hiç inanasım gelmiyor!
75.10.	Men, bunday odamlar dunyo turguncha turadi, deb o'yladim.	Ben böyle insanlar dünya var oldukça duracak diye düşünürdüm.
75.11.	Keyin-keyin bilsam, birov-da bu dunyoga ustun bo'lolmas edi...	Sonra sonra anladım, kimse bu dünyadan üstün olamaz idi...
75.12.	Shu odamdan Qurbonnazar degan o'g'il qoldi.	O adamdan Kurbannazar denilen bir oğul kaldı.

75.13.	Qurbonnazar otasining qo'lini olib qoldi.	Kurbannazar babasının mesleğini aldı.
75.14.	Otasi og'ziga tupurgan bo'lsa ajab emas!	Babası ağzına tükürecek olsa şaşırılmaz!
75.15.	O'zi, rais!	Kendisi reis!
75.16.	Lekin men raisman, demaydi!	Lakin ben reisim demez!
75.17.	Kattaga-da bir, kichikka-da bir!	Büyüğü de bir küçüğü de bir!
75.18.	Shu odamning darvozasini qamchi dastasi bilan taq-taq urdim.	Bu adamın kapısına kamçı destesi ile tak tak vurdum.
75.19.	Ichkaridan bir zaifa chiqdi.	İçeriden bir kadın çıktı:
75.20.	—U kishi ishdalar.	—O kişi işteler.
75.21.	Kirib o'tirib turing, hamzamat kelib qoladilar, — dedi zaifa.	Girip oturun, bey gelir dedi kadın.
75.22.	Qurbonnazar mehmonxonasiga salom berib kirdim.	Kurbannazar!ın misafir odasına selam vererek girdim.
75.23.	Zaifa dasturxon yozib ketdi.	Kadın sofra kurup gitti.
75.24.	Choyini o'zim quyib, o'zim ichib o'tirdim.	Çayı kendim koyup kendim içip oturdum.
75.25.	Qurbonnazar ukamiz keldi.	Kurbannazar kardeşimiz geldi.
75.26.	Quchoqlashib ko'rishdim.	Kucaklaşıp görüştüm.
75.27.	Taomlardan keyin dardimni aytdim.	Yemekten sonra derdimi anlattım.
75.28.	Qurbonnazar dasturxon chetini qayirib qo'ydi.	Kurbannazar sofranın kenarını kıvırdı.
75.29.	Oldimga siljib keldi.	Önüme doğru geldi.
75.30.	—Qani, yeching qani, — dedi.	—Hadi, açın hadi dedi.
75.31.	Qo'limni yalang'ochlab tutdim.	Kolumu açıp tuttum.
75.32.	Qurbonnazar qo'limni aylantirib ko'rdi, uyoq-buyog'ini ko'rdi.	Kurbannazar kolumu çevirip baktı, o yanına bu yanına baktı.
75.33.	Yelkamdan barmoqlarim uchigacha siladi.	Omuzumdan parmaklarımın uçlarına kadar ovaladı.
75.34.	Bo'g'inlarim qo'shilish yerida sabr gildi.	Eklemlerimin birleştiği yerde sabır çekti.
75.35.	Ayniqsa, tirsagimda ko'p sabr gildi.	Özellikle dirseğimde de çok sabır çekti.
75.36.	Ko'zlarini yumib turdi.	Gözlerini yumdu.
75.37.	Xayolimda, Qurbonnazar tirsagimdan bir nimalarni eshitdi.	Fikrimce Kurbannazar dirseğimde bir şeyler duyumsadı.
75.38.	O'zicha bosh irg'adi.	Kendince baş salladı.
75.39.	Yana eshitdi.	Tekrar hissetti.
75.40.	Ko'zlarini yumib eshitdi.	Gözlerini yumup hissetti.
75.41.	Hayron bo'lib qoldim.	Şaşırp kaldım.

75.42.	Avvalambor, tirsagim nag‘ma chalayotgan radio emas, televizorda emas!	Öncelikle dirseğim şarkı çalan radyo değil, televizyon da değil!
75.43.	Bor-yo‘g‘i et bilan suyak!	Var yok et ile kemik!
75.44.	Yana aytsam, eshitgan odam qulog‘i bilan eshitadida!	Tekrar anlatsam, işiten adam kulağı ile işitir ya!
75.45.	Nima, qo‘li bilan eshitadimi?	Ne, eli ile mi işitecek?
75.46.	Lekin bu gaplarni Qurbonnazarga aytmadim.	Lakin bu sözlerimi Kurbanazar’a söylemedim.
75.47.	Ichimda aytdim.	İçimden söyledim.
75.48.	Qani, nima deyar ekan, deb sabr qildim.	Hadi, ne diyecek imiş, diyerek sabırla bekledim.
75.49.	—Bekor ovora bo‘libsiz-da.	—Boş gezen avare olmuşsunuz.
75.50.	Sag‘al lat yegan ekan, yaxshi bo‘p ketibdi.	Biraz hasar yemiş, iyi olacak.
75.51.	Do‘xtirlarning gipsi tuzatibdi, — dedi Qurbonnazar.	Doktorların alçısı düzeltmiş, dedi Kurbanazar.
75.52.	—Men sizga aytsam, kelmas edim, Hasan bobo qo‘ymadi, bor-chi bor, deb.	—Ben size söyleyeyim, gelmeyecek idim; Hasan Dede bırakmadı, git de git, diye.
75.53.	—Ha, mayli, kelganingiz yaxshi bo‘pti.	—Evet, tamam, gelmeniz iyi oldu.
75.54.	Shu bahona bir mehmon bo‘p ketasiz.	Bu bahaneyle misafir olursunuz.
75.55.	Qani, yoting, bir muolaja qilib qo‘yayin.	Hadi, yatın, bir muayene edeyim.
75.56.	Yana qaytib lat yemaydigan bo‘ladi.	Tekrar döndürüp hasar vermeyelim.
75.57.	Men ko‘rpachaga cho‘zildim, yostiqa bosh qo‘ydim.	Ben döşeğe uzandım, yastığa başımı koydum.
75.58.	Qurbonnazarga qo‘limni berib, shipga qarab yotdim.	Kurbanazar’a kolumu verip tavana bakarak yattım.
75.59.	Qurbonnazar barmoqlarim uchidan boshlab uqaladi.	Kurbanazar parmaklarımın ucundan başlayarak ovaladı.
75.60.	—Ko‘zingizni yuming, yaxshi bo‘ladi, — dedi Qurbonnazar.	—Gözünüzü yumun, iyi olur dedi Kurbanazar.
75.61.	—Ha, ana shunday!	—Evet, işte böyle!
75.62.	Endi, pinakka keting!	Şimdi uyuklayın!
75.63.	Go‘yo, uxlayotgan bo‘ling.	Sanki, uyuyacakmış gibi olun.
75.64.	Qo‘lingiz pishiq suyakli ekan.	Kolunuz olgun kemikli imiş.
75.65.	Ilgarilariyam otdan yiqilib, lat yeganmisiz?	Daha önce attan düşüp hasar mı aldınız?
75.66.	—Yo‘q, — dedim.	—Hayır, dedim.
75.67.	—Nimaga kelib-kelib, endi shunday bo‘ldi?	—Neden gelip gelip, şimdi böyle oldu?
75.68.	—Ot o‘zirniki emas edi.	—At kendimin değil idi.

75.69.	Jo‘ra boboning oti menga tushunmadi, men otga tushunmadim.	Cöre Dede’nin atı beni anlamadı, ben de atı anlamadım.
75.70.	Oqibati mana shunday bo‘ldi.	Sonunda işte böyle oldu.
75.71.	—Ha-a, o‘zingizning otingiz qayerda edi?	—Evet e, kendi atınız nerede idi?
75.72.	—Bizning Tarlonga suv tushib edi.	—Bizim Tarlan’a su düşmüş idi.
75.73.	—Otga suv tushishini-ku, bilaman.	—Ata su düşmesini biliyorum.
75.74.	Ot oyog‘iga yem tushdi, degani nima degani?	Atın ayağına yem indi, dedikleri ne demek?
75.75.	—Ot oyog‘iga yem tushsa, oyog‘i qotib qoladi.	—Atın ayağına yem inerse bacakları sertleşir.
75.76.	Paylari dirillab-dirillab uchadi.	Kasları tir tir titrer.
75.77.	—Ha-a, har ikkovidayam ko‘pkariga chopib bo‘lmaydi-ya?	—Evet, her ikisinde de köpkeride koşamaz değil mi?
75.78.	—Esa-chi.	—Elbette.
75.79.	Qora ot yaxshi bo‘ladimi, yomon bo‘ladimi?	Kara at iyi mi olur kötü mü olur?
75.80.	—Yomon bo‘ladi.	—Kötü olur.
75.81.	Qora ot o‘jar, serjahl bo‘ladi.	Kara at inatçı, asabi olur.
75.82.	- Ha-a.	—Evet, eee.
75.83.	Seton-Tompson ham shunday yozgan.	Seton Tompson da bu şekilde yazmış.
75.84.	Demak, chin ekan-da.	Demek doğru imiş.
75.85.	—U chavandoz qayerdan?	—O atlı nereden?
75.86.	—U chavandoz emas, kanadalik yozuvchi.	—O atlı değil, Kanadalı yazar.
75.87.	O‘zining «Yovvoyi yo‘rg‘a» degan kitobida shunday yozgan.	Kendisinin “Yabani Rahvan At” adlı kitabında bu şekilde yazıyor.
75.88.	—Kim bo‘lsa-da, otni bilar ekan.	—Kimmişse, atı biliyor imiş.
75.89.	—Ot xomlab qoldi, deydi, u nima degani?	—At hamlayıp kaldı, diyordu o ne demek?
75.90.	—Unda, ot moy tashlaydi.	—O da at yağ taşıyor demek.
75.91.	Keyin, ko‘pkariga yaramay qoladi.	Sonra, köpkeride yaramaz.
75.92.	Boqilgan otni bilib-bilmay chopib qo‘ysangiz, ot ichida moy to‘lib qoladi.	Bakılan atı bilip bilmeden koşturursanız atın içi yağ dolar.
75.93.	Bunday otni-da bir yilgacha ko‘pkarida chopib bo‘lmaydi.	Böyle atı da bir yıl boyunca köpkeride koşturmak olmaz.
75.94.	—Ha-a, Ot odamni bosmaydi, nimaga shunday?	—Evet, ee, at insana basmaz, ne demek o hâlde?

75.95.	—Boisi, ot odamzotni ulug‘laydi.	—Şöyle ki at insanoğlunu yüceltir.
75.96.	Odamzotga vafo qiladi.	İnsanoğluna vefalıdır.
75.97.	Hayvonlar ichida ot bilan it shunday.	Hayvanlar içinde at ile köpek böyledir.
75.98.	Pishakni-da shunday deyishadi.	Kediye de öyle derler.
75.99.	Men bu gapga qo‘shilmayman.	Ben bu söze katılmıyorum.
75.100.	Pishak suyuqoyoq ayolday gap.	Kedi ahlakı bozuk kadın gibidir.
75.101.	Kim qornini to‘yg‘azsa bo‘ldi, pish-pish deya boshini silasa bo‘ldi, ketidan ergashib ketaberadi.	Kim karnını doyursa, piş piş diye başını okşasa, arkasından takip ederek gider.
75.102.	Eshik egasini tanimaydi, pishak bekasini tanimaydi.	Kapı sahibini tanımaz, kedi hanımını tanımaz.
75.103.	Keyin ot joyida taqqa to‘xtay oladi.	Sonra at yerinde kalakalır.
75.104.	Eng yaxshi mashina qaysi mashina?	En güzel araba hangi araba?
75.105.	O‘lmang!	Çok yaşayınız!
75.106.	Ot tormozi, ana shu «Chayka» tormozidan-da yaxshi ishlaydi.	Atın freni işte şu “Çayke” freninden de güzel çalışır.
75.107.	Oldida odam borligini ko‘rdimi, bo‘ldi, taqqa to‘xtaydi.	Önünde insan olduğunu gördü mü, hemen durur.
75.108.	Bordi-yu, dovdirab qolsa, odam ustidan oshib o‘tadi.	Farz edelim ki tökezleyecek olsa insanın üstünden aşıp geçer.
75.109.	—Ha-a.	—Evet, ee.
75.110.	Aytishlaricha, ayol boqqan ot yaxshi bo‘lar emish.	Anlattıklarına göre kadının baktığı at iyi olur imiş.
75.111.	Shu chinmi?	Bu doğru mu?
75.112.	—Esa-chi.	—Elbette.
75.113.	Boisi, ot sag‘ali kam odamday bo‘ladi.	Nedeni, atın biraz kötü adam gibi olması.
75.114.	Qonida pichagina devning qoni bor, xolos.	Kanında birazcık devin kanı var, bu kadar.
75.115.	Otga yem bergani borsak, u hamisha bizga suykanadi, erkalik qilgisi keladi.	Ata yem vermeye gitsek, o her zaman bize sırnaşır; şımarıklık yapası gelir.
75.116.	Bizni iskaydi, dumi bilan yelkamizga uradi.	Bizi koklar, kuyruğu ile omuzumuza vurur.
75.117.	Shunda biz uni tek o‘tir-e, sabil qolgur, deb qamchilaymiz.	O anda biz onu sakın ol otur, melun kal, diyerek kamçılarız.
75.118.	Bu qilig‘imiz otga malol keladi.	Bu halimiz ata sıkıntı verir.

75.119.	Ayol bizga nozlanib suykalsa, shunda uni jerkib tashlasak, ayolga qanday malol keladi?	Kadınlar bize sırnaşıp naz yapsalar, aynı şekilde onu horlasak, kadına nasıl sıkıntı verir?
75.120.	Ot ham shunday-da!	At da böyle işte!
75.121.	Ot ko'ngli ayol ko'ngliday nozik bo'ladi.	Atın kalbi kadın kalbi gibi nazik olur.
75.122.	Ayollar bo'lsa, otni urmaydi, otning erkasini ko'taradi.	Kadınlar ise ata vurmazlar, atın nazıyla uğraşırlar.
75.123.	Ayolning muloyim tabiati otga xush kelib qoladi.	Kadının mülayim tabiatı ata hoş gelir.
75.124.	Ayol boqqan otning yaxshi bo'lishiga yana bir sabab, ayol hamisha uyda bo'ladi.	Kadının baktığı atın iyi olmasının yine bir nedeni, kadının daima evde olmasıdır.
75.125.	Ayol ichkari kiradi, tashqari chiqadi.	Kadın içeri girer, dışarı çıkar.
75.126.	Otning ko'zi ertadan kechgacha ayolga tushib turadi.	Atın gözü sabahtan akşama kadar kadını görür.
75.127.	Ayol ot kishnaganda darrov yemini beradi, suvini beradi.	Kadın, at kişnediğinde derhal yemini verir, suyunu verir.
75.128.	Biz erkaklarning bo'lsa, uyda borligimizdan, uyda yo'qligimiz ko'p bo'ladi.	Biz erkeklerin ise evde varlığından çok yokluğu olur.
75.129.	A-a-ay, o'ldim-e!...	Ayyy ayy, öldüm!
75.130.	Tirsagimda bir nima qirs etdi.	Dirseğimde bir şey gırc etti.
75.131.	Vujudim qizidi, peshonamdan ter chiqdi.	Vücudum ateşlendi, alnımdan ter çıktı.
75.132.	Qurbonnazarga qaradim.	Kurbannazar'a baktım.
75.133.	Qurbonnazar kulimsib turibdi.	Kurbannazar gülümseyip duruyordu.
75.134.	—Ana endi qo'lingiz yaxshi bo'ldi, — dedi Qurbonnazar.	—İşte şimdi kolun iyi oldu, dedi Kurbannazar.
75.135.	Ana shundagina Qurbonnazar meni jo'rttaga gapga solib, meni gap bilan alahsitganini bildim.	İşte o an Kurbannazar'ın beni kasıtlı olarak söze tutup, beni laf ile oyaladığını anladım.
75.136.	Meni, aldab-avraganini bildim...	Beni kandırıp oyaladığını anladım.
75.137.	Xiyla yotdim.	Epeyce yattım.
75.138.	Og'riq tindi.	Ağrım dindi.
75.139.	Shundan keyin joyimdan turdim.	Ondan sonra yerimden kalktım.
75.140.	Qurbonnazar qo'limni ipga solib, bo'ynimga osib qo'ydi.	Kurbannazar kolumu ipe geçirip boynuma astı.
75.141.	Dori-da ichirmadi, igna-da suqmadi, rasmga-da turishmadi.	İlaç da içirmedi, iğne de yapmadı; kayıt da yapmadı.

75.142.	—Vrachlar qo'lingiz chiqqanini ko'rib-bilib gipsga solgan, — dedi.	—Doktorlar kolunuzun çıktığını göre bile alçıya almışlar, dedi.
75.143.	—Vrachlar hamisha shunday qiladi.	—Doktorlar her zaman böyle yapıyorlar.
75.144.	Kitoblarida shunday yozilgan-da.	Kitaplarda bu şekilde yazılmış ya.
75.145.	Agar kelmaganingizda qo'lingiz hadeb qo'zg'ala berib-qo'zg'ala berib, o'ynama bo'lib qolardi.	Eğer gelmeseydiniz kolunuz tekrar sallana sallana oynayıp kalırdı.
75.146.	Endi butunlay bitib, asliday bo'ladi.	şimdi bütünleşip aslı gibi oldu.
75.147.	Oz-ozdan mo'miyo tanovul qilib turing, suyakka madad bo'ladi...	Kendinize sağlıklı bakın, yiyip için, kemiğe ilaç olur...
75.148.	Oqshom qo'nguncha gurunglashib o'tirdim.	Akşam oluncaya kadar sohbet edip oturdum.
75.149.	Keyin, otlanib qaytdim.	Sonra ata binip döndüm.
75.150.	Qaytayotganimda Qurbonnazar bot-bot tayinlandi:	Gideceğim zaman Kurbannazar sıkı sıkı tembihledi:
75.151.	—Tag'in, qo'lingizni solganimni birovga aytib yurmang.	—Sakın, kolunuzu tedavi ettiğimi kimseye söylemeyin.
75.152.	Yaxshi bor, yomon bor... — dedi.	İyi var, kötü var, dedi.
75.153.	Uyga borgunimcha o'ylab bordim.	Eve vardığımda düşündüm.
75.154.	Ay, do'xtirlar-e, nimaga qo'lim chiqqanini ko'ra-bila turib gipsga solding?	Ey doktorlar e, niye kolumun çıktığını göre bile alçıya aldınız?
75.155.	Ko'ra-bila turib qotirib tashlading?	Bile bile sertleştirdiniz?
75.156.	Bilasan, chiqqan suyak joyiga tushmasa, hadeb qo'zg'ala beradi!	Bilirsin ki çıkan kemik yerine oturmazsa sürekli oynar!
75.157.	Odamni yarimjon qilib qo'yadi!	İnsanı yarım can edip koyuyorlar!
75.158.	Umr bo'yi qiynadi!	Ömür boyu sıkıntı verir!
75.159.	Bilmasang, Qurbonnazardan so'rab bil!	Bilmiyorsan, Kurbannazar'dan sorup bil!
75.160.	Yo Qurbonnazar tabibga bor, de!	Veya Kurbannazar tabibe git, de!
75.161.	Chopib kela beraman!	Koşup geleyim!
75.162.	Bovujud, Qurbonnazarlar bor...	Buna karşın, Kurbannazarlar var...
75.163.	Hali-hali Qurbonnazar bor, keyin-keyin nima qilamiz?	şimdi Kurbannazar var, sonra sonra ne yaparız?

76

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
76.1.	Birodarlar, uchastka militsionerimiz odam bo'lib qoldi!	Biraderler, karakol polisi insan oldu!
76.2.	Ha, odam bo'lib muomala qildi, odam bo'lib gapirdi.	Evet, insan gibi muamele etti, insan gibi konuştu.
76.3.	—Qanday, jiyanlar katta bo'layaptimi, suyaklar yengilmi, aka?... — dedi.	—Nasıl, yeğenler büyüdü mü, akrabalar iyi mi?
76.4.	—Shukur, shukur, — dedim.	—Şükür şükür, dedim.
76.5.	—Ikki marta kelib ketdim...	—İki kez gelip gittim.
76.6.	—Ayolimiz aytdi, yo'qladi, dedi.	—Hanımım söyledi, uğradı, dedi.
76.7.	—Chavandozchilikda shunday-shunday bo'ladi-da, aka.	—Oğlakçılıkta böyle olur, kardeşim.
76.8.	Odamlar samolyotdan tushib ketayapti.	İnsanlar uçaktan düşüyorlar.
76.9.	Siz yiqilsangiz, otdan yiqilibsiz-da.	Siz düşseniz de attan düşüyorsunuz.
76.10.	—Shunday, shunday...	—Öyle öyle...
76.11.	—Qalay, endi tuzuk bo'p ketdingizmi, aka?	—Nasıl, şimdi iyi misiniz, kardeşim?
76.12.	—Shukur, shukur?	—Şükür şükür.
76.13.	—Unda, rayondan bir xabar oling, aka.	—Öyleyse ilçeden bir haber alın kardeşim.
76.14.	Kapitan ko'p so'radi, aka.	Başkomiser çok soruyor, kardeşim.
76.15.	—Maylingiz, inim, maylingiz.	—Tamam kardeşim tamam.
76.16.	Endi, bir dushman ko'zi qilayin, dedim.	Şimdi durumu öğrenip geleyim, dedim.
76.17.	Qo'limdan ipni olib tashladim.	Kolumdan ipi alıp attım.
76.18.	Qo'limni qo'ynimga solib oldim.	Elimi koynuma götürdüm.
76.19.	Otlanib, rayon bordim.	Atlanıp ilçeye gittim.
76.20.	Kapitan katta eshigidan ichkariladim.	Başkomiser kapısından içeri girdim.
76.21.	Ichkarida o'sha beqasam choponlik odamni ko'rdim.	İçeride o ipek kaftanlı adamı gördüm.
76.22.	Bechora, yuzlari yarasi hali-da bitmabdi, bechora...	Biçare, yüzünün yarası hala geçmemiş, zavallı...
76.23.	Beqasam choponlik meni tanimadi.	İpek kaftanlı beni tanımadı.
76.24.	Kapitan katta tanitdirdi.	Başkomiser tanıttı.
76.25.	Shunda, beqasam choponlik meni bot-bot bag'riga bosdi.	O anda ipek kaftanlı beni hemen bağrına bastı.
76.26.	Kipriklari nam bo'ldi...	Kirpikleri nemlendi...

76.27.	Biqinma-biqin o'tirib dardlashdim.	Karşı karşıya oturup dertleştim.
76.28.	Zot-boborakotini, mazgilini so'radim.	Soyunu sopunu, nereli olduğunu sordum.
76.29.	Beqasam chopon-lik «Navoiy» kolxozidan bo'ldi, oti Rahmon bo'ldi.	İpek kaftanlı “Nevâi” kolhozundan, adı Rahman.
76.30.	Rahmon boyning ko'ngli buzildi.	Rahman Efendi'nin boynu büküldü.
76.31.	Ovozi qaltirab chiqdi:	Sesi titreyerek çıktı:
76.32.	—O'la-o'lgunimcha sizga qulluq qilib o'taman, mana ko'rasiz, — dedi.	—Ölünceye kadar size kulluk edeceğim, işte göreceksiniz, dedi.
76.33.	-Unday demang-e, nima karomat ko'rsatdimkin, menga qulluq qilasiz, — dedim.	—Öyle demeyin, ne keramet gösterdim ki, bana kulluk edeceksiniz dedim.
76.34.	Kapitan katta ishlarini aytib bordi.	Başkomiser işlerini söyleyiverdi.
76.35.	Ishlar deyarli hal bo'libdi.	İşler neredeyse halloldu.
76.36.	Bezorilarni ushlab, Rahmonboyga yuzma-yuz qilibdi.	Zorbaları yakalayıp, Rahman Efendi ile yüzleştirdi.
76.37.	Rahmonboy shular edi, debdi.	Rahman Efendi, bunlar idi, dedi.
76.38.	Lekin bezorilar tonibdi, aybini bo'yniga olmabdi.	Lakin serseriler inkâr etti, suçlarını üstlenmediler.
76.39.	Gap menda qolibdi.	Söz bana kaldı.
76.40.	—Hozir olib keladi, — dedi kapitan katta.	—Şimdi alıp gelir, dedi başkomiser.
76.41.	Aytganiday, bir millitsioner bo'zbolalarni haydab keldi.	Söylediği gibi bir polis delikanlıları sürüp getirdi.
76.42.	Birovi o'tirmoqchi bo'ldi.	Birisi oturmak istedi.
76.43.	Kapitan katta:	Başkomiser:
76.44.	—Tur, tur deyman! — deb baqirib berdi.	—Kalk, kalk diyorum! diye bağırdı.
76.45.	Bo'zbola qo'llarini qovushtirib qotib qoldi.	Delikanlı ellerini kavuşturarak durup bekledi.
76.46.	—Manavi odamni taniysizmi?! — dedi kapitan katta.	—İşte bu adamı tanıyor musunuz? dedi başkomiser.
76.47.	Bo'zbolalar men tarafga sigir qarash qildi.	Delikanlılar benim tarafıma inek gibi baktılar.
76.48.	—Tanimaymiz, — dedi.	—Tanımıyoruz, dediler.
76.49.	Kapitan katta menga yuzlandi.	Başkomiser bana döndü.
76.50.	—Shularmi? — dedi.	—Bunlar mı? dedi.
76.51.	—Shular, ha, shular, — dedim.	—Bunlar, evet, bunlar, dedim.
76.52.	—Olib keting bularni! — dedi kapitan katta.	—Alıp gidin bunları! dedi başkomiser.

76.53.	Militsioner bo'zbolalarni haydab ketdi.	Polis delikanlıları sürükledi.
76.54.	Kapitan katta menga javob berib yubordi.	Başkomiser bana cevap vererek yürüdü.
76.55.	—Xo'sh, sizga katta rahmat, aka.	—Peki, size çok teşekkür ederiz, kardeşim.
76.56.	Tergov tugagach, deloni sudga oshiramiz.	Soruşturma tamamlanincaya kadar, dosyayı mahkemeye aktaracağız.
76.57.	Sud kuni bordi-yu chaqirsalar, bir kelib keting.	Duruşma günü çağırırsalar, bir gelip gidin.
76.58.	—Men sizga aytsam, kapitan katta, shuncha kun mazam bo'lmadi.	—Ben size söyleyeyim, başkomiser, bu kadar gün tadım olmadı.
76.59.	Sherigim mening navbatimda-da qo'y boqdi.	Ortağım benim nöbetimde koyun baktı.
76.60.	Odamning yuzi chidamayapti...	İnsanın yüzü tutmuyor...
76.61.	—Xo'sh, tushunaman, aka, tushunaman.	—Peki, anlıyorum, kardeşim, anlıyorum.
76.62.	Siz sudda bo'lmasangiz ham bo'ladi.	Siz duruşmada olmasanız da olur.
76.63.	Lekin anavi tirriqlar ko'p ishlarni bo'yniga olmasligi mumkin.	Lakin işte bu dolandırıcıların çoğu işlerini üzerlerine almamaları mümkün.
76.64.	Ish yana lanj bo'ladi.	İş yine duraksayacak.
76.65.	Siz sudda savol tug'ilganda ha yo yo'q, deb tursangiz bo'ldi.	Siz duruşmada soru sorulduğunda evet veya hayır, diyeceksiniz.
76.66.	Sizdan boshqa jonli guvoh yo'q.	Sizden başka canlı tanık yok.
76.67.	Mana shu birodaringiz uchun yana bir kelasiz, endi.	İşte şu dostunuz için tekrar bir gelin.
76.68.	Birodarlar, kapitan katta jon joyimdan ushladi!	Dostlar, başkomiser can evimden yakaladı!
76.69.	Bilibmi, bilmaymi, ishqilib, birodaringiz uchun, dedi!	Bilerek mi bilmeyerek mi, her neyse dostumuz için, dedi!
76.70.	Shu gap ko'nglimni oldi!	Bu söz gönlümü aldı!
76.71.	Rahmonboy birodarimizni deb, yo'q demadim.	Rahman Efendi dostuz deyince hayır demedim.
76.72.	Rahmonboy birodarimiz meni uyiga yetakladi.	Rahman Efendi dostumuz beni evine götürmek istedi.
76.73.	—Mazam yo'qroq, boshqa vaqt borarman, birodar, — dedim.	—Tadım yok, başka zaman gelirim dostum dedim.
76.74.	—Unda, biror kun o'zim uyingizga boraman, to'n yopishib og'a-ini bo'lamiz, — dedi.	—O zaman bir gün kendim evinize gelirim; yapışık ikiz ağabey- kardeş oluruz, dedi.
76.75.	—Shunday-da og'a-ini, birodarmiz, — dedim.	—Öyleyse ağabey, kardeş, dostuz dedim.

77

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
77.1	Militsiya mashinasi eshigimizga kelganini el bildi.	Polis arabasının kapımıza geldiğini herkes gördü.
77.2	Birodarlar, elning qulogʻi ellikta!	Biraderler, elin kulağı elli tane!
77.3	El ajablendi, el hadiksiradi...	El şaşırıp kaldı, el endişelendi...
77.4	Duv-duv gap boʻldi...	Dedikodular başladı...
77.5	Birodarlar, yomon gap, raketadan oldin yuradi, yaxshi gap, toshbaqadan keyin yuradi!	Biraderler, kötü laf, mermiden önce gider; güzel söz kaplumbağadan sonra gider!
77.6	Xufton vaqti-xufton vaqti uzangi yoʻldoshlarim bilan hamsoyamiz Rixsiyev koʻngil soʻrab keldi.	Yatsı namazı vakti üzengi yoldaşlarım ile komşumuz Rıhsiyev hatır sormaya geldi.
77.7	Ayolimiz dasturxon yozdi.	Hanımım sofra kurdu.
77.8	Boʻlgʻusi bojamiz Odina chavandoz ayolimizdan nam tortib, yerga qarab oʻtirdi.	Müstakbel bacanağımız Atlı Adine, hanımımından utanıp yere bakarak oturdu.
77.9	Uzangi yoʻldoshlarim gapni nimadan boshlashini bilmadi.	Üzengi yoldaşlarım söze nereden başlayacaklarını bilemediler.
77.10	Istihola qildi.	Çekindiler.
77.11	Shunda, Rixsiyev gapni indallosidan boshladi:	O sırada, Rıhsiyev doğrudan söze başladı:
77.12	—Sizni militsiya mashinasi uyingizdan olib ketibdimi, oʻrtoq Qurbonov? — dedi.	—Sizi polis arabası evinizden alıp götürdü mü, yoldaş Kurbanov? dedi.
77.13	—Bekor gap-e! — dedim.	—Boş laf ee! dedim.
77.14	—Ana, hamma shunday deyapti-yu?	—İşte, herkes öyle söylüyor da?
77.15	—Olib ketgan yoʻq, aytib ketdi.	—Alıp giden yok, söyleyip gitti.
77.16	Men avtobusda bordim, — dedim.	Ben otobüsle gittim, dedim.
77.17	Farosat etsam, el ogʻzida koʻp gap boʻlibman.	Feraset etsem, el ağzında çok laf olurum.
77.18	Elga bir gap tegmasin.	Ele bir söz gitmesin.
77.19	Chibinday gapni tuyaday qilib gapiradi.	Pire kadar lafı deve yapıp konuşurlar.
77.20	El ogʻziga elak tutib boʻlmaydi.	Elin ağzına elek tutulmaz.
77.21	Endi bor gapni aytayin...	Şimdi aramızda geçen konuşmayı anlatayım...
77.22	Aytib-aytib berdim.	Anlatıverdim.
77.23	Bir gapni-da qoldirmadim!	Bir cümleyi de eksiltmedim!
77.24	Uzangi yoʻldoshlarim dildoʻz soʻzlar aytdi, dildoʻz gaplar aytdi.	Üzengi yoldaşlarım gönülden sözler söyledi, gönülden konuşmalar yaptılar.

77.25.	—Xo‘p juvonmardlik bo‘ptida! — dedi.	—İyi civanmertlik yapmış ya! dediler.
77.26.	Rixsiyev bolishdan tirsagini oldi.	Rıhsiyev minderden dirseğini kaldırdı.
77.27.	Chavandozlarga sigir qarash qildi.	Athlara sığır gibi baktı.
77.28.	—Katalizatorlar! — dedi.	—Katalizatörler! dedi.
77.29.	—Bu, sargardonlik-ku, sargardonlik!	—Bu serserilik serserilik!
77.30.	—Sargardonligi bo‘ptimi, shu bahona Tarlon ikkovimiz shaharni sayil qilib kelayapmiz, — dedim.	—Serseriliği tamam mı, bu bahane ile Tarlan ile ikimiz şehri bayram yeri yapıp geliriz dedim.
77.31.	—Aha, u falsafangizni boshqalarga o‘qing, o‘rtoq Qurbonov.	—Ehh, o felsefenizi başkalarına anlatın, yoldaş Kurbanov.
77.32.	Sayil emish!	Bayram imiş!
77.33.	Bunday ishlar turgan-bitgani g‘alva, sargardonlik!	Bu gibi işlerin duracağı biteceği yok kavga, serserilik!
77.34.	—Sayil-da—sayil, sargardonlik-da — sayil.	—Bayram da bayram, serserilik de bayram.
77.35.	—Siz endi ko‘rayotgandirsiz-da?	—Siz şimdi görmüşsünüzdür de?
77.36.	Aha, men shaharda yashayotganimda bunday ishlarning bir nechtasiga duch kelganman.	Eee, ben şehirde yaşadığımda böyle işlerin birkaç tanesine denk gelmiştim.
77.37.	Sizdan yaxshi bilaman, oqibati nima bo‘lishini!	Sizden iyi bilirim, akıbetin ne olacağını!
77.38.	Bir dam olishda bizni paxtaga olib bordi.	Bir nefes alısta bizi pamuğa alıp vardı.
77.39.	O‘zingiz bilasiz, bir kunlikka borgan hasharchilar paxta termaydi.	Kendiniz de bilirsiniz, bir günlüğüne giden yardımcılar pamuk toplayamaz.
77.40.	Ichib, kayf-safo qilib qaytib keladi.	İçip, keyif sefa yapıp dönüp gelirler.
77.41.	Men ham tagimga qo‘yish uchun ikki kilocha paxta terib, etagimdagi paxtaga yonboshladim, mudrab yotdim.	Ben de altıma koymak için iki kilo kadar pamuk toplayıp, eteğimdeki pamuğa ekledim; şekerleme yaptım.
77.42.	Shunday pastimdan bir daryo loyqa suv oqayapti.	O sırada altımdan bir deryadan çamurlu su akıyordu.
77.43.	Shunda, daryo bo‘yida ikki-uchta qora ko‘rindi.	Öyle ki, derya boyunda iki üç tane siyahlık göründü.
77.44.	Ko‘zimni kattaroq ochib qaradim.	Gözümü daha büyük açarak baktım.

77.45.	Bizning hasharchilar emas, shu yerning yigitlariga o'xshadi.	Bizim yordımcılar değil, şu yerin yiğitlerine benziyordu.
77.46.	O'zlaricha bir-birlarini turtkiladi.	Kendi aralarında birbirlerini dürtüklediler.
77.47.	Hazillashayapti, deb o'yladim.	şakalaşıyorlardır, diye düşündüm.
77.48.	Aslida urishayapti ekan.	Aslında dövüşüyor imişler.
77.49.	Ikkitasi bittasini o'rtaga olib urdi.	İki tanesi bir tanesini ortaya alıp vurdu.
77.50.	Tayoq yeyayotgani yoqalab qochdi.	Dayak yiyen kaçtı.
77.51.	Daryo ustidan bir ingichkagina truba o'tar edi, shu trubadan qochdi.	Derya üstünden incecik bir boru geçiyor idi, o borudan kaçtı.
77.52.	Truba o'rtalarida muvozanatini yo'qotdi.	Borunun ortalarında dengesini kaybetti.
77.53.	Goh o'ng, goh chap qo'lini ko'tarib-ko'tarib, suvga tushib ketdi.	Gah sağ gah sol kolunu kaldıra kaldıra, suya batıp gitti.
77.54.	Boshqalari qochdi.	Diğerleri kaçtı.
77.55.	Bola suv yuzida goh ko'rinib, goh yo'qolib oqdi.	Çocuk suyun yüzünde gah görünüp gah yok olup gitti.
77.56.	Boshi ko'ringanda dodlab baqirdi.	Başı göründüğünde feryat edip bağırdı.
77.57.	—Siz ko'rib turdingizmi? dedim.	—Siz gördünüz mü? dedim.
77.58.	—Bo'lmasam-chi!	—Görmeseydim!
77.59.	Shunday oyog'im ostidan oqib o'tdi!	O anda ayağımın altından akıp gitti.
77.60.	Suzishni bilmas ekan-da, bo'lmasa, suv sekin edi, bemalol suzib chiqsa bo'lardi.	Yüzmeyi bilmiyor imiş, yoksa su sakın idi, rahatça yüzerek çıksa olurdu.
77.61.	Yo'q, pastroqda bir operator yigitimiz ovozini eshitib qolib, o'zini suvga tashladi.	Hayır, daha aşağıda bir operatör yiğidimiz sesini işitince kendisini suya attı.
77.62.	Sudrab olib chiqib, oyog'ini osmonga ko'tardi.	Sürükleyip alıp çıkarak ayağını havaya kaldırdı.
77.63.	Baribir kech bo'ldi, bola o'lib qoldi...	Her şey için geçti, çocuk öldü...
77.64.	Ishonsizmi, shu operator yigitimiz bir oydan ortiq organga qatnab, so'roq berdi!	İnanır mısınız, bu operatör yiğidimiz bir aydan fazla kuruma katılarak, ifade verdi!
77.65.	Ona suti og'ziga keldi!	Anasından emdiği süt burnundan geldi!
77.66.	Ko'r bo'l, dedim, o'zini bilmaganning kuni — shunday bo'ladi, dedim.	Kör ol, dedim; kendini bilmediğin gün, böyle olur dedim.

77.67.	Dunyo shunday, o'rtoq Qurbonov, o'zingizni biling, o'zgalarni qo'ying!	Dünya böyle, ortak Kurbanov, kendinizi bilin, başkalarını bırakın!
77.68.	—Ha-e, taqdir peshona ekan-da.	—Evet e, alın yazısı böyle imiş.
77.69.	Olamda nima gap?	Älemde ne söz?
77.70.	—Olamda gap ko'p, o'rtoq Qurbonov.	—Älemde laf çok, ortak Kurbanov.
77.71.	Xalqaro vaziyat tobora keskinlashib borayapti.	Uluslararası vaziyet git gide keskinleşiyor.
77.72.	Tinchlik xavf ostida...	Yaşam tehlike altında...
77.73.	—Kim xavf solayapti?	—Kim tehlike yaratıyor?
77.74.	—AQSH imperalistlari!	—ABD emperyalistleri!
77.75.	Buni xalqaro panogramada o'rtoq Zorin ham aytib o'tdi.	Bunu uluslararası panogramada Yoldaş Zorin de söyledi.
77.76.	Aha, «Za rebejom»da ham yozibdi.	İşte, “Za rebejom”da da yazmıştı.
77.77.	Mana, faktlarga murojaat qilamiz.	İşte, delillerle müracaat ediyoruz.
77.78.	AQSH ma'muriyati 1983-yilda 810 million dollar miqdorida ximiya-bakteriologiya quroli ishlab chiqarishni planlashtiribdi.	ABD memuriyeti 1983 yılında 810 milyon dolar miktarında kimyasal-biyolojik silah yapmayı planlamıştı.
77.79.	—U qanday miltiq?	—O nasıl tüfek?
77.80.	—Aha, miltiq emas, zaharli ingredient.	—İşte, tüfek değil, zehirli bileşen.
77.81.	—O'zimizning dehqonchasiga gapiring.	—Çifçinin anlayacağı biçimde konuşun.
77.82.	Biz bir iyig'i chiqqan kal bo'lsak, unday gaplarni qayerdan bilamiz.	Biz ömrü ezilerek geçmiş bir keliz, bu gibi şeyleri nereden bilelim.
77.83.	—Aha, ingredient bu, ikki xil suyuq moddadan tashkil topgan zaharli dori.	—İşte, bu bileşen, iki çeşit sıvı maddeden oluşan zehirli ilaç.
77.84.	Miyani shol qilib tashlaydi.	Beyni felç bırakıyor.
77.85.	Aha, o'n-o'n besh daqiqa ichida vafot etasiz!	On on beş dakika içinde ölürsünüz!
77.86.	—Shuni inson o'ylab topdimi?	—Bunu insan mı düşünüp buldu?
77.87.	Odamzotni qirish uchunmi?	İnsanoğlunu kırmak için mi?
77.88.	Yo, tabba!	Ya, tövbe!
77.89.	Biznikilar nima deyapti?	Bizimkiler ne diyorlar?
77.90.	—Aha, bizning hukumatimiz tinchlik posboni bo'lib keldi, bundan keyin ham shunday bo'lib qoladi!	— Bizim hükümetimiz hep barıştan yana oldu; bundan sonra da böyle kalacak!

78

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
78.1.	Uzangi yo‘ldoshlarim uy-uyiga ketdi.	Üzengi yoldaşlarım eve geldi.
78.2.	Ayolimiz dasturxon yig‘ishtirdi.	Hanımım sofrayı topladı.
78.3.	Kenjamizni qo‘limga berdi.	Küçük çocuğumu elime verdi.
78.4.	—Manavini picha ushlab tursin, qozon-tobog‘imni yuvib olayin, — dedi.	—Şu biraz dursun, tencere tabağı yıkayıp alayım, dedi.
78.5.	Kenjamizni tizzamga oldim.	Küçük çocuğumu dizlerime koydum.
78.6.	Kenjamiz dasturxon olib ketayotgan onasiga jimit qo‘llarini cho‘zib ingilladi.	Küçük çocuğum sofrayı alıp giden annesine minicik ellerini uzatarak ağladı.
78.7.	—Ing-ing-ing!... — dedi.	—Ingaa inga! dedi.
78.8.	Bo‘ldi, enang hozir keladi! — dedim.	Tamam, annen şimdi gelecek! dedim.
78.9.	—Hay, anavi suratdagi kim?	—Hey, şu resimdeki kim?
78.10.	Aka-ya?	Ağabey ya?
78.11.	Aka de, aka!	Ağabey de ağabey!
78.12.	Kenjamiz ovunmadi.	Küçük bebeğim avunmadı.
78.13.	Ingillay berdi.	Ağlayıverdi.
78.14.	Shunda kenjamizni tizzamda tebratib suydım:	O an bebeğimi dizimde sallayarak, sevdim:
78.15.	Kelgin, bolam, tizzamga,	Gel, balam, dizime,
78.16.	Yol bo‘larsan o‘zimga,	Yol olursun özüme,
78.17.	Quloq solgin so‘zimga,	Kulak verin sözüme,
78.18.	Huyyo, bolam, huyyo!..	Ninni, balam, ninni!
78.19.	Birodarlar, kuygan — o‘lanchi bo‘ladi, suygan— laparchi bo‘ladi?	Biraderler, dert dert çeken ölenci olur; seven leperci ³² olur?
78.20.	O‘z-o‘zimdan kuyib-kuyib, ich-ichimdan kuyib-kuyib, kenjamizni suyib-suyib, o‘lanimni aytib qo‘ya berdim:	Kendi kendime yana yana, içimden yana yana, bebeğimi seve seve ölenimi ³³ söyledim:
78.21.	Jonim bolam ot chopsin,	Canım balam at koştursun,
78.22.	Otiga baxmal yopsin,	Atına kadife örtü örtün,
78.23.	Huyyo solsin otasi,	Ninni söylesin babası,
78.24.	Orqasidan yol topsin,	Arkasından yol bulsun,
78.25.	Huyyo, bolam, huyyo!..	Ninni balam ninni!
78.26.	—Ay, enasi-ya, kel, ulimga mamma ber!	—Ey annesi, gel oğluma meme ver!

³² Leperci: a. Düğünlerde söylenen şarkı türü “leper”; bu şarkıyı söyleyen kişi leperci.

³³ Ölen: a. Bir tür düğün şarkısı.

78.27.	Ulim mammasirab qopti.	Oğlum meme istedi.
78.28.	Ana, aytdim, enang keladi, mamma beradi!	İşte, söyledim, annen gelecek, meme verecek!
78.29.	Bolam, sen ham botirim,	Balam, sen de yiğidim,
78.30.	Chopib kelayotirim,	Koşarak gelenim,
78.31.	Cho'pon bo'lsang qo'ylarga,	Çoban olsan koyunlara,
78.32.	Boqarsan o'tloq, soylarga,	Bakarsın otlak, derelere,
78.33.	Huyyo, bolam, huyyo!..	Ninni balam ninni!
78.34.	—Bo'ldi-ye, enag'ar!	—Yeter artık, inatçı!
78.35.	Og'zim bor deb ingillay berasanmi!	Ağzın var diye hep ağlayacak mısın!
78.36.	Og'iz bir senda bormi?	Ağz tek sen de mi var?
78.37.	Mana, bizda-da bor!	İşte, bizde de var!
78.38.	Nimaga biz ingillamaymiz?	Niye biz ağlamıyoruz?
78.39.	Izzatingni bil-da!	İzzetini bil!
78.40.	Yo, otiga baxmal yopsin, qo'ylarini boqsin, dega- nimga o'zingdan ketayapsanmi?	Yoksa, atına kadife örtün, koyunlarına baksın, dediğimde, kendinden mi geçiyorsun?
78.41.	Qani o'sha otlaring, qo'ylaring?	Hani o atların, koyunların?
78.42.	Hovlidagilarni aytayapsanmi?	Avludakileri mi söylüyor?
78.43.	Eb-ey, eb-ey, ular sening bovangdan qoldimi?	Ey eyy, onlar senin dedenden mi kaldı?
78.44.	Ular mening otamdan qoldi!	Onlar benim babamdan kaldı!
78.45.	Ular meniki, bildingmi?	Onlar benim anladın mı?
78.46.	Huyyo-huyyo, huyyo qani?	Ninni ninni, ninni hani?
78.47.	Bovang bergan tuyang qani?	Dedenin verdiği deven hani?
78.48.	Bovang bergan tuyang bo'lsa	Dedenin verdiği deve olsa
78.49.	Boqib yurganlaring qani?	Baktıkların hani?
78.50.	Boqib yurgan tuyang bo'lsa	Baktığın deve olsa
78.51.	Adir ham cho'llaring qani?	Otlak ve meraların hani?
78.52.	—Ana bo'lmasa, ukkag'arning kenjasi!	—Hadi öyleyse, velet!
78.53.	Mard bo'lsang javob ber, ukkag'arning kenjasi!	Mertsen cevap ver, velet!
78.54.	Ana, sasing chiqmay qoldi-ku!	İşte, sesin çıkmaz oldu!
78.55.	Ingillaysan-a, ingillaysan!	Ağlıyorsun ha ağlıyorsun!
78.56.	Ha? Ha-ha-ha!	Evet? Evet evet evet!
78.57.	Sho'xlashdim, ukkag'arning kenjasi, sho'xlashdim!	Şaka yaptım, velet, şaka yaptım!
78.58.	Sho'xlashishni-da bilmaysanmi.	Şakayı da mı bilmiyorsun?
78.59.	Ulim, manavi uylarda, qo'tondagi qo'ylar-da, osmondagi oylar-da, ko'pchib yotgan yerlar-da, bari-bari seniki!	Oğlum, şu evler de sürüdeki koyunlar da gökyüzündeki ay da çoğalan yerler de hepsi, hepsi senin!
78.60.	Bor-e, Tarlonni-da berdim, bor-e!	Varsın olsun, Tarlan'ı da verdim!

78.61.	Ol-e, ukkag‘arning kenjasi-e, ol-e!..	Al, kardeşinin oğlu, al!
78.62.	Huyyo qilay huydad	Ninni söyleyeyim ninni
78.63.	Oting solgin to‘daga	Atını sal sürüye
78.64.	Huyyo qilsam uxlagin	Ninni söyleyeyim uyu
78.65.	Otang sendan sadag‘a	Baban sana kurban olsun
78.66.	Huyyo, bolam, huyyo-i-i-i!..	Ninni balam ninni!
78.67.	—Ulim, bir nima esingda bo‘lsin.	—Oğlum, bir şey aklında bulunsun.
78.68.	Gagarinday boshing osmonga yetsa-da, olim bo‘lib yetti iqlimni so‘rasang-da, sen avvalambor Ziyodulla chavandozning uli bo‘l!	Gagarin gibi başın göğe erse de, alim olup yedi iklimi araştırırsan da sen öncelikle oğlakçı Ziyadulla’nın oğlu ol!
78.69.	Mening ulim bo‘l!	Benim oğlum ol!
78.70.	Menday bo‘l, menday!	Benim gibi ol, benim gibi!
78.71.	Menday bo‘lasan-a, menday bo‘lasan -a?..	Benim gibi olasın, benim gibi olasın e mi?

79

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
79.1.	Suddan qog‘oz keldi.	Mahkemeden kâğıt geldi.
79.2.	Oyog‘im tag‘in uzangida bo‘ldi, organ yo‘lida bo‘ldi.	Ayağım tekrar üzengiye değdi; mahkemeye doğru yola çıktım.
79.3.	Bora-borgunimcha Yaratganning o‘ziga sig‘inib bordim.	Varana kadar Yaradan’a sığındım.
79.4.	Shu yurishimni bo‘ldi qil endi, meni bunchalar jonhalak qilma endi, deb bordim.	Bu gidişimi son kıl artık, bana bu kadar sıkıntı verme artık diyerek vardım.
79.5.	Sudda odam serob bo‘ldi.	Mahkemede çok insan vardı.
79.6.	Bir tarafda urgan bo‘zbolalar, bir tarafda Rahmon birodarimiz o‘tidi.	Bir tarafta vuran delikanlılar, bir tarafta Rahman biraderim duruyordu.
79.7.	Kattalar yuqorida bo‘ldi.	Büyükler yukarıdaydı.
79.8.	Bo‘ldi so‘roq, bo‘ldi javob!	Soru soruldu, cevap verildi!
79.9.	Urgan bo‘zbolalar aybini bo‘yniga olmadi.	Vuran delikanlılar suçlarını üstlerine almadılar.
79.10.	Bir-birlariga to‘nkab turib oldi.	Birbirlerine bakıp durdular.
79.11.	Shunda, yuqorida o‘tirgan kattalar mendan so‘radi.	O sırada yukarı tarafta oturan büyükler bana soru sordular.
79.12.	Da‘volarini mendan ma‘qullatib oldi.	Davayı bana onaylattılar.
79.13.	Bir katta Rahmon birodarimizni so‘roqqa tutdi:	Bir büyük, Rahman biraderimi soruya tuttu:

79.14.	—Ayting-chi, nega voyaga yetmagan bolani urdingiz? — dedi.	—Anlatın, neden reşit olmamış çocuğa vurdunuz? dedi.
79.15.	—Urganim yo‘q, kalla qildim, — dedi Rahmon birodarimiz.	—Vurduğum yok, baş salladım, dedi Rahman biraderim.
79.16.	—Baribir, urgan hisoblanadi.	—Hepsi aynı, vurmuş sayılır.
79.17.	Yuzida jarohat bor.	Yüzünde yara izi var.
79.18.	Pulingizni o‘g‘irlagan ekan, yana tag‘in ushlab olibsiz ekan, militsiyaga topshirish kerak edi!	Paranızı çalmış imiş; tekrar yakalayıp almış imişsiniz, polise teslim etmek gerekir idi!
79.19.	—Kuchim yetmadi.	—Gücüm yetmedi.
79.20.	—Urishga yetgan kuchingiz, militsiyaga yetaklab borishga yetmadimi?	—Vurmaya yeten gücünüz polise gitmeye yetmedi mi?
79.21.	—Uch birday yigitga qanday qilib kuchim yetadi?	—Üç yiğide karşı bir, nasıl gücüm yetecek?
79.22.	—Unda militsiyaga telefon qiling edi.	—Öyleyse polise telefon etse idiniz.
79.23.	Yoki, odamlarni yordamga chaqiring edi.	Veya insanları yardıma çağırса idiniz.
79.24.	Ana, ko‘cha to‘la odam!	İşte, sokak dolu insan!
79.25.	—Odam?	—İnsan?
79.26.	Qanday odam?	Nasıl insan?
79.27.	Qani odam...	Hani insan...
79.28.	Rahmon birodarimiz gapirolmadi.	Rahman biraderimiz konuşamadı.
79.29.	Dimog‘i to‘lib keldi.	Boğazı düğümlendi.
79.30.	Ovozi ichiga tushib ketdi.	Sesi gitti.
79.31.	Yengi bilan ko‘zlarini artib-artib oldi.	Kolu ile gözlerini sildi.
79.32.	—Bir soat tanaffus! — dedi kattalar.	—Bir saat ara! dedi büyükler.
79.33.	O‘tirib-o‘tirib, qornim ochqadi.	Otura otura karnım acıktı.
79.34.	Choyxonaga qarab yurdim.	Çayevine bakarak yürüdüm.
79.35.	Men choy ichib qayta berdim, odamlar suddan chiqib kela berdi.	Ben çay içip dönüverdim, insanlar duruşmadan çıkıp geliverdiler.
79.36.	Demak, sud sob bo‘pti, endi sud oqibatini so‘rayin, dedim.	Demek, mahkeme son buldu; şimdi duruşmanın akıbetini sorayım dedim.
79.37.	Rahmon birodarimizni qidirdim.	Rahman biraderimizi aradım.
79.38.	Shunda, bir to‘da momolar bilan ayollarga ro‘para keldim.	O sırada, bir sürü nine ile kadınlarla yüz yüze geldim.
79.39.	Momolar sel-sebor yig‘ladi.	Nineler sular seller misali ağladılar.
79.40.	Peshonalariga urib-urib yig‘ladi.	Alınlarına vurup vurup ağladılar.

79.41.	Tizzalariga mushtlab-mushtlab yig'ladi...	Dizlerini yumruklaya yumruklaya aғladılar...
79.42.	Bildim, bular ana shu bo'zbolalar momosi bo'ldi, ana shu bo'zbolalar onasi bo'ldi.	Anladim, bunlar işte şu delikanlıların nineleri idi; işte şu, delikanlıların annesi idi.
79.43.	Men ana shu ko'z yoshlar oqishi uchun o'zimni aybdor deb bildim.	Ben işte bu gözyaşları aktığı için kendimi günahkâr bildim.
79.44.	Yoshlar to'la ko'zlarga, yoshlarga belangan yuzlarga qarab turolmadim...	Yaş dolu gözlere, yaşlara belenen yüzlere bakıp duramadım...
79.45.	Birodarlar, barmog'imning qaysi birini tishlasam-da og'riydi!	Biraderler, parmaklarımın hangi birini dişlesem ağırır!
79.46.	Ohista-ohista ketimga qayrildim.	Yavaş yavaş arkama döndüm.
79.47.	Tarlonimiz oldiga bordim.	Tarlan'ın yanına gittim.
79.48.	Otlanib, qishloqqa qaytdim.	Atlanıp, köye döndüm.
79.49.	«8-Mart» kolxozidan o'tib, Hayrondaraga doxil bo'ldim.	“8 Mart” kolhozundan geçerek Hayrandere'ye geldim.
79.50.	Tevarak mayda-mayda adirlar bo'ldi.	Etrafta ufak ufak yamaçlar vardı.
79.51.	Arg'amchiday yo'l bir yuqoriladi, bir adoqladi.	İp incecik ip gibi yol bir yükseldi, bir alçaldı.

80

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
80.1.	Oqshom vaqti bo'ldi.	Akşam vakti oldu.
80.2.	Olamga-da oqshom qo'ndi, ko'nglimga-da oqshom qo'ndi.	Dünyada akşam oldu, gönlüme de akşam kondu.
80.3.	Ko'nglim oqshomday mahzun bo'ldi.	Gönlüm akşam gibi mahzun oldu.
80.4.	Beixiyor ketimga qayrilib qaradim.	Gayriihtiyari arkama dönüp baktım.
80.5.	Bir qizil mashinani ko'rdim.	Kırmızı bir araba gördüm.
80.6.	E'tibor bermadim.	Önem vermedim.
80.7.	Adirga o'rladim.	Yamaca çıktım.
80.8.	Adir qoq ustida tag'in ketimga qayrilib qaradim.	Yamacın tam tepesinde tekrar ardıma dönüp baktım.
80.9.	Mashina qorama-qora keldi.	Araba kapkara geldi.
80.10.	Adirdan enib boshladim.	Yamaçtan inmeye başladım.
80.11.	Adir tikkaligidan Tarlon o'zini ketiga tashlab-tashlab yurdi.	Yamacın dikliğinden Tarlan kendisini geriye ata ata yürüdü.
80.12.	Old oyoqlarini og'ir-og'ir bosdi.	Ön ayaklarını ağır ağır bastı.
80.13.	Adir adog'iga tushdim.	Yamacın ucuna indim.

80.14.	Mashina adir ustida imillab qoldi.	Araba yamacın tepesinde ağırca durdu.
80.15.	Hayron bo'ldim.	Şaşırdım.
80.16.	Mashina degani tez yurar bo'lardi, bu mashina xiyladan buyon bir otdan o'tolmaydi.	Araba denen şey hızlı olurdu, bu araba bir atın yanından geçemezdi.
80.17.	Yo, biron yeri nosozmikin?	Veya herhangi bir yeri mi bozuk?
80.18.	Yo'lni kesib o'tadigan ariqqa keldim.	Yolu keserek akan kanala geldim.
80.19.	Ariqdan loyqa suv oqibdi.	Arktan çamurlu su akıyordu.
80.20.	Ichi qip-qizil loy bo'libdi.	İçi kıpkızıl çamur olmuştu.
80.21.	Loy ot tizzasiga keladi.	Çamur atın dizlerine geliyordu.
80.22.	Shu bois, Tarlonni ariqqa solmadim.	Bundan dolayı Tarlan'ı arka bırakmadım.
80.23.	Ariqdan hatlattirmoqchi bo'ldim.	Arktan atlattırmak istedim.
80.24.	Ammo bu niyatimdan-da qaytdim.	Ama bu niyetimden de vazgeçtim.
80.25.	Vaji, ariq yoqalari-da loy.	Çünkü arkın kenarlarında çamur var.
80.26.	Tarlon toyib ketadi.	Tarlan sapıp döndü.
80.27.	Ariq yoqalab, yuqoriladim.	Ark boyunca giderek yukarı doğru çıktım.
80.28.	Sayozroq yer qidirdim.	Daha sık bir yer aradım.
80.29.	Mashina-da quyiga endi.	Araba da aşağı indi.
80.30.	Ariq bo'yida oyoq ildi.	Ark boyunda durdu.
80.31.	O'tolmasligini bildi shekilli, bizning izimizdan yurdi.	Geçemeyeceğini anladı anlaşılan, bizim peşimizden geldi.
80.32.	Bizning Tarlon torroq bir yerdan cho'chib o'tdi.	Bizim Tarlan daha dar bir yerden koşarak geçti.
80.33.	Mashina Tarlon hatlagan yerda oyoq ildi.	Araba Tarlan'ın atladığı yerde durdu.
80.34.	Mashinadagilarga qamchi sopi bilan yuqorini ko'rsatdim.	Arabadakilere kamçının sapı ile yukarıyı gösterdim.
80.35.	—Yana sag'al yursalaring yuqorida yoyilma bor!	—Yine biraz gitseler yukarısı genişliyor!
80.36.	O'shandan mashina o'tadi!	Oradan araba geçer!
80.37.	Shunday deya yo'limga burildim.	Böyle diyerek yoluma döndüm.
80.38.	Shunda, ketimdan ovoz keldi:	O sırada arkamdan ses geldi:
80.39.	—U, shef!	—O, başkan!
80.40.	Tormoz!	Tarmaz!
80.41.	Ovozni tanimadim.	Sesini tanımadım.
80.42.	Nima deyapti, tushunmadim.	Ne diyor, anlamadım.
80.43.	Kim bo'lsa-da, bir inson ovoz berayapti, borayin, dedim.	Kim olursa olsun, bir insan sesleniyor, gideyim dedim.
80.44.	Ariq yoqalab bordim.	Ark boyunca gittim.
80.45.	Mashinadan to'rt odam tushdi.	Arabadan dört adam indi.

80.46.	Ikkovi olisroqdan chopib kelib, ariqdan hatlab o'tdi.	Ikisi daha uzaktan ko'şarak gelip arktan atlayarak geçti.
80.47.	Tarlon hurkib, keyiniga tisarildi.	Tarlan ürkerek geriye çekildi.
80.48.	Keyin, qolgan ikkovi-da keldi.	Sonra, kalan ikisi de geldi.
80.49.	Barining ko'zida qora ko'zoynagi bo'ldi.	Hepsinin gözünde güneş gözlüğü vardı.
80.50.	Ko'zlari ko'rinmadi.	Gözleri görünmüyordu.
80.51.	Sochlari yelkasiga tushdi, quloqlari sochi ostida bo'ldi.	Saçları omuzlarına düşüyordu, kulakları saçlarının altındaydı.
80.52.	Kiyimlari ajabtovur bo'ldi.	Giyimleri oldukça iyiydi.
80.53.	Birovning soqolida bo'ldi.	Birisinin sakalı da vardı.
80.54.	O'zimizday o'rta yoshli odammikin, deya sinchiklab qaradim.	Benim gibi orta yaşlı bir adam mı diye dikilerek baktım.
80.55.	Yo'q, u o'ttizlarda bo'ldi.	Hayır, o otuzlarında vardı.
80.56.	—Chaqirganday bo'ldilaringizmi, birodarlar?— dedim.	—Bana mı seslendiniz biraderler? dedim.
80.57.	Ular miq etmadi.	Onlar ses çıkarmadı.
80.58.	Soqoldori oldin yurdi.	Sakallı olan önden yürüdü.
80.59.	—Otdan tushing-chi, shef! — dedi.	—Attan inin, başkan! dedi.
80.60.	—Ayta beringlar, qulog'im kar emas, — dedim.	—Ne diyeceksenin deyin, kulağım sağır değil, dedim.
80.61.	—Tush degandan keyin, tush!	—İn dedik işte, in!
80.62.	Ularning sensirashi ko'nglimga tegdi.	Onların saygısızlık yapmaları yüreğime dokundu.
80.63.	Tusha-tusha, ko'nglimni aytdim.	Attan inerken, içimden geçeni söyledim:
80.64.	—Sensiramang, birodar, salkam otingiz qatoriman-a, — dedim.	—Saygısızlık etmeyin, birader, neredeyse babanız yaşıdayım, dedim..
80.65.	—He, senday otam qatorining...	—Hay senin gibi babam yaşındasımın...
80.66.	Qo'limda jilov, serrayib qoldim.	Elimde dizgin, şaşırıp kaldım.
80.67.	Qahrim keldim.	Öfkelendim.
80.68.	Qamchi sopini mahkam ushladim.	Kamçı sapını sıkıca tuttum.
80.69.	—Otingni bog'lab, buyoqqa yur!	—Atını bağlayıp, bu tarafa yürü!
80.70.	—Nima gapingiz bor, birodar, shu yerda ayta bering.	—Ne diyecekseniz, birader, burada söyleyiverin.
80.71.	—Yur, degandan keyin, yur!	—Yürü, dedik işte, yürü!
80.72.	Ular ariq yoqalab yuqoriladi.	Onlar ark boyunca ilerlediler.
80.73.	Birovi-da ko'zoynagini olmadi.	Hiçbiri gözlüğünü çıkarmadı.

81

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
81.1.	Jilovni egar qoshiga qistirdim.	Dizgini eyerin kaşına sıkıştırdım.
81.2.	Tarlonni bo'sh qoldirdim.	Tarlan'ı serbest bıraktım.
81.3.	Keyin, ular oldiga bordim.	Sonra onların önüne geldim.
81.4.	—O'zi kimsizlar?	—Kimlerdensiniz?
81.5.	Kimning bolasi bo'lasizlar?	Kimin çocuklarısınız?
81.6.	O'zlaringni tanitinglar-da axir, birodarlar, —dedim.	Kendinizi tanıtın biraderler, dedim.
81.7.	Ular meni o'rab oldi.	Onlar beni çevrelediler.
81.8.	Go'yo yovvoyi odamni tomosha qilayotganday bo'ldi.	Sanki vahşi bir insan izliyorlarmış gibiydiler.
81.9.	Birovi o'z-o'zidan to'ng'iladi.	Birisi kendi kendine konuştu:
81.10.	—Hali tanishib qo'yamiz! — dedi.	—Şimdi tanışınız! dedi.
81.11.	Tavba, bularning menda nima ishi bor ekan?	Tövbe, bunların benimle ne işi var imiş?
81.12.	Ertaroq aytmaydimi, kech bo'layapti...	Daha önce söylemedim mi, geç oluyor.
81.13.	—Ay, birodarlar, zaril gaplaring bo'lsa aytinglar.	—Hey, biraderler, acil diyeceğiniz varsa söyleyin.
81.14.	Bo'lmasa ketayin, bola-baqra alag'da bo'ladi,— dedim.	Yoksa gideceğim; çoluk çocuk merak etmiştir, dedim.
81.15.	—Ketasan, ketasan, shoshilma.	—Gidersin gidersin, acele etme.
81.16.	Qaytmaydigan bo'lib ketasan...	Dönmeyecek olup gidersin.
81.17.	Zardam qaynadi, ketimga burildim.	Öfkelendim, arkama döndüm.
81.18.	Shunda, ulardan birovi yo'limga g'ov bo'ldi.	O sırada onlardan birisi yoluma engel oldu.
81.19.	Birovi chapimga o'tdi.	Birisi soluma geçti.
81.20.	Ikkovi oralig'idan o'tib ketmoqchi bo'ldim.	İkisinin arasından geçip gidecek oldum.
81.21.	Shunda, o'ngimdagisi yelkamdan g'ijimlab ushlab oldi.	O sırada sağımdaki yakamı buruşturarak tuttu.
81.22.	Men qo'lini shartillatib urib tashladim.	Ben eline şak diye vurup indirdim.
81.23.	—Qo'lingizni oling, birodar! — dedim.	—Elini çek birader! dedim.
81.24.	Shunda, u iyagim ostiga o'xshatib-da bir urdi!	O anda o, çenemin altına vurdu!
81.25.	Ketimga gandiraklab borib o'tirib qoldim.	Arkama doğru sendeleye sendeleye oturup kaldım.
81.26.	Nogiron qo'lim zirqirab og'ridi.	Sakat kolum sızlayarak ağrıdı.

81.27.	Qamchi o‘rimini qo‘lim o‘rab- o‘rab joyimdan qo‘zg‘oldim.	Kamçının örgüsünü elime dolaya dolaya yerimden kımıldadım.
81.28.	Shu urganning bo‘yin tomirini mo‘ljallab qulochkashladim.	Şu vuranın boyun damarını hedef alarak kamçıldım.
81.29.	Ketimdagisi qamchini ushlab qoldi.	Arkamdaki kamçıyı yakaladı.
81.30.	Yana o‘tirib qoldim.	Tekrar oturup kaldım.
81.31.	Endi qamchini ushlab qolganiga qarab, qo‘zg‘oldim.	Şimdi kamçıyı yakalayana bakarak doğrudum.
81.32.	Shunda birovi ketimdan keldi, belimga tepdi.	O anda birisi arkamdan geldi, belime vurdu.
81.33.	Men yuztuban yiqildim.	Ben yüzüstü düştüm.
81.34.	Nogiron qo‘lim zirqirab- zirqirab og‘ridi.	Sakat kolum sızlaya sızlaya ağrıdı.
81.35.	Turib o‘tirdim.	Durup oturdum.
81.36.	Tevarakka alangladim.	Etrafıma bakındım.
81.37.	Rayon o‘ng yog‘imdagi adir ortida bo‘ldi.	İlçe sağ tarafımdaki yamacın ortasındaydı.
81.38.	Ko‘rinmadi.	Görünmedi.
81.39.	Qishloq chap yog‘imdagi adir ortida bo‘ldi.	Köy sol tarafımdaki yamacın ortasındaydı.
81.40.	Qishloq-da ko‘rinmadi.	Köy de görünmedi.
81.41.	Osmon boshimda bo‘ldi.	Gökyüzü başımın üzerindeydi.
81.42.	Baribir olisda bo‘ldi.	Hepsi uzaktaydı.
81.43.	Xo‘rligim keldi:	Aşağılayasım geldi:
81.44.	ay, yolg‘izligi qursin-a!	Ey yalnızlığım kurusun e!
81.45.	Ko‘nglim buzildi:	İçim acıdı:
81.46.	ay, nogironligi qursin-a!	Ey sakatlığım kurusun e!
81.47.	O‘pkam to‘lib keldi.	Öfkem arttı.
81.48.	Qo‘ynimdagi nogiron qo‘limni tashqari chiqardim.	Koynumdaki sakat kolumu dışarı çıkardım.
81.49.	—Birodarlar, Jo‘ra boboning otidan yiqilib, qo‘lim chiqib edi, mana... mana... — dedim.	—Biraderler, Cöre Dede’nin atından düştü; kolum çıkmış idi, işte... işte... dedim.
81.50.	Ular xoxolab-xoxolab kuldi.	Onlar kıkır kıkır güldüler.
81.51.	O‘zaro gapirishdi:	Kendi aralarında konuştular:
81.52.	—Bu o‘zi unga kim bo‘ladi?	—Bunu ona kim yapar?
81.53.	—Hech kim!	—Hiç kimse!
81.54.	—Hech kim?	—Hiç kimse?
81.55.	Yo‘g‘-e?	Yok, e?
81.56.	—Demak, bu o‘zicha ritsarlik qilmoqchi bo‘libdi-da?	—Demek bu kendince mertlik ediyor değil mi?
81.57.	—O, ritsar!	—O, mertlik!
81.58.	XX asr ritsari!	20. asrın şövalyesi!
81.59.	—Don Kixot!	—Don Kişot!
81.60.	—Don Kixot!	—Don Kişot!
81.61.	XX asr Don Kixoti!	20. asrın Don Kişot’u!

81.62.	Men shundagina ular kimligini bildim.	Ben o anda onların kim olduğunu anladım.
81.63.	Qo'lim nogironligini aytib, yig'lamsiraganlarimga ming-ming pushaymon bo'ldim...	Kolumun sakatlığını söyleyip ağlamalarımın binlerce pişman oldum...
81.64.	Yerga qaradim.	Yere baktım.
81.65.	Qo'limni qo'ynimga solmadim.	Kolumu koynuma koymadım.
81.66.	Sog'lom qo'limdayin yerga tiradim.	Sağlam kolum ile yere dayandım.
81.67.	Nogiron qo'lim zirqillab og'ridi.	Sakat kolum acıyarak ağrıdı.
81.68.	Tishimni tishimga bosdim.	Dişimi dişime bastım.
81.69.	Yuzlarim lovullab yondi.	Yüzüm ateşlenip yandı.
81.70.	Bir balo qilib, joyimdan turdim.	Bir bela geldi diyerek yerimden kalktım.
81.71.	Oyoqlarida tik turdim.	Ayaklarımın üzerinde durdum.
81.72.	Shunda birovni jag'imga urdi.	O sırada birisi çeneme vurdu.
81.73.	Men ketimga tisarilib-tisarilib, bunisiga borib urildim.	Ben arkama doğru gerileye gerileye, diğerine gidince çarptım.
81.74.	Bunisi yelkamdan suyab qolib, harommag'izimga urdi.	Diğeri yakamdan dayanarak, omurgama vurdu.
81.75.	Gandiraklab-gandiraklab, unisiga bordim.	Sendeleye sendeleye ötekine gittim.
81.76.	Unisidan iyagimga yedim.	Ondan da çeneme yumruk yedim.
81.77.	Bir aylanib tushdim.	Bir dolanıp düştüm.
81.78.	Osmon gir-gir aylandi.	Gökyüzü fırfır döndü.
81.79.	Osmon qop-qora bo'ldi.	Gökyüzü kapkara oldu.
81.80.	Tag'in turdim.	Tekrar kalktım.
81.81.	Dalbanglab-dalbanglab bordim.	Sendeleye sendeleye gittim.
81.82.	Birovning bo'yniga osildim.	Birisinin boynuna asıldım.
81.83.	—Birodarlar, men sizlarga nima qildim... — dedim.	—Biraderler, ben size ne yaptım... dedim.
81.84.	Uni jonimning boricha quchoqlab turdim.	Onu gücüm yettiğince birini kucaklayıp kalktım.
81.85.	U, ichimga ko'p musht urdi.	O, karnıma çok yumruk attı.
81.86.	Nafasim hiqillab bo'lindi.	Nefesim hık diye kesildi.
81.87.	Ichimda bir nima ezildi.	İçimde bir şey ezildi.
81.88.	Qo'llarim bo'shashib, yelkasidan sidirilib tushdi.	Kollarım boşalıp omuzlarımdan düştü.
81.89.	Oyog'imda majolim qolmadi.	Ayaklarımda mecal kalmadı.
81.90.	O'zimni yerga chalqancha tashladim...	Ayaklarım yerden kesilince kendimi bıraktım...
81.91.	—Birodarlar, aybimni ayting, aybimni... — deya ingrandim.	—Biraderler, günahımı söyleyin, günahımı... diye inledim.
81.92.	Belimga uchli bir nima zarb bilan tegdi.	Belime üçlü bir şey darp ile değdi.
81.93.	Keyin biqinimga tegdi.	Sonra böğrümde değdi.

81.94.	Zarb har tekkanda jonim halqumimga kelib ketdi.	Darp her deǵdiǵinde canım boǵazıma gelip gitti.
81.95.	—Birodarlar, men ham odamku... — deya ingrandim.	—Biraderler, ben de insanım... diye inledim.

82

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
82.1.	Shunda... shunda, ot kishnadi.	O sırada... o sırada at kişnedi.
82.2.	Umrım ot bilan o‘tdi.	Ömrüm at üstünde geçti.
82.3.	Hay bir otlarni ko‘rdim, hay bir kishnashlarni eshitdim.	Nice atlar gördüm, nice kişnemeler işittim.
82.4.	Ot suvsab kishnadi, ot ochqab kishnadi.	At susayınca kişner, at acıkınca kişner.
82.5.	Shunda ot ko‘nglini suv berib oldim, ot ko‘nglini yem berib oldim.	O zamanlarda atın gönlünü su verip aldım, atın gönlünü yem verip aldım.
82.6.	Ot avlod-ajdodlarini qo‘msab kishnadi, ot ulpi-tomirlarini yo‘qlab kishnadi.	At ecdadını özleyip kişner, at arkadaşlarını arayıp kişner.
82.7.	Otlar ovozini eshitib kishnadi, baytallar havosini olib kishnadi	Atların sesini işitip kişner, kısırakların kokusunu alıp kişner.
82.8.	Shunda, otni egarladim, dasht-u dalalarni aylantirdim, ot oyog‘ini yozdim.	O zaman atı eyerledim; çölleri, tarlaları dolaştırdım, atın ayağını açtım.
82.9.	Otni sovutdim, otni yupatdim.	Atı serinlettim, atı teskin ettim.
82.10.	Ot ilon sharpasini olib kishnadi.	At yılan gölgesini görüp kişner.
82.11.	Uydan otilib keldim.	Evden fırlayıp geldim.
82.12.	Ot yonini oldim, bo‘yinlarini uqaladim.	Atın yanından ayrılmadım, boynunu okşadım.
82.13.	Otga yo‘ldosh bo‘ldim.	Ata yoldaş oldum.
82.14.	Ot bo‘ri hidini olib kishnadi.	At kurt kokusunu alıp kişner.
82.15.	Ha, jonivor, ha, deya ovoz berib chopdim.	Evet, hayvan, evet, diye ses verip koştım.
82.16.	Ot bo‘yniga qo‘limni qo‘ydim, ot yollarini siladim.	Atın boynuna kolumu attım, atın yelelerini okşadım.
82.17.	Ot oldida bo‘ldim.	Atın yanında oldum.
82.18.	Otga gapirib-gapirib turdim, birodar bo‘lib-bo‘lib turdim.	Atla konuşup konuşup durdum, dost oldum.
82.19.	Kishnash ko‘rdim, kishnashlar ko‘rdim, ammo ushbu oqshomdagidayini ko‘rmadim.	Kişneme gördüm; kişnemeler gördüm, ama işte bu akşamki gibisini görmedim.
82.20.	Vo darig‘o, bu qandaychikin kishnash bo‘ldi?	Ah felek! Bu nasıl kişnemeydi?
82.21.	Kishnash ko‘ngil-ko‘nglimni o‘yib yubordi, vujud-vujudimni qaqshatib yubordi.	Kişneme içimi acıttı, vücudumu titretti.

82.22.	Tanamdagi og'riqlar-da bilinmay qoldi.	Vücutumdaki ağırlar da bilinmez oldu.
82.23.	Bizning Tarlonga nima bo'ldi, birodarlar?	Bizim Tarlan'a ne oldu biraderler?
82.24.	Nima bo'lsa-da, yomon bo'ldi!	Ne olduysa da kötü oldu!
82.25.	Bizning Tarlon nima ko'rdi, birodarlar?	Bizim Tarlan ne gördü, biraderler?
82.26.	Nima ko'rsa-da, yomon ko'rdi!	Ne gördüyse de kötü gördü!
82.27.	Bizning Tarlon ilon ko'rdimikin?	Bizim Tarlan yılan mı gördü ki?
82.28.	Yo'q, bizning Tarlon ilon ko'rsa bundayin kishnamaydi.	Hayır, bizim Tarlan yılan görse böyle kişnemezdi.
82.29.	Bizning Tarlon bo'ri ko'rdimikin?	Bizim Tarlan kurt mu gördü ki?
82.30.	Yo'q, bizning Tarlon bo'ri ko'rsa-da, bundayin kishnamaydi.	Hayır, bizim Tarlan kurt görse de böyle kişnemez.
82.31.	Bizning Tarlon ilondan-da yomonini ko'rdi, bizning Tarlon bo'ridan-da yomonini ko'rdi!	Bizim Tarlan yilandan da kötüsünü gördü, bizim Tarlan kurttan da kötüsünü gördü!
82.32.	Tarlonni yo'qlab qarayin dedim.	Tarlan'ı yoklayıp bakayım dedim.
82.33.	Boshimni ko'tarayin dedim.	Başımı kaldırayım dedim.
82.34.	Bo'lmadi, bo'lmadi!	Olmadı, olmadı!
82.35.	Ko'zim osmondaligicha qoldi.	Gözüm gökyüzünde kaldı.
82.36.	Osmon olis, yer qattiq bo'ldi...	Gökyüzü uzak, yer sert idi...
82.37.	Ot uzib-uzib kishnadi.	At kopuk kopuk kişnedi.
82.38.	Ko'zlarim tindi.	Gözlerim karardı.
82.39.	Bepoyon osmon, beg'ubor osmon qop-qora qozon bo'ldi!	Uçsuz bucaksız gökyüzü, tertemiz gökyüzü kapkara kazan oldu!
82.40.	Yuzimni chapimga burdim.	Yüzümü soluma çevirdim.
82.41.	Avval-avval bir nimada ko'rmadim.	Önce bir şey görmedim.
82.42.	Keyin-keyin oq bilan qorani fahmladim.	Sonra sonra ak ile karayı anladım.
82.43.	Ana shunda Tarlonni ko'rdim.	İşte o anda Tarlan'ı gördüm.
82.44.	Tarlon bo'ynini gajak-gajak qildi.	Tarlan boynunu kıvırdı.
82.45.	Tog'larga qaradi, zorlanib-zorlanib kishnadi.	Dağlara baktı, yakına yakına kişnedi.
82.46.	Tarlon dumlari yoyilib-yoyilib kishnadi, yollari hurpayib-hurpayib kishnadi.	Tarlan kuyruğunu sallaya sallaya kişnedi, yelelerini savura savura kişnedi.
82.47.	Adirlarga qaradi, chorlab-chorlab kishnadi.	Tepelere baktı, bağıra bağıra kişnedi.

82.48.	Tarlon quloqlari chimirilib-chimirilib kishnadi, pishqirib-pishqirib kishnadi.	Tarlan kulaklarını dike dike kişnedi, burnundan soluya soluya kişnedi.
82.49.	Qishloqqa qaradi, yolvorib-yolvorib kishnadi, zor-zor kishnadi.	Köye baktı; yalvara yalvara kişnedi, sitemli sitemli kişnedi.
82.50.	Tarlon jilovini silkib-silkib kishnadi, yulqib-yulqib kishnadi.	Tarlan yularını sallaya sallaya kişnedi, çeke çeke kişnedi.
82.51.	Keyin, men sari yuzlandi.	Sonra bana doğru baktı.
82.52.	Oyoqlarini katta-katta yoydi.	Ayaklarını büyük büyük açtı.
82.53.	Bo'ynini cho'zdi, tumshug'ini cho'zdi.	Boynunu uzattı, burnunu gerdi.
82.54.	Quloqlarini chimirdi.	Kulaklarını kaldırdı.
82.55.	Tarlon zinkiydi!	Tarlan titriyor!
82.56.	Old tuyoqlari bilan tarsillatib-tarsillatib yer tirnadi.	Ön toynakları ile takırtada takırtada yeri tırmaladı.
82.57.	Keksaklab-kesaklab yer otdi.	Hissizleşerek kendini yere attı.
82.58.	Tuyoqlari osti changidi.	Toynaklarının altı tozlandı.
82.59.	Tarlon qahr ham iztirob bilan kishnadi.	Tarlan kahır ve ıstırap ile kişnedi.
82.60.	Oqshom kishnashdan zir titradi.	Akşam kişnemedenden titredi.
82.61.	Oqshom, Tarlon kishnashidan, Tarlon kishnashi, oqshomdan-da mungli bo'ldi, oqshomdan-da ayanchli bo'ldi.	Akşam, Tarlan'ın kişnemesinden, Tarlan'ın kişnemesi, akşamdan da kahırlı oldu; akşamdan da hazin oldu.
82.62.	Uchli zarb, chap tizzam ko'ziga kelib tegdi.	Üçlü darp, sol dizime gelip değdi.
82.63.	Chinqirib yubordim.	Feryat ederek gittim.
82.64.	Ko'z oldim qop-qora bo'ldi...	Gözlerimin önu kapkara oldu...
82.65.	—Tepib o'tirasanmi, biqiniga tiqib ol!..	—Vurup duruyor musun, böğrümü çekip al!
82.66.	—E-e-e, ot!	—Eeee at!
82.67.	—Qoch, ot kelayapti!	—Kaç at geliyor!
82.68.	Shunda, tag'in hushimga keldim.	O sırada tekrar bilincim geldi.
82.69.	Ohista ko'zimni ochdim.	Yavaşça gözümü açtım.
82.70.	Tarlon tumshug'ini cho'zib zinkiyib, ularni quvdi.	Tarlan burnunu uzatarak titreyip, onları kovaladı.
82.71.	Birini qo'yib, birini quvdi.	Birini bırakıp, birini kovaladı.
82.72.	Ular ariqdan hatlab qochdi.	Onlar arktan atlayarak kaçtılar.
82.73.	Birin-ketin mashinasiga kirdi.	Peş peşe arabaya bindiler.
82.74.	Ammo birovi Tarlondan qochib qutulolmadi.	Ama birisi Tarlan'dan kaçıp kurtulamadı.
82.75.	Uyoqqa burib soldi, bo'lmadi, buyoqqa burib soldi, bo'lmadi.	O yana döndü olmadı, bu yana döndü olmadı.
82.76.	Nima qilishini bilmadi.	Ne yapacağını bilemedi.

82.77.	Oxiri yerdan nimadir olib, Tarlonni boshiga bir urdi.	Sonunda yerden bir şey alarak, Tarlan'ın başına vurdu.
82.78.	Tarlon boshini silkib-silkib ohistaladi.	Tarlan başını sallaya sallaya sendeledi.
82.79.	Unisi-da ariqdan hatlab o'tdi.	Diğeri de arktan atlayıp geçti.
82.80.	Tarlon-da ariqdan o'tdi.	Tarlan da kanaldan geçti.
82.81.	Mashina oldiga keldi.	Arabanın önüne geldi.
82.82.	Old tuyoqlari bilan yer tirnab-yer tirnab kishnadi.	Ön toynakları ile yeri tırmalaya tırmalaya kişnedi.
82.83.	Mashina g'izillab jo'nadi.	Araba vızıldayarak hareket etti.
82.84.	Tarlon mashina ketidan xiyla yo'lgacha chopib bordi.	Tarlan arabanın arkasından hayli yola kadar koşturdu.
82.85.	Keyin, iziga qaytib keldi.	Sonra peşi sıra geri döndü.
82.86.	Ariqdan o'tib, boshimga keldi.	Arktan geçerek, başucuma geldi.
82.87.	Yuzlarimga tumshug'ini tekkizib-tekkizib ko'rdi.	Yüzüme burnunu dokundura dokundura baktı.
82.88.	Yuzlarimni iskab-iskab ko'rdi.	Yüzümü koklaya koklaya baktı.
82.89.	Men Tarlon nafasini tuydim.	Ben Tarlan'ın nefesini hissettim.
82.90.	Tumshug'ini qo'shqo'llab quchoqladim.	Burnunu iki elimle kucakladım.
82.91.	Jag'lari, peshonasini siladim.	Çenesini, alnını sildim.
82.92.	Shunda, kaftim ho'l bo'ldi.	O anda avuçlarım ıslandı.
82.93.	Ter, ot teri deb o'yladim.	Ter, atın teri diye düşündüm.
82.94.	Kaftimni ko'zlarimga olib kelib qaradim.	Gözlerimi avucumla kapatarak baktım.
82.95.	Keyin, Tarlonga tikilibroq qaradim.	Sonra Tarlan'a daha dikkatli baktım.
82.96.	Tarlon peshonasidan qon sizdi...	Tarlan'ın alnından kan sızdı...
82.97.	Ho'ngrab yig'lab yubordim.	Hüngürerek ağlamaya başladım.
82.98.	O'pkamni bosayin dedim, bosolmadim...	Öfkemi bastırayım dedim, bastıramadım...

83

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
83.1.	Qosh qoraydi.	Akşam karanlığı bastırdı.
83.2.	Odam odamni tanimaydigan bo'ldi.	İnsan insanı seçemez oldu.
83.3.	Bir amallab chap yonbosh bo'ldim.	Bir şekilde sol tarafa yattım.
83.4.	Tarlon oyog'ini quchoqladim.	Tarlan'ın ayağını kucakladım.
83.5.	Tizzasiga peshonamni qo'ydim.	Dizine alnımı koydum.
83.6.	Uzalib, old qopqog'iga shapatiladim.	Uzanıp, ön ayağına vurdum.
83.7.	Tarlon yelkalarimni iskadi.	Tarlan omuzlarımı kokladı.

83.8.	Keyin, old oyoqlarini asta-asta bukdi.	Sonra ön ayaklarını yavaş yavaş бүктü.
83.9.	Tarlon tizzaladi!	Tarlan diz çöktü.
83.10.	Men chap qo‘lim bilan egar qoshidan oldim.	Ben sol elim ile eyerin kaşından tuttum.
83.11.	Egarga ko‘kragimni berdim.	Eyere göğsümü dayadım.
83.12.	Timtalaniib-timtalaniib egarga bel bo‘lib yotdim.	Tırmalaya tırmalaya eyere yaslanıp yattım.
83.13.	Nafasimni rostlab oldim.	Nefesimi topladım.
83.14.	Tag‘in qimtinib, oyog‘imni egardan oshirdim.	Tekrar dudaklarımı dişleyerek ayağımı eyerden aşırdım.
83.15.	Tarlonni quchoqlab oldim.	Tarlan‘ı kucaklayıp aldım.
83.16.	Tarlon qaddini rostladi.	Tarlan bedenini doğrulttu.
83.17.	Shamol boshimni yalab o‘tdi.	Rüzgâr başımı yaladı.
83.18.	Shunda, bosh yalangligimni bildim.	O sırada başımın çıplak olduğunu anladım.
83.19.	Telpagim yerda qolibdi.	Telpeğim yerde kalmış.
83.20.	Tushayin dedim, tag‘in, minishimni o‘yladim.	İneyim dedim, tekrar binişimi düşündüm.
83.21.	Telpagimga qo‘l siltadim.	Telpeğimden vazgeçtim.
83.22.	Belbog‘imni yechib, boshimni tang‘ib bog‘lab oldim.	Kuşağımı çıkarıp, başımı sıkıca bağladım.
83.23.	Katta yo‘l chetidan yurdim.	Büyük yolun kenarından ilerledim.
83.24.	Bor bo‘yicha qorong‘i tushdi.	İyice karanlık çöktü.
83.25.	Adirlar qop-qora soyaday bo‘ldi.	Yamaçlar kapkara gölge gibi oldu.
83.26.	Egarda chayqalib-chayqalib, ko‘nglim shu kechaday zim-ziyo bo‘lib-bo‘lib, o‘ksib-o‘ksib bordim...	Eyerde sallana sallana yüreğim bu gece gibi kapkara, kan ağlaya ağlaya gittim ...

84

No	Özbek Türkçesi	Türkiye Türkçesi Aktarım
84.1.	Tarlon-ay, nima kunlarga qolding-a?..	Tarlan, ey, ne günlere kaldın ya?
84.2.	Tushda bo‘layaptimi, yo o‘ngda bo‘layaptimi?	Rüyada mı oldu yoksa gerçekte mi oldu?
84.3.	Sen farqlamasang, men farqlay olmay qoldim, Tarlon...	Sen seçemezsen, ben seçemem Tarlan...
84.4.	Haligilar qanday jonzot edi, Tarlon!	Az öncekiler nasıl varlık idi, Tarlan!
84.5.	Sin-simbati odamga kelbat beradi.	Kılık kıyafeti insana benziyordu.
84.6.	Ust-boshlari-da bor.	Üstü başı da var.
84.7.	Odamga mayzab gapiradi, odamga mayzab kuladi...	İnsan gibi konuşuyor, insan gibi gülüyor...

84.8.	Bilmadim, Tarlon, bilmadim.	Anlamadım Tarlan, anlamadım.
84.9.	Sen bilmasang, men bilmadim.	Sen bilemezsen ben bilemem.
84.10.	Men seni bilaman, Tarlon.	Ben seni bilirim Tarlan.
84.11.	Ular men uchun begona, Tarlon...	Onlar benim için yabancı, Tarlan...
84.12.	Ayo Tarlon, sen mening ukamsan, ukam.	Hey Tarlan, sen benim kardeşimsin, kardeşim.
84.13.	Bo'ldi, men endi ularni ukam demayman.	Evet, ben artık onlara kardeşim diyemem.
84.14.	Mening ukam sensan.	Benim kardeşim sensin.
84.15.	Sen mening ukamsan, Tarlon.	Sen benim kardeşimsin, Tarlan.
84.16.	O'zi menga o'xshaysan, Tarlon, menga...	Tıpkı bana benziyorsun, Tarlan, bana...
84.17.	Ukasi akasiga o'xshaydi-da, Tarlon...	Kardeşi ağabeyine benzer ya Tarlan...
84.18.	Tarlon ukam-ov, endi nima qilamiz?	Tarlan kardeşim ah, şimdi ne yapacağız?
84.19.	Endi, bola-chaqaga borib nima deymiz?	Şimdi, çoluk çocuğa varıp ne diyeceğiz?
84.20.	El so'rasa nima deymiz?..	El sorarsa ne diyeceğiz?
84.21.	Ayo Tarlon, sen mening jiyanimsan, jiyanim.	Ey Tarlan, sen benim yeğenimsin, yeğenim.
84.22.	Bo'ldi, men endi ularni jiyanim demayman.	Evet, ben artık onlara yeğenim diyemem.
84.23.	Mening jiyanim sensan, Tarlon.	Benim yeğenim sensin, Tarlan.
84.24.	Sen menga tortding, Tarlon.	Sen bana çektin, Tarlan.
84.25.	Jiyan tog'asiga tortmasa, kinga tortadi, Tarlon...	Yeğen, dayısına çekmese, kime çeker, Tarlan...
84.26.	Tarlon jiyanim-ov, yo yo'lda yiqildik, deymizmi?	Tarlan yeğenim ah, yoksa yolda düştük mü diyelim?
84.27.	Ko'zlaring bor edi-ku, desalar-chi?	Gözün var idi, derseler peki?
84.28.	Ariq loy ekan, toyib ketdik, deymiz.	Ark çamur imiş, kayıp düştük deriz.
84.29.	Binoyimi, Tarlon jiyanim?	İyi mi Tarlan yeğenim?
84.30.	Bo'lmasa, elga ermak, xalqqa shaloq bo'lamiz...	Yoksa, ele maskara olur, halkın diline düşeriz...
84.31.	Ayo Tarlon, sen mening akamsan, akam.	Hey Tarlan, sen benim ağabeyimsin ağabeyim.
84.32.	Bo'ldi, man endi ularni akam demayman.	Evet ben artık onlara ağabeyim diyemem.
84.33.	Mening akam sensan, Tarlon.	Benim ağabeyim sensin, Tarlan.
84.34.	Uka desa degulik, mendayin ukang bor, aka desa degulik, sendayin akam bor, nima g'amim bor, Tarlon...	Kardeş arasan, benim gibi kardeşin var, ağabey arasam, senin gibi ağabeyim var, başka ne gamım olsun Tarlan...

84.35.	Ayo Tarlon, sen mening birodarimsan, birodarim.	Hey Tarlan sen benim biraderimsin, biraderim.
84.36.	Bo'ldi, men endi ularni birodarim demayman.	Evet ben artık onlara biraderim diyemem.
84.37.	Mening birodarim sensan, Tarlon...	Benim biraderim sensin, Tarlan...
84.38.	Ayo Tarlon, sen mening qiyomatlik birodarimsan, qiyomatlik birodarim...	Hey Tarlan sen benim ebedi biraderimsin, ebedi biraderim...

1979

SÖZLÜK

A a

Abjir: a. I. becerikli, el uzun, hızlı, akıllı. II. üçkâğıtçı, kurnaz, tehlikeli. III. çevik, kıvrak, atik, hızlı.

Adash-: f. I. yolunu kaybetmek. II. hata yapmak, yanılmak, karıştırmak. III. ayrılmak, ayrı kalmak. IV. başkalaşmak, farklılaşmak; değişmek.

Adi- badi: ayt- tartışmak, ağız kavgası yapmak.

Adir: a. tepe, yamaç.

Aglanat-: f. yuvarlanmak, çevrilmek, düşmek.

Ajablan-: f. şaşırp kalmak, hayret etmek.

Ajabo: zf. I. acayip, ilginç, garip; tuhaf bir şekilde. II. gerçekten, aslında.

Ajabtovur: zf. oldukça iyi, çok iyi, göze çarpan.

Aksincha: zf. aksine, tersine.

Alahsit-: f. aklını çelmek, oyalamak, kandırmak.

Alangla-: f. tutuşmak, alevlenmek, parlamak.

Alag'da: f. bol- merak etmek, endişelenmek, kaygılanmak.

Alik: a. selam.

Alochi: a. yüksek puan alan, başarılı öğrenci.

Alqissa: zf. kısaca, özetle, hülâsa, sözün kısası; demek ki.

Alvon: sf. I. kırmızı, parlak kırmızı, kızıl. II. al kumaş III. türlü türlü, çeşitli.

Amaldor: a. memur, devlet görevlisi.

Amaliy: sf. pratik, gerçek, somut, uygulamalı, fiili.

Amallab: zf. şöyle ya da böyle, zorlukla, bir şekilde.

Angray-: f. hayret etmek, şaşmak, ağız açık kalmak.

Aniqlash-: f. kesinleşmek, netleşmek.

Anqi-: kokmak, koku yaymak, keskin kokmak.

Aqalli: zf. I. hiç olmazsa II. zar zor, ancak.

Arizaboz: a. her şeye itiraz edip, dilekçe yazan kimse.

Armon: a. gerçekleşmeyen arzu, hayal kırıklığı, ukde, pişmanlık.

Arg'amchi: a. I. ipince bağlama ipi; halat, çekme halatı. II. kıtlık.

Archa: a. ardıç, çam, alaçam.

Asov: sf. huysuz, yabani.

Asta- asta: zf. yavaş yavaş, oldukça yavaş, sessizce, sakince.

Atal-: f. ad verilmek, isim koyulmak, adlandırmak.

Atayin: zf. kasten, bilerek, bile bile.

Attang: ünl. Tüh, yazık, ne yazık ki.

Avayla-: f. özen göstermek, dikkat etmek, korumak.

Avom: a. avam, halkın aşağı tabakası, sıradan halk.

Ayanchli: sf. I. esirgeyen, koruyan, dikkatli bakan. II. kederli, hüznü, acılı.

Aybdor: sf. suçlu, kabahatli; günahkâr, ayıplı.

Ayda: ünl. haydi.

Ayni-: f. I. kötü olmak, fenalaşmak. II. ekşimek, bozulmak. III. çürümek. IV. kaybetmek.

Ayniqsa: zf. özellikle, bilhassa.

Ayqir-: f. söylenmek, şamata yapmak.

Ayrim: a. ayrı, müstakil.

Aytaylik: zf. diyelim ki, söz gelimi, örneğin, varsayalım ki.

Ayt-: f. I. söylemek, demek. II. konuşmak. III. anlatmak.

Aytil-: f. söylenme denilmek, denmek.

Aza: a. yas, ağıt, matem.

Ag'dar-: f. I. çevirmek, aktarmak, ters yüz etmek. II. devirmek, düşürmek. III. boşaltmak. IV. suçlamak, iftira etmek, hakaret yağdırmak.

Ashula: a. şarkı, türkü.

B b

Bab: a. bölüm, kısım.

Badbo'y: sf. hoş olmayan, çirkin koku yayan, kötü kokan, pis kokulu.

Badrabxona: a. tuvalet, hela.

Baholi: a. kıymet, elden geldiğince kıymetli.

Bahr: f. o't- geri çevirmek, vazgeçmek.

Balada: a. I. balad. II. hikâyeli şiir.

Bandit: a. haydut, eşkıya, gangster.

Baqaloq: sf. bodur, tıknaz, şişman.

Baraka: a. bereket, bolluk.

Baravar: a. eşitlik, denklik.

Bardam: sf. canlı, kuvvetli, sağlıklı, dinç.

Barg: a. yaprak.

Bari: zm. Hepsi, tüm, bütün.

Baribir: sf. aynı, farksız.

Bas: I. yeterli, kâfi. II. sf. eşit, denk.

Baytal: a. kısarak.

Baxmal: a. kadife.

Bachchag'ar: a. çocuk, evlat; oğlancık.

Bedov: sf. hızlı at.

Beixtiyor: zf. istemsiz olarak, istemeden, gayriihtiyari.

Behisht: a. cennet.

Behushlik: a. bayılma, baygınlık, kendinden geçme.

Beka: a. hanım, eş, kadın.

Bekit: f. kapatmak, örtmek, gizlemek, saklamak.

Bekor: sf. işsiz, boş, çalışmayan, haylaz.

Bemahal: zf. zamansız, vakitsiz, uygun olmayan.

Bemorxona: a. hastane.

Bepoyon: a. sınırsız, uçsuz, bucaksız, sonsuz.

Beposhna: sf. topuksuz, alçak topuklu.

Beqasam: a. kumaş türü. ipekten örülmüş, dokuma iplerden yapılmış, yer yer çiçekli kumaş; bu kumaştan hazırlanmış giysi.

Berahm: sf. merhametsiz, acımasız.

Bezor: a. bıkmak, hoşlanmama, tikslenme.

Beg'am: sf. gamsız, tasasız, pervasız, lakayt.

Biliqsi: f. çok kirlenmek, pis olmak.

Bilong'ich (bilong'i?): sf. çetrefelli, düğümlü, karışık.

Binoyiday: sf. iyi, güzel, uygun, münasip.

Biqin: a. böğür.

Biror: sf. herhangi, bir, bazı; belli, belirli.

Birov: zm. Biri, birisi; kimi, kimisi; herhangi biri; başkası.

Bitkaz: f. bitirmek, sonuçlandırmak, tamamlamak.

Biya: a. kurak, dişi at.

Bois: a. sebep, neden, bahis.

Boja: a. abla, küçük kız kardeşlerin eşleri; enişte.

Bolish: a. yastık, minder.

Bor: a. II. kere, kez, defa.

Botinka: a. ayakkabı.

Bovujud: bağ. rağmen, karşın, gözetmeksizin.

Boyla: f. bağlamak, düğümlmek; birleştirmek, sabitlemek.

Boychechak: a. kardelen.

Boshliq: a. başkan, reis, müdür, lider, patron.

Boshqarman: a. idare, işletme, yönetim.

Boshqorong'i: a. hamile.

Brigadir: a. tugay lideri, başkan, reis.

Bundayinga: zf. böylece, bu şekilde.

Bura-: f. çevirmek, döndürmek, sarmak, kıvrırmak, dolamak.

Buril-: f. çevrilmek, dönmek.

Burov: a. tıkaç, döndürme, çevirme.

Busiz: sf. onsuz, bunsuz.

Burchak: a. köşe, bucak, açı.

Buyoq: zf. bu yer, bu taraf, burası.

Buzoq: a. buzağı, dana.

Bo'gin: a. eklem, boğum.

Bo'lak: I. a. bölüm, parça, kısım; kesim, pay. II. farklı, değişik, ayrı.

Bo'pti: tamam, iyi, güzel.

Bo' taloq: a. köşek, deve yavrusu.

Bo'ydoq: a. evlenmemiş, bekâr.

Bo'zar-: f. sararmak, solmak, rengi atmak, sönük kalmak.

Bo'zbola: a. toy çocuk, delikanlı.

Bo'shat-: f. boşaltmak, tahliye etmek; serbest etmek, istifa ettirmek.

D d

Dadil: sf. cüretli, gözü pek, yürekli; güçlü, kuvvetli.

Dalbangla-: f. sendelemek, tökezlemek, yalpalamak, sersemlemek, salınmak.

Dangal: a. açık, dürüst, doğru.

Darig': ünl. yazık, eyvah, eyvahlar olsun.

Darkor: sf. gerekli, lazım.

Dast: zf. II. bir de hemen, derhal.

Dastak: a. manivela, kaldıraç, destek.

Davlat: a. I. devlet, hükümdar. II. zenginlik, servet.

Davola-: f. tedavi etmek, iyileştirmek.

Davra: a. I. daire, devre; daire şeklinde oturan topluluk. II. sahne. III. grup, topluluk.

Dasht- biyobon: a. bozkır, çöl.

Dehqon: a. ziraatçı, çiftçi, köylü, tarımcı.

Delo: a. klasör, dosya.

Depsin-: f. tepinmek, ürkmek.

Deyarli: zf. nerede ise, hemen hemen, yaklaşık olarak, az daha.

Dildor: a. sevgili, maşuk, yar.

Dimog'dor: a. mağrur, kibirli, gururlu, kendini beğenme.

Ding bo'l: f. kulak vermek, can kulağıyla dinlemek.

Dingilla: f. koşuşturmak, hızlı koşmak.

Dirilla-: f. tıngırdamak, hırıldamak, tıkırdamak, vır vır etmek, titremek, titreşmek.

Dirk: silkinip, tepinip duran şey, sıçrayarak hareket eden şey.

Dirkilla-: f. azametli, görkemli olmak.

Diversiya: rus. saptırma, yanıltma; sabotaj.

Dodla-: f. haykırmak, bağırarak, feryat etmek, çığlık atmak.

Doklad: a. rapor, bildiri.

Dono: a. bilge, akıllı, zeki.

Dong': a. II. metallerin birbirine vurduğunda çıkardığı ses.

Dorilamon: sf. huzurlu, mutlu.

Dog': a. II. üzüntü, acı, keder, dert.

Dovdir-: f. şaşırmak, bocalamak, sendelemek, gevelemek.

Duduqla-: f. kekelemek, kekeleyerek söylemek, gevelemek.

Dumli: sf. kuyruklu.

Durustgina: sf. iyi, güzel, uygun.

Duv: zf. I. hızla, çabuk, çabucak; aniden birden. II. tamamen, bütünüyle.

Duch: a. karşılaşma, tesadüf, rastlantı.

Do'qla-: f. korkutmak, tehdit etmek.

E e

Egizak: a. ikiz.

Elan-qaran: zf. acele etmeksizin, yavaş yavaş, yavaşça.

Elburut: zf. hepsinden önce.

Elga er-: f.

Endigi: zf. şimdiki, şu andaki, halihazırdaki; bir dahaki.

Enkay-: f. eğilmek.

Entik-: f. I. iç çekmek, ah etmek. II. nefesi kesilmek, zorlukla solumak. III. hasret kalmak, özlemek.

Ep: a. beceri, marifet, hüner; layık, uygunluk.

Ergash-: f. izlemek, takip etmek, uymak.

Erka: sf. I. sevgili, kıymetli, gözde. II. şımarık, nazlı.

Erkalik: a. şımarıklık, yaramazlık; sevecenlik, naz.

Erkinlik: a. özgürlük, hürriyet, rahatlık.

Ermak: a. I. eğlence, oyalanma. II. teselli, avuntu.

Eron: a. İran.

Ezgu: sf. iyi, hoş, güzel, hayırlı.

F f

Faar: a. gurur, onur, iftihar.

Fakt: a. gerçek, olgu, kanıt, delil.

Falak: a felek, dünya, gökyüzü, âlem.

Farosat: a. fehim, akıllılık, marifet.

Felatvor: a. huy, karakter, tabiat.

Fe'l: a. I. huy, karakter, kişilik. II. moral, ruhsal durum. III. fiil.

Fosh bol-: f. faş etmek, ortaya çıkarmak, açığa vurulmak.

G g

Gal: I. a. sıra, dizi. II. kez, defa sefer.

Gala- gala: a. sürü, yığın, topluluk.

Galstuk: a. kravat.

Gandirakla-: f. sendelemek, tökezlemek, yalpalamak, sersemlemek.

Gangi-: f. afallamak, sersemleşmek, şaşırmaq, şaşırmak kalmak.

Gijing: sf. canlı, atak, oynak, neşeli, ateşli.

Gilam: a. halı.

Gips: jips, alçı taşı.

Gird: a. etraf, çevre, civar, dolay.

Gugurt: a. kibrit, kibrit kutusu.

Guj: zf. yoğun, toplanmış, kalabalık halde.

Gursilla-: f. gümbürdemek, kütürdemek, güm güm ses çıkarmak.

Gurunglash-: f. kızgın sohbet etmek, sohbet edip oturmak.

Guvilla-: f. uğuldamak.

Guvoh: a. tanık, şahit, görgü tanığı.

Go'balak:

Go'da-: f. böbürlenmek, palavra atmak.

Go'sht: a. et.

H h

Hadaha: zf. tezlik ile, tezden, derhal.

Hadeb: zf. tekrar tekrar, durmadan boyuna, defalarca.

Hadegan: a. tez, derhal.

Hademay: zf. çok vakit geçmeden, az zamanda, tez aralıkta.

Hadik: a. korku, endişe, evham, kaygı.

Hafsala: a. iş, hareket; istek, sabır.

Haligina: zf. daha şimdi, demincek, kısa süre önce, yakınlarda, bu aralar.

Halqum: a. boğaz, gırtlak.

Hamiyat teg-: f. vicdanen rahatsız olmak.

Hamkasb: a. meslektaş.

Hamroh: a. yol arkadaşı, yoldaş.

Hamroz: a. sırdaş, dert ortağı.

Hamsoya: a. komşu.

Hansir-: f. nefes nefese kalmak, sık sık nefes almak.

Hatlattir-: f. atlattırmak.

Haybarakalla: a. teşvikçilik.

Hayda-: f. sürmek, kovalamak, defetmek.

Hazillash-: f. şakalaşmak.

Hashar: a. imece, kolektif yardım.

Hisobat: a. hesap, rapor, açıklama, beyan.

Hiyla: a. hile, aldatmaca, kurnazlık.

Horiqulod:

Hur-: f. havlamak.

Hurpa-: f. dikilmiş, to'zg'igan durumda olmak.

Hofiz: a. usta şarkıcı.

Hush: a. bilinç, şuur.

Ho'kiz: a. öküz.

Ho'l: sf. ıslak, nemli, yaşlı.

I i

Idish: a. kap, kâse, tabak.

Ilik: I. a. bilek, ayak bileği. II. el.

Ilkisdan: zf. aniden, birdenbire, beklenmedik bir şekilde.

Il-: f. ilmek, asmak, kancaya asmak; iliştmek, bağlamak.

İltijoli: a. yalvarma, yalvarış; arzu, istek, dilek.

İlg'a: f. sezmek, algılamak, kavramak, idrak etmek.

İmillat- f. ağır davranmak, aylaklık etmek, sallanmak, sürüklenmek.

İmla-: f. el hareketi yapmak, işaret yapmak; işaretle çağırmak.

İnda-: f. demek, söylemek, seslenmek, ses çıkarmak, çağırmak.

İngilla-: f. ağlamak, tiz sesle bağrmak.

İngichka: sf. ince, zayıf.

İngredient: ing. a. birleşen.

İntil-: f. çabalamak, gayret etmek.

İrimiga: zf. öylesine, gösteriş için.

İrg'a-: f. sallamak, silmek.

İrg'i-: f. zıplamak, sıçramak, hoplamak, atlamak.

İskat-: f. koklattırmak.

İstihola: a. çekinme, tutma, kendini tutma.

İya(e): ünl. ha! haydi! e! .

İyak: a. çene.

İyiq: a. binek hayvanlarının ön ayaklarının boynuna kadar olan kısmı; bu kısımda oluşan yara.

İxtiyor: a. seçme, seçenek, istek, niyet.

İshanqira-: f. neredeyse inanmak, inanmış gibi olmak.

İshka-: f. sürtmek, ovmak, kaşımak.

İshkash-: f. kokusunu almak.

İshona: a. inanma, güvenme.

J j

Javobgorlik: a. sorumluluk, mesuliyet.

Jabduqla-: f. eyerlemek, donatmak, teçhiz etmek.

Jag: a.çene.

Jahl: a. öfke, hışım, kızgınlık.

Jaranla-: ötmek, çınlamak, yankılanmak, metal sesine benzer ses çıkarmak.

Jamiki: zf. bütün, hepsi, tüm.

Jarohat: a. yara, bere, hasar, zarar.

Javr: a. zorlama, baskı.

Jayron: a. ahırlarının Suriye, İran, Afganistan, Kafkaslarda ve Orta Asya' da yayılan bir at türü; karakulak.

Jerk-: f. hor görmek, aşağılamak, tepeden bakmak.

Jig: zf. büsbütün, tamamen, aşırı derecede, yoğun şekilde.

Jil-: f. I. yerinden kalkmak, hareket etmek, kımıldamak. II. göçmek. mec. III. ilerlemek gelişmek.

Jilov: a. dizgin.

Jimit: sf. küçük, minik, ufacık, minicik.

Jingalak: sf. kıvrır kıvrır, büküm büküm.

Jips: sf. I. sıkı, kapalı. II. hemfikir dayanışık, birleşik. mec. III. yakın, yan yana, bitişik.

Jiplash-: f. I. sıkıca kapatılmak, sıkılaşmak. mec. II. birleşmek, birlik olmak, dayanışma yapmak.

Jiyan: a. yeğen, kuzen.

Jiyda: a. dar yapraklı iğde.

Jyron: sf. kırmızı, kızıl, pas renkli, kestane renkli (atlar için); kestane renkli at.

Jonhalak: sf. sıkıntılı, huzursuz, ızdırap çeken.

Jonzot: a. folk. yaşayan şey, yaratık, varlık.

Juftla-: f. eşleştirmek, çiftleştirmek, birleştirmek, bir araya getirmek.

Jun: a. yün, kıl, tüy.

Juvozkash: a. tereyağı yapımı.

Jo'na-: f. hareket etmek, yola çıkmak.

Jo'ra: a. ahbap, arkadaş, dost, yardımcı, yaren.

Jo'rttaga: zf. bile bile, kasıtlı olarak, mahsus, bilerek, isteyerek.

K k

Kalovla-: f. tökezlemek, bocalamak, aksamak, topallamak.

Kalxona: a. hastane.

Kam: sf. az, ufak, değersiz, bayağı.

Kamar: II. a. oyuk, çukur, delik, boşlukkuvuk.

Kambag'al: sf. fakir, yoksul, zavallı, muhtaç.

Kamdan kam: a. seyrek, nadiren.

Kamina: a. bende, kul, fakir.

Kamsit-: f. aşağılamak, hor görmek, küçümsemek.

Kamko'st: a. noksan, kusur; eksiklik, yetersizlik.

Kar: a. işitme engelli, sağır.

Karnay: a. boru, çalgı, borazan; üflemeli bir çalgı türü.

Kasek: a. kesek, toprak parçası.

Kavak: a. I. oyuk, boşluk, çukur. II. kovuk.

Kelbat ber-: f. benzemek, benzer olmak.

Kenja: a. en son doğan çocuk, en küçük kardeş.

Ketidan: zf. sonradan, sonra, ardından.

Kechir-: f. kusura bakmamak, affetmek, mazur görmek.

Kechqurun: a. akşam, akşamüzeri.

Kifoya: zf. yeterli, kafi.

Kift: a. omuz.

Kissa: a. cep, cüzdan, kese.

Kissavur: a. yankesici, cepçi.

Komsomol: a. komünist gençlik üyesi, komünist gençlik ittifakı.

Korson: a. ahşap tas, kase, leğen.

Kovla-: f. kazmak, eşmek, oymak, çukur açmak.

Kulcha: a. tandırda yapılan küçük, yuvarlak ekmek.

Kuy-: f. yanmak, yanıp kül olmak.

Kuyla-: f. şarkı söylemek, terennüm etmek.

Kuchan-: f. gayret etmek, sarf etmek, çok uğraşmak, çabalamak, güç harcamak, kendini zorlamak.

Ko'klam: a. ilkbahar.

Ko'krak: a. göğüs.

Ko'ks: a. göğüs.

Ko'n-: f. razı olmak, ikna olmak.

Ko'niktir-: f. yetiştirmek, öğretmek, alıştırmak, terbiye etmek, hazırlamak.

Ko'rgilik: a. nasip, takdir, yazgı, kader, kısmet.

Ko'pkari: a. ulak.

Ko'tarasavdo: a. toptan ticaret.

Ko'zi: a. kuzu.

L I

Labbago'y: a. II. yalaka, dalkavuk, yaltakçı.

Lahm: a. et, kemiksiz et.

Lalmi: a. sulanmayan toprak; eriyen karlarla sulanan toprak, yağmur sularıyla sulanan toprak.

Lang: f. II. och- ardına kadar açmak.

Lanj: sf. zayıf, güçsüz, dermansız, sönük.

Laparchi: a. bir vokal düetteki katılımcı; lapar söyleyen.

Lat: a. hasar, zarar, telef, kayıp, zaiyat.

Latta: a. dokuma kumaş parçası, deri parçası.

Lenta: a. kurdele, şerit, bant.

Leytenantlik: a. teğmen, yüzbaşı.

Likillat-: f. sallamak, dalgalandırmak.

Lip et-: zf. hızlı şekilde, süratle, aceleyle, çabucak.

Lof: a. abartı, şişirme, mübalağa, boş laf.

Lovulla-: f. yanmak, tutuşmak.

Lunj: a. yanağın iç kısmı.

Lo'killa-: f. I. büyük adımlarla ilerlemek.

II. boşuna gidip gelmek, boşuna uğraşmak.

M m

Mabodo: bağ. eğer.

Mahal: a. zaman, vakit, lahza, an.

Mahobat: a. I. heybet, ululuk, görkem, ihtişam. II. vehim, korku kuruntu.

Mahtal: f. durup bakıp kalmak; beklemek, gözlemek.

Majruh: a. yaralı, kırgın, sakat.

Malol: usanç, sıkıntı, melal.

Manavi: zm. bu, işbu, işte bu.

Mansab: a. görev, vazife.

Maqtan-: f. övünmek.

Maton: a. kumaş, dokuma.

Mayib: a. sakat, topal, kötürüm.

Mayda: sf küçücük, ufak, minik.

Mayiz: a. kuru üzüm.

Mayizjallob: a. üzüm satıcısı.

Mayna: a. sığırcık. mec. Maskara.

Mazgil: a. I. menzil, han, konak. II. iki menzil arasındaki mesafe.

Mag'zi: a. anlam, mana.

Mashoq: a. başak.

Mashriq: a. doğu.

Ma'ra- : f. melemek, böğürmek.

Meditsina: a. tıp.

Melisa: a. polis.

Mezbon: a. ev sahibi, konuk eden kimse, mihmandar.

Me'yor: a. sınır, ölçü, limit, hudut.

Mijja: a. kirpik.

Mijja qoq- : f. gözlerini kırıştırmak.

Militsioner: a. polis.

Miltiq: a. tüfek.

Mingilla- : f. söylenmek, homurdanmak.

Miq et- : f. ses çıkarmak, ses vermek.

Miriq- : f. doymak, tok olmak, dolu olmak.

Mirob: a. su taksimi ve sulama işlerini yapan kimse.

Miya: a. beyin.

Mix: a. çivi, mih; askılık.

Mol: a. büyükbaş hayvan, sığır, mal, varlık; ticari eşya ürün.

Momo: a. büyükanne.

Moyak: a. yumurta, tohum.

Mozor: a. mezarlık, kabristan.

Mudra- : f. pinekleme, uyuklamak, şekerleme yapmak.

Mufkuraviy: a. ideolojik.

Muhayyo: sf. hazır, önceden hazırlanmış, tedarikli.

Mujmaltob(mujmal?): sf. belirsiz, kuşkulu, meçhul, açık olmayan.

Munki- : f. sendelemek, tökezlemek, dengesini kaybetmek.

Munis: a. sırdaş, dost, yakın dost, yoldaş.

Muolaja: a. tedavi.

Muqaddam: a. önce, evvel.

Mung'ay- : f. dertlenmek, hüznlenmek, üzölmek.

Murakkablash- : f. karmaşıklık, güçleşmek, bulanıklık.

Muvozanat: a. muvazene, denge, balans.

Mug'ambir: sf. kurnaz, sinsi, hin, açık göz.

Mushkul: sf. müşkül, zor, çetin, güç.

Musht: a. yumruk.

Mo'l: sf. bol, geniş, bereketli.

Mo'ltay- : f. acıklı şekilde bakmak, hüznölü bakmak, dalgın dalgın bakmak.

Mo'rala- : f. dikizlemek, dikkatlice gözlemlemek.

Mo'ylov: a. bıyık.

N n

Naf: a. yarar, getiri, fayda.

Nari: zf. I. öte, ileri, uzağa. II. sonra, daha sonra.

Naryogi: zf. öbür, öteki , öbür taraf.

Narx- nova: a. fiyat, piyasa.

Nasiba: a. pay, hisse, hak.

Nag'ma: a. nağme.

Nevara: a. torun.

Nimtala- : f. parça parça etmek, parçalayıp bırakmak.

Niqta- : f. I. tıkmak, yumruklayarak yerleştirmek, II. kol ya da ayağının içiyle itmek, dürtmek.

Nish: a. diken.

Nishab: a. meyil, iniş, eğim.

Nokdaun: f. boksörün darbesinden yıkılan ama on saniye geçmeden yerinden kalkıp dövüşü devam ettiren durum.

Noli- : f. sızlanmak, yakınmak, söylenmek, derdini söylemek.

Nosoz: a. bozuk.

Novcha: sf. uzun boylu.

Nutq: a. nutuk, söylev, konuşma.

O o

Ogohlantirish: a. I. ikaz, uyarı, bilgilendirme. II. ilan, bildiri, duyuru, tebliğ.

Olabo'ji: a. gulyabani, öcü, korkuluk.

Olapar: a. alaca renkli köpek lakabı; bunun gibi lakabı olan köpek.

Olapaycha:

Olazarak bo'l- : f. o yana bu yana rastgele bakmak, şaşıp kalmak.

Olachipor: a. çizgili, şeritli, çubuklu, yol yol; noktalı, benekli, çilli, lekeli.

Oldir-: f. kaybolmak, yitirmek.

Olis: uzak.

Olomon: a. kalabalık, yığın, cemaat.

Olg'a: zf. ileri.

Omad: a. baht, talih; ilerleme.

Oqiz- tomiz: zf. büsbütün, tamamen, bütünüyle, detaylı olarak, etraflıca.

Orom: a. I. rahat, huzur. II. dinlenme, istirahat; sessizlik, sakinlik.

Oson: sf. rahat, kolay, basit.

Ostona: a. eşik, giriş.

Ostonovka: a. transport vasıtalarının yolcu veya yük indirmek ve bindirmek için duracağı yer, durak.

Otar: a. I. tan vakti, seher vakti. II. sürü, koyun sürüsü.

Otpashasha:

Oynavand: a. cam, cam kapı.

Og'rit- : f. incitmek, acıtmak, canını yakmak.

Oshiq: I. sf. gereksiz, lüzumsuz, fazla, artık.

Oshna: a. ahbap, arkadaş.

P p

Pana: a. sığınak, barınak.

Panala- : f. gizlenmek, saklanmak.

Par: a. tüy.

Parokandalik: a. I. dağınıklık, yayılma. II. düzensizlik, kargaşa, karmaşa, karışıklık.

Parra: a. pervane.

Parta: a. masa, sıra; okul sırası.

Parvarishla- : f. yetiştirmek, büyütme, terbiye etmek, beslemek, ilgilenmek, bakmak.

Parvo: sf. dikkat, özen, itina.

Parcha: a. I. parça, tane, adet. II. bölüm, paragraf, metin.

Past: a. alt, aşağı.

Pastla- : f. düşmek, azalmak, alçalmak.

Pat: a. I. tüy. II. kalem.

Pay: a. anat. bağ, giriş, kas girişi, sinir.

Payla- : f. I. tetikte olmak, kulak kesilmek, pusuya yatmak. II. beklemek, gözlemek. III. nöbet tutmak.

Pildir-: I. f. hızla dönmek, hareket etmek II. f. küçük adımlarla hızlı acele yürümek.

Pinak: a. uyuklama, uyuşukluk, uyuklama hali.

Pis- : f. pusmak, saklanmak, gizlenmek, sessiz olmak.

Pishak: a. kedi.

Pishiq: sf. olgun, olgunlaşmış.

Picha: zf. azıcık, bir parça; az, biraz, azıcık.

Pichirla- : f. fısıldamak.

Podachi: a. çoban.

Pokiza: sf. saf, temiz, pak; alnı açık.

Polkovnik: a. albay.

Posbon: a. polis memuru, muhafız, nöbetçi, bekçi, gardiyan.

Poyezd: a.(rus.) tren.

Poyla- : f. I. tetikte olmak, kulak kesilmek, pusuya yatmak. II. beklemek, gözlemek.

Po'sht: ünl. birini ani bir durumda ikaz etmek için kullanılan hitap; dikkat et, kenara çekil!

Q q

Qada- : f. saplamak, sokmak, batırmak, takmak.

Qalin: a. başlık parası.

Qalig'a- : f. lanetlemek, beddua etmek.

Qaltis: sf. riskli, tehlikeli.

Qap: a. çuval.

Qaqsha-: f. zonklamak, ağrımak, ürpermek.

Qari- : f. yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocamak.

Qarindosh: a. akraba, kardeşlik.

Qatnash- : f. katılmak, iştirak etmek, parçası olmak.

Qator: a. dizi, saf, sıra.

Qay: zmç ne, hangi.

Qayishla- : f. kayışlamak.

Qayliq: a. nişanlı, sevgili.

Qaymoqrang: a. krem rengi.

Qayrag'och: a. ağacı sert, dalları diklemesine yerleşmiş, yaprakları küçük ve tok renkli, kalın, gölge veren, susuzluğa dayanıklı ağaç.

Qayril- : f. kıvrılmak, bükülmek.

Qaxraton: sf. çok katı, çok sert.

Qash: a. kızdırma, rahatsızlık, gıcıklandırma.

Qidir- : f. aramak, taramak, incelemek.

Qirg'in: a. kıyım, kırım, öldürme, katliam.

Qitig' e teg- : f. kızdırmak, acısına dokunmak.

Qitmir: I. a. kabuk, soyuntu; önemli olmayan, ehemmiyetsiz söz, şey, olay. II. f. sinir, rahatsızlık veren kılık, hareketler yapıcı, kılı kırk yarıp iş karıştırmakla meşgul olan kimse.

Qiyom: a. ölçü, karar, son nokta, tamamlama vakti.

Qiyrat-: f. soyamak, derisini yüzmek, yok etmek.

Qiyshiq: sf. eğri, çarpık, yamuk, kavisli, bükülü.

Qizi- : f. I. ısınmak, kaynamak. II. kızmak, kızışmak.

Qicha- : f. bir iş, hareketi daha çabuk yapıp bitirmek, acele etmek, sıkıştırmak.

Qichi- : f. kaşınmak.

Qobil: sf. yumuşak huylu, uysal, itaatkâr, sadık.

Qoldir-: f. I. bırakmak, vazgeçmek. II. geciktirmek, ertelemek.

Qomat: a. endam, boy pos, cüsse, biçim.

Qopqog'i: a. I. kapak. II. at örtüsü.

Qoqil- : f. I. tökezlemek, ayağı takılmak, sürçmek II. kakılmak, çakılmak, III. hata yapmak, yanılmak, yanlış düşmek.

Qorabayır: a.

Qoradori: a. afyon.

Qoraqosh: a. süsen çiçeğinin bir türü, süsen.

Qorovul: a. nöbetçi, bekçi, hademe.

Qot- : f. katılaşmak, sertleşmek, pekişmek.

Qozon- tobog'igacha: a. ev işleri, gündelik işler.

Quda: a. dünür.

Qulochkashla- : f. kollarını kulaç genişliğinde açarak güçlü, şiddetli vurmak.

Qulluq: a. şükür, şükran, teşekkür.

Qulun: a. tay.

Qurolli: a. silah.

Qutil- : f. kurtulmak.

Quyion: a. tavşan.

Quyuq: a. koyu, yoğun, kalın.

Qo'lansa: sf. kötü kokan, pis kokulu, leş gibi kokan.

Qo'msa- : f. özlemek, hasret çekmek, sıkılmak.

Qo'tir: a. uyuz, uyuz hastalığı.

Qo'ton: a. sürü.

Qo'yin: a. bağır, göğüs, koyun.

Qo'zg'ol: f. hareket etmek.

Qo'zga- : f. kaldırmak; harekete geçirmek, ayağa kaldırmak.

Qo'zg'al- : f. I. ortaya çıkmak, meydana gelmek. II. yerinden kalkmak, ilerlemek, hareket etmek. III. gitmek, yola çıkmak, yol almak. IV. durduğu yerde kaymak, yana hareket etmek. V. oturduğu yerde silkinmek, kımıldamak. VI. kalkmak, havalanmak. VII. İsyan etmek, galeyana getirmek.

Qo'sha: sf. bir çift, iki tane, çift.

Qo'shil- : f. katılmak, birleşmek.

Qo'chqor: a. koç.

Quruq: sf. kuru, kurumuş, kurak; boş gereksiz.

Quch- : f. kucaklamak, kucağına almak.

R r

Rahm: a. merhamet, acıma.

Ravon: a. etkili ve güzel, akıcı (konuşma tarzı); düzgün, yalın, dokunaklı.

Rayon: a. semt, bölge, ilçe.

Rosa: zf. çok, hayli, epey, son derece.

Ro'para: sf. yüz yüze, karşı karşı.

Ro'yxat: a. liste.

S s

Sabil: a. I. öksüz, kimsesi; unutulmuş. II. belalı, talihsiz, uğursuz, lanetlenmiş, melun.

Sagqayi:

Sal: sf. biraz, birazcık, azıcık, bir parça, az oranda.

Salkam: esasen miktar bildiren kelimeler için kullanılan “ biraz değersiz, ufak, küçük” manasında kullanılır.

Salobat: a. ululuk, azamet, irilik, ağırlık.

Saman: sf. boz, boz renk.

Samolyot: a. (rus.) uçak.

Sara: sf. seçkin, güzide, özel.

Sarak- sarak qil- : f. başını o yana bu yana çevirmek, silkelemek, sallamak.

Saraton: a. yaz mevsimi.

Sargardon: a. serserilik.

Sari: ed. ileri doğru, e doğru.

Sarqit: a. artık, eser, eski zamandan kalma.

Sassiq: sf. pis kokulu, iğrenç.

Sayil: a. bayram.

Sayla- : f. seçmek, belirlemek.

Sayoz: sf. sığ, derin olmayan.

Sag'al: sf. biraz, azıcık.

Sekin: sf. yavaş, sessiz, sakin.

Selkill- : f. sallanmak, silkelenmek.

Sensira-: f. sen diye hitap etmek, saygısızlık etmek.

Sergak: sf. dikkatli, titiz, tedbirli, uyanık, tetik.

Serjahl: sf. asabi, sinirli.

Serjant: a. çavuş.

Serma- : f. silkmek, silkelemek.

Serob: sf. bol, çok.

Serqiltiq: a. kılçıklı.

Serray- :f. şaşırmaq.

Sersuyak: sf. kemiği çok olan, kemikli.

Seskan- : f. I. ürpermek, titremek, II. canlanmak.

Sidir-: f. sıyırmak.

Sidirg'a: sf. I. tekdüze, monoton. II. düz, sade, baskılı (kumaş).

Sigir qarash:

Sila- : f. okşamak, sıvazlamak, ovmak, ovalamak.

Silji- : f. kımıldamak, ilerlemek, hareket etmek.

Silta- : f. seğirmek, silkelemek.

Sim qoq- : f. telefon etmek, telefonla konuşmak.

Simyog'och: a. elektirik kablolarını geçirmek için yere dik halde oturtulan yüksek, kalın değnek, çubuk.

Sina-: f. sınamak, test etmek, denemek.

Sinchi: a. at veterineri.

Sinchikla- : f. yakından incelemek.

Siqim: a. avuç.

Sirpanchiq: sf. kaygan.

Siyla- : f. mükâfat vermek, iyi davranmak.

Sodir: sf. çıkan.

Solin- : f. konmak, yerleştirmek.

Son: a. uyluk, but.

Sovliq: a. kuzulayan, sağılan koyun; dişi koyun.

Sovchi: a. görücü.

Sozla- : f. ayarlamak, akort etmek.

Subhi: zf. sabahleyin.

Sud: a. mahkeme, duruşma.

Sudebniy: rus. a. adli.

Sudra- : f. sürüklemek, çekmek.

Sulay- : f. zayıflamak, gücü azalmak, bitkin düşmek.

Supa: a. kil oturak, kilden yapılmış bank.

Supra: a. hamur veya ekmek yapmak için tasarlanmış, geleneğe göre tabaklanmış deriden yapılmış, sofraya eşyaları.

Surnay: a. zurna.

Surp: a. pamuk veya ipekten kumaş.

Suruv: a. koyun, keçi çobanı.

Surxon: a. üzüm türlerinden birinin adı ve bu üzümünden yapılan kuru üzüm.

Suvluq: a. gem, suluk.

Suya-: f. dayamak, yaslamak, desteklemek.

Suyak: a. kemik.

Suy- : f. sevmek, okşamak.

Suyuqoyoq: sf. ahlakı bozuk.

Suzish- : toslaşmak.

Suxan: a. nutuk, söz; sohbet, laf.

Skorly- pomosh:

Sug'uril-: f. çekmek, yolmak, sökmek.

So'k-: f. azarlamak, hakaret etmek; küfretmek, sövmek.

So'ri: a. tahta, yatak oturak.

So'y- : f. kesmek, öldürmek, boğazlamak.

T t

Tabarruk: sf. saygıdeğer, mübarek.

Tag: a. dip, alt.

Talay: sf. bir nice, pek çok, çok.

Talash- : f. atışmak, tartışmak, kavga etmek.

Talpin-: f. çırpınmak, uzanmak, elini uzatmak; çok istemek.

Tamaddi: a. hafif yemek, atıştırmalık.

Tamba: a. kapı dayanağı, destek.

Tambala- : f. destek koymak, dayamak.

Tana: I. a. vücut, gövde. II. katılım, hisse.

Taom: a. yemek.

Taqa: a. nal.

Taqqa to'xtab: f. birden durmak, kalakalmak.

Taral- : f. yayılmak, dağılmak.

Taraq: a. gürültü sesi, şamata.

Tarmash-: f. tırmanmak.

Tars: a. sıkı veya sert bir şey yarıldığında, kırıldığında veya vurulduğunda çıkan ses.

Tarsilla- : f. takırdamak, çatırdamak.

Tavallo: a. yalvarma, rica. – qilmoq yalvarmak, rica etmek.

Tayoq: a. sopa, çubuk, değnek.

Taypoq: sf. düz, yassı, biraz yassıca.

Taxla-: f. katlamak, toparlamak, hazırlamak.

Taxta- : f. katlamak, toparlamak, hazırlamak.

Tashna: sf. susamış, muhtaç.

Tashvish: a. I. endişe, kaygı. II. karışıklık, rahatsızlık.

Tag'in: zf. bunun üstüne, bundan başka.

Ta'sirlan- : f. etkilenmek, hayran kalmak.

Ta'zim qil- : f. saygı göstermek.

Tebrat- : f. sallamak, silkelemek.

Teg- : f. dokunmak, erişmek, evlenmek (kadınlar için).

Tek: sf. sakin, durgun, dingin.

Ter- : f. toplamak.

Teskari: sf. ters, zıt, aksi.

Texnika: a. teknik.

Tekshir- : f. kontrol etmek, denetlemek.

Telba: a. çılgın, saçma.

Telbanamo: ed. deli gibi, deliye benzeyen.

Tentira- : f. yolunu şaşırmak, başıboş gezmek.

Terak: a. kavak.

Termil- : f. gözünü dikmek, dik dik bakmak.

Tevarak: a. çevre, muhit, civar.

Tikil- : f. dik dik bakmak, dikkatlice bakmak.

Tin: a. nefes, soluk.

Tinch- : f. sakinleştirmek, yatıştırmak.

Tipirchila- : f. çırpınmak, pırpır etmek.

Tirriq: a. oyunda ve genellikle alacak verecek hesaplarında başkalarını aldatan, dolandırıcı, üçkâğıtçı.

Tirsil- : f. II. derisine, kabına sığmayacak derecede dolmak, doluşmak, dolup yarılacak gibi olmak.

Tisaril- : f. ardına dönüp gitmek, gerisin geriye gitmek.

Tobora: zf. git gide, günden güne.

Tomoshago'y: a. izleyici.

Top: a. zaman, lahza, an, fırsat, uygun durum.

Topshir- : f. teslim etmek, ulaştırmak, vermek, görevlendirmek, devretmek.

Toq sf. tuhaf, garip, düzensiz, yalnız, tek.

Tormoz: a. fren.

Tort- : f. I. çekmek, sürüklemek. II. tartmak.

Tovlan- : f. parlamak, ışıldamak, parıldamak.

Tovus: a. tavus kuşu.

Toy- : f. kaymak, sapmak.

Tozala- : f. temizlemek.

Tozi: a. tazi.

Tuhmat: a. iftira.

Tug'il- : f. doğmak, ortaya çıkmak.

Tug'un: a. düğüm, bohça.

Tug- : f. iliklemek, düğümlemek, bağlamak.

Tumonat: a. insan topluluğu, halk, ulus, insanlar.

Tumshug'i: a. gaga.

Tup: a. ağaç, çalı adedi.

Turtkila-: f. dürtmek.

Tuyoq: a. toynak.

Tuyula- : f. gibi görünmek.

Tuzum: a. düzen, sistem.

Tushkunlik: a. düşüş, çöküş, bozulma.

To'da: a. yığın, takım; sürü, çete.

To'dala- : f. toplamak, bir araya getirmek, sürü haline getirmek.

To'la: a. dolu, tam.

To'la- : f. ödemek.

To'n: a. kaftan.

To'n- : f. bakmak.

To'ng'illa- : f. kendi kendine konuşmak.

To'ng'ich: sf. ilk, yaşça büyük.

To'polon: a. kargaşa, gürültü, ağız kavgası.

To'riq: a. doru, kızıl at.

To'rva: a. torba, kese.

To's- : f. engellemek, tıkamak.

U u

Ulgur: f. yetişmek, vakit bulmak.

Ulkan: sf. büyük, iri, muazzam.

Uloq: sf. I. ekli, ilaveli, uzatılmış. a. II. oğlak, keçi yavrusu.

Ulov: a. III. genellikle yolcu, yük taşıma vasıtaları.

Ulush: a. pay, hisse.

Ukkag'ar: kardeş, birader.

Uqala- : f. ovalamak, ovmak, masaj yapmak.

Uquv: a. feraset.

Urug': a. I. tohum; meni, döl. II. kabile, kavim.

Uyal- : f. utanmak, mahcup olmak.

Uyat: a. utanma, utanç, ayıp, haya.

Uymalash- : f. bir yerde toplanmak, kümeleşmek.

Uyqusira-: f. uyuklamak.

Uz- : f. koparmak, ayırmak.

Uxla- : f. uyutmak.

Ushla- : f. tutmak, yakalamak, avuçlamak.

Ushoq: a. ekmek kırıntısı.

Uchastka: a. arsa.

Uchqur: sf. hızlı, süratli, uçan.

Uchra- : f. rastlamak, karşılaşmak, yüz yüze gelmek.

V v

Vaj: a. neden, sebep, gerekçe.

Varaja: a. titreşim, titreşim, sarsıntı, titreme.

Varrak: a. uçurtma.

Vinzavod: a. şarap fabrikası.

Voya: a. reşitlik yaşı.

Vrach: a. doktor.

X x

Xafa bo'l- : f. üzölmek, üzgün olmak.

Xalaqit: a. engel, mani.

Xalat: a. sabahlık, tulum, iş elbisesi.

Xalos: a. özgürlük, serbestlik, kurtulma.

Xalqaro: a. uluslararası, milletlerarası.

Xalta: a. çuval, torba, poşet.

Xandon: sf. gülen.

Xarajat: a. harcama, gider, alışveriş.

Xavfli: sf. tehlikeli.

Xayolla- : f. gecikmek, geç kalmak.

Ximiya: a. kimya.

Xira: sf. bulanık, mat, donuk.

Xirmon: a. harman.

Xitoy: a. Çin.

Xivich: a. çubuk, dal, kırbaç.

Xiyla: zf. oldukça, çokça.

Xiyol: zf. bilinir bilinmez derecede; azıcık, biraz.

Xohla- : f. istemek, arzu etmek.

Xolis: a. tarafsız, objektif, nesnel.

Xotirjam: zf. sessiz, sakince, rahatça, acele etmeden.

Xuddi: zf. tam, net, aynı.

Xufton: a. yatsı namazı vakti.

Xulosa: a. sonuç, netice.

Xumor: a. arzu, istek, hırs.

Xunob: a. aceleci, gergin.

Xurjin: a. heybe, hurç.

Xurram: sf. mutlu, memnun, mesut.

Xushro'y: sf. güzel yüzlü, çekici, sevimli.

Xushvagt: sf. sevinçli, hoş.

Xo'jako'rsin: birisini kandırmak, avutmak için; namına gelişigüzel, öylesine.

Xo'mray-: f. kaşlarını çatmak, somurtmak.

Xo'rak: a. yemek.

Xo'rla-: f. rezil etmek, küçük düşürmek, aşağılamak.

Xo'rlik: a. rezillik, aşağılanmak.

Xo'rsin- : f. iç çekmek, ah etmek.

Y y

Yakun: a. toplam, bütün, sonuç.

Yalang'ochla- : f. soyamak, açmak.

Yaltiroq: sf. parlayan, ışıltılı, parlak.

Yasa- : f. yapmak, elde etmek, üretmek.

Yayra- : f. keyif almak, zevk almak, hoşlanmak.

Yelka qis- : dey. I. soğuktan veya azaptan başını yakaları arasına almak. II. inkar veya teeccüb alameti “yok”, “bilmiyorum” manalarında hareket.

Yeng: a. kol, yen.

Yengil: sf. hafif, kolay, basit.

Yetakla-: f. öncülük etmek, başı olmak.

Yechin- : f. soyunmak, üstünü çıkarmak.

Yiltira- : f. ışıldamak, parıldamak, parlamak.

Yodla- : f. akılda tutmak, ezberlemek.

Yol: a. yele.

Yolg'iz: zf. sadece, ancak, tek, yalnız.

Yoq: a. yön, taraf.

Yoqa: a. I. yaka. a. II. kıyı, sahil, kenar.

Yoqli: sf. taraflı; bir – qil- bitirmek, halletmek.

Yonboshla- : f. yan yatmak, uzanmak.

Yovvoyi: sf. yabani, vahşi, yırtıcı, ilkel.

Yugurtir- : f. koşturmak, sıkıştırmak.

Yul- : f. yolmak, koparmak, tırmalamak.

Yo'liq- : f. rastlamak, karşılaşmak, yüz yüze gelmek.

Yo'l- yo'lakay: a. yol boyu, yol devamında, yolda giderken, devamlı.

Yo'qla- : f. ziyaret etmek, uğramak.

Yo'qot- : f. I. yok etmek. II. muayyen maksatta yapılan engeli atmak. III. gözlerini kaçırmak. IV. mahrum olmak, ayrılmak. V. Güçten düşmek.

Yo'rt- : f. tırıs gitmek, hızlı yürümek.

Z z

Zabt: a. hızlı, tez.

Zahotiyog: zf. o anda, hemencecik.

Zaifa: a. kadın, bayan.

Zakaz: a. sipariş.

Zarang: a. I. akçaagaç. II. sert, katılaşmış.

Zarb: a. darbe, vuruş, çarpma; hamle.

Zarda: a. I. safra, öd. II. mide ekşimesi. III. öfke, hiddet.

Zig'ir: a. keten.

Zil: müz. I. zil. sf. II. çok ağır.

Zimiston: a. karanlık.

Zimziyo: a. zifiri karanlık.

Zina: a. I. merdiven. II. basamak.

Zirilla- : f. titremek, ürpermek.

Ziyod: sf. ziyade, çok.

Zichla- : f. yoğunlaştırmak, sıklaştırmak, sıkılaştırmak.

Zor: zf. hıçkırma hıçkırma, sitemle, yalvarırcasına.

Zora: zf. keşke, belki.

Zuvala: a. hamurdan yapılmış beze.

Zo'r: a. I. güç, kudret, kuvvet. II. vuruşma, hareket. III. güçlü, kudretli darbe.

Zo'rg'a: zf. zora ki, zorla.

O' o'

O'giril- : f. dönmek, çevrilmek.

O'jar: sf. inatçı, dirençli.

O'ksin- : f. üzülmek, teessüf etmek.

O'lan: a. I. ölen; bir tür düğün şarkısı. II. ot, çim.

O'ng: sf. I. sağ, sağcı. a. II. gerçek, esaslı, asıl, uygun.

O'piril- : f. yıkılmak, çökmek, göçmek.

O'qray- : f. gözünü dikmek, kaşlarını çatmak, somurtmak.

O'r- : f. sarmak, dolaşmak, örtmek.

O'rla- : f. tırmanmak, yükselmek, çıkmak.

O'zaro: zf. karşılıklı, iki taraflı, müşterek.

O'zga: zf. I. garip, tuhaf. II. diğer, başka, öbür, farklı, ayrı.

G' g'

G'aji- : f. kemirmek, çiğnemek, ısırarak.

G'alva: a. kargaşa, atışma, kavga.

G'alvir: a. kalbur, elek.

G'ara: a. gark, batık, batan.

G'archillat-: f. gıcırdamak, çatırdamak.

G'ash-: f. rahatsız olmak, kızmak.

G'ilof: a. kılıf, kap, örtü.

G'irt: zf. aynı, tam, mutlak, tamamen.

G'iyir-: f. buruşturmak, büzüştürmek.

G'olibona: ed. yenenler gibi, üstünler gibi, galip gelenler gibi.

G'onon: a. iki yaşındaki at.

G'o'ng'ir-: f. I. gong gong ses çıkarmak. II. düşünmek, söylemek, mırıldanmak.

G'uvulla-: f. uğuldamak, hımlamak.

Sh sh

Shaloq: sf. III. ahlakı bozuk.

Shalpay- : f. çökmek, solmak, gücü kalmamak, güçten düşmek.

Shalvira- : II. f. mecalsiz kalmak, zayıflamak, güçsüzleşmek, halsiz olmak.

Shamollat- : f. havalandırmak, oksijen vermek.

Sharaq-la- : f. çatırdamak, çatır çutur etmek.

Sharmanda: sf. rezil, ayıp, utanç.

Shayla- : f. hazırlamak, düzenlemek.

Shaxdam: sf. katı, sağlam, emin.

Shasht: a. heves, ruh hali, istek.

Shekilli: zf. anlaşılan, görünüşe göre, galiba.

Sherik: a. ortak, eş, işbirlikçi.

Shift: a. terasın iç tepe kısmı; damın evin içinden görünen tepe kısmı.

Shil- : f. soymak, derisini yüzmek.

Ship: a. tavan.

Shofyor: (rus.) a. şoför.

Shom: a. akşam, akşam namazı.

Shop: sf. büyük, uzun bıyık.

Shovqin: a. gürültü, velvele.

Shoshil- :f. acele etmek, çabuk olmak.

Shunchaki: zf. öylesine, gelişigüzel.

Sho'x: sf. haylaz, afacan, yaramaz.

Ch ch

Chakana: sf. perakende, ufak bir şey.

Chalin- : f. I. çalınmak. II. çelinmek. III. kapılmak, müptela olmak.

Chalqay- : f. arkaya eğilmek, başını arkaya atmak, döndürmek.

Chalqa: sf. ters, geri.

Chang: a. II. pençe.

Changit- : f. I. sıkmak, bağlamak. II. tozutmak, çevreye toz yaymak.

Chap ber- : f. kaçınmak, kurtulmak.

Chappa: zf. ters, geri.

Chaqa: a. I. bozuk para, demir para; yetersiz para, bahşiş. II. tıp. küçük yara, hafif yara.

Chaqaloq: a. (rus.) bebek.

Chaqchay- : f. gözünü dikmek, dik dik bakmak.

Chardana: a. bağdaş. – qıl- bağdaş kurup oturmak.

Charvi: a. iç yağı, hayvanın bağırsağının etrafındaki yağı.

Charcha- : f. yorulmak, tükenmek, bitmek.

Charchat- : f. yormak, tüketmek, bıktırmak.

Chatoq: sf. kötü, uygunsuz.

Chavandoz: a. atlı, binici.

Chayqal- : f. çalkalanmak, silkinmek, sallanmak.

Chag'ir: a. çağır, kırmızı şarap türü.

Chekka: a. köşe, kenar.

Cheri: a. elem, keder, üzüntü.

Chert yap- : f. fiske atmak, hafifçe vurmak.

Chibin: I. iki kanatlı, uzun bıyıklı, kan emici böcek. II. sinek.

Chida- : f. dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Chilvir: a. ince olgunlaşmış kement, ip.

Chimildiq: a. gerdek.

Chimor- : f. çatmak, kaldırmak.

Chimzor: a. çim basan yer; ayrık otu çimenliği.

Chin: a. doğru, gerçek, sahi, hakiki.

Chinni: a. porselen, çini.

Chinqir- : f. çığlık atmak, acı acı bağırmak, feryat etmek.

Chipor: sf. benekli, noktalı, lekeli.

Chiri- : f. çürümek, bozulmak.

Chirilla- : f. cıvıldamak, kıkırdamak.

Chol: sf. ihtiyar adam, yaşlı adam.

Chop- : f. I. koşmak, koşturmak. II. kesmek, yontmak.

Chopon: a. kaftan, cüppe.

Chordona: a. bağdaş.

Chot: a. ayak arası, apış arası.

Cho'p: a. dal, budak, kıymık.

Cho'z- : f. germek, uzatmak, yaymak.

Cho'qqi: a. zirve, tepe, uç, doruk.

SONUÇ

Çalışmamız Tağay Murad' ın At Kişnegen Akşam (Ot Kishagan Oqshom) adlı eserinin Latin harfli örneği temel alınarak hazırlanmıştır. Metni Özbek Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktardık. Buradan hareket ile incelememizde aşağıdaki sonuçlara ulaştık:

1. Metnimizde 28 tane isimden isim yapım eki tespit edilmiştir. İki lehçede de ortak olan isimden isim yapma ekleri şunlardır: “+chi, +chilik, +dosh, +loq, +li, +lik/liq, +(i)nchi, +siz”. Metnimizdeki mevcut örneklerden birkaçını şu şekilde verebiliriz: “yo’l+dosh (65/84), besh+inchi (1/55), haybat+li (5/26), xushvaqt+lik (3/4), son+siz (3/14)”.

2. İsimden fiil yapım eklerinde 8 tane yapım ekine rastlanılmıştır. İki lehçede de ortak olan ekler şunlardır: “+i-, +la-, +lan-, +la-n-, +lash-, +la-sh- ’. Metnimizdeki mevcut sözcüklerden şunları örnek verebiliriz: “chang+i- (5/24), o’pka+la- (2/9), jon+la-n- (15/14), dard+lash- (76/27)”.

3. Fiilden isim yapım eklerinde 9 tane yapım eki tespit edilmiştir. İki lehçede ortak olan ekler şunlardır: “-gi/-g’i/ -g’u/ -qu, -k/-q/ -(u)k/ -(i)q, /-(u)q, -ma, -moq, -sh/ ish/ -ush”. Metnimizdeki mevcut örneklerden şunları gösterebiliriz: “uy(i)- qu (3/44), buz-uq (2), o’p-ich 3/15, ek-ish (4/26), kishna-sh (32/117)”.

4. Fiilden fiil yapım eklerinde 7 adet yapım eki bulunmuştur. İki lehçede de ortak olan ekler şunlardır: “-ar-, -ir-, -(i)l-, -(i)n-, -(i)sh-, -la-, -t-”. Metnimizde belirlediğimiz mevcut örnekler şunlardır: “o’ch-ir- (5), ur-il- (25/3), dep-si-n- (26/13), suyka-sh- (26/27)”.

5. Çokluk eki Özbek Türkçesinde “+lar” şeklinde tek şekillidir. Metnimizde fazlaca bulunan bu ek ile ilgili örneklerden birkaçını vermeyi uygun bulduk: “qap+lar (34/43), ko’z+lar (36/13), yozuvchi+lar (39/28)”.

6. Aitlik bildiren bir ek olan “+ki” nin metnimizde kullanımına örnek olarak şu cümleleri verebiliriz: “Bizniki baholi qudrat... (2/35), Bu uy Jo’ra boboniki, dedi. (28/26)”.

7. Özbek Türkçesinde ilgi hâli eki tek şekilli “+ning” olduğu için uyumu bozan ekler arasında yer alır. Türkiye Türkçesinde ilgi hâli ekinin “+nIn, +nUn” şekillerinin

olması onu Özbek Türkçesinden ayıran bir özellik olmuştur: “tuya+ning usti (1/27), Rixsiyevlar+ning qo‘yi (9/143)”.

8. Yükleme hâli Türkiye Türkçesinde “+I/ +U” şeklinde veya yalın, çokluk ve iyelik ekleri ile genişletilmiş isimlere “+y(I)/ +y(U)” ekleri getirilerek kurulurken; Özbek Türkçesinde tek şekilli olarak “+ni” şeklinde kullanılmaktadır: “boblar+ni (5), siyohdon+ni (1/47), kaftlarim+ni (3/11)”.

9. Yönelme hâli eki Özbek Türkçesinde arkaik özelliğini devam ettirmektedir. Türkiye Türkçesinde “+A” ekiyle karşılanırken Özbek Türkçesinde “+ga, +ka, +qa” şeklindedir. Metnimizde oldukça fazla örneğine rastlanmaktadır: “do‘xtiri+ga (1/9), oshiq+qa (3/15), tevarak+ka (3/39)”.

10. Türkiye Türkçesinde “+DA” ekiyle karşılanan bulunma hâli Özbek Türkçesinde uyumu bozan ekler arasında yer alır ve “+da” ekiyle karşılanır: “orasi+da (1/3), adirlar+da (2/27), biyobonlar+da (5/9)”.

11. Ayrılma hâli eki Özbek Türkçesinde “+dan” şeklinde kullanılırken Türkiye Türkçesinde “+DAn” şeklinde karşımıza çıkmaktadır: “daraza+dan (1/45), potachi+dan (2/10)”.

12. Türkiye Türkçesindeki karşılığı “ile” olan vasıta hâli eki Özbek Türkçesinde “bilan” edatıyla karşılanmaktadır: “qo‘llarim bilan (1/45), kallam bilan (1/55)”.

13. Eşitlik hâli eki her iki lehçede de ortak olup Özbek Türkçesinde tek şekilli (+cha) olması nedeniyle uyumu bozan ekler arasında yer alır: “bir qarich+cha (14/20), ellik-oltmish qadam+cha (27/10)”.

14. Benzerlik hâli Türkiye Türkçesinde “gibi” edatı ile karşılanırken Özbek Türkçesinde “+day, +dek” ekleri ile karşılanmaktadır: “rahmatliklar+day (2/34), qosh+day (6/40)”.

15. Sınırlama hâli Türkiye Türkçesinde “+IncA,+UncA kadar” yapısıyla kurulurken Özbek Türkçesinde “+gacha, +kacha, +qacha” ekleri ile oluşturulmaktadır: “quloqlarim+gacha (1/29), oston+gacha (31/20)”.

16. Türkiye Türkçesindeki soru eki olan “mI- mU”, Özbek Türkçesinde tek şekilli olarak “mi” şeklinde kullanılır: “kulchadaymi.... suluvmi (3/3), bo‘lmasmidi (3/30), ketdimikin (4/14)”.

17. Türkiye Türkçesinde isimleri yüklemleştirme görevinde kullanılan ek-fiil «i-» Özbek Türkçesinde ise «e-» şeklindedir. Metnimizde bu konuyu örnekleyen çok sayıda kullanım mevcuttur. biz bu kullanımları aşağıdaki örneklerle dikkatinize sunmaya çalıştık.

18. Ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı Özbek Türkçesinde “-kan” ve “-mish” olarak iki şekilde yapılırken, Türkiye Türkçesinde “-miş” şeklinde yapılmaktadır. Olumsuz şekli Özbek Türkçesinde “emas” ile Türkiye Türkçesinde “değil” olumsuzluk edatı ile karşılanmaktadır. . Konuyla ilgili metinde yer alan örneklerden birkaç tanesini şöyle ifade edebiliriz: “shunday ekan (6/1), afandi ekansiz (61/60), kalla emas ekan (34/38), kir emish (3/13), kir emish (3/13), to’y emas emish (38/7)”.

19. Ek fiilin şartı Türkiye Türkçesinde “-sa” şart eki ile kurulurken; Özbek Türkçesinde bu ek “bo’l- (olmak)” fiilinin üzerine “-sa” şart eki getirilerek karşılanır. İsim tabanına “bo’l-” fiili, ardından “-sa” eki ve iyelik kökenli şahıs eki eklenir:” kal bo’lsa... (4/20), kal bo’lsa... (4/20)”.

20. Özbek Türkçesi gramerlerinde “sözcük türleri” Türkiye Türkçesi gramerlerinden farklı bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Özbek gramer kaynaklarını incelediğimizde sözcük türlerini “Mustaqil So’zlar (Bağımsız sözcükler), Yordamchi So’zlar (Yardımcı sözcükler) ve Oraliqdaqi So’zlar (Ara sözcükler) olarak üç ana gruba ve bu başlıkların da kendi içerisinde alt başlıklara ayrıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan Mustaqil So’zlar grubuna ot (isim), sifat (sıfat), son (sayılar), fe’l (fiil), ravish (zarf) ve olmosh (zamid); oraliqdagi so’zlar grubuna undov (ünlemler), modal (betim sözcükler), taqlid (taklit ünlemler); yordamchi so’zlar grubunda ise yuklama (yükleme), ko’makchi (edat) ve bog’lovchi (bağlaç) türleri dahil edilmiştir”.

21. İşaret sıfatları her iki lehçede de aynı sözcüklerle karşılanırken (bu, shu, u); Özbek Türkçesinde bu sıfatların “o’sha, ana, mana” sözcükleri ile de karşılandığı metnimizdeki örneklerden tespit edilmiştir: “o’sha baliqpaz (61/4), mana bunday gap... (5/4), ana shunday dasht! (5/13)”.

22. Sıfatlarda karşılaştırma ifadesi Özbek Türkçesinde , Türkiye Türkçesindeki “daha” sözcüğünü karşılayan “+roq” eki ile yapılır. Örnekleri aşağıda dikkatlerinize sunulmuştur: “yalti+roq bosh (8/16), nisab+roq yer (17/27)”.

23. Türkiye Türkçesinde görülen geçmiş zaman kipi büyük ünlü uyumu ve küçük ünlü uyumuna bağlı olarak “-DI, -DU” şekillerinde kullanılmaktadır. Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zamanın çekimi “-di” ile yapılır. Bu ek tek şekillidir; ünlü ve ünsüz uyumuna girmez. . Bu eke dair kullanımlar aşağıda sıralanmıştır: “sochdi (3), yugurtirdim (1/2), topding (33/71), aytmadim (1/5)”.

24. Türkiye Türkçesinde öğrenilen geçmiş zaman kipi “-mİş, -mUş” şeklinde olup, Özbek Türkçesinde “-gan/-kan/ -qan” ve “-(i)b” ekleri ile yapılır: “oynagansiz (9/64), bilmagan (26/42), tirabman (3/11), suribdi (3/27), kelmabdi (3/40)”.

25. Türkiye Türkçesindeki geniş zaman kipi “-r, -Ir, -Ur ve -Ar” ekleri ile karşılanırken Özbek Türkçesinde “-r, -ar” ekleri ile oluşturulur. Geniş zamanın olumsuzluk eki Özbek Türkçesinde “-mas” biçiminde kullanılır: “borarsiz (60/47), tinmas (3/33), bo’larmi (23/41)”.

26. Geniş zamanın bir başka şekli de “-a, -y” ekleri ile kurulan kiptir. Kipin olumsuz şekli “-ma” olumsuzluk eki ile kurulur: “chrillayman (3/24), chizadi (6/39), bitmaydi (4/24), ketmayman (23/35), yozolmayсанmi (39/96)”.

27. Türkiye Türkçesinde şimdiki zaman “-(I)yor, -m(A)kt(A)” ekleri ile karşılanırken Özbek Türkçesinde şimdiki zamanı ifade etmek için “-yap, -(a)yotib, -(a)yotir, -moqda” yapıları kullanılır. “aytyapman (1/38), yashayapsan (34/33), qizg’anmayapman (13/30), bormoqdamiz (34/24)”.

28. İsim fiil ekleri Özbek Türkçesinde “-(i)sh, -(u)v, -moq”; Türkiye Türkçesinde “-mA, -(I)ş / (U)ş, -mAk” şeklindedir: “...o’tirishi lozim (1/35), Jun ekish dehqonchilikmidiki... (4/26)”.

29. Özbek Türkçesinde kullanılan sıfat fiil ekleri şunlardır: “-gan, -kan, -qan, -yotgan, -(u)vchi, -(a)r, -(a)digan/ -(y)digan, -ajak, -asi, -gi/-gu”: “ot kishnagan oqshom (8), Bepoyon adirlar, yoyilib o’tlayotgan qo’ylar, cho‘qqilar uchida uzmay chug‘urlayotgan qushlar, ... (2/31), Bir yashar qulunlar, uch yashar toylar, to‘rt yashar g‘o‘nonlar, besh yashar do‘nonlar! (5/25), ...boshni olib keladiganlardan... (9/70)”.

30. Özbek Türkçesinde kullanılan zarf fiiller şunlardır: “-(i)b, -gach/-kach/ -qach, -ganda/ -kanda / -qanda, -a/ -y, -guncha/ -kuncha /-quncha, -gani/-kani / -qani, -gudek/ -kudek / -qudek, -kan (ekan), -masdan”: “...o‘chirib tashladi (5), Tergov

tugagach, deloni sudga oshiramiz. (76/56), Raisimiz har ko'rganda to'xtab... (9/74), Kapitan katta yoza-yoza, bosh chayqab kuldi. (57/18), Qo'ldan kelgancha tirikchilik qilib... (58/71), Do'xtir degani berahm ekan (1/16)".

31. Türkiye Türkçesindeki "kendi" sözcüğüyle karşılık bulan dönüşlük zamiri Özbek Türkçesinde "o'z" sözcüğüyle karşılanır. Metnimizdeki örneklerde de bu şekliyle yer almaktadır: "o'z so'zida (1/34), o'z otim (2/21)".

32. Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zamanın çekimi "-di" ile yapılır. Bu ek tek şekillidir; ünlü ve ünsüz uyumuna girmez. Bu eke dair kullanımlar aşağıda sıralanmıştır: "sochdi (3), yugurtirdim (1/2), topding (33/71), aytmadim (1/5)".

33. Özbek Türkçesinde gelecek zaman iki şekilde kullanılır: Birinci tip "-a, -y" ekleri ile ikinci tip ise "-ajak" eki ile kurulur. Bu kipin birinci tipi gelecek zaman dışında şimdiki ve geniş zamanı da karşılar: "tuzataman (6/50), arzittiramiz (9/39), o'tmayman (1/32), bo'lmaydi (6/23), bilmaysanmi (66/16)".

34. Özbek Türkçesinde emir kipinin çekiminde farklı şahıs ekleri kullanılır. deyin (2/19) solma (14/46), oqing (9/140), chiqsin (8/16), aytinglar (81/13)

35. Metnimizde istek kipinin çekiminde iki cümle tespit edilmiştir: "olmaoqchisiz (9/66), bo'lmoqchimisan (34/18)".

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Alpargu, M. (2007). “ÖZBEKLER”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (cilt: 34, ss.119-121).
Erişim: 18.08.2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ozbekler> .
- Argunşah, M. (2014). *Tarihi Türk Lehçeleri, Çağatay Türkçesi* (2. bs.). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Baydemir, H. (2020). “Prof. Dr. Avni Gözütok-Armağan Kitap”. Süleyman Efendioğlu, Hüsna Kotan (eds.) *Tağay Murad’ın Atın Kişnediği Akşam Adlı Eserinde Halk Kültürü Unsurları*, ss.155- 171, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınevi.
- Bizakov, S. (2014). *Türk Dünyası*. (Çev.: Elmira Kaljanova). Türk Dünyası Mühendislik Mimarlık ve Şehircilik Kurultayı.
- Boltaeva, I. (2004). *XX. Asr O’zbek Adabiyoti Tarixi (ma’ruzat matni)*. Toshkent.
- Cirtautas, I. L. (1976). “Son Elli Yılda Edebî Özbekçenin Gelişmesi Üzerine”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, XV/ 1-2.
- Coşkun, M. V. (2017). *Özbek Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Efe, A. H. (2020). *Tağay Murad’ın Aydınlıkta Yürüyen İnsanlar Romanı Üzerine Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gürbüz, Y. E. (2019). “Özbekistan’da Tarih Yazıcılığı ve Millî Kimlik: Özbeklerin Göçü ve Timur Örneğinde”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies* 19/2. ss. 277-301 (DOI: 10.32449/egetdid.625377).
- Hamroyev, M., Muhamedova D., Shodmonqulova D., Gu’lomova X., Yo’ldosheva Sh. (2007). *Ona Tili*. Toshkent: Iqtisod-Moliya.
- Hengirmen, M. (2007). *Türkçe Dilbilgisi* (9. bs.). Ankara: Engin Yayınevi.
- Hojiyev, A. (1996). *O’zbek Tilida Ko’makchi Fe’llar*. Toshkent: O’zbekiston Fan Nashriyoti.

- Hojiev, A. (1973). *Fe'l*. Toshkent: O'zbekiston Fan Nashriyoti.
- Ildırı, N. (2016). *Mücrim Âbid Divânı (İnceleme-Metin-Dizin)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Karimov, H. (2017). *Adabiy Portretlar: Odil Yoqubov, Shukur Xolmirzayev, O'tkir Hoshimov, Tog'ay Murod*. Toshkent: Yangi Nashr.
- Kartallıoğlu, Y. (2000). *Bir Özbek Yazarı: Togay Murad*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. (3.bs.). Ankara: TDK Yay.
- Madiav, P. (1995). *1991 Öncesi ve Sonrası Özbekistan Ekonomisi ve Türkiye Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Politikası Anabilim Dalı.
- Mirvaliyev, S. (1993). *O'zbek Adiblari (Xirestomatiya)*. Toshkent: Fan Nashriyoti.
- Murad, T. (1994). *Otamdan Qolgan Dalalar*. Toshkent: Şark Neşriyat.
- Musakulov, A. (1984). *Terma v Uzbekskom Folklore (Janrovaya Spetsifika, Klassifikatsiya, Poetika)*. Taşkent: Akademiya Nauk Uzbekskoy SSR Institut Yazika i Literaturı im. A. S. Puşkina Dissertatsiya (Yayımlanmamış doktora tezi).
- Omorov, T. (2012). "Türkistan'daki Özbek Hanlığının Kısaca Tarihi ve Özbek Boyları", *Tübav Bilim Dergisi*, 5(2), 7-18.
- Öztürk, Rıdvan. (2007). "Türk Lehçeleri Grameri" Ahmet Bican Erçilasun (Ed.), *Özbek Türkçesi*. (ss. 291-354). Ankara: Akçağ Yay.
- Reshetov, V. İbrohimov V. S.I., Tursunov U. T., Kamolov. F. Q. (1996). *Hozirgi O'zbek Adabiy Tili I, Fonetika, Leksikologiya, Morfologiya*. Toshkent: Uzbekiston SSR "Fan" Redkollegiya.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

- Tuğlacı, G. (2019). *Özbekçede Cümle Bağlayıcıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri Anabilim Dalı.
- Tulum, M. M. (1997). *Özbekçede Tasvir Yardımcı Fiiller* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı.
- Turniyozov, N., Rahimov A. (2006). *O'zbek Tili I. qism*. Semerkant: O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi, Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (11. bs.). Ankara: TDK Yayınları.
- Umurkulov, B. (2012). *Xozirgi O'zbek Tili*. Termiz: O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi, Davlat Instituti.
- Üşenmez, E., Boltabayev S., Tuğlacı, G. (2016). *Özbekçe- Türkçe Sözlük*. İstanbul: Türk Dünyası Vakfı.
- Yalçın, S. K. (2013). *Çağdaş Türk Lehçelerinde Ünlüler*. Ankara: TDK yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2012). *Yazım Kılavuzu* (27. bs.). Ankara: TDK Yayınları.
- Yıldırım, H. (2012). *Özbek Türkçesi* (2.bs.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yusupova, N., (2018). *Türkçe- Özbekçe Sözlük*. Ankara: TDK Yay.
- O'zbek Tilining Izohli Lügati (I-V)*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi. Alisher Navoyi Nomidagi Til va Adabiyot Instituti.
- O'zbek Tilining Gramatikasi I-Morfologiya*, Toshkent, 1975, <https://hozir.org/1-dars-morfologiya-va-uning-organish-obyekti-soz-turkumlari-da.html>.(Erişim: 16.04.2021).
- Qilichev, E. (1992). *O'zbek Tilining Amaliy Stilistikasi*. Toshkent: O'qutuvchi Nashriyoti.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Kübra Ece ATİLA
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	29.11.2021